

6.8.

H.M. 23.

270 p. 3/4

BRATACH NA FIRINN.

DEASAICHE,
NIALL MAC-NEILL,
Ughdar "CIAN-DHAIN," &c.

LEABHAR I.
1873.

GLASCHU IS LUNNUINN:
U. R. M'PHUN IS A MHAC.
DUN-EIDEANN: MACLACHLAINN IS STIUBHARD.
AGUS
AN COMUNN LEABHAR IS DHUILLEAGAIN.

AILTE LE
DONN IS URICHT,
GLASCHU.

LAURISTON CASTLE
LIBRARY ACCESSION

AN CLAR-INNSIDH.

Is i b'ardachd a tha anns na cuspairibh a tha air an clobhuaidh fìar.

A.		Taobh-duilleig.				Taobh-duilleig.	
<i>Aisling Bhalsasair</i>			181	<i>Do na Gàidheil</i>			91
<i>Aithreachas</i>	3, 42, 55, 109,		170	<i>Dr. Iain Dòmhnallach na</i>			
<i>Am measg Eaglaisean Shasuinn,</i>	77,		173	<i>Tòisidheachd</i>			156
<i>An Ceannaiche Flathail</i>			153				
<i>An Eaglais</i>			111			E.	
<i>An Ierusalem Nuadh</i>			10	<i>Eaglaisean Shasuinn</i>			77, 173
<i>An Neul</i>			166	<i>Earail</i>			115
<i>An Nighneag Ghaidhealach</i>			121				
<i>An Rìgveda</i>		5, 27,	60			F.	
<i>An t-Olla A. Grannt</i>			169	<i>Fan maille ruinn</i>			186
<i>An t-Olla Bochannan's na Gàidheil,</i>			62	<i>Fardach Fhinn</i>			152
<i>An t-Olla Guthrie</i>			191	<i>Fàs na Papanachd</i>			165
<i>An t-Urr. P. MacGilleadh-</i>				<i>Feuch an t-Uan</i>			185
<i>ain</i>		29, 39, 56,	85	<i>Fios Coitcheann</i>	102, 120, 136, 152,		
<i>An t-Urr. R. Fionlason</i>			7		168, 184, 195		
<i>Aran Briste</i>		12, 44, 64		<i>Focail Misneachaidh</i>			104
				<i>Foirfeach nan Stòp</i>			178
				<i>Freagradh do Qraid Dhr.</i>			
				<i>Bhocannain</i>			79
						G.	
				<i>Gàidheil Ghlaschu</i>			149, 161
				<i>——— Ghrianaig</i>			180
				<i>Gearan d'ar Linn</i>			31
				<i>Gnothuichean Gàilig</i>			120
				<i>Gu Deasaiche na Brataich</i>			123
						I.	
				<i>Iain Knox</i>			37, 53
				<i>Ierusalem ro Oirdhearc</i>			8
				<i>Innis-na-Fròine</i>			21
						L.	
				<i>Lànachd Iosa</i>			152
				<i>Laidh</i>			40, 97, 184, 192

	Taobh-duilleig.		S.	Taobh-duilleig.
<i>Laoidh a' Bhalaich Mhuileich</i>	54	Sabat an t-Arabiach	139	
<i>Leòdaich Raùsa</i>	93	<i>Sealltuinn ris a' Chrann-cheusaidh,</i>	43	
<i>Litir o Ishmael Ionulhiunn</i>	93	<i>Sgeul mu'n Dile leis na Hindiich,</i>	73	
		<i>Sine Chaimbeul,</i>	81, 89, 117, 134, 139,	
			159, 179, 187	
M.		<i>Sgoilearachd Ghàilig</i>	182	
<i>Miann Deireannach Bàird</i>	101	<i>Sgrìobhadh Carragh-cuimh-</i>		
<i>Mr. Ruairi</i>	146	<i>ne Uaigh Alastair</i>	183	
<i>Mu Ghaidheil Ghlaschu</i>	194	<i>Sgrìos Shennacherib</i>	20	
		<i>Solus o'n Iar</i>	188	
N.				
<i>Na Bràithrean is na Peathraichean,</i>	108	T.		
<i>"Na Fir"</i>	130	<i>Teachd gu Crìosd</i>	57	
<i>Na Gàidheil is na Philistich</i>	123	<i>Teagas nan Aithrichean</i>	108	
<i>Na Mormonaich is an Creud</i>	96, 112	<i>Thèid mi gu Iosa</i>	88	
<i>Na trì Fàrdaich</i>	129	<i>Tighnacloiche</i>	131, 142, 164, 174	
		<i>Tìr nam Beann 's nam Phariseach</i>	84	
O.		<i>Tobar Shìloam</i>	124	
<i>O Bhreth gu Bàs</i>	125	<i>Togail na Brataich</i>	1	
<i>Oran an Eilthirich</i>	31, 43	<i>Turus an Urr. S. Rìg do'n</i>		
<i>Oran-faire na Brataich</i>	10	<i>Ghàidhealtachd</i>	155	
P.		U.		
<i>Pàdruig Hamilton</i>	2	<i>Uaigh Choupeir</i>	167	

ENGLISH.

	Pages.		Pages.
<i>Beauty</i>	17, 34, 51	<i>MacNeill's Neniae</i>	18
<i>Can a Church exist without a Creed?</i>	16	<i>Notes and Queries</i>	72, 104
<i>Editorial</i>	13	<i>Ossian</i>	64
<i>Forest Flowers</i>	49	<i>The Queen's Anthem in Gaelic</i>	35
<i>Gustavus Adolphus</i>	45, 67	<i>The country of John Knox</i>	71
<i>Introductory</i>	63	<i>Wayside Thoughts</i>	20, 36
<i>Intelligence</i>	71	<i>Weighed in the Balance</i>	18
<i>Literary Notices</i>	19, 70	<i>What we know of Angels</i>	14, 33, 50

"THUG THU BRATACH DHOIBHSAN D'AN EAGAL THU,
GU BHI AIR A TOGAIL SUAS AIR SGATH NA FÌRINN"

BRATACH NA FÌRINN

PAIRT 1.]

October, 1872.

[LEABH. I.

TOGAIL NA BRATAICH.

A CHAIRDEAN IONMHUINN—Chuala sibh mu ar BRATAICH cheana—gu 'n robh i ri bhi air a sgaoileadh os ceann chrìochan iomraiteach nan Gàidheal. A nis, gun tuilleadh roimh-ràdh, air dhuinne a' BHRATACH a thogail suas "air sliabh àrd" fo shròlaibh geala na Fìrinn tha sinn an dòchas gu 'n "sìn sibh 'ur làmh." Tha i air a sgaoileadh air sgàth aobhar math agus naomh ar Prionnsa agus ar Slànùighir, Emanuel, a tha 'toirt "àithne d' a dhaoineibh coisrigte." Tha sinn an dùil gu 'm faic sibh gur h-ann o ar Prionnsa Mòralach Oirdhearc féin a tha sinn a' faotainn "suaicheantas a chur suas ann an Sion;" agus, do bhrìgh 's gu 'm bheil "sinn fo fhiachaibh," gu 'm bi sinn uile air ar faicinn a' glacadh 'n ar làimh le toileachas puist thogalach na BRATAICH. Oir cha 'n'eil neach a fhuair sealladh no eòlas air a phearsa ghlòrmhoir-san nach do thuig gu 'n d'fhuair e féin sròl r'a thogail suas, maille ri àithne agus gealladh o Cheannard na Slàinte — "Bi-sa fìrinneach gu bàs, agus bheir mise dhuit crùn na beatha." "Fa chomhair bhallacha Bhàbailoin cuiribh suas a' bhratach, deanaibh am freiceadan làidir," "tha Tighearna nan sluagh a' deasachadh feachd chum catha." "Na biodh eagal oirbh rompa; cuimhnichibh an Tighearna mòr agus uamhasach," "cogaidh ar Dia air ar Son." "Ged is lìonmhor a dh'fhàs ar nàimhdean" seasamaid "a' cathachadh an aghaidh peacaidh," agus an uair a bhitheas sinn "mar fhear-iomchair brataich a' call a threòir," no "an uair a thig an nàmhaid mar thuil, togaidh Spiorad an Tighearna suas bratach 'na aghaidh." 'Se ar misneachd mhòr an "deadh chòmhraig a' chreidimh" an aghaidh saoghaltachd, mi-chùraim, mi-dhilseachd, agus ain-diadhachd, gu 'n "tig Tighearna nan sluagh a nuas gu cogadh air son sléibh Shìoin, agus air son a chnuic" féin. Gu 'n robh an Tighearna féin a' glanadh ar cridheachan o aingidheachd, agus a' deanamh ar n-oidhrip fhaoin "na beannachadh ann am meadhon na tìre."

AN DEASAICHE.

PADRUIG HAMILTON.

RUGADH Pàdruig Hamilton mu 'n bhliadhna 1503. Thàinig e o shinnsearachd uasail, agus bha e càirdeach do 'n Rìgh féin. Shònruich-eadh o aois oig' e le 'phàrantan, agus le 'chàird-ean eile, gu bhi 'n a shagart ann an eaglais na Ròimhe; agus bha am fòghlum a fhuair e a réir so; ach chunnaic an Tì a ta 'riaghladh os ceann dhaoine iomchuidh nach ann mar so a bhitheadh a' chùis agus dheònuich e dha mar a chì sinn an déigh so gràs a rinn ro ainmeil agus urramach e 'n a latha ann am fionlios an Tighearn Iosa.

A chum mòr fhòghlum a chosnadh chaidh e a mach, mar 'bu ghnàth le daoine-'uails' òg' eile a dheanamh, do 'n Ghearmailt, far an robh aig an àm ud, oil-thighean a bha ro ainmeil airson àrd-fhòghluim. Mar so thachair ann am freasdal an Tighearna gu 'n do choinnich e ris na daoine urramach sin, Martin Lùther, agus Philip Melancthon a bha 'n an innealan sònruichte ann an làimh an Spioraid Naomh aig an àm ud gu bhi 'cur air a h-aghaidh obair an Ath-leasachaidh Phrothastanaich air feadh na Roinn-Eòrpa. Mar so thàinig e gu bhi 'faoitainn còlais air an fhìrinn mar a ta i ann an Crisod agus gu bhi 'faicinn mhearachdan marbhtach na h-Eaglaise Pàpnaich, anns an robh e roimhe so a' creidsinn, agus cosmhuil ri Pòl bha e nis cho eudmhor agus dian air taobh na firinn agus a bha e roimhe so 'n a h-aghaidh. Air a stiùradh mar so leis an Spiorad, chuir e roimhe gu'm pilleadh e 'dh ionnsuidh a dhùthcha féin, a bha aig an àm ann am mòr dhorchadas, a chum gu 'n innseadh e dhoibh mu nithe iongantach an Tighearna. Bha fios aige air a chunnart a bha roimhe, ach a' lasadh le gaol agus eud diadhaidh, rùnaich e gidheadh gu 'n rachadh e agus gu 'n deanadh e aithnichte saoihbheas do-labhairt Chrìosd do 'cho-peachaich ann an Alba. Mar so aig aois thrì bliadhna fichead thòisich e air an t-soisgeul a shearmonachadh, agus mearachdan na Pàpnaich a nochdadh, agus bha e gu mòr air aideachadh leis an Tighearna 'n a shaothair.

Bha aig an àm so an duine-fuilteach aindiadhaidh sin Cardinal Beaton, air ceann Eaglais na Ròimhe ann an Alba. Maille ri so b' e ard-riaghlair na rìoghachd e ann an nithe aimsireil. Bha sùil an droch dhuine so air, mar tha sùil an leòghainn air a' chobhar-taich air am bheil e 'dearcadh. Ach a bhrìgh càirdean Mhr. Hamilton a bha cumhachdach bha e an teagamh, am bitheadh e glie dha peanas obann a dheanamh air. Uime sin ghabh e air gu 'e robh e féin airson mearachdan na h-eaglais a cheartachadh, gus an d' fhuair e Mr. Hamilton gus na beachdan aige

a chur an cèill gu follaiseach fa chomhair fhianuisean. Bha so ann am Baile Chillribh-inn, far an robh am Beatonach a' chòmh-nuidh. Air tùs chuir e dian iompaidh air gu cùl a chur ris na beachdan nuadha so, mar a ghoirte dhiubh. Ach an uair a chunnaic e nach aontaicheadh Mr. Hamilton ri so rinn e greim air air ball agus chuir e am prìosan e. Chithear gus an latha 'n diugh an toll ann an lochdar a' chaisteil aige anns an do leigeadh sìos an duin' ionmhuinn so air an oidhch' ud. Tha e domhain agus farsuing aig 'lochdar agus caol aig a' mhullach, air sheòl 's nach comasach do neach air bith a thighinn as gun chobhair. Tha an toll dubh so air a ghearradh a mach as a' chreig air am bheil an daighneach air a togail. Tha cuid do na beachdan airson an robh Mr. Hamilton air a dhiteadh mar a leanas:—"Nach urrainn neach maith a dheanamh de fein." "Nach 'eil neach air bith gun pheacadh, am feadh 's a tha e anns a' choluinn." "Nach 'eil neach air bith air fhìrinn-eachadh trid oibre ach amhàin trid creideamh." "Nach 'eil eifeachd ann an aideachadh do shagart Pàpnaich a chum slàinte; agus nach urrainn dha maithneas peacaidh a dheònachadh." "Gurh-eam Papa an t-Anacriod; agus nach fearr e na Sagart air bith eile."

Airson nam beachdan fallain so bha e air a dhiteadh gu bàs. Bha an Rìgh air a chur air "turus naomh," mar a theireadh iad, gu Baile-Dhùthaich, an siorramachd Rois, air eagal agus gu 'n tiorcadh se e. Agus air feasgar an latha air an do dhìt iad e, thug iad a mach e, dh' ionnsuidh aon do shràidean Chillribhinn far an do loisg iad le teine e.

Beagan ùine mu 'n do lasadh an teine, chuir e dheth 'aodach agus thug se e do 'oglach ag ràdh, gabh so cha 'n 'eil tuilleadh agam a bheir mi dhuit, ach eisimpleir mo bhàis agus tha mi guidheadh ort thu chumail so air chumhne. Tha am bàs so searbh ann am beachd dhaoine, gidheadh tha e 'treòrachadh chum na beatha shìorruidh, nach sealbhaich aon air bith a dh' aicheadhas Crìosd fa chomhair an droch ghinealaich so. Air dha so a labhairt thog e suas a shùilean gu nèamh, ag earbsa anama ris an Tighearna.

Thòisich fear do na Sagairt air a ràdh ris gu 'm bu chòir dha aideachadh gu 'n robh e 'm mearachd; agus a bheatha a chaomhnadh. "A dhroch dhuine," arsa Mr. Hamilton, "tha fios agad nach 'eil mi 'm mearachd; dh' aidich thu dhomh e an uaigneas; agus gu cinnteach bheir thu cùntas air a shon fa chomhair cathair breitheanais Chrìosd."

Is iad na briathran deireannach a labhair e,

“Cia fhad O Thighearna a chòmhdhaicheas an dorchadas so an rìoghachd. Cia fhad a cheadaicheas tu aineart dhaoine.”

Agus fa dheireadh, ag ràdh nam briathran a labhair Stephan—“a Thighearna Iosa glac mo Spiorad,” dh'ìobair se e féin do Dhia,

maille rianan uile, a bhàsaich airson focail Dé agus 'fhìrinn bheannuichte—dream air nach b' airidh an saoghal, “Bitheamaid 'nar luchd-leanmhuinn orrasan a ta trid creideamh agus foighidinn a' sealbhadh nan geallaidhean.”

A. SINCLAIR.

AITHREACHAS.

“Thug Dia ma seadh mar an ceudna do na Cinnich aithreachas chum na beatha.”

—*Gnìomh. XI. 18.*

MU'N oidheirpich sinn beantuinn ri nàdur agus éigin aithreachais chum beatha, tha rùn oirnn, focal no dhà a labhairt, air tùs, an rathad roimhràdh, air an dà phuinc so a leanas:—Anns a' cheud àite.—An dlùth cheangal neo-sgairte a ta cadar creideamh agus aithreachas araon ann an comhairle Dhé agus ann am foillseachadh a' chroinne cheusaidh. Anns an dara h-àite.—An dàimh anns am beil araon creideamh agus aithreachas a' seasamh ri Dia mar an ùghdair agus an àrd aobhar mar tha sin air a chur f'ar comhair 's a' cheann theagaisg agus an iomadh earrainn eile de fhocal Dhé. Tha an t-abstol Pòl a' cur an cèill do sheanaraibh Ephesus nach “do scheachainn e uile chomhairle Dhé fhoillseachadh dhoibh.” Agus 's e bhì' foillseachadh uile chomhairle Dhé an am beachd an abstoil a bhì a' deanamh fianuis araon do na h-Iudhaich agus do na Greugaich mu aithreachas a thaobh Dhé agus mu chreideamh a thaobh ar Tighearna Iosa Crìosd. 'Nuair a dh' fhoillseachadh ar Tighearna Iosa Crìosd e féin air thalamh, le Spiorad an Tighearna Iebhobhah air a chum soisgeul rìoghachd Dhé a shearmonachadh do na bochdaibh, 's e a thubhairt e, “choimhlionadh an aimsir, agus a ta rìoghachd Dhé am fagus; deanaibh-sa aithreachas, agus creidibh an Soisgeul” (Marc i. 15). Tha e cosmhuil mar sin gur h-e creideamh agus aithreachas ann an seadh àraidh, brìgh agus suim, cho math ri buaidh agus toraidhean an t-soisgeil. Tha e iom-chuidh mar an ceudna thoirt faineur gur h-iad an dà ghràs so, creideamh agus aithreachas, na meadhonan sin o 'n leth a steach trid am beil slàinte mhòr an t-soisgeil air a tòiseachadh, air a giùlan air a h-aghaidh bho cheum gu ceum agus am beil i air a deanamh iomlan ann an “trom-chudthrom glòire a ta nì's ro anabharraich agus slor-mhaireannach.” 'S e nì eile a ta 'n Sgrìobtur a' deanamh glé shoilleir agus da 'm buineadh do pheacaich an ro aire thabhairt gur h-iad na puincean bunaiteach so ceud ghnìomhan-dleasanais nan uile a chì

Dia, ann an rathad, a bhì 'toirt cèill do ghairm agus thairgse shaoir an t-soisgeil. Agus mar sin ann an làn chòrdadh ri teagasg a' Sgrìobtuir air a' phuinc so, tha Leabhar Aithghearr nan Ceist ag ràdh, “Chum dol as o fheirg agus o mhallachd Dhé a thoill sinn a thaobh ar peacaidh, tha Dia ag iarraidh uainne creideamh ann an Iosa Crìosd, aithreachas chum beatha,” &c., &c. Agus co dhiù a bheir sinn faineur iad mar dhleasanais an duine no mar thiodhlac agus obair Spioraid Dhé, tha creideamh agus aithreachas cho neo-sgairte araon ann an gealladh Dhé agus ann am féin-fhiosrachadh a phobuill 's nach urrainn bith no cleachdadh a bhì aig an dara aon a dh' easbhuidh bith agus cleachdadh a thabhairt do 'n aon eile. 'Si ceud obair an Spioraid Naomh anns an anam a bhì 'g a bheothachadh. “Agus sibhse bheothaich e a bha marbh ann an eucartaibh agus ann am peacaibh” (Eph. ii. 1). Agus theirear ris a' bheatha a ta mar so air a suidheachadh anns an anam “cruthachadh nuadh,” “ath-ghineamhuinn,” agus “gairm o dhorchadas gu solus iongantach.” Agus theirear mu 'n mhuinntir anns am beil a' leithid so de dh' obair air a deanamh “gu 'm beil iad 'n an creutairean nuadh,” “gu 'm beil iad beò bho na mairbh” agus gur iad obair Dhé.

Agus 's e ceud ghnìomh agus chleachdadh a' chreutair nuaidh so a bhì 'g amharc tre chreideamh, air Crìosd mar a chuspair agus 'fhìor ùghdair; agus 's anns an dearbh-ghnìomh-amhairc so a ta aithreachas a chum beatha a' faotainn bith agus cleachdaidh nach crìochnaich gu sìorruidh agus am bi an t-anam air a chur ann an lathair an Athar 'n a anam “glòrmhor gun smal gun phreasadh, no nì air bith d'an leithidibh sin” (Eph. v. 27). 'S e so an dearbh mhodh agus òrdugh anns am am beil “focal math na beatha” a' laimhseachadh agus a' mìneachadh nam puincean cudthromach agus diomhair so. “Agus dòirtidh mi air tigh Dhaibhidh agus air luchd àiteachaidh Ierusalem Spiorad nan gràs agus nan athchuingean; agus amhaircidh iad airsan a lot iad, agus nì iad caoidh air a shon,” &c. (Secariah xii. 10). Anns na briathraibh so tha againn Crìosd, an Spiorad Naomh, creid-

eamh agus aithreachas a' coinneachadh cearta còmhla anns a' ghniomh òirdheirc agus iongantach sin a bhi 'toirt pheacach gu Dia. Tha an Spiorad a' toirt a' pheacaich leònta gu bhi ag amharc ri Criosd air son leigheis; agus bho 'n t-sùil a ta am peacach air a lot a 'toirt air a' Chriosd a rinn e a lot, a ta an t-aithreachas no 'm bròn diadhaidh sin a' sruthadh nach sgair a' chaothaidh gus an "tior- maich Dia gach deur o 'n suilibh, 'g an treòireachadh gu beò-thobraichibh nise" (Tais. vii. 17). Mar sin, an t-anam anns am beil aithreachas air oibreachadh, 's e an dearbh anam a ta 'creidsinn ann an Criosd. 'S e creideamh mar gu 'm b' eadh, tobar agus màthair aobhair aithreachais, air chor is ged a tha creideamh agus aithreachas air an deònachadh le Dia, cearta còmhla agus aig an aon àm thaobh tim, gidheadh ann an òrdugh nàduir a' dol air thoiseach air aithreachas. Agus an tì leis am b' àill aithreachas a dheanamh feumaidh e, air tùs, creidsinn ann an Criosd a chum is gu 'n dean e aithreachas. Tha fios againn gu math gu 'm beil cuid a dhiadhaidh ann a ta 'teagasg calg dhreach an aghaidh so; ach 's e so teagasg an Sgrìobhtur agus ar Leabhar Cheist.

Anns an dara h-àite.—An dàimh anns am beil araon creideamh agus aithreachas a' seasamh ri Dia mar an fhìor ùghdair agus àrd aobhar. Is e Dia a ta 'g an deònachadh le chèile araon do Iudhaich agus do Ghreugaich. Dearbhamaid so o'n Bhioball a thaobh gach aoin diubh fa leth ann an òrdugh.

An toiseach, 's e creideamh tiodhlacadh agus obair Spiorad Dhé. Tha an Sgrìobtur a' gnàthachadh da mhodh labhairt mu thimchioll aobhar a' chreidimh. Ann an cuid a dh' àitean tha e air a chur as leth gniomhàrd-uachdaranail deaghghean Iehòbha, agus ann an àitibh eile, gheibh sinn e air a chur as leth cleachdadh spèiseil agus àraidh cumhachd Dhé. Mar eisimpleir air a' cheud mhodh labhairt dhiubh so, tha an t-abstol ag ùrnuigh ri Dia as leth nan Tsalonianach "gu 'n coimhlionadh" e "annta agus dhoibh" uile dheagh-ghean a mhaithais agus obair a' chreidimh le cumhachd. Aig cuid a dh' amaibh 'n uair a ta cùntas againn air aobhar a' chreidimh tha rabhadh air a thoirt duinn air eagal gu 'n cuir sinn as ar leth féin e. "Oir is ann le gràs a ta sibh air bhuir tearnadh, tre chreidimh: agus sin cha 'n ann uaibh féin; is e tiodhlac Dhé e. Cha 'n ann o oibribh chum nach deanadh neach air bith uail: Oir is sinne 'obair-san air ar cruthachadh ann an Iosa Criosd chum dheadh oibre, air son an d' ulluich Dia roimh-laimh sinn chum gu 'n gluaiseamaid anna" (Eph. ii. 8-10). Air chor is gur h-iad araon

creideamh agus deadh oibribh obair Dhé; a ta iad araon feumail, ach an dara aon mar thoradh agus bhuaidh air aoin eile. Gheibh sinn e mar an ceudna air a chur as leth deadh ghean àrd-uachdaranail Dhé gu 'm beil cuid aig am beil tomhas ni's mò de chreideamh na cuid eile "a réir mar a roinn Dia ris gach neach tomhas a' chreidimh" (Rom. xii. 3). Tha an t-abstol ag innseadh dhuinn "Gu 'n thiodhlaicadh do dhream àraidh cha 'n e mhàin creidsinn ann an Criosd, ach mar an ceudna fulang air a shon." Chì sinn air an aobhar sin gu dé cho cumanta 's a ta e' bhi 'labhairt air creideamh mar thiodhlac Dhé. 'Nuair nach 'eil an Sgrìobtur a' labhairt air mar thiodhlac maitheis Dhé, feudaidh sinn a bhi cinnteach gu 'm beil e 'labhairt air mar thoradh a chumhachd neo-chrìochnaich agus a ghàirdean sìnte mach. 'S e creideamh mar thoradh cumhachd agus buaidh gàirdean Dhé a ta air a chiallachadh le tarruing an Athair air peacaich a dh' ionnsuidh a Mhic. Tha Fàidh agus Ard-Abstol na h-eaglais e féin ag ràdh "cha 'n urrainn neach air bith teachd a m' ionnsuidh-sa mur tarruing an t-Athair a chuir uaidh mise e." A ris, "Uime sin gach neach a chuala agus a dh' fhòghluim o'n Athair, thig e a m' ionnsuidh-sa" (Eòin vi. 44-45). 'S e aithreachas mar an ceudna obair agus tiodhlac Dhé. Tha 'n earrann de 'n Sgrìobtur a chuir sinn aig toiseach a' phaiper so 'n a dhearbhadh ro-shoilleir, fhreagarrach agus làidir innte féin air firinn na cùise air a' phuincso. "Thug Dia mar an ceudna do na Cinnich aithreachas chum na beatha." 'S e aon do gheallanna araidh Dhé 'n a choimhcheangal gu 'n toir e air falbh an cridhe cloiche às am feòil agus gu 'n toir e dhoibh cridhe feòla. Ann an Sgrìotuirean eile tha aithreachas air a chumail na cùise air ar ard chrìoch no bhuaidh aiseirigh Iosa Criosd o na mairbh. Tha e 'n a Phrionnsa agus 'n a Shlanuighear air àrdachadh le deas làimh Dhé a thoirt aithreachais agus maitheanais pheacanna do Israel. Agus 'n uair a chuala an eaglais mar a chì sinn 's a' chomh-teagasg gu 'n do phill na Cinnich gu Dia, 's e Dia féin a ta iad a' glòrachadh mar aobhar agus ùghdair a' chaochlaidh bheannuichte 'thàinig orra. Cha 'n 'eil idir idir a' moladh nan Cinneach mar dhaoine glìce faicilleach agus a thug ùmhlachd do 'n fhocal ann a bhi 'pilleadh uaithe gu Dia: ach 's ann a tha iad air an lìonadh le iongantais ri cumhachd agus maitheas neo-chrìochnach Dhé ann a bhi a' toirt dhoibh aithreachais a chum na beatha. Agus 'n uair a ta Pol a' teagasg Thimoteuis coinnus 'bu chòir dha e féin a ghiùlan gu macanta a thaobh na muinntir a bha 'seasamh 'n a aghaidh, tha e 'toirt seachad mar aobhar,

“Dh’ fheuchainn an toir Dia uair air bith aithreachas dhoibh, chum aidmheil na firinn” gu bhi ‘teagasg dhuinne’ n uair a ghnàthaicheas sinn na h-uile meadhona a thug Dia dhuinn

chum amharc ri Dia féin agus ris-san a mhàin air son beannachd air na meadhona sin.

EACHUNN CAMARON.
(*Ri leantuinn.*)

AN RIGVEDA.

THA’M focal Veda a’ ciallachadh eòlais: ‘Se so an t-ainm a ta na Bràmanaich Hindùach a’ toirt, cha ’n ann do aon leabhar, ach do àireamh leabhraichean aosda air an tional gu ’bhi ‘deanamh suas a’ chomh-chruinneachaidh ris an abair iad féin na sgriobhadhean naomha, no an litreachd Vedach. Gheibh sinn freumh an fhocail Ghàilig *oideas*, an fhocail Ghréigeis *oída*, agus an fhocail Bheurla *wit*, anns an fhocal Sanscrit Veda—oilean, no fòghlum.

Tha na sgriobhaidhean Vedach air an roinn ’n an ceithir earrannaibh fo na h-ainmibh a leanas, 1. Chandos, 2. Bràhmāna, 3. Māntra, 4. Sūtra. Tha e soilleir gu leòir o eachdraidh fharsuinn agus rannsachail gu ’n robh an earrann mu dheireadh, ’s e sin an Sūtra, ann am bith a chuid a’s lugha s’ ceud bliadhna roimh theachd Chrìosd. ‘Si barail is breith aon-sgeulach luchd-sgrùdaidh sheann eachdraidhean gu’n robh an tional sò de leabraichibh Vedach air a dheanamh faisg air mille bliadhna roimh ’n aois Chrìosduidh. Ma tha so uile fìor cha’n ’eil e idir duilich r’ a thuigsinn gu’m bheil sgriobhaidhean aig na Hindùich co dhiubh, cho aosda ri leabhraichibh Mhaois, agus ma tha’n ceithreamh cuibhrionn no linn co seann a so, ciod e idir aois na ceud linne. Feudar a ràdh le tèarainteachd gu’n toir a ’cheud earrann de ’n linn Vedach d’ an goirear *Chandos* dùlan air son aosdachd do eachdraidh ’s am bith, naomh no mi-naomh. ‘S ann do ’n linn so a bhuineas an *Rigveda*, leabhar mòr bàrdachd, anns am bheil mìle dàn, cuid dhiubh fada, agus cuid dhiubh goirid, air a roinn ’n a dheich leabhraichibh beaga, cosmhuil ri Pàras Caillte Mhilitoin. Mur ’eil bàrdachd an *Rigveda* mi’s sine na bàrdachd Mhaois agus Iobh, tha i gu cinnteach ceudan bliadhna ni’s sine na dàin Homair is Osein, mòran ni’s aosmhoire na duanachd no fìleachd ’s am bith eile air am bheil eachdraidh a’ toirt cùntais, no a’ deanamh iomraidh. Ann an linnibh dorch na h-aimsir a chaidh seachad dh’ ionnsuidh nach treòraich lòchran eachdraidh sinn, ’s e ’n t-aon ghat soluis neo-mhearachdach sgrùdaidh a ta againn gné, co-shuidheachadh, dealbh, agus dàimh fhreumhail chanainean. ‘S e ’n samhachas agus an ionannachd a ta ri ’m faotainn ann am freumh-fhoclaibh is am bun-lìdhibh chàinèan a’ phrìomh-bhunait a rèir am bheil uile chinnich an domhain air an roinn ’n an trì

treubhaibh (1) an treubh Shēmach, (2) an treubh Airianach, no Indo-Eòrpach, (3) an treubh Turainianach. Tha ’n *Rigved* air a sgriobhadh ’s an t-Sanscrit, prìomh chàinain a’ chinnich Airianaich gu léir, agus o na gathaibh soluis a ta a’ briseadh a mach o bhun-fhoclaibh na cainnte so, tha e comasach duinn breithneachadh air àm o chian anns an do thuinich fo chromadh na h-aon fhàrdaich gu bràthaireil teò-chridheach, an Gàidheal, an Greugach, an Ròmanach, am Persianach, an Hindùach agus gach fine eile a ta ’deanamh suas na trèibh Indo-Eòrpaich. Bha ’n fhìne so tur dealaichte ann an càinain is ann an cleachdadh o na fineachaibh Shemach agus Turainianach. Tha e soilleir agus dearbhtha o ainmibh bheanntan is ghleanntan, ainmichean is fhaiergeachan, gur h-e ’n Gàidheal an ceud neach a dh’ fhàg an teaghlach Airianach, gus a thurus a ghabhail troimh ’n Aisia dh’ ionnsuidh na Roinn-Eòrpa—tàmh-àit òbanach, ùigeach, innseagach nan Gàidheal dhùth-chasach gus an là ’n diugh. Tha smuain an cridhe, gnìomh an làimh, agus ceum an coise glé-fhurasaid an lorgachadh a mach air fad agus leud aghaidh ghrianaich, mhaissich na h-Eòrpa.

Cha do lean a bhràthair Hindùach an Gàidheal; an àite e thoirt oidheirp air a bhràthair a leantuinn ’s ann a thionndaidh e a chùl-thaobh air, agus ghabh e a thurus thar nam beanntan mòra àrda Himàlàich dh’ ionnsuidh mhachraichean agus ghleanntan torach farsuinn nan Innsean. ‘Sanna shaoileas sinn an uair a rinn an Hindùach dha féin dachaidh air bruachaibh òirdheirc na Gaingeis gu ’n do dhruid na beanntan mòra Himàlàich air an taobh tuath an geatan, agus gu’n do rinn an cuan Innseanach air an taobh deas faire, air eagal ’s gu’n tigeadh aon d’ a bhràithribh a chur clisgidh no gluasaid air doimhneachd breithneachaidh inntinn shàmhaich agus chràbhaich. A measg ghleachda mòr smuainteachaidh, a’ sealbhachadh seas-gaireachd cuirp is anna, dhearc an Hindùach le suil féin-fhiosrachd air stèidh-bhuadhaibh agus air cumhachdaibh spioradail is modhannail a nàduir agus mar so le mion-cheasnachadh air féin fhuaire e ann an ionadaibh diomhair ’anna, a reussan a choguis agus a thoile, freumh, bith, agus neart oibreachaidh nan comasan reusanta sin a ta ’dùsgadh anns an

tuigse gu 'bhi 'cur an céill do gach anam ug 'm bheil e neo-bhàsmhor, agus cùntasach, gu 'm bheil e sgeudaichte le coguis mhodhannail a ta ag éigheach ris, seachain an t-olc agus dean am maith—coguis a ta mar bhreitheamh 'n a suidhe ann an cùirt an anma, 'n a fianuis air gu 'm bheil bith agus tighdarras aice-se o Bhreitheamh neo-fhaicsinneach agus naomh a bheir breith cheart an taobh thall do 'n bhàs. Tha na nithe so a' brosnachadh a' chreutair gu modh-aoraidh air chor-éiginn a chur air chois a chosnadh fàbhair a Dhé.

Anns an t-suidheachadh so tha e air aithris gu 'n do dhòirt an inntinn Hindùach a mach a cnuasachd chràbhach ann am bàrdachd naomh agus dhiaidhaidh, air a deachdadh leis an aon Ard Dhia, no Spiorad, ris an abair an Hindùach Bràhm. 'S beachd creidmheach, dìongmhailta, neo-ghluasadach an t-sluaigh so, gur h-e taisbeanadh o Bhràhm a ta 's na sgrìobhaidh Vedach gu h-iomlan, agus gur h-e an Rigved an ceud taisbeanadh 's am bheil toil is inntinn Dhé air am foillseachadh do 'n chreutair. Feudaidd sinn beagan aobharan ainmeachadh air son am bheil e iomchuidh dhuinn ann an cuid eòlas a bhí againn air an litireachd Vedach, agus gu sònruichte air an Rigveda. Gu 'bhi a' gabhail seachad air leabhraichibh Mhaois; tha e cinnteach gur h-e an Rigved an leabhar a 's sine air an t-saoghal. Cosmhuil ris a' chloich ghranait a ta mar chnàimh-droma is mar aiseibh do 'n chruthachadh neo-reusanta, mar sin tha 'n Rigveda do 'n chruthachadh mhodhannail, reusanta Hindùach. 'S e so a' chlach-stéidh, a' cheud sreath dhe 'bhreithneachaidh ann an saoghal na h-inntinn agus nan smuain—a' cheud duilleag de eachdraidh cleachdaidh agus oibreachaidh bhuaidh an anma. Air an Rigveda tha mìltean de mhiltibh d' ar co-chreutairibh a' leigeadh taice an anma air son tìm agus sìorruidheachd.

Cha ruig sinn ach gann air a thuigsinn an cumhachd agus a' bhuaidh a bha, is a ta, aig an leabhar so air a bhí 'toirt gluasaid, cumaidh, agus slighe cleachdaidh do dhealbh-inntinn 's do cheud-thograidh nàduir nan Hindùach a ta 'n an sluagh thar tomhais chràbhach agus feallsanach. Gheibh sinn 's na sgrìobhaidh Vedach gu sìmplidh air am foillseachadh ceud ionndrain agus phlosgartaich a' chridhe an

geall air aon Dia beò agus fìor. Ged a ta e cianail r' a thoirt fainear gu 'n robh Dia—sgrìath agus duais ro-mhòr Abraim—'n a Dhia neo-aithnichte do mhuillionaibh de mhuillionaibh Hindùach fad mìltean de bhliadhnaibh.

Tha e 'n a nì dearbhta o eòlas mionaideach air creudaibh 's air gliocas feallsanachd nan Indo-Eòrpach, co-bhràithrean nan Hindùach, gur h-ann an creud is an cràbhach sluaigh a ta am fìor eachdraidh r' a faotainn. Ma tha cràbhach no diadhachd nàdurra r' a faicsinn 's r' a tuigsinn 'n a sìmplidheachd 's e an Rigveda an t-aon leabhar 's an urrainn duinn a' phuinc a lorgachadh a mach air dòigh a bhitheas ann an tomhas taitneach agus riarachail do neach 's am bith nach 'eil fo bhuaidh inntinn eucoraich agus claon-bhreitheich. B' i a' chreud Ìùdhach an t-aon chladhan fìor-ghlan, ach cumhann, 's an robh diadhachd fhìor a' ruith roimh theachd Chrìosd; gidheadh 'n a dhéigh sin, sgaoil cumhachd an t-soisgeil a mach mar abhainn mhòir, a 'cur tuile neartmhoir thar a bruchan a chum taiseachaidh agus beatha-fàis a thoirt do 'n fhearann chruaidh agus neo-thorach. Tha creudan agus feallsanachd Phàganach air uairibh a' cabhsaireachadh slighe air son a' chreidimh Chrìosduidh, do bhrìgh nach d' fhuair fine air bith fathast a mach tre ghliocas no theallsanachd nì a b' urrainn riarachadh iomlan a thoirt do iarrtuisibh an anma neo-bhàsmhoir. Mar so tha e taitneach eòlas fhaotainn air Vedachd, Hindùachd, agus Bùdachd nan Innseanach, gu 'bhi a' faicinn anna cruaidh-spàirn dhaoine 'n an oidhirpibh co-chuideachail linn an déigh linn ann a bhí a' fuasgladh 'cheisdean dìomhair, domhain agus do-rannsachaidh an t-saoghail fhaicsinnich agus neo-fhaicsinnich. Tha againn mar an ceudna r' a thoirt fainear gliocas agus riaghladh modhannail is freasdalach an Tì sin a ta aig an àm so ag ullachadh agus a' treòireachadh na h-inntinn Hindùach o 'bhi 'cladhach thobar eu-dìonach nach cum uisge, gus am falamhachadh deth gach féin-dòchas agus féin-iarraidh, gu 'bhi ag iarraidh agus a' gabhail ri 'Chrìosd neach is e cumhachd Dhé agus gliocas Dhé.

IAIN S. MACNEILL.
(*Ri cantuinn.*)

COMHAIRLE CHARSEUIL D'A MHAC.

Latha do bhitheamar gu mear, uaibhreach,
A mhacaidh ud a's guirme sùil:
Aon fhocal air leas an anama,
Gur seirbhe 'bhlas na'm feàrn ùr.

Iain a' bhaile so shuas,
Gur truagh nach tuigeadh tu 'm bàs:
Nach faic thu fear na h-uaille shios,
'S am fear uaine trid roi' 'fàs.

Ge mòr leat do ghiudhrain mhuc,
'S do bhuaille bhuar bhallach bhreac;
Uighir an ubhail ge beag,
Cha téid do'n uaigh chumhain leat.

A dhuine thruaigh! nach gabh thu eagal;
'M faic thu 'n t-eug, thugad 'na ruith:
Ionnans 'bhi air bhòrd na h-uaighe,
Ged bu tu 'bu bhuain' air bith.

'N uair bheirear uait an ceann-aghairt,
'S a théid air fradharc do shùl;
Cuiridh iad thu sint air mhaidibh,
'S cha 'n ann air leabaidh do'n chlòith.

Cuiridh iad thu 'n cistidh chumhain,
Aon bhrat lìn do bhi mu d' chorp:
Druim do thighe ri cuinnein do shròine,
'S cumhan an teach chòmhnuidh dhuit.

Trì slatan do dh' anart margaidh,
Théid mu d' chorp 's gur beag a phrìs:

'S bidh do chàirdean 's do luchd comuinn,
'Ga ghearradh mu d' bhonnaibh shìos.

Togaidh iad thu 'n darna-mhàireach,
Sluagh mu seach a' dol fuidh d' chorp;
Ghille, ge mòr leat do mhìre,
Nìthear cluich na Cille ort.

Carbad beag, nach bi do shàth,
Bheir iad thu gu beul an t-sluic;
Lamh na tì 'bu chaomh' air uaircan,
Uir gu tiugh 'ga sluaistreadh ort.

Bheir iad thu gu beul na h-uaighe,
Gun neart, gun fhradharc, gun lùths;
Do chàirdean a' d' dhéidh gu brònach,
'S fàgar shìos a' d' ònrachd thu.

A dhuine thruaigh! nach gabh thu eagal,
'M faic thu 'n t-eug, thugad 'na ruith;
Ionnans 'bhi air bhòrd na h-uaighe,
Ged bu tu 'bu bhuain' air bith.

AN T-URRAMACH RAIBEART FIUNLASON.

RUGADH RAIBEART FIUNLASON 's a' bhliadhna 1793, ann an Clyth, ann an Sgìr Lathuinn, ann an Siorramachd Ghallaibh. Mhothaich e o 'oige ni éigin coslach ri strì an Spioraid, a ghluais e gu bhi 'g ùrnuigh agus a' leughadh nan Sgrìobtuirean; ach cha do mhair an geur mhothachadh sin fada; bha a mhaithreas mar neul maidne agus an drùchd moch, a shiùbhlas air falbh.

O laithean 'oige bha miann aige a bhi 'na Mhinisteir; bn tric a rachadh e mach air feadh nan achuidhean 'na aonar agus 'n uair a thuiteadh e air sloc no gleann uaigneach, thoisicheadh e air searmonachadh ri coimh-thional a ghairm a mhac-meamna beothail fhéin cuideachd ann an prìobadh na sùla; thoisicheadh e le bhi 'g ainmeachadh stéidh an teagaisg; roinneadh e'an earrann, 's cho-chuireadh e an teagasg gu deasbhrìathrach, gu sgrìobturail, agus gu soisgeulach, agus aig a' cheart am a' sìleadh nan deur gu frasach.

Chual e an Soisgeul o bheul an Dr. Dhòmhnallaich 'n uair a bha e 'n a mhinisteir ann an Berra-dhail. Theagaisg e car treis sgoil an t-Strath-mhòir, agus an dèigh an ullachaidh ghnàthaichte, chaidh e gu Ard-oil-thigh an Rìgh, ann an Abereadhain, agus nochd an t-olla Iain Tulloch gu sònraichte caomhnneas nach bu bheag dha. Fhuair e mòr fheum o bhi 'g éisdeachd an Olla Kidd, agus a bhi 'leughadh leabhraichean an Urramaich Seumas Harvey. Bha leabhraichean an Diadhair so ni 'bu taitniche dha na leabhar

duine eile, do bhrìgh gu 'n robh an teagasg air an robh e feumach air a chur ann an cainnt, agus ann an samhla 'bha freagarrach dha, agus bha an co-chòrdadh a bha eadar inntinn an Ughdair, agus Mhr F. 'n a mheadhon air an tarraing faisg air a chèile, agus fòghlumach toileach a dheanadh do Mhr. Fiunlason aig casan Mhr. Harvey.

Bha dearbh-shoillearachd ro dhruigteach aige mu pheacadh—gidheadh bha e smuainteachadh nach robh a mhothuchadh domhain gu leòir, 's nach robh e measg an t-seòrsa pheacach a bha air an cuireadh gu Crìosd, ach ann am meadhon an tiugh dhorachdais so, 's e làn imcheist, 's fagus air toirt thairis ann an eu-dòchas, mhothaich e ni éigin coslach ri cumhachd neo-ghnàthaichte 'g a chur thuige gu bhi 'creidsinn; agus argumaiden gràsmdhor o 'n t-soisgeul ag aomadh anam a dh' ionnsuidh na Slàinte Mhòir, air an ro eòlas cho neo-iomlan aige roimhe sin.

Air dha bhi an ùine ghnàthaichte ri Cànaine, agus Feallsanachd 's an Oil-thigh, chaidh e do Tnalla-na-Diadhachd, far an ro e air a theagasg le *Dr. Mearns*, agus le *Dr. Brown*. Bha e 'n a fhòghlumach cogaiseach, agus dìchiollach, bha e ro dhéidheil air buannachd fhaotain o gach Ard-fhear-teagaisg 's an Oil-thigh, agus bha a theachd air aghart follaiseach do na h-uile da 'm b' aithne e.

Fhuair Mr. F. cead searmonachaidh o Sheanairachd Ghallaibh 's a' bhliadhna 1826; an ceann mìos shearmonaich e ann an Eaglais

Ghàilig Abereadhain, far an do bhuanaich e trì bliadhna do choimhthional mòr, gun traoghadh fad na h-ùine, agus thàinig mòran do chùram anama r' a linn.

Fhuair e an sinn litir o'n Bhan-Uachdaran nasail ainmeil *Mrs. Stuart M'Kenzie* a' tairgse dha Eaglais a' Chnuic. Tha'n t-Eilean Leòghasach an comain teaghlach uasal *Shearforth* fo làimh an Tighearna airson Mhinistirean, agus airson beò-dhiadhachd a bha, agus a tha fathast ann. Cha robh e ach da bhliadhna s' a' Chnoc 'n uair a chaidh a shuidheachadh ann an sgrì nan Loch, agus thòisich e air saothaireachadh 's an àite so ann an lànachd a neirt, 's cha b' ann gu diomhain a chaith e a là a measg an t-sluaigh. Shearmonaich e trì uairean gach sàbaid, agus cheasnaich e an sgrì gach bliadhna, agus b' e sin an sàr cheasnachadh; thubhairt cuid gu 'm faireacheadh iad mu sguireadh e, mar gu 'm bitheadh "Ciod is crìoch àraid do 'n duine"? a' ruith anns gach feith, agus a' bualadh anns gach boinne fola a bha 'n an cuirp.

Bha Eaglais nan Loch fad cùig bliadhna fichead mar "Thigh an Eadar-Theangair" air a tadhaich le luch-turuis do 'n Bhaile-Nèamhuidh, far an robh dealbhan air an crochadh mu 'n cuairt anns gach seòmar, agus samhlaidhean diomhair air an gearradh anns gach urlar, 's gach dealbh agus coslas mar iuchair airson bhi 'fosgladh firinn spioradail éigin. Dh' aom inntinn e gu bhi 'mineachadh shamhlaidhean an t-Seann Tiomnaidh ann an solus an Tiomnaidh Nuaidh; gu cinnteach an dòigh theagaisg a 's tarbhaiche de a' h-uile dòigh.

Bha e àrd-flhathail 'n a chumadh, làn do aon-fhillteachd ghràdhach; bha 'fhalt donn; —'s a ghnùis soilleir;—bha suil shèamh 'n a cheann, a bha gu tric air a còmhachadh le deòir;—agus a ghuth car domhain an toiseach, ach 'n uair a bhlàthaicheadh e, dh' fhàsadh e binu mar an t-airgid;—agus bha feithghàire gu tric air aodann. Bha eòlas farsuinn aige air eachdruidh gach Eaglais, gu h-àraidh air an Eaglais anns an robh e 'n a Mhinisteir.

Bha 'n duine urramach diadhaidh so gu goirt air a dhearbhadh 's a' bhliadhna 1849, bhàthadh an dithis mhac 'bu shine do 'n teaghlach cuideachd anns an loch dlù do 'n

tigh; air dha am faicinn 's a' chiste-mhairbh, thog e suas a shùilean agus a làmhnan, agus thubhairt e dà uair—"Gu 'n robh t' Ainm mòr air a ghlòrachadh"—so mar a ghabh e ri smachdachadh an Tighearn.

Fhuair e gairm o Eaglais Shaoir Bhun-'illidh 's a' bhliadhna 1856, ris an do dhùin e, agus an sin bha e cho pailt ann an saothair 's a' b' àbhaist dha, an da chuid aig an tigh, agus o 'n tigh. 'N uair nach bitheadh e a' teagasg gu follaiseach, bhitheadh e a' meòrachadh air an fhocal, agus a' tagradh 's an uaigneas. Is minic a chuala buill a theaghlach e 'g ràdh leis féin, agus ris féin. "Mo Shlànuighear gràdhach," "Mo Chrìosd, mo Rìgh, m' uile;" agus 'n uair a bha saorsa shònruichte aige, theireadh e, "Nach mi a tha fo fhiachan do shaor ghràs!" Is e a cho-chomunn dlù ris an Athair, agus r'a Mhac Iosa Crìosd a rinn a bheatha cho sona, agus a dhleasannais cho taitneach dha.

Tha Mr. Fionlason air adhlachadh ann an cladh Bhun-'illidh, agus tha cuspair-cuimhneachain eireachdail air a chur suas aig an uaigh, air am bheil na briathran a leanas mar *Sgrìobhadh Cuimhneachain*:—"An so tha 'gabhairt fois, na bha bàsmhor do 'n Urramach Raibeart Fionlason; a bha cùig bliadhna 'n a Mhinisteir do 'n Eaglais Shaoir ann am Bun-'illidh; a bhàsaich air an treas-là-fichead do mhìos ma dheireadh an t-samhraidh 1861, air dha bhi trì-fichead bliadhna agus a seachd a dh'aois. Shaothraich e 's a' Mhinistrealachd cùig bliadhna deug thar-fhichead. Bha meas air, air son a thàlanna, 's air son 'fhògluim. "Bha a chliù air a deanamh suas de chreid-eamh, de dhòcas, agus de ghràdh, le tomhas neo-ghnàthaichte do 'n inntinn nèamhuidh. Rinn a shaothair gun sgar a bha cho làn de 'n ùngadh nèamhuidh, 's do dhruigteachd, a dhlùth-cheangal ri daoine diadhaidh anns gach àite d' an deachaidh e. Agus ghlac e aire an t-sluaigh neo-chùramaich, 's thàinig mòran diubh gu bhi 'g a mheas mar an athair spioradail ann an Iosa Crìosd. Mar a bha e beò mar sin bhàsaich e, ann am beò-dhòchas na beatha maireannaich.

"Cuidich leam a Thighearn, oir cha 'n 'cil duine diadhaidh ann."

I. MAC-A-PHEARSOIN.

IERUSALEM RO OIRDHEARC.

(*Jerusalem the Golden.*)

'Ierusalem ro oirdhearc,
Làn bainne, 's mil gun dìth,
Do mhaise 'luaidh no 'smuaineach,
Cha 'n urrainn beul no cridh'!

An t-àgh 'tha 'n sin 'g ar feathamh,
Cha 'n fhios domh, O! cha 'n fhios
Ciod loinnceirachd na glòire,
Is sòlas 'dol thar meas!

Ro ait tha cùirtean Shìoin
Le cliù 's le òrain bhinn';
An sin tha sluagh nam martrach,
Is aingle dealrach, grinn'.

Tha 'm Prionns' an sin a' tàmhach';
Tha 'n solus-là bith-bhuan;
Na naoimh, tha 'mealtainn àilleachd
Is faile glan nan cluan.

An sin tha cathair Dhaibhidh;
'S o chùram, saor, 's o chlaoidh
Cluinn òrain àrd' nan aoidhean,
Is caithream-bhuaidh nan saoidh.

'S an dream 'thug buaidh gu treubhach,
Le ceannard treun nam feachd,
Tha sgeadaichte gu sìorruidh
Le trusgain gheal mar shneachd.

O! 'n dùthaich àillidh bheannaicht',
Is dachaidh bhuan nan naomh!
O! 'n dùthaich àillidh, bheannaicht',
Is miann gach cridhe caomh!

'Ios' a'd' thròcair stiùir sinn
Gu tàmh 's gu fois 's an tìr;
'S bidh cliù do 'n Mhac, 's do 'n Athair,
'S do 'n Spiorad Naomh gu sìor.

IAIN MAC 'ILLEBHAIN.

GLEACHD AN T-SEANN DUIN' IS AN DUIN' OIG.

*Tha duin' òg is seann duin' agam,
Tha duin' òg is seann duin' agam;
Nach robh'n seann duin' air mo chùlthaobh;
'S an duin' òg nì's mùirnich agam.*

Seann duin' mi o leasradh Adhaimh
O'n do shìolaich mi thaobh nàduir,
Ach duin' òg tre Léigh na slàinte
'Shaor o'n bhàs mi tre ghràs naisgte.
Nach robh n' seann duine 'na ghràin domh
'S an duin' òg 'n a ghràdh nì's faisge.

Rinn an seann duine daor-thràill dhiom
Thug mi 'm braigdeanas do Shàtan,
'S e'n duin' òg a shaor o 'mhàig mi
Dh'ionnsuidh slàint' o phlàigh a' pheacaidh.
Leag an seann duin' anns an ùir mi
'Se'n duin' òg a dhùisg a mach mi.

'N uair thàinig an t-òg a m' ionnsaidh
Fhuair e'n seann duine 'n a dhùsal,
'S a' cheud fhàilte a rinn e dhùsgadh
Sud fo lùirich bheireadh braidean.
Chaidh an seann duine fo lùirich
'S e'n duin' ùr a rùisg am brat dheth.

Air a bhonn do chaidh an còmhrag
'Tarruing lann ro ghleusd' air gheòiread,
Fhuair an seann duin' buille-leonaidh
Nach cuir e 'a bheò as altaibh.

Chaidh an seann duin' a gheur chiùrradh
Sheas an t-òg a chùis mar ghaigheach.

Riamh o sin cha'n fheud iad còrdadh
'N réite cha'n imich iad còmhla,

'S cha'n àraichear le aon sògh iad
'S iad an còmhnuidh a' co-ghleachdadh.
Ach tha'n seann duine cho brùideil
'S an duin' òg cho cliùiteach tlachdmhor.

Dithis iad nach còrd an càraid
Ged tha'n còmhnuidh 's an aon àros,
Gu leagar a nuas am pàilliu
Anns 'n d'ghabh iad tàmh mar chaisteal,
'N seann duine gu carach lùbach
'S an duin' ùr 'toirt cùis gach gleachd dheth.

Cha dean iad imeachd mar chàirdean
Ged shaoilte gum b'iad na bràithrean,
Bhi co-chòrdadh an aon nàdur
An taobhsa do'n bhàs cha tachair.
'N seann duin' làn do chàil na bréine
'S an duin' òg 'na bheus cho maiseach.

'S e'n seann duine neach a's gòraich',
Ach 'se Aosd' nan làithean m'òig-fhear
Riogaich an seann duine an tòs orm,
'S bheir an t-òig-fhear 'na stòl-chas e.
'Seann duine 's a lùs 'ga fhàgail
'S an duin' òg a' fas nì's neartmhoir.

'S e'n seann duine leam is annsa
Ach 's e cusbair m'fhuath is m'anntlachd,
'S mi do'n òig-fhear am bith nàimhdeis
Ged 's e m'annsachd e 's mo chaidreamh.
Seann duine 'n a ghalair bàis domh
'S an duin' òg le'ghràs 'g am altrum.

Tha mi bàithte an cluain an t-seann duin',
Fo gheurfhuar-dhealt 'sfuachda' gheamhraidh
Thig an t-òg 'n a ghloir gu 'theampull
Chuireas mi dhann's air mo chasaibh.
'S e'n seann duin' a chuir fo neòil mi
'Se duin' òg mo lòchran laiste.

(*Ri leantuin.*)

ORAN-FAIRE NA BRATAICH.

BRATACH NA FIRINN togaidh suas
 A chum le fuaim gu'n crathadh i ;
 'S gu'n cuir i mùiseag air na daoine
 'Tha 'dol a thaobh le seacharan ;
 Mar lòchran lasrach a' toirt soills',
 Duibhr' na h-oidhche sgapaidd i,
 Leigidh i ris an t-slig' gu truaigh
 'S an t-slig' gu suaimhneas fhlaithheanaid.

Na Gàidheil seasadh an guail' a chèil'
 Gu làidir treun fo 'n Bhrataich so,
 Le boineid sgrogt' os ceann gach sùil
 Is claidheamh rùisgt' an tarruing ac',
 Gu dian a' cogadh ris an Diabh'l
 'S am Beathach Fiadh'ch, an t-Anacriosd,
 'S an claidheamh gun a chur 'n a thruaill
 'S am bi 'n a naimh e ceangailte.

GILLEASB' MACFHEARCHAIR.

AN IERUSALEM NUADH.

O mhàthair chaomh, Ierusalem!
 A d' ionnsuidh c'uin 'thig mi?
 O c'uin a chrìochnaichear mo bhròn?
 Is t' aoibhneas c'uin a chi?
 O thir 'tha taitneach sòlasach!
 O chala ait nan saoi!
 Cha 'n fhaighear bròn am feasd a' d' chòir,
 No cùram, saoth'r, no caoidh.

Cha 'n fhaighear tinneas annad féin,
 No creuchd air bith no leòn;
 'S cha 'n fhaighear bàs no sealladh grànd';
 Ach beatha ghnàth a' d' chòir.
 Neul dorch cha chuir ort sgàil' a chaoidh,
 Is oidhch' cha bhì ni 's mò;
 Ach dealraichidh gach neach mar ghréin,
 An solus Dhé na glòir'.

Cha 'n 'eil innt' sannt no ana-miann,
 No farmad fòs, no strì;
 Cha 'n 'eil innt' ocras, tart, no teas,
 Ach taitneasann gun dith.
 Ierusalem! Ierusalem!
 Mo mhiann bhì annad shuas!
 O b' fhearr gu 'n crìochnaiceadh mo bhròn,
 'S gu 'm faicinn t' aoibhneas buan!

Cha 'n 'eil innt' guin no cràdh, no pian,
 No fiamh, no deòiridh truagh;
 'S cha chluinnear osna innt', no éigh,
 Is teinn cha léir a sluagh.
 'N Ierusalem, am baile naomh,
 Tha Dia, ar Rìgh, a' tàmh;
 'S tha 'n t-Uan e féin, mar sholus di,
 'N a chaithir-rìgh a ghnàth.

O Dhé! mo mhiann Ierusalem
 Gun dàil gu 'm faicinn féin!
 Oir tha i làn do shòlasaibh
 Nach eòl domh chur an cèill.
 'S ro-shoilleir 'tuir 's a binnein àrd',
 Le deàrsadh mhòran leug,
 Le Iasper, crisolit, 's gach clach,
 A 's taitniche na chèil'.

Do thighean tha do lbhori,
 'S gach uinneag 's gloine ghrinn,
 Do shràidean 's òr ro-fhinealta—
 'S ta ainglean annt' a' seinn.
 Tha d' bhallachan do chlachaibh taght',
 Do dhaingnich 's daoimean gearrt',
 Do gheatachan is neamhnuidean—
 Mo mhiann bhì 'n sud gu h-àrd!

Ni neoghlan grànd' cha tig gu bràth
 A steach troimh d' gheataibh féin;
 Lìn dhamhan-allaidh cha bhì ann,
 No smal, no salchar breun.
 Iehobhah Dhé, thig 's crìochnaich féin,
 Mo bhròn gu léir, 's mo chaoidh;
 Thoir leat mi do Ierusalem,
 Gu bhì gu bràth le d' naoimh,

'Tha crùint' an sud le glòir ro-mhòir,
 A' faicinn aghaidh Dhé;
 Rì cathream àrd is aoibhneas sìor—
 'S ro-shona iad gu léir.
 Ach sinne, 'tha 'n ar fògaraich,
 Tha 'n còmhnuidh brònach truagh;
 Ag osnaich, caoidh, 's a' sìleadh dheur,
 'S a ghnàth ri gearan cruaidh.

Ar milseachd measgaicht' tha le seirbh',
 Ar taitneis ciod ach pian?
 Is fada buan ar làithean bròin,
 'S ar n-aobhneas 's beag a 's fiach.
 Ach tha 'n toil-inntinn shuas cho mòr,
 'S an sòlasan gach ré,
 'S nach measar leo-san mìle bliadhn',
 Ach mar an là an dé.

Mo dhachaidh chaomh, Ierusalem!
 C'uin 'chi mi t'aoibhneas mòr?
 'S do Rìgh 'n a shuidh' 'n a chaithir shuas,
 Do shonas buan, 's do ghlòir?
 Do liosan-ubhal 's d'fhion-liosan,
 A 's iongantaiche cliù,
 Tha làn do thoradh do gach gnè,
 A 's taitniche do 'n t-sùil.

Do ghàraidhean le 'n ròidibh réidh',
 Tha ùrar uain' a ghnàth;
 'S tha luibhean taitneach cùbhradh annt',
 'Tha fàs an sud a mhàin.
 Tha canal agus sìbcar fàs,
 Is ioma locshlaint' annt';
 Gach àdh 'tha 'n sud cha smuainich cri,
 'S cha chuir an teangaidh 'n càinnt.

Tha 'n deoch 's am biadh a 's mìls' an sud—
 Tha 'n ceòl ann binn a ghnàth;
 'S tha ioma nì 'tha dreachmhor grinn,
 Fo 'n cosaibh air an làr.
 Le fuaim ro-chaoin tha 'n amhainn bheò
 A' sruthadh feadh gach sràid;
 'S mu 'bruachaibh glasa air gach taobh,
 Tha craobhan beatha fàs.

Na craobhans' toradh bheir gach mìos,
 Is fàsaidh iad gach ré;
 'S bheir uile shlòigh an domhain mhòir,
 Dhuit féin an glòir gu léir.
 Ierusalem, àit-còmhnuidh Dhé,
 Gu 'm faicinn 's e mo mhiann:
 O b' fheàrr gu 'n crìochnaicheadh mo chràdh,
 'S gu 'n tàmhainn innt' gu sìor!

Tha Daibhidh 'n sud le 'chruit 'n a làimh,
 Air ceann na coisir-chiùil;
 'S bu shona 'neach le 'n cluinnt' a cheòl,
 'S e 'n còmhnuidh seinn le lùth.
 Tha Màiri ann seinn moladh Dhé,
 Le fuinn a tha ro-bhinn;
 'S na h-òighean eile an co-ghleus,
 N'a cois gu léir a' seinn.

Laoidh-mholaidh Dhé tha Ambros seinn,
 Is Austin naomh le chéil;
 Tha Sachariah 's Simeon aosd',
 A' seinn le bilibh gleust'.
 Dh'fhàg Magdalen a caoidh 'n a déigh,
 'S i seinn le iolach àrd,

Am measg nan naomh, is fuaim an cibil,
 A' seirm air feadh gach sràid.

Ierusalem! Ierusalem!
 C'uin 'chi mi t'aoibhneas mòr?
 Gun dàil, a Dhé, thoir dachaidh mi,
 Is crìochnaich m'uile bhròn.
 A'm' eudainn, Dhé, O sgriobh-sa t'ainm,
 'S thoir mi á so gu luath,
 Chum tàmh leat féin an sonas àrd,
 A' seinn do chliù gu buan.

Ierusalem, 's i dachaidh 'n àidh —
 Rìgh-chaithir àrd ar Dé!
 O bhaile naomh, a bhan-rìgh mhòr,
 A chéile Chrìosd gach ré!
 A bhan-rìgh mhaiseach, còmhdaichte
 Le urram, inbhe 's glòir,
 'S ro-àillidh thu, 's ro-loinneil geal,
 Gun smal air bith a'd' chòir.

O c'uin a chi'm Ierusalem—
 Ar comhfhurtachd gu léir?
 Oir tha thu àillidh dreachmhor glan,
 Gun chron air bith no beud.
 'N Ierusalem cha 'n fhaighear oidhche,
 A chaidh no sgàile chiar,
 No duibhre dorch, no geamhradh fuar,
 'S cha mhùth innt' uin' gu sìor.

Air coinneil no air gealaich innt',
 No reultaibh cha n'eil feum;
 Oir Crìosd, Ard-rìgh na fireantachd,
 Sìor-dhealraidh innt' mar ghrèin:
 An t-Uan gun smal, 's e soilleir geal,
 Bheir solus doibh gun dith,
 Oir bidh a' ghlòir a ghnàth cho mòr,
 A chithear leò 'n an Rìgh.

Is Esan chaidh Ard-rìgh nan dùl,
 An sealladh sùl a shluaigh;
 'S tha iads', a theaghlach sona féin,
 Rì seirbhis da gach uair.
 Tha buidheann ainglean innt' a' seinn;
 'S tha 'mhuintir nèamhaidh chaomh,
 A ràinig shuas troimh àmhghar cruaidh,
 Gu buan ri sùgradh naomh.

Na fàidhean naomh' tha uile 'n sud,
 'S na h-Abstoil—dà fhear dheug—
 'S na fianuisean a ròghnaich bàs
 Mu'n géilleadh iad do 'n bhréig.
 Bidh 'n sud gu léir na firein chòir,
 'S na slòigh do Ios' 'thug gaol,
 Na h-òganaich 's na h-òighean 'dhiùlt
 An taitneasan 's an t-saogh'l.

Na h-uain 's na caoraich 'thug tre ghràs,
 Air bàs 's air ifrinn buaidh,
 Bidh shuas ri caitheam aig gach ré,
 Nach urrainn beul a luaidh;

Is ged nach ionann meud an glòir',
Tha 'n sòlas do 'n aon ghnè,
'S tha sonas ionlan aig gach aon
Do 'n mhuinntir shaoirt' air nèamh.

Tha gràdh an sud a' rìgheachadh;
'S e Criosd an uile mhiann;
Is chithear leo le sealladh sùl',
A ghnùis an aoibhneas sìor.
A' tabhairt gràidh is cliù—'s a' seinn
"A tha naomh, is naomh" gun tàmh,
Cha 'n fhannaich iad 's cha 'n fhàs iad sgìth,
A' moladh 'n Rìgh gu bràth.

Bu shona 'bhithinnis' mìle cuairt,
An déigh mo làithean bròin,
Nam feudainn féin, le cluasaibh geur',
Bhì 'g éisdeachd ris a' cheòl,
Do 'n Rìgh 'tha sìorruidh' sheinnear shuas,
Air nèamh le sluagh an àidh—
Le an' maibh saoirt' 's le ainglibh naomh',
Thug gaol do Dhia a' ghràidh.

Bu shona sona 'bhiodh mo staid,
Nam faighteadh fùghail mi
Air cliù a sheinn air feadh gach linn,
Aig cosaibh Dhé mo Rìgh;
'S air comunn Chriosd a mhealtainn shuas,
A ghràdh 's a ghràs gach uair,
A rèir nan gealladh 'dh'fhàg e sgrìobht',
'S a bhios mi nis a' luaidh:—

"Biodh iad-san," deir e, "Athair chaoimh,
A thug thu dhomhs' le còir,
'Nan tàmh a'm' fhanuis féin a chaoidh,
A' dearcadh air mo ghlòir—
A' ghlòir a bh'agam maille riut,
Mu'n robh an saoghal ann,
'S a bhitheas shuas mar tobar mòr,
O'n éirich glòir gun cheann."

'S a ris, "Ma ni neach seirbhis domh,
Dlù-leanadh esan mi;

Oir 's àill leam far am bheil mi féin,
Mo sheirbhiseach gu'm bi."
'S a ris, "Ma ghràdhaicheas neach mis',
Bheir m' Athair dha-san spéis;
'S do 'n neach sin ann an glòir 's an gràdh,
Làn-fhoillsichims' mi féin."

O m' thruaighibh saor mi. Dhé, gun dàil,
A chum le dànachd mhòir,
A'm' chòmhnuidh leat 'n Ierusalem,
Gun dearc mi air do ghlòir:
'S gu'm faic mi 'n Sion gnùis an Rìgh,
Mo Dhia, mo ghràdh, 's mo rùn,
A chi mi nis tre ghloine dhuirch,
Ach shuas le sealladh sùl'.

O 's beannaicht iads' 'tha glan 'n an crì,
Oir gnùis an Rìgh dhoibh 's léir:
O sibhs' a mhuinntir shona naomh,
A ta do theaghlach Dhé!
O Dhé, gun dàil mo chuibhreach sgaoil,
Mo lin, 's mo gheimhlean cruaidh',
Oir tha mi tuilleadh 's fad' a'm' thàmh,
Am bùthaibh Chédair thruaigh!

Ach rannsaich mi, is faigh mi mach,
'S thoir mi do d' chrò, a Dhé;
'S ni t'ainglean uile aoibhneas 'n uair,
A ni'm do thoil gu léir.
O mhàthair chaomh, Ierusalem!
A d' ionnsuidh c'uin 'thig mi?
O c'uin a chrìochnaichear mo bhròn?
'S do shòlas c'uin a chi?

Ach fathast guidheam ort, a Dhé,
Mo shaoradh o gach stri,
A chum gu'n còmhnuidh mi gu bràth,
A'd' thulach àrd an sìth,
Le Cherubim is Seraphim,
Is an' maibh naomh; gun sgìos
A' seinn do chliù, O Dhé nan sluagh,
Gu buan;—gu'm h-amhluidh 'bhios.
A' chrìoch. A. C.

ARAN BRISTE.

BEAGAN a ràdh 's mòran a dheanadh,
comharradh air treun-bhuaidhibh. Tha uisge
domhain sàmhach; labhraidh daoine glic' am
bitheantas beagan, a chionn gu'm bheil iad a'
smuainteachadh mòrain.

Is éigin do sheirbhis Dhé a bhì cosmhuil ri
nàdur Dhé. Do bhrìgh 's gur "gràdh Dia,"
is e ùmhlaichd a' chreidimh a ta 'g oibreachadh
tre ghràdh, a mhàin a ghabhas a bhì 'n a
seirbhis dha.

Cha b' urrainn thu le saothair neo-chrìoch-
nach ceò a sguabadh air falbh, ach le dìreachd

beagan a suas faodaidh tu sealltainn buileach
thairis air. Mar sin a ta e le ar leasachadh
nàdurra. Tha sinn a' gleachd gu garg ri
cleachdadh aingidh aig nach biodh greim air
bith oirnn, nan dreamaid gu athar spioradail
a b' àirde.

Bi tric an ùrnuigh agus cha mheall Satan
no 'n saoghal ro fhad thu. Faic fa d' chomhair
naomh àirc na firinn. Ach c' àite am bheil
an iuchair? An crochadh air tarraunn airgid
na h-ùrnuigh. Rach is ruig a nuas i, fosgail
an àirc agus bi saoihr.

THE BANNER OF TRUTH.

"We rear up the SUNBEAM—the badge of our King ;—
Fair gleams HIS BANNER on high,
With its spangles of gold from the fields of its fame,
As it greets the morning sky."—*Ossianic Duan.*

PART 1.]

October, 1872.

[VOL. I.

EDITORIAL.

OUR BANNER is unfurled for and because of the Truth which God hath revealed.

We make no apology for rearing up through the Spirit of the Lord a Standard in his own cause. We leave the excuse to be sought in the abiding need for instruction which exists at all times, in all places, and in all circumstances among our fellows, and for the use of all means and endeavours on the part of those to whom a measure of grace and talent has been vouchsafed to make known Him who is the Truth to His people.

In our day it is sought to develop a species of Christianity less defined—without dogma, opinion, or system of belief. It is in the atmosphere which must necessarily surround a religion of this hazy sort that many of the monthly publications of our time have had their birth and being. With the rage for the absence of all system which characterises them, we have no sympathy; and while so many periodicals are only thus based on a general concord of all views, we propose to plant our BANNER on the systematic theology which our Reforming fathers taught, reared and suffered for.

We unhesitatingly accept in its integrity the Westminster Confession of Faith, as expressing fully, clearly and satisfactorily *our* faith—receiving, after conscientious considera-

tion of its several pregnant chapters, all its propositions and statements of doctrines, with their fair inferences, without exception, reserve or qualification.

But while we are thus explicit on the subject of our own position, we scarcely expect our friends and readers to be capable of seeing all things, everywhere and always, from our point of view; we shall not, therefore, permit any bitter discussions to arise in our columns on possible differences, nor will our contributors be found vindictively soiling the robes of dignities: the cause of Truth needs no bitterness or intolerance to further its interests. We may have, however, to observe, and direct attention to, certain currents of thought in preaching and sacred literature. When this is necessary, it must always be done in the light of the Reformation principles, as these were understood and illustrated by the greatest men of our country—Knox and Chalmers. Finally, our BANNER is lifted up to promote the holy religion of our common Lord and Saviour, and, like true happiness, knows

“—— no localities,

No tones provincial, no peculiar garb ;—

Where duty calls it waves; with justice waves,
And waves with meekness, charity, and love.”

WHAT WE KNOW OF ANGELS.

THE doctrine of angels may be divided as follows :—

I.—ANGELS ALL ORIGINALLY HOLY—
their nature; their original state;
the fall of some of them from their
primitive position of holiness and
happiness into a state of sin.

II.—THE ELECT ANGELS—Their agency
and services.

III.—THE FALLEN ANGELS—the Devil
and demons; their functions and
employments.

I.—ANGELS ALL ORIGINALLY HOLY.—
With reference to the angel world, the fundamental conception from which reflective thought originally starts, is essentially the same as that contained in the conception of bodiless, invisible beings—spiritual energies and powers. The human mind in harmony with statements of Scripture represents them psychically to itself, not merely as pure spirits—unseen rational intelligences; but also as created beings assuming a relation of dependence and creatureship towards the independent and self-existent Creator. God is the Creator of all beings, rational and irrational, of heaven and its hosts, of the earth and all its inhabitants. There are no specific intimations in Scripture as to how or when the angels were created. Their origin and existence are here assumed rather than proved, because the fact of their existence is inherently associated with the whole Scripture history. One thing, however, is certain, that their creation took place previous to the fall of man. But if it be admitted that the angels are to be considered as among the presumed conditions for the existence of man, which idea is probably not irreconcilable with Bible representations, then it may be inevitably concluded that their creation preceded that of man. They are the original inhabitants of heaven, that is, wheresoever God dwells, where He peculiarly manifests His personal presence and glory. This place is in a special sense

the peculiar habitation of angels. It should be borne in mind that angels are not like men shackled by physical conditions and spatial limitations. If free from these limitations, they must be far removed [from all material and corporeal conditions. Youth and age, infirmities and sicknesses, cannot be predicated of them; but from this statement it is not deducible that they existed from eternity, for the angel world in its totality derived its being from God, and is sustained by His power, as well as governed by His wisdom. Relatively to us, they have a history, but not in the sense of gradual growth and progressive development from one stage of existence to another. Two names, spirits and angels, are invariably affirmed of them, the former denoting immaterial and immortal existences, the latter a name of office, specifying their peculiar worth as perfect and willing agents in executing the divine behests, and in practically carrying out the holy designs of God. As spiritual and rational individualities, they were all, in their original state, endowed with mental powers, faculties and capacities suited to their ethereal nature, qualifying them to occupy the highest spheres of created existences. In this lofty sphere of being and enjoyment, in this elevated abode of life, light and glory, they are the strong, the mighty ones, who live peculiarly near to God, seeing his face and unweariedly doing all his pleasure. In this high region of intelligence, holiness and happiness, clothed with moral perfections, they were provided with every necessary peculiar to the susceptibilities and needs of their immortal natures. In a special derived sense they had life, self-movement and self-determinations in themselves. In possession of created personal and moral freedom, with divine knowledge filling every receptivity, and holiness pervading every power of their being, in aim and action they acted in perfect conformity to the holy principles of the moral law, which is the universal rule of government imposed on angelic as well

as on all human creatures. This is the supreme law of heaven to which all moral beings in heaven are in inward thought and outward action perfectly conformed. But as angels are differently constituted and differently circumstanced from man, although it is the same moral law that governs both, that is implanted in the nature of both, and is imposed on both, yet it is different in its practical applications to their respective constitutions and circumstances. This same law was imposed on Adam in his federal and representative capacity—on angels in their individual capacity.

There seems to exist in the moral universe certain degrees of spirituality and spiritual independence, so that it is not inconsistent even with Scripture declarations to assert that the angelic hosts are divided into classes or orders, differing in rank and in power. Although in making this assertion it is not necessary to give any further development of the idea, as is done in the Heavenly Hierarchy of the Areopagite. If there exists among the angels diversities and varieties in natural capacity and relative position, this cannot but be entirely compatible with their individual bliss and happiness; for it is conceivable that their personal spheres of being and enjoyment are fully adapted to their individual state and celestial nature. Possibly, it is scripturally maintainable that the primitive and personal angelic state was a state of unprotected innocence, not exclusive of the possibility of a falling off from God; for in any state of unconfirmed creature innocence and free self-determinations of will, there can be no speculative objections against the conceivableness and possibility of a moral perversion and abuse of free will. From the actual fall of a portion of the angels, the unavoidable inference is, that the now referred to possibility once existed in the angel world. From the designation, elect angels, it may be legitimately concluded, that the angels that kept their first estate have now attained to a "measure of security, and by consequence a degree of perfection (whether as regards

spiritual knowledge or moral energy) which sometime was not theirs."

In the angel world sin has had a mysterious beginning. God in the inexplicable dispensations of His holy providence concerning the angels permitted moral evil to break out in heaven among angelic beings previous to the fall of man. Whether it had its origin in pride, or in envy; whether one fell at first and was afterwards joined by others in this unprovoked apostasy; or, whether all fell at once, one thing is infallibly certain that moral evil proceeded from the creature, and not from the Creator. There is no definite indication in Scripture as to whether this falling off from God happened immediately after their creation, or whether there elapsed a long interval of time between their creation and this unhappy revolt. Vain it is to ask the number originally created, and equally as fruitless to speculate on their fall, its cause, mode, date and nature. Let it be further remarked that as to what number stood, or what number fell, Scripture makes no reference. But it is unquestionably certain that the number of both standing and fallen angels is unimaginably great. Evil is that piercing discord and confusion which marred and disturbed the moral order of creation, and as it cannot be resolved into it, it must of necessity be cast out. Sin is not in the conception of individuality, not of the essence of moral existences: but evil is rooted in the ethical perversion of the conception of personality—in the voluntary abuse of the innate essentials of individuality—in its unwillingness to remain what it originally is—in its volitions and inherent peculiarities to be other than it has been constituted by its Creator. Sin in its metaphysical sense was not of the essence of angelic natures, their nature became so only in a moral sense; but evil in this latter sense may become the element of a creature's life. Who of all creatures can unravel the mysterious origin of moral evil—a subject which transcends and baffles the profoundest thinking and the most penetrating scrutiny? Sin originated with the creature and caused

the fall of both angels and man. But still there is a palpable difference between the fall of angels and the fall of man. The fall of angels preceded that of man. A portion of the angels only fell; all mankind fell at once. Angels fell as individuals: man federally—representatively. The fallen angels were permitted to perish irremediably; fallen

man, God in his unlimited sovereignty and mercy, has pitied. In relation to sinful man as distinguished from sinning angels, God said—Deliver from going down into the pit, for I have found a ransom.

GEO. MACLELLAN.

(To be continued.)

CAN A CHURCH EXIST WITHOUT A CREED?

AT a time like the present, when so great an outcry is raised against Creeds and Confessions, this question may be said to force itself upon us. Our answer to it must be determined by the meaning attached to the terms "Church" and "Creed."

The words of Scripture which we translate "Church" are, in Hebrew, *Kahal*, and in Greek, *Ecclesia*, each signifying "an assembly convened by invitation or appointment." While this is the literal signification of the terms, their use in Scripture is invariably the technical only, "a body of persons associated in their profession of the true religion." This is the idea attached to the term "Church" not only in its biblical but also in its ecclesiastical use. According to the Westminster Confession, "The visible Church, which is also catholic or universal, under the gospel, consists of all those who throughout the world profess the true religion along with their children."

The term "Creed," on the other hand, is not a biblical but an ecclesiastical one, and its origin is probably owing to the fact that the document known as "the Apostles' Creed" begins with "Credo," "I believe." Each of the documents to which this term is applied contains a statement of biblical doctrine more or less elaborate, and in the form of an affirmation of the belief of one or more individuals, while we apply the term generally to some *written* statement of doctrine, it need not of necessity be so limited in its use.

We have no grounds for believing that the Apostles had a written creed, but that does not shut us in to the conclusion that they were without a creed, profession of belief in which was absolutely required in order to be admitted into the community of believers. Nay, we are convinced that such a creed did exist. A profession of faith in Christ Jesus as the Son of God was required of all the members of that community. It was belief in that doctrine that more especially differentiated them from all the Jewish sects, and gained

for them the name of Christians. That doctrine might be called their creed, as it undoubtedly was, at least, a part of it.

We cannot conceive of the Christian Church beginning to exist except in so far as we can think of several persons being at one as to their belief in its essential doctrines, and on the ground of that belief agreeing to associate.

Some say "we are not opposed to receiving the Bible as our creed, but we are opposed to human creeds."

The Bible is not a creed. It is a revelation from God of his will to man; whereas, a creed is a statement by man of his belief in some or in all of the doctrines of that revelation. The Bible is not a creed any more than the vegetable kingdom is a system of botany. We are to study it, to trace the harmony of its parts and to systematize its doctrines. In this way we shall attain to views of Bible truth, some at least of which may be held in common with others.

Truths thus held in common afford a basis on which any number of persons may unite so as to form a Church. This compact may be based upon the doctrines of the Westminster Confession, or upon any other statement of doctrine; and in so far—and only in so far—as each individual continues to hold all the doctrines which were made the basis of agreement, he continues to be a member of that church.

With regard to doctrine, on the other hand, it is only in so far as difference of belief and teaching is not allowed in a church in regard to any particular doctrine that that doctrine continues to be any part of that church's creed. While it may still continue to be believed by individuals within the church, it is open to any member of that church to say, "that doctrine is no part of my creed or of my church's creed."

It may be that no creed now existing is perfect, as no system of astronomy or of anatomy is perfect. We must be prepared, on good cause shown, to alter our creeds as we alter

any system of physics ; but we dare not cast away all creeds, as we dare not—will not—cast away the results of scientific investigation in other departments of study.

Since a creed of some kind is necessary in order to the establishment and continued existence of a Church, it is folly to declaim

against creeds indiscriminately. Since a Church's creed is a Church's testimony, and so greatly affects its life, the path of duty clearly is to seek the best creed.

"Prove all things (creeds among the rest), and hold fast that which is good."

J. MACKAY, M.A.

BEAUTY.

I.

BRIGHT clouds like snowy drifts
Stretch motionless
Upon the deep-hued sky ;
The moon full-orbed and beautiful,
Garbed in her glowing silver robes,
Casts down upon the earth obscure
The pure light of her countenance ;
The paler stars
With ever-varying face,
Less radiant with smiles,
And shy before her lunar majesty
Beam faintly at the edges of the clouds ;
Some starting forth in fresh-blown brilliance
From sombre chambers of the East,
And dropping twilight gleams on orient hills ;
Some sinking in the blue-waved ocean,
—Obedient daughter of the moon.

The glitter of the heavens reveals the grave,
The fresh-set turf upon the tomb of Love ;
The circumambient blackness of the night
Retires to halls of gloomy Erebus.

The min'string spirits of the dead
Surround the tomb of Love
In awful expectation of new transports.

Here Death stores up
The fairest flowers of human flesh
For the unsatisfied digesting tribes
Of putrid-smelling worms and tainted beetles ;
There in grim narrow homes
Odious corruption's fangs
Resolving into rottenness
The dead yet full fair carcasses.
But Love he can't maintain
Within his dark dominions.

Life must anew
Inspire this sacred dust,
Once limbs symmetrical
Shaped by the hands of gods,
Formed after high divinities.
Arise, my Love, arise !
Call on thy Spirit from above
To strip thee of thy earthly coil

And robe thee in thy immortality
As fitting for the gaze of gods.

Pour down thy holy rays
Thou Moon of peerless purity !
Shed ye abroad your balmiest virtues,
Ever illustrious stars !
And shout now as of Eld,
O'er resurrected life.
Return ye silken breezes
Into your vacant halls of silentness
Until the fragrant influence
Of cloudlets multiform
Drop here !

Yes ; she has slumbered here ;
Ev'n in this dark and gloomy chamber
Among a thousand forms of rottenness !

But he, her own fair Spouse,
Dwelt here and made it sweet for her ;
And left a hope for her therein
That Resurrection's rays
Might yet pierce through the gloom.

Yes ; she will rise again !
She never died, but slept.
That tongue whose strains of eloquence
Once chained to her divinity
In past eternity
The charmed souls of seraphs,
Shall move again in melody.

Those lips of red, which oft the gods
Viewed with transcendent raptures,
Shall yet beseech a deathless fair carnation
Breathing as wont the soul of Beauty.
Those lightless orbs
Once powerful in innocence
Shall radiate again
A holy influence through heaven and earth
Taming the heart of Evil,
Like gentle Una's glance
O'erpowering the lion's rage.
Arise, fair Love, arise !
He comes apace !

EDITOR.

WEIGHED IN THE BALANCE.

COLD Winter from his icy throne was banished,
 And Spring's pale beauties came in joy to reign :
 The Summer roses sweetly bloomed—then vanished,
 And Winter sways his blighting power again.

Another page of life's brief record written,—
 The same old mingling of our smiles and tears,—
 Of joys by sorrows from their bowers beaten,
 Of love and gladness chased by cares and fears.

The bridal pomp forgotten on the morrow,
 Amidst the sable pageantry of woe ;
 Next day love's kisses on the cheek of sorrow,
 Making joy's embers into brightness glow.

Change is the law, by Nature's changeless order,
 But sin is not ; and in the race we've run
 We filled the pages of the stern recorder
 With wrong things cherished, duties left undone.

We've joyed to sit in judgment on another,
 And cast our stones in Pharaaic pride,
 Forgetting—in our zeal to stay a brother—
 Our Cain hearts with lusts uncrucified.

We've sword and shield laid down at honour's peril,
 To some vain idol, lightly to carouse,
 Or lost thro' listlessness the victor's laurel,
 By angel hands held ready for our brows.

Some trodden gem lay at our feet unheeded,
 Whilst in our blindness we have treasured stones,
 We've freely poured our balm where 'twas not needed,
 Deaf to the wounded's bitter cries and moans.

Crushed tender buds that fain would bloom for
 Heaven,
 Struggling to life from 'mong the thorny sod,
 Hushed the faint notes to some frail wand'rer given
 To pour his pæon on the ear of God.

On Cæsar's shrine we've laid our temple shekel,
 Faith's wings are trailing and our aims are low ;
 A mystic finger on each act writes 'Tekel,'
 And motives blacken what we deemed like snow.

Ah what a retrospect ! Ah what a reck'ning !
 With feet unwashed, soiled robes, and broken palms,
 Whilst crowned saints our souls are daily beck'ning
 To where they sing their Hallelujah psalms.

Ah ! Thou whose majesty and holy grandeur
 Made even the simplest of thy deeds sublime,
 Who walked the earth in truth's unborrowed splendour,
 Our great example to the end of time.

Ashamed, we hide beneath thy robe of whiteness,
 Praying each passing year us all to find
 Nearer the image of thy heavenly brightness,
 In sinless lives and loftiness of mind.

MARY MACKELLAR.

MACNEILL'S NENIAE.

THE first characteristic of these NENIAE, which must strike the most cursory reader, is their freshness. For the last hundred years Gaelic poetry ran in much the same groove, and was extremely objective. Nature was looked at, painted and worshipped, but not interpreted ; female beauty was observed, described and adored, but the corresponding subjective sentiment found no place in our later poetry. This is the more surprising when we remember that the Celtic mind is intensely subjective. No one can with more ease turn his thoughts inward and analyze his mental and spiritual moods than the Gael. Hence the poetry of the last hundred years was not an expression of the life of the same period. It must therefore make way for something more comprehensive in its scope,

capable of touching the more spiritual chords of thought and feeling in human nature.

Whether or not the author of these CIAN-DHAIN is the prophet who will introduce the new dispensation, we will not predict ; but we claim for his volume the honour of heralding in the good time coming. In these poems we find beauty in woman producing nobility in man ; unfaithfulness in man, more strenuous affection in woman ; human love an echo of the Divine. In *Guaidhre*, the most ambitious piece in the volume, we find all these characteristics illustrated. The conception and execution of it are excellent, and are, we believe, unique in Gaelic poetry. Several of the minor pieces, such as, "*Ged a rinn sinn dealach' ann an toiseach Mhàigh*," and "*Gu ma slàn a chì mi mo rìdhinn àluinn chaomh*," are real acquisitions to our lyric poetry.

But having gone so far, to be honest we must go further, and point out what appears to us to be blemishes in the volume. There

* NENIAE (CIAN-DHAIN): With other Poems. By Nigel MacNeill, author of "Dermud and Judith." Edinburgh: MacLachlan & Stewart. MDCCCLXXII.

are several pieces which have the appearance of being hastily written, and which therefore want the finish which the author is capable of giving. The uncompleted piece on the Communion appears to us to be prosaic. We question the wisdom of writing a metrical exposition of a text. EMANUEL is more successful as far as it goes, but the best epic on the subject that has, or ever shall be written, is contained in the simple Gospel narrative. Even Milton failed when he tried to handle it. Again, the author in his anxiety

to keep out of the beaten track has gone to the other extreme and adopted measures which are foreign to the genius of the language. We are sorry that this is the case with GAIDHRE, for it must mar the popularity of that otherwise excellent poem. On the whole we are rather pleased with the volume, and are confident if the author further cultivates the gift that is in him, that his will be no unworthy place in the galaxy of our Gaelic Bards.

D. MACPHERSON.

LITERARY NOTICES.

*Marbhrann air an T-Ollamh Domhnallach,
a bha anns an Tòisidheachd. Le Eachann
Macilleathain, annasgir' Roscuimhnidh.
Inbhirgordon: Clodh-bhuailt le Æain Mac
Choinnich. 1872.*

A PIECE of elegiac verse thoroughly brimful of earnest evangelical pious sentiment. The spirit of this Poem may be understood when we remark that the whole strain of its poetic talk must have had its birth in the reflections which the death of Dr. Macdonald would naturally waken in the bosom of a sympathetic emotional admirer. His personal qualities, his great preaching powers, his death, and general usefulness are descanted on with feeling vigour through more than a thousand lines. The whole production is very much tinged with the spirit of Dr. Macdonald's own poetry; we marked more than a dozen quotations from his hymns in our author's elegy. It is a pious tribute to the memory of a truly great and good man. "The apostle of the North" will be remembered with affection and reverence as long as the Gaelic is heard in the glens and Highland hearts continue to beat. As a specimen of our author's *Marbhrann*, we subjoin the following verses:—

"Oh, 'sruthadh thuig' bha 'n ola chaomh!
—Bho 'n a' Chrann-ol' a's àird—
A' ruith tre phìob a' chreidimh fhior
Gu 'anam féin gach là;
Is fhuair e 'n t-ùngadh ùrail ud
Oir bha e 'n cùmhnant gràis;
Is gheibh'maid fàileadh cùbhraidh deth
Mar fhùran ùr a' fàs."

* * * * *
"Gu 'm b' aoibhneach 'bhiodh gach comh-
thional
'N uair 'chitheadh iad a ghnùis,
A' teachd a steach mu 'n cionnaidh-san

Air ùngadh leis an drùchd,
A chur an céill na teachdaireachd
A thugadh dha bho 'n Chùirt;
'S a nis bho thugadh dhachaidh e
Is lionmhor cridh' 'tha ciùirt'."

*The Mysteries connected with the Second
Coming of Christ Removed; also a Poem,
Christ's Forerunner to the Lowlands.
By a Christian Highlander. Glasgow:
A. Sinclair.*

THE title of this production sounds strange, and savours of conceit and eccentricity. Nevertheless, it is full of Christian feeling and spiritual thought, but these are presented in garb too abnormal to be attractive to men of sane parts. The poem is too much a medley of religion, common earthly parlance, and profane references. The author is fervent on the subject of Christ's Second Coming. He says, that, "for the last five years he has been announcing the coming of Christ, and calling aloud to prepare the way of the Lord; but it has been like the voice of one crying in the wilderness." The world would not listen. "Although he published one pamphlet after another bearing upon the subject, he could neither get a publisher, nor scarcely a book-seller to sell them."

*The Unanswered Thirty Queries for the
Free Kirk on the subject of Praise.
By M. M. Glasgow: Thomas Murray
& Son.*

IN favour of organs and other advanced methods of praise in God's sanctuary. To us the pamphlet exhales too much of the fragrance of the fleshly likings of the human heart. These Queries were put and answered a hundred times already. Dr. Candlish says:—

"For my part, I am persuaded that, if the organ be admitted, there is no barrier in principle against the sacerdotal system in all its fulness—against the substitution again in our whole religion of the formal for the spiritual, the symbolical for the real. . . . I believe that it is a question which touches some of the highest and deepest points of Christian theology. Is the Temple destroyed?

Is the Temple worship wholly superseded? Have we, or have we not, priests and sacrifices among us now? . . . It may break us up even more than we are broken up already. It must interpose a new obstacle to union. Our friends who would like to see the organ introduced cannot possibly consider it a necessity—at the most, it is a luxury. Let them not purchase it too dearly."

WAYSIDE THOUGHTS.

BY THE EDITOR.

WE are incapable, in this, our earthly tabernacle, of enjoying pure unmixed pleasure, of living in the presence of undimmed immediate holiness, or of gazing on the full manifestation of God's glory.

Our pleasure must be alternated with pain to keep us near God and in a healthy state of mind; for we live so much in the region of sense that uninterrupted happiness would soon lead us into the fool's exclamation—There is no God!

The natural man can not endure the presence of holiness. This is the reason why the world hates and persecutes men of holy lives, and why the worldly feel uneasy in the company of the godly. Philosophers and poets frequently favour us with gleams of the light of God's nature shining in his other attributes, but seldom give us a glimpse of his holiness. Our generation of advanced educated men, though very religious in a Neo-Pagan sense, can not endure the beams of the transcendent light of holiness, except when presented in mystic human robes.

The glory of God who can conceive or tell? The unregenerate man never sees the true glory of God; he can only appreciate the beauty of his glory as traceable in the physical works of God's hands; he can also discern the glory of his Moral Law, producing harmony where the discord of sin exists, and introducing order into a world of chaos. The newly-born soul goes a little further, but not all the way; as the night of nature fades before the twilight of conversion he begins to see dimly a Form of ineffable beauty which in his unrenewed state he could never discern. He sees around this Form a halo of God's own and peculiar glory. This Form he learns more and more to be the One Thing Needful, Immanuel, God-man. The young Christian is deficient in mellowness, gentleness and kindly tolerance of a brother till this Form is manifested to him in a high measure of fulness. Then a good deal of fervent

rashness and inconsiderateness of conduct disappear in the calm clear sunlight of the Master's revealed presence.

WE give the following translation of the Death of Sennacherib on account of its expressive literality of rendering—its being a phrase-for-phrase translation instead of a spinning two Gaelic lines out of every one English line. The English is defective in point of keeping in one or two instances. The "Angel of Death" is not a scriptural expression; and Byron was mistaken in making Baal instead of Nisroch the god of the Assyrians. Our translator has attended to these little blunders.

SENNACHERIB thearunn mar reub-chu gu cro;
A bhuidh 'nnean bha dearsadh le purpur 's le h-or;
Is boillsgeadh an lann mar na reulta 'sa' chuan,
Air Galilee dhomhain 'n uair luaisgeas na stuaidh.

Mar dhuilleach na coille 's an Samhradh 'n a sheis,
Bha 'm feachd ud le 'n srolaibh 'n am luidhe na grein';
Mar dhuilleach na coille 's am Foghar air falbh,
Bha 'm feachd ud 's a' mhaduinn tur sheargt' agus balbh.

Sgaol Teachdair' a' Bhais air an osag a sgiath,
Is sheid e an t-aog air an namh mar a dh' iadh;
Dh' fhas suilean nan cadalach basmhor is reoit',
Aon phlog thug an cridhe—'s a chaidh bha gun deo!

Bha 'n steud-each an sud le a chuinean gun fheart,
Theich anail a mhorchuis is sitrich a neirt;
Bha cobhar a spairnich gle bhan air an fhonn
Is fuar mar chop-mara o ospag nan tonn.

Bha 'm marcaich' 'n a shineadh aog-neulach gun tuar,
Le meirg air a mhaile, 's le dealt air a ghruaidh;
'N a tosd bha gach paillun, gach bratach air lar,
Gun trombaid air seideadh, gun lann air son air.

Tha bantraichean Asuir ri coraonaich gheur,
'S na h-iodhalan briste an teampull an de;
'S tha morachd a' Chinnich nach d' fheuchadh an cath
Air searg' roimh ar Dia-ne mar sheachd air an t-srath

“THUG THU BRATACH DHOIBHSAN D'AN EAGAL THU,
GU BHI AIR A TOGAIL SUAS AIR SGATH NA FÌRINN”

BRATACH NA FÌRINN

PAIRT 2.]

Nobhember, 1872.

[LEABH. I.

INNIS-NA-FROINE.

ROIMH-RADH.

FHUARADH leam sàbh-shùil o'n Lighich' a bu mhotha 'bha 's an tìr,
Thugadh sgriob leis, thuit na lannan, is bha agam fradharc fìor ;
Chunnaic mi na glinn 's na beantan sgeadaicht' mar gu'm b' ann as ùr ;
Cuid de na bha roimhe luachmhor nach robh ann' ach foill no smùr ;
Sealladh fhuaire air gnàth nan daoine nach d' thug géill do chuireadh Gaoil,
Air na ròidibh 'taid a' gabhail thairis air muir-làn an t-saogh 'il.

Chunnacas leam iomadh curaidh a rinn euchdan mòr' am blàr
A rinn sgathadh air a nàimh, 's a choisinn cliù am measg nan sàr ;
Maille ris na h-uairbhrich dhàna a rinn bòsd á 'n tàlann féin,
A rinn carbs' á nàdur truailt', 's am fòghlum talmhaidh a bha treun ;
Nach d' rinn oidhirp mar dheadh shaighdear, ach mar chadalaich le deòin
Air an iomain aig na sruthaibh dh' ionnsuidh cladaich I-NA-FRÒIN'.

Chunnaic mi air lear na mara iomadh eathar bhoichd an teinn ;
Iad a 'gleachd ri gaoith 's ri doinionn 'glaothaich “Mhaighstir cuidich
leinn !”

Chunnaic mi na ràimh a' briseadh 's o na ruip na siùil a' srachdadh :
Is na h-ìomraichean a' fannach', 's an sìon-mar' ach gann' g'an tachdadh ;—
Cha do ghéill iad anns a' ghàbhadh, saor o chunnart sgeir is fròig
Chum iad thall air druim na mara dh' ionnsuidh cala I-NA-H-OIG'.

Chunnaic mi a' mhuinntir cheudna, eudaicht' ann an deise nuaidh,
Cian an déigh, le'n sròlaibh naomha 'g éirich' buadhach as an uaigh ;
Bha an cuirp 's an spioraid naisgte, 's cha bhiodh sgarachduim ni 's mò ;
Bha am foirfeachd 'na h-uil' lànachd 's iad an làthaireachd Tì nam Beò ;
Thòisich moladh an Aoine Ungta a thug buaidh dhoibh anns a' chath,
Fhuair iad nis fa-dheòidh an dachaidh Leis-san ann an I-NAM-FLATH !

CAIBIDEAL I.

*A' m' òigin ghaoir air Tì nan sluagh
A chrom a nuas o thùr a ghòir;
Is shaor e mì o m' dheuchainn thruaigh,
Is fhuair fo sgàil na Creige Mòir'.*

THAINIG neul air mo bheatha a dh'fhàg mo làithean 'n an sgìs domh. Bha buill agus cnàmhan mo chuirp agus ceud-fathan m'anama trom le brùiteachd smuain agus cridhe. Bha an slon cianalais so 'g am chuartaich a là agus a dh'oidhche. Is e leughadh agus teagasg Focal Math na Beatha a thug domh misneach a chum a suas mi anns na làithibh ànrach ud; mur bitheadh fallaineachd na Comhairle shòlasaich a fhuair mi an sud rug breitheanas ceart Nèimh orm, 'g am fhàgail a' m' charragh dulsalach air còmhnaidh na Dìchuimhne (Gen. xix. 26). Bha fosglaidh anns na nèil os mo cheann troimh an robh mi a' chuinntinn ghuthan misneachaidh. Le fosgladh nam briathar a chuala mi thàinig solus gu m' anam (Salm cxix. 130); agus thòisich laigse m' inntinn air meatachadh agus fainne mo chuirp air falbh. Chuala mi mar so agus rinneadh umhal mi:—"Teich air son t'anama; na seall a' d' dhéigh, agus na stad sa' chòmhnaidh uile: teich do'n t-sliabh, air eagal gu millear thu (Gen. xix. 17).

Chuir mi m' aghaidh air stùcan glasa na beinne air an robh sgàilean tana de chiaradh na h-oidhche; oir cha d' ràinig fiamh éiridh na gréine orra fathast. Bha dorchadas agus cunnart a' m' dhéigh; agus rinn mi deifir. Cha do thuig mi mo chunnart fhad 'sa bha mi an companas chàich; ach air domh mi féin fhaireachadh a' m' aonar a' dìreadh an t-sléibh rinn crith agus eagal greim air m' anam. Chuimhnich mi gu 'n robh seann sgeul air aithris am measg an t-sluaigh mu 'n bhaile agus mu 'n dùthaich againn féin:—"Bithidh an dùthaich 'n a fàsach": "agus bithidh cairbheannan an t-sluaigh so 'n am biadh do eunlaith an athair, agus do bheathaichibh na talmhainn (Jer. vii. 33-34)." Gu 'm biodh i "mar an léir-sgrìos a thug Dia air Sodom agus Gomorrah. Cha 'n àitichear gu bràth i; ach gabhaidh fiadh-bheathaichean

an fhàsaich còmhnuidh an sin; agus bithidh an tighean làn do uath-bheistean (Is. xiii. 19, &c.)." Uime sin chrìothnaich mise 'n uair a chuimhnich mi air so, agus cheana gu 'n "d' thàinig an leòmhann a nìos o a dhoire (Jer. iv. 7)"; agus gu 'n robh e nìs am measg mo chompanach a dh'fhàg mi a' m' dhéigh, agus e feadh nam bailtean agus a' chòmhnaidh "mar leòmhann beucach, ag imeachd mu 'n cuairt, a' sìreadh cò a dh'fheadas e shlugadh suas (I. Phead. v. 8)." Làn eagail is crith mar a bha lean mi romham; bha cunnart am fagus agus cha robh àite-fasgaidh a m' chòir.

Fa-dheòidh bha dùmhlachadh nan neul os mo cheann a' searg a lion beagan is beagan. Bha am faire 's an àird-an-ear a' deargadh gu faoin roimh theachd na gréine; agus a' caith-eachd duirche na h-oidhche bhàrr gorm-chop nan speur. 'N uair a thòisich a' ghrian air òradh mullaich nan sliabh chunnaic mi air còmhnaidh beag fàsach a bha fo mhala na beinne Creag Mhòr chrom. Ghabh mi boch agus misneach; agus shìn mi mo cheum nì bu bhraise. Thug mi taing ann am chridhe do Thighearna mòr nan Uile gu 'n robh mi fa-dheòidh ann an sealladh àite-dìon.

Chuala mi deadh iomradh air a' Chreig Mhòir nd o luchd-turuis, gu sònruichte o'n mhuinntir mheasail a bha 'g amharc mar an dachaidh dheireannaich ri INNIS-NAM-FLATH. Bha mi fiòr sgèth; agus bha gean air m' anam 'n uair a fhuair mi mi féin ann am fàsachd sgàile na Creige Mòire ud a bha 'na Tobar aobhneis do luchd-turuis bhochd ann an tìr aìrsealaich (Is. xxxii. 2). Shuidh mi sìos ann an sgàil na Creige a' faotainn a comh-fhurtachd shòlasaich ro mhilis do m' bhlas. An sin thug mi tàmhadh air na leanas a sheinn:—

O Thighearn éisd ri brùiteachd ghéir
Mo chrì neo-thréin le 'osnaidh thruaigh;
Is Tusa Féin 'tha 'sìab' nan deur
O shùil nan eilthireach 'bheir buaidh,
O deanan luaidh air meud Do thruais
Do thruaghaibh bochd' d'an d' thug Thu gràs;

Air slighe nuaidh tha iad 'dol suas
Gu tìr nan cluan far nach 'eil bàs.

O molam Thu a Thì nan dùl
Gu 'n d' thàinig dùl 's mi 'n glaic an éig ;
Is mi gun lùth, gun sealladh sùil
Air truas mo chùis aig Tì na Bréig !
O molam féin mòr thròcair Dé
A rinn a' m' fheum air m' anam fòir ;
Gu'n léir domh truaigh na tha a' m' dhéigh.
'S gu 'n d' rinn rium réit' fo 'n Charraig
Mhòir.

Cha robh tuigse agamsa 'n uair a bha mi ann
teas na réis a muigh air gairbhead na side.
Bha na dùilean ri strì choimheich mar thréin
ann an gleachd bàis. Chuimhnich mi le
tiamhachd orra-san a bha a muigh aig nach
robh “daingnichean nan creag 'n an didean ;”
agus a bha 's a' “ghaoir an taobh a muigh”
a thog na daoine cumhachdach (Is. xxxiii.).
Bha mo shùilean fathast làn de dhoille teachd

na h-oidhche ; ach air sealltuinn domh mu
'n cuairt ann am farsuingeachd sgàile na
Creige chummaic mi an fhailbhe làn soillse !
Chuimhnich mi an sin gu 'n do gheall Tigh-
earna Mòr na tire do 'n mhuinntir a rachadh
air a ghnòthuch-san gu 'm faigheadh iad an
ionad-fasgaidh air a chuartachadh le “neul
agus deatach anns an là, agus dealradh teine
lasaraich anns an oidhche (Is. iv.).” Anns an
dealradh ud chummaic mi sluagh gun àircamh
a' gabhail fois ann an didean na Creige Mòire
maille rium féin. A nis bha ioghnadh an déigh
ioghnaidh a' tighinn a steach fa chomhair mo
skil : bha mi a' faicinn nan uile nithe a nis
ann an coslas ùr (2 Cor. v, 17.).

A mach bho sgàile na Creige bha mi a'
faire na muinntir a bha 'dol thar a' chuain gu
INNIS-NA-FROINE. AN DEASAICHE.
(Ri leantuinne.)

DEORSA WISHART.

II.

COSMHUIL ri Pàdruig Hamilton, bha Deòrsa
Wishart mar an ceudna, 'n a inneal ro chom-
harraichte ann an làimh an Tighearn Iosa gu
bhi a' cur air a h-aghaidh obair Ath-leasachaidh
a' Chreidimh an Alba. Bha roimhe so tiugh
dhorchadas na Pàpanachd 'n a luidhe air an
tìr ; ach a nis dheònaich Dia an so is an sud
gu 'n éireadh reultan soilleir, fear an déigh
fir, gus fa-dheòidh an robh an dorchadas so
air a sgapadh, agus an solus a' dealrachadh
anns am bheil a' mhuinntir shaorta an Alba
a' deanamh gairdeachais gus an latha so.

Bu bhràthair Wishart do Thriath Phitarro
an Siorramachd Mhearns. Mar mhac duin'
uasail thugadh àrd-fhòghlum dha, agus fa-
dheòidh chaidh e do Oil-thigh Baile Cham-
bridge an Sasunn far an do choisinn e dha féin
àrd-ainm ann measg a cho-aoisean. Mu 'n
bhliadhna 1544 phill e dhachaidh ; agus dh'
fhosgail e sgòil ann am baile Mhontrose ;
agus shoirbhich gu mòr leis mar fhear-teagaisg
òigridh. Tha aon do na sgoileirean aige a'
toirt an ionraidh so a leanas air : “Bha
'fhalt dubh, agus 'fheusag fada. Bha e

maiseach 'n a ghnùis, agus 'n a dhealbh—
deas-bhriathrach 'n a chainnt—làn caomhal-
achd ; ullamh chum eòlas a thoirt agus mar
an ceudna eòlas a ghabhail o fheadhainn eile.
Mar bu trice bha earrachd air a cheann,
falluinn dhubh timchioll air maille ri osanan
dubha, agus léine de dh' anart grinn geal.
Bha e mar chleachdadh aige a bhi a' toirt
cuid d' a earradh do na bochda. Cha ghabh-
adh e ach dà thrà bidh 'san latha. Thraisg
e 'n ceann gach ceithir latha. Bha e mar an
ceudna ro stuama anns na h-uile nithe ; agus
maille ri so comharraichte mar neach a ghluais
ro fhagus do 'n Tighearna.”

Air dha baile Mhontrose fhàgail chaidh e
do Dhundee. Am feadh a bha e 's a' bhaile
so shearmonaich e o 'n litir a dh' ionnsuidh
nan Ròmhanaich ; agus bha dùsgadh mòr am
measg an t-sluaigh fo a theagasc. Thog so
naimhdeas nan Sagartan Pàpanach 'n a agh-
aidh ; agus b' éigin da Dundee fhàgail.
Chaidh e an sin do bhaile Ayr ; far an do
shearmonaich e an Soisgeul le cumhachd an
Spioraid Naoimh. Bha dùsgadh an so mar
an ceudna a thog as ùr gamhlas nan Sagartan
Pàpanach 'n a aghaidh ; agus dhùin iad an

eaglais air. Ach thairg Iarla Ghlinncàim— aon de na flathaibh a bha air taobh na firinn— gu'm fosgladh e i a dh'aindeoin orra. Ach cha d'aontaich Wishart ri so, ag ràdh, “cluinnidh sibh mi anns a' mhargadh cho maith agus ged bhithinn ann an eaglais.” Uime sin shearmonaich e anns a' mhargadh le mòr chuimhachd, agus le mòr shaorsa o'n Tighearna; agus fo 'n t-searmoin so bha mòran air an iompachadh. Cha robh ach ro bheagan ag éisdeachd an t-sagairt anns an eaglais; agus bu lugha na sin na bh'aig ri thoirt dhoibh. Air gabhail a leithsgeil dha sgaoil e an sluagh ag ràdh, “gu'm biodh tuilleadh aige dhoibh air an ath àm.” Thug Wishart mu mhios a dh'ùine air an turas so. Shoirbhich an Tighearna gu h-anabarrach leis; ach bu cho ionann fuath agus farmad Eaglais na Ròimhe 'na aghaidh.

Aig an àm so thàinig teachdaireachd d'a ionnsuidh gu'n do bhris a' phlàigh a mach ann am baile Dhundee. Air dha so a chluinntinn chuir e roimhe gu'm pilleadh e air ais; agus air dha tighinn chuir e fios a mach gu'n scarmonaicheadh e dhoibh aig geata na h-àird-an-ear. Thionail sluagh mòr, agus labhair e riu o na briathran so, “Chuir e mach fhocal agus shlànuih e iad, agus shaor e iad o sgrios (Salm cvii. 20).” Thug e mòr chomhfhurtachd dhoibh o na briathran so; agus ghuidh iad air gu'm fanadh e maille riu am feadh a bhiodh a' phlàigh 'n am measg.— Rinn e so, a' labhairt gach là le mòr chumhachd; oir bha làmh an Tighearna leis air dòigh ro chomharrachite. Rè na h-ùine so gu léir, bha suil a' phrìomh-Shagairt sin air —am Beatonach fuilteach. Thuarasdalaich an droch dhuine so sagart eile d'am b' ainm Wighton gu Wishart a chur gu bàs le biodaig air dha teachd as a' chùbaid, an dòchas gu'n rachadh e as gun fhios co a rinn so a bhrìgh dùmhlachd an t-sluaigh. Ach air a lìonadh leis an Spiorad Naomh gheur-amhaire Wishart air ag ràdh ris, “Cìod o dhuine a ta a' d' bheachd a dheanamh!” agus air ball rinn e greim air an làmh anns an robh a' bhìodag, agus dh'fheuch e do'n t-sluaigh i. Leum a' mhòr chuideachd air ball air Wighton, agus

chuireadh iad gu bàs obann e; ach cha leigeadh Wishart leo so a dheanamh; agus mar sin chaidh an sagart as gun chron.

Air do'n phlàigh lughdachadh, dh'fhàg e Dundee agus chaidh e 'air ais do Mhontrose. Shearmonaich e an so mar bu ghnàth leis; agus fhrithheil e dhoibh sàcramaint suipeir an Tighearna, “le aran agus fion a thabhairt agus a ghabhail.” Mhìnich e do'n t-sluaigh cionnus a bha an dòigh fhrithealaidh so a réir an Sgrìobtuir, agus nochd e dhoibh mearachd na Pàpanachd ann a bhà a' cumail an fhìona o'n luchd-communnachaidh agus 'g a thoirt do 'n t-sagart ri 'òl.

Am feadh a bha e ann am Montrose shuair e litir mar gu'm b' ann o a chaomh charaid, Triath Chinnear, 'g innseadh dha gu'n robh e air tuiteam gu h-obann ann an tinneas, agus a' guidhe air e theachd d'a ionnsuidh gun dàil.

Air ball dh'uidheamaich Wishart e féin, agus dh'fhalbh e a dh'fhaicinn an duin' uasail ud. Chaidh cuid de mhuinntir a' bhaile aig an robh mòr mheas air maille ris tacan gu 'chur air aghaidh air an t-slighe. Ach cha deach iad ach beagan air an adhart gus an do stad e gu h-obann ag ràdh riu, “Tha mi air mo bhacadh leis an Tighearna dol ni's faide air an t-slighe so, ach rachadh cuid dhibhse a dh'ionnsuidh a' chnuic a ta air thoiseach oirnn, agus thugaibh sgeul air ais cìod a chithear leibh.” Chaidh iad air an aghaidh agus feuch trì fichead marcaiche air cùl a' chnuic, a' feitheamh chum a ghlacadh. Phill iad, agus dh'innis iad cìod a chunnacas leo. “Bha fios agam air,” arsa esan; “agus tha fios agam mar an ceudna gu'n caill mi mo bheatha troimh 'n duine fhuilteach aingidh sin, Cardinal Beaton; ach cha'n ann air an dòigh so.

Beagan ùine an dèigh so dh'fhàg e Montrose, agus chaidh e air turas a Dhunéideann. A' cheud oidhche a bha e air an t-slighe dh'fhan e maille ri caraid dha d'am b' ainm Seumas Watson a bha chòmhnuidh ann an Innergurie, dà mhìle a mach o Dhundee. Air an oidhche so, beagan an dèigh da dol d'a leapaidh, dh'éirich e agus chaidh e mach

do lios a bha fagus, agus chrom se e féin gu lár rè uair a' thim, ag ùrnuigh agus ag osnaich gu trom. Chunncas e le dithis dhaoine a lean e do'n ghàradh. Anns a' mhaduinn dh' fheòraich iad deth, ciod bu chiall do'n ghleachd ud anns an robh e? Air tùs cha'n innseadh e dhoibh; ach fa dheireadh fhreagair e, "tha fios agam gu bheil crìoch mo thuruis am fagus, guidhibh air mo shon, nach dìobair mi 'n uair a thig an cath cruaidh deireannach." "O," arsa iadsan, "is brònach an naigheachd so dhuinn;" agus ghuil iad. Fhreagair Wishart, cuiridh Dia comhfhurtachd do'r n-ionnsuidh an déigh dhomhsa triall dachaidh. Bithidh an rìoghachd so air a soillseachadh le solus an t-Soisgeil cho soilleir ri rìoghachd a bh' ann o làithibh nan Abstol. Bithidh teampull Dé air a thogail 's an tìr; agus air a thoirt gu coimhlionadh a dh' aindeoin a naimhdean. Cha'n fhada gus an tachair so; agus cha mhòr a bhios air an cur gu bàs a'm' dhéigh-sa. Gus an tachair so foillsichear glòir an Tighearn, agus bheir 'fhìrinn buaidh a dh' aindeoin an diabhuil; ach mo thruaighe an sluagh, ma bhios iad neo-thaingeil; thig plàighean agus breitheanasan orra a bhios ro eagalach!" Ràinig e baile Léid air an deicheamh là de December air a' bhliadhna so, far an d' fhan e am falach beagan de làithibh. "Tha mi," arsa esan, "a' saothrachadh gu daoine eile a thoirt á dorchadas, agus tha mi féin mar dhuine air am bheil eagal e féin a nochdadh." Thuig iad o so gu'm bu mhiann leis teagasg a thoirt; ach thuirt iad ris gu'm biodh so cunnartach da. Fhreagair e, "ma thig an sluagh gu m' éisdeachd labhraidh mi riu air a' cheud Sàbaid, agus deanadh Dia rium mar a chì e iom-chuidh." Uime sin theagaisg e iad o chosamhlachd an t-sìoladair (Mat. xiii.). Air an ath Shàbaid shearmonaich e an Inneruisg do mhòr choithional. Air dha dithis do na Sagartan fhaicinn a' buaireadh an t-sluaigh, thug e achmhasan doibh ag ràdh, "A sheirbhiseacha Shàtain, a' mealladh dhaoine, cha'n éisd sibh féin ri firinn Dhé, agus cha leig sibh le muinntir eile a cluinntinn. Imichibh, oir tha mise 'g innseadh dhuibh

gu'n cuir Dia gu nàire sibh anns an rìoghachd so—gu'n dean e gràineil sibh, agus bhur n-ionadan còmhnuidh 'n am fàsach."

Shearmonaich e air an dà Shàbaid an déigh so ann am baile Thranent, an déigh sin ann an Haddington; air tùs do mhòr choithional, ach air an ath latha do àireamh bhig; oir bhacadh an sluagh le Iarla Bhothwell, aig an robh mòr ùghdarras an sin. Bhean so gu goirt ri Wishart agus thubhairt e ri Knox ainmeil, "tha mi sgith do'n t-Saoghal so, oir tha mi 'faicinn gu'm bheil daoine air fàs sgith do Dhia." Air dha dol do'n chùbaid, mhaidh e air an t-sluagh air son a bhi 'deanamh dìmeas air an t-soisgeul, agus dh' innis e dhoibh, "gu'm biodh iad air an claidh le teine 's claidheamh; gu'n gabhadh coigrich seilbh air an tighean; agus gu 'm biodh iad air an sgiùrsadh o'n ionadaibh còmhnuidh." Thachair so air do na Sasunn-aich am baile ghlacadh 's a' bhliadhna 1548. Is i so an t-searmon dheireannach a thugadh leis, agus aig co-dhùnadh na seirbheis, ghabh e cead diubh—ag innseadh dhoibh, "gu'n robh crìoch a thuruis faisg air làimh."

An oidhche 'n déigh so, bha an tigh anns an robh e air a chuartachadh le saighdearan Iarla Bhothwell, a réir òrduigh a' Bheatonach; agus bha e air a ghlacadh agus air a thoirt do Dhunéidionn gu bhì air a rannsachadh. O Dhunéidionn thugadh e gu Cillrìbhinn—Baile a' Bheatonach far an robh e a chòmhnuidh. Bha e nis an comas an droch dhuine so gu 'thoil a dheanamh ris. Air sgàth sgoinne, bha e air a cheasnachadh fa chomhair cùirt nan Sagartan a thaobh a bheachdan creidimh.

Bha e air a chur as a leith gu'n robh e 'g àicheadh (1) Seachd Sàcramaidean a bhi ann; agus ag ràdh (2) nach 'eil éifeachd shlàinteil air bith ann an aideachadh do Shagart Pàpach; agus (3) nach 'eil brìgh ann a bhi 'g ùrnuigh ris na naoimh; agus (4) gur h-e am Pàpa an t-Anacriosd.

Bha mòran de nithean eile de 'n t-seòrsa so air an cur as a leith, a ta 'nochdadh mhearachdan na Pàpach; agus cho soilleir glan is a bha eòlas na firinn aig an duine bheannaichte so.

Fhreagair e le mòr shoilleireachd gach cùis-dhithidh a bha air a' toirt 'n a aghaidh— a' nochdadh gu 'n robh a theagasg air a bhonntachadh air an Sgriobtur. Ach cha do chuir a' chiùirt suim air bith 'n a bhriathran; agus dhìt iad e gu bhi air a losgadh le teine.

Air dha a' bhinn so a chluinntinn, thuit e air a ghlùinibh ag ràdh, “Cia fhad, O Dhé, a cheadaicheas tu ainneart dhaoine ain-diadhaidh a tha 'folach t'fhìrinn! O dion agus gléidh agus cobhair t' oighreachd a thaghadh leat. Dean dileas iad gu t' fhocal a ghràdhachadh, agus t'aobhar a chumail suas, an aghaidh gach nàmhaid is cumairt.”

Air an ath latha air dhoibh a thoirt a mach chum bàis, cheangail iad a làmhnan air a chùl; chuir iad pocachan fùdair mu' thimchioll; agus còrd mu 'amhaich; agus cheangail iad e ri cabar làidir, agus chàrn iad connadh mu 'thimchioll. Mar a bha iad a' beothachadh an teine, ghlaodh Wishart le guth mòr, “O Shlànuighir an t-saoghail dean tròcair orm! a' d' làmhnan-sa tha mi 'tiomnadh suas mo spioraid, O m' Athair nàmhuidh.” Am feadh a thuirt e so bha an teine air a lasadh. Bha

so fa chomhair caisteil a' Bheatonaich a bha 'g amharc a mach air troimh uinneig aig a' cheart àm. Sheall Wishart air, agus air tionndadh da ris an t-sluagh, thubhairt e riu, “Tha sibh 'g a fhaicinn a tha o'n uinneig ag amharc orm cho uaibhreach; ann an beagan de làithean chithear e air a thilgeadh a mach air a' cheart uinneig ud, cho tàireil, suarach 's a tha e nis cho uaibhreach aingidh ag amharc air na fulangasan so a tha mise an diugh a' fulang air sgàth Chrìosd.” Air da so a ràdh tharruing an crochadair an còrd a bha air 'amhaich. Cha d' thubhairt e smid tuille—ach cosmhuil ri Eliah chaidh e suas air a' cheud là de 'n Mhart 1546 ann an carbad teine gu bhi air 'fhàilteachadh a chaoidh tuille do aoibhneas a Thighearna!

Mar a thubhairt Wishart, an ceann thrì mìosan an dèigh so bha caisteal a' Bheatonaich air a ghlacadh agus e féin air a thilgeadh a mach mar shalchar na sràide air a' cheart uinneig troimh an d' amhaire e an latha ud air bàs Wishart.

A. SINCLAIR.

CUMHA NAN OG.

'S e 'n ni gu guineach, cruaidh is goirt,
A rinn ar lot gu cràiteach,
Ar pàisdean bhi 'g an gearradh sìos,
'S gun againn dìon o' n bhàs doibh.

So 'n t-ochda aon a chaidh thoirt uainn,
'S le càch tha 'n suain a' bhàis e;
Gach acain, gearan goirt is chiùirt'
Chuir air an cùl gu bràth iad.

An teachdair oillteil thàin' mu 'n cuairt
A ris le gruaim do'r fardaich,
'S ar n-àilleagain, gun ìochd gun truas,
'Thug e gu cruaidh o'r làmhnan.

Cha bhuineadh dhuinn a bhi ri bròn,
Mar dhream gun dòchas slàinteil,
Bhi 'faigheal croin do fhreasdal Dé,
'Tha 'deanamh rèir mar 's àill leis.

'Se Dia 'na thròcair 'thug iad dhuinn,
Dha féin mar chloinn 'g an àrach;
'S b'i 'thoil a nìs an tabhairt uainn.
'S an aiseag suas gu 'làthair.

Anns an deuchainn ghoirt is chruaidh,
'Thug sinn iad suas do' n t-Slànuighear,
Sinn liubhair thairis iad gach aon
Do ghlacailbh 'ghaoil 's a chàirdeis.

Droch eiseamplair cha dean an truail',
Chaidh as do bhuairleadh Shàtain;
Cha dean e'n ribeadh ann a lion,
No 'n glac le bhìadhan mealltach.

O'n tìr 'sam bheil iad cha tig sgeul
No litir fhéin ag ràdh tuinn
Gu bheil a h-aon diu gu ro thinn,
'S gu bheil gu cinnt' ann bàs air.

Air neo gu' n deachaidh e a thaobh
Do shlighibh clao' na tràilleachd
No ribte, 'n dèigh a thoirt fo bhuaidh
Do chuideachd thruaillidh ghràisgeil.

Mar uiseagan le'n ceilear binn
'Tha iadsan 'seinn le dànachd,
Gu luraich ceòlmhor aoibhneach ait,
Gu milis blasd' do 'n Slànuighear.

Is bhuineadh dhuinn a nis gu dian
 A bhi 'sior-thriall do 'n àros
 'Sam faic sinn e 'na uile ghloir
 'S gu siorruith 'g òl a lànachd.

Tha sinn ag aideachadh gu saor
 Gu 'm b' ann o ghaol 's o chàirdeas
 A bha na buillean 'rinn ar bual'
 Ged bha iad cruaidh do 'r nàdur.

GILLEASE' MACFHEARCHAIR.

[Tha sinn a' toirt àite le mòr thaitneas do na roinn roimhe so; gu h-àraidh a nochdadh ar co-fhaireachduin ghéir ri Mr. A. Mac Choinnich làimh ri Baile-Chaolais, athair nan ochdnar "òg" air an ainmeachadh 's an dàn. Tha am buille da rìreadh goirt; ach 's eòl duinn gur h-aithne do Mhr. M. gu 'm bheil maille ris an Ard-Shagart ullachadh comhfhurtachd is gràis air son clann a' Chùmhnaint a réir goirteas na slaithe.—*Deasaiche.*]

AN RIGVEDA.

II.

Is iad na briathran "S e Dia a rinn sinn 's cha sinn féin," freumh-fhìrinn gach diadhachd, foillsichte, no neo-fhoillsichte; 's i an smuain so mu bhith agus chumachd cruthachaidh Dhé, cridhe an Rigveda—antobar-beatha dh'ionnsuidh agus o 'm bheil a' sruthadh gach cuisle bheò fhallan a gheibhear an taobh a stigh do dhà chlár an leabhair so. 'N uair bha 'n Greugach a' sireadh gliocais, agus a ràinig e ann an làithibh Shocratais, Phlato, agus Aristotail air gach àrd-ghliocas a b' urrainn inntinn nàdurra a bhreithneachadh 's e 'n toradh a ghiùlain e altair a chur suas air an robh an sgrìobhadh so, DO 'N DIA NEO-AITHNICHTHE. Mar so a measg iodhal-aoraidh dh' éirich an nàdur modhannail suas gu bhi a' greimeachadh ris an smuain o'n do thuit iad air falbh, 's e sin nach 'eil ann ach aon Dia. "Oir riamh o chruthachadh an t-saoghail a ta a nithe-san nach feudar fhaicinn, eadhon a chumhachd siorruidh, agus a Dhiadhachd, air am faicinn gu soilleir, air dhoibh bhi so-thuigsinn o na nìthibh a rinneadh; chum gu biodh iad gun leithsgeul aca: Do bhrìgh 'nuair a b' aithne dhoibh Dia, nach d' thug iad glòir dha mar Dhia, agus nach robh iad taingeil, ach gu 'n d' fhàs iad diomhain 'nan reusonachadh féin, agus gu 'n do dhorchaicheadh an cridhe amaidheach. Ag ràdh gur daoine glìce iad féin, rinneadh am-adain diubh (Rom. i., 20, 21, 22)." Tha e soilleir gur h-e aoradh aon-diadhach a bha air tùs aig na Hindùich. 'S e an t-aon chuspair aoraidh a bh' aig a' chinneach Iudhach 'san fhàsach, "Eisd, O Israeil; An Tighearn

ar Dia-ne, is aon Tighearn e (Deut. vi., 4)." Cha 'n 'eil e idir mi-ìomchuidh duinn a bhi a' cumail 'n ar cuimhne an co-chòrdadh iongantach a ta eadar cuid de bheachdaibh Bàird aosda an Rigveda agus cuid de fhìrinnibh an t-Seann Tìomnaidh.

Tha aon de na dànaibh a' tòiseachadh mar so:—

1. 'S an toiseach cha robh bith aig aon nì aig am bheil bith a nis.

2. An iad uisgeachean domhain na h-aibheis a bha 'slugadh suas nan uile nithean?

3. 'S an toiseach cha robh bàs no aon nì bàsmhor ann.

4. 'S an toiseach cha robh ann Failbhe, no Tìm, no Beatha, no dealachadh eadar oidhche agus là; cha robh lòchran soluis ann a' cur dealachaidh eadar maduinn is feasgar.

5. Ach mu 'n robh nì air bith ann, bha 'n t-Aon ann a ta 'g analachadh gun anail; 's e sin deir am bàrd an t-Aon aig am bheil a bhith agus 'anail ann féin.

6. Bha dorchadas ann, agus sgàil-bhrat mòr duibhre mar chuan gun solus a' còmh-dach aghaidh na doimhne.

7. 'S an toiseach thàinig Gràdh, agus cheangail e an t-Aon neo-chruthaichte ris 'a chruthachadh.

8. 'S ann o'n Tì Ard d' an àite-tàimh nèamh nan nèamh, 's d' an aithne na h-uile nithean, a thàinig an cruthachadh a bhos, agus gach Toil is gach Cumhachd a ta shuas.

Tha dàn eile ag ràdh mar so:—

1. Cha 'n aithne domh co ris a ta mi

cosmhuil gus an coisich mi a 'steach do 'm inntinn féin, 's ann an sin a ta Aosda nan làith-ean a' tighinn faisge orm agus a' cur mo chridhe air ghleus.

2. Tha 'bheatha luath-ghluasadach 'n a luidhe ag analachadh, seadh a' plogartaich an taobh a stigh d' a h-ionad còmhnuidh.

Tha 'm beò ag imeachd a measg chumhachdan nam marbh. 'S e 'n neo-bhàsmhor bràthair a' bhàsmhoir.

Cha sgrìobh sinn aig an àm so ach rann no dhà eile gu 'bhi 'faicinn ciod iad na buadhan agus na cliùthan leis an robh am bàrd Vedach a' sgeudachadh a Dhia :—

1. 'S e so an t-Aon Dia 'ta a' sealltuinn thairis air na neulaibh uisge ; na neòil a ta 'toirt neirt, agus a' cur teine ris an iobairt, Dia mòr os ceann gach Dia.

2. 'S e so an Tì a stéidhich an talamh agus

a shocraich na nèamhan, seadh nèamhan nan nèamh, a thomhais a mach an solus 's an speur, a ta a' cothromachadh nèimh is na talmhainn agus tre a thoil a' toirt orra seasamh daingeann.

3. Tha sinne mar dhaoine, O Dhé, a' briseadh do lagh gach là : na tabhair thairis ar n-anam do 'n bhàs. Their mi ri m'anam ciod e mar gheibh thu Dia? An gabhar m' iobairt gun bhi feargach rium, an gabh e éiric air son mo pheacaidh, an glan e mi o lochdaibh mo shinnsearachd?

4. Na deanadh e ar sgrios, Cruith-fhear na talmhainn, an Tì ionraic agus firimeach, a chruthaich na nèamhan. Co e 'n Dia d' an iobairt sinn ar n-iobairt?

IAIN S. MAC NEILL.

(*Ri leantuinne.*)

C. S A L M. L. M.

Gach slògh d' an còmhnuidh 'n cruinne-cé
Togaibh gu léir ait-chliù do 'n Triath.
Ri gairdeachas 'n ar Cruithfhear treun,
Le 'r binn-cheòl éireadh cliù do 'r Dia.
Biodh fios gur Dia E—Triath an àigh,
O 'm bheil gach àl—ar dealbh 's ar deò ;
A threud sinn—'s biathaidh e gach trà
'S ni dìon is àrach dhuinn ri 'r beò.

Air dorsaibh 'àrois dòirtibh 'steach
'Na chùirtibh ait, dha thigibh dlù,
'S guth molaibh 's gairdeachais gach neach
A' luaidh air feartaibh Dhé nan dùl.
Air son gur mòr 's gur maith ar Dia,
Mu 'thrócair chinntich 's maith bhi 'seinn ;
'S 'fhirinn a sheas gu daingeann rianh,
Gu mair, feadh linntean sìorruidh, leinn.

A. M.

D A N N A B O I D

AIG NA DEADH THEAMPULLAICH.

A Dhia nan sluagh seall a nuas le ùgh,
Air dream 'tha 'ghluasad a réir do ruin ;
An àn an cruaidail bi féin a' d' stuadh dhoibh,
'S an àm am buairidh bi d' fhuasgladh dlùth.

Tha iad a' bòideach' nach blais gu bràth
Iad deoch a mhi-sta d' an crìoch am bàs ;
Dean féin a' d' fhirinn an cumail dileas,
'S thoir sonas, 's sith dhoibh gu crìoch an là.

'S aig là am bàis dean an togail suas,
Is thoir dhoibh àit 's an Ierusalem nuaidh,
A chum gu lùghmhor bhi 'seinn do chliù-sa
Le h-Alleluia a bhios bith-bhuan.

[Chaidh Comunn nan Deadh Theampullach a stéidheachadh an Albainn le Tòmas Roberts á America o cheann trì bliadhna. Anns an ùine sin dh' fhàs iad cho bras 's gu 'm bheil a nis ann an Albainn ceithir fichead mìle ceangailte ri a thug bòid shòluimte nach blais iad agus nach toir iad do neach cile ni air bith a chuiras air mhisg. Tha iad 'n an meadhon air ceudan a bha 'n an tràillean aig dibhe làidir a thoirt air ais gu tigh Dhé far an cluinn iad an Soisgeul sin a ni iad glic a chum slainte. Chaidh Deasghnàth agus Dàin a' Chomuinn a thionndadh gu Gàilig le ar caraid ionmhuinn, Mr. D. MacMhuirich o 'n d' thug sinn Dan na Bòid roimhe so.—*Deasaiche.*]

AN T-URRAMACH PADRUIG MAC GILLEADHAIN.

RUGADH Pàdruig Mac Gilleadhain ann an Sgìre Uige ann an eilean Leòghais ann an cèitean na bliadhna 1800. Bha 'athair Coinneach Mac Gilleadhain 'na thuathanach ann an tomhas de chothrom, agus fo mhòr mheas mar dhuine dìreach is beusach 'n a nìle ghnòth-uichibh. B' e Pàdruig a b' òige dhithis mhac; 's b' e rùn a phàrantan ceannaiche a dheanamh dheth; agus mar dhuine tuigseach thug 'athair uiread de fhòghlum do na gillean 's a b' urrainn sgoil na sgìre a thoirt; 's cha b' e am baogh-alta ruigheachd air an sgoil 's a' gheamhradh; oir bha amhainn mhòr gharbh chumartach gun drochaid eadar iad 's an tigh-sgoile. 'S tric a thàinig iad dhachaidh le 'n casan 'n an strùlaichean fala le deigh 's le clachan na h-aimhne; ach cha bu chuilc air a crathadh le gaoith riamh Pàdruig; an rud a chuireadh e roimhe chuireadh e 'na dhéigh e. Bha so ri 'fhaicinn gu soilleir cha 'n ann a mhàin 'n uair a bha e 'na Theachdaire mòr an t-Soisgeil, ach eadhon 'n a ghiullan. Mu 'm biodh faire air na sgoileirean eile 's an fheasgar bha e san ullamh d' a bhliadh, agus an sàs ann an gnothuch feumail mu 'n tigh.

Thòisich e air ceannachd, agus shoirbhhich sin leis. Ach cha b' i sin a' ghairm 's an do rùnaich an Tighearna gu 'm biodh a bheatha air a caitheamh. Bha obair eile aige dha; agus 'n uair a bha e ceithir bliadhna fichead thòisich am Maighstear ri 'ullachadh air son na h-oibre dh' ionnsuidh an do ghairm e 'oglach. Anns na bliadhnachan 1823-25 bha Leòghas air a fiosrachadh leis an Spiorad Naomh ann an tomhas ro phailt; agus shluig a' *Cheist Mhòr* gach ceist eile 's an àm sin. Thòisich e air taobh an iar an eilein; sgaoil an obair dhrùighteach o sgìre gu sgìre; agus fhuair Uige cuibhrionn mhòr de 'n bheannachd.

'S ann 's a' bhliadhna 1825 a chuir an t-Uile-chumhachdach saighead a' gheur-mhothachaidh ann an cridhe a' cheannaiche:—fhuair e a' ghairm éifeachdach a thuirt ris, “A Phàdruig lean mise”; agus cha robh e easumhal do 'n ghairm nèamhuidh. Cha 'n

fhios duinn dé b' aobhar gu' n do thuit airsan air feasgar an t-seathadh là deug de cheud mhios a' gheamhraidh 's a' bhliadhna 'chaidh ainmeachadh, bhí air ceann aoraidh an teaghaich, nì nach do rinn e riamh roimhe. Ach air dha bhí 'leughadh an t-seathadh caibideil de Hosea, cha luaithe lèugh e a' cheud dà earrainn, na thàinig stad air—bu treise Esan a labhair anns na briathraibh na 'n t-òganach 'n a làn neirt—dh' fheuch e rithist 's e a' gal gu frasach ris an dà earrainn ud, ach thachd a ghal e, agus b' éigin da stad. 'S iad na briathran, “Thigibh, agus pilleamaid ris an Tighearna: oir is esan a reub, agus is e nì ar leigheas; is e bhuail, agus ceanglaidh e suas sinn. An ceann dà là nì e ar n-ath-bheothachadh, air an treas là dùisgidh e suas sinn, agus bithidh sinn beò 'na shealladh.” B' uamhasach do Phàdruig an oidhche sin, oidhche a chuir bàs chàirdean as a chuimhne, oidhche shuadhadh dhòrn, is fhàsghadh cridhe. Chunnaic e a chunnart; bha na nithe a bhuineadh do shith 'anama fa chomhair a choguis. Chreid e gu 'm b' e tuarasdál a' pheacaidh am bàs. Chuala e tàirneanaich; agus mhothaich e Sinai air chrith; agus fearg an Dé mhòir 'g a ruagadh, agus e aineolach air an aon dlìean o' n fheirg ri teachd. Ach ged a shaoileadh neach gu 'n robh gu leòr aige sruaineachadh uime fhéin 's an àm thàinig cùram a cho-chreantairean air muin a chùram féin. Ruith e o cheann gu ceann de 'n bhaile ag éigheach, “Eiribh as 'ur leapaichibh, agus iarraibh tròcair Dhé do 'ur n-anaman. Fathast dà fhichead là, is sgriosar Nìnebheh.” Bha an sluagh fo uamhas. Dh' éirich cuid agus thòisich iad ri ùrnuigh; agus bha aon neach a chaidh a dhùsgadh o 'chodal spioradail an oidhche sin a dhearbhadh an déigh sud gu 'm b' atharrachadh slàinteil a bh' ann. Cosmhuil ri bean Shamaria bha teachdaireachd aig Mr. Mac Gilleadhain gu muinntir a' bhaile, “Thigibh, faicibh duine a dh' innis dhomh-sa na h-uile nithe a rinn mi riamh: Nach e so an Crìosd?”

'S ann bliadhna gu leth roimh so a shuidh eachadh an t-Urr. Alasdair Mac Leòid ann an sgìre Uige—fìor dhuine le Dia, a bha ro dhìleas agus gu mòr air 'aideachadh ann an seirbhis a Mhaighstir. Bha mòran anman aige mar sheulaichean air a mhinistirealachd, —cuid diubh sin chaidh air thoiseach air gu glòir. Tha cuid fathast air an talamh, a' cuimhneachadh air le tlachd, agus 'g a mheas mar an athair spioradail ann an Crìosd, agus a tha 'g àrach an dòchais gu'n lean iad e gu h-aithghearr do'n fhois nèamhuidh. Bu tearc ministear ri 'fhaicinn a bu mhò air an robh meas na bha air an teachdaire ghràdhach Alasdair Mac Leòid. 'S ann o 'shearmonachadh dìleas agus gràdhach a fhuair Mr. Mac Gilleadhainn gu *h-àraidh* na beachdan fallan air an fhirinn leis an do thòisich e air ullachadh air son na ministirealachd. Cha do dhì-chuimhnich e riamh na fiachan fo'n do chuireadh e leis, agus gu crìch a bheatha ghràdhach e Mr. Mac Leòid os ceann gach duine eile.

Air dha nìs air tomhas fios a bhi aige air luachmhorachd an anma — air dha fois fhaotainn d'a anam fèin 's an t-Slànuighear bheannaichte bha tart air air son a bhi feumail do mhuinntir eile. Chum na crìche so rùnaich e tuilleadh foghlaim fhaotainn air chor 's gu 'm bitheadh e deas air son oibre cumhachdaich na ministrealachd, nam faic-eadh e a ghairm soilleir. Ach 's a' cheart àm cha robh feum aige air mòran brosnuchuidh gu a bheul fhosgladh ri peacaich. Chunnaic na càirdean sin agus chuir iad impidh air facal carail a thoirt ann an iomall na sgìre.

Ach ma rinn esan sud chuala am ministear e, agus chuir e fios air; thàinig e le cagal is ball-chrith, is fios math aige air an aobhar. "A Phàdruig," thuirt am ministear, "chuir mi air do thòir an duigh chum 's gu 'm bear-rainn do sgiathan." Ghabh e a chomhairle; air bha a' leithid de mheas 's na làithibh ud aig creidich òga air teachdairean diadhaidh 's gu 'n gèilleadh iad d' an ùghdarras, agus leigeadh iad seachad am beachdan anabuich fèin.

Thionndaidh inntinn Phàdruig gu h-iomlan an aghaidh a ghairm mar cheannaiche. Reic e na bha aige, agus thaisbean e a ghràdh do na bràithrean le bhì a' dubhadh as a leabhairaichean na bha de fhiachan aige orra. Bha Crìosduidh saibhir agus ainmeil ann aon uair, agus 'n uair a chluinneadh e iomradh mu iompachadh dh' fhiosraicheadh e, "Am bheil an sporan air iompachadh?" Mur am bith-eadh cha chreideadh e gu 'n robh iompachadh ann idir.

Tha e soilleir gu'n do dhearbhadh gràs gle thrà do Phàdruig gu 'm feumadh a sporan cho maith ris fèin a bhì air a thoirt thairis do Chrìosd, agus nach robh annsan ach riaghlair air tròcairean Dhé.

An dèigh so chaidh e do sgoil àird Abair-raighuinn, agus as a sin do Oil-thigh a' bhaile fad shè mìosan, ach 's ann an Dunéidionn a fhuair e a' chuid eile de fhòghlum air son na ministirealachd.

'S an t-samhradh theagaisg e sgoil ann an sgrì a bhreith agus àth-bhreith, agus tha sinn de 'n bheachd gur h-annas an àm so (1829) a sgriobh e am fèin-choisrigeadh do'n Tighearna s d'a obair a leanas.

"Air dhomh pilltinn dachaidh an dèigh bhì 'còmhraidh ri Iain MacRath maighstir-sgoil na sgìre, (An t-Urr. Iain MacRath Charlobhaidh a nìs a' tàmhannan Uig an eilein Sgiathanaich) chaidh mi a dh' ùrnuigh a meas chlachan a' chladaich, leis a' chuan a' nuallaich 'n a' mo chluasan, agus ghuidh mi uair gu leth, gu *h-àraidh* gu 'n cuireadh Dia solus dhomh air mo ghairm, agus modhleasannas, agus am feadh a bha mi 'g ùrnuigh bhean na h-earrannan so le cumhachd ri m'anam, Dàn Sholaimh i. 10; Luc. x. 2; Isa. vi. 8; I. Cor. ix. 16; II. Cor. xii. 9; agus bha mar gu 'm biodh an t-Uan 'n a shuidhe air an Rìgh-chathair a' labhairt nam briathran ud rium, agus m'anam a' deanamh riutha, agus thubhairt mi, 'Tha mi leis a so gu dùrachdach a' rùnachadh tre neart agus ghràs Dhé ann an Iosa Crìosd—ann an làthair Dhé an Athar—a Mhic—agus an Spioraid Naoimh—an làthair ainglean Dhé air nèamh—nan naomh air thalamh—fa chomhair dhroch dhaoine an t-saoghail so—agus

dheamhan na h-ìfrinn—m'anam, mo chorp, agus mo thàlannan a làn-choisrigeadh do'n Tighearna agus d' a sheirbheis air son ùine agus bith-bhuantachd.' Agus O! gu 'n deònaicheadh an Tighearna d' am bheil mi 'g iarraidh seirbheis a dheanamh agus d' an do bhòidich mi, a ghràs gu bhì 'coimhlionadh gach nì a tha mar fhiachan orm fad mo chuairt a bhos, agus bitheadh a' ghlòir DHASAN nis agus gu saoghal nan saoghal, Amen.

"Agus ris a so tha mi 'cur mo làimh do'n Tighearna.

"PADRUG MAC GILLEADHAIN."

Bha dreuchd na ministrealachd cho cud-thromach 'n a bheachd 's gur tric a gheibhear e ann an leabhar anns an do sgrìobh e na nithe a bu diomhaire d' a bheatha a' feòrach a rìs agus a rìs deth féin an robh barantas o Dhia aige dol air adhart gu bhì 'n a mhinistear. Sgrìobh e:—

"*Dùnèideann, 1829.*—Gach là o'n dh' fhàg mi 'n tigh bha callach éigin air m'anam,

ach bha gealladh agam maille ris. Air an là 'n diugh bha eagal mòr orm nach coimhlionainn mo dhleasannas do phobull Dhé. Dh' éirich mi 's an oidhche, agus bha mi comasach mo chùraman uile chur air an Tighearn. Tha fiosaigan Tighearna choneo-fhreagarrach 's a tha mise air son obair air bith 's an eaglais, ach thubhairt mi tha mi 'n so, clearrum mar 's àill leat. Bha mi 'n diugh fad trì uairean gle shona an cuideachd Mhr. F. Mac Bheathain (An t-Urr. Frang Mac Bheathain, 'bha 'n Cille-chuimein)."

Air là eile sgrìobh e:—

"An diugh bha mi gle shona is Criosd ann an seilbh agam mar mo chuibhriunn, agus aig a' cheart àm a' faireachduinn choneo-chomasach 's bha mi air son obair an Tighearna, ach a' creidsinn gu'n robh m' Athair làn-fhoghainteach air son mo thoirt troimhe agus b' urrainn mi m' Athair a ràdh ris."

I. MAC-A-PHEARSOIN.

(*Ri leantuin.*)

GEARAN D' AR LINN.

Och! gur h-e 'tha brònach
A nis ri aithris,
Gu'm bheil sinn le ar gòraich
Air sgur de chaithris;
Nach 'eil sinn air ar glòinibh
Le deòir a' ruith o' r suilibh,
An eilimeid na h-ùrnigh
Le suil ri beannachd!

Si a' bhuaidh a tha ri 'faicinn
Gu'm bheil fuachd air luidh oirn,
Gu'm bheil neòil ro-ghruamach
'S an uair-s' air stad oirn.
Ach a Rìgh nan dùil
Thoir Thus' suil a nis oirn;
'S cuir ar nàimh air chùil
'Tha le tnu 'toirt sgrios oirn.

MURACHADH MOIREASTON.

ORAN AN EILTHIRICH.

LE A. COOK, NACH MAIREANN.

Ged gheibhinne oinoir,
'S a gheibhinne stòr,
Cha bu mhòr dhomh mo chòir
Mur faighinn do ghaol;
B' fheàrr mionaid a' d' chomunn,
Ag itheadh de d' fheòl
Na oinoir is glòir
Is comunn an t-saogh'il.

Tha mòran a' sireadh,
'S a' sgrìobadh an òir,
'S ochon! cha 'n 'eil sòlas
Mar ris nach tréig;

B' fheàrr suidh' air an òtraich
Ag iarraidh do ghlòir
Na 'n caraichibh òir
'S do mhallachd 'n an déigh.

Nam faighinnse tuilleadh
De d' chomunn 's an fheòil
Is tuilleadh de d' cheòl
Air feadh nan deich teud,
Bhiodh m'anam ag imeachd
Gu Sion na glòir'
A' seinn na laoidh mòir'
A' dìreadh an t-sléibh.

An latha mo dhunach
 'S ann dh' iarr mi thu,
 Is m'anam ro dhlùth
 A' leantuinn riut féin;
 'S ged 'theireadh tu rium,
 "Na tigse dhomh dlùth,"
 Cha tionndainn mo chùil
 Gun beannachd na Réit'.

Bha m'anam ro theann,
 'S ro dhian air do thòir,
 Is plogail ro mhòr
 An doimhne mo chléibh;
 A' buirich mar fhiadh
 Air son na deoch beò;—
 Cha ghabhainnse òr,
 'S cha ghabhainnse leug.

Bha gaol mo chridhe
 Air t'aon Mhac Beò,
 'S air làn mo bheòil
 O thobar an treud;
 'S mur faighinnse braon deth
 Cha bhithinnse beò
 An làithibh mo bhròin
 Is m'osnaich ro gheur.

'N uair a thàirnninn am fagus
 A lùbadh mo ghluin
 B' e sòlas do ghnùis
 'Bhiodh m'anam an déigh;
 'S 'n uair gheibhinns' fo d' bhrataich
 A thagraidh mo chùis
 Cha 'n fhàgainnse ciùil,
 'S cha 'n fhàgainnse creuchd;

Bhiodh 'sgaoileadh mo lotan
 Fa chomhair do shùil;
 'S cha 'n fhàgainnse lùb
 Nach innsinn duit féin;
 'S gach traoitear is gadaich'
 'Bha 'bagraidh mo chrùin
 Gu rachadh air cùil
 Le anail do bhéil.

Bhiodh Iosa le ola
 Ag ùngadh mo shùil,
 'S a' sgeudach' mo ghnùis
 Le trusgan nan deur;
 'S bu bhlasda bhi 'g itheadh
 De dh'aran na tùis
 Air 'fhuineadh gu dlùth
 Le fuil nam fion-gheug.

Cha chumadh gach aran
 Nis m'anam-sa beò
 'S cha b' urrainn mi sòlas
 A tharruing á plaoisg;
 Ged dh'fhòghnaidh le coigrich
 Na faileasan mòr'

Is ainm a bhi beò
 Gun eòlas air Saors'.

Bho 'n a chaidh anail
 A shéideadh cho beò
 Le Spiorad Iehòbbhah
 Stìgh ann am chreubh;
 Bha acras is pathadh
 Is fadal gu leòir
 A' tarruing cho còmhla
 M'anam a' d' dhéigh.

'Nuair gheibhinns sealladh
 Do aghaidh na glòir'
 'S a' sgapadh a neòil
 Bhàrr aghaidh na gréin';
 Sin chluichinn is sheinninn
 'S bu shuim do m' cheòl
 Bhi 'moladh do mhòrachd
 'Thug mi o' n Eiph't.

Tha fion agus bainne
 Gun ghainn' air a' bhòrd
 A neartach' gach seòrs'
 A tha anns an treud;
 'S tha 'n Spiorad 's an eaglais
 'S gach deisciobul òg
 'S am buachaille mòr
 'Toirt cuireidh dhoibh féin.

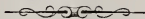
Ithibh a chàirdean
 De m' fhuil is de m' fheòil
 'S mise bhur Ioseph
 'Reic sibh do 'n Eiph't;
 Ged thig sibh a cheannach
 Le airgid do 'n ur dòrn
 'S ann gheibh sibh á m' stòr-sa
 Gun òr is gun leug.

Fàgaidh e 'n t-anam
 Ni's beartaich' ri 'bheò
 Na Alastair mòr
 A cheannsaich an cè;
 O òlaibh is ithibh
 Is bithibhse beò
 'Se Dia a chuir Ioseph
 Roimhibh do 'n Eiph't.

'N uair a bhios cunnart
 'S an uair a bhios bròn
 'S an uair a bhios lòn
 'N ar n-uireasbhuidh féin,
 'Bhios cionnt air a' choguis
 'S an t-anam fo leòn
 'S mise bhur Ioseph
 'Reic sibh do 'n Eiph't.

(*Ri leantuinn.*)

THE BANNER OF TRUTH.

"We rear up the SUNBEAM—the badge of our King ;—
Fair gleams HIS BANNER on high,
With its spangles of gold from the fields of its fame,
As it greets the morning sky."—*Ossianic Duan.*

PART 2.]

November, 1872.

[VOL. I.

WHAT WE KNOW OF ANGELS.

II.—THE ELECT ANGELS—Their agency and services.

The angels as superhuman and rational beings have, from the beginning of their existence, ranged themselves either on the side of God or against Him, and in so far as they have come in contact with the world of man, and work in it as ever-active spirits, they have their allotted part in what may be called the progressive history in the rational creation. The angels of light entering the world of mankind, operate in it as instruments for the furtherance of God's kingdom upon earth. The angel and the human world is so mysteriously connected that the actual amount of direct and active communication carried on between them cannot be actually ascertained. There are, however, in Scripture, intimations by which the nature of angel activity and agency in human affairs can be inquired into. Here they are found taking an active part in things concerning the plan of revelation, working as the protecting, sustaining and ministering spirits and powers of providence. It is not intended to discuss the various significations in which the general word angel, or the more specific appellation arch-angel, is used in Holy Writ. It may bring the doctrine of angels proper to a more definite issue if at the outset *The Angel* and *Michael* be excluded, who seem to be the same person to whom is attributed work positively redemptive and mediatorial. This divine Person, therefore cannot come under the category of angels. The word angel given to man in

whatever capacity is also left out of account. And lastly, in order to narrow the discussion still further, let the term angel, figuratively employed to signify tempests and flames as mere personifications of the powers of nature and possessing only a represented personality, be eliminated. Now the services rendered to humanity by the true and real angels of heaven, fall to be very briefly considered.

Matter operates on matter, spirit on spirit, body on spirit, and spirit on body. God who is a spirit communicates with angels who are spiritual intelligences. The natural creation culminates in man—the free personal unity of spirit and nature, a rational spiritual soul possessing spontaneity and self-activity unlike material objects. Now as man is the corporeal creation and rational nexus of the spiritual and the material world, it is not inconceivable to suppose that spiritual beings like angels can actively influence and operate on man's spirit ; it is not meant that angels can actually impart life and grace to the human soul. This latter work, as well as creation, must be wholly and completely ascribed to the Glorious Trinity.

It may be here stated that Romanists have so systematically expanded the doctrine of the active interference of angels, as to throw the mediatorial office of Christ entirely into the shade. It also tends to be an extreme and one-sided view of this question, when angels are spoken of as having now ceased to take any active part in human affairs. Through the whole course of history angels will continue to be active in things pertaining to

Christ's Kingdom, and when He comes again they will be ministering spirits in the fullest sense of the expression. It may not be too much to say that these heavenly visitors not only minister to men in outward circumstances, but also direct and influence man's spirit by suggestions.

Instances of angel agency in the world, and especially in the Church, are almost innumerable. Christ's entrance into the world and departure from it; His birth, resurrection and ascension are all accompanied by the ministry of angels. From the Book of Acts it may possibly be gathered that they were co-operative in the extension of Christianity. In the world of spirit they work in harmony with moral laws and relations established by God; in the natural, they operate through the instrumentalities of material causes and means, intensifying or modifying these in order to accomplish the intentions of Providence.

That there are certain tutelar angels stationed in particular places of the world,

and certain guardian angels appointed to attend particular persons, the Scripture does not seem to say. God imparts His designs to them in a manner which cannot be explained, and it is only reasonable to believe that they know many events unknown to man. They desire to look into the mysteries of the redemption, to have a deeper insight into the divine purposes, in order that the manifold wisdom of God in the gospel might be made known to principalities and powers, here they are witnesses to the wisdom of God and to the glory man is partaker of in Christ. They rejoiced at the birth of Christ; they do also rejoice over repentant sinners.

As man is the central point in which heaven and earth meet and unite, and as Christ assumed humanity, it follows that man is capable of entering into the fullest union with God; while angels being purely spiritual can only be made partakers of the divine majesty.

GEO. MACLELLAN.

(To be continued.)

BEAUTY.

II.

A snowy cloud
Shaped like an angel's wing
Rests at the western shoulder of the Moon;
Anon he stretches him athwart
Her cold, pale breasts,
And turns his tapering front
Towards the distant earth.
He twines him round the influence
Proceeding from the lunar paps—
Sucked by the lips of ocean;
And in his earthward flight
Assumes a shape
The fairest form that eyes beheld.
He stood upon the kindred wave
And landward set his wing.

Behold fair BEAUTY!—angel's form,
His pinions rushing through the air
Make sweetest melody;
He stands beside the grave of Love;
His countenance shining through his golden
locks,
Like red-checked morning gleaming through
the clouds;
His snow-white robes

Fit emblem of the inward pureness,
Inwrap his faultless form
From outward view.

BEAUTY.

Spirit of Love, descend!
God of the earth and sky
Rain the holy influence
Of the immortal life
On the green grave of Love!
Ashes, once living, wake!
Spirit of Love!
Infold thee in this forming clay;
Identify thyself
With this transforming dust,
Wake, Love, arise!

The seal of sleep dissolves in air,
And Love awakes! She opes her eyes;
Those orbs which once the nations
Oft gazed on in adoring raptures,
And they reveal the stainless face
Of never-dying Beauty.

Like the broad summer sun
Suspended o'er our heads
At magic hour of noon,

Discerned but faintly by the babe new-born,
 To whom its peerless lustre
 Is but great brilliance indistinct
 Whose limits the young cherub's eyes
 May not define ;
 So stood the form of Beauty
 Before the eyes of Love.

Beauty embraced her in his arms,
 Her soft dissolving form by strange design
 Fitting between his breasts so exquisite.
 He pressed her sweetly to his bosom,
 While her transparent arms
 Extended gracefully
 In folds of serpentine proportions
 Around his shapely neck.
 Upon her honied lips
 That shine with youthful bloom a-glow,
 He paints with his right earnestly
 That language of deep import
 Which only angels understand, —
 That touch of thrilling record
 Born and dissolved in blissful nothing.
 He sets aright her lovely tresses,
 With fairy fingers beautiful,
 And crowns her head
 With white ambrosial wreaths.

BEAUTY.

I have espoused thee to myself,
 Thou fairest of existences ;
 To me yield up thy soul.

LOVE.

I'm thine, for ever, thine.

BEAUTY.

I have descended from on high
 To make thee mine again ;
 Awhile thou hast been in the depth of sleep,
 Whose realm of twilight consciousness
 My presence lit of Eld ;
 Ev'n there thy spirit in mysterious bonds
 Remained in union e'er with mine ;
 Thy comely form was not defunct
 As other organisms become ;
 It merely slumbered in the soil of earth
 Till my return,
 Thou art my Queen. Hence let us roam,
 That thou mayest view my fair domain.

LOVE.

My soul with tendency instinct
 Rises and sinks beneath thy gaze
 Like the deep wave submissive to the Moon ;
 I know not what I am, or was,
 But thou hast made me pregnant
 With multigenerous life
 Running along my veins,
 Thou hast revived me ; I am thine.

EDITOR.

THE QUEEN'S ANTHEM IN GAELIC.

THE author of the following attempt remembers having read in the newspapers a translation of the National Anthem, sung at the first meeting of the Gaelic Society of Inverness. The impression it left was that the rendering was stiff ; at present he cannot recollect a single phrase, and if there is a similarity of expression between the two renderings it can only be accidental :—

Dia le ar Banrigh chaoimh,
 Saogh'l fad d'ar Banrigh chaoim,
 Dia le ar Banrigh !
 Buadhach a Mòrachd,
 Sona is glòrmhor,
 A' rioghachadh òirnne,
 Dia le ar Banrigh !

O Thighearn Dhia bi 'n àird,
 Thoir crathadh air a nàimh
 Seargadh is eug ;

Tuairgnich an innleachd bàis,
 Diobair an fealltachd fhàs,
 Innte-s' ar cri tha 'n sàs,
 Dia leinn gu léir.

Bho phailteas sàr do stòir
 Nuas air Bhictoria dòirt ;
 Fad gu 'm bi 'na ceann oimn ;
 Ar lagh gu 'n dean i dhion.
 A ghnàth 'toirt aobhair fhior
 Bhi 'seinn le guth 's le cri
 Dia le ar Banrigh !

W. R.

[Several admired English poems have been honoured with translation into Gaelic more than once. The literature of every country has been afflicted with this same propensity to translate again and again the most characteristic products of genius. The cause of this periodic process of rendering may be found

in the fact, that accuracy and literality of translating have gradually become recognised as vital and supreme, and that no translation is capable of leaving an impression the same in all respects with that of the original. There are few words in one language having thoroughly synonymous representatives in another, therefore a fair ground always for a renewed attempt at translation. The new translator imagines he finds words and phrases whose force and beauty have never hitherto been expressed; and he particularly directs his energy to these, often at the expense of

other equally important passages. Indeed the solution of the difficulty of correct translation is pretty fairly described by *Ossian* Macpherson in his suspicious *dictum*, that "a translator who cannot equal his original, is incapable of expressing its beauties." We leave the reader to judge whether the above is an improvement on the first rendering of "God save the Queen," but would recommend our Highland friends instead of trying to perfect the rendering of one piece, rather to attempt pieces never before translated.—*Ed.]*

WAYSIDE THOUGHTS.

BY THE EDITOR.

FREQUENCY makes fervency in prayer while it supplies the cord of its life.

IDLE dreamers can not exist in this world of terribly earnest doers.

IN the presence of temptation earnest utterance of "I am a Christian, and not my own" might save from much evil.

IN harmony with the experience of all true Christians capable of giving intelligent account of their religious life, the Word of God declares that the greatest obstacles to the regeneration of humanity are Satan, sin, the world, and the flesh. These are the grand opposing elements which ever work in unflinching antagonism to everything Christ-like, everything holy, everything heavenly, everything spiritual. In fewer words, the conflict is waged between sin and holiness, flesh and spirit. Each believing individual knows experientially the bitterness of this warfare—feels the anguish, the plague, the death which follow in its train—till finding himself in the bonds of foes, inward and outward, and well-nigh breathless in the unhealthy atmosphere of the dying he exclaims in the consumptive agonies of despair—"O wretched man that I am! who shall deliver me from the body of this death?" In the bosom of the Church collectively the same holy war is carried on; and truly sad and mournful, though heroic, are the Annals of her Martyrs—the brave spirits who, by the grace of God, triumphed by becoming victims to the hate of the Agents of Unholiness. In her members' capacity to pass intelligently through the flames of persecution lies their strength to triumph; and when her members find themselves the

subjects of the world's applause—that world which is at heart opposed to all true godliness—they may be sure that their loyalty to the Most High is doubtful, and that the admiration of the world is only bestowed in proportion to the brightness, the fidelity, with which its own image is seen in the character of those admired. Evidence of the truth of this is presented by the antagonistic nature of the elements referred to above. The heavenlier the walk, the holier the aims and the persons of individuals, the more the unbelieving world hates them because of the very essence of its being. The great opposing powers, Satan, sin, the world and the flesh, have ever been assiduous in the expression of their hate to the true church, covertly or openly, mildly or wildly; and the more spotless, the more unsullied the banner she raised for and because of the truth, the more faithful her witness—the fiercer the attacks made by her foes. Seasons of declension sometimes overtake the Church; her defenders become worldly-eyed and permit her bulwarks to be broken down, wrenched out of the way as hedges of distinction which separate them from the world to which they hanker to conform themselves and be brought into closer affinity. With this defection, in the spirit of true holiness in the Church, the world and the flesh are always peculiarly identified. They become so thoroughly one that, the Church becoming dehedged and eyeless, the essential antagonism of their constitution becomes dormant, and the victims of the unnatural alliance fervently proclaim the triumph of Charity, while Truth walks with wounded, bleeding feet outside the pulled-down hedges.

THUG THU BRATACH DHOIBHSAN DAN EAGAL THU,
GU BHI AIR A TOGAIL SUAS AIR SGATH NA FÌRINN

BRATACH NA FÌRINN

PAIRT 3.]

December, 1872.

[LEABH. I.

IAIN KNOX.

DE uile mhinistirean na h-Alba—agus is iomadh dhuibh a bha 'n an daoine comharraichte ann an làimh an Tighearn Iosa—feudaidh e bhi air a ràdh le cinnteachd nach 'eil aon diubh a tha ni's ainmeile na 'n duine urramach so.

Bha Iain Knox mòr air iomadh dòigh. Bha e mòr a thaobh bhuidhean intinn—a bha neo-ghnàthaichte—ro bharraichte. Bha e mòr ann an tiodhlacan gràis an Tighearn Iosa a bha air am buileachadh air ann an tomhas a bha ro phailt; agus bha e mòr mar an ceudna ann an ceangal ri toraidhean a shaothair. Is ann troimhe-san mar an t-inneal ann an làimh an Spioraid a bha Alba air a tiorcadh o dhorchadas na Pàpanachd gu bhi 'sealbhachadh soluis agus shochairan glòrmoir, prìseil an t-Soisgeil bheannuichte,—feudaidh sinn a ràdh thairis air cinneach eile a bha riamh 's an Roinn-Eòrpa.

Rugadh an duine ainmeil so ann an *Gifford*, fagus air baile *Haddington* anns a' bhliadhna 1505, far an d'fhuair e a' cheud chuid de 'fhòghlum. An déigh sin chaidh e do Oilthigh Chillrìbhinn, far an robh e air a làn eideachadh, agus far an do choisinn e àrd ainm air son a chomasan ionnsachaidh. Bha Knox aig an àm so ceangailte ri Eaglais na Roimhe; agus e 'g a ullachadh gu bhi 'n a shagart innte. Ach chunnaic an Tighearna iomchuidh nach ann mar so a bhiodh a' chuis. Trid a bhi 'leughadh sgrìobhaidhean dhaoine diadhaidh mar a bha *Augustine* urramach, ach gu sònruichte fo theagasg Dheòrsa Wishart bha 'inntinn air a dùsgadh, air a soillseachadh, agus air a saoradh o bhuidhean mhearachdan marbhtach na Pàpanachd. Bha meas sònruichte aige air Wishart mar mhinistear o'n d'fhuair e mòr bhuanachd d'a anam; agus an déigh a bhais thòisich e air searmonachadh nan teagasgan ceudna. Shaoileadh leosan 'nuair a chuir iad Wishart diadhaidh gu bàs gu'n do chuir iad an solus as; ach las an Tighearna ann an Knox coinneal o'n d' thàinig dealradh nach robh idir ni bu tàire.

An dèigh bàis a' Bheatonach fhuiltich chaidh Knox do Chillribhinn, far an do shearmonaich e le mòr chomas agus le mòr dhruighadh air cridheachan an t-sluaigh. Fo 'theagasg bha àireamh nach bu bheag de mhuinntir a' bhaile air an iompachadh; agus air ball chuir iad cùl ri Eaglais na Roimhe; agus ghabh iad suipeir an Tighearna a réir na dòighe frithealaidh a tha air a meas anns an Eaglais Phrothastanaich a bhi a réir an Sgriobtuir. An dèigh so, air dha bhi air a ruagadh le naimhdean, dh'fhàg e Albainn agus chaidh e do Shasunn far an d'fhan e bliadhnachan a' searmonachadh an t-Soisgeil; agus far an d'fhàs a chliù cho ainmeil agus gu 'n do thairg an Rìgh dha a bhi 'n a àrd Easbuig. Dhiùlt e so do bhrìgh nach robh e 'g aontachadh ri rian-riaghlaidh na h-Eaglaise Sasunnaich. An dèigh bàis an Rìgh so—Rìgh Edward VI. dh'fhàg e Sasunn agus chaidh e do Gheneva, baile mòr Switzerland, far an robh sluagh lionmhor aig an Tighearna. Anns a' bhàile so fhuair e eòlas air an duine urramach, Iain Calvin, a bha 'n a fhear-teagaisg an sin ann an Sgoil-nadladhachd, agus mar an eudna 'na mhinistear anns a' bhaile, agus a bha 'na mheadhon air mòr sholus agus stéidheachadh a chomhpàirteachadh ri Iain Knox. Air do iompaidh dhéin a bhi air a cur air le maithean na h-Alba phill e air 'ais anns a' bhliadhna 1555; agus air chùl a theagaisg am follais theagaisg e an uaigneas a' mheud dhiubhsan 's a bha iarrtusach air solus fhaotainn. Aig aon de na coinneamhan so fhreagair e gach ceist le a' leithid de chomas, agus nach robh smid aig aon diubh ri ràdh. An sin dh'éirich, *Mr. Mailland*, Triath *Leithington*, agus thubhairt e:—"Tha e ro shoilleir ri 'fhaicinn mar urrainn duinn freagradh fa chomhair dhaoine a thaobh an ni sin a tha sinn ag aideachadh nach 'eil 's nach urrainn idir seasamh a bhi againn fa chomhair an Tigh-earna."

Am measg nan àrd uaislean a fhuair buannachd fo theagasg Iain Knox aig an àm

so bha Diùc Iara-ghàidheil, Iarla Mhoraidh, Iarla Ghlinncàirn, agus an t-Iarla Mariscal; —fàitheadh a chaidh beagan an dèigh so air ceann an t-sluaigh anns a' ghluasad mhòr a rinneadh air taobh na firinn, agus an aghaidh Eaglais na Roimhe. Mu dheireadh na bliadhna so 1555, air dean iarrtus a' choith-ionail a bh' aige ann an Geneva phill e d'an ionnsuidh, agus dh'fhan e maille riu gus a' bhliadhna 1557. Ach air dha litir fhaotainn o na h-Iarlachan a dh'ainmeachadh phill e air 'ais a dh'Alba; agus 's ann aig an àm so fo làimh an Tighearna a bha 'n dùsgadh trid an robh cumhachd na Pàpanachd air a thilgeadh bun os ceann anns an rìoghachd so gus an là 'n diugh. Bha so anns a' bhliadhna 1557, air dha bhi dà fhichead bliadhna agus ceithir-deug a dh'aois. Rinn e a' cheud searmon air a' bhliadhna so ann am baile Dhundee—a ris ann am baile Pheairt—an dèigh sin ann am baile Chillribhinn; agus bha a' leithid a dhùsgadh fo 'theagasg, agus a' leithid de eud air a ghinntinn anns an t-sluagh an aghaidh iodhal-aoraidh, agus mhearachdan na Pàpanachd agus nach e mhàin gu 'n do thréig a' mhòr bhuidheann eaglais na Roimhe, ach gu 'n do bhris iad sìos na tighean-aoraidh, agus na dealbhan d'an robh iad roimhe so a' géilleadh. Chithear gus an là 'n diugh, mar ann am baile Chillribhinn, dearbhadh air so, anns na ballachan loma briste a fhuair an laimhseachadh so, fo theagasg dhileas agus dhruighteach an duine so. "Brisibh sìos na nìd," thuirt Knox, "agus teichidh na 'fithich air falbh." Thachair dìreach mar a thubhairt e; agus gu 'n deònaich Dia nach pill iad tuilleadh air an ais. An àite nan Sagart Pàpanach chaidh ministirean an t-Soisgeil a shuidheachadh thairis air an t-sluagh anns gach baile; agus fhuair Iain Knox féin gairm gu bhí 'na mhinistear ann an Dunéideann 's a' bhliadhna 1560 far an robh e gu là a bhàis.

A. SINCLAIR.

(Ri leantuinne.)

PADRUIG MAC GILLEADHAIN.

II.

ANN an earrach na bliadhna 1830, air iartus comunn de Bhantighearnan ann an Dunéid-eann, bha Mr. Mac Gilleadhain air a shòn-ruchadh air son coinneamhan a chumail an Lìte agus an Dunéideann, agus na Gàidheil fhiosrachadh 'nan tighean mar an ceudna. Bhunaich e ris an obair so dà bhliadhna; bha mòr thlachd aige 's an t-seirbhis, agus shoirbhich an Tighearna leis 'n a oidhirpean.

Annas a' bhliadhna 1832 chuir Mr. Mac Leòid agus càirdean eile Ìmpidh air sgoil sgrì Uige a theagasg; bha 's an àm sin déidh aig na boirionnaich uasal a chaidh ainmeachadh teachdaire a chur do Cheap Breatunn, agus fhuair muinntir Uige fios gu robh sùil aca air Mr. Mac Gilleadhain mar neach ro fhreagarrach air son an àite. Rinn sin nì 'bu déidheile iad air 'fhaotainn do'n sgrì'. Ghabh e 'n sgoil ann an tomhas mòr an aghaidh a thoile, agus bha aithreachas riamh air gu 'n d' rinn se e; oir b' e a bheachd gu 'm bu chòir dha an obair anns an robh e a leantuinn ann an sràidean agus caol-shràidean Dhun-éidinn agus Lìte.

Sgrìobh e na briathran a leanas mu 'n àm so, agus cha 'n 'eil teagamh nach 'eil againn anna mion chunntas air 'fhéin-fhiosrachadh.

“ ‘Mar sin mar an ceudna thàinig bàs air na *h-uile dhaoineibh*, do bhrìgh gu 'n do pheacaich iad uile.’ Uime sin tha 'n cinne-daoine uile 's an aon slochd, fo fheirg agus fo mhallachd Dhé. Ach an uair is e toil Dé, 'n a mhòr thròcair, dearbhadh a' thoirt do 'n pheacach air a staid, agus air mar a sgrìos e 'anam, agus a thug e eas-urram do uile bhuadhaibh Dhé, agus an lagha ag ràdh ris, ‘Is malluichte gach neach nach buanaich 's na *h-uile* nithibh a tha sgrìobhta ann an leabhar an lagha chum an deanamh,’ ‘An t-anam a pheacaicheas *bàsuichidh* e,’ ‘O Israel sgrios thu thu féin,’ thig lagh Dhé do 'n choguis 'n a spioradalachd, mar shàighdibh teinnteach a' dol troimpe á làmh-aibh Dhé 'n a chorruih. Cha 'n fhaic e dad 'n a chridhe féin ach peacadh—nì a tha 'toillinn ceart-dhioghaltais

Dhé. Bha 'm peacadh marbh 's an anam; tha truailleadhachd a nis air a dùsgadh; tha a' chuimhne air a beothachadh; agus tha e a' faicinn gu 'n robh àite 'n a chridhe do 'n t-saoghal maille r'a dhiomhanasaibh, ach Dia agus a nithe air an druidealh a mach. Bha dùil aige roimhe so gu 'm fòghnadh ìmhachd ‘ann an seanachd na litreach,’ ach a nis tha e a' faireachdainn an lagha 'n a spioradalachd, 'n a fharsuingeachd, agus 'n a naomhachd. Thubhairt Dia ris ‘Bhris thu mo lagh uile; tha thu malluichte le mallachd; thoill thu ifrinn gu saoghal nan saoghal.’ ‘An àithne a dh'òrduicheadh a chum beatha fhuaradh dhòmhsa chum bàis i.’ Mar so cha 'n 'eil dòchas air bith o 'n lagh, is ann a dh'fhuadaicheas e an t-anam air falbh. Ach c' àite? cha 'n ann gu fois, no didean; oir tha an lagh ag oibreachadh feirge; is e dìoghaltair na fola. Tha am peacach air 'fhéin-dhliteadh fo uamhasan an lagha, mar gu 'm bitheadh lasraichean 'n a uchd. 'N uair a sheallas e air 'ais tha e air a ghonadh 'n a chridhe; tha gnùis a' Bhreitheimh 'n a aghaidh; tha gnùis a' Mhic, agus an Spioraid, 'n a aghaidh; agus sin a chionn gu 'n d' rinn e tàir air an t-soisgeul, agus tarcuis air obair an Spioraid. Tha 'choguis féin le craos fosgailte a' togail fianuis bheothail 'n a aghaidh. Tha 'm Biobull—tha 'n cruthachadh uile, a' cur an aonta ri binn a' Bhreitheimh. Tha 'n t-anam a nis marbh do 'n lagh, agus fuidh eagal gach tiota bhì air a thilgeadh gu ifrinn. Tha 'claidheamh lasrach a' tionndadh air gach làimh, a' gleidheadh slighe craobh na beatha,—slighe gu deadh-ghean Dhé. Ach tha e 'dol a dh'ùrnuigh; tha àmhghairean a chridhe a' meudachadh. Och! nach rachadh an Eaglais a dh'ùrnuigh air mo shon. Bha latha ann 's nach mòr meas a bha aige air ùrnuighibh sluaigh Dhé, ach a nise tha iad luachmhòr. Anns an t-suidheachadh thruagh leòinte so, 'n uair a tha e mar anns a' mhachair fhosgailte, tha Dia ag amharc air; tha an Spiorad a' foillseachadh Chrìosda do 'n anam aìrsnealach; agus tha a shùilean air am fosgladh gu bhì

'faicinn tròcair Dhé ann an Criosd a' teàrnadh anama caillte. Tha dìlseachd agus cumhachd Dhé a' togail fianuis 'na anam gu 'm beil an Tighearna deònach agus comasach peacaich a theàrnadh, agus tha e air a thoirt gu bhì 'gabhail Iosa mar a shlànuighear féin tre chreideamh. Tha e 'faicinn pailteis ann an Criosd, araon dha féin agus do gach neach a ghabhas ris. Tha nise gràdh aige do shluagh do aobhar, agus do Bhiobull Dhé. Tha e 'gabhail tlachd ann an ùrnuigh; tha e 'ga choisrigedh féin ann an coimhcheangal, maille ri 'uine, a mhaoin, agus a neart, do sheirbhis Dhé; agus tha a chridhe air a ghluasad le truas do pheacaich, a tha 'dol an comhair an cinn gu sgrios. Is éigin da gach cothrom a' ghabhail air an spìonadh as an teine: tha aon anam do-labhairt luachmhor 'na shealladh; thèid e troimh theine agus uisge gu bhì 'na mheadhon air a theàrnadh o ifrinn.

“Tha tart air air son Chriosd, agus sin a' fàs; tha e a' faicinn 'fheuma ni's mò gach là, agus tha miann aige bhì air a cho-chumadh ri iomhaigh a' Mhic. Tha 'na saoghal so 'na fhàsach dha, agus dùil aige ri glòir; ach is e cainnt a chridhe le callach peacaidh 'Och! is duine truagh mi; cò a shaoras mi o chorp a' bhàis so?’”

Bha na càirdean air son Mr. Mac Gillead-hain a chumail aig an tigh, gu bhì na mhinisdeir 's a' Ghàidhealtachd; ach bha rùn eile aig an Tighearna d'a thaobh. Fhuair e

gairm dhùrachdach 's an àm so bho Ghàidheil ann an Ceap Breatuinn: b'aithne do chuid diubh e 'nuair a bha e 'na fhòghlumaiche; agus, an dèigh a' chuìs a chothromachadh gu coguiseach an làthair an Tighearna, dhùin e ris a' ghairm; agus chaidh a shònruachadh air son *Nòbha Scotia*, le clèir Lèoghais, ann an Steòrnabhaidh, am mìos mheadhonaich an t-samhraidh 1837. Sgrìobh e 's an àm so mar a leanas: “Tha comhfhurtachd agam a bhì 'smaoineachadh nach ann air son buan-nachd shaoghalta 'tha mi a' fàgail dùthaich mo bhreithe; mur 'eil mi air mo mhealladh is ann air son cur air aghaidh rìoghachd agus glòir Chriosd. O Thighearna Iosa cuidich leam 's an obair mhòir a ghabh mi os làimh, agus gun annam ach meadhon lag. Is urrainn duitse nithe mòra a dheanamh le mo leithid sa. Is leatsa mi gu h-ìomlan; gabh air làimh mi. Is tusa 'thubhairt, ‘Rach a mach á d' dhùthaich, agus o d' dhìlsibh. agus á tigh d' athair, do 'n tìr a nochdas mise dhuit.’ Tha mi a' creidsinn gu bheil Thusa comasach air m' ullachadh air son gach dleasannais agus deuchainn. O! a bhì air mo chumail dlùth air Criosda 'n am anam; cheusadh so peacadh agus anamianna; bheireadh so air na gràsan fàs, agus chumadh e fo bhlàth iad. Is e mo dhùrachd gu'm faighinn cuibhrionn dhùbailte de'n Spiorad air son a sheirbhis, a chum 's gu'm bithinn feumail 'n am latha 's 'n am linn.”

I. MAC-A-PHEARSOIN.

LAOIDH.

FONN:—“*For ever with the Lord.*”

Gach là a chì mi 'ghrian
'San iarmailt 'cur a réis
Tha m' aigne 'ruith a dh'ionnsuidh Ios'
Ag iarraidh suas gu nèamh!
Ochon nach peacach mi!
A Thighearn gabh dhiom truas;
Mo neart an cath nan gràs gun chli;
Troimh Iosa thoir dhomh buaidh.
Thoir dhomh buaidh. thoir dhomh buaidh,
Troimh Iosa thoir dhomh buaidh!

'N uair chromas ceò na h-oidhch',
Is soillse reulag shuas,

Tha m' inntinn trom mur faigh i boigs'
Air aoibh mòr ghloir an Uain.
Ochon, &c.

'N uair dhùisgeas guth nan salm
Am marbh an fheasgair chiùin
Tha brùiteachd gheur mo chridh' a' falbh,
A' seallbach gràdh A ruin.
Ochon, &c.

'N uair thig an t-Sàbaid shèamh,
An là 's an d' éirich Criosd,
'S an cluinn sinn cliù a' Mhaise Fèin,
Gu nèamh tha m' uile mhiann.
Ochon, &c.

CRAOBH-SGAOILEADH AN T-SOISGEIL—COMHRADH.

MAC.—Athair tha am maighstear-sgoile ag ràdh gu bheil duthchannan eile taobh thall a' chuain?

ATHAIR.—Tha sin fìor a mhic. Tha iomadh Tìr Mòr anns an t-saoghal. Cha mhòr gu 'm biodh an t-eilean anns am bheil sinne a' gabhail còmhnuidh air 'ionndrainn à *map* an t-saoghail.

M.—Nach mòr an àireamh sluagh a dh' fheumas bhì ann! Gu dé an àireamh sgoil-eirean agus eaglaisean agus mhinistirean mar an ceudna a dh' fheumas a bhì ann!

A.—Tha e fìor gu 'm feumadh an saoghal sin ach tha mòran de shluagh an t-saoghail so gun sgoilean agus gun mhinistirean air a' leithid a dhòigh 's gu bheil a' chuid a' s mò 'n an luchd iodhal-aoraidh.

M.—Am bheil idir fios aca gu 'n do chuir Dia a Mhac féin a shireadh agus a theàrnadh an nì a bha caillte?

A.—Mo thruaighe cha 'n 'eil! Tha deichnear anns an t-saoghal ag iodhal-aoraidh mu choinneamh an aoine a tha 'g aoradh do 'n Dia bheò agus fhìor. Cha 'n 'eil ach ceithir fichead muillean agus cuig-deug (95,000,000) de Phrothastanaich anns an t-saoghal mu choinneamh còrr agus mìle de mhuilleanibh (1000,000,000) de luchd iodhal-aoraidh.

M.—Car son a tha a' chùis mar sin? Nach fheudadh Bìobuill agus ministirean a bhì aca mar a tha againne?

A.—Cha 'n 'eil iarrrus aca féin air eòlas na Fìrinn no comunn ri Dia na Fìrinn. Feumaidh mar sin an Soisgeul a bhì air a chur d'an ionnsuidh air ar cosg féin; agus cha 'n 'eil airgid ach mall a' sruthadh chum na crìche sin.

M.—Ach tha ar dùthaichean beartach. Nach d'innis sibh dhomh o cheann ghoirid an àireamh mhuilleanibh punnd Sasunnach a tha air an caitheamh gach bliadhna ann an *tombachda* agus ann an *deoch làidir*? Nach fheudadh an t-airgid sin a tha air a mhi-

chaitheamh'bhì air a thional air son an Soisgeul a chur a dh'ionnsuidh an luchd iodhal-aoraidh sin?

A.—Tha do cheist rannsachail a mhic. Nam bitheamaid ag gràdhachadh an anman neo-bhàsmhor agus ag creidsinn gu bheil am Bìobull comasach air daoine a dheanamh glìc a chum slàinte dheanamaid oidheirp nach 'eil sinn a' deanamh air son solus agus eòlas a chraobh-sgaioileadh 'n am measg.

M.—Nach 'eil sinn a' nochdadh, athair, gu bheil mòran de luchd-aideachaidh a' Chreidimh Chriosduidh ag amharc nì 's mò ri an sòlasan féin, na ri coimhlionadh na h-àithne, “gràdhaich do choimhearsnach mar thu féin”?

A.—Tha eagal orm gu bheil a' chùis mar a tha thu ag ràdh, a mhic.

M.—Nach robh sinn o cheann ghoirid a' deanamh tionail air son ministirean a chur a dh'ionnsuidh dhùthchannan céin? Cia lìon *Missionary* a tha an Eaglais againn féin a' cumail suas 'n am measg sin?

A.—A Mhic tha nàire orm innseadh nach 'eil aice aig an àm so ach fichead *Missionary* Roinn-Eòrpach.

M.—Cia lìon ministear a tha ann an Albainn?

A.—Feumaidh gu bheil co dhùh trà mìle eadar mhinistirean suidhichte agus shearmonaichean.

M.—Is cinnteach ma tha an àireamh a tha a' saothrachadh am measg nan cinneach cho tearc nach do chreid an àireamh mhòr aig a' bhaile gur prìomh dhleasannas ùmhlachd a thoirt a dh' àithne dheireannaich Chriosd, —Imichibh air feadh an t-saoghail uile, agus searmonaichibh an Soisgeul do gach duil.

I. MACAOIDH, M.A.

(*Ri leantuinn.*)

AITHREACHAS.

II.

Is gann is airidh e thabhairt fainear gur h e peacach a mhàin an t-aon chreutair do 'm beil e comasach aon chuid aithreachas a dheanamh, no aithreachas a bhi air a dheònachadh dha. 'S e creutair modhannail a mhàin, no creutair air a dhealbh le tuigse, coguis, agus saor-thoil do 'm beil e comasach a dhàimh dhligheach ri 'chruith-fhear a bhriseadh, no chur troimhe chéile air a' leithid de dhòigh a's gu'n tarruingeadh e air féin a dhiomb chothromach agus dhiadhaidh. Tha gnìomh 's am bith a ni 'leithid sin de chreutair nach 'eil comhshinte, no ann an làn chòrdadh ri lagh Dhé, cho fad 's 'tha'n lagh sin air 'fhoillseachadh do'n chreutair sin, 'na pheacadh no 'na bhriseadh air an lagh. Agus air an aobhar sin tha gach creutair a ta ciontach de leithid sin de ghnìomh am feadh 's a ta e fathast fo fhrithéaladh tròcair agus gràis air a ghairm gu cumhachdach le Dia gu bhi 'pilleadh ris-san tre aithreachas agus chreideamh an t-soisgeil. Tha 'n uiread sin aig a' chuid a's lugha air fhilleadh am briathraibh Chrìosd féin, "Oir cha d' thàinig mise a ghairm nam fireanach, ach nam peacach chum aithreachais (Mata ix. 13)." Tha 'm focal aithreachas air a ghabhail ann an dà sheadh anns a' Bhìobull. Tha e' ciallachadh an iomlain de'n atharrachadh no chaochladh sin tre 'm beil peacach air a philleadh o pheacadh gu firinteachd. 'S e so seadh an fhocail ann a' leithid so de earrannaibh 's an sgrìobtur.—"Agus mar so b' éigin do Chrìosd fulang, agus éirich o na marbhaibh an treas là: Agus aithreacheas agus maitheanas bhi air an searmonachadh 'na ainm-san do na h-uile chinnich a tòiseachadh aig Ierusalem (Lu. xxiv. 47)." "Air an aobhar sin deanaibh-sa aithreachas agus bithibh air bhur n-iompachadh, chum gu'm bi bhur peacanna air an glanadh as, 'nuair a thig amanna fionnuaireachd o làthair an Tighearn (Gnìomh iii. 19)." Tha 'm focal aithreachas a' ciallachadh mar an ceudna gnìomh no cleachdadh sin a' pheacaich tríd am beil e 'deanamh bròin agus caoidh air son

a pheacanna, ag iarraidh saorsa uatha, agus a' dealbh rùin shuidhichte 'n a chridhe a chaithe-beatha ath-leasachadh. 'So an seadh 's am beil an soisgeulach Mata a' gnathachadh an fhocail ann an dà àite de a leabhar. Tha Eoin Baiste ag ràdh, "Gabhaibh aithreachas oir a ta rioghachd nèimh am fogus (Mata iii. 2)." Agus tha Dia Eoin Bhaiste 'nuair dh' fhoillseachadh e ann an cruth an t-seirbheisich a' tabhairt na h-àithne 's na gairme ceudna ann am Mata iv. 17. 'S e fìor sheadh àraidh an fhocail *aithreachas* anns a' cheud chainnt caochladh inntinn no rùn mar thoradh meòrachaidh no beachd-smuainteachaidh. 'S e so a sheadh mar a ta e air a ràdh nach 'eil aithreachas maille ri Dia, "Cha duine e gu'n deanadh e aithreachas." 'S e so a sheadh mar an ceudna leis an Sgrìobhadair chum nan Eabhruidheach 'nuair a ta e 'g ràdh nach "d' fhuair Esau àit aithreachais ged dh' iarr se e gu dùrachdach le deuraibh," do bhrìgh nach robh e comasach dha atharrachadh 's am bith a dheanamh air rùn suidhichte athar thaobh nam beannachdan a dh' iarr agus a fhuair e air son Iacoib. 'N uair a ta am Bìobull ag ràdh gu'n d' rinn peacach aithreachas a ta e dìreach a' ciallachadh ann an cainnt shimplidh shoilleir gu'n do phill e o pheacadh gu Dia. 'S e so gu tric am fìor chùntas sgrìobturail air aithreachas. "Chnuasaich mi mo shlighean" deir an Salmadair, "agus phill mi mo chosan ri d' theisteasaibh (Salm cxix. 59)." Aig coisrigheadh an teampuill a ta Solamh ag ràdh 'n a ùrnuigh, "Gidheadh, na ni iad aithreacheas 'nan cridhe anns an tìr d' an d' thugadh 'nam braighdibh iad, agus ma dh' iompaichear iad, agus ma ghuidheas iad ort ann an tìr na muinntir a thug leo 'nam braighdibh iad, ag ràdh, Pheacaich sinn, rinn sinn gu h-eucorach, rinn sinn gu h-aingidh; Agus mar so ma philleas iad a d' ionnsuidh-sa le'n uile chridhe agus le'n uile anam, ann an tìr an naimhdean, a thug leo 'nam braighdibh iad, agus ma ni iad ùrnuigh riutsa rathad an tìre féin, a thug thu d' an aithrichibh, rathad a' bhaile a rogh-

naich thu, agus an tighe a thog mi do t'ainm; An sin éisd thusa o na nعامhaibh, t'áite-còmhnuidh r' an ùrnuigh, agus r' an athchuinge, agus seas an còir (I. Rìgh viii. 47)." "Tréigeadh an t-aingidh a shlighe, agus an duine eucorach a smuainte; agus pilleadh e ris an Tighearn, agus nochdaidh e tròcair dha; agus ri ar Dia-ne, oir bheir e maitheanas gu pailt (Is. lv. 7)." "A ris, an uair a philleas an t-aingidh air falbh o' aingidheachd a chuir e'n gnìomh, agus a ni e an ni a ta dligheach agus ceart, gléidhidh e 'anam beò (Es. xviii. 27)." 'S e bhi 'tionndadh o aingidheachd gu Dia a bhi 'deanamh aithreachais, agus a bhi 'toirt a mach oibre iomchuidh an aithreachais. Ach mar a ta briathran ar

buinn theagaisg a' cur an céill gu soilleir gu'm beil aithreachas ann a ta chum beatha, a ta iad cheart cho soilleir a' filleadh annta gu'm beil aithreachas ann nach 'eil chum beatha, no mar a's feàrr a ràdh am briathraibh an sgrìobtuir gu'm beil "bròn ann a ta 'g oibreachadh chum bàis." A ta e air an aobhar sin do-labhairt feumail gu'n *rannsachamaid* a mach gu dichiollach inntinn Dhé mu thimchioll, ciod e sin a ta 'g aobharachadh, a' dol a steach, agus a' deanamh suas an aithreachais dhìadhaidh sin a ta 'g oibreachadh chum na beatha.

EACHUNN CAMARON.

(*Ri leantuinn.*)

SEALLTUINN RIS A' CHRANN-CHEUSAIDH.

Ri peacadh b' fhada lean mi dlù,
Gun nàire orm no fiamh,
Ach choinnich cuspair ùr mo shùil,
'Phill mi o m' chùrsa dian.

Do chunnacas aon leam crocht' air crann,
An spàirn 's an éigin chruaidh,
A shuidhich orm a shealladh fann,
'S mi faisg do 'n chrann 's an uair.

An sealladh sud gu dearbha cha téid,
A m' chuimhne féin gu bràth;
Chuir e, ar leam, gun fhosgladh béil,
Gu sèimh á m' leth's a bhàs.

Mo choguis dhùisg fo dhìtheadh geur,
Ghlac éigin mi gu teann;
Oir chunnaic mi mo pheacadh féin,
'G a cheusadh's air a' chrann.

Mo thruaigh'! cha b' aithne dhomh mo ghnìomh:

Ach 's dìomhain nis mo dheòir;
Do m' anam c' àit' am faigh mi dìon?
Oir cheus mi Triath na glòir'.

Ach sheall e ris, is thuirt le gràdh,
"Làn-mhaitheam t' eucoir mhòr;
Chaidh m' fhuil-sa dhòrtadh ann ad àit',
'S tre m' bhàs bidh tusa beò."

Mar so mo pheacadh féin 'n a bhàs,
Chi mi ro-ghràineil breun;
Gidheadh chum cliù ruin-dìomhair gràis,
'S e 'bhàs mo shlàint' gu léir.

Le sòlas dubhach 's le caoin bhròn,
Mo chrì tha 'n còmhnuidh làn,
Do bhrìgh gu 'n d' cheus mi Triath na glòir',
Ach 's beò dhomh troimh a bhàs.

A. C.

ORAN AN EILTHIRICH.

Le armachd 'n uair théid mi
A mach chum a' bhlàir
Cha 'n eagal, 's cha sgàth
Leam fàmhair na Féinn;
Ged nach b' urrainn mi imeachd
Le armachd Shauil
Bheirtheadh fo m' làimhse
Goliah treun!

Ged reic thu le d' pheacadh
Am buachaille mòr
Chum aislingean Ioseiph
Thionndadh gu bréig;
An là na gainne
'San dh'fhosgail e 'n stòr
Cha tus' ach Iehobhah
'Chuir e do 'n Eiph't.

A shaoradh do bheatha
Le fuasgladh mòr
'Nuair nach robh làn
Aig tigh Israel,
Thoir mana mar aran
Chum t' anam thoirt beò
'S e Dia 'chuir Ioseph
Romhad do'n Eiph't.

Tha ionmhas nam flaitheanas
Aige 'n a stor;
Thig falamh gu leòir;
Cha diùlt e thu 'd' fheum;
Cha 'n aicheadh e idir,
Tha 'chridhe cho mòr
Cha tus' ach Iehobhah
'Chuir e do 'n Eiph't.

Ach feuch nach fear-brathaich
Thu 'g aidmheil fo chleòc
Ag iarraidh chum Ioseph
A mhàin le do bheul;
Bheir Dia dhìot an t-earradh
A chealgair mhòir
'S tha fiosachd gu leòir
Aig Ioseph e féin.

Ach ma thàinig ort gainn'
Agus anshocair mhòr
Is thusa le deòin
Ag iarraidh na déire';
Tiomachaidh a chrì
Le gearan do bheòil—
Cha tus' ach Iehobhah
'Chuir e do 'n Eiph't.

Thig thus' dhomh am fagus
Is tabhair dhomh pòg
Is faic mar rinn Tòmas
Gur nì e gun bhréig;
Sàsuich do chreideamh
Le beantuinn de m' mheòir,
'Tha cnàmhan is feòil
Aig Ioseph e féin.

'Se am bràthair a's sin' e
Le Tighearn na glòir'
'Se am fear nuadh pòsd' e
D'a Eaglais féin;
'Se a dh' fhosgail a chrì
Do 'n pheanas 'bha mòr,
'S do chupan an dòlais
'Thug e do 'n eug.

Ach dh' éirich an gaisgeach
Is chaidh e gu glòir
Is thiormaich na deòir
O shùilean a naomh;
Is bheir e iad dhachaidh
Chur phalm 'n an dòrn
'S a sheinn air a ghloir
Fad saoghal nan saogh'l.

Gabhaibhse misneach
Tha 'g imeachd le bròn
Siabaidh e 'n deòir
O rosgaibh a shluaigh;
'S crùnaidh e 'n t-anam
Le aoibhneas cho mòr
'S nach falaich na neòil
A sholus gu buan.

ARAN BRISTE.

Tha ceithir ainmean aig Crìosdaidhibh air an toirt bho na ceithir àrd ghràsaibh. Naomh airson an naomhachd; Creidich airson an creidimh; Bràithrean airson an gràidh; Deisciobuil airson an èolais.

Tha sgeul drùighteach air aithris mu Cheann-cinnidh nan Griogaireach, a thuit leònta le da pheileir am blàr Phrestoinpans. 'Nuair a chunnaic na Griogairich gu'n do thuit an ceannard, sheas iad an iomadh-chomhairle, 's leig iad leis an nàmhaid cothrom fhaighinn orra. Air do 'n t-seann laoch toradh a' sgiորradh fhaicinn thog se e féin air 'uillein, an fhuil a' taosgadh as a lotaibh ré na h-uine, agus ghlaodh e le guth cruaidh, "Cha 'n 'eil mi marbh mo chlann; tha mo shùil oirbh a dh' fhaicinn gu 'n dean sibh bhur dleasannas." Thog na briathran sin misneach nan Gàidheal calma. Bu leòir dhaibhsan gu 'n robh sùil an Ceannaird orra.

Chuir iad a mach an neart 's an treis gu buaidh a thoirt air an nàimhdibh. 'S nach 'eil e 'n a aobhar misnich duitsa, O chreidich, gu 'm bheil thu 'cathachadh anns an t-saoghal so fo shùil do Shlànuighir. Ge be àite am bheil thu; cia mar air bith a tha thu air do shàruchadh le d' nàimhdibh, no air do chlaoidh ann an cath cruaidh ris an olc, tha sùil Chrìosd làn do ghràdh suidhichte' ort. Ach cha 'n e Crìosd a mhàin a ta 'beachdachadh air do ghiùlan. Tha thu 'd' "bhall-amhairc do ainglibh." Tha thu cuairtiche le neul re mhòr do fhianuisibh. Tha ainglean agus spioradan dhaoine, cuid an gràdh's cuid am fuath, a' coimhead air do ghlòimharaibh. Mar so tha cluiche do bheatha air a deanamh òirdhearc, agus tha thu air do ghluasad gu strìth chalma, smearail agus leanailteach a dheanamh airson na beatha maireannaich.

D. MACMUIRICH.

THE BANNER OF TRUTH.

"We rear up the SUNBEAM—the badge of our King :—
Fair gleams HIS BANNER on high,
With its spangles of gold from the fields of its fame,
As it greets the morning sky."—*Ossianic Duan.*

PART 3.]

December, 1872.

[VOL. I.

GUSTAVUS ADOLPHUS.

HISTORY has been defined to be philosophy teaching by example ; and there can be little doubt that so far as philosophy is an enunciation of the principles that govern and the motive power that impel human actions, the definition consists with the actual facts. It is to be regretted however, that what often passes under the appellation of philosophy instead of being the most catholic is not unfrequently the most one-sided and narrow exposition possible of things as they are in themselves and in their causes. And there are systems not a few which assume as their first principle, or at least as the condition of their existence, the assertion expressed or implied of the non-existence of the entire universe of being and influence except the limited sphere discernible by the outward senses. It is needless to remark the disciples of such philosophies must needs be blind to the teaching of history in regard to the noblest of all problems, and her illustrations of the loftiest phases of character.

It is far otherwise with philosophy rightly so called, which, like all true science, is distinguished by modest and humble inquiry into what is true in the various fields of knowledge, by willing reception of all the phenomena presented to view, and by careful and unprejudiced efforts to trace them to their legitimate causes. To students of such a philosophy, history, or the authentic record of human actions and motives, opens up the most interesting and diversified as well as most instructive views of the order of things now existing, both in their divine and human aspects,

One must be struck, even by a superficial glance along the march of events, with the circumstance that great eras and great men are inseparable. We have only to think of such names as Alexander the Great, Julius Cæsar, Charlemagne, Cromwell, Napoleon, in the political ; Socrates, Plato, Aristotle, Locke, Leibnitz, Newton, in the intellectual ; or Augustine, Luther, Calvin, Zwingle, Knox, in the spiritual department, to be satisfied of the truth of this observation.

It has occasioned some dispute among the reflective whether the circumstances produced the men or the men the circumstances. But it seems to me that there is very little reason to argue the question at all. *Poeta nascitur non fit* is pretty generally admitted to be a dictum that goes to the root of the poet's inspiration. It is equally applicable to other forms of human endowment or genius. Our Newtons and Bacons, as well as our Shakespeares and our Miltons, are born geniuses, not developed according to every outward circumstance. Were it not so, what crops of Newtons and Lockes and Hamiltons would immediately spring up? but the reverse of this is somewhat notorious. Nature is by no means prodigal of her gifts. When a truly great man appears in an age, the probability is that ages will run before men look upon his like again, albeit outward circumstances may be exceedingly favourable to the production of geniuses, if circumstances could produce them. Every well qualified teacher of the young knows hundreds of facts that were unknown to Newton. But probably a millennium of the influence of circumstances

and the laws of mental development might pass in the experience of the former, and leave a great gulph intellectually between him and the latter.

These thoughts have been suggested by the life of Gustavus Adolphus, the great Hero-King of the 17th century. When it is remembered that Napoleon the Great placed him as one in the list of the seven greatest generals of all history, and that he was as highly distinguished as a statesman, a legislator, a ruler, a negotiator, a man and Christian, as he was in a military point of view, we meet in him so unique a combination of excellences as raises him to the very highest pinnacle of fame and admiration. This position he occupied in the estimation of his contemporaries, especially after he entered upon that career of mighty achievements on behalf of the rights and liberties of Protestant Germany which rendered him, as one remarks, the terror of one half of mankind, and the love of the other, and his name a household word in the evangelical Fatherland to this day. Even Wallenstein, his greatest rival, declared that Gustavus was the greatest of living generals.

Gustavus Adolphus was born December 9, 1594. His father was Charles IX. of Sweden, and his grandfather, the celebrated Gustavus Vasa, the liberator of that country from the Danish yoke. From his childhood Gustavus evinced the highest promise of future eminence in the marvellous capacities which he possessed of acquiring knowledge. At the age of twelve, he had learned to speak Latin as if it were his mother tongue, as well as German, Dutch, French and Italian, and acquired a sufficient acquaintance with Russian and Polish. But much as he loved literature and the arts, there was a science which he loved more dearly still. From his very infancy he was imbued in an extraordinary degree with the military spirit. We have it on good authority that he learned the duties of a musketeer before he could carry a musket. Nor were circumstances calculated to strengthen this bent of mind wanting at his father's court. The truce between Spain and the

Low Countries from 1609-1621, occurred during his boyhood, by which many distinguished soldiers were thrown out of employment. To quote the words of a recent writer: "There may very well have been gathered some who followed the white plume of Henry of Navarre into the thickest of the fight at Wry; or who stood beside Parma on the bridge of Antwerp at the explosion of that infernal machine which very nearly cost him his life; or who had shared in that ever memorable defence of Ostard, 1601-4, under Maurice of Nassau, the most illustrious among the many illustrious captains of his time. The young Gustavus, we are told, was never weary of questioning these military strangers concerning the famous battles, sieges, and other passage of arms in which they had borne a part." But Gustavus was soon to exchange these inquiries for actual practice of the art of war. At the age of seventeen he was created a colonel of cavalry, and at this early age distinguished himself in an engagement with the Danes. Nor was Gustavus less precocious in the weightier matters of counsel than in those of action, as may be inferred from his father's opinion of his boy. It is related that when the chiefs of the ministry and himself were puzzled upon any foreign or domestic difficulty it was his custom to call the boy, who chose always to be in his father's apartment, and laying his hand tenderly on his head—then, gentlemen, said he, this is the person who must unravel the intricacy or repel the danger *Ille faciet*. And when Charles was told on his deathbed of successes of his armies against the Russians, he remarked that he resigned all cares into better hands, casting an affectionate and earnest look upon Gustavus.

On his father's death he was raised to the throne at the age of eighteen, and signalled his elevation by choosing as his ministers men of the greatest capacity, at the head of whom stood Oxenstern, who has never been rivalled, certainly never excelled, in political science. He shewed his good sense in concluding a peace with the Danes, and in

instituting various laws for the better administration of the kingdom.

His first war was with the Muscovites, and his first exploit was the capture of the Castle of Notteberg on a small island in the mouth of the Narva, thought by all his generals to be impregnable, but which he compelled to capitulate although provisioned for 12 months. Peace was at length concluded with Russia; but the period of repose was not long continued, as, after a brief interval, a war with Poland was entered upon, which lasted, with the exception of a truce of two years, until 1629, when a truce of six years was agreed to by the belligerents through the mediation of France and England.

The various campaigns and military operations of the Polish war served the purpose of training for the more arduous undertaking of confronting the disciplined and victorious hosts of the Empire and the League. As might be expected from the warlike character of the Poles, a war with them implied real fighting. They were foemen worthy of the Swedish steel; and when the composition and quality of Gustavus' army is considered, this is as high a compliment as could be paid to that brave nation. The generals and other officers who surrounded the king in this war were every way meet fellow-labourers and servants of the illustrious commander under whom they served. At this stage of story we become familiar with the names of Horn, Bonner, Torstenson, Dewbatel, Wrangel, &c., and several Scottish names afterwards renowned both in Germany and Scotland as military chiefs of skill and valour. At the siege of Dantzig 9000 Scots and English joined his army. Somewhat later there is mention of Lord Reay's Regiment, than which none better sustained the fame of Scottish valour and daring in the years of fighting which followed. In passing, I may observe that there are none of whom we hear more often or more honourably than the Hepburns, the Mackays, the Monroes, the Seatons, and the Leslies, especially during the German campaigns. And it is a well-known fact that

the king delighted to express his confidence in the Scottish troops, on account of their coolness and daring in the most trying situations, and their fidelity and devotion to their leaders. I have noted in the course of my investigations that he gave on one occasion an unfavourable opinion, although by no means affecting their military reputation. While characterised by something like soldierly perfection, they were lazy, too proud to work. I am afraid some traces of this blemish are not invisible even at this day.

After severe fighting, in which victory inclined almost invariably to the side of the Swedes, a truce for six years was agreed to between them and the Poles, which left Gustavus at liberty to turn his attention towards Germany. Previously to this truce the Imperial General Wallenstein's attempt to take Strulsund, and thus secure a position from which he could dictate to Denmark and Sweden had resulted in complications which threatened to bring Wallenstein and Gustavus, the two greatest living generals, into collision. But the time was not yet. Realising the importance of the place, Gustavus appears to have thrown supplies and reinforcements into the besieged city which defied all the efforts of the Imperial General, and offered the first real check to his invincible arms. Enraged at this interposition on behalf of Strulsund, Wallenstein despatched Aonheim against Gustavus with this extraordinary injunction, "Aonheim, take 10,000 men and drive Gustavus out of Poland, and in case you cannot perform the task, tell him Wallenstein will come and effect it himself." On this, a biographer of the king of Sweden humourously remarks, "This vain-glorious speech puts me in mind of a speech that an Irishman made to one of our Henrys. He was sent by a certain MacGilpatrick, chief of Upper Ossory, to the king, to complain against the deputy of that province; and meeting his majesty going to chapel, delivered his embassy in these words: *Sta pedibus tuis, domine Rex; dominus meus Gilla paticeus me misit ad te, et jussit dicere, quid ei non vis castigare*

Petrum Rufusu, IPSE FACIET BELLAM CONTRA TE." Wallenstein learned afterwards, before Nuremberg, to estimate Gustavus at something nearer his real worth.

Before proceeding with the historical details of the intervention of Sweden in the affairs of Germany, it will be proper to advert to the causes which led to that result. The theory of non-intervention, like many other modern theories, had not been in that age broached, at least as a doctrine of political science. And even though it had, it would have failed to make disciples among the truly great statesmen of that century, and most of all of such a penetrating and comprehensive genius as the Swedish Monarch. It is a maxim in inductive science that practice precedes theory, a maxim which has been confirmed by innumerable examples. It is quite possible that this modern principle of non-intervention may have been anticipated in practice in the very age that we should least look for such a phenomenon. If it is found at all we must look for it in the foreign policy of the immortal successor which our ancient country furnished to the bright occidental star referred to in the preface to the authorised version of the Bible. Queen Elizabeth did not believe in non-intervention. It was well she did not. But her successor's practice was a pretty fair embodiment, as times then went, of what seems to be that principle. And as if to make this line of policy more impressive, it found its chief and almost pathetic exemplification in relation to King James' own son-in-law, Frederick V., the elector Palatine, who had been unrighteously deprived of his dominions through the influence of Austria. In consequence of the consistent application of this policy by his royal father-in-law to the Elector, and Protestant affairs in general, there remained nothing for the son-in-law but hopelessly to complain that his English father only supplied him with peaceable advice and scholastic quotations, instead of money and legions.

At the time we now speak of, the Emperor Ferdinand had overcome all within and around

the empire who had opposed him, and erected the house of Austria into a universal monarchy. He had extirpated the Protestant religion from Styria; and the most frightful cruelties were inflicted on the Protestants in all parts of the empire, especially in Bohemia and the Palatinate. The armies of the Empire and the Popish league had overrun all Germany from Lake Constance to the Baltic and German Ocean. For twelve years Gustavus looked with deep and genuine sympathy on the sufferings of his fellow Protestants in Germany, and with a premonitory conviction that he was called by God to undertake their deliverance. There can be no doubt that this was the prevailing motive which prompted him to devote himself to the urgent enterprise of turning back the tide of popish aggression which threatened to engulf in its destructive vortex at once the religion and the liberties of the entire continent of Europe. In addition to this consideration, we may perceive that patriotic reasons exerted an important influence upon his decision. Unless Austria and the league were checked, there was but a step between them and the shores of Sweden, and thus the safety of his own kingdom depended upon curtailment of their power.

No doubt we must take into account the effect that the studied insult aimed at him by the Court of Vienna, together with the insolence of its missions, must have produced in a high-spirited and noble mind. As an instance of the former, may be remarked the refusal of Ferdinand to yield him the title of king, and of the latter, Wallenstein's threat already alluded to.

It is also natural to suppose that Gustavus was not averse to a sphere in which he might find employment for his unrivalled powers and energies. And since the state of the Protestant cause presented an ample field for the operation of his sublime genius, and since it is a well established fact of human nature that activity is a pleasure and a necessity, in proportion to the possession of the power or capacity of exertion, it is rational to infer that love of work exerted perhaps an uncon-

scious influence upon his judgment, along with the other reason mentioned in determining him to set foot in Germany.

At all events his decision was formed, and he proceeded to carry out the necessary preparations with the vigour and foresight which always characterised his movements. Negotiations were entered into with France, which was favourable to the enterprise; with the Swiss cantons; with some of the German states and free cities of the empire.

His arrangements being at length completed he embarked his troops and munitions of war at Stockholm, and after a passage which occupied five weeks instead of one, owing to contrary winds, he landed at Usedom on the very day exactly a century previously on which the Confession of Augsburg was presented to Charles V. His first act on landing was to commend himself and his army to God, on his knees in prayer. On some of his officers expressing their surprise at this act of devotion, he replied, "that a good Christian would not make a bad soldier, that the man who had finished his prayers had completed half of his daily work." His whole life was a consistent application of this truth. The number of troops which mustered on this memorable day was 13,800. The forces which would be brought into the field by his enemies amounted to at least eight times that number. But the love and devotion of officers and men to the person of their great leader was an element which counterbalanced fearful odds, while their leader's mighty genius was to prove itself equal to every emergency. The first operation of importance

was the taking of Stettin, which, Lord Reay, with 200 Scottish Musketeers, were the first to enter. After the place had submitted, a large number of the garrison enrolled themselves under the banner of the King of Sweden. Gustavus then fortified Stettin, and the works thrown up around the city have ever since been considered models in the science of fortification. It was Gustavus' intention to clear Pomexenia of the Imperial garrisons before marching farther into Germany. This was necessary that he might establish a line of communication with Sweden, his base of operations. His measures were executed with energy and success, both officers and soldiers being animated by the most ardent courage and loyalty to their chief. A very curious and characteristic adventure is related of a body of Scottish soldiers who were ship-wrecked on their way to join Gustavus near a fortified town called Rugenwalt, half way between Stettin and Dantzic. They lost ammunition and baggage, and had nothing to defend themselves but pikes and swords. Notwithstanding, Robert Monro, their commander, entertained the idea of taking Rugenwalt, which was held by an Imperial garrison, and successfully carried the place by assault at midnight. When Lord Reay recounted to the king the manner in which Rugenwalt was taken, his majesty gave visible expression of his joy, and looked upon the event as a mark of divine approbation.

G. L. CAMPBELL.

(To be continued.)

FOREST FLOWERS.

Two sisters roamed through field and glade
The fairest flowers to find;
And rested in a leafy shade
While each a garland twined.

Their blooming faces matched the flowers
With childish gladness gay;
While ringing through the forest bowers
Was heard their cheerful lay.

Oh! happy sisters as you grow,
And childhood's beauty flies,
May heavenly grace those charms bestow
Whose brightness never dies.

Fairer than flowers of summer morn
Shall those their fragrance shed;
And with fresh beauty still adorn
The loveliest maiden's head.

'Tis God alone who made the flowers
 Around our paths to spring,
 Can plant in sinful hearts like ours
 A single lovely thing.

Oh! may we be His lilies fair,
 Still yielding love's perfume;

Rejoicing in our Father's care
 Till round His Throne we bloom.

There may we all at last be found,
 A bright and happy throng,
 With flowers of heavenly beauty crowned,
 Singing the Victor's song!

H. C. MACDONALD.

WHAT WE KNOW OF ANGELS.

III.—FALLEN ANGELS—The Devil and the demons, their agency and employments.

After what has been already attempted under the two former heads, the doctrine of the evil angels does not call for any elaborate treatment, nor do the limits of our remarks permit entering into details. The origin and nature, sphere and agency of angels in general have been already referred to, so that the nature and agency of the Devil and his angels only require a very brief consideration. The nature of the sinning angels has been totally corrupted and depraved by sin. Holy angels have become devils. They were not only expelled from heaven and cast down to hell, but loaded as criminals with chains and fetters, till the arrival of the dreadful period, at which the awful sentence against them is to be fully executed.

(1)—*The Devil*—Among many evil spirits Scripture speaks of one who is called the chief of the demons, the originator of the fall and the father of lies, who abode not in the truth. He is not merely a devil, but *the Devil*—the impersonation of the evil principle itself—the evil angel who from his position in the realm of demons is the central manifestation of wickedness, which in him attained perfect personality, so that he has succeeded in making himself the most perfect representative and advocate of the principle of sin. This principle may have no personality in itself; but it assumes personality in individuals, who in a moral sense make themselves its special organs. The Devil is more than an evil principle or mere volition, he is a rational and spiritual being—a personal self-conscious will. He may be viewed under the two aspects of an evil principle—the power of wickedness, and of an evil will. The spiritual struggle against sin is a stern conflict against both the kingdom of evil—spiritual wickedness, and against the personal head of the demoniacal spirit-world. It is by sin and sinning that the kingdom and dominion of this superhuman Prince, the enemy of God

and man, is strengthened and advanced, because the Devil and his demons find their ready and willing instruments in the thoughts and lives of sinful men. The Devil is a powerful being, ever active in the moral world seeking to defeat the ends of God's creation. As the Prince of this world his power and cunning there are merely temporal. His kingdom is a kingdom of falsehood and deception, for it is only by lying and delusion that he works. And on account of his activity as the god of this world a sort of omnipresence may be predicated of him. The radical antagonism between good and evil is a deep-rooted conflict between the principle of holiness and the principle of sin. The latter has Anti-christ as its central head; the personal head of the former is Christ, who has destroyed him who has the power of death, that is the Devil. It seems in God's mysterious providence Satan has some particular function to perform in the divine economy. By God's permission he is Job's tempter; an exposé of the sins and weaknesses of man; an accuser desiring to sift believers to discover their infirmities in order to tempt them. Among the most striking instances of Satanic agency may be noticed the demoniacs spoken of in the New Testament. The demons in the possessed cannot be identified with the sinful propensities of man. They appear as evil spirits who completely enslave man; for Christ does not speak to the man, but to the demons, and the demoniac answers not in his own name, but in theirs. "These facts plainly evince that demons had power to subjugate the sensory, and imagination, and reason of man, and to be, if not directly his corrupters and tempters, at least his tormentors and oppressors."

(2)—*The demons*—If angels are ministering spirits for the extension of God's kingdom of grace, it must be also conceivable that demons seek the sphere of their malignant activity, and endeavour to organise their impure kingdom in the world of man. Their nature and aims are identical with those of the

Devil with whom they work as demoniacal principalities and powers to disturb and disorganise the kingdom of goodness which is finally destined to limit their advances and to completely expose and overcome their usurped dominion and subtlety. "Hence their policy is characterised by mingled intelligence and blindness, cunning and folly, according as it is directed to those, who, like themselves are inclined to the evil, or to such as are wedded to the good; with the one it is skilfully laid and reaches its aim, with the other it perpetually miscalculates and defeats itself."

There appears to exist in the impure spirit world diverse kinds of demons, which idea seems to intimate that among them there are gradations in order and influence.

Demon agency in this world is conditioned by moral and natural laws. Demon working may be of such a nature as to affect the physical and the psychical. But its more usual mode of action is by secondary causes under Divine control and limitations.

"The demoniacal kingdom is established as the just punishment of the race who have given themselves up to Satan. But by Christ his power is broken; and the relation of the devil to the church is therefore different from his relation to the world. For the faithful his power is not a fate, to which they must in suffering submit, it possesses only the force of a tempting power against which they must watch and pray, but which may be overcome by the aid of the Holy Spirit. As, on the one hand, he implies a fatalistic power which is subservient to the revelation of God's righteousness, yet, in the same degree as this power is recognised by man it loses its sting, because man, in proportion as he recognises sin as a reality, is brought to redemption; so, on the other hand, as he is the tempter, who operates on the faithful to strengthen them in the Spirit of God, his universal significance is simply to be the dark ground for the divine revelation of light, to minister towards the glorification and triumph of the divine love. But his existence in and for itself is not a necessity in the divine economy of creation: were this so he would not be as

he is, the eternally damned. Were the devil necessary to the perfection of the universe, he might at the day of judgment adopt the conclusive plea which the apostle combats, 'If the truth of God hath more abounded through my lie unto His glory, why yet am I also judged as a sinner?' But this plea is already conclusively condemned in the word of God."

The doctrine of angels might be historically treated, but it was thought more preferable to adhere to scripture representations.

(1) It may be stated in conclusion that Pantheism contradicts the doctrine of angels; it has no place for either angels of light or angels of darkness.

(2) The Bogomili, an heretical sect of dualists in the twelfth century, called Lucifer the elder brother of Christ. Schelling adopts this view in his *Satanologie*—"But Lucifer is only the devil, Antideus, because he would not be second, but first; because instead of being the reflector of light, he would be light himself and have light in himself."

(3) The Manichaen theory makes the evil principle an actually existing God who divides the government of this world with the God of goodness.

(4) Schleiermacher thinks that the doctrine as to the existence of the devil should not be the subject of theological discussion. He tries to prove that the New Testament doctrine of the devil subverts itself. He thinks that there is no essential difference between the belief in angels and the belief in the existence of rational beings in other planets, inasmuch as the angels owe their existence to no other source than the necessity which man feels for peopling the universe with rational beings different from himself. Schleiermacher's very doubtful hypothesis is subversive of his whole adverse criticism on the Scripture doctrine of angels.

(5) The angel world almost involuntarily suggests what philosophy calls ideas, and mythology calls gods. But our limits will not permit making any further remarks on this interesting subject.

GEO. MACLELLAN.

BEAUTY.

III.

They spread their pinions on the air
And eastward shape their course;
Nor th' ostrich craving leave to live
When he sweeps o'er the mighty wastes of
Afric,

Pursued by the relentless foe,
Nor the strong eagle when he swoops
From Blanc's proud summit
Unto the peasant's hut below
To clutch the guardless child,
Has speed or power like these.

Their flight lies o'er the fertile fields of Gaul,
 Voluptuous Italy, and sage-famed Greece,
 Until they poise above th' Armenian hills
 And cast an instant glance
 Where stood the sacred fane of Israel ;
 And thence designed an upward course
 Beyond all clouds and earthly mists
 To empyrean realms.

Rapid as lightning is their flight !
 Anon they fly

The flaming coursers of the sun,
 Careering ever westward
 Half-hidden in the radiancy
 Of the inclosing pomp,
 Beauty and Love ascend
 And meet the imperial driver of the Sun
 In his magnific course ;
 Into the purple palaces,
 The diamond halls,
 Where morning's shadowy troops disport
 themselves,
 The wedded twain have entered ;
 From which the angels, martyrs, saints,
 Shall yet behold
 The final conflagration of the world,
 Producing by its renovating flames
 Out of the awful ruins
 A pure, regenerate earth.

Thence Beauty shows
 To his fair heavenly consort
 His own domain on earth,
 As it revolved through space,
 Coursing along its wonted lines
 Presenting either side to view.

IV.

BEAUTY.

The spirit of my being fills the earth.
 It shines with equal lustre in those spheres
 Which reel in harmony along the floor
 Of space, as in the dance of the Immortals
 Before the eyes of gods. Behold it sways
 The mighty movements of the martial world
 By its attendant ORDER ;
 Which sets yon well-turned columns
 In fairest SYMMETRY ;
 And makes the martial march
 Move on in faithful MEASURE.

I shine upon the poet's page
 When he has built his song
 Guided nowhere with superfluities,
 Upon the pillars of the sacred THREE
 Of Nature's own Divinity,—
 The Power triune
 Of PAST, of PRESENT, and of FUTURE TIME,
 Related in some strange capacity
 To the BEGINNING, MIDDLE, and the END ;
 And where no needless tales
 Extend indefinite

To break the bounds of grand TOTALITY,—
 Uniting, ordering DESIGN
 Appearing in each feature.

My spirit visits the gay fields and woods
 Pouring a wealth of fragrance
 Into the hollow of the flow'rs and leaves,
 Lending their multitudinous forms
 Full various graceful shapes ;—
 Behold that spherul leaf
 With shapely tapering point :—
 Wise, congruous, it seems
 To feel in grasping with the hand
 Its tiny backbone, strength and firmness
 Sufficient to support the thick-ribbed leaf,
 And nothing more ;
 Find purple veins that course well-ordered
 Through its whole orb,
 Conveying rich nutrition to the edges ;
 Find this result from pre-existent plans
 Advised upon among the gods.

I glide in SHADES and sombre COLOURS
 Along the bottom of the quiet glen,
 The rising bosom of the mountain height
 Where mournful tints and sounds are seen
 and heard
 In harmony with pensive solitude.

When nature raised those mighty inert masses
 To give EXPRESSION to her will
 In various lands and regions,
 I fashioned them of sizes different,
 And clothed their checkered brows
 With variegated coverings ;
 That they might gratify the eyes of Love
 With beautiful VARIETY ;
 Lest chaste irregularity,
 Which often be enjoyable
 With its rich wild magnificence,
 In ages rude, uncultured minds,
 And mountain scenery,
 Should wholly leave the view
 To strict excessive uniformity.

I sleep upon the soothing wave
 When stillness holds the winds ;
 But when the breezes rock the ocean
 With such relentless violence
 That its blue lips
 Turn upward curling white,
 Melting apart in tears,
 I wake *half-fearful*, beautiful.

But fix thy gaze, fair Consort of my Love,
 Upon those spacious bounds of Ind
 Before they fade from view
 With Earth advancing East.

EDITOR.

“THUG THU BRATACH DHOIBHSAN D'AN EAGAL THU
GU BHI AIR A TOGAIL SUAS AIR SGATH NA FÌRINN”

BRATACH NA FÌRINN

PAIRT 4.]

Mairt, 1873.

[LEABH. I.]

IAIN KNOX.

II.

BHA Iain Knox ro dhìleas 'na theagasg; agus 'na nàmhaid mòr do 'n pheacadh. Ged bhiodh an Rìgh féin anns an éisdeachd cha 'n obadh e focal an Tighearn a labhairt, co dhiubh a thaitneadh no nach taitneadh e ris. Thog so mòr ghamhlas 'na aghaidh, ach ghléidh an Tighearn e 'na ghlaic gus an do chrìochnaich e 'obair agus a thurus ann an sìth. Air an làimh eile bha meas sònruichte aige air daoine 'uaisle diadhaidh a bha 'cumail suas na brataich anns an inbhe anns an robh iad. Dhiubh so bha Iarla Mhòraidh—àrd Rìaghlair na rìoghachd mu 'n d' thàinig Rìgh Seumas VI. gu aois. Chaidh an duin' urramach so a mharbhadh air sràid *Linlithgow* le neach a bha air a thuasdalachadh leis na Pàpanaich gu so a dheanamh. Bha a bhàs 'na bhriseadh cridhe do Iain Knox, ach 'na aobhar gàirdeachais do nàimhdean. Thachair so 's a' bhliadhna 1570. Air do Knox a bhi 'searmonachadh air an t-sàbaid an déigh so, chuireadh 'na làimh maille ri paipearan eile, paipeir air an robh an sgrìobhadh so—“Thoir beò an duine a bha thu a' meas mar dhia”—'s e sin a bha mar a thubhairt sin ro mheasail aige. An déigh na searmoin rinn e caoidh mhòr am fianuis a' choithionail air a shon; agus nochd e an call a thàinig air an rìoghachd le 'bhàs. “Tha aon 's a' chuideachd so,” thuirt esan, “a tha glé mhìreagach air son a' mhuirt so; a tha 'na aobhar bròin do shluagh an Tighearna. Ach tha mise 'g innseadh dha gu 'm bàsaich e ann an tìr aineolaich, far nach bi caraid aige gu 'cheann a chumail suas.” Dh'aidich an duine a rinn am paipeir ud do phrìthar baintighearna *Thrabrown* gur h-e a rinn e; ag ràdh gu 'n robh Knox 'na a bhoile ann a bhi a' labhairt mar sud agus e gun fhios aige co a rinn e. “O,” thuirt ise agus deòir 'na sùilean, “chì thusa nach tuit smid de na thubhairt Knox gun a bhi air a choimhlionadh.” Agus mar a thubhairt thachair. Bhàsaich am fear so anns an Eadailt air an t-slighe do 'n Ròimhe, gun aon duine fagus da gu cabhair a dheanamh air.

Annas a' bhliadhna 1572 dh'fhàs Knox cho anmhuinn 'n a phearsa, agus gu 'n robh ministear eile, *Mr. Latson*, air a shuidh-eachadh maille ris gu bhì 'g a chòmhnaidh anns a' mhinistrealachd. Shearmonaich e air an là so a shearmon dheireannach, ag gabhail a chead do 'n phobull, ni a chuir fo throm mhulad iad. Cha d'fhàg e a thigh an déigh so; agus dh'fhàs e gach là ni bu laige, gus an d'fhàinig crìoch a thuruis. Bha na briathran so gu tric air a bhilean air leabaidh a bhàis. "Thig a Thighearn Iosa. Iosa bheannuichte, ann do làmhnan, tha mi tiomnadh mo spioraid. Bi tròcaireach do d' Eaglais a cheannuich thu. Thoir sìth do 'n Rìoghachd so. Tog suas aodhairean dileas. Deònaich fuath iomlan do 'n pheacadh."

Ri *Mr. Johnston* thubhairt e—"O cheann dà oidhche tha mi 'tagradh air son na h-Eaglais; air a fuathachadh leis an t-saoghal, ach prìseil 'n a shuilean-san. Bha mi 'cogadh ri Sàtan; a tha a' sìor theannadh orm. Fhuair mi buaidh. Tha mi mar gu 'm bithinn ann an nèamh; bhàis mi air aoibhneas na flaitheanais!"

Ri neach eile thubhairt e—"Tha mi saor o phéin, tha mi 'sealbhachadh fois mo Thighearna. Tha mi deònach luidhe an so seachd bliadhna, ma 's i so toil mo Thighearna."

Ri neach eile thubhairt e—"Ré mo bheatha thug an Diabhul iomadh ionnsuidh orm, gu mo thoirt gu eu-dòchas air son mo pheacanna. Ach thug Dia a' bhuaidh dhomh. A nis tha an Diabhul air dòigh eile ghabhail; agus 'g am aomadh gu mo dhòchas a thogail air mo shaothair am fion-lios an Tighearna. Ach chuir mi 'n ruaig air leis na briathran so 'cìod a tha agad nach d'fhuair thu.' Tha

an cath a nis air tighinn gu ceann; agus gu h-aithghearr thèid mi, gun phéin colna, no trioblaid inntinn, as an t-saoghal thruagh thrioblaideach so, gu bhì sona an seilbh air a' bheatha sin, air nach tig ceann no crìoch gu saoghal nan saoghal!"

An déigh so leugh a bhean aige an seachdamh caibideil deug de 'n t-Soisgeul a réir Eòin, "far," thuirt esan, "an do thilg mi m'acair air tùs. An sin chaochail e gu cìlìn mar gu 'm b'ann a bhitheadh e a' tuiteam 'n a chodal; agus ghabhadh e a steach a dh'ionnsuidh aoibhneas a Thighearna.

Aig 'adhlacadh air doibh a bhì 'leagadh na ciste sìos, thubhairt Iarla Mhortoin—àrd Riaghlair na Rìoghachd aig an àm ud—"Sin duine air nach do chuir gnìis riamh eagal; air an robh bàs gu tric air a bhagar, ach a chrìochnaich a thurus fa-dheòidh ann an sìth."

Bha Iain Knox ìosal 'n a phearsa; bu duine beag e anns an t-seadh so. Ach mar a thubhairt neach mu 'thimchioll,—“Cha 'n fhios domh gu 'n do dheònaich Dia riamh an Alba, spiorad cho gaisgeil ann an coluinn cho anmhuinn, no tomhas cho mòr saibhear de thiodhlac an Spioraid Naoimh ann an aon duine air bith eile anns an Eaglais 'san rìoghachd so."

"Gu 'n deònaicheadh Crìosda Gibh' eile cho fiachail thoirt duinn; Am measg mhaca nam fàidhean Gu 'n Spiorad nan gràs air a roinn Chum a' measg-sa gu 'm fàsadh Na sheasadh dhuinn àite an Naoimh A spìonadh le bàs uainn 'S a thaisgeadh fo fhàdaibh an fhuinn."

A. SINCLAIR.

LAOIDH NA BEATHA.

Gur tric an so fo leòn mi

Am fàsach brònach airsnealach;

'S mo chridhe làn de thruailleachd

'S nach fhaigh mi buaidh an cabhaig air;

Am maith sin a bu mhiann leam

Cha 'n fhaigh mi seòl gu dheanadh

'S an t-òle sin nach bu mhiann leam

Gur cianail mi gach latha leis.

Ged gheibh mi sìth air uairibh,

Tha 'n truailleachd so cho leanailteach,

'S gu 'n goid i bhuam mo shaorsa,

'N uair shaoileas mi nach caraich i;

'N uair sheallas mi 'n a dhéigh sin

Ri lobairt a' chroinn-cheusaidh,

Bheir sid dhomh sìth nach tréig mi

Gach ceum a ni mi 'leanailt-san,

Tha innleachdan aig Sàtan
 A chum mo chràidh 's cha 'n annamh leis;
 Tha 'shaighdean annam daonnan
 'S iad air gach taobh 'g am lagachadh;
 Ach gheibh mi buaidh gu seòlta
 Leis na h-airm a dh' innis Pòl duinn,
 Sgiath is claidheamh còmhraig,
 'S mar chlogad, dòchas fhlaithheanais.

Ged tha mi bhos 's an fhàsach
 Glé airsnealach air alaban,
 'S e so mo dhòchas làidir
 An dèigh gach cràidh is fulangais,
 Gu'm faigh mi sealbh 's a' ghlòir ud,
 A bheir dhomh sìth is sòlas,
 A' seinn air cliù do mhòrachd
 Le òighean òirdhearc fhlaithheanais.

Théid mi thar amhuinn Iòrdain
 An dòchas ris an fhearann ud
 'S am faigh mi sìth is sòlas
 Is glòir a bhios ro-mhaireannach.
 Mo nàimhdean bidh fo m' shàiltean,
 Is gheibh mi buaidh 's an là ud
 'S bidh m' anam air a shàsach
 'S gu bràth cha bhì mi ainniseach.

Tha glòir an còmhnuidh 'soillseach'
 Gu buadh-mhor air a' chathair ud
 Is cha bhì oidhch' ni 's mò ann
 Ach solus glòrmhor dealrach;
 'S e Dia e féin is soills' ann
 'S ni e mo chridhe aoibhinn,
 Is bidh mo bheul a' seinn dha
 Le co-sheirm aoibhinn chaitreamach.

Tha craobh na beath' a' fàs ann,
 'S gu bràth cha bhì mi ocrach,
 Tha 'n tobar chaoidh nach tràigh ann,
 'S gu bràth cha bhì mi tartmhorach;
 Gheibh mi crùn de ghlòir ann
 Is deis' a ni mo chòmhachd
 'S o 'n mhaireas Dia 'n a thròcair
 Mo stòr-sa bithidh maireannach.

'N uair gheibh mi còir 's an oighreachd
 Gur h-aoibhinn leam an sealladh so;
 'N sin chì mi gnùis na Tì sin
 A cheannaich mi fo 'n mhallachda,
 Is ged a leagadh sìos e
 'S an duslach gu ro-ìosal
 Chaidh àrdachadh gu slorruidh
 Chum deas laimh Rìgh na flaitheanais.

Gach deur 'bhios air mo ghruaidhean
 Ni Triath nam buadh an glanadh duibh,
 'S m' aghaidh ni e ùngadh
 'S ni 'ola chùbhraidh maiseach mi.
 Gu suipeir bainns' an Uain
 Ni e m' fhàilteachadh le buadh-ghair
 Is cha tig olc no buairidhean
 Na cri na truaigh am charraibh-sa.

'N sin slàn le truaillachd Nàduir,
 Is slàn le cràdh 's le fulangais,
 Slàn le cuilbheirt Shàtain,
 Gu bràth cha till iad tuilleadh rium;
 'Slàn le dragh an t-saoghail,
 A thoil-inntinn is fhaoinis,
 Gu bràth cha tig a'm' smaointinn-s'
 A chum mo shaors' a mhealladh uam.

“AM BALLACH MUILEACH.”

AITHREACHAS.

III.

THA fìor aithreachas dealaichte o gach bròn eile a dh' fheadas éiridh 'n a ainm no 'n a chruth ann an so,—gu'm bheil e 'sruthadh o fhìor eòlas air na tha air fhilleadh ann an ràdh so an Sgriobtuir, “nithe Dhé”; 's e sin gu'm bheil e 'teachd o Spiorad Dhé; oir cha 'n urrainn neach 's am bith eòlas a ghabhail air nithe Dhé ach le Spiorad Dhé. Leis a' chainnt sin 'n a seadh àraidh sgriobturail, “nithe Dhé,” tha sinn gu bhì tuigsinn nithe spioradail nach gabh a bhì air am fòghlum aon chuid o oibribh cruthachaidh agus freasdail Dhé, no o bhuadhan reusain agus coguis an duine. Tha sùil aig a so gu

sònruichte ri fìor nàdur agus droch thoillteanas a' pheacaich, maille ri eucomas modhannail a' chreutair gu dol as o'n fheirg sin a 's e peanas agus tuarasdail dligheach a' pheacaidh agus ri nàdur deadh gheach Dhé air fhoillseachadh tre Fhear-saoraidh air a cheusadh. Air an aobhar sin tha Criosd féin ag ràdh gur e àrd dhreuchd an Spioraid a bhì toirt dearbh shoilleireachd do 'n t-saoghal mu pheacadh mu fhìreantachd agus mu bhrèith-eanas. As eugmhais obair éifeachdaich an Spioraid tha e eucomasach cleachdadh a thoirt do aithreachas chum beatha. Tha Calbhìn ag ràdh gu'm beil fìor ghliocas a' co-sheasamh gu h-àraidh ann an dà ni, eòlas

air Dia, agus eòlas air peacadh. Tha 'n dà eòlas so neo-sgaraichte ann an oibreachadh an aithreachais sin a ta chum na beatha mair-eannaich. Ged a 's e geur-mhothachadh air peacadh a' cheud earrann deth obair an Spioraid cha 'n 'eil an sin uile ach buaidh agus toradh eolais air nàdur agus cliù Dhé.

Is ann o eòlas air ciod e Dia mar air fhoillseachadh ann an sgàthan lagh nam modhanna a ta am peacach 'g a fhaicinn féin 'n a chreutair dòruinneach truagh, bochd, dall agus lomnochd (Taisb. iii. 17). Tha 'n t-eòlas so 'g a sparradh gu bhì 'g iarraidh eòlais air Dia ann an gnùis Iosa Crìosd. "Oir is e Dia a thubhairt ris an t-solus soillseachadh á dorchadas a dhealraich ann ar cridheachaibh-ne a thoirt soluis eòlais glòire Dhé ann an gnùis Iosa Crìosd (II. Cor. iv. 6)." Cha 'n 'eil firinn air bith a ta 'm Biobull a' teagasg ni 's soilleire na gu 'm beil fìor aithreachas ag éiridh o bheachd ceart mu nàdur is bhuadhan Dhé. Tha caintnt Iob a' filleadh innte féin-fhiosrachadh diadhaidh gach fìor aithreachain. "Le éisdeachd na cluaise chuala mi thu; ach a nis chunnaic mo shùil thu. Uime sin gabhaidh mi gràin diom féin, agus ni mi aithreachas ann an duslach agus an luath (Iob xlii. 5-6)."

'S e féin-ghràin agus aithreachas toradh agus buaidh seallaidh sùla de Dhia. Mar so tha obair Dhé 's an anam o là a toiseachaidh gu là a crìnaidh air a giùlan air a h-aghaidh tre nuadh fhoillseachaidhean air Dia. 'S e glòir, òirdhearcas agus gràs Dhé an solus a ta 'g oibreachadh aithreachais shoisgeulaich agus a' deanamh an duine mothachail air nàdur gràineil agus fuath-thoilteanach a'

pheacaidh. Tha eòlas peacaidh aig stéidh gach fìor aithreachais, agus foillseachadh air gloine agus mòrachd uamhasach Dhé aig stéidh gach fìor eòlas peacaidh. Tha Dia anns an lagh, agus tre 'n lagh tha eòlas peacaidh. Tha Spiorad Dhé ag oibreachadh air anamaibh tre 'n fhocal. Ann an obair dearbh shoilleireachd mu pheacadh 's an tre 'n lagh gu sònruichte tha 'n Spiorad ag oibreachadh. 'S e 'n lagh a ta 'toirt mothachadh peacaidh. 'S e a bhagradhean agus a mhallachdan uamhasach a ta 'ginntinn mothachaidh air mòrachd, ùghdarras, agus eud iongantach Dhé, mar gu 'm b'eadh anns an dearbh dhòigh 's an robh sin air a dheanamh aithnichte do chloinn Israeil, le tàirmeanaich, crith-thalamh-ainn, teine dian-loisgeach, fuaim na trompaid, agus guth nam briathra. Chriothnaich an sluagh uile bha 's a' champ, agus thuirt iad na labhradh Dia ruinn air eagal gu 'm faigh sinn bàs. "Uime sin b' e 'n lagh ar n-oid fhòghluim g' ar treòireachadh gu Crìosd." 'S e 'n lagh a ta 'dearbhadh cionta agus a' druideadh beòil dhaoine. "Oir ge b' e nithe 'ta 'n lagh a' labhairt 's ann riu-san a ta fuaidh 'n lagh a ta e 'g an labhairt; chum gu druidear gach uile bheul, agus gu 'm bi an saoghal uile air fhaotainn ciontach am fianuis Dé." 'S e 'n lagh a ta marbhadh dòchais dhaoine 'n am fireanteachd féin. "Oir a ta mise tre 'n lagh marbh do 'n lagh chum gu 'm bithinn beò do Dhia."

Mar is e so a' cheud cheum deth nàdur aithreachais shlàinteil is i an ath phuinc air am beil rùn orm beachdachadh a ris.

EACHUNN CAMARON.

PADRUIG MAC GILLEADHAIN.

ANN am mìos deireannach an t-samhraidh 1837 sheòl e o Ghrianaig maille ri mòran eile de gach seòrsa, agus cuid dhiubh sin cho làn de gach olc agus mi-bheus agus a tha 'n t-ubh de 'n bhiadh. Bha e 'guidhe gu h-uaigneach gu 'n teàrnadh Dia cuid de na gualladairean bochd aineolach a bha 'seòladh maille ris; bha e 'cumail aoraidh, agus a'

searmonachadh an uair a cheadaicheadh an aimsir; agus bha 'anam gu tric air a chràdh le giùlan mhi-naomh a cho-luchd-siubhail; ach chuir sud esan gu a ghluinibh air a shon féin, agus airson a cho-pheacaich air bòrd.

An déigh a bhi an cunnartaibh 'san fhaireg ràinig iad caladh air crìch ceud mhìos an fhogharaidh, agus thòisich Mr. Mac Gillead-

hain, air ball air saothrachadh a latha 's a dh'oidhche gun sgur. Chuir e suas a dhachaidh ann an Uaicocomah; bha 'n raon farsuing m'a thimchioll; ach bha 'chridhe mòr 'na theine, le gràdh d'a obair, a' gluasad buadhan farsuing agus bodhaig làidir agus chuimseach; agus ged bha 'obair cruaidh, rinn a ghràdh taitneach i. Thàinig an sluagh a mach a dh'èisdeachd 'n an treudaibh mòra; bha àireamh lionmhor air an dùsgadh gu cùram mu 'n anam: agus 's a' bhliadhna 1840 bha 'n t-athleasachadh 'n i bu chomharraichte; bha a làmhnan làn, eadar sgoilte, craobh-sgaoileadh leabhraiche, reiceadh bhìobull, searmoin-eachadh an t-soisgeil, seòlaidhean do mhuinntir fo chùram, baisteadh, agus pòsaidhean; agus gun neach aige 'n a bhothan a ghabhadh cùram deth ach luchd tuarasdail.

Bha e aig àm àraidh, air a shlighe dhachaidh air a ghlacadh, 's an oidhche ro dhorch, le àiradh uamhasach; b' éigin da fuireach ré na h-oidhche ann am bothan fiodha, nach robh ach dà throidh dheug air fad, agus deich air leud; agus bha iad 'g itheadh 's a' codal ann, a' chlann, maille r' an athair agus am màthair, an seanair agus an seanmhair, agus gamhainn dubh ceithear-chosach!

Aig àm eile bha e 'dol gu coinneamh Cléire fad as, agus ann am mòr chabhaig; bha e 'n cunnart a bhi air a losgadh leis a' choille troimh an robh e 'dol a bhi 'n a teine, agus meanglain a' tuiteam m' a cheann féin agus mu cheann an eich neo-iasguidh a dh' fheuch e a ghreasadh le éill agus spuir; ach fhuair e air adhart gu tèaruinte.

'S a' bhliadhna 1841 chaill e tomhas de a

shlàinte, agus cha b' ioghnadh e (ged bha e cho slàn ris a' bhreac an uair a thòisich e ri a shaothair 's an àite so); rùnaich e 'aghaidh a chur air tìr a dhùthchais. Sgrìobh e anns a' bhliadhna 1842—"Thàinig mi dh' ionnsuidh a cho-dhùnaidh gu 'm feum mi innseadh do 'n t-sluagh gur h-éigin domh am fàgail am bliadhna; chaith mi an oidhche am mòr amhghar"—; agus an uair a dh'innis e sin ghluil an sluagh gu goirt, agus ghlaoidh iad gu mòr. Chuir a' Chléir iompaidh air fuireach; ach chunnaic e gu 'm b' e a dhleasannas falbh, agus cha chumadh ni air bith e 'n uair a thubhairt an Tighearna, "A nis éirich a mach as an tìr so, agus pill gu tìr do dhilsean." Bha 'n dealachadh ro dhuilich; bha cuid a' gal, agus cuid eile a' fannachadh air a' chladach; is ann a bha 'n sgarachdainn coltach ri tuireadh nan Ephèsianach ann an dealachadh ri Pòl air an tràigh.

'N uair a chunnaic a chàirdean aig an tigh a choslas ghabh iad eagal gu 'n robh a shlàinte cho briste 's nach deanadh e tuille obair 's an fhion-lios; ach an ceann beagan ùine dh' aisigeadh a shlàinte dha, agus thòisich e air searmonachadh.

Bha 'bhliadhna so (1843) 'n a bliadhna catha do Eaglais na h-Alba, ach cha do bhean e ris a' chòmhstri 's an àm; oir b' e a rùn anama mairbh a dhùsgadh, agus tairgse shaor an t-soisgeil a thabhairt do na peacaich; gidheadh chaidh e gu cridheil maille riuthasan a lean an t-Olla Chalmers.

I. MAC-A-PHEARSOIN.

(*Ri leantuinn.*)

TEACHD GU CRIOSD.

Ceart mar a tàim—gun ni a' m' làimh,
Ach toilltinneas do bhàis a mhàin,
Air cuireadh fialaidh saor do ghràis—
Uain Dé, dhuit thigean dlù.

Ceart mar a tàim—'s gun fhuireach seal
Gu m' ionnlad féin o lochd no smal,
Oir glanaidh t' fhuil mi o gach sal—
Uain Dé, dhuit thigean dlù.

Ceart mar a tàim—gun tàimh iomluaisgt'
Le iomadh còmhrag 's imcheist thruagh,
Le eagal stigh, muigh cogadh cruaidh—
Uain Dé, dhuit thigean dlù.

Ceart mar a tàim—bochd, dall, is truagh,
Chum sealladh, saobhbreas, 's leigheas buan,
Seadh chum gach beannachd fhaotainn uat—
Uain Dé, dhuit thigean dlù.

Ceart mar a tàim—'s cha dùltar mi,
Ach fàille' is saorsa gheibh gun dìth;
Do bhrìgh gu 'n d' chreid mi t' fhocal fìor,
Uain Dé, dhuit thigean dlù.

Ceart mar a tàim—oir bhris do ghràdh
Gach bacadh sìos, is dh' ullaich slàint';
Nis gu bhi leat, seadh, leats' a mhàin—
Uain Dé, dhuit thigean dlù.

EDAR-THEANGAICHTE LE A.C.

DARA TEACHD CHRISOD.

DARA teachd Chrisod, agus suidheachadh na h-Eaglais d'a thaobh :—

“A ta an Tì a tha toirt fianuis air na nithibh so ag ràdh, Gu deimhin a ta mi a' teachd an aithghearr. Amen. Seadh, thig, a Thighearna Iosa.”—*Taisbean*, XXII. 20.

Bha Eaglais an t-Seann Tiomnuidh a' sealltuinn air a h-aghaidh ri teachd Chrisod ann a ghràs. Tha eaglais an Tiomnuidh Nuaidh a' sealltuinn air a h-aghaidh ri a teachd ann a ghlòir. Tha Eaglais an Tiomnuidh Nuaidh air a suidheachadh eadar a dhà theachd—a theachd ann an gràs, agus a theachd ann an glòir. Tha 'n t-Abstol a' labhairt air an dà fhòillseachadh so 's an litir a chum Thituis; “Oir dh' fhoillseachadh gràs slàinteil Dhé do na h-uile dhaoineibh. . . Agus a nise tha sùil againn ris an dòchas bheannaichte sin, eadhoin foillseachadh glòrmhoir an Dé mhoir.” Le foillseachadh gràis as a déigh agus foillseachadh glòire roimpe tha 'n Eaglais a' gluasad air a h-aghaidh tre ghràs gu glòir. Tha araon an Eaglais agus an t-anam gràsmhor gu bhi a' cumail an dà fhoillseachadh so 'n am beachd daonnan, ach buinidh e dhoibh gu sònruichte so a dheanamh aig bòrd comunnachaidh. Air beinn an òrduigh tha thu mar gu rachadh tu suas air *Nobo*, gu mullach *Pisgah*, agus sin a chum beachd a ghabhail air an dà fhoillseachadh so—Criosda 'n a ghràs agus Criosda 'n a ghlòir; oir is ann tre 'n cheud fhoillseachadh a chaidh an tìr mhaith ris am bheil do dhùil a chosnadh air do shon, agus is ann tre 'n dara foillseachadh a gheibh thu sealbh air an àite mu 'm bheil an t-iomradh, “Cha n-abair am fear-àiteachaidh gu bràth tha mi tinn, agus gheibh an dream a ta chòmhnuidh ann am peacanna a mhaithheadh dhoibh.” Tha 'n dà bheachd so air an cur ri t' aghaidh aig bòrd comunnachaidh, “Cia minic agus a dh'itheas sibh an t-aran so, agus a dh'òlas sibh an cupan so tha sibh a' foillseachadh bàs an Tighearna gus an tig e.” Tha a bhàs agus a theachd a ris air an toirt ri ar n-aghaidh le chèile aig bòrd an Tighearna. Tha gnè

fhaireachdainn againn dhe 'n t-seòrsa so, nach 'eil an fhirinn chudthromach air am bheil ar ceann-teagaisg a' deanamh luaidh air a toirt ri 'r n-aghaidh cho tric 's bu chòir dhi a bhi aig amanna comunnachaidh, agus a thaobh so nach 'eil an nì glòrmhor so a' faotainn an t-àite ann am faireachdainn nan creidmheach a bhuineas da.

Tha dà nì anns an carrainn ris an iarramaid amharc le sùil ri còmhnaidh an Spioraid. Anns a' cheud àite—An teachdaireachd dheireannach a chuir Criosd a chum na h-Eaglais a thaobh a dhara teachd.

Anns an dara àite—Am freagradh a thug an Eaglais do 'n teachdaireachd so;—no suidheachadh na h-Eaglais a thaobh a dhara teachd.

I. An teachdaireachd: “A ta an Tì a tha toirt fianuis air na nithibh so ag ràdh, Gu deimhin tha mi a' teachd an aithghearr.” Tha co-chòrdadh air leth eadar an teachdaireachd mu dheireadh a thugadh do Eaglais an t-seann Tiomnuidh, agus sin a tha 'n Tighearna a' toirt cho tric dhi 's an leabhar so. “Feuch cuiridh mise mo theachdair agus ullaichidh e mo shlighe romham, agus thig an Tighearna a tha sibh ag iarraidh gu 'theampull gu grad; eadhon teachdair a' choimhcheangail anns am bheil mo thlachd. Feuch, thig esan deir Tighearna nan sluagh; ach cò a dh'fheudas là a theachd a' ghiulan? Mal.

iii. 1-2. A nis tha mi 'smuaineachadh gu robh an dà fhoillseachadh an so ri aghaidh an fhàidh—foillseachadh Dhé ann ar nàdur mar Dhia na slàinte, agus 'fhoillseachadh ann a ghlòir. Bha iad so mar dhà sholus 's an aon loinn—fear dhiubh mar am bogha-frois, agus am fear cile geal mar aghaidh na gréine,—gràs sgrìobhta air fear dhiubh, agus glòir air an fhear eile; agus theagamh gu bheil ràdh dearg a' bhreitheanais timchioll orra le chèile. Bha 'n dà sholus so air thoiseach air Eaglais an t-Seann Tiomnuidh, agus mar sin cha b' aithne dhi a' bheag de dhealachadh a chur catorra: ghabh i beachd orra ann an tomhas mòr mar aon fhoillseach-

adh. Theagamh gu faodadh a shìl tuitcam air oir na ràtha deirge a bha timchioll an dara foillseachaidh an tràths', agus a ris air sin a bha timchioll a' cheud fhoillseachaidh; ach cha b' urrainn dhi a ràdh nach buineadh iad do 'n aon ni, no ciod an t-astar a tha eatorra. Ach tha sinne nise ann an Eaglais an Tiomnuidh Nuaidh, air tighinn a stigh eadar an dà fhoillseachadh — eadar an dà sholus.

Tha fear dhiubh as ar déigh agus am fear eile romhainn. Chì sinn air aon làimh an solus a tha mar am bogha frois ann an coslas, agus air an làimh eile an solus ud a' se foillseachadh a ghloire an uair a thig e ris an dara uair as eugmhais peacaidh a chum slàinte ciod air bith an t-astar a dh'fheudas a bhi eatorra. Tha solus anns gach foillseachadh dhiubh so a' coinneachadh os ceann a' h-uile bòrd comunnachaidh. Bha Eaglais an t-Seann Tiomnuidh a' sealltuinn air a h-aghaidh ri teachd Chrìosd anns an fheòil. Bha breitheanas a' frithealadh air 'fhoillseachadh ann a ghràs, agus bithidh breitheanas a' frithealadh air 'fhoillseachadh ann a ghloir; agus mar nach b' urrainn Eaglais an t-seann Tiomnuidh dealachadh a chur eadar am breitheanas a bha 'frithealadh air gach foillseachadh, is amhuil fòs cha b' urrainn dhi ro mhaith dealachadh a chur eadar na foillsichidhean iad féin.

Cha 'n e mhàin gu bheil sinn a' faicinn co-chòrdadh eadar an Eaglais fo 'n t-seann Tiomnadh agus an Eaglais fo 'n Tiomnadh Nuadh a thaobh an ni so—teachd Chrìosd; ach a thuilleadh air so o 'n uair 's an d' thugadh a' cheud ghealladh ann an *Eden* tha 'n Tighearn a' giùlan 'obair air a h-aghaidh anns an t-saoghal—gu sònruichte 's an Eaglais —tre 'n robh e ag uidheamachadh air son teachd Dhé ann ar nàdur. Is ann gu sònruichte ris so a tha shìl aig an earrainn, “ach 'nuair a thàinig coimhlionadh na h-aimsir chuir Dia a mhac féin uaithe.” Air a' mhodh cheudna fo 'n Tiomnadh Nuadh tha 'n Tighearn a' giùlan 'obair air a h-aghaidh, leis am bheil e ag ullachadh an t-saoghail agus na h-Eaglais air son dara teachd Chrìosd; ach

coinnichidh so sinn a ris 's a' cheann-teagaisg agus ann a bhi 'sealltuinn ris ni 's dlùithe thugaibh fainear :—

Cò a tha 'labhairt agus ag ràdh Gu deimhin a ta mi a' teachd an aithghearr; an ni a ta e 'cur an cèill, A ta mi teachd; cinnteachd a theachd, Gu deimhin; agus a theachd an aithghearr. Anns a' cheud àite, cò a tha 'labhairt agus ag ràdh Gu deimhin tha mi 'teachd? An Tì a tha 'toirt fianuis air na nithe so; cò e so? Tha an Tì ceudna air a chuir an cèill aig an t-seachdamh earrainn—“Feuch tha mi a' tighinn gu luath, is beannaichte an tì a choimhideas briathran fàidheadaireachd an leabhair so.”

Is e Tighearna Dia nam fàidhean naomh a chuir an teachdaireachd: anns an 12mh, agus an 13mh Ear. tha e 'cur an teachdaireachd cheudna; “Feuch a ta mi 'teachd an aithghearr. Is mise *Alpha* agus *Omega*, an toiseach agus a' chrìoch, an ceud neach agus an neach deireannach. Is mise Iosa. Is mise freumh agus gineil Dhaibhidh, an reulta dhealach agus mhaidne. An Tì a tha 'toirt fianuis air na nithe so.” Ciod iad na nithe? Na nithe a tha sgriobhta 's an leabhar so—leabhar an taisbein—eachdraidh na h-Eaglais gu deireadh an t-saoghail air a thoirt dhuinn tre spiorad na fàidheadaireachd. Agus ciod a tha 'n a luidhe aig stéidheadh na h-eachdraidh? Tha roimh-òrduchadh an Tighearna —suidheachadh, dealbh, oibreachadh an Tighearna. Agus ciod a tha 'n a sheasamh aig crìch an t-suidhichidh sin? Is e teachd Chrìosd an dara uair a thional a stigh nan cuspairean air an d' fhoisich a ghràdh 'o na h-uile cearnaidh dhe 'n domhain mhòir: an Tì a ta 'g ràdh Gu deimhin tha mi 'tighinn an aithghearr; is esan a thug fianuis do Eòin mu na nithe ud a bha 'dol a lìonadh suas suidheachadh an Tighearna—esan a bha gu rùn an Tighearna oibreachadh a mach—thug esan fianuis air na nithe a bha gu roimh-òrduchadh an Tighearn a lìonadh suas. Tha so a' cur soluis :—

Anns an dara àite—air an teachdaireachd mu dheireadh a chuir e a chum na h-Eaglais, “Tha mi a' teachd.” Cha 'n e a' s ciall da

so Tha mi 'dol a theachd an dèigh ùine fhada. Is e a 's ciall da Tha mi air m' uidhe cheana. Is esan an t-Uan am meadhon na rìgh chaithreach. Is e a tha 'na shuidhe air stiùir an fhreasdail. Tha e a' tighinn ni 's fhaisce agus ni 's fhaisce anns na h-uile ni a tha e a' deanamh. Tha 'n Tighearn a' tighinn ni 's fhaisce anns na h-uile anam a tha air 'iom-pachadh, air 'uidheamachadh, agus air a thoirt a steach do ghlòir. Tha mar so a' h-uile ni ann an suidheachadh agus roimh-òrduchadh an Tighearn aige ri 'oibreachadh a mach. Tha obair mhòr air thoiseach air. Tha e 'tighinn ni 's fhaisce anns na h-uile ni a tha i a' deanamh gu bhì 'cur air a h-aghaidh an obair a thugadh dha 'r a crìochnachadh. Thubhairt e riutha mu 'n d' fhàg e iad Ma thèid mi agus gu 'n ullaich mi àite dhuibh, thig mi ris, agus gabhaidh mi sibhse am ionnsuidh féin, a chum far am bheil mise gu'm bì sibhse mar an ceudna. Seall air t' eachdraidh féin; cha 'n 'eil [ni a tha 'n

Tighearna deanamh dhuit, no ort, no annad, nach 'eil an sin 'gad ullachadh ri aghaidh a theachd. Tha e 'tighinn anns na h-uile ni a tha e a' deanamh air do shon. O anam ghràs-mhoir anns na tha e 'deanamh air do shon faodaidh tu an sin faicinn dealbh beag air na tha e 'deanamh 's an Eaglais. Am bheil e 'gad thoirt a mach à teanntachd? An sin tha e 'cur an cèill dhuit gu 'm bheil e 'teachd. Am bheil e 'toirt a' bheag sam bith do bhlasad dhuit air a' chuir sin a dh' ullaich e? An sin, tha e 'toirt geall-daingnich dhuit gu 'n tig e ris, agus gu 'n gabh e thu 'ga ionnsuidh féin, agus gu 'n toir e dhuit àite aig suipeir pòsaidh an Uain an tigh 'Athar shuas. Air a' mhodh cheudna tha e fìor a thaobh a' h-uile ni a tha e 'deanamh do 'n anam ghràs-mhor, agus do 'n Eaglais, agus a thuilleadh air sin do 'n t-saoghal; is esan a tha 'gluasad cuibhlean an fhreasdail. Tha e da rìreadh a' teachd 's a' h-uile car a tha e 'cur anna.

S. MAC DHOMNUILL.

(*Ri leantuinn.*)

AN RIGVEDA.

III.

ANNS an oidhirp a thugadh gu rann no dhà de na dàin Védach eadar-theangachadh gu Gàilig chithear nàdur is gné nan comasan leis an do sgeudaich na bàird Rigvedach an Dia. Fhreagradh na daoine cràbhach so a' cheist, ciod e Dia mar so;—Tha Dia 'n a bhith, bithbhuan, neo-chaochlaideach, neo-chrìochnach, neo-chorporra, neo-fhaicsinn-cach, uile-chumhachdach, uile-fhiosrach, uile-làithreach a' mealtuinn sonuis do-labhairt. Tha 'm freagradh so ceart cho fad 's tha e 'dol. Tha e 'n a thoradh air oibreachadh bhuadhan reusanta an anna ag iarraidh eòlais air an Neo-Chruthaichte anns a' chruthaichte. Tha e air a thional o na fianuisibh a dh' fhàg Dia air a mhòrachd araon anns a' chruthachadh fhaicsinneach agus anns an t-saoghal mhodhannail. Ach tha e eadhon anns an t-seadh so féin neo-iomlan; oir cha 'n 'eil e beantuinn ris a' choguis, an fhianuis gheur-chuiseach, agus àrd-ghuthach sin a tha cho

neo-bhàsmhor ris an anam féin, agus d' am buin fianuis a thoirt mu bhuadhaibh modhannail agus mu chliùthaibh naomha a' Chruithfheir. Cha 'n 'eil aon chliù naomh no mhodhannail aig an dia Védach. Chaill iad aithne spioradail air Dia 'n a naomhachd, 'n a cheartas agus 'n a fhìrinn. Thuit crùn an eòlais, na fireantachd agus na naomhachd bhàrr an cinn tre 'n leagadh, agus dh' fhàg sin Iùdhaich, Vèdaich, agus cinnich eu-comasach air a' chliù a' s cubhaidh fòs d' a ainm a thoirt 'n an neart féin do Thì naomh Israeil.

Cha fhreagair Aingeal no duine a' cheist so 'n a farsuinneachd agus 'n a h-iomlanachd. Tha Bochannan ag ràdh 'n a laoidh air Mòrachd Dhé—

“O! ciod e Dia, no ciod e ainm?

Cha tuig na h-aingle 's àird 'an glòir;

Tha e 'n solus dealrach falaicht' uath,

Far nach ruig sùil no smuain 'n a chòir.

* * * *

“Tha aingle 's daoin' do neo-ni dlù ;
A' bhrù o'n tàinig sinn gu léir,
Ach iomlanachd o shiorruichd ta,
Neo-chrìochnach 'n a nàdur féin.

* * * *

“Le 'r tuigse thana 's dìomhain duinn
Bhi sgrùdadh 'chuain a ta gun chrìoch ;
An litir 's lugha dh'ainm ar Dé
Is tuille 's luchd da 'r reusan i.”

“An urrainn thusa le rannsachadh Dia
fhaghail a mach? an urrainn thu an t-Uile-
chumhachdach fhaghail a mach gu h-iomlan?”
“Is mòr ar Dia, agus is mòr a chumhachd ;
tha a thuigse gun tomhas.”

Ach gu pilltinn ris an Rigveda. Bha beachdan domhain agus dìomhair aig na ceud Hindùich air nàdur is air taisbeanaidhibh an àrd Dhia, Bràhm. Tha iad de 'n bheachd gu 'n d' fhoillsich se e féin air trì dòighibh fo na h-ainmibh so (1) Bràhma, (2) Vishnu, (3) Shiva. 'S i so an trianaid Hindùach. Tha 'n dara pearsa aca mar an ceudna fo 'n ainm Crìshna, an neach a thàinig a dheanamh sith eadar Bràhm agus daoine. Ach bhrùchd fa-dheòidh iodhal-aoraidh a steach mar thuil, thuit iad air falbh o'n ceud staid shimplidh, gus am bheil aig an àm so uibhir de dhiathaibh bréige 's na h-Innsibh is a ta do shluagh anna.

'Nuair a bhitheas iad air an cronachadh air-son an iodhal-aoraidh, comharraichidh iad a mach an Rigveda mar leabhar naomh agus neo-mhearachdach a thàinig a maoh á beul Bhràhm; agus ni iad argumaid gu 'm bheil an Rigveda cho luachmhor ris a' Bhìobull, do bhrìgh, deir iad, gu 'm bheil e air a dheachdadh leis an àrd spiorad Bràhm.

Tha Hindhachd nan Innsean aig an àm so falamh deth gach smuain spioradail is aineolach air gach firinn stéidheil a ta comasach air sluagh a ghlanadh, a dheanamh stuama agus àrdachadh 'n am breithneachaibh is 'n an iartuisibh. An àite fàs ann an eòlas

air modhannalachd, fireanteachd agus diadhachd 's ann a thuit iad air falbh o gach gloine beus agus gnìomh a bha na dàin Védach ag iarraidh. Tha 'n reachdan sagartail cho brùideil a's gu 'm bheil iad a' teagasg mar mhodh sàbhalaidd bantrach-logadh agus corp-phianadh.

Gus an do ràinig gathan soillseachaidh agus beòthachaidh an t-soisgeil air an fhìne so a bha 'n an suidhe ann an tìr agus ann an sgàil a' bhàis, cha d' fhuaradh am measg dà cheud muillion India aon fhear-teagaisg a b' urrainn crathadh a thoirt air daingneach mhalluichte an iodhail-aoraidh agus an fhèin-mheallaidh a fhreumhaich agus a neartaich ann an cridheachaibh 's ann an cleachdainnibh nan Innseanach. Tha China, d'ithaich nam fàidhean mòra, Buddha is Confucius, o cheann trì mìle bliadhna dorch, marbh neoghluasadach. Chuir Dia-àicheadh cleachdail agus beag-nàireach as do gach gath mothachaidh, dòchais, agus géill, roimh 'n t-saoghal ri teachd a bha air siubhal an anama. 'N uair a rugadh Crìosd bha àrd-ghliocas a' Ghreugaich agus mòr-eòlas an Romhanaich air fàs sgìth de bhi 'cnuasachd meadhoin a b' urrainn riarachadh a thoirt do iartuisibh spioradail an luchd-dùthcha. 'S e 'n toradh a thug an uile fheallsanachd reusanta mach Dia-àicheadh. Cha 'n 'eil Soroaster, fàidh Phersia, Bùddhachd China, Védachd nan Hindùach, feallsanachd na Gréig is na Roimh, Coran nam Mahometanach, no Leabhar òr-bhuidhe nam Mormonach ri bhi car aon mhionaid r' an coimeas ris an t-Searmoìn air a' Bheinn. Tha 'm Bìobull ag iarraidh spioradalachd inntinn agus naomhachd cridhe nach faighear ann an leabhar air bith eile. Gu 'n robh Dia 'n t-Athair tre 'n Spiorad Naomh g' ar n-aonadh ri Crìosd Prionnsa na beatha chum a bhi g' ar naomhachadh agus g' ar glanadh 'n ar cridhe gu Dia fhacinn.

IAIN S. MAC NEILL.

AN T-OLLA BOCHANNAN 'S NA GAIDHEIL.

Tha druidheachd iongantach an déigh sealbh fhaotainn air ceud fath an Olla Bhochannain a thaobh nan Gàidheal. 'S esan aon de 'n chàraid eugnaidh a tha air cuidheil na h-ìubhraich Eaglaiseil ud a tha fo sheòl a dh' ionnsuidh cala ainmeil an Aonaidh; ris an dreuchd urramaich sin cha 'n 'eil ni againn ri ràdh aig an àm so—cha toir sinn eadhon iomradh air cho eu-dionach 's a tha an iùbhrach air fàs troimh sgeirean 's troimh cheistean fosgailte am measg a lāmhan—ach *their* sinn ni no dhà, gu glè ghoirid, mu na chan an Caiptein treun ud mu na Gàidheil, agus mu na nithe 'n am measg air son am bheil esan gu h-àraidh cùntasach.

Their sinn air tùs ann an aon fhocal, ni nach ruig a leas dearbhadh, nach robh caoin-ghràdh 's am bith aig na Gàidheil riamh do 'n Eaglais Chléirich Aonaichte (U.P.), no gu h-àraidh d'a teagasgan teagmhach. Tha aon aobhar math air a so. Bha an Eaglais ud a' ruith a ghnàth gu ionadaibh reamhar na tìre a thogail a cuid eaglaisean; agus a thaobh nach robh òr pailt am measg nan Gàidheal cha do shìolaich i 'n am measg. Aidichidh mòran nach do chaill diadhachd a' Ghàidheil a' bheag troimhe sud.

Ma ta, tha an t-Olla Bochannan, gràdhach 's mar a dh'fheudas e bhli mu na Gàidheil, a' toirt mi-cheartais mhòir do bheachdan na Gàidhealtachd air nithe Eaglaiseil; agus tha e cùntasach air son droch thoraidh na leanas:—

(1) Chleachd e thuige so 'ùghdarras gu bhi a' sparradh air guailibh Ghàidheal comh-cheangal ri Eaglais ris nach robh gràdh no comh-fhaireachdainn aca 'n a gnc fais, 'n a teagasg, no 'n a prionnsapal.

(2) Chuidich e lion druidheachd mheallaidh a chur muinntinn cuid do mhinistirean Gàidhealach—'s e sin toirt orra aomadh, 's gun iad 'n am mothachadh, a dh' ionnsuidh

an Aonaidh—ni a tha air call mòr a dheanamh do shith choithionalan agus do dhiadhachd chleachdail am measg an t-sluaigh. Oir tha an sluagh gu ceart agus gu tuigseach a' diùltainn beachdan ùra Eaglais eile a ghabhail no iad féin a cheangal rithe.

(3) Chuidich e an droch chliù a tha air a cur a mach le Goill's leis an Eaglais Chléirich Aonaichte mu na Gàidheil, gu'm bheil iad aineolach, baòth-inntinneach, agus cumhann 'n an breithneachaidhean, air an stiùradh mar dhoill le feadhainn anns nach 'eil mòran barrachd soluis. So cliù nach urrainn Gàidheil a ghiùlan.

Bheir sinn a nis air an aghaidh aobharan a tha 'cumail nan Gàidheal o dhol ann an ceangal Eaglaiseil ris an Eaglais Chléirich Aonaichte. A bharrachd air gu'm bheil iad 'g a meas mi-fhallain air teagasg mòr na Réite le teagasgan eile a tha an dàimh ris, tha na ceithir puincean a leanas, mu'm bheil gach Gàidheal aon-sgeulach, soilleir agus cinnteach air an àicheadh gu tur ann am briathar 's ann an cleachdadh leis an Eaglais Chléirich Aonaichte:—

(a) Gur h-e òrdugh Dhè a tha anns an Uachdaranachd Shìobhalta; (b) gu'm bheil e'mar fhiachaibh air an Uachdaran Shìobhalta gu dreuchdail firinn Dhé agus Eaglais Chrìosd fhaotainn a mach air a shon féin; (c) gu'n còir dha 'n uair a gheibh e so a mach *aideachadh*,—reachd Dhé a ghabhail mar riaghailt-stiùraidh 'n a dhreuchd; agus (d) gu'n còir dha Eaglais Chrìosd anns am bheil an fhìrinn so a fhuaradh a mach leis a chuideachadh air gach modh, mar is e dleasanann gach neach anns gach seasamh 's am bi e.

Air na fìrinnean so sheas Eaglais Ath-leasaichte na h-Alba, sheas na Gàidheil thuige so, agus seasaidh a dh'aindeoin gach mi-chliù.

FRAOCH.

A R A N B R I S T E.

Tha a' chamhanaich a' fàs gu latha; an t-earrach ag abachadh gu samhradh; sruthan ag at gu aibhnichibh; aibhnichean a' leudachadh gus an cuan; gucagan a' fàs gu blàthaibh agus blàthan gu measaibh; fiùrain a' fàs gu craobhaibh, clann gu daoine agus

aon gu cinneach. 'S ann mar sin a ta eòlas Dhé 's an anam a ghnàth a' fàs 's a' fàs. An ni a ta beag an toiseach, a' leudachadh 's a' doimhneachadh. Cha 'n 'eil 'sa' chala is faide a chì sinn uainn ach àite seòlaidh airson cala is faide air falbh na e féin.

THE BANNER OF TRUTH.

"We rear up the SUNBEAM—the badge of our King :—
Fair gleams HIS BANNER on high,
With its spangles of gold from the fields of its fame,
As it greets the morning sky."—*Ossianic Duan.*

PART 4.]

March, 1873.

[VOL. I.]

INTRODUCTORY.

As few of our readers know how the publication of our Magazine originated; and lest any, on account of the circumstances amidst which it appeared, be led to look on it as intended to rival the claims of kindred efforts, we think it due to ourselves and friends to state how far back the prospective existence of our Periodical dates.

Mr. Sinclair, Argyle Street, Glasgow, and ourselves, had the matter under consideration a few years back. But the difficulty of getting the proper parties to enter on concerted action prevented progress. In the beginning of 1871, however, a prospectus was drawn out, and the title adopted for the future Magazine was *Calumcille*. It was designed, as the *Bratach* has been, to be generally religious. We conferred with, and received the promised co-operation of several gentlemen—among others, the translator of "Bartimeus," and the Rev. Donald M'Rae, Ness, a man of no mean poetic talent, and some of our present contributors.

At this moment, the Rev. R. Blair, the popular minister of St. Columba, Glasgow, and the Rev. A. Cameron, Renton, whose accurate Gaelic scholarship is well known, announced their intention of starting a Gaelic Magazine, which made us postpone further consideration of *Calumcille*. We knew

that, with the Magazine in the hands of the above gentlemen, there should be no doubt of success. For reasons into which we need not enter, and after a deal of correspondence, delay arose in the starting of their periodical; while parties on the other side of the Atlantic took up the idea: and the first number of *The Gael* appeared there in June, 1871. The gentlemen above referred to and the Gaelic Society of Inverness, continued negotiating on the subject till the Spring of 1872, when they were preparing to start their own, a Magazine of 12 pages, which they allowed to be nipped in the birth by the transference of the American publication to this country. We ourselves, having had intimate connection with this periodical when it first appeared, and for some time afterwards, experienced through the complaints of friends the desirableness and necessity of starting a Magazine similar to what we designed *Calumcille* should be; therefore the publication of *Bratach na Firinn* in accordance with our design and prospectus two years ago. In bringing out the *Bratach* our great aim was and is to be *useful* to our Gaelic-speaking countrymen; and the undertaking is the result of an ideal cherished for years. When we have time to develop the character of our Magazine fully, we are convinced it will be found truly calculated to accomplish its purpose.

The friends who encouraged and assisted us are too numerous to admit of mention here ; but we are fain to express to them our sincere gratitude as well as our hope and conviction that they will continue their endeavours to the support of our Magazine. While expressing thanks to the gentlemen who favoured us with literary contributions, and to all who have helped our circulation, we beg particularly to refer to two who have done a great deal for us—the Rev. A. Mackenzie, the author of the excellent Gaelic History of Scotland, and

Mr. D. J. MacLean, Bernera, N. Uist. Our special thanks are due to them and to others we are not at liberty to mention.

While the religious character of the Gaelic Department will be carefully preserved, we have resolved henceforth to admit in our English pages articles of Celtic interest ;—thus making our Magazine a fitting medium for the expression of Highland rights and claims, as well as for the guidance of Celtic thought on matters in general.

OSSIAN.

WHEN the so-called Translations of the Poems of Ossian, by James Macpherson, appeared in 1760, the effect produced by them upon the literary world, as is well known, was truly amazing. It was indeed something like that which the appearance of a new comet produces on the lovers of novelty and the admirers of science. No sensational novel of the present day has excited so strong a sensation. That sentiments, such as are expressed in the so-called translations, should belong to a people who subsisted almost solely on the produce of the chase, and had made but the smallest advancement in agriculture or the useful arts, and much less in the refined ones, was a matter of surprise to all ; and a source of great pleasure to those whose enjoyment of the marvellous is so great as to make any evidence tending to dispel a pleasant illusion rather painful. That ancient poems which were maintained by some to be equal to those of Virgil, and hardly inferior to those of Homer, were composed in Scotland in the third century ; at a time too when according to ancient historians the natives were extremely barbarous, could not but excite doubt and suspicion in persons of a cool and philosophical cast of mind. Accordingly, at a time when the most of the enlightened in Europe were

enthusiastically expressing their admiration of the poems, and of the sentimental savages of the mountainous regions of Scotland, there were some more sceptical and less impressible than others, who hesitated in accepting those poems as genuine, and demanding evidence which was not forthcoming, began to infer that the so-called translations of Ossian were altogether spurious. Foremost among these was Dr. Samuel Johnson. That the great lexicographer was prejudiced against the Scotch nation must be admitted, but his prejudices did not extend to the Highlands. The truth rather is he had many sentiments in common with them. He sympathised with Jacobites and the most of the Highlanders had all along been Jacobites. He was a strong high churchman, and in this respect the Highland chiefs may be said to have coincided with him. But Johnson was a man of powerful penetration, and he seems to have intuitively perceived that Macpherson's so-called translations were not genuine. He expressed his suspicions very strongly, but the only satisfactory proof of the genuineness of the translations that he could have from the author or translator was a challenge. It seems Macpherson left some manuscripts with his publishers purporting to be the originals from which he translated. This

can hardly be considered otherwise than an evasion. Had the manuscripts been genuine, why not have them copied and thereby rendered accessible to Gaelic scholars in Ireland and Scotland. But the circumstances of the case hardly leave the candid inquirer any room to doubt that the manuscripts left with the publishers were not the originals of the so-called translations.

In 1773 Dr. Johnson made a tour to the Hebrides, but nowhere could he meet with the originals of Macpherson's translations. Stories and "songs" about the Feinn abounded everywhere which were usually ascribed to Ossian, but they were widely different from the Macphersonic translations. As illustrative of what Dr. Johnson thought of the matter while in the Highlands in conversation with the Rev. Mr. MacQueen, of Skye, who was supposed to be one of the most enlightened in the Highlands in Ossianic poetry, we beg to quote the following passages from Boswell's Journal :—

"Mr. MacQueen always evaded the point of authenticity, saying only that Mr. Macpherson's pieces fell far short of those he knew in Erse, which were said to be Ossian's. Johnson—'I hope they do. I am not disputing that you may have poetry of great merit, but that Macpherson's is not a translation from ancient poetry. You do not believe it, though you are very willing that the world should believe it.'—Mr. MacQueen made no answer to this.—Dr. Johnson proceeded—'I look upon Macpherson's Fingal to be as gross an imposition as ever the world was troubled with. Had it been really an ancient work, a true specimen how men thought at that time, it would have been a curiosity of the first rate.'"

"When Dr. Johnson came down, I told him that I had now obtained some evidence concerning Fingal; for that Mr. MacQueen had repeated a passage in the original Erse which Mr. Macpherson's translation was pretty like; and reminded him that he himself had once said, he did not require Mr. Macpherson's Ossian to be more like the original than Pope's Homer.

"Johnson.—'Well, sir, that is just what I always maintained. He has found names, and stories, and phrases, nay, passages in old songs, and with them has blended his own compositions, and so made what he gives to the world as the translations of an ancient poem."

Let us now turn from Dr. Johnson to another whose death took place but a few years ago, one of the most illustrious of French poets, M. A. De Lamartine. The enthusiastic admiration of "Ossian's Poems" that prevailed in France in his younger days, as well as his own sympathy with the poetry, is vividly delineated in the following passage quoted from "Memoirs of my Youth":—

"It was now the period when Ossian, that poet of the genius of ruins and of battles, reigned paramount in the imagination of France. Baour-Lormian had translated him into sonorous verse for the camp of the emperor. Women sung him in plaintive romances, or in triumphal strains, at the departure, above the tomb, or on the return of their lovers. Small editions in portable volumes had found their way into all the libraries. One of them fell into my hands. I plunged into this ocean of shadow, of blood, of tears, of phantoms, of foam, of snow, of fogs, of hoar-frosts, and of images, the immensity, the dimness, and the melancholy of which, harmonize so well with the lofty sadness of a heart of sixteen which expands to the first rays of the Infinite. Ossian, his localities, and his images, harmonized wonderfully, also with the nature of the mountain district almost Scottish in its character, with the season of the year, and with the melancholy aspect of the places where I read him. It was during the biting blasts of November and December. The earth was covered with a mantle of snow, pierced here and there by the black trunks of scattered pines, or overhung by the naked and branching arms of the oaks, upon which flights of crows assembled, filling the air with their hoarse cawings. Icy fogs clothed the branches with a hoar frost, clouds swept in eddying wreaths

around the buried peaks of the mountains. A few wreaths of sunshine streamed for a moment through their openings, and discovered distant perspective of unfathomable valleys, which the eye might fancy gulfs of the sea. It was the natural and sublime exposition of the poems of Ossian which I held in my hand. I carried him in my hunting pouch over the mountains, and while the dogs made the deep gorges of the hills echo with their barking, I read his pages, seated beneath the shelter of some overhanging rock, only raising my eyes from the pages to find again, floating along the horizon, or outstretched at my feet, the same mists, the same clouds, the same plains of ice or snow, which I had just beheld in imagination. How often have I felt my tears congealing on the borders of my eyelids! I had become one of the sons of the bard, one of the heroic, amorous, or plaintive shades who fought, who loved, who wept, or who swept the fingers across the harp, in the gloomy domains of Fingal."

The influence of the "Poems of Ossian" on French literature has been very remarkable, and may, no doubt, be partly ascribed to the "names," "phrases," and "passages from old songs," with which Macpherson has "blended his own compositions." The "old songs" or ballads, have been from a remote period popular in the Highlands. Barbour alludes to them in his history of Robert Bruce. Dean M'Gregor of Lismore completed a collection of them in 1512. From that time to the present day they have been collected at different times by various persons. They are to be found in several Gaelic books out of print, in manuscripts in the Advocates' Library, and elsewhere. The Dean of Lismore's book, which contains a great many of them, was transcribed and translated by the Rev. Dr. Thomas M'Lauchlan, of Edinburgh, and published by Messrs. Edmonston & Douglas ten years ago. About the same time Mr. J. F. Campbell published several

pieces with English translations in the third volume of "The West Highland Tales," being a collection made from oral recitation in various localities of the Highlands in 1859-60. Of late he has been engaged in similar works, and Mr. Campbell has largely increased his collection, which now consists of rare original manuscripts, copies from manuscripts, and a number recently collected from oral recitation. These ballads differ widely from the so-called original Ossian, published from Macpherson's manuscript in 1807. They are characterised by purity of language, vigour of expression, and smoothness of versification. The so-called Gaelic Ossian of Macpherson exhibits all the symptoms of being a translation from English. Anglicisms abound everywhere; the structure of the verse is fully as much akin to English as to Gaelic poetry. It is deficient in all the good qualities of style—strength, clearness, and propriety. The versification is exceedingly rugged and irregular; alliteration, so characteristic of Celtic poetry, is generally deficient, and frequently entirely wanting; the sentiment is usually morbid and vapid; and in fact the so-called original Gaelic Ossian is almost in every respect inferior to the so-called English translation.

It is really to be regretted that those who know Gaelic as their vernacular, should be so far duped as to spend their time translating into English what is really nothing else than an inferior and incorrect translation from that language. The ballads which have been handed down from remote ages by tradition both in Ireland and Scotland are the only genuine Ossianic poems that now exist or have ever existed. A good English translation of them is a desideration which we have good reason to anticipate, will be shortly supplied by Mr. J. F. Campbell, "Editor and Translator of the West Highland Tales" mentioned above.

II. MACLEAN.

GUSTAVUS ADOLPHUS.

II.

At the end of the first year after landing in Germany, in addition to the many important conquests he had made, his army had accumulated to such an amount, that in case of emergency he could bring into the field a well appointed army of 71,000 men.

He next besieged and stormed Frankfort, on the Oder. During this siege the Imperialists hung out a wild goose from the ramparts, which occasioned the remark by the Scottish officers, "That for their part they hoped soon to see an Imperialist goose well roasted and well sauced." Their hope was realised when heading the storming party Stepburn and Lumsden rushed first into the town and drove the Imperialists before them like chaff. Lumsden's men alone took eighteen colours, and Gustavus was so delighted with their conduct that after the engagement he bade Lumsden ask what he pleased and he would give it.

Brilliant though the progress Gustavus' arms had been, his successes would have been still more decisive but for the pusillanimous conduct of the Electors of Brandenburg and Saxony. The existence of a military necessity of having his communications open, demanded that one or two of the fortresses of the former should be in the hands of the Swedes. Much time was lost in negotiation with the view of securing this point, and Gustavus gained his object only by forcing the elector to declare himself a friend or an enemy. He concluded that it was more politic to embrace the Swedish alliance, and yielded the required positions into the keeping of the king. It was more difficult to induce the vacillating Elector of Saxony to enter into the views of Gustavus; and while negotiations were pending, Tilly, the veteran general of the league, whose attack upon the Swedish intrenched camp at Werben had been previously repulsed with loss, fell back upon Magdeburg, a city which had entered into alliance with Sweden, and which he

invested on every side. Gustavus was most anxious to raise the siege of this important free city. Two routes to Magdeburg were possible, one through an exhausted country filled with enemy's troops who might dispute with the king the passage of the Elbe, the other by way of Saxony, where bridges were to be found for crossing the river. Before availing himself of the latter it was necessary to obtain the Elector's consent. This the Elector refused, and while the point was in dispute Magdeburg had fallen. The historian of the Thirty-years' war says, that the horrors of the sack of Magdeburg have scarcely a parallel in history. "Neither innocent childhood, nor helpless old age, neither youth, sex, rank, nor beauty would disarm the fury of the conquerors. Wives were abused in the arms of their husbands, daughters at the feet of their parents, and the defenceless sex exposed to the double sacrifice of virtue and life. No situation however obscure or however sacred escaped the rapacity of the enemy. In a single church, fifty-three women were found beheaded. The Croats amused themselves with throwing infants into the flames, Pappenheim's wallons with stabbing infants at the breast. These horrors lasted with unabated fury till at last the smoke and flames proved a check to the plunderers. Fearful indeed was the tumult amidst clouds of smoke, heaps of dead bodies, the clash of swords, the crash of falling ruins and streams of blood. In less than twelve hours this strong, populous, and flourishing city, one of the finest in Germany, was reduced to a heap of ashes. After the flames abated, horrible and revolting was the sight which presented itself. The living crawling from under the dead, children wending about with heart-rending cries calling upon their parents, and infants still sucking the breasts of their lifeless mothers. More than 6000 dead bodies had to be thrown into the Elbe to clean the streets, a much greater number had been consumed by the flames. The whole number

of the slain was reckoned at not less than 30,000. The Imperial general rode through the streets that he might be able to tell his master that no such conquest had been made since the destruction of Troy and Jerusalem."

Such were the fearful results of the policy of vacillation pursued by the Electors of Brandenburg and Saxony; and the impediments thereby placed in the path of the king of Sweden, whose sole and transparent object was to succour their own fellow-countrymen from such blood thirsty oppressions. History has since pronounced her impartial verdict on the execrable weakness, selfishness, and duplicity of these princes. How sad to reflect that the noble and generous Gustavus next year lost his life on the sanguinary field of Lutzen, after hastening to interpose himself and his valiant army between Wallenstein and the Elector of Saxony's dominions.

Flushed with conquest, Tilly now poured 40,000 men into Saxony. When the Saxon deputies complained of the ravages of his soldiery, he replied that his Burgundians and Walloons were not birds and could not subsist upon air. No military execution resembled this eruption save that of Turenne into the Palatinate in 1674. But this conduct, impolitic in the extreme on the part of Tilly, proved advantageous to Gustavus, as it had the effect of throwing the Saxons into the arms of the Swedes. It was now the Elector's turn to intreat favours, and Gustavus was implored to raise the siege of Leipsic, which had been invested by Tilly's forces. Gustavus consented on certain conditions, and the Swedes and Saxons effected a junction and advanced against the common enemy. Historians have remarked the contrast in the appearance of these troops, as well as their subsequent conduct on the field of Leipsic. The Swedes dusty with sleeping on the ground, and after eighteen miles' march appeared as if clothed in a uniform of dirty brown colour. The Saxons apparelled with artistic ostentations, while their officers ornamented themselves with "more plumes than the heroes of a theatre." Before the King

could advance to Leipsic it had yielded to Tilly, as the defences were untenable. But both armies prepared for a decisive conflict. Tilly held his council of war in a gravedigger's house, which was decorated with skulls, coffins, hour-glasses, shank bones. Gustavus' army was elated at seeing a ring-dove perch on one of the royal standards. The affair of Magdeburg hung heavy on Tilly's spirit.

Tilly having the choice of the ground took up his position on a slope, his line extending two miles, and opposing one mighty front to the Swedes. Gustavus disposed his army into numerous small bodies, so arranged as to afford avenues or passages to fresh troops. He also placed musketry among his cavalry. It was on this occasion that firing in platoon was first practised in earnest in a great engagement. He had also provided batteries of leather guns, as they were designated, small field pieces with leather mountings, which could be got into position in ten minutes in any part of the field where they might be serviceable. It should be noted that Gustavus had given great attention to the improvement of artillery, and that a revolution in the effective use of this arm of the service dates from the efforts of his genius in this department. The watchword of the soldiers of the league was *Jesu Maria*, the watchword of the Swedes was *Immanuel God with us*.

Gustavus, in his address to his soldiers, did not conceal the gravity of the situation, "I foresee," said he, "that our numbers will prove inferior to the enemy. But, my friends, God is just, and remember Magdeburg."

Tilly at first seemed induced to await the attack upon the heights, but the impetuosity of Pappenheim, who threw himself with the entire left wing, which he commanded in person, upon the right wing of the Swedes, which was under the immediate command of Gustavus, rendered a general advance of the Imperialists necessary. Pappenheim seven times renewed the attack upon the Swedish right, but without making any impression.

After suffering great loss he at last fled from the field, and left it in possession of the conqueror. While this was transpiring on the right wing of the Swedes, Tilly had forced the Saxons, who were stationed on the left wing, from the field in disorder, and was bringing up his victorious forces to charge the left wing Swedes. Fortunately, Gustavus had foreseen that much reliance could not be placed on the Saxon contingent, and had detached a reinforcement of three regiments to cover his left flank, which had been left exposed by the flight of the Saxons. Gustavus Horn, who commanded on this wing, offered a steady resistance to the onset of Tilly's battalions, while Gustavus, after clearing the field of Pappenheim's Walloons on the right, wheeled round with his right wing and main body to the left, attacked the heights on which the enemy's artillery was posted, stormed the position, and turned upon the enemy the full fire of their own cannon. There was nothing left now for Tilly's forces but a disorderly retreat from the field of battle. Amidst the dead and wounded Gustavus threw himself upon his knees and poured forth in fervent prayer his heartfelt thanks for the great victory which God had granted to his arms.

The loss of the enemy amounted to 7000 left dead on the field, with more than 5000 wounded and prisoners. The camp, all the artillery, and more than 100 standards and colours fell into the hands of the Swedes. The loss of the Swedes did not exceed 700 men, but the Saxons lost 2000. So complete was the rout of the Imperialists that Tilly on his retreat could not muster more than 600 men, or Pappenheim more than 1400.

"For this day," remarks Schiller, "Gustavus had crossed the Baltic to court danger in a foreign country, and expose his crown and life to the caprice of fortune. The two greatest generals of the time, both hitherto invincible, were now matched against each other in a contest which both had long avoided; and on this field of battle the hitherto untarnished laurels of one leader must droop for ever. The two parties in Germany had beheld the approach of this day with fear and trembling; and the whole ages waited with anxiety its issue. This decisive battle was fought on the 7th of September, 1631.

After refreshing his men and returning public thanks to God for the glorious victory of Leipsic, his plan of future operations engaged his attention. The direct road to Vienna now lay invitingly open to the conqueror. It was equally in his option to strike into the heart of Germany and turn the tide of battle into the territories of the league. He chose the latter alternative, and prepared to leave the Elector of Saxony, not without some measure of disgust at the immeasurable love of the pleasures of the table to which the latter was addicted. Gustavus also strongly disliked drinking, on one occasion he took Colonel Munro by the shoulder shortly before sitting down to supper with the Elector, and said in a whisper, "I wish, Munro, you would be master of bottles and glasses to-night, in the absence of old Major-General Sir Patrick Ruthven, but you want strength of head to relieve me on such an occasion."

G. L. CAMPBELL.

(To be continued.)

DEVOUT MEN.—We are just now in this country hovering on the confines of a terrible and abiding conflict for truth; and our greatest enemies are those of our own household. Let us prepare betimes for the inevitable issue. Our swords must be as keen to hack, as our vision must be discerning to detect,

the foes lurking in the luxurious corners of our land. They work insidiously on the pages of the press as well as in our university chairs and our Presbyterian pulpits. These men inscribe and compliment each other as *devout* men, as if real religion could exist alongside the absence of common honesty.

LITERARY NOTICES.

Transactions of the Gaelic Society of Inverness. Vol. I. 1871-72.

WE give a most hearty welcome to this first volume of truly Celtic transactions, on which we are fain to look as the pioneer of a series destined to render excellent and needed service to Gaelic literature. We hope to see the Society continuing to flourish, being of a character admirably fitted to promote Celtic interests. All the papers, lectures, and addresses treat of Celtic matters,—the more prominent being, the Inaugural Lecture by the Rev. A. D. Mackenzie, Kilmorack, and “Survey of the Celtic Languages,” by the Rev. W. Ross, Rothesay. The articles, “The Clan System,” “The Legends of Glenurquhart,” “The Highland Clearances,” and Mr. Stewart’s Address are very interesting and fresh. But the gem, brilliant as it is original, of the whole volume is the Lecture on “Nationality,” by the learned Professor Blackie. We have no space to quote from any of the articles at present; but we are not unlikely to refer in future, as occasion may arise, to the views of some of the writers. On the whole the volume is highly readable. We beg, however, to suggest that in the second volume more attention be paid to Gaelic Grammar in any Gaelic articles published; in the case of some of the articles among these transactions, the existence of Gaelic grammatical rules has not been much recognised.

The Coming of Christ, the Hope of the Church. By Archibald Farquharson. Glasgow: George Gallie, Buchanan St. 1873.

WE understand that this is the seventh publication on the same subject by Mr.

Farquharson, which shows an amount of literary activity, truly extraordinary, when it is considered that the works, as the author tells us, fall dead from the press. The purpose of the present pamphlet is to show that, “Christ is come to do away with all sectarianism,”—we suppose the author considers “sectarianism” and sin, or the power of darkness, convertible terms. To us it seems as if the author with all his horror of sects goes about to originate one himself. The production may be characterised as earnest and evangelical, with clever hits at the weaknesses of sects. The style is fresh and vigorous, as might be expected in the work of a bard, who has kindly sent us several poetical contributions. Knowing him as a good Christian and highly patriotic Celt, we do not feel disposed to dispute his views. We give the following poetical quotation, in which the author has tried to limn himself:—

Ho, haloo, see Donald coming
 Frae the Hielans, blythe and funny.
 For drawing hearts he is coming,
 The virgins will adore him.
 The virgins pure, the saints elect,
 The unpolluted by the sects,
 Wha hae frae Babylon escaped
 To Zion’s heights sae holy.
 He canna bear the sight o’ sects,
 His very soul them a’ rejects;
 He hears their Babel dialects,
 The babblings o’ disorder.

o

THE COUNTRY OF JOHN KNOX.

DAY after day our vision is troubled with some new signs of the times. In these signs the elements of declension and death have assumed unblushing proportions, and their poisonous roots have stretched far into the soil of our moral and religious existence. While indifference has largely obtained in the provinces, our centres of civilization have become centres for the propagation of woe and wickedness. In these teeming regions casuistry, deceit and Jesuistry have rendered men distrustful of each other; and the holowness of religious profession bewilders the hearts of the faithful. The irritation of opinion and contact has filed away all disagreeable differences to the smooth deal level of concerted action in small or questionable undertakings. Fearless utterance of *all* truth is a thing of the past, while independence is passing. Men are found, with the lie proceeding from their very mouths or pens, blasphemously proclaiming themselves *Truthseekers*

—eloquent in their denunciations against men of principle and defined views of truth, while their own lives and actions have been a protest against the interests of morality and religion—brilliant in their laudations of knowledge and freedom, while the source of these blessings—the Word of God—they have assiduously striven to bury out of sight. In the hearts of our great cities are thousands into whose homes the rays of light never penetrate; the children of such benighted parents may be taught in the licentious atmosphere which surrounds knowledge of the divinities of Greece and Rome, while the life-giving breath of God's Word must be considered a dangerous and noxious exhalation. Strange sentiments from Christian men—the countrymen of John Knox! The gentlemen who have saved our Scotch Education Bill from the *positive godlessness* designed by Christian Secularists deserve the everlasting gratitude of their countrymen.

INTELLIGENCE.

Our readers will be glad to hear of the prospectus of another accession of strength to the Celtic cause in "The Highlander" Newspaper, to be published in Inverness. We are confident it must and ought to succeed—especially in the hands of its energetic Editor, Mr. John Murdoch. It is to be published on the Limited Liability principle—capital £3000, in 3000 shares of £1 each.

The Rev. Dr. Masson, Edinburgh, was touring lately among our countrymen in Canada; and gave us last month a highly interesting conversational lecture, in connection with St. Columba Church Mutual Improvement Association, on "Four Months with the Gael" there. It was a treat of the rarest kind. We never heard of anything more thoroughly Celtic and characteristic than the spiritual phenomena and machinery of the

sixteen Macdonald churches so sympathetically described by the Lecturer.

Mr. John G. MacNeill, President of the F. C. Students' Celtic Society, delivered his presidential address, at the first meeting after the Christmas recess. He took for his subject "Luther," who was particularly Celtic in the shy timidity and retiring sympathy so characteristic of his nature. The speaker stated in their natural order those inward and outward agencies which operated in giving individuality, prominence and freshness to the character of the great Reformer.

The same Society was favoured with a learned and lengthy lecture on "Celtic Literature," at the opening of the session, by the Rev. Wm. Ross, Rothesay.

We deeply regret to have to record the death of one of our contributors, the Rev. Murdo Morrison, Rogart. He was a young man, little more than thirty years of age. He was a native of Ness, in the Island of Lewis, and arrived at manhood before he thought of studying for the Church. In broken health and in the midst of great difficulties he struggled on unflinchingly and cheerfully till he finished his studies two years ago. His friends now refer with feeling sadness to the freshness and Christian mellowness which characterised his preaching before he died. Mr. Morrison possessed in a considerable degree the gift of verse-making, and many are the themes on which it was engaged.

The Islay Association and friends held their Annual Social Meeting in the Queen's Rooms, on the 19th of February. Councillor MacEwen occupied the chair, and delivered a stirring and patriotic speech in very elegant style. Addresses were also given by the Rev. R. Blair, M.A.,

Mr. J. Murdoch, and Mr. N. Mac Neill, the President. The gathering, which was satisfactorily conducted on the temperance principle, has been perhaps the most *Celtic* of the season. All the Gaelic songs were sung with admirable effect; while the Highland dancers showed agility of no mean description; and the bagpipe strains of the Caledonian Pipe Band were splendid, and gave the greatest satisfaction.

This Association is the only Highland one in Glasgow that has a literary basis. It ranks among the oldest institutions of its kind in the City. Among those who were its earliest and most energetic members may be mentioned the Rev. R. Blair, the late Mr. A. Sinclair, author of several articles on Celtic Literature; the late Wm. Livingston, the bard; the accomplished and lamented author of "The Gaelic Bards;" Mr. H. Mac Lean, the clever essayist and phrenologist; Mr. John Taylor; and it has had for its Honorary President the gentleman who stands first in the Gaelic literature of the day, J. F. Campbell, Esq.

NOTES AND QUERIES.

1. Was it the elder Dr. N. MacLeod who wrote "Eirich agus tiugainn O" in English, which is considered the original, and is attributed to Mr. Shaw? Did Dr. N. himself translate it into Gaelic, and if so, how much his rendering differs from the one left in MS. by the late Mr. Sinclair, and printed by his son in a leaflet form, or is the translation given as Mr. Sinclair's identical with that of Dr. MacLeod?—BARDIC.

2. Where can a copy be had, or even seen, of the original of the Life of Dugald Buchanan, written in English by himself?—RANNOCH.

3. Which is the best edition of the Gaelic Bible?

4. There is an endless confusion in the anecdote of "Sac ban agus Bodach a' Chnapain." Could any of your wide-spread readers give me the correct version?—UIBHISTEACH.

5. Would it suit to publish in the *Bratuch* the English of the "New Jerusalem," of which such a sweet translation into Gaelic by the Rev. A. Cameron, appeared in your first Number? Who is the original author of this pretty unparalleled poem?—MARIA.

“THUG THU BRATACH DHOIBHSAN DAN EAGAL THU,
GU BHI AIR A TOGAIL SUAS AIR SGATH NA FÌRINN”

BRATACH NA FÌRINN

PAIRT 5.]

Giblean, 1873.

[LEABH. I.

SGEUL MU'N DILE LEIS NA HINDUICH.

THA trì seòrsan leabhraichean aig na Hinduich a tha 'toirt sgeòil mu'n creideamh: (1) Leabhraichean nam Bhédas; (2) nam Puranas; agus (3) nan Tantras.

Gheibh sinn an creideamh Hinduach cho fad 'sa tha e air a tharruing e na Tantras—leabhraichean deireannach na Hinduachd—anbarrach salach agus gràineil; ach cha 'n 'eil ùghdarras 's am bith aig na gràinealachdan ud 's na Bhédas.

Ri linn nam Bhédas cha robh an t-Innseanach idir iodhal-aorach. Cionnus a bhitheadh? 'Se 'bha e 'leughadh ann a leabhar, ni a bh' air àithneadh dha le a luchd-teagaisg—“Glòraich Dia a mhàin; airesan 'na aonar gabh aithne:” 'Se beachd àrd-sgoilearan Asia nach robh aon iodhal 's na h-Innsibh mu 'n àm 'san do chuireadh cuideachd na Bhédas, (1300 B. C.)

Ach ri linn nam Puranas bha iodhala lionmhor. B'e sud an linn 'san robh aoradh nan Innsean—a diatbaibh, agus a chràbhadh anabarrach coltach ri iodhal agus aoradh nan Ròmhnanach agus nan Greugach.

Dh' fheudta a dheanamh soilleir, gu robh na h-aon diathan bréige aig an Eòrpach, agus aig an Asianach 's na linnibh dorch' ud.

Tha e mar an ceudna soilleir o'n chòrdadh chomharraichte a tha eadar leabhraichean an t-seann Tiomnuidh, agus mòran de naomh-leabhraiche na h-àird' an Ear's an Iar, gu'm bheil an iomradh araon air na h-aon nithe: 'sa Bhìobull, tha e againn mar a bha e, ach 's na naomh leabh-

BRADLEY.

raichibh ud eile, *mar* a ghiùlaineadh nuas thun nan linn ud e le *beul-aithris*.

Mar dhearbhadh air gu 'm b' éigin eòlas a bhi aig seann luchd-cràbhaidh nan Innsean air cuid de eachdraidh a' Bhiobuill gabhamaid an cùntas a leanas, mar a tha e air a chur sìos 's na Puranas. Gheibhear e 's an dàn do 'n ainm Bhagàbhat, ceud leabhar nam Puranas.

"Anns na linne a dh' fhalbh bha léir-sgrìos mòr ann a bhàth luchd-àit-eachaidh nan iomadh saoghal ann an cuan mòr. Is ann mar so a thachair e. Air bhi do Bhràm déidheil air fois, an déigh sìubhal nan iomadh linn thàinig suain codail air. Agus air ball thàinig Haiagrìna—an deamhan treun sin—agus ghoid e leis na Bhèdas. Fhuair Hèri-fear-gleidhidh nan saoghal fios air deanadas prionnsa nan deamhan. Air ball chaidh e an riochd éisg bhig—d' am h' ainm Sap'hère.

Mu 'n àm so bha rìgh naomh am, d' am b' ainm Satiarvata; agus bha e 'na iochdran do 'n Spiorad sin a ghluais air aghaidh nan uisgeacha: Bha e cho cràbhach 's gu 'm b' uisge a bheathachadh nìle.

Air la àraidh bha 'n rìgh so ag aoradh ann an ambainn Chritamàla. Bha an t-uisge naomha feuch 'na bhois; agus feuch iasg beag 's an uisge!

Le cabhair thilg e 'n t-iasg do 'n ambainn.

An sin dh' fhosgail Sap-hèri beag a bheul, mar so a' labhairt ris an rìgh. "Cionnas O a rìgh a 's urrainn duitse 'tha cho tèd-chridheach ris na truaghain mise fhàgail an uisgeacha na h-àimhne so, 's mi ro lag gu cur an aghaidh uil-bhiasdan an t-srutha so; agus iad 'gam lìonadh làn uamhainn?"

Cha d' aithnich an rìgh gu 'm bu dia esan a labhair; gidheadh o thruas agus dèidh air a thiorcadh thug e leis e, agus chuir e ann an soire bhig làn uisge e. Ann an aon òidheche dh' fhàs Sap-hèri cho mòr 's gu robh an t-soire ro chumhann da; agus mar so labhair e 'n dara uair ris a' phrionns' òirdhearc.

"Cha 'n 'eil mi riaraichte le 'bhi beò gu truagh 's an t-soire bhig so, O a rìgh, dean dhomh àite còmhnuidh farsuing 's am bi mi comhfhurtachdail."

"A rèir 'iarrtuis chuir an rìgh ann an amar uisg' e; ach ann an leth-cheud mionaid dh' fhàs e trì làmba coille ni b' fhaide, agus thubhairt e "O a rìgh cha toigh leam fantuinn gu diòmhain 's an amar chumhann so: thug thu domh ionad-fasgaidh, thoir domh ionad-còmhnuidh farsuing."

An sin chuireadh ann an loch mòr e far an robh cothrom snàimh aige, agus dh' fhàs e 'na iasg maith mòr: ach cha d' fhada gus an d' fhàs an loch mòr ro bheag air a shon, agus air dha gearan ris an rìgh an ceitbreamh uair, ghabh se e agus thilg e do 'n chuan e.

Air ball thionndaidh e ris an rìgh, a bha 'n a sheasamh air a' chladach, agus thubhairt e: 'An so ithear mi le nìl-bheisdibh a' chuain. Cha tig e dhuit m' fhàgail 's na h-uisgeacha so a Shatriatràta.' Le iongantas agus truas fhreagair an rìgh. Co thusa 'mheall mi 's a' chruth so. Riamh roimhe cha 'n fhaca 's cha chuala mi mu iasg a lìon le a mheudachd loch mor nan ceud nìle ann an aon làtha. 'S cinnteach gnr tusa Bhagàbhit, agus Heri mòr aig am beil a chòmhnuidh 's na h-uisgeachaibh. Fàilte agus moladh dhuit. Faigheam fios, guidheam ort, e' airson a ghabh thu 'n cruth ud a d' ionnsuidh."

“Air do Thighearna na cruinne an duine cràbhach a ghràdhachadh rùnaich e a theàrnadh o thuil na léir sgrìos a bha e gu dhòrtadh air na saoghail, air son ainigidheachd nan linne ud; agus dh’innis e dha cionnus a rachadh e as. Thubhart e—an ceann sheachd làithe, tumar na trì saoghail ann an cuan bàthaidh; ach am meadhon nan tonna chithear leat long-mhòr a’ teachd a d’ ionnsuidh. Is mise ’chuireas i.

“Théid thu steach innnte a’ toirt leat maille riut gach luibhe a leighiseas, agus gach gnè phòir, maille ri paithir dheth gach seòrsa beathaich.

“Rach a steach, agus fan innte, a’ seòladh gu tearninte air aghaidh cuan neo-chrìochnaich, le comhludair do chompanacha naomha ’na sholas dhuit. ’N nair a shéideas na gaotha buaireasach ceanglaidh tu an long le nathair ri m’ adhaire-sa eagal ’s gu ’n caillear i; oir bithidh mise làimh riut. Air do sgàthsa, agus air sgàth do chompanacha fanaidh mi air aghaidh a’ chuain. O thriath nan daoine, gus an crìochnaichear oidhche iomlan do Bhràm. An sin aithuichear leat m’ fhìor mhòrachd-sa, do ’m buin le ceartas àrd-dhia mar ainm; teagaisgidh mo chaoimhneas thu gu ceart, agus fuasglar d’ uile cheisdibh.”

“Air do Hèri an seòladh-sa’ thoirt do ’n rìgh chaidh e as an t-sealladh; ach dh’ fheith an rìgh ris an àm shuidhichte. Ag cur ’aghaidh air an àirde a tuabh shuidh e a’ meadhrachadh air cosaibh an deò ud a ghabh cruth èisg air.

“An sin bhrùchd a’ mhuir thar a cladaiche—chòmhdaich na h-uisgeacha an talamh uile-agus dhòirt na speura am frasa tiugha.

“Air do ’n rìgh ’bhi fathasd a’ meadhrachadh air àithne Bhagàbhait, chunnacas an long a’ tighinn:

“Chaidh e stigh innte a’ toirt leis nan seachd Bràmanaich naomha, maille ris na crentaire a dh’ àithneadh da le Hèri, agus sheinn na naomh an t-òran-sa ’na éisdeachd ‘O a rìgh meadhraich air cesara a shaor-sa sinn o ’n chunnart so’.

Cha ruigear a leas innse nach sgeul eile so ach eachdraidh Noah agus na h-àirce, air a chur ann an trusgan Hindùach.

ROSACH.

DARA TEACHD CHRÌOSD.

II.

ANNS an treas àite, cinnteachd a theachd. Dh’ fhaodamaid trìdhir fhianuis-ean a ghairm gu ’bhi ’dearbhadh na firinn chudthromaich so. (1.) Tha a’ choguis nàdurach féin a’ toirt fianuis mu bhreitheanas ri teachd. “Oir ma pheacaicheas sinn d’ ar toil féin an déigh dhuinn eòlas na firinn fhaotainn cha ’n fhàgar tuilleadh dhuinn ’ìobairt air son peacaidh, ach dùil eagallach ri breitheanas, agus fearg theinnteach a sgrìosas na h-cascairdean.” Tha ’n t-abstol ag ainmeachadh a thaobh cuid gu bheil an coguisean air an losgadh le iarrann dearg. Tha dearbhaidhean gu leòir gur e so an fhìrinn. Ach an uair a tha a’ choguis air a dùsgadh tha mothaidhidhean eagallach aig an anam mu bhreitheanas ri teachd. Tha coguis nàdurach mar so a’ fianuis-eachadh mu bhreitheanas ri teachd. (2.) Tha gu leòir ri fhaicinn ann an eachdraidh an t-saoghal—’s na nithe a tha a’ tuiteam a mach ’s an fhreasdal o là gu là a tha ’giùlan fianuis gu’m bheil breitheanas ri teachd. Ciod e an

leithid? Tha mise 'smuaineachadh gu bheil dà shedrsa nithe gu sònruichte a tha 'toirt fianuis mu bhreitheanas ri teachd. An toiseach tha 'n liughadh peacadh, eucoir, agus cionta diomhair a tha 'tighinn am follais agus a' faotainn dioladh an uair a tha e 'na aobbar iongantais gu 'n d' thàinig iad riamh am follais. Theagamh mur biodh ri 'fhaicinn ach so gur ann a chodhùnamaid nach robh feum air breitheanas coitchionn, do bhrìgh 's gu robh eucoir air a peanasachadh air an talamh féin. Ach a thuilleadh air so tha 'n t-aingidh gu tric a rèir coltais a' soirbheachadh, agus tha iomadh eucoir air a cur an gnìomh air son nach 'eil dioladh deanta, do bhrìgh 's nach urrainear fear deanamh na h-eucorach a lorgachadh a mach. Tha 'n t-ionracan gu 'bhi a' fulang ain-neart o làimh an neo-fhìrean. Is éigin gu 'm bi cùisean air an réiteach—gu 'm bi nithe diomhair air an toirt am follais—gu 'm bi ceartas air 'fhìrinneachadh agus air 'àrdachadh—agus gu 'm bi eucoir air a diteadh agus air a tilgeadh sìos. Tha so a' fianuiseachadh gu feum breitheanas deireannach a bhi ann. (3.) Tha so air a theagasg gu soilleir anns an sgrìobtur—tha e air a theagasg le Crìosda féin. Tha e air a theagasg gu 'r e féin am breitheamh a réir suidheachadh an Athair—agus gu 'm buin a bhreitheamhachd do 'n ghildir a thug an t-Athair dha mar eadar-mheadhonnair a' chùmhaint. Thoiribh fainear teachdaireachd nan aingle do na deiscioblaibh an uair a thogadh suas e gu nèamh. “An t-Iosa so a thogadh suas uaibh gu nèamh, is amhuil sin a thig e mar a chunnaic sibh e a' dol gu nèamh. Agus a thuilleadh air so is e féin an fhianuis dhìleas agus fhìrinneach a dh'fhàg an teachdaireachd so aig an eaglais “Gu deimhin tha mi 'teachd an aithghearr.” (4.) Cia mar dh'fhendas e 'bhi fìor gu bheil e 'teachd an aithghearr? Nach 'eil teagamh an so? Nach robh dùil aig na deisciobuil ri a dhara teachd 'n an là féin; agus tha dà mhìle bliadhna o 'n nair ud, agus cha d' thàinig e fathast? Gu a bhi 'tuigsinn na cùise thugaibh fainear air tùs gu 'm bheil mìle bliadhna aig an Tighearna mar aon latha, agus aon là mar mhìle bliadhna. Tha a shùilean ag amharc o bhith-bhuantachd gu bith-bhuantachd. A ris tha sinn gu chuimhneachadh gu 'm bheil dara teachd Chrìosd 'n a nì cho mòr, cho greadhnachail, agus cho glòrmhor—'n a nì cho uamhasach, agus cho eagallach 's gu 'm bheil ùine air a deanamh neoniach 's a' chùis. 'S an treas àite tha againn r'a chuimhneachadh gu 'm bheil Crìosd 'n a sheasamh mar gu 'm b'ann air a là fhoillseachadh air an taobh thall do bhàs gach neach. An uair a tha thusa a' coimhead air d' aghaidh tha thu 'g a fhaicinn air an taobh thall dhe 'n àite sin 's am bheil am brat-roinn eadar ùine agus sìor-uidheachd a' fosgladh o chéile a chum 's gu 'n gabh e thu féin a stigh. Agus 's a' cheithreamh àite cuimhneachaid gu 'm bheil beatha gach neach a' ruith gu luath—nì 's laithe na spàl an fhlighheadair, no iolair air sgéith, no long gu a calla! Mar so tha esan a' teachd, A chàirdean tha trì nithe a' cur feum air gu 'n tigeadh e. An toiseach a chum breitheanas a chur an gnìomh air an talamh. Anns an ath àite, a chum a gheallanna choilìonadh do 'n eaglais. Agus a ris tha feum air gu 'n tigeadh e chum gu 'm bi nithe duilich air an réiteach, agus a chum gu 'm bi nàire, tarcuais, agus mas-ladh pobull an Tighearna air an togail air falbh natha;—gu 'm bi iad air am fireanachadh anns a bhreitheanas, agus air an làn àideachadh mar an sluagh air an àill leis an rìgh ghildormhor urram a chur.

II. Anns an dara àite-am freagradh a thu an geaglais do'n teachaireachd so—"Amen: seadh thig, a Thighearna Iosa."

(1.) Tha so a' teagasg gu soillear nach robh teagamh 's am bith aice thaobh an Tì a chuir an teachdaireachd d' a h-ionnsuidh. An uair a chuala bana-phrionusa na sìthe guth ag ràdh, "Eirich a bhean mo ghaoil, m' aon sgiamhach agus thig leam," bhris i mach ag ràdh, "Guth mo ghràidh, feuch tha e 'teachd!" 'N uair a bha e 'dùnadh suas na litir mu dheireadh a chuir e d'a h-ionnsuidh thubhairt e rithe trì uairean, "Feuch tha mi teachd gu luath." Dh' aithnich i gu math gu'm b'e féin a bha ann—gur e a ghuth féin a bha 'labhairt rithe.

Bha 'n Eaglais a ghnàth a' sealltuinn air a h-aghaidh ri teachd Chriosd. Fo 'n t-Seann Tiomnadh bha a dhà theachd air am faicinn ann an tomhas (mar a dh' ainmich mi) mar aon ni, agus a thaobh sin an uair a bha i a' sealltuinn ris cha robh i ann a faireachduinn 'cur a bheag do dhealachadh eatorra. Gun teagamh tha so againn 's an ùrnuigh, "Gus am bris an là, agus au teich na sgàilean, pill; bi cosmhuil ri earb, a ghràidh; no ri laogh féidh air beanntaibh Bhétair."

S. MAC DHOMHNAILL.

(*Ri leantuinn.*)

AM MEASG EAGLAISEAN SHASUINN.

A REIR a' gheallaidh a thug mi mu 'n d' fhàg mi Albainn, gu'n sgrìobhainn cùntas mu eaglaisean na tìre so o àm gu h-àm mar a dh' fhàsainn eòlach orra, tha mi a nis a' dèiseachadh le h-eaglais stéidhichte na rìoghachd. A' cheud latha sàbaid a bha mi 'sa' bhaile mhòr so (Lunnainn) chuir mi romham gu'n rachainn do eaglais Shasunnaich, mar their sinne rithe, dh' fheuch ciod a chithinn no a chluinninn. Cha bu luaithe a chaidh mi stigh na dh' fhairich mi boladh ro chùbhraidh, a thuig mi bli 'teachd o thùisear a bha a' luasgadh an greallaig crochta o mhullach na h-eaglais. Bha an taobh-a-stigh fann-shoilleir do bhrìgh uan uinneagan daitlìte, ach shuas aig a' cheann air falbh bha altair agus dà choinneil chéir laist' oirre. Eadar na coinnlean bha crois shnasmhòr le h-ìomhaigh an t-slànuigheir tiugh le seudan. Bha mar an ceudna mias agus copan air an altair. Bha an coimhthional a bha car tana fìor chràbhach coltas am feadh 's a bha na sagartan mar is math leò a ràdh riù a' dol troimh an deas-ghuàth saoitreachail. Cha do thuig mi dé bu chiall do bheag, ach gu'n robh iad a' toirt faineas suipeir an Tighearna. Mu dheireadh na seirbheis thàinig fear de na sagartan an taobh a bha mi agus ghabh mi do dhànadas fhàraid deth dé an seadh a bha aig na chunnaic mi; 'n uair a thachair an còmhradh a leanas:

"Is coigreach thu?" ars' esan.

"Is e," arsa mise.

"Ciod is dùthaich duit?"

"Albainn."

"Is e dùthaich bhorb a tha sin, cha 'n' eil eaglais idir agaibh innis."

"Tha sin againn mòran eaglaisean."

"Tha mi ag ciallachadh nach 'eil eaglais Chriosd agaibh."

"Cha 'n' eil, ach tha earraun di againn."

“Cha ’n ’eil, cha ’n ’eil, tha thu am mearachd mòr, agus tuigidh tu sin ’n nair a mhìnichas mise duit na chunnaic thu.”

Thug e sin domh cùnnas fada air na chunnaic mi ach cha ’n ’eil cuimhn’ agam air a dhara leth. Tha so roinn deth.

Tha an dà choinneil air an altair a’ riochdachadh dà nàdur an Dia-duine. ’N nair a tha Fear-riarachaidh an Orduigh a’ labhairt nam briathran “Is e so m’ fheadhail” “Is e so m’ fhuil,” tha an t-aran agus am fìon a tha ’sa’ mheis agus ’sa’ chopan air an atharrachadh gu feòil agus fuil Chrìosd. An dèigh sin tha gach neach a thèid seach an altair a’ lùbadh an glùn da, tha am fear-riarachaidh a’ togail suas na meis eadar òrdag is corag a dhà làimhe chum is gu’n dean na creidich aoradh do an Dia, ni a ta iad a’ deanamh le ’n glùn a’ lùbadh agus dealbh na crois a tharruinn orra féin. Tha an sin an aifrionn (*eucharist*) air a roinn agus na creidich, an dèigh doibh trasgadh ré na maduinne (oir cha ’n ’eil e iomchuidh gu’m measgadh feòil agus fuil an t-Shlànuighear le biadhaibh eile) ag gabhail di. Ma dhòirtear boirenn de ’n fhuil trid mi-chùram air a’ bhòrd, feumaidh an Sagart am boirenn imleach suas, agus an t-àite air an do thuit e bhi air a sgrìobadh, an sgrìobadh a bhi air a losgadh, agus an luath bhi air a tasgadh leis na cuimhneachain (*relics*) taobh na h-altrach, agus feumaidh esan do ’n d’ éirich so peanas a chur air féin ré dà fhichead latha.

Ma thilgeas neach an aifrionn trid tuiteamais feumar an tilgeadh a losgadh, an luath a thasgadh, agus cuiridh an neach do ’n d’ éirich so, ma’s sagart e, peanas air féin ré dà fhichead latha, ma’s easbhuig e ré trì fichead latha ’sa deich, ma’s neach e nach buin do ’n chléir ré deich latha fichead.

Tha an sagart a ta ’riarachadh na h-aifrionn a’ riochdachadh pearsa Chrìosd, Ard Shagart an lagh nuaidh. Tha an aifrionn féin a’ riochdachadh fhulangais, agus earradh an t-sagairt a’ riochdachadh an earraidh leis an d’ éid iad Chrìosd ré fhulangais gu masladh a thoirt da. Mar so tha am brat-aghaidh a’ riochdachadh a’ bhréid leis an do chòmhdaich iad gnùis an t-Shlànuigheir, ’n nair a bhual iad e agus a dh’ iarr iad air fàidheadaireachd a dheanadh, co a bhual e, Lucas, xxii. 64. Tha ’n leine-aifrionn (*alb*) a’ riochdachadh na deise ghil leis an do chòmhdaich Herod e; tha ’n crios-leasraidh, an crios-duirne, agus an cota-fada (*stole*) a’ riochdachadh nan còrd ’s nan cuibhreach leis an robh e air a cheangal ag amannaibh fa leth d’ a fhulangais; tha ’n deis’ nachdair (*chasuble*) a’ riochdachadh na faluinn scàrlaid leis an do chòmhdaich iad e mar bhaoth rìgh, agus a’ chrois air a driom a’ riochdachadh a’ chroinn-cheusaidh a thug iad air a ghiùtan, agus anns an àite mu dheireadh tha bearradh an t-sagairt a’ riochdachadh a’ chrùn sgithich.

“Ach cha ’n ’eil mi a’ tuigsinn fathast cia mar nach ’eil eaglais againn an Albainn,” arsa mise.

“Tha mar so,” arsa esan. “Is i so an eaglais a shuidhich Chrìosd; tha i fo riaghladh luchd-ionaid nan abstolan, agus tha a buill air an fìrinneachadh ’n an naoidheanan trid Sàcramaid Naomh a’ Bhaistidh. Dhiùlt na h-eaglaisean agaibhse dol a steach air an dorus so agus nime sin is gaduichean agus luchd-reubainn iad.”

“Nach ’eil am Biobull ag ràdh,” arsa mise, “gu’m bheil duine air fhàirinn-eachadh trid creidimh a mhaìnn.”

“Cha ’n ’eil an sin,” ars’ esan, “ach baoth-chreideamh a thog a cheann ri linn éiridh a mach Lutheir o chionn trì cheud bliadhna.”

An déigh mórain deasboireachd de ’n t-seòrsa so, chunnaic mi nach robh choltas oirnn a’ chéile thuigsinn, gha’b mi mo chhead deth ag guidhidh gu’n cuireadh Dia thugainn leitheidean Mhartin Lutheir a thogadh am fianuis air son puinc fireantachd tre’chreidimh mar a thog esan anns na briathran ainmeil a leanas:

“Tha mise, Martin Luther, searmonaiche neo-airidh soisgeul Iosa Crìosd, mar so ag aideachadh agus mar so ag creidsinn: nach b’i a’ phuinc so, *Gu’m fìrinnich creideamh a mhàin gun oibribh an làthair Dhé*, air a tilgeadh bun os-ceann a chaidh, aon chuid leis an ìmpire, no leis an Turcach, no leis an Tartarach, no leis a’ Phersianach, no leis a’ Phàpa le uile phrìomh-easpuigean, easpuigean, shagartan, mhanaich, chailleach-a-dubha, rìghrean, phrionnsachan, le uile chumhachdan an t-saoghail, no fathast le uile dhiabhlaibh ifrinn. Seasaidh a’ phuinc so ole air mhath leo e. * * * Is e so mo theagasg-sa. So chuir an Spiorad Naomh, an eaglais, agus na fireana an céill. An so leanaidh mise. Amen.”

ISHMAEL IONMHUINN.

FREAGRADH DO ORAID GHAILIG DHR. BOCHANAN.

GLASCHU, 24mh Màrt, 1873.

A DHIADHAIR URRAMAICH,

Fhuair mi ann am chainnt mhàthaireil, òraid ris am bheil d’ ainmsa mar ùghdar, agus d’ an tìodal—“Seanachas a thaobh a bhi a’ roghnachadh mhinistirean a Eaglaisean eile.” Leugh mi an t-ìomlan dhi le aire chùramaich. Ceadaich dhomh ann ’s a’ chainnt cheudna, beagan cheisdean a chur riut ann an dainh ris a’ cheist bhuaireasaich air am bheil thu ag iarraidh a bhi a’ soillseachadh nan Gàidheal.

Tha thu ag innseadh dhuinn an dainh anns am bheil Eaglaisean Presbiterach Eirinn, Shasunn, Chanada, Australia agus New Zealand a’ seasamh ris an Eaglais Shaoir, mar thoradh air an lagh a bha air a dheanamh leis an Eaglais o chionn tuilleadh agus fichead bliadhna; agus gur h-i a’ cheisd a tha aig an àm so fa chomhair na h-Eaglais Shaoir—“An toir sinn an cothrom ceudna do Eaglais *Ralph* agus Ebenezer Erskine, urramaich dhiadhaidh, agus a tha sinn a’ toirt do na h-Eaglaisean ud eile?”

Càite am bheil, agus co i, Eaglais nan Erskines?—Tha fios aig a’ chuid is mo de na Gàidheil, agns agadsa, nach ’eil e dlìgheach a bhi a’ sloinneadh Eaglais nan U.P.’s air na h-Erskines—Gu’n do chuir iad Fianuis agus creud Eaglais nan Erskines fo an casan a chionn còr agus trì fichead bliadhna, ’n nair a chlaon iad gu bhi ’n an *Voluntaries*, agus a dhealbh iad Fianuis ùr anns an robh dainh na h-Eaglais ris an Stata air a h-àicheadh. C’ar son a sgar iad uatha aig an àm ud, Dr. M’Crie, Bruce, Aitken, agus Hogg, agus a thug iad Dr. M’Crie. a réir cinnt an Abstoil, thairis do Shàtan—Nach ann a chionn gu’n do dhiult an ceathrar mhinistirean urramach ud, claonadh air falbh o chreud agus o fhianuis Eaglais nan Erskines.

C’ar son a bha dorus na h-Eaglais Shaoir air fhosgladh do mhinistirean nan Eaglaisean a chaidh ainmeachadh, air bonn an ionannachd ann a

creud agus ann an càileachd rithe féin, le Achd na bliadhna 1850, agus air a dhùnadh leis an Achd heudna an aghaidh Eaglais nan U.P.'s, ma se 's gu'm bheil e fìor, mar "nach eagal leatsa a radh, Nach eil Eaglais an diugh air thalamh a shaothraich o chionn bliadhna ann am fion-lios an Tighearna, le tuilleadh eud diadhaidh, maille ri dìlseachd agus fallaineachd an teagaisg, agus le leithid a shoirbheachadh a chum glòir Dhé, agus a rinn Eaglais nan U.P.'s?" Nach ann a chionn gu'n robh iad aig an àm ud, mar Eaglais, mar tha iad an diugh a reir an aideachaidh fein 'n an *Voluntaries*, dhà-fhillte mar a tha an t-ainm *Voluntary*, a' ciallachadh air an aon làimh, a bhi 'cumail suas na h-Eaglais le saor thabhartsan a buill agus a luchd leanmhuinn; agus air an làimh eile, a bhi ag àicheadh nach 'eil "gnothuch aig an Uachdaran aimsireil ri nithibh na diadhachd, agus nach eil gnothuch aig an diadhachd ris-san." Tha deagh chuimhne agamsa air na làithean a dh' fhalbh, anns an robh thusa glé dhian agus ro dhileas an aghaidh na mearachd ud, agus cha ghabh e àicheadh gu'n do chlaon thu cho comharraichte o chionn beagan bhliadhnachan o aideachadh sgriobturail Eaglais Athleasaichte na h-Alba. Agus cha dean e feum dhuitse no do neach eile a bhi 'g àicheadh nach 'eil na U.P.'s cho neo fhallain 'n an Creud agus a bha iad roimhe so mar a dhearbhadh iad féin leis a' *Mhannifesto* a thàinig a mach o chionn dà mhìos. Ciod a tha fianuis chleachdail agus aideachail nan U.P.'s a reir a' *mhannifesto* ud a' ciallachadh a thaobh gnothuch an Uachdarain ri nithibh na diadhachd?

C' arson a tha iad ag iarraidh gach Eaglais Stéidhichte, glan no salach, a thilgeadh bun os cionn—Nach ann a chionn nach 'eil gnothuch aig an Uachdaran ri nithibh na diadhachd?

C' arson a rinn iad na b' urrainn iad gu bhi dùnadh a mach a' Bhìobuill as na sgoilean rioghachdail—An ann a chionn nach 'eil uiread meas aca air Focal Dhé agus a tha aig Crìosduidhean eile? Cha 'n ann, ach a chionn nach 'eil, a réir an creudsan, gnothuch aig an Uachdaran ri nithibh na diadhachd.

Ciod e 'bu nàdur do 'n iarrtus a thàinig o chionn naoi bliadhna o Chléir Dhornoich, agus o Sheanadh Chataobh agus Ghalthaobh? An e, gu'm biodh an t-aonadh air a dheanamh, olc air mhath? Cha b' e sud idir an iarrtus, ach a réir do chainnt féin—"Gu'm biodh *Committee* air a chur air leth a chum beachd nan Eaglaisean ud fhaotainn, a dh, fhunchainn an urrainn aobhar an dealachaidh a tha cadar sinne agus iadsan a bhi air a thoirt air falbh."

Fhuaradh a mach gum bheil eas-cordadh do-réitichte eadar an Eaglais Shaor agus na U.P.'s agus air an aobhar sin, chà'n e "iarrtus nan Cléirean Gaidhealach ud" gu'm biodh dorus na h-Eaglais Shaoir air fhosgladh dhoibh mar a tha iad, 'n an *Voluntaries*. Cha 'n e an iarrtus gu'm biodh Comunn na h-iorguill, d'an goirear gu coitchionn, ach gu mearachdach—Comunn an Aonaidh, a sior-fhoirneadh a cho-mheasgachaidh so air an Eaglais.

Tha fios aig na Gàidhil agus agadsa, nach e an aon aidmheil a th' aig na U.P.'s agus aig an Eaglais Shaoir. Tha iad cadar-dhealaichte 'n an dòigh-ean riaghlaidh—Tha innealan aoraidh agus laoidhean neo-dheachdte an àite nan Salm aca-san, mar nach 'eil aig an Eaglais Shaoir. Tha iadsan ag àicheadh earrannan do Leabhar Aidmheil a' Chreidimh, anns am bheil, a

rèir do bheachdsa, ioma *smid* shoilleir do àicheadh mu Eaglais Stéidhichte. Tha an Eaglais Shaor ag aideachadh an iomlain do Leabhar aidmheil a' chreidimh, mar aidmheil a creidimh féin. Ged is ann o'n aon fhreumh a thàinig iadsan agus sinne, chlaon iadsan o theagasgan agus o riaghladh Eaglais fhianuiseich an Athleasachaidh, mar nach do chlaon sinne fhathasd mar Eaglais. Ged a tha iad ag aontachadh ruinne a thaobh teagasgan saorsa na h-Eaglais; tha iad ag àicheadh uachdranachd Chrìosd thar nan uile nithe do 'n eaglais,—an teagasg sin leis am bheil saorsa na h-Eaglais air a barrantachadh. Cha 'n 'eil na U.P.'s a dh' aon bheachd ris an Eaglais Shaoir agus ri Eoin Baiste, a thaobh laghalachd sgriobturail pòsaidhean brùideil eadar fir agus am peathraichean-céile, no eadar mnathan agus am braithrean-céile.

Tha thu 'g innseadh dhuinn “gu 'm bheil cheana anns an Eaglais Shaoir féin, lionmhorachd a tha 'n an *Voluntaries* cho dian ris na U.P.'s” Ma tha, Is e is dòcha nach fad a bhitheas—Tha latha gu teachd, ann 's nach bi mic ud na ban-oglaich 'n an oighreachan maille ri mic na mna saoire. Ma tha iad innte. An ann air dorus na h-onoir agus na firinn a fhuair iad a stigh? Ma tha an t-snidhe 'san tigh, am bheil leigheas is fearr air a chùis na toll a dheanamh 'na mhullach a leigeas a stigh na siontan?

A Dhiadhair urramaich agus ionmhuinn, feudaidd tu a ràdh, riumsa mar a thuir thu cheana ri do bhràithrean, ann an dreuchd na ministreil-eachd, gur h-ann gu 'breugach no gu h-aineolach “a tha mi cur as leth nan U.P.'s cuid do na beachdan a tha iad féin ag aideachadh gu follaiseach agus gu h-onorach. Is aon ni e, a bhi cur na bréige agus an aineolais as leth do bhràithrean, ach is ni eile e, do chùis dhithidh a dhearbhadh, air do na U.P.'s iad féin a bhi togail fianuis cho soilleir 'n ad aghaidh agus a rinn iad gu sònruichte anns a' *Mhanifesto* a dh' ainmich mi, agus a tha a nis am fianuis an t-saoghail.

Is mi, leis gach urram a dhlighear dhuit,

Do sheirbheiseach umhal,

GOLL M'CHALBHIN.

A dh' ionnsiudh an urramaich,

RAIBEART BUCHANAN, D.D.

SINE CHAIMBEUL.

CAIBIDEAL I.

THA ann an sgìreachd dlùth air baile bòidheach Dhunodhain agus air brnaich na h-aimhne àillidh sin, Clnaidh, an gàradh-càil agus mheas maraon ri làrach an tighe bhòidhich a bha o cheann ioma bliadhna air mhàl aig Seumas Caimbeul.

Bha Seumas 'na òigeir firinneach, agus cho sona is bean fhaotainn air an robh eagal Dé. 'S i cliù na muinntir d' am b' aithne i fathasd m'a tiomchioll gu 'n robh Màiri Chaimbeul 'na h-òg-bhean dhiadhaidh a' fuireach aig an tigh mar a tha 'n t-Abstol ag iarraidh.

Bha Seumas a' tarraing teachd-an-tìr gun aobhar gearain as a ghàradh. Shaoithrich is dheasaich e a ghàradh le leithid de chùram, 's gu'n robh an toradh a b' fhearr is a bu tràithe anns a' chearn sin de 'n dùthaich aige.

Chreic e an toradh so daonnan aig prìs riaghailtich, is cha tug e riamh oidheirp air a' bheartach a charadh, oir is e, mar is minic a thubhairt e a bhi firinneach uaill an duine bhoichd.

Car àireamh de bhliadhnaichean bha chàraid stuama so a' tighinn beò gu sona 'n am bothan beag. Cha 'n 'eil ag nach b' éigin doibh saothreachadh gu goirt agus air nairibh mar a bha air iunseadh domh ioma goimh fhulang ann an dùllachd a' gheamhradh. Ach bha iad iomhuinneach mn chéile agus anns an ath àite, do Dhia mheas iad gu 'm b' e an dleasannas aon a chéile thoileachadh; agus fhuair iad mar a ta an fhèrinn ag ràdh, gu 'r fearr lòn luibhean maille ri gràdh na damh biadhtha agus fuath leis.

An déigh a sheirbhis là cha do leig Seumas nair air bith dheth caibideal a leughadh ri a mhnaoi agus ùrnuigh ghoirid a chur suas ri Dia mu 'n do ghabh iad mu thàmh.

Cha b' i toil De gu 'm bitheadh aig Màiri ach aon leanabh, gidheadh cha do mhill iad an t-aon so le tuillidh 's a chòir de mhùirn mar a ta mòran 'n an suidheachadh a' deanamh.

Ged nach do chaomhainn Màiri riamh an t-slat an uair a bha i feumail, gidheadh cha robh anns a' choimhearsnachd màthair a bu chaoimhneile. An uair a bhitheadh Sine math chluicheadh i maille rithe; sheinneadh i dhith; ghiùlainneadh si i gus na blàir uaine a' leigeil fhaicinn dhith nam beanntan àrda gorma fad as; nan eun bòidheach anns na gengaibh agus nam bàtan beaga air an amhainn. Mu 'm bu glànn a b' nrrainn i labhairt, theagaisg i dhith ùrnuigh ghoirid a dheanamh ri Dia is dleasannas do thaobh, maille ri a dleasannas d'a comh-chreutairean féin.

Air do Shine a bhi mu thri bliadhna dh' aois thug a pàrantan leò i gach là gus an tigh-aoraidh agus aig na h-amannan sin chòmhdaich iad i gu poncail glan, ach uair air bith cha do chàraich iad suas i le rìomhadh gun fheum.

Ach b' i toil De co dhiù deadh phàrantan an leinibh so a thoirt uaipe. Air do Shine a bhi mu shè bliadhna dh' aois thàinig fiabhras eagalach do 'n àite, a rinn air tùs greim air Màiri agus a ris air a fear agus leis an robh iad a dh' aindeoin gach léigh is cunnaidh-leighis air an gearradh le chéile sìos. Ach cha robh am bàs 'na ole air bith doibh-san. Bha an gath air a thoirt as a bhàs doibh oir bha an earbsa ann an Dia, agus a réir a thoile thug e leis iad as an t-saoghal bhrònach, aìmhreiteach so do 'n àite shona sin far a' bheil daoine air an deanamh comh-ionann ris na h-aingle, agus 'n an cloinn do Dhia. Ach bha am bàs a rèir eòlais 'n a mhi-fhortan mòr d' an caileig air son an robh mo bhean is mi féin cho duilich is gu 'n tugamaid leinn dhachaidh i mar bhi gu 'n robh mòran cloinne againn féin. Cho luath is a chaochail a h athair agus a màthair thugadh air falbh do thigh-nam-bhochd i. An déigh dith bhi an sin mu dhà mhìos ghabh seana bhean a bu phintha seann dhiù is a bha chòmhnuidh 's an sgìreachd os làimh a cumail gus am bitheadh i dà bhliadhna dheug na 'n toireadh an sgìreachd dith dà sgillinn deng 's an t-seachdain.

Air do 'n sgìreachd a h-aonta thoirt leis an tairgse so thug pintha a seann an leanabh leatha do 'n bhaile agus ri bliadhnaichean cha 'n fhaca mi tuillidh dhith; oir mu 'n àm sin b' i toil De mo smachdachadh le trioblaid a dh' fhàg mi ré àine fhavla neo-chomasach air freasdal do m' sgìre. Aig ceann da bhliadhna dheug rinn Dia 'n a chaomh thrècair m' aiseag a ris gu slàinte,

agus an sin chaidh mi do Dhunodhain uair is nair ach chaidh dhìom a lorgachadh. Bha piuthar a seanar marbh is a tigh fàs. Mar se cha robh e comasach dhomh cuideachadh air bith a dheanamh le nighean dheagh Skaumas Chaimbeil. Ach bha mi earbsach nach bitheadh Dia mall gu ghealladh a choimhlionadh a bheannachadh leinibh na càraid ionmholtas so, agus mar a bha mo dhòchas thàinig e gu crìch. Bheannaich Dia Sìne Chaimbeul. Gun ag dhearbhadh e i ré tamull ach thug e fadheadidh dhithse a chuir le deuraibh buain le h-aoibhneas.

Bha Seumas agus Màiri Chaimbeul marbh mu thrì bliadhna deng an uair air feasgar àraidh is mi a'm shuidhe maille ri 'm theaghlach ri taobh na teine a chaidh mo ghairm gus an dorus a dh' fhaicinn boirionnaich aig an robh tàmh-thigh diblidh ach measail anns a' bhaile. "Ghabh mi dhànachd," arsa' ise, "teachd thugaibh a dh' iarraidh oirbh tighinn a dheanamh àrnuigh maille ri boirionnach òg bochd a tha réir coslais dlùth do 'n bhàs." "Agus cò," arsa mise, "am boirionnach òg a tha an so." "Cha 'n 'eil ach beagan eòlais agam oirre," fhreagair i. "Thàinig i dh' ionnsuidh mo thighe o cheann eitheir latha deug aig deireadh na garbhdhoinninn thàirneanaich agus dhealanaich a bhuail binnein na h-eaglais, is a thug air a' chraoibh mhòir pheur agaibhse seargadh." Bha e da nair a dh' oidhche 'n nair a bhuail i 's an dorus. Thuit dhomh gu 'n robh mi air mo chois ag crìoch-nachadh ni éigin no cha leiginn idir a stigh i. "An saoil thu," arsa mo bhean a choisich a mach am dhéigh, "co as a thàinig i." "Gu dearbh," fhreagair a' bhean, "cha 'n 'eil mi saòilsinn gu 'n tainig i ro fhad air astar, oir ged a bha ni no dha paisgte 'na làimh cha robh aon chuid boineid no clòca oirre." "Tha eagal orm," arsa mo bhean is i ag amharc ormsa, "gur e h-innte creutair mi-fhortanach éigin do nach aithne Dia. "Gu firinneach le 'r cead," arsa a' bhean, "cha tugainn àite am dheid do dhroch aon air bith ann am thigh, ach tha mi da-rìreadh a' smuaineachadh nach nrrainn aon air bith aon droch ni a ràdh ris a chaileig aonranaich bhochd so. Tha i anabarrach pongail agus simplidh 'n a còmhach agus ro shìobhalta caoimheil 'n a dòigh. Am feadh a bha i 'n a slàinte, bu tric ré na ceud seachduinn a bha i maille riomsa rinn i beagan obair do Mhac Colla an tuathanach do 'm b' aithne mar a dh' innis i dhomh, a h-athair agus a màthair agus an sin phàigh i dhomh, a da sgillin gach oidhche air son an tìge, ach o'n dh' fhàs i bochd is gann a b' urrainn i nìread a thogail is a ghlaidheadh i o bhàsachadh, le bhì reic aon an déigh aoin nam beagan bhadan aodaich a thug i maille rithe. Tha Biobull ciatach aice maille ri Leabhar-shalm a tha a ghnàth 'n a làimh. Iad sin cha bu toil leatha air chor air bith a reic, tha i ag radh, oir nach 'eil aice do luchd-com-fhurtachd ach iad." "Nach dubhairt thu" arsa mo bhean, "gu 'm b' aithne, do 'n tuathanach Mac Colla athair is màthair na caileige bochd so." "Thubhairt le 'r cead" arsa a' bhean, "Bha iad a chòmhnuidh 's an sgìreachd so o cheann na h-uiread de bhliadnathan. B' e Caimbeul a b' ainm doibh." "Caimbeul," ghlaodh mo bhean, "am bheil e comasach," agus sheall i ormsa.

Dh' eirich mi air ball agus dheifrich mi an déigh na mnatha do 'n bhaile a' breithneachadh romham air dìomhaireachd slioghean an Tighearna, cionnus a tha an t-ionracan car tamull a réir coslais air a bhrathadh am feadh a tha an t-àingidh a' soirbheachadh. Ach tha fios againn gu 'n oibrich na h-uile nithe chum maith do 'n dream aig am bheil gràdh do Dhia.

(Ri leantainn.)

TIR NAM BEANN 'S NAM PHARISEACH.

ORAN molaidh do'n urramach Seòrus Mac Aulaidh, ministear na h-Eaglais Shroire ann an Seann Chilpàtric—air do'n ùghdar iomradh a leughadh air searmoin a liubhair Mr. Mac Aulaidh ann an *Alexandria* air an 20mh là do'n 9 mhìos 1870, anns an robh na briathran a leanas:—

“A thaobh na Phariseachd, is maith is aithne dhomhsa a nàdur agus a spiorad; air dhomh a bhì air m' àrach ann am measg nam Phariseach—'s iad sin Ministearan agus Seanairean na Gaedhealtachd—cha bu toigh leam a bhì dìteadh mo luchd-dùthecha, am measg am bheil mòran do chrìosduidhean fiùghail; ach 's e an drùghadh a rinn iad orm, gu'm bheil gnè do thlachd féin bhrosgullach aca ann a bhì a' saòilsinn nach bì àireamh na muinntir a théid a thèarnadh ach tearc. Ann an dìon teagasg an taghaidh, is gnàth leò an toiseach a bhì làn chinnteach gu'm bheil iad féin am measg na muinntir thaghta.”

FOXN—“Green grows the Rashes O?”

Mo ghaol an Gàedheal barrasach,
Mac Aulaidh 'n Seann Chilpàtric,
Saorthoil each gun lìb gun fhoill
O thìr nam beann 's nam Phariseach.

'S e dh' fhàg do chliù cho annasach,
Cho soilleir, òirdheirc, aithnichte,
Gun d'rugadh tu 's gun d'fhuair thu d'àrach
'Measg nan Gàedheal aineolach.

Mo ghaol, &c.

'Measg nan Gàedheal fiata borba,
Dìomhaire, dorch, daunara,
'S iad làn do lùbair eachd 's do cheilg,
'S gun ac' ach dealbh an aìdeachaidh.

Mo ghaol, &c.

Mar òr gun sal nach caochail snuadh
Ged thumta 'n ruadhan salach e,
Cha d'fhàinig claochadh smal no ruaimleachd
Air do bluadhan barraichte.

Mo ghaol, &c.

Agad fhéin tha 'n inntinn uasal,
Dha 'm bu dual an fhallaineachd,
'S an cridhe glan nach gabhadh truailleadh
Dh' aindeoin cluin nam Phariseach.

Mo ghaol, &c.

'S tu féin an Cismhaor aithreachail,
Le 'n dìtear uaill nam Phariseach;
'S an àm bhì 'togail AIR AN AONAIDH,
Cha bu chlaon 'sa' charraid thu.

Mo ghaol, &c.

'N uair théid leat a cur gu sàile,
Fág air traigh nam Phariseach;
'S a h'uile ACHAN 'tha 's a' chànap
Do shliochd nan Gall 's nan Sasunach.

Mo ghaol, &c.

Glac am falmadair 'n ad dhòrn,
Bì gramail seòlta caithriseach,
Leig a ceann an taobh a théid i,
Na cuir éis no grabadh orr'.

Mo ghaol, &c.

Cum a sliasaid ris an fhuaradh
Deas no tuath 'g am faigh thu i,
Gus an gabh i 'n grunn gu foil
Air beanntaibh bòidheach “AMYRALD.”

Mo ghaol, &c.

Bì slor luaidh air glòir an AONAIDH,
Fad 's a chaomhnar d' anail dhuit;
Mol an gràs a rinn do shaoradh,
O sheann taois nam Phariseach.

Mo ghaol, &c.

Seann taois CHALVIN agus PHOIL
Nis mò cha chuir an aileag ort,
'S ann gheibh thu 'n iocshlaint choisgeas
t' lotadh

'N tobar fìor uisg AMYRALD.

Mo ghaol, &c.

MUILEACH.

PADRUIG MAC GILLEADHAIN.

THUG co-thional Thobarmhoire gairm aon-sgeulach do Mhr. Mac Gilleadh-ain, ris an do ghabh e, agus bha e air a shuidheachadh air an treas latha do cheud mhios an fhogharaidh 's a' bhliadhna 1843. Bha e ann an saothair cho pailt 's a bha e riamh, cha 'n e mhàin 'n a cho-thional fhéin, ach air feadh Mhuile air fad, 's a' Mhorairne, ann an Ardnamurachan, agus ann an àiteachan eile—b'e da rìreadh teachdaire nan *eaglaisean* e. Phòs e air an t-seachdamh là deug de cheud mhios an fhogharaidh 1843, agus fhuair e bean-uasal a bha “na còmhnaidh d' a réir féin” anns gach dòigh, ach ged a bha 'n t-aonadh cho sona, agus an dachaidh cho taitneach, cha do chum e uair an uaireadair riamh e o dhòl a shearmonachadh Chrìosd do na sgìreachdan mu 'n cuairt, agus tha iad beò fhathast a thredraich e thairis air beanntan Ardnamurachan air oidheche dhòrcha fhiathaich gheamhraidh, le lanntair beag a' soillseachadh na slighe thairis air starrain gharbh' nan aimhnichean 's iad nan cruaidh-leum; ach thèid gràdh troimh theine 's troimh uisge—agus bha “gràdh Chrìosd 'ga cho-éigneachadh gu bhi beò cha 'n ann da féin, ach dha-san a fhuair bàs air a shon.”

Rugadh a' cheud leanabh da ann a' mìos meadhoin an t-samhraidh, 1844; de cho dùrachdach 's a ghuidh e os ceann na tiodhlaic ùir so o 'n Tighearna. Agus ann an ùrnuigh air son slàinte an naoidhein shaol leis gu 'n d' fhuair e an earrann so, “Ni sliochd seirbhis dha: measar e do 'n Tighearn' mar ghinealach.” (Salm xxii. 30). Fad an dà bhliadhna dheug a shaothairich e ann am Muile thug an Tighearna a ghnùis da, agus bha àireamh nach bu bheag air an tionndadh bho dhorachadas gu solus. Chaochail 'athair agus a mhàthair 'san àm sin, freasdal a bha glé dheuchainneach dha, do bhrìgh gu 'n robh a ghràdh dhoibh ro dhomhain.

Dh' fhiosraich an Tighearna a theaghlach le bàs aon do 'chloinn; thug sin esan ni b' fhaigse air làimh an Tì a smachdaich e, agus fhuair e gràs gu bhi 'pògadh na slaithe.

'S a' bhliadhna 1853—air iartras na h-Eaglais, chaidh e shaoithreachadh car treis do Cheap Bhreatunn agus Nova Scotia, cha deachaidh tàmh air ach a' searmonachadh 's a' frithealadh òrdnighean—mìltean ag éisdeachd, anns gach àite. Bha déigh mhòr aca air a chumail, 's chuir iad gach buaireadh a smaoinicheadh iad mu 'choinneamh airson a chumail gun tighinn air ais do Bhreatunn ach ann ceann cùig mìosan phill e gu Tobarmhoire air a shàruchadh, agus air ùrachadh le 'shaothar ann an America.

Fhuair e gairm dhùrachdach o cho-thional Steòrnabhaigh 'sa' bhliadhna 1855. Dh' fhàg e co-thional beag, airson co-thionail ro mhòr agus cud-thromach; cha robh an dealachadh furasda, ach chunnaic e mar dhleas-annas air Muile fhàgail. Chaidh e sàs 'n a obair ann an Steòrnabhaigh gu gramail, a' saoradh a cho-thionail o fhiachaibh trom'; a' searmonachadh an t-soisgeil o thigh gu tigh, agus o 'n chùbaid a' searmonachadh trì uairean gach sàbaid, agus a' cumail coinneimh ùrnuigh dà uair 'san t-seachduin, agus ag ullachadh gu coguiseach gach ni 'bha e 'toirt ri aghaidh an t-sluaigh. 'S a' bhliadhna 1856 bha mòran air an dùsgadh gu

cùram mu'n anam; agus a rithist 's a' bhliadhna 1859 bha so ni bu choit-chinne am measg an t-sluaigh; bha a làmh an làin, agus làmh an fhìrchuideachaidh a bha maille ris car treis. Cha robh aobhar faicsinneach air bith air son a' ghluasaid so ach searmonachadh theagasgan mòra an t-soisgeil:—eadhon, 'Tuiteam an duine o Dhia—am feum air ath-bhreith leis an Spiorad,—Gràdh sìorruidh Dhé do pheacaich chailte—Fulangas agus bàs Chrìosd—agus slàinte air a tairgse gu saor do pheacaich. Thug Dia a ghnùis; agus ghiùlan na teagasgan sin toradh. Bhrist a shlàinte, agus b' éigin da turas a thoirt do dh' America air son fois, agus an dòchas gu'm biodh e ni b' fheàrr le a thurus mara. Ged a fhuair e buannachd o 'thurus, cha robh e comasach air searmonachadh gu toiseach na bliadhna 1863. Bha so deuchainneach dha; sgrìobh e, "Thug an Tighearna uam an t-aon ni a dh' iarr mi air—gu 'n ceadaicheadh e dhomh bhi 'searmonachadh an t-soisgeil do pheacaich bhochda—agus co-chomunn a bhi agam ris féin, agus ri 'phobull ann an tigh an Tighearna;—tha mi 'g ionndrainn na comhfhurtachd spioradail agus na beatha a b' àbhaist dhomh bhi agam ann an òrduighean, ach is e *mo chrann-ceusaidh*. O! Tighearna thoir dhomh gràs gu a thogail, agus thusa ghlòrachadh 'n am thosd, agus 'n am aonaranachd agus an t-slat a phògadh agus Esan a dh' òrduich i."

An déigh so bha e comasach searmonachadh gu h-eudmhor agus dùrachdach mar a b' àbhaist; 's a' bhliadhna 1866. chaidh e air ais gu *Nova Scotia*, agus Ceap Bhreatunn, a' searmonachadh, agus a' cur impidh air muinntir na roinnean a leigeil seachad a bha air briseadh a mach an co-cheangal ri aonadh.

Chaidh an t-iomradh a leanas a sgrìobhadh 'san àm so (1866) 'san "*Halifax Presbyterian Witness*." "Le mòr thlachd tha againn ri ainm-eachadh gu 'n d' thàinig an t-Urr. Padruig Mac Gilleadhain leis a' *Chlima*. Ministear measail do Eaglais Shaor na h-Alba, a shearmonaich caochladh bhliadhnachan le mòr thaitneachd ann an *Wycocomah*, 'se 'bheatha 'so le mìltean ann an Ceap Breatunn 'tha 'ga mheas mar an Athair Spioradail. O cheann seachd-bliadhna-fichead bha Mbr. Mac Gilleadhain 'na mheadhon air ath-bheothachadh comharraichte 'san àite so, agus tha toraidhean an dùsgaidh sin ri 'm faicinn, agus tha cuimhne ùr agus thaitneach air na làithean sin fathast."

Thubhairt e fhéin an déigh tighinn dachaidh, "b' fheàrr leam an sgrìobhadair bhi air *ceudan* a chuir ann, na *mìltean*, 'se mo bheachd gu 'm faodadh e *ceudan* a sgrìobhadh."

Air dha teachd air tìr ann 'n *Liverpool* sgrìobh e, "De cho taingeal 's a bu chòir dhomhsa bhi air son na slàinte a thug E dhomh, agus air son mo thoirt troimh m' obair cho comhfhurtail. Buidheachas d'a ainm naomh. '*Thighearn*' ullaich mise air son a' bhàis."

An déigh tighinn dachaidh chaidh e 'shearmonachadh do sgìr a bhreith. Fhuair e fuachd, luidh e, agus fad cuig mìosan deug dh' fhuillig e mòran, bu tric ann an cleachdadh na h-ùrnuigh e 'n a thrioblaid, theireadh e fo 'anail, "Iosa gràdhach, Iosa gràdhach," agus gu tric, "Riinn mise seirbheis do mhaighstir maith, do mhaighstir maith."

Air an ochdamh-là-fichead do 'n Mhàrt 1868, aig seachd uairean 's a' mhaduinn chruinnich a theaghlach mu thiomchioll, thog e 'làmh ris gach aon fa leth, mar gu 'm biodh e 'g am beannachadh, agus a' gabhail slàn

leò; mu ochd uairean 'san fheasgar chodail e ann an Iosa. Is beannaichte na mairbh a gheibh bàs 'san Tighearna, á so a mach; seadh a ta an Spiorad ag ràdh, chum gu faigh iad fois o'n saothair, agus leanaidh an oibre iad. Taisb. xiv. 13. "Nach 'eil fhios agaibh gu 'n do thuit uachdaran, agus duine mòr an diugh ann an Israel?"

Bu cheatharneach Mhr. Mac Gilleadhain anns gach seadh—duine air nach robh do dh'athadh ro ghnùis duine, a ghiùlain leis anns gach àit a' faireachduinn gu 'm b'e ministear Chrìosd—nach faiceadh neach sam bith, ann an àite sam bith, deanainh cuideachd do dhaoine beaga na mòra 'n t-saoghail, cha robh neach do 'm b' aithne e nach fairicheadh gu 'n robh anama pheacach luachmhor 'n a shùilean. Na 'm faiceadh e dithis, na barrachd cruinn, rachadh e null agus theireadh e "seadh, an ann a' moladh Chrìosd a tha sibh?"

Sgrìobh caraid, an t-Urr. A. Mac Dhòmhnuill, Ardchlach, uime:—Bha mi, latha 'sa' leas maille ris, aig an àm chaidh, chaidh cléireach òg gòrach seachad a' marcachd air each fiadhaich sgianach, a bha 'g éiridh air a chasan deiridh agus an cunnart an gille 'thilgeadh; bha Mhr. Mac Gilleadhain fhad 's a bha 'n t-each a' fradharc mar gu 'm biodh e 'na sheasamh air prìneachan, 's e sìor ràdh, "Seall air, theid an t-eanchainn às, duine gun iompachadh a th' ann. Nach cianail ma thèid an t-anam dubh aige ann an tiotadh dh'ionnsuidh caithir breitheanais? 'Thighearna dean tròcair air."

Thog e fianuis gun eagal an aghaidh bhàllachan, mhisg, agus ro-chùram an t-saoghail so, agus gach nì eile a dheanadh creutairean mi-chùramach mu nithibh spioradail, agus thog so naimhdean dha.

Bha e glé chaidreach ri iompachain òg, fhuair iad iad féin ann an làimh caraid aig an robh co-fhaireachduinn riu 'nan eagalan, 's 'nan dòchasan, rinn e faire thairis orra mar athair air a chloinn.

Cha robh a leth bhreac 's a' Ghàidhealtachd a' cur impidh air peacaich; aig àm àraid thubhairt e aig deireadh searmoin, "Dùinibh an dorus orra, 's na leigibh duine 'mach às an tigh gus an gabh iad ri Chrìosd. O anam, seall air Chrìosd le deis fhada ghil air sìos gu 'shàiltibh, agus crìoslaichte le crìos òir mu chiochaibh. Tha mi 'cur fianuis air a' ghréin a tha 'dol fodha 's an àird an iar gu bheil mi g'a thairgse dhuibh. O, gabhaibh ris," agus 'sin thionndaidh e ag ràdh, "Fosglaibh an dorus, leigibh air falbh iad, gheibh Chrìosd feadhain eile, Dia gu'n gabh truas dibh." Chuala mi e 'criochnachadh seirbhis aig àm frithealadh suipeir an Tighearna, ag ràdh gu druigheach ris na feadhain a bha falbh gun Chrìosd. "Tha sibh a' falbh o bheinn nan òrduighean neo-iompaichte, salach mar a thàinig sibh; tha sibh a' diùltadh Chrìosd, Dia gu'n gabh truas dhibh. Tha Sàtan a' falbh leibh, mar ghille-ceann doill, muin air mhuin, dùn air dhùn, càrn air chàrn, sìos do dh'ifrinn."

Chaidh na briathran a leanas a sgrìobhadh aig àm a bhàis:

"O, fhir mo ghaoil chaidh thu dhachaidh,
'S fhuich mo shùil oir 's fuar do leabaidh,
An cladh Shandabhig tha d' uaigh;
Ach tha t' anam shuas 's na flaitheas.

Bu tu féin an Teachdair' dileas.
 'S glan a laimhsicheadh tu 'n fhirinn,
 Bheireadh tu a chuid do 'n fhìrean,
 'S cha 'n fhàgadh tu an t-aingidh falamh.

An t-anam a bhiodh teagnhach fiamhach,
 'S imcheist air an robh e diadhaidh,
 Bheireadh tu dha còmharran lionmhor,
 Air cleachdadh gràis 's an anam.

An t-anam bochd a bhiodh air faontraigh,
 Ag iarraidh ionaltradh nan caorach,
 Ghlacadh tu air làimh gu caomh e,
 Gu 'n dearcadh a shùl air 'aodhair.

An t-anam a bhiodh luchdaicht' sàruicht',
 Le callach peacaidh 's buaireadh Shàtain,
 Bheireadh tu dha seòladh sàbhailt',
 Gu Léigh-na-slàint' 'ga ghlanadh.

'Tha muinntir Steòrnabhaigh ro-chianail,
 Leamsa cha 'n 'eil sin 'n a ioghnadh,
 Oir 's iomadh là air do phianadh,
 Ruin thu 'n teagasg o 'n a' Chrannaig."

A' chrìoch.

I. MAC-A-PHEARSON.

THEID MI GU IOSA.

Mar ta mi gun aon chùis do ghnà,
 Ach d' fhuil gu 'n dhòirteadh air mo sgà,
 'S gu bheil do chuireadh caomh dhomh tlà,
 O, Uain Dhé, tha mi 'teachd!

Mar ta mi, nis gun mhoill gun cheal,
 A dh' ionnlaid m' anam o aon dubh smal;
 'S d' fhuil féin a dh' fhuadaicheas gach sal;
 O, Uain Dhé, tha mi 'teachd!

Mar tàim, san uair bochd, truagh a's dall,
 Uam sealladh, saibhreas, slàint' air chall,
 Ach annad-s' gheibhear iad mar gheall;
 O, Uain Dhé, tha mi 'teachd!

Mar ta mi, 'nis air udal truagh,
 Le iomad imcheist 's cath ro chruidh,
 Le gleachd a mach 's geilt 'stigh gu buan,
 O, Uain Dhé, tha mi 'teachd!

Mar ta mi 's tu gu 'n gabh tre ghràs,
 Gu maith, 's gu 'n glan 's gu 'n toir a sàs;
 Do ghealladh, chionn gu 'n chreid gach trà';
 O, Uain Dhé, tha mi 'teachd!

A. M.

BRATACH NA FIRINN.

PAIRT 6.]

June, 1873.

LEABH. I.]

SINE CHAIMBEUL.

CAIBIDEAL II.

An uair a ràinig mi an tigh bha mi air mo thredrachadh a steach do sheòmar beag, far an robh leaba bheag air an robh boirionnach 'na luidhe fo aon phlaide thana agus a réir coslais ann an nàdur do chlà codail. Bha i ro ghlas-neulach agus a réir coslais a' dlùthachadh ris a' chrìch leis a' chaitheamh; ach gidheadh bha sìth-shàimh 'na luidhe air a gnùis a thug barrachd air aon nì a chunnaic mi riamh roimhe.

Am feadh a sheas mi sealltuinn oirre—oir cha leiginn leis a' mhnaoi a dùsgadh—cha b' urrainn domh gun chuimhneachadh air Seumas agus air Màiri Chaimbeul; agus thubhairt mi rium féin, An i so Sine bhàn bhòidheach?—ise 'bha o cheann beagan bhliadhnachan fo riaghladh athar is màthar chaoimh a ghabhail cùraim dhi 's a dh' fhaire thairis oirre, 's i gun charaid agus gun dachaidh agus am feum i bàsachadh am feadh a tha i fathasd ann am blàth agus an tréine beatha? Ach tha làithean duine mar fheur mar bhàth na machrach; fàsaidh e oir théid an oiteag thairis air 's cha' n'èil e ann.

Am feadh a bha na smuaintean sin a' dol troimh m' inntinn dh' fhosgail i 'sùilean 's dh' fheuch i ri éiridh 'na suidhe agus thubhairt i le feith-ghàire,—“Tha mi gu mòr 'n 'ur comain air son tighinn a dh' fhaicinn dìleachdain bhochd ged nach robh annam ach pàiste an uair a chaill mi m' athair 's mo mhàthair; gidheadh tha cuimhne agam cia minic a thàinig sibh gu 'm bothan, diblidh 's mar a bha e; agus cia minic a thug sibh aire gu caoimhneil d' an caileig.” Thionndaidh mi air falbh a dh' fholach nan deur a thàinig ann am shùilean, agus air dhise gun a thuigsinn c'arson a thionndaidh mi uaiphe agus c'arson nach do fhreagair mi i thubhairt i, “Le 'r cead tha eagal orm gu'n d' thug mi le 'm shaorsa cainnt oilbheum dhuibh. 'Se is dòcha nach 'eil cuimhne agaibh air Sine Chaimbeul? Bha m' athair agus mo mhàthair a chòmhnuidh ri bliadhnachan anns a' bhothan bheag a tha air bruaich na h-aimhne dìreach fo 'n Eaglais.” Bha mi nis air faotainn cuidte 's an tioma a thàinig orm; agus a' gabhail greim d'a làimh thubhairt mi rithe,—“A dhuileag bhochd am bheil thu 'ga mheas comasach gu'm biodh do ghàirdeachas caoin ri m' fhaicinn 'na oilbheum dhomh? Cha 'n 'eil mo nighean. Cha do dhichuimbnich mi idir thu, 's cha do sguir mi chuimhneachadh le tlachd air do phàrantan cliùiteach. Ach c' àit an robh thu o 'n chaochail pinthar do sheanar? Ciod a thug a nuas gus a so thu? Nach do chòmhlaich thu

ri càirdean air bith a rinn do dhìon, a rinn duit àite do phàrantan a chaill thu? An sin fhreagair i ann an spiorad a thug air mo shùilean lìonadh le deoir gàirdeachais. “Cha do chòmhlaich mi gun ag ri mòran chàirdean; ach cha do rinn an Dia sin a ta ’na athair do ’n dìleachdan mo thréigsinn. Chòmhlaich mi ri deuchainnean agus ri buairidhean a lean mi; agus iadsan a bu chòir a bhì ’nan luchd-dìon domh leag iad lìontan romham. Ach bha earbsa agam gu’n deanadh Iosa Crìosd a thug e féin air son ar peacaidh mo dhìon o’n droch shaoghal a ta làthair. Agus cliù d’a ainm,” thuirt ise, “s i ’glacadh a làmh ’n a chéile, “rinn e mo shaoradh; tha mi nis os ceann cumhachd shòlasan peacach. Ged a tha mi bochd is éigin domh an ùine ghoirid bàsachadh; gidheadh cha’n eil mi neo-shona; agus a nis air dhomh a bhì fad air mo thurus cha mhian-naichainn ged a bhiodh e am thairgse, pilltinn a ris ri staid slàinte agus ris an t-saoghal charach pheacach so.”

Am feadh a bha i mar so a’ labhairt dh’rhas i ro lag. Dh’ iarr mise oirre mar sin gun tuille a ràdh aig an àm mu na nithe a chaidh seachad, ag ràdh rithe gu ’n robh dòchas agam gu’n rachadh i am feabhas air chor ’s gu’n cluinninn a h-eachdraidh uile. Air domh ùrnuigh a dheanamh r’a taobh dh’ fhàg mi oidhche mhath aice, ’s a’ gealltuinn dìth gu’m faicinn i air an ath latha dheifrich mi dhachaidh.

CATBIDEAL III.

’Nuir a chuala mo bhean mo chunntas mu Shine anmoch ’s mar a bha e air dhi deoch a dheanamh ann an cabhaig thilg i còmhach uachdair uimpe agus chaidh i sìos do’n bhaile dh’fhaicsinn an trughainn bhochd. Air do thigh bhanaltruim Nic Aoidh a bhì laimh ri doras a’ ghàraidh chaidh i stigh anns an dol seachad, agus shocrnich i rithe air-son curam a ghabhail do’n chaileig euslain bhochd, gus an ghabhadh a h-eucail car a chum na cuid a b’fhearr, no na cuid a bu mhiosa ma dh’ fheadar a ràdh gu bheil am bàs do nìonaig cho math is a dhearbhadh Sine a bhith ni’s miosa na bhì air a h-aiseag a ris gu slàinte. Ach tha mi ’tarruing mo sgeòil ro fhada. Is leòir a ràdh gu’n do lean mo bhean agus mi féin air dol a dh’ fhaicinn Shine far an robh i ré dheich làithean. Aig ceann na h-ùine sin bha i air dol cho mòr am feabhas ’s gu’n d’ atharraich sinn i gu tigh bhanaltruim Nic Aoidh far an robh i ni b’ àirde suas ris an uchdaich, agus air an àrdan ghrianach cheudna air an robh mo thigh féin.

Bha sinn a’ meas gu’m biodh an t-àite ni b’fhallaine agus ni b’inntinniche do Shìne. Rinn biadh brioghar agus deadh chùram mòran air a son; gidheadh bha’n lèigh ag ràdh nach b’ urrainn i bhì beò. Fhuair i fuachd a luidh air a sgamhain o’n robh i nis ann an dian chaitheamh, a bha sinn am beachd a chrìochnaicheadh ’n a bàs mu ’n tigeadh an geamhradh. Ach ged a bha fios aice féin co math riuth-san a bha mu ’n cuairt di gu’n robh i ’dol thun a bhàis, gidheadh cha’n fhaca mi riamh aon chreutair a bu toil-inntinniche no a bu shona na bha i ’nuair a thug sin i gu tigh na banaltruim. Buidheachas do Dhia cha robh i a’ fulang mòr phéin. Bha ’lòchran a’ lasadh gu dealrach is bha i deas air-son an turuis air an robh i ’n ùine ghearr gu dol. Chaith i mòran do’n là a’ lèighadh is ag ùrnuigh, agus air uairibh aig àirde na gréine ’s ainmic latha nach suidheadh i aig

an dorus ag amharc mu'n cuairt oirre air blàthaibh uaine nan craobh, air an amhuinn a bha 'ruith 'n a caoraibh troimh 'n doire, air an eaglais air mullach a' chnuic far an robh stìil gu luidheadh a collunn maille r'a pàr-antaibh ionmhuinn, am feadh a dh' éireadh a h-anam an àird osceann nan neul gus an àite shona sin anns am faigh iad-san a ghiùlain buaireadh, crùn na beatha a gheall an Tighearna dhoibh.

Am feadh a bha i comasach air labhairt dh' innis i a sgeul duinn a lìon beagan is began a réir mar a bha i a' faotainn neirt, leis an robh ar gràdh dhi a bha mòr roimhe, a nis air a dhùblachadh.

Ach m'an aithris mi sgeul Shine mar a tha romham a dheanamh cho fad 's is comasach mi 'n a briathraibh féin is éigin domh focal na dhà uam féin a labhairt ris na boirionnaich òga sin a ni na dhéigh so eachdraidh Shine Chaimbeul a leughadh.

Tha mi nis am shean duine, ceither deug is trì fichead air seann là nollaig. Bha mi ré dhà fhichead bliadhna am mhinisteir 's an sgìreachd so, agus rè na h-ùine sin 's urrainn mi ràdh le Daibhidh an rìgh, cha 'n fhaca mi riamh an t-ionracan air a thréigsinn, no a shliochd ag iarruidh arain.

(*Ri leantuinn.*)

DO NA GAIDHEIL.

Cha bhuineadh dhuinn ar cànanin chaomh
Gu'm biodh 'g a cumail ann an daors'
Fo dhimeas is fo tharcuis dhaoin',
An tìr ar gaoil 'g a leòn.

Luchd-riaghl' ar sgoiltean le an-ìochd
Ni breitheanas gu cinnt an glac';
Mar gabh iad aithreachas d'am peac'
Cha téid iad steach do ghòir.

Cha cheadaich sinn gu'm bi 'n ar tìr
Miltean anam a'dol a dhith;
Gun aithn', gun eòlas air an *Sgrìobh*
Is fèarr na miltean òir.

'S na daoine mi-chneas' a tha 'san t-saogh'l,
'Tha 'cumail Focal Dhé o dhaoine'
E pronnaidh, 's bruthaidh 's cuiridh faoin,
'S le 'n sgrìos bheir saorsa mhòr.

Ni 'fhocal priseil a chraobh-sgaoil'
'S gach teangaidh, 's cànanin 'tha 'san t-saogh'l,
'S de'n Ghàilig ghrinn ni inneal gaoil
Gu'r gineal dhaoine' thoirt beò.

Ar làmhnan togaidh suas gu nèamh,
Is mionnaichidh air Leabhar Dhé,
Nach tosd 's nach sguir sinn bhi toirt beum'
Mur Bi iad réidh ri 'r còir!

GILLEASB' MAC IAIN.

DARA TEACHD CHRIOSD.

III.

Seallamaid ris an fhreagairt so, “amen, seadh thig a Thighearn Iosa.” Bheir sinn an toiseach fainear gur iongantach mar a ghluais an teachdaireachd so cridhe na h-Eaglais. Tha so soillear o na briathran. Feuch mar a dhùisg e tograidhean agus ionndrainn ’na cridhe, “amen, seadh thig”—bitheadh e mar a tha thu ag ràdh. Tha e air a chur ri aghaidh luchd-comunnachaidh ann an dòigh shònruichte aig Bòrd an Tighearna. Agus, O! nam bitheadh iad’ga thoirt fainear gu breithneachail, agus gu mothachail is cinnteach gu’n gluaiseadh e an fhaireachdainn so air an siubhal, “amen, seadh, thig a Thighearn Iosa.” A ris bheir sinn fainear gu’m bheil esan ag ràdh “Gu deimhin tha mi teachd an aithghearr.” Tha an Eaglais agus an t-anam gràsmhor ag ràdh. *Amen.* Bitheadh e mar tha thusa ag ràdh. Bitheadh suidhichidhean Dhè air an lìonadh suas gu luath. Bitheadh cuibhlichean an fhreasdail a’ ruith gu teann. Biodh cuspairean a’ ghràidh shìorruidh air an tional a stigh gun dàil. Dh’fhaodamaid a’ cheist a chur, c’arson a tha na nithe ud air an sgriobhadh sìos anns an Leabhar so? Nach ann a chum gu’m biodh iarrtus agus togradh na h-Eaglais air an gluasad gu’bhi ag ràdh, agus sin le togradh làidir. “Amen. Seadh, thig a Thighearn Iosa.”

’San treas àite chi sinn am focal so—“Seadh”—a’ leigeadh ris dhuinn meud nam fairichidhean làidir air an gluasad air siubhal neach tha air fhàgail gun chomas labhairt; tha e ’briseadh a mach mar so, “Seadh!” Is ann air a’ mhodh cheudna ’tha ’n Eaglais ’sa’ cheann teagaisg. Tha i mar gu’m b’ann fo bhuaidh fairichidhean làidir, gun chomas, agus a’ mothachadh nach ruig e leas a’bheag tuilleadh a ràdh, ach “Seadh,” “Amen.”

Fa-dheòidh fòghlumamaid o na briathra so—“thig a Thighearn Iosa”—ciod an ùrnuigh a bhuineadh do’n Eaglais a bhi ’cur suas. Bhuineadh dhì an ùrnuigh so a chur suas a’ h-uile latha’san fhàsach, ach gu sònruichte aig bòrd comunnachaidh.

Ach ciod e air siubhal na h-Eaglais a tha aig stèidhe nan tograidhean agus nan iarrtusan ud? Tha gu sònruichte, creideamh ann fèin agus ann a fhocal. Tha creideamh a’ deanamh gnothuich ris mar a tha e’g oibreachadh a mach anns an fhreasdal suidheachadh Dhè. A ris, tha na fairichidhean so stèidhichte ann an dòchas, “Gu ma beannaichte gu robh Dia agus athair ar Tighearn Iosa Crìosd, neach a rèir a mhòr thròcair, a dh’ath-gbin sinne gu beò dhòchas tre aiseirigh Iosa Crìosd o na mairbh, a chum oighreachd neo-thruaillidh, agus neo-shalach, agus nach searg as, a tha air a coimhead ’sna nèamhaibh dhuibhse.”

’Tha mar an ceudna gràdh da fèin agus d’a theachd aig stèidheadh a’ghnothuich. ’Sann mar so tha’n t-abstol Pòl a’ labhairt mu’n chùis, “cha’n ann dhòmhsa a mhàin ach dhoibhsan uile mar an ceudna leis an ionmhuinn a theachd-san.”

Fa-dheòidh tha dùrachd, iarrtus, iondrainn, agus togradh air a shon air an siubhal. Tha so aca air son nan aobharan a leanas. (1.) An uair a

thig àm 'fhoillsichidh, an sin bithidh an corp air a thogail suas ann an glòir. “Tha eadhoin sinne ag osnaich annainn fèin a’ feitheamh ris an uchdmhacachd, eadhon saorsa ar cuirp.” (2.) Bithidh mar an ceudna na naoimh uile air an làn-aideachadh am fianuis nan uile. An dream a chuir an saoghal an suarachas, agus ’s dòcha air an d’rinn an eaglais tàr, (3.) Bithidh iad air am fireanachadh gu follaiseach o na h-uile ni a chuir an lagh, an diabhol, agus an saoghal as an leth. (4.) Agus bithidh iad air an deanamh uile bheannaicht ’ann an Dia, agus làn mheallaidh iad e tre ’n uile shiorruidheachd.

A nis anam ma tha thusa ag altrum a leithid a dh’ iarrtus agus do thogradh ’s a dh’ ainmich sinn—fairichidhean aig am bheil a leithid sud du fhreumh—is cinnteach, gu’m bi fairichidhean freagarrach, air eiridh, uapa.

Bithidh tu ’gad uidheamachadh fèin air, a shon, oir “gach neach aig am bheil an dòchas so ann (Criosd) glanaidh, se e fèin, mar a ta esan glan.” Bithidh buaidh aig an teachdaireachd so ort. Fuasglaidh, i d’ aigne, o’n t-saoghal. Seall thusa, anam, an gean a chuir sealladh deth na carbadan, a thàinig o Ioseph, air cridhe Iacoib. Rinn an sealladh ud toileach e an tìr san robh e fhàgail, agus dol air astar fada gus fhaotainn dheth mac a ghraidh. Fòghlum leasan o na nithe so uile.

Biodh, an teagasg so ’gad dheanamh foighidneach, agus feuch gu’n toir thu ùmhlachd d’ a chuireadh. “A ta ’n Spiorad agus a’ bhean nuadh phòsda ag ràdh thig; agus abradh an tì a chluinneas, thig; agus an neach air am beil tart thigeadh, e; agus cia b’e neach leis an àill gabhadh e du uisge na beatha gu saor.” Biodh mar so shìl againn ri latha Dhè. Bitheamaid mar so ’ga luathachadh. Amen. S. MACDHOMHNAILL.

—:o:—

LEODAICH RAASA.

LE D. MACPIAIL, UGHDAR “AN T-EILEIN MUILEACH,” &c.

B’E an t-Urramach Mr Calum Mac Leòid, ministèir Sgìreachd Shnìsoirt ’s an Eilein Sgiathanach, am mac a b’ òige do theaghlach Chalum Mhic Leòid, Triath Raasa. Bha Clan-Leòid ’n am fineadh cumhachdach o cheann ioma linn; cha’n ann a mhàin ’s an Eilein Sgiathanach, anns an H-eàradh agus ann an Leòdhas, ach mar an ceudna ann an caochladh cheàrnaibh air tìr-mòr na h-Alba, mar bha Clann Leòid Assint, Eadrach-aolais, Gheanais agus Chaidboill. Bha an t-ìomlan dhiubh sud ag aideachadh iochdranachd do Mhac Leòid Raasa, mar an ceann-fine.

Bha an t-Urramach Calum Mac Leòid, am mac a b’ òige do theaghlach Raasa, air a chur air leth air son gairm na ministrealachd; agus air dha am fòghlum gnàthaichte fhaotainn ann an sgoilean, agus ann an Oleamhaid-an-Rìgh, an Aibereadhain, fhuar e cead searmonachaidh bho Chléir an Eilein Sgiathanaich; agus goirid an déigh sin chaidh a shuidheachadh ann an Sgìreachd Shnìsoirt, far an do shaothraich e ré a bheatha. Chaochail e ann ’sa’ bhliadhna 1832. Tha e air a ràdh, nach robh riamh ann ’san eilein ud, aon duine a bu mheasaile na an t-urramach Calum Mac Leòid. Bu shàr-dhuine uasal e, ann an oilein agus ’na ghiùlan, cho math agus ann an gineamhuinn—mar theirear ’san latha so,

“duine uasal d’ an t-seann seòrsa.” Rinn taitneachd a ghiùlain, a chaoimhneas comharraichte, agus fialaidheachd ionghradhach a nàduir e ’na chuspair gaoil d’a choithional fhéin; air chor agus gu’m bheil fhathasd faile cùbhraidh ainme air chuimhne anns an sgìreachd, agus air feadh an iomlain do ’n Eilein Sgiathanach. Bha ’athair—Triath Raasa—pòsda ri nighean do Mhac Choinnich na Comraich. Thàinig Iain, a mhac ’bu shine, oighre Raasa, agus bràthair Mhr Chalum ’ic Leòid, gu inbhe àrd-onorach ’na theaghlach agus ’na dhàimhean. Bha deichnear nighean aige. Rinn an t-iomlan diubh pòsaidhean urramach. Bha a’ cheud té dhiubh pòsda ra Iarla *Loudoin*; agus thàinig nighean dhi gu bhi ’na ban-Iarle *Loudoin* ’na còir fhéin; agus ’na dhéigh sin, gu bhi ’na ban-mharcuis *Hastings*; agus thàinig nighean eile dhi, gu bhi ’na ban-mharcuis Bhòid. Bha an dara nighean do theaghlach Iain Raasa, pòsda ri Caiptein MacChoinnich—*Hartfield*, ball do theaghlach Chinn-tàil. Bha an treas aon diubh pòsda ri Caiptein Iain MacLeòid, *C.R. Bha an ceathramh aon diubh pòsda ri Còirneal MacLòid—*Chollbecks*. Bha an còigeamh aon diubh pòsda ri Gilleasbuig Mac Rath, Triath Aird-an-Touill ann an Siorr’-achd Rois—b’e sin athair Shìr Iain Mhic Rath, a dh’éirich suas gu inbhe ainmeil anns an Arm Bhreatunnach. Bha an Seathamh té dhiubh pòsda ri Caiptein Ros, ann an seirbheis Comunn nan Innsean-an-Ear. Bha an seachdamh té dhiubh pòsda ri Olaus Mac Leòid, Triath Unish, ’s an Eilein Sgiathanach. Bha an t-ochdamh té pòsda ris an Urramach Dr Domhnall Caimbeul ann an Sgìreachd Chill-an-Inbhir, an Eara-Gheadheal. Bha an naoitheamh té dhiubh pòsda ri duine nasal d’ am b’ ainm *McSweeney*, ann an Seirbheis Comunn nan Innsean-an-Ear, agus bha an deichamh aon diubh pòsda ri Martin Martin, Triath Dhuntuilm ’s an Eilein Sgiathanach.

Is ann an tigh mòr Raasa, ’nuair a bha an t-iomlan do na bantighearnan òg ud fhathasd fo fhasgadh tighe an athar, mu’n do sgaoileadh o chéile iad leis na pòsaidhean onorach a bha’ feitheamh orra, a chuir Dr Samuel Johnson air chuimhne an cridhealas agus an toileachas-inntinn a shealbhaich e bho ’n aoidheachd fhialuidh eireachdail a fhuair e anns an teaghlach ud; ann an Caisteal Dhùinbhegain, agus ann an teaghlach ean eile ’s an Eilein Sgiathanach, far nach robh dùil aigesan d’ am bu dlìgheach an cliù da-fhillte so, Goliah na h-àrd sgoileireachd agus Goliah na spid agus na tarceis air Albuinn—seadh, far nach robh dùil aige gu’m faigheadh e sìobhaltachd, fòghlum no eireachdas; ach far an d’ fhuair e an t-iomlan dhiubh, ni a dh’ aidich, agus a chuir e air chuimhne gu h-onorach. Fhuair Dr Johnson barrachd do àrd-sgoileireachd am measg mhinistirean an Eilein Sgiathanaich na bha fughair aige—tomhas do fhòghlum a chuir iongantas air an teallsanach mhòr ud.

Cha b’ ann a mhàin anns na nithibh ud, a bha an, t-Eilein Sgiathanach cliù-thoilltineach aig an àm ud, agus ioma latha ’na dhéigh. Bha gach inbhe d’ a luchd-àiteachaidh comharraichte a thaobh na bha do spiorad na saighdeireachd air altrum leo. Fhuaradh a mach, gu’n robh deich mìle Sgiathanach ann an reiseamaidean-coise an airm Bhreatunnaich ri linn Cogaidh na Frainge. Aig an àm cheudna, dh’éirich àireamh

nach bu bheag do mhic nan uachdaran agus nan tuathanach mòra, gu urram agus gu àrd-chliù ann an seirbheis shaighdeireil na rioghachd. Ri liun a' chogaidh ud, bha anns an Arm Bhreatunnach, do luchd-àiteachaidh an Eilein Sgiathanaich—21 do Sheanalairean, 1 Seanleir còmhnaidh (Adj't. General), 48 do Leth-choirneil, 600 do Mhaidseirean, do Chaip-teinibh agus do Oifigich ni b' isle no ceannardan-cheud. Bha daoine ainmeil o'n eilein ud ann an Seirbheis-cheartais na rioghachd (*Civil Service*). Anns an t-seirbheis ud, thàinig aon do na Sgiathanaich gu bhi 'na Ard-fhear-riaghlaidh anns an h-Innsean (*Governor General*). Dh'èirich aon eile dhiubh gu bhi 'na *Lord Chief Baron of England*—inbhe anabarrach urramach, ach anabarrach deacair 'eadar-theangachadh gu Gàilig; agus thàinig aon eile dhiubh gu bhi 'na bhreitheamh ann an Ard-chùirt an Lagha, ann an Albuinn. Bha ceathrar do na Sgiathanaich 'n an Luchd-riaghlaidh air cuid do Ur-threabhachais Bhreatuinn (*Governors of British Colonies*); agus bha àireamh mhòr dhiubh 'n an Oifigich agus 'n an seòladairean anns a' Chabhlach Bhreatunnach. Do gach seirbheis dhiubh sud, bha an roinn féin aig Cloinn Leòid. Anns na làithean ud, dh'fhaodadh an t-Eilein Sgiathanach uail a dheanamh ann an ceathairne ghaisgeil. Tha iad a nis air am fogradh, agus air an ditheachadh, agus tha aobhar eagail nach bi iad gu bràth air an toirt air an ais.

Phòs an t-Urrmach Calum Mac Leòid 'na oige, agus bha teaghlach mòr aige—cùig mic agus cùig nigheanan. Chaidh Calum, am mac 'bu shine, gu seirbheis na saighdearachd, agus chaochail e 'na òige anns na h-Innsean-an-Iar. Chaidh Iain, an dara mac gus an t-seirbheis cheudna; bha e ann an Reiseimaid coise Mhòrair Loudon—an 27mh, gus an deachaidh a cur fa sgaoil. 'Na dhéigh sin, bha e'na cheannard thairis air a' *Pholice* ann an Èirinn, far an robh e ann am mòr-mheas. Chaochail e ann an 1845. Chaidh an treasamh mac, Domhnall, do'ra Chabhlach, far an do choisinn e àrd-mheas bho na h-Oifigich a bha os a cheann, air son na h-ealamhachd agus na misneich a thaisbein e. Bha e air òrduchadh dhachaidh mar Gheall mhaighistir, *Prizemaster*, le soitheach luachor a chaidh a ghlacadh, ach cha do chualas riamh iomradh no cunntas uimpe, agus cha'n'eil teagamh nach do chailleadh an t-òganach gealltanach ud maille rithe. Bha Teàrlach, an ceathramh mac, ann an seirbheis comunn nan Innsean-an-Ear, mar lighiche, gairm anns an d'èirich e gu ire urramaich, ach leagadh sìos e le buille-gréine thill e 'dhachaidh agus chaochail e ann an Snisoir o cheann beagan bhliadhnachan. Chaochail dithis do na nigheanan 'nan òige. Phòs té dhiubh ri duine uasal Frangach d'am b' ainm *Conderiere*, bha iad a' cumail suas àrd-sgoil ann an Russia. Tha ise 'nis 'na banntaich ann an Odessa, far am bheil i ann am mòr-mheas aig àrd-uailean an àite sin.

Chaochail té eile dhiubh o cheann bhliadhnachan, ach cha'n fhada bho na chaochail aon eile dhiubh a bha pòsda ris an urramach Iain Finlayson nach maireann, a bha 'na mhinistear 's an Eaglais shaoir ann an sgìreachd Bhracadail.

[B'e an t-Urrmach Calum Mac Leòid air 'ainmeachadh an so athair an Urramaich Ruairi Mac Leòid Shnisoir, mu 'm faighear cunntas leis an ùghdar cheudna ann am pàirtean ri teachd.—*Deasaiche*.]

NA MORMONAICH AGUS AN CREUD.

Tha mòran air a ràdh o cheann ghoidid mu na Mormonaich is mu'n creud; uime sin bheir sin cùntas aithghearr, air co iad na Mormonaich, agus ciod a's creud doibh.

Thòisich a' chreud Mhormonach le Ioseph Mac-a-Ghobhainn a rugadh 's na Stàtaibh Aonaichte 's a' bhliadhna o chd ceud deug is còig (1805). Bha Ioseph, 'na òganach, aineolach, fuasgailte, gun chliù, gun sgoil, gun mhodh. Bha'n teaghlach d'am buineadh e mi-chùramch, neo-sheashmach, 'nam fògaraich o àite gu h-àite a' cladhach airson ionmhasan a bha iad an dùil a dh'fholuich seanluchd-àiteachaidh na dùthcha 's an talamh. 'S an obair dhìomhain so bha Ioseph ainmeil mar fhiosaiche. Fhuair e clach àraidh—clach nam buadh—agus an uair a chuireadh e a' chlach shoilleir so 'na bhoineid is shlaodadh e a bhoineid a nuas air a shùilibh, chitheadh e troimh 'n chloich e' àite am faigheadh a chàirdean ullaidh. O mhealladh gu mealladh thòisich Ioseph air a ràdh gu'n robh e a' faicsinn sheallaidhean nèamhaidh. Ged nach robh e aig an àm so ach ceithir bliadhna deug agus 'na ghille lùbach mi-chliùiteach fhuair e mòran a chreid e!! Theagaisg e gu'n d'innis Dia da gu'm b' iad na h-Innseanaich *Americanach*, clann Isracil,—a dh' fhàs 'nan daoine dubha, mar pheanas airson an droch-dheanadais; ach gu'n do ghléidh Dia an eachdraidh,—leabhar naomh,—a bha Ioseph Mac-a-Ghobhainn, na 'm bitheadh e dileas do nèamh, gus fhoillseachadh do'n t-saoghal. Goidid 'na dhèigh so dh' innseadh do Ioseph ann an taisbeanadh e' àite am faigheadh e 'n leabhar diadhaidh so. Le mòr aoibhneas dh' innis e so d' a athair 's d' a bhràithribh. Dh' fhalbh athair 's a bhràithrean air ball air tòir an leabhair 's thug iad leò airm airson an talamh a chladhach. Ràinig na fir gus an àite 's thòisich iad air cladhach; cha robh iad fada gus an do ràinig iad air ciste, ach cha bu luaithe a chunncas i na chaidh i às an t-sealladh. Tholl iad ni bu doimhne 's chunncas ath-shealladh do'n chiste; ach gu h-obann bheic tairneanach,—spùt dealanach,—dhrillsich tein-athair—chlisg an talamh,—chrìothnaich na laovich, 's thug iad an làn a bha 'nan casaibh dhachaidh leòtha, gun airm gun chiste. Ach 'nuair 'bha Ioseph gun chrith gun gheilt a' dol dachaidh 'na aonar choinnich aingeal e sgeadaichte le tein-athair. Mhaoidh an t-aingeal ann am briathraibh eagalach air Ioseph, a chionn gu'n robh e co eas-umhal 's gu'n d'innis e 'n taisbeanadh dìomhair mu'n chiste do neach air bith. Dh' àithn' an t-aingeal do Ioseph pilltinn 'na aonar, a' chiste 'thogal, a fosgladh, an leabhar a thoirt aise, gun sealltuinn ciod tuilleadh a bha innte, ach a toirt leis agus a h-adhlaicheadh fo lic an teinntein. Leis an leabhar fhuair Ioseph dà chloich shoilleir, d' an thug e 'n toiseach an t-ainm, *Speuclair*; ach d' an tug e mu dheireadh an t-ainm, sgriobturail, *Urim*, agus *Thummim*. Le amhare troimh 'n dà chloich so b' urrainn e 'n leabhar a leughadh. As an leabhar so a thug Dia da, dh' àithneadh da, leabhar a' chreideimh Mhormonaich a sgriobhadh. Thòisich Ioseph air a' bhìobull Mhormonach fhaotainn sgriobht mar so: Shuidheadh e ann an seòmar, agus chrochadh e cùrtein tiugh eadar e féin agus gach duine 'bhitheadh 's an t-seòmar. Shealladh e 'n sin troimh na clachaibh

agus leughadh e le guth àrd an leabhar nach b' urrainn neach a leughadh ach e féin, agus sgrìobhadh na cléirich air taobh eile a' chùirtein gach focal a theireadh e. Na'n tigeadh neach air bith am fogus do Ioseph no na'n sealladh neach air 'nuair a bha e 'leughadh an leabhair so, bhitheadh e malluichte gu sìorruidh. 'S e fear d' am b' ainm *Sidni Rigdon* a sgrìobh o bheul Ioseph am bìobull Mormonach,—nuadh-thaisbeanadh a thug Dia do Ioseph Mac-a-Ghobhainn!!! Tha e air aithris gu'n robh 'n leabhar, o'n do sgrìobh Ioseph leabhar na Mormonachd air a sgrìobhadh air duilleagaibh òir ann an litricheibh dìomhair nach b' urrainn neach a leughadh ach Mac-a-Ghobhainn féin le cuideachadh nèamhaidh, troimh shoilleireachd nan clach! Bha e air a roinn 'n a chòig leabhraichean deuga, le còig ùghdair dheug, a' gabhail a steach eachdraidh mìle bliadhna o rìoghachadh Shedeciah rìgh Iudah gus a' bhliadhna ceithir cheud is fichead (420). A thaobh nan duilleagan òir o 'n do sgrìobhadh an leabhar Mormonach theirear mar ainm ris an LEABHAR OIR! I. S. MAC NEILL.

—:O:—

LAOIDH.

O 'Thriath nam buadh! tha'n cruinne 'luaidh do ghlòir,
Do mhaitheis phailt, do ghliocais cheirt 's do threòir;
Tha iolach gràidh o bheanntaibh àrd' 's o'n chruan,
'S o àird nan spur le caithream éibhinn, buan.
'S Tu chroch gu h-àrd na speuran 's àillidh sgiamh,
'N an guirme bhòidh'ch, le'n reultaibh 's òrail fiamh,
Tha fiamh an lò o'n ghréin a's òirdheire' soills';
Tha 'ghealach shéimh 'cur sgàil air neul na h-oidhech';
Bidh'n saoghal ait le fiamh na maidne ciùin',
'S le h-aoibhneas ait bheir teachd an fheasgair cliù,
Do d' àithn' tha géill nan gaoth gu scéideadh dian,
Is ceannsachd thonn am boile throm nan sian.
Tha iomlain nàduir 'dealradh àgh do ghlòir,
'S do mhaitheas gràidh cha traoigh gu bràch d'ar còir.
Thig uisge pailt le 'bhraonaibh feartar, tlàth,
'Ni 'm fasach ait fo luisreadh reachdmhor blàth,
Thig arbhar trom air slìos nam fonn; 's a' ghrian
Gu'm faic an dìthreabh 'fàs le mìle miagh;
Fo bhraonaibh tlàth ni 'n fhaiche 's fasmhoir' siol
An cuairt gach bliadhna pailteas fial a dhiol,
Cnuic 's cluaintean fàs tha dreachte 'n àilleachd nuaidh,
Fo chòmhdach feòir a's urail, éibhinn snuadh;
Na treudan tric le gean air slìos nan cluan,
'S gach fas-ait' ùr tha 'labhairt cliù gu buan.
O 'Thriath nam buadh! tha'n cruinne 'luaidh do ghlòir,
Do mhaitheis phailt, do ghliocais cheirt 's do threòir;
'S gach cearn ge cian mu'n dealraich grian le' h-iùl,
Le ioghnadh ait mu d' ghlòir gu'n dearc gach suil;
Air oibribh nàduir shoillsich fiamh le bàigh,
Ach àird a mais' tha 'd' theampull feartar, àigh;
O mhaitheas gràis 'bheil glòir a's àirde buaidh,
'S àrd chliù gun chrìoch an aoibhneas stòr 'ga luaidh.

A. M.

LITIR O ISHMAEL IONMHUINN.

A Dheasaiche Rùnaich,—Air dhomh a bhi ann an droch shlàinte o cheann ùine air ais, cha robh mi comasach air mo chunntas air na h-Eaglaisean Sasunnach a leanailt air a' mhìos so; agus a chionn nach 'eil lagh do 'n éigin feumar mo leth-sgeul a ghabhail.

Ach an àite focal a ràdh mu 'n Eaglais Shasunnaich, dh' fhaodainn iomradh gearr a thoirt air Eaglais Ghàidhealaich a bha ann an sgìreachd anns am bheil mi èdlach o cheann còrr agus trì fichead bliadhna. B'e sud an t-àm anns am faighte anns a' Ghàidhealtachd ministeirean nach toireadh dlighe-eaglais d'an luchd-éisdeachd mur toireadh iad air tìs latha air a' mhòine, air a chur no air a' bhuain dhoibh;—ministeirean a cheannaicheadh bò no each an déigh na searmoin air là na Sàbaid. B'e sud an t-àm anns an robh an sluagh ag amharc ri tàlannt a'mhinisteir mar mharcaiche ni bu mhò no mar fhear-searmonachaidh.

Am measg nan daoine a bha àrd-chluiteach anns an àm ud bha an t-Urr. Mr. Dòmhnallach, ministear na Cille-mòire Lathurnach; agus tha e ceart gu'n rachadh a chuimhne a chur am farsuingeachd a dh' fheuchainn do 'n t-sluagh nach robh "an t-àm a bh'ann o shean" cho math agus a tha cuid a' saòilsinn.

B' aithne dhomh seana bhean aig an robh cuid du shearmoinean Mhr. Dòmhnallach air a teanga; cha b' ann uile gu léir a chionn gu 'n robh iad cho blasda a ghléidh i cuimhne cho math orra, ach a chionn gu 'n cuala i cho tric iad; oir bha e 'na chleachdadh aig Mr. Dòmhnallach a leithid so du romh-ràdh a chur r' a shearmoin, "Mo chàirdean, a chionn gu bheil an là an diugh fliuch (no teth mar a dh' fheudte bhi) cha chum mi fada sibh, ach bheir mi dhuibh beagan fhocal air a' cheann a bha againn là na Sàbaid a chaidh;" agus an sin leanadh a' cheart searmoin.

Am measg nam fàillinnean nach do ghlan smachdaich Mr. Dòmhnallach, bha an sannt. Ann am meadhon a shearmoin aon latha thàinig muinntir Chereara a stigh car air deireadh, agus rinn am ministear am beatha anns na briathran so. "Tha sibhise an sin, a mhuinntir Chereara le bhur bòtainnean dubha agus le bhur sìostaichean scàrlaid, ach cha d' thàinig aon agaibh riamh le punnd ime no le gur eun gu *Mrs. Macdonald*." Cha 'n aithne dhomh co dhiù a thug an t-achmhasan so toradh air bith am measg nan Cerearach; ach cha do shoirbhich leis a' mhinisteir cho math idir uair a bha e aig Comunnachadh an Gleann-Urchaidh. Thug tuathanach còir cuireadh dha gu thigh. Mhol agus mhol e càise bean-an-tighe, agus cha robh ni ag cur dragh air, ach nach "robh mullachag aig *Mrs. Macdonald* dhe, agus gu 'm blaiseadh i cho math agus a bha e." Bha Bean-an-tighe air a comh-éigneachadh gu so a thairgsinn da; agus dh' òrduich i do na seirbhiseich mullachag a chur ann am màla beag dha, agus ghiùlain e air a dhruim dhachaidh i. An uair a dh' fhosgail *Mrs. Macdonald* am màla an àite mullachaig is e a bha aice clach-gheurachaidh!! Cha'n'eil ùine agam air tuille an dràs; ach nach aobhar taingealachd gu bheil na làithean ud seachad?

Is mise, Fhir Rùnaich,

Bhur Seirbhiseach dileas,

ISHMAEL IONMHUINN.

SGRUDADH LEABHRAICHEAN.

Deas-Ghnàth Ordugh Neo-Eisimeileach nan Deadh Theampullach, air son Fhàrdach Iochdarach, fo riaghladh laghail na Prìomh Fhàrdaich Fhior Fhiachail. Clò-bhuailte le Prìomh Fhàrdaich na h-Alba. 1873.

Dain Iochdarach agus Inbhean Ordugh Neo-Eiseimeileach nan Deadh Theampullach. Glascho: G. Mac-na-Ceàrda, 62 Sràid Earraghaidheal. MDCCCLXXXIII.

Am Feilleire: 1873. Inbhirnis: Iain Noble, 98 Sràid a' Chaisteil.

Dain Spioradail Le Calum Mac Neacail, Maighstir-sgoile na h-Eaglaise Saoire an Sgìre Bharbhais. Published by M'Pherson and Co., Stornoway.

CHA'N'EIL àit no ùine againn an so mineachadh air gu dé i Deagh-Theampullachd; ach 's e a rùn "misgearachd fhuadach as ar tìr." Tha sinn a' creidsinn gu'm bheil cuid du'r luchd-leughaidh 'sa' Ghàidhealtachd a fhuair eòlas cleachdail air "Dìomhaireachdan" an Orduigh so; na nithe so cha 'n fheudar innseadh do'n mhuinntir neo-thimchioll-gheàirte. 'S ann co-cheangailte ris na Deas-Ghnàthan, mar a tha iad anns a' Ghàilig, a tha sinn a' deanamh an iomraidh so. Cha b'i obair glé ghealltanach a bha ann an làmh a thoirt air cuid du na focail Bheurla a chur an Gàilig. Air son "Templar," tha *Teampullach* againn; "Worthy," *Fiachail*; "Independent," *Neo-Eiseimeileach*; "Lodge," *Fàrdach*, &c.; taitneach no mi-fhonumhor 's mar a dh'fheudas iad so a bhi do chluasaibh Ghàidheal, cha 'n 'eil mòran dòchais againn gu'm b'urrainnear feadhainn a b'fheàrr fhaotainn. Chaidh an t-eadar-theangachadh a dheanadh leis an uasal Donncha Mac Mhuirich a chuir air a cois le Gàidheil Ghrianaig a' cheud Fhàrdach Ghàilig. Cha robh an Deas-Ghnàth aca gus an so ach ann an sgriobhadh. Tha sinn fìor thoilichte 'fhaicinn anns a' Ghàilig, cha'n ann a mhàin air son 'fheum do Theampullaich Ghàilig ach mar an ceudna gu'm bi e 'na mheadhon a' Ghàilig a chumail ann an cleachdadh labhairt. Tha an t-eadar-theangachadh fìor mhath agus litireil; a' Ghàilig fìor-ghlan, agus ceart-sgriobhte, ged nach 'eil i air a cur an egaibh a chèile cho mìlis agus cho blasda, shleamhuinn 's a mhiannuicheamaid. Tha e soilleir o 'n mhodh sgriobhaidh, ged a tha mearachdan ann, gu'n d'fhuair an t-ùghdar eòlas math air freumhaibh a' Ghramair Ghàilig—eòlas nach 'eil idir cho tric agus a tha daoine gu coitcheann a' saòilsinn.

Tha cuid du na dàin a tha air an eadar-theangachadh ann an spiorad fìor bhàrdachd. Tha cuid eile, a thaobh cho suarach 's a tha iad anns a' Bheurla féin, agus cho mì-nàdurra 's a tha an rann anns am bheil iad air an cur, na 'eil idir taitneach no nach gabh seinn gu ceart. Ach tha gu tric dha no trì air son gach dleasannais fa leth, agus gheibhear aon dhiubh a ghnèth freagarrach. Tha e saor leinn a ràdh air an làimh eile gu'm bheil feadhainn a tha a' nochdadh barrachd du spiorad bàrdachd's a' Ghàilig na gheibhear anns a' Bheurla. Nach bu chòir do na Gàidheil Prìomh Fhàrdach Ghàidhealach fhaotainn mar a tha aca ann an *Wales*?

Bha *Almanaic Ghàilig* againn an uiridh; agus so Féilleire air son 1873. B'i té na bliadhn' uiridh mòran a bu luachmhoire; oir bha comh-chruinneachadh du Shean-Phocail, agus du Ghnàth-Phocail innte a bha 'nam biadh blasda do na Gàidheil. Anns an *Fhéilleire* so am bliadhna tha làithean nan naomh air an toirt gu math dìchiollach. Tha mòran diubh

so air an meas am measg nan “làithean a dh’ aom,” ann an Albainn co-dhiù. Leinn féin b’ fheàrr leinn na *Gnàth-Fhocail* fhaicinn no na làithean ud. Tha againn ann an so cuideachd mòran de ’n treamusgal ainm a gheibhear anns an fheadhainn Bheurla. An àite mòran diubh so b’ fhearr leinn ainm Ghàidheal fhaicinn. Chì sinn dà “Napoleon III.” ann; rugadh fear anns a’ Mhàrt 20, 1811, fear eile anns a’ Ghiblein 20, 1808; cha d’ fharaid sinn a mach fathast cò dhiubh so a bhàsaich ‘sa’ gheamhradh so chaidh!

Ach a dh’ aindeoin easbhuidhean beaga de ’n t-seòrsa so agus anns a’ mhodh sgrìobhaidh tha *Am Fèilleire* luachmhor agus freagarrach air son feum coitcheann nan Gàidheal.

Cha ’n ’eil na Dàin Spioradail le Mr Mac Neacail ach anabarrach dona air an sgrìobhadh. Tha sinn a’ tuigsinn nach e an t-ùghdar féin a tharruing a mach iad mu dheireadh air son a’ chlobhualaidh. Ged a tha na Dàin sìmplidh ann am briathar agus neo-tharbhach ann am spiorad bàrdachd tha iad cùbhraidh le beatha na diadhachd agus le féin-fhiosrachadh beatha a’ chreideimh.

—:o:—

CIOD E ’N DIA BRAM?

A réir cùnnas nam Bhédas cha robh ann air tùs ach aon Dia. B’e sud Bràm;—Aon Bhith Mòr, aig an robh a bhith agus fhoghaintean ann agus uaithe féin a mhàin. ’S E san màthair-aobhair gach bith agus beatha. Tha e do-bhreithnichte, agus uime sin cha dhealbhar gu bràth iomhaigh cosmhuil ris; cha bhiodh an oidheip laghail. Tha Bràm gun tùs beatha gun deireadh làithean—siorruidh. Tha E ann agus feumaidh E a bhi; tha E neo-chriochnach, neo-chaochlaideach; tha E gun fhad, gun leud, neo-fhaicsinneach, agus spioradail. Tha E uile-chumhachdach, uile-fhiosrach, agus uile-làthaireach,—a’ mealtuinn àrd-shonais mhaire-annaich.

Cha’n ’eil againn anns a’ chùnnas so air Bràm ach buadhan neo-mhodhannail a mhàin,—cha’n ’eil guth ann air trècair, naomhachd, ceartas, no gràdh.

Tha Bràm neo-chaochlaideach a réir a’ chùnnais so; gidheadh cha’n ’eil ni a’s soilleire ri leughadh ‘s na Bhédas na gu’n d’ thàinig atharrachadh mòr air Bràm aig àm sònruichte. Tha an t-atharrachadh air ’innseadh mar so:—Bha E air tùs ‘na aonar gun chompanach. A réir beachd nam Bhédas bha E aig an àm ud gun aithne, gun inntinn; bha E gun eòlas air féin, no air ni ‘s am bith eile—bha E ‘na NEO-NI! Ann an staid na Neo-nieachd ud bha e làn shona. Bha E gun chùram, gun dragh; agus cha robh E a’ deanamh maith no uile; ach beò ann an sàmchhair shiorruidh, bha E ann an trom chodal, a’ mealtuinn sòlais neo-mheasgaiche, gun uiread agus brudar no breislich!!

Anns an staid iongantach ud tha e air aithris gu’n d’fhan E ùine mhòr. Fa-dheòidh chaidh aig air dùsgadh. Dhùisg E; smuainich E air Féin. Cha robh ni no neach eile ann air an smuaineachadh E. Chuir E grad stad air sàmchair na siorruidheachd, ag radh, **THA BRAM ANN!**

Thòisich E a nis air obair. Air dha bhi mi-riaraichte le 'aonarachd féin, dhùisg iarrtus 'na chom gu'm bitheadh bith eile ann. Air ball dhealbh E 'na mhac-meamna an cruinne-cé. Car tamuill bha an dealbh ud a mhàin 'na dhealbh; ach gu grad thoilich Bràm na saoghail a thighinn gu bith; agus thachair sud.

ROSACH.

—————:0:—————

MIANN DEIREANNACH BAIRD.

LE G. MAC FAIDEIN.

Sìos càraibh mi aig bun a' chùirn
Fo thorman tùchanach an uillt,—
Fo sgàil an Daraich, measg nan stùchd
An sàmhchair aonarachd na coill'.

Cas duin', an sin, mo dhus cha ghluais,
Fad às o luan gun rian an t-saogh'l;
Ach dàin nam fiadh-eun éiridh suas
Os ceann mo dhachaidh bhuain gach taobh.

An Cill cha 'n fhaod mo cholunn tàmh,
Measg duslaich àitidh fhuair nam marbh,—
Measg chistean-mairbh is luidean grànn',
'S an oirean òir air cnàmh air falbh.

Ach fáileadh cùbhr' an t-sòbhraich bhàin,
'S nan ròs a's gloin' 's a's áille snuadh,
Nì éiridh air an oiteig bhláith,
Nach sguir a mhànràn timchioll m' uaigh.

O bhliadhn' gu bliadhna feadh gach linn
Nì chòisridh bhinn an nid gu h-árd
'S a' bharrach ghorm os ceann mo chinn,
Is làimh rium bheir am mach an ál.

An Uiseag ait le Gréin gach là
'Togaidd a dàn air sgéith na gaoith';
Is fead na Gobhraig-oidhech' o'n chàrn
Thig air an Aile thar an raoin.

An Druid, an Smedrach, 's an Lon-dubh
Nì leum o dhos gu dos mu'n cuairt;
Clisgeadh na coille suas le 'n guth
Am pongan làn is gloine fuaim.

Fad às o uchd nan tonn cor uair
Thig eòin is gloine snuadh na 'n t-or;
Is gabhaidh iad air iteig cuairt
Os ceann mo tholmain uain' a' bròn.

FÌOS COITCHEANN.

B'è ar rùn o'n toiseach cùntas aithghearr a thoirt o mhìos gu mìos mu nithean a bhiodh freagarrach do ar luchd-leughaidh; o so a mach bheir sinn aire gu'm bi so air a choimhlionadh gach mìos; ni a bhios furasda dhuinn a dheanamh gu h-ìomchuidh an déigh so do bhrìgh gu'm bheil a' *Bhratach* a thaobh a cur a mach ann an suidhichibh 'is cinntiche na bha i roimhe so. Tha sinn an dòchas a nis gu'n dean ar càirdean gach oidheirp a's urrainn iad air an t-sròl Ghàidhealach so a chumail suas; agus tha sinn a' gealltuinn do bhrìgh gu'm bheil i gu sònruichte agus gu h-achdaidh an làmhaibh Mr MacPhun is a Mhic nach bi gnìomh eireachdais 's am bith air a chaomhnadh a dheanadh i airidh air clanna nan Gàidheal. An déigh so cha bhi na h-uiread a dh' àite air a thoirt do Bheurla. 'S e so an seathamh Aireamh no Pàirt agus crìochnaichidh am pàidheadh bliadhna leis an Dara Pàirt Deug, le mìos deireannach na bliadhna a ta láthair. Tha sinn a' tuigsinn gu'n robh cuid d'ar càirdean roimhe so a bha car leisg mu chur air aghaidh an airgeid bhliadhnail air dhoibh eagal a bhi oirre gu'n tuiteadh sinn féin agus a' *Bhratach* fo chasan nan naimhdean. Ma ta ma'm b'e *Bratach* Eirionnach, Spàinnteach, no Fhrangach a bhiodh ann cha'n 'eil teagamh nach fhaodadh eagal gu leòir a bhi air a càirdean; ach 's ann a ta an so *Bratach Ghàilig*; agus cò a chuala iomradh air Gàidheil riamh a' gèilleachdain? no a' teicheadh roimh an nàimh? Tha sinn dearbhte gu'n seas na Gàidheil Bratach na Gàilig gu daigheann, aon uair agus gu'm faighear iad 'n an sreath no 'n an òrdugh gu ceart foipe. Thigeadh Deasaich is Tuathaich, Searaich is Siaraich gu còmhnaidh na Brataich. As gach cèarn diubh so tha laoiach againn cheana—laoich a tharruing claidheimh, a dh' innseadh sgeòil, no a laimseachadh pinn,—thigeadh an còrr; cha'n 'eil an costus mòr, Mar is mò a thig 's ann a's mò agus a's eireachdaile a bhios ar Bratach a' fàs. 'S e ar Focal-Creud, agus ar Focal-Faire, agus ar Focal-Catha,—*Am Bìobull, an Fhìrinn, agus Bàs no Buaidh leinn suas i Ghàidheil*. Thigeadh gach fear; biodh e du 'n Eaglais Dhaor no Shaor, Aonaichte, Baisteach no 'Iomsgailte. So Bratach Ghàilig air son Ghàidheal; agus foipe cha bhi ni 's mò MacChalbhain no Mac Phòil a' gearradh amhaichean a chéile.

So am mìos anns am bheil Ard-Sheanaidhean nan Eaglaisean Cléireach a' coinneachadh am prìomh Bhaile na h-Alba—Dunéideann. Anns an ath Aireamh a thig a mach goirid an déigh dhoibh sgaoileadh bidh gearrchùnntas air na comhdhunaidhean gus an tig iad air cuid du phuincibh cudthromach.

Tha ann an Lunnainn mar an ceudna air a' mhìos so coinneamhan mòra agus lionmhor an coimheangal ris na Comuinn Chràbhach fhiachail ud a tha 'cur an t-Soisgeil a dh' ionnsuidh nan cinneach. Tha ministirean agus àrd-uailean, a bhuineas do na h-Eaglaisean Prothastanach gu léir a coinneachadh ann an sud agus a' cur fàilte chridheil agus ghràidh air a chéile mu shoirbheachadh Soisgeul na Rìoghachd. Ciod air bith gu dé an gearan a tha air a dheanamh 'nar là agus 'nar linn mu nithean a bhi fàs ìosal tha e fìor thaitneach a thoirt fainear nach robh riamh barrachd a dh' eud am measg nan Eaglaisean fa leth a chur an t-Soisgeil gu ionadaibh

dorcha na talmhainn. Tha eud diadhaidh so an dara neach a' beothachadh an neach eile.

Tha mar an ceudna raointean dorcha aig na bailtibh againn a dh' fheumadh a bhi air an soillseachadh. A dh' aindeoin oidheirpean nan Eaglaisean tha e duilich ri fhaicinn na bheil a' tuiteam air falbh o mheadhon-an nan gràs, agus an àireamh mhòr nach d' fhuair eòlas orra riamh. Mar Ghàidheil tha e cianail leinne fhaicinn, gu'm bheil mòran d' ar luchd-dùthcha as a' Ghàidhealtachd 'nam measg sud anns na bailtibh mòra mar a tha Glaschu. Tha gun teagamh oidheirpean air an deanamh gu so a choinneachadh; ach dh' fheumte tuilleadh. C'arson nach téid buill nan Eaglaisean Gàidhealach ri guallibh a chéile le dian eud a chur air a h-aghaidh na deagh obrach—a spionadh an co-luchd-dùthcha a mach as na h-uile a tha air iadhadh timchioll orra?

Tha Fàrdach Gàilig—Fàrdach Fhinn—air a cur air chois an Glaschu coimhcheangailte ri Ordugh Neo-Eisimeileach nan Deagh Theampullach. Is aithne d'ar luchd-leughaidh gur h-e rùn a' Chomuinn eudmhoir so gleidheadh a dheanamh air, agus còmhnaidh a thoirt do mhuinntir a tha air tuiteam ann am misg. Is airdh an oidheirp air deagh rùn gach fear agus te le 'm miann math d'an luchd-dùthcha.

Tha Paipeir Naidheachd ùr ris an abrar an “Highlander” air tighinn a mach an Ionar-nis air a' mhìos so. 'S e a rùn sònruichte còirichean nan Gàidheal a thagradh 's a chumail a suas air gach dòigh. Tha duine eireachdail tapaidh 'na cheann Mr Iain Mac Mhurchaidh a sgrìobh agus a labhair mòran air taobh nan Gàidheal anns gach ceàrn du'n rioghachd. Cha'n'eil teagamh againn nach bi soirbheachadh math aig a' Phaipeir.

Tha Comunn Gàilig air a chur air chois an Glaschu air son bhi a' cleachdadh agus a' teagasg labhairt agus sgrìobhadh na Gàilig. Tha e air a thuigsinn gu'm bi a' choinneamh fhosglaidh ann an Talla Mòr a' Bhaile an toiseach an fhogharaidh.

BAS AN OLLAIMH MHIÒ AOIDH.—Air an t-seachdamh là deug de'n Chéitein chaochail an t-Urramach Macantòisich MacAoidh, LL.D., 'na cheithir fichead bliadhn' a dh' aois. Mar sgoileir Gàilig, mar fhear-dùthcha, mar fhear-seasamh na ceirt, mar ùghdar, agus gu h'-àraidh mar shear-monaiche an t-soisgeil bha t-Ollamh MacAoidh ainmeil, cha 'n ann a mhàin ann am Breatunn ach mar an ceudna ann an ùr-threabhachais ar rioghachd. Bheirear iomradh air a bheatha 's an ath Phàirt.

TIODHLAC.—Air a' mhìos a chaidh seachad thug Oileanaich Ghàidhealach Aber-Eadhain *Tiodhlac* de Leabhraichean do ar caraidean ionmhuinn, an t-Urr. Seoras MacDhòmhnuill, ministear na h-Eaglais Ghàidhealaich 's a' Bhaile sin, mar thoradh air an gràdh agus an meas. Tuigidh ar luchd-leughaidh gur h-e so an duin' uasal a thug dhuinn an t-searmoin ghasda air “Dara Teachd Chrìosd,” dheth 'm bheil a' chuid mu dheireadh anns a' Phàirt so du'n *Bhrataich*.

BEATHA A. MHIÒ IOMHAIR A BHA 'N LEODHAS.—Dh' fhàg Mr. Aonghas MacIomhair, maighstear-sgoile agus Ceisteir, cunntas mu bheatha féin, ann an sgrìobhadh, a thàinig gu ar laimh troimh chaoimhneas a mhic, an t-Urramach A. MacIomhair an Glaschu. Fhuair sinn cead feum a dheanadh dheth air son na *Brataich*; bidh uime sin cuibhrionn 's an ath Phàirt.

Dh' iarradh *Deasaiche na Brataich* ann an so taing a thoirt do na mnathan-naisle, agus do na daoine-naisle a chaidh a dh' éisdeachd na h-Oraid aige anns an *Albert Hall* air 25mh a'n Mhàrt; gu h-àraidh do'n Uasal D. Macphàil, Caiptein Hatfield, agus do na h-Urramaich ghrinn R. Blair, E. Gordon, agus Dey, &c. Cha 'n 'eil ni a bu thaitnichte le Gaidheil Ghlaschu na gu'm faicadh iad ministirean nan Eaglaisean Gaidhealach gu léir a' coinneachadh air an aon *bhòrd-labhairt* a thagradh an cùisean agus a chumail suas onoir an dùthcha.

—:o:—

FOCAIL MISNEACHAIDH.

FROM PROFESSOR BLACKIE.

GENTLEMEN,—I am delighted to see that the Scottish Gaels are beginning to pluck up a little self-esteem, and take their proper position in the world of printed books. A language with such a noble inheritance of pulpit oratory and lyrical poetry should not be content to sit dumb in this speaking age. I send you my annual subscription; please forward No. 1 of *Bratach na Fìrinn*, and the rest as they come out, to 24 Hill Street, Edinburgh.—Sincerely yours,

JOHN S. BLACKIE.

FROM THE REV. DR M'LAUCHLAN.

DEAR SIR,—I have not had time to read over your *Bratach na Fìrinn* carefully, but as far as I have perused it, I like both the spirit and the execution of it. I trust it may have much success, and be widely read throughout the Highlands. For my own part, I have several things on hand at present, connected with Gaelic Literature, which occupy all my spare time. When these are off my hand, I may perhaps be able to help you.—Yours faithfully,

THOS. M'LAUCHLAN.

Viewforth Manse, Edinburgh.

—:o:—

NOTES AND QUERIES.

The Editor would feel obliged for more information regarding the following trio of poets—Alexander Cook, *Am Ballach Muileach*, and Ann MacKellar, *ban-Cheithearach, or of Kerry*. He is indebted to the Rev. William Ross, F.S.A.S., Rothesay, for all that he knows of Alexander Cook, whose richly poetical piece, "Oran an Eilthirich," has already appeared in the *Bratach*. The information hitherto gathered is not, however, sufficient to make up an interesting biographical note. The MS. was got from one of the living repositories of Gaelic lore, Mr Campbell, Crossgar, who knows more perhaps of the *internal* history of the Gaelic Literature of this century, than any man living. The MS. of "*Laoidh a' Bhallaich Mhuilich*," and of "*Luinneag Anna Nic Eallair*," was lately obtained in Kerry, through the kindness of a friend. Any information will be very thankfully received.

1. Is there any Gaelic Psalm Tune Book published, and where it can be had? *A. M'K., London.*

2. Are there any other Gaelic poetesses besides Mary M'Leod of Dunvegan? *E. M'G.*

BRATACH NA FIRINN.

PAIRT 7.]

Iulai, 1873.

[LEABH. I.

CEIT MHOR.

Ann an Loch-Caronn, air taobh siar siorrachd Rois, bha Mr Lachunn, dà linn rìomhe so, 'na mhinisteir. Cha 'n 'eil a bheag du Ghàidheil nach cuala iomradh air an duine so a bha cho ainmeil 'na là air son a dhiadhachd, a shearmonachaidh, agus a spiorad fàistneachd. Bha beothachadh is beatha ro iongantach 'na theagasg 's 'na dhòighean buntuin ri peacaich air am bheil cuimhne chùbhradh gus an là an diugh.

Fagus do thigh-tuineachaidh Mhr Lachunn, dh'fhan sean bhean ainigidh, a bha a réir cùntais ciontach do gach peacadh is olc a tha air an toirmeasg an lagh nan deich àithne, ach mort a mhàin. A thaobh cho fearail 's a bha i 'n a gnè 's 'na dòigh theirtheadh "Ceit Mhor"

rithe. "'Se boireannach grànnda a bh'innte," theireadh Mr Lachunn, "gun mhaise an sealladh Dhia no dhaoine." Cha bhi e 'na ioghnadh nach deach a leithid sud du thé a dh'eaglais, agus gu'n d'fhairtlich air a' mhinisteir a tarraing eadhon cor uair gu tigh Dhé. Dh'fhàilnich dòigh an déigh dòigh a dh'fheuchadh rithe; ri aghaidh achuingean, dheur, reusonachadh coguis a bha gun lasachadh, bha i gun ghluasad. Ràinig i, a réir cosluis air an staid sin anns am bheil an Spiorad a' stad a strith— an staid uamhasach mu'm bheil an t-Abstol ag ràdh, "nach urrainn iad stad a pheacachadh." Fa-dheòidh ghabh Mr Lachunn dòigh, air nach amaiseadh mòran, ach dòigh a tha nochdadh dhuinn cliù a' mhinisteir

ann an tomhas, 'n uair a tha e foillseachadh dhuinn a mhòr eud a theàrnadh anma neo-bhàsmhoir.

Bha e 'na chleachda am measg nan Gàidheal a bhi a'dol o thighean a chèile a dh'èisdeachd sgeulachdan, bàrdachd, is ùrsgèil. Fhuair an cleachda coitcheann so mar ainm *céilidh*. Gheibhte Ceit Mhòr gach oidhche air a cuartachadh le luchd-céilidh air an robh i féin cho déidheil.

Bha Mr Lachunn fìor eòlach air dòighean Cheit, agus bha fhios aige ciod a ruigeadh iad. Bha e 'na bhàrd, 'se sin rachadh aige air roinn a chur an eagaibh a chèile; agus 's e a rinn e, chuir e ri chèile ann an rann na peacaidhean ainmeil anns an robh Ceit a' gluasad; mar so rinn e aoir no òran-càinidh cho sgaiteach 's a b'urrainn da. Chuir e féin fonn air an aoir so; agus chuir e 'n sin fios air na h-òganaich a bhiodh a dol air chéilidh le Ceit, agus dh' ionnsaich e dhoibh an t-òran, agus dh' iarr e orra a'ghabhail 'na làthair a' cheud chothrom a gheibheadh iad. Rinn iadsan mar so; agus mar a rànaich Mr Lachunn thachair. Rainig an aoir eridhe Cheit; ghluais a' choguis air ball; dh' oibrich a geòire, tre chuideachadh gràsmhor an Spioraid féin, ann an doimhneachd a h-anma air nach d' ràinig cuspair 's an bith riamh roimhe so.

Bha an cumhachd dearbhaidh a ràinig air Ceit a nis cho trom agus a bha an cumhachd mi-chùram is cruas-eridhe fo'n robh i roimhe. Bha an teinn anns an robh i uamhasach. 'Sann a mach feadh nan gleann 's nan beann a bha i caitheadh mòran d' a h-uine. Bha i a' faireachdainn comh-fhurtachd thiamhaidh ann an cuideachd aonarach nan sliabh a bha le 'n éideadh dubhach a' comh-chòrdadh ri staid bhrònach

a h-anma. Am measg aonaichean Loch-Caronn chluinnteadh gu tric sgàl bhròin agus guthan brùite aithreachail Cheit Mhòir. Sheall i aisans a lot i agus a nis tha i deanadh caoidh air a shon ann an seirbhe a h-anma. B' éigin do Cheit imeachd iomadh là air sligh theinntich. Domhainn 's mar bha ann dearbhadh cha robh coslas air gu'n aotromachadh e; chaidh seachduinean, mìosan, is bliadh nachan seachad, agus fathast bha a teinn cho cruaidh agus a bha i riamh. "Cha do tharruing anail riamh truaghan cosmhuil rithese; dh' fheadadh e bhi air son chaich ach cha robh dochas 's am bith aig Cheit Mhòir!" Bha e iongantach gu dearbh. Ràinig i aois mhòr 's a' pheacadh; *cetheir fichead no deich is ceithir fichead*, Cha 'n e

cumhachd faoin a bheir bruthadh air a' chridhe a tha a' cruadhachadh ré ceitheir fichead bliadhna ann an cùrsa peacaidh. 'S e mìorbhuille ann an saoghal gràis a dhùisgeas faireachduinean a tha air *tiormach suas* ann an aois agus ann am peacadh. Bha eòis Cheit 'na "ioghgradh do mhòran," 'na ioghnadh do mi-chreidich, do'n eaglais, agus di féin.

Lean am bròn diadhaidh ann an Ceit rè iomadh là. Bha saighdean an lagh dian agus teinnteach mar a dh'fheumadh iad mu'm b'urrainn cruas-

cridhe a seann aois a bhi air a sgealbadh. Agus a dheanadh a' bhròin ni bu déine, agus éifeachdach chum slàinte a h-anma, thòisich gaol a' chroinn-cheusaidh air leaghadh sgealban a' chridhe nàduir agus air gabhail an àite ud anns an robh cùbhraidheachd a' pheacaidh agus na feòla gus an so. Ghuil Ceit agus ghuil i da-rìreadh air son a peacanna; —ghuil i gus an d'thug *sileadh nan deur air falbh sealladh nan sìl*. Tha e air fhianuiseachadh le mòran gu'n d'fhàs i *dall le deuraibh a bròin!* Ceit bhochd! Cha'n fhaicear thusa ni's mò a' gul air aonaichean Loch-Caronn! Cha'n'eil sgàl do bhròin ni's mò a' dùsgadh mac-talla nan creag; oir shiab Dia féin gach deur o d' shiulibh; agus 'nuair a dh'éireas do dhùslach beannaichte á uaighean Loch-Caronn, togaidh tu fuinn aoibhneach air clàrsach do Dhé, 'n uair a sheasas tu air an fhairge ghloine anns an àite sin anns nach bi pian, bròn, no gul ni's mò; oir chaidh na seann nithe seachad.

Air do mhinisteir a bhi cuideachadh Mhr. Lachunn aon uair aig a' chomunnachadh, 's e coiseachd a mach'le Mr Lachunn aon uair, chual e fad as gearan boireannaich ann an teinn mhòir. "Stad!" thuirt esan, "an cluinn thu an glaoth ud? Ciod a th'ann?" 'S math a b'aithne do Mhr. Lachunn. "Coma leat," thuirt esan; "'s iomadh deur a chost a' bhean sin dhòmhsa, guileadh i air a son féin a nis." Gidheadh, bha Mr Lachunn fìor chaoimhneil ri Ceit 'na chuisibh tìmeil cho math 's 'na chuisibh spioradail.

Tha e air innseadh mu 'déibhinn aon uair a bha i ann an *Citsein* rm. Lachunn a' feitheamh 'fhaicinn gu'n d' thug i 'n aire do ghur thunnag a bha mu'n tigh. Cha d'thug i fainear gu'n robh duine 's am bith 'g a h-éisdeachd, 'n uair a thòisich i air gearan a mach, "O chrentairean sona, sona—cha do cheus sibh Slànuighear mar a rinn mise; o nach bu mhath do Cheit Mhòir nach biodh aice ri cùntas a thoirt air son peacaidh—O air son peacaidh!" Feudaidd so a bhi faoin am beachd cuid, ach cha robh ann ach faireachduin a thuigeas mòran.

'San treas bliadhna o àm a dùsgaidh bha Mr Lachunn iarrtusach air gu'n suidheadh i aig bòrd a' chomunnachaidh. Ach cha robh ise deònach. "Gu'n rachadh *ise* gus a bhòrd naomh sin! *ise*, té a bha *suas gu guail-nibh* ann am fuil an t-Slanuigheir! Shalaicheadh ise ann coithional uile. Cha rachadh ise ann a chaoidh!" Thàinig an t-sàbaid agus cha d' atharraich beachd Cheit. Chaidh frithealadh do na bùird aig a' chomunnachadh, agus na h-eileamaidean a ghiùlan air falbh, agus chaidh am ministear air 'ais do 'n "phaillion," 's e dol a chomh-dhùnadh air ball 'nuair a chualas glaoth eu-dòchasach o thaobh a muigh a' choithionail—glaoth boireannaich ann an teinn. Thug a sgàl fuaim às na cnuic mu 'n cuairt. B'e sud guth Cheit Mhòir a shaoil gu'n robh a' h-uile ni seachad agus nach tigeadh cothrom a chaoidh tuilleadh! Bha an coithional làn ioghnaidh! dh' éirich ceudan 'nan seasamh ag amharc ris an àite as an d' thàinig an glaoth. 'S math a thuig am ministear co a bh' ann. Chaidh e air ball gus an àite; agus rug e air làmh air Ceit gu caoimhneil agus thug e i gus a' bhòrd agus chuir e i 'na suidhe leatha féin aig a cheann. Dh' iarr e na h-eileamaidean a bhi air an cur air a' bhòrd a ris. Thòisich Mr. Lachunn an sin air labhairt o bhriathran a bha ach beag cho iongantach ris a chòrr; na briathran a labhair Maois ri Pharaoh (Ecsod. x. 26);

“Cha ’n fhàgar speir ’nar déigh”—a tha a’ comh-fhreagairt gu soilleir ris na briathran, “Ghléidh mi a’ mhuinntir a thug thu dhomh, agus cha do chailleadh a h-aon diubh.” Aig deireadh gach argumaid dh’ aithriseadh am ministear, “nach biodh aon air an call, nach biodh eadhon Ceit Mhòr!” Bha cuimhne air an t-seirbheis ud mar “bhòrd Cheit Mhòr.” Tha e air a ràdh nach robh ni bu lugha na *da cheud anam* air an toirt fo ghluasad anma an là ud; agus gu’n do thaisbean mòran diubh toraidhean na fìor dhiadhachd. Bha Ceit Mhòr beò trì bliadhna an déigh a’ chomunnachaidh ud an sealbh air an “t-sìth sin a tha dol thar tuigse,” a’ nochdadh nan combarraidhean ud uile a tha ’nan toradh air slighe fagusgeachd do Dhia.

—:o:—

TEAGASG NAN AITHIRICHEAN.

Earail do luchd-comunnachaidh aig Bòrd an Tighearna le Mr Mac-Adam.

Dh’aidich sibh a nis gu follaiseach gur deisciobuil do Chriosd sibh; ach leigibh dhomh-sa a’ cheist a chur ribh, Ciod i ’ur barail mu Chroisd?

Na smuainich gur ceist neo-iomchuidh no neo-fheumail i. Ma tha sibh ’n ur fìor dheisciobuil do Chroisd cha’n ann aig a leithid so a dh’àm a mbàin a tha sibh a’ cur na ceiste so ribh féin, ach gu tric.

Ciod i ’ur barail mu dhreuchdan Chriosd? Ciod i do bharail dheth mar *fhàidh*? Am bheil thu tighinn brùideil aineolach ’na làthair air-son a sheòlaidh agus a theagaisg? Ciod i do bharail dheth mar *shagart*? Am bheil thu tighinn ’na làthair mar chiontach an uidheam a thoillteanais agus ’eadar-ghudhe? Ciod i do bharail dheth mar *rìgh*? Am bheil thu ag ràdh mar thuirt ban-rìgh Sheba mu thimcheall Sholaimh: “Is ann a chionn gu’n do ghràdhaich Dia a phobull a shuidhich e rìgh glic thairis orra.” Ciod i do bharail dheth mar *Cheannard na slàinte*, mar *Cheann-iùil*, agus mar *Chompanach*? Am bheil thu tighinn d’ a dh’ionnsuidh le cridhe fìor ann an làn dearbhachd a’ chreidimh? Cha’n ann le cridhe a dh’ easbhuidh peacaidh, ach le cridhe mothachail air peacadh, agus cosmhuil ri long fo sheòl a’ tighinn dìreach a steach do’n chadaladh. Tha Daibhidh ag ràdh: “Is fear ùrnuigh mise.” Bha Daibhidh agus ùrnuigh cho dlùth r’ a chéile agus a tha duine agus ’anail. Cha’n b’urrainn Daibhidh a bhi beò a dh’ easbhudh ùrnuigh ni’s mò na b’urrainn duine a bhi beò as eugmhais analach.

—:o:—

NA BRAITHREAN IS NA PEATHRAICHEAN.

[Tha sinn a’ toirt an iomraidh a leanas air O.N.D.T. a bhrìgh nach ’eil fhios aig mòran Ghàidheal mu dhéibhinn. Cha ’n ’eil sinne ’g ar meas féin cùntasach air uile bheachdan ar eirdean a sgrìobhas duinn mu chuspairean ged a tha sinn ’g a mheas ceart *eisdeachd* a thoirt do chùisean deagh-rùnach ’s am bith. Tha so iomchuidh a thoirt còlais air dà thaobh nithe do ’r luchd-dùthcha.—*Deasaiche*.]

RIAMH o thuit an duine air falbh o Dhia b’e a nàdur a bhi ’g iarraidh sonais ann am mi-chleachdadh cuirp is anma. Am measg nan tobar riarachaidh as an d’fheuch e ri òl cha d’fhuair e blas riamh air cuspair a bu sgriosail d’a bhuill cuirp is anma na’n deoch-làidir. Dh’ fhairich e ’na gnè an teas-cuthaich sin air am bheil nàdur an duine déidheil mar

thoradh air an olc. Dh' fhairich e sonas cealgach fo chumhachd na misg; do bhrìgh a dhleasannais do Dhia agus do dhuine. Ach cha robh an sud ach sonas cuthaich a thàinig an àite reusoin car tacuin; cha mhair an sonas ud; loisgidh a theine fadheòidh le déine nach gabh mùchadh.

Seall air raon an t-saoghail fharsuinn agus faic an sruth mòr uile air am bheil misg 'na h-aobhar. Seall air an staid chailte anns am bheil na mìltean air gach taobh dhìot! Luchd-còlais—càirdean—coimhearsnach—islean is uaislean—air an giùlan air falbh ann an coileach sruth misg agus gun ni ann air an dean an làmh greim! An càirdean, braithrean. is peathraichean air gach taobh dhiubh agus cha shin iad làmh dhoibh—cha shin iad làmh le meadhon tèarnaidh dhoibh! O! nach cruaidh an cridhe agus nach neo-mhaoth an fhaireachduin! Ah! tha iad a' tionndadh an cùil agus ag imeachd air falbh. Cha 'n fhiach leo sealltuinn orrasan a's e cnàimh d'an cnàimh agus feòl d'an feòl. Tha na cuspairean bròin ud a nis air an slaodadh air falbh leis an t-sruth; agus cha liomhor stùil truais 'nan déigh a chuidicheas. Tha cuan sloruidheachd is truaighe rompa a dh' ionnsuidh am bheil an sruth 'g an giùlan tonn air thonn. Chì thu fear an sud agus fear an so a' deanadh greim air géig no air cuspairean eile a tha a' sìneadh a mach o 'n bhruaich; ach tha na cuspairean faoin nd a' brisecadh agus tha an tuil 'g an giùlan air falbh. Tonn air thonn ràinig an sruth fa-dheòidh an cuan a' tilgeadh gu h-naibhreach cuspairean a' bhròin ud ann an goile na doimhne as nach fhaicear iad 'san t-saoghal ni 's mò! Ann an sud tha iad air an coimhead fo sgàile siorruidheachd gus an là mu dheireadh.

O cheann àireamh bhliadhnachan bha oidhearpan ionmholtas air an deanadh a thoirt cuideachaidh féin-leasachaidh do luchd-mi-stuamachd. Bha comuinn Mheasarra de gach seòrsa air an cur air an cois a rinn gun teagamh iomadh euchd feumail. Ach cha robh am modh oibreachaidh a chleachd ud coimhlionta. B'e an dòigh-san làmh a shineadh do 'n fheadhainn a bha air an giùlan air falbh air sruth misg agus an toirt gus a' bhruaich—an toirt gu talamh tioram; ach bha iad 'g am fàgail an sud. Mu'n rachadh an fheadhainn a shaoradh fad air an aghaidh bha iad a tuiteam 's an t-sruth a ris. Chunnaic daoine tuigseach, geur-sheallach an sin gur h-e a bha dhìth teampull dìon anns am bitheadh a' mhuinntir a bheirte gu tìr air an coimhead agus air an gleidheadh o thruiteam. Mar so dh' éirich Ordugh Neo-Eiseimealach nan Deadh Theampullach. D'a bhuill goircair bràithrean is peathraichean. Is e brìgh Leabhar Aidmheil an Creideimh, “IS SINNE SEIRBHEISICH DHIA NEIMH.”

IAR-EILEANACH.

—:O:—

AITHREACHAS.

IV.

'Se e geur mhothachadh air peacadh a' cheud cheum de nàdur fìor aithreachais. Tha foillseachadh de cheartas Dhé ann an dàimh ri peacadh agus ris a' pheacach a' dùsgadh na coguis a bha gus a so 'na còdal, agus gu tric ag oibreachadh dùil eagalaich ri breitheanas agus feirg theinntich.

'S i buaidh nàdurra agus reusanta beachd soilleir de ionuracas cliù Dhé mar am breitheamh a ta a' toirt do gach neach a réir a thoillteanais. Tha 'n Sgrìobtur a'deanamh fianuis mu chaochladh de na naoimh anns an d' thug a leithid so de bheachd air Dia a mach a' bhuaidh no an toradh so. "Tha mise air mo chràdh agus dlùth do'n bhàs o m' òige; dh'fhuiling mi t' uamhasan, tha mi an imcheist. Dh' imich t' fhearg gheur tharum; Chlaidh t' uamhasan mi" (Salm lxxxvi. 15, 16). "Cha'n'eil fallaineachd a' m' fheadail air son t' fheirge; Cha'n'eil sìth a' m' chnàmhaibh air son mo pheacaidh: Oir chaidh m' eucarta thar mo cheann; mar eire thruim tha iad ro-throm air mo shon" (Salm xxxviii. 3, 4).

Tha e fìor nach 'eil ni 's am bith spèiseil no slàinteil anns na h-uamhasan inntinn so, thaobh 's gu beile soilleir o 'n Sgrìobtur, gu'm bheil iad air am motbhachadh leis an fhìrean agus leis an aingidh araon. Ma fhuair iad àite agus cleachdadh ann an aithreachas Dhaibhidh, fhuair iad sin ann an aithreachas Indais mar an ceudna. Tha na peacaich an Sion gu tric fo eagal, agus uamhann gu tric a' glacadh nan cealgairean. Tha e tric a' tachairt ann am féin-fhiosrachadh pobuill Dhé co-dhiù, gu'm bheil iad mothachail air an cionta agus air an cunnart mu'm beil beachd cothromach 's am bith aca air innleachd na slàinte 's gur e da rìreadh eagal roimh fhearg Dhé ni cho mòr 's a bhean ri 'm faireachdainn an coimheangal r' an iompachadh. Tha an sealladh no am beachd a ta aca air naomhachd Dhé ag oibreachadh fianh agus eagal anna. A ta e cheart cho cinnteach gu'm beil foillseachadh de naomhachd Dhé ag oibreachadh anna mothachaidh air an neo-airidheachd féin. 'S i so earrann no pàirt shònraichte eile de gheur mhothachadh air peacadh agus mar an ceudna de fhìor aithreachas.

Gu deimhin 's e so a' chuid a' s mò agus a' s cudthromaiche de gheur mhothachadh air peacadh. Cha'n'eil e idir ni' s leòir gu'm biodh fhios againn, agus gu'n creideamaid a ni sin a ta an Sgrìobtur a' teagasg mu thimchioll peacaidh, feumaidh sinn fhaireachduinn gu'm beil e uile fìor d' ar taobh féin. Is éigin gu'n toir ar coguis aonta do ràdh an Sgrìobtuir gu'm beil an cridhe cealgach thar na h-uile nithe, agus tha e do-leigheas. 'Se sin ri ràdh ann ar feòil nach 'eil ni maith 's am bith a' gabhail còmh-nuidh. Agus is e an dearbh fhéin-fhiosrachadh so an tobar o'm beil ag éiridh an nàire sin air am beil am Bioball a' deanamh iomraidh mar ni a ta 'dol a steach gu domhainn ann am fìor aithreachas sluaigh Dhé. "O mo Dhia," deir Esra fo bheò-mhothachadh air peacadh, "tha nàir orm agus rudhadh gruaidh m' aghaidh thogail riutsa mo Dia; oir tha ar n-eucarta air fàs lionmhòr os ar ceann agus tha ar cionta air éirigh suas gu néamh" (Esra 9. 6.) Agus thubhairt Daniel, "O Thighearna buinidh fireantachd dhuitse, ach dhuinne nàire gnùise mar air an là diugh" (Dan. 9. 7). "Le éisdeachd na cluaise," deir Iob, "chuala mi thu; ach a nis chuumaic mo shùil thu; uime sin gabhaidh mi gràin diom féin, agus ni mi aithreachas ann an duslach agus an luaith" (Iob xlii. 5-6). Agus ann an àite eile a ta e ag ràdh, "Feuch tha mi gràineil; Ciod a fhreagras mi dhuit? Cuiridh mi mo làmh air mo bheul." Tha'n fhaireachduinn cheudna air a cur an cèill leis an t-Salmadair an uair a ta e ag ràdh, "Oir dh' iadh uile gun àireamh mu'n cuairt orm; ghlac m' eucarta mi, agus cha'n'eil e 'n comas dhomh sealltuinn suas; ni's lionmhoire tha iad

na falt mo chinn, agus thréig mo chridhe mi" (Salm. xl. 12). 'S i an fhaireachduinn cheudna a lion broilleach a' chis-mhaoir an uair a thuirt e, "A Dhia dean trècair ormsa ta am pheacach" (Luc. xviii. 13).

EACHUNN CAMARON.

—:o:—
AN EAGLAIS.

Le U. Mac Gillebhrà, D.D.

"Is minic a chràidh iad mi o m' òige; gidheadh cha d' thug iad buaidh orm.—Salm cxxix. 2."

Do nàimh cha toir buaidh, ged ni uail agus ràidh,
Oir t-Fhear-saoraidh tha 'd' mheadhon làn truais agus bàigh;
'S na h-uibrich le'm fuath ged a bhuineas riut cruaidh,
O'n gamhlas tha teàruint', ach iad-san gheibh truaigh'!

Cuimhnich thusa do mhòr-ghleachd, is mòrachd do 'Thréith;
Cò'n nàmh a bhuin borb riut 's a shoirbhich 'n a' dhéigh!
Seas daingeann, neo-ghealtach, oir cunnart ma th'ann,
Tha 'n cunnart ud dhoibh-san a chog riut gu teann.

De bhuain Pharaoh uaibreach a chlaoidh thu gu cruaidh?
An diomhneachd na fairge 'n sud fhuaradh leis uaigh!
Na tuinn a thòrr suas dheanamh ceum duit troimh'n chuan,
Shluig suas mac na feirge 'n an onfhadh gu buan!

Sgiùrrs Canan le foill thu, ach ciod rinn e bhuain?
Fuil dhearg a chuid maca dh' fhag torach a chluain;
Is a' chuid a thàr as diubh o aobhar nan lann,
Mar Chain thuit mallachdan Dhé air an ceann!

Sgiùrrs an t-Asiriach thusa gu geur,
Ach thuit a chuid rìghrean gu h-itheadh do'n fheur!
Iompaireachd rìoghail 's a thìr thugadh uaith,
A chrùn is a rìogh'chd ghlac am Persach mar bhuaidh.

An t-Iudhach rinn tàir ort; le àrdan air ghoil
A' chlann rinn thu àrach a' t' aghaidh ghabh boil;
'S an dìoghaltas a lean e an lorg a dhroch rùn
Tha fathast gun chiomeas an eachdraidh uin'.

An Ròimh is a' Ghréig rinn ort eucoir is tòir,
Cho-aontaich gu d' sgrìos 'nuair a bha thu gun treòir;
Ach gaisgeil mar bha iad 's gun choimeas dhoibh ann,
Chaochail am mòrchuis 's an glòir o'n cheart àm.

Do d' chrò shnàig an uil'-bheist a dhòirt ort a tàir;
Ban-strìopach na Ròimh a ghabh t'ainm glan gun nàir;
Mar fhaol-chu 'n deis' caorach ghlac thuice do chòir;
'S le innleachdaibh uamhais is moirt bh' air do thòir.

Ach spionadh a' chreach as a glaic le mòr bhuaidh;
Is rùsgadh dhi 'falluinn an sealladh an t-sluaigh;
Is mi-run a cridhe, ged brùchd i 'n a deann,
Na bi fiamhal roimh 'n nathair, oir bhruthadh a ceann!

Mo chreach anns an tìr 's a' bheil eòlas do Dhé,
Is solus na firinn fad luntan gu réidh ;
Eadhon 's an tìr sin, thog fòirneart a làmh
'S le teine agus milleadh chaidh t' iomain gun tàmh.

Gu monadh is fuar-bheinn do ruag iad do chlànn,
'S do gheatachan uasal bhris uaibhrich 'n am prann,
Mac-talla a' phrìosain 's tric fhreagair do d' chaidh,
'S a' chroich 's tric bha dearg le fuil phrìseil do shaidh.

T' àmhghar chaidh dhioladh ; oir gineil ro-fhaoin
Nam prionnsa rinn strìth riut le mì-run neo-chaoin,
Chaidh fhuadach a fearunn 's a dachaidh an gaoidh,
'S an sliochd chaidh a sguabadh bhar aghaidh an t-saoghail !

De tha 'cur fiamh ort ? Is t'iomhaigh cho truagh,
Tha do neart is do dhion ann an Gaisgeach nam Buadh ;
Cò 'n nàmhaid a' t' aghaidh-sa riamh a rinn strìth,
Nach do sgriosadh le dìoghaltas 's le corruich do Rìgh.

Ni seacharanaich uail, 's gabhaidh uachdarain fath
Air do thilgeadh a sìos ; ach na bith-sa fo sgàth ;
An àmhghar 's an geimhlibh ged chuireadh iad thu,
Gu sìorruidh a' t' aghaidh cha soirbhich le 'n tnuì.

Na tonnan ged bhùireadh 's ged bhrùchdadh mu d' cheann
Do charraig cha mhùth, bheir dùlan d'an deann ;
'Nuair chailleadh an cli, 's 'nuair a shìolas am bàir,
Do bhunait, sìor-dhaingeann, ni orra fèth ghàir !

A Nighean Aidh Shìon, bi dìleas do d' Thriath !
Seall ri a ghràs, 's gluais fo sgàile a sgiath ;
Tha 'm breitheamh 's 'n cùirteir an rùn do chur fàs
Ach do bhàbbuinn ro-mhùirneach cha spàin iad le 'n sàs.

Néamh agus talamh théid thàiris gu sìor,
An cruinne 's a dhaoine nì caochladh gu fìor ;
Ach gach còir agus sochair a choisinn an Ceann,
Coimhlionaidh È dhuitse le urram nach gann.

—o:—

NA MORMONAICH AGUS AN CREUD.

An uair a chaidh an leabhar Mormonach a chlà-bhualadh, chaidh aig a' cheart àm gèarr iomradh a' sgrìobhadh ris an do chuir tràir dhaoine, Olieur Couderi, Daibhidh Uhitimer, agus Màirtin Harris an ainmean a' toirt fianuis agus a' cur an cèill gu sòluimte gu'n do threòraich aingeal o nèamh iad gu h-àite anns an do sheall e doibh na duilleagan òir, agus gu'n d'thug e àithne doibh ag ràdh, bithibh-sa 'n 'ur co-fhianuisibh dìleas do Ioseph Mac-a-Ghobhainn. Aig an àm cheudna, chaidh paiper a tharruing a mach ris an do chuir ochdnar fhianuisean an làmh ag ràdh, gu'm faca iad fèin duilleagan òr-bhuidhe air an robh gràbhalaich no sgrìobhuidhean mìorbhuileach. Air teistean nan tràillea baòth agus

aineolach so bhonntaich Ioseph truagh a chuid innleachdean meallaidh ! Mar so thòisich, fhreumhaich, agus chraobh-sgaoil a' chreud Mhormonach ; creud fhealltach shaoghalta agus mhi-naomh. Creud thruaillidh a ta a' co-chòrdadh ri cridhe cealgach agus ri slighe ain-diadhaidh chreutairean aig nach 'eil aon chuid mothachadh no lorg air mealltaireachd a' pheacaidh 'n an annaibh féin, no aithne spioradail air naomhachd agus air ceartas an Dia sin d'am feum iad cùntas a thoirt.

Ma dh' fheòraicheas tu deth Mhormonach, c' àite am bheil na duilleagan òir o'n do sgrìobhadh am biobull aige, their e rint, gu bheil iad neo-fhaicsinneach ! Nach fhaca, agus nach faic neach 's am bith iad, ach Mac-a-Ghobhainn agus a chuideachd !! Steidhichte air an fhianuis mhireusanta agus fhoilleil so, tha e air innseadh duinn gur h-e th' anns an leabhar Mhormonach taisbeanadh àraidh agus fiachail o Dhia néimh !!!

'Tha e soilleir gu'n d' fhuair Ioseph eòlas ann an cuid air sgrìobhaidhibh an fhàidhe bhréige Mahomet ; oir a ta co-chòrdadh faicsinneach ann an gné agus ann am beachd eadar an dà chreud ghrod so.

Feudaidh e 'bhi 'n a cheist ort, cionnas a bhreithnich agus a chnuasaich Mac-a-Ghobhainn, duine neo-fhòghluimte agus aineolach, sgeul cho pongail, taitneach 's a gheibh sinn anns an Leabhar òir ?

Ma ta, a charaid, 's i ceist ghlic agus chothromach a ta thu a' fiosrachadh diom.

A nis ann an rathad eachdraidh, oidhirpichidh mi air do cheist a fhreagairt gu firinneach ceart air an dòigh a leanas :

Thachair gu robh anns a bhliadhna ochd ceud deug agus a naoi, (1809) a' tàmhachd 's an Talamh Fhuar, (America) duine uasal fòghluimte d' am b'ainm Solamh Spaulding. Bha 'n duine so an tìs a latha 'n a mhinisteir ; ach air da fàs trom aosda leig e deth dreuchd na ministreilachd. Thòisich an duine còir so ann an rathad spòrs agus gu obair chleachdail inntinn a thoirt da féin, air sgeul modhannail, teagasgail a' sgrìobhadh. B'e brìgh agus suim an sgeòil neo-choirich so, maille ri mòran do nithibh taitneach eile, gu'm b' iad na h-Innseanich Thuathach Americanach sliochd threubhan sgaipte chlann Isracil. Aig àmaibh sònruichte an uair a bha e a' faotainn sgrìobhta an sgeòil so, ghabhadh e fàth air earrannaibh deth a leughadh do na coimhearsnaich ; ann an rathad culaidh-àbhachdais. Bha na coimhearsnaich chàirdeil, theò-chridheach anabarrach riarichte le bhi ag éisdeachd an naigheachd shnasmhoir a bha an nàbuidh ionnsuichte gleusta ag cur an òrdugh. Bha iad gu h-àraid ro-thoilichte leis a phàirt sid deth 'n sgeul anns an d' fheuch Mr Spaulding ri innseadh cia mar a fhuair e seann sgrìobhaidhean a bha 'n an suidheachadh agus 'n an eachdraidh cosmhuil ri leabhraicheibh an t-Seann Tìomnaidh.

'Nuair a chrìochnaich Mr Spaulding sgrìobhadh an sgeòil, chuir e dh' ionnsuidh leabhar-reiceadair e an rùn fhaighinn clò-bhuailte, cha'n aithne domh gu'n deach a chur riamh ann an clò. Ach tha e cinnteach gu'n d' fhuair Sidni Rigdon aon do chléirich Joseiph greum air sgrìobhaidhibh Spaulding anns a' bhùth leabhraichean so, agus gu'n do thionail 's gu'n do thiolp e asda mòran de nithibh a ta 'n dingh mar fhirinnean creideasach agus bunaiteach anns na sgrìobtuiribh Mormonach ! Bha Mr Spaulding caomh a nis marbh. Ach air do'n bhantraich aige, agus d' a

bhràthair a bhi fathast beò, thog iad fianuis an aghaidh an fheuma mhi-laghail agus ana-cneasda a bha na Mormonaich a' deanamh de sgrìobhaidhibh an caraaid. 'Nuair a chunnaic coimhearsnaich agus eòlaich Mhr Spaulding am biobull Mormonach b' e 'n comhdhunadh aon-sgeulach gus an d' thàinig iad gu robh mòran deth air a dheanamh suas as an sgeul a bha iad cleachda r'a chluinntinn o 'n nàbuidh nach mairionn. Bha deadh fhios aig càirdibh agus luchd-eòlais Mhr Spaulding nach b'ann mar ni dìongmhalta agus fìor a chum na crìch thoibheumaich ud a sgrìobh e an sgeul : agus air an aobhar sin bha iad air an lionadh le feirg agus le fuath an aghaidh Mhic-a-Ghobhainn agus a chuid chléireach mhi-choguis each air son an fheuma mhi-naomh agus easonaraich e rinn iad do naigheachd an caraaid.

Le mionnaibh agus le cainnt shalaich bhuirb dh' àicheadh Rigdon gu faca e riamh sgrìobhaidhean Mhr Spaulding !

Tha mòran de nithibh anns an Leabhar òir a ta 'n an dearbhadh soilleir air nach robh sgoil, eòlas, no mòran toinnisg aig na h-àghdair ladarna a chuir e ann an clàraibh a chéile.

Tha air a ràdh anns an Leabhar so, gur h-i cumbaisd a' mbaraiche an t-inneal-seòlaidh tre'n do stiùir clann Israeil o sheann a dh' ionnsuidh America. A nis tha fios againn nach robh a' chumbaisd air a' gabhail mar inneal-seòladaireachd ri linnibh as déigh an ama a ta iad ag ainmeachadh. Tha 'n Leabhar òir làn do mhearachdan mar so o a thoiseach gu a dheireadh ! Tha mòran deth mhearachdaibh ann sgriosail do'n anam agus easonarach do'n chorp.

Aig an àm so thòisich Rigdon, a nis 'n a fhear do na cinn-itil Mhormonach air teagasg gu robh e laghal agus a réir an creud, gu feudadh gach fear leis am b' àill tuillidh a's aon bhean phòsda 'bhi aige ! Chuir Mac-a-Ghobhainn, am Fàidhe a sheula ris an teagasg so, teagasg a ta a' co-luidhe ri beachdaibh adhaltranach Mhahomet. Is cianal a ni e ann an tìr chrìosduidh agus fo shìleadh an t-soisgeil anns an àm linn 's an bheil sin beò gu bheil dosine a' gabhail an ainm crìos-duidh orra féin, a ta cho mi-chiallach, an-dana collaidh, agus beò ann am peacàidhibh sgainealach agus foilleasach. 'S e 'n teagasg neo-sgrìobtuireil so smior, inneal tarraimn agus meadhon-ribidh na creud Mormonaich.

'S e ainm eile a thug na Mormonaich orra féin *Naomh nan Làithean Deireannach* ! B' e Ioseph Mac-a-Ghobhainn an ceud Ceann-suidhe a bh' aca. B' e mar an ceudna, Fàidhe an Ierusalaim Nuaidh ; Rìgh Bhaile nan Naomh ; Sagart Eaglais Chrìosduidh Naomh nan Làithean Deireannach ! !

An uair a bhiodh tigh eile, tuillidh airgid, no bean eile a dhìth air Ioseph gheibheadh e foillseachadh neamhuidh ag ràdh ; “ Tha e iomchaidh agus ceart gu'n d'thugadh sibh do 'm sheirbhiseach Ioseph gach ni a ta dh' uirbheasuidh air.”

Bha Emma Nic-a-Ghobhainn a' cheud bhean a phòs Ioseph an aghaidh dha bean eile a phòsadh a bharrachd uirre-se ; ach dh' aontaich i an uair a chaidh a thaisbeanadh o 'n àirde do Ioseph ; “ Gu robh mo bhan-oglach, Emma, ri gabhail ris gach ni a thug mise do'm sheirbhiseach Ioseph.”

Dh' fhàs na Mormonaich ann am ùine ghèarr cho làidir lionmhor gus an d' fheuch iad fadheòidh ri Ioseph fhastainn 'n a Cheann-suidhe air na

Stàitibh Aonaichte. Ach aig an àm so chaidh na Naoimh is an coimhearsnaich a mach air a chèile. Thàinig an aimhréit agus an troimh-chéile gu àirde cho mòr gus an d' thàinig iad o throd gu buillean. Cha do stad an streupaid so riamh gus an do mharbhadh an Seanalair Ioseph Mac-a-Ghobhainn.

An déigh bàis Ioseph dh' fheuch Sidni Rigdon ri dreuchd Ard Fhear-iùil nan Naomh fhaotainn, ach bha a chliù mhodhannail cho maslach 's gu'n do ioma-sgar iad a 'n cuideachd e. Ach ròghnaich agus dh' àrdaich iad Brigham Young gus an inbhe so. Tha'n duine so fathast 's na dreuchd.

I. S. MAC-NEILL.

———:o:———

EARAIL.

A Dheasaiche Ionmhuinn,—Tha mi an dùil gu'n toir sibh taobh-duilleide'n *Bhrataich* do litir fhiachail an Ollaimh Chalmers a dh' eadarg-theangaich mi o'n Bheurla air son bhur luchd-leughaidh. Tha e iomchuidh gu'n gleidheadh na Gàidheil cuimhne air Chalmers, oilcar, ministir, crìosduidh, agus Albannach cho gràdhach, mòr-bhuadhannail, fileanta 's a rugadh riamh fathast an Albainn.

Earail do Bhana-chomannaiche òig.

Litir a sgrìobh an t-Urr. 'Tomas Chalmers, D.D., LL.D., a dh' ionnsuidh, a nighin an uair a bha i a' rùnachadh comunnachaidh air son na ceud uaire.

“1. Cha chòir duit sealltuinn air t' aingidheachd 's an àm a chaidh seachad mar challaid eadar thu agus teachd a chum bòrd an 'Tighearna; agus cha'n urrainn duit tuilleadh a' s luath, no tuilleadh a' s earbsach a dhol thairis air a' challaid so tre smuaintean creidmheach air an fhuil ud a chaidh a dhòrtadh air son peacanna an t-saoghail,—air an lobairt-rétich ris am bheil aon agus na h-uile air an cuireadh gu sealltuinn a chum an deanamh taitneach do Dhia.

“2. Cha mhò a' s còir duit amharc air do neo-chomas féin air son seirbheis thaitneich mar ghrabadh 'sam bith agus; cha'n urrainn duit tuilleadh a' s luath, no tuilleadh a' s earbsach ceum a thoirt thar a' cheap-tuislidh so tre smuaintean creidmheach air uil'-fhoghaintean agus air neart an Spioraid sin a ta air a thoirt gu saor doibhsan a dh' iarras E, agus gu h-àraid doibhsan a ta a' teicheadh a chum dìdein a dh' ionnsuidh Chrìosd Maighstir na cuirme sòluimtt deth am bheil thusa gu comh-pàrtachadh. Tha a' mhuinntir a ta 'nan leithidibh so do shuidheachaidh gu cobhair agus comas aslachadh a chum toil Dhé a dheanamh ann an ainm uile-bhuadhach Chrìosd.

“3. Ma tha creideamh agad 's an dà fhirinn mhòir a dh' ainmich mi, misnichidh so thu gu dhol air t' aghaidh a chum bòrd na Sacramaid; agus fathast, an àite a' cheist a chur riut féin. Am bheil creideamh agam 's na firinnibh so? 'S ann le breithneachadh gu cleachdail air na firinnibh féin, is cha'n ann le cnuasachd air cìod e cor t' inntinn d'an taobh a thig thu gu breithneachadh ceart, agus rùn làn shuidhichte air a' phuinc so.

“ 4. Ach tha aon ni cudthromach a bhuineas do fhéin-cheasnachadh air an crochainn ceist a' chomunnachaidh gu h-iomlan. Cha ghluaisinn gu bràth teagamh mu éifeachnd fuil Chrìosd, no mu'n t-saor chuireadh a ta agad gu compàrtachadh deth a sochairibh; agus cha mhò a ghluaisinn teagamh mu thoileachas an Spioraid gus neart a dheanamh foirfe ann ad laigse. Ach feudaiddh àite a bhi aig teagamh ann an staid do thoil agus do rùintibh féin, agus so bu mhaith leam gu'n rannsaicheadh tu a mach gu soilleir agus gu'n ceartaicheadh tu. Am bheil thu toileach a bhi na h-uile, agus na h-uile nithean a dheanamh a bu mhiann le Dia thu a dheanamh? An e do rùn an simplidheachd cridhe, a bhi Leis-an a mhàin, agus Leis-san gu h-iomlan? Am bheil thu gu tréibhdhireach a' miannachadh thu féin a thoirt gu léir Da-san, no am briathraibh eile, thu féin a choisrigheadh gu h-iomlan do Dhia?

“ Tha mi a' meas gur h-iad so na ceistean a ta iomchuidh an cur ri d' choguis aig a leithid so de àm. An uair a bhitheas tu air do chleachdamh mar so, tha thu a' cùntas cosguis na h-aidmheil Chrìosduidh mu'n toisich thu uirre; agus is mòr, tha mise a' gealltuinn, a bhitheas do shith agus do ghàirdeachas, is cinnteach a bitheas t' fhàs ann an naomhachd, ma tha thu le làn rùn agus le tréibhdhìreas dìongmhailta a' rùnachadh a bhi a so suas cha'n ann tha mhòr a' d' bhan.chrìosduidh, ach a' d' Bhan-Chrìosduidh gu h-iomlan.”

Is mise, Uasail Shuairce,
Bhur Seirbhiseach ùmhal
Slàn Leibh.

An Fhàrdach Fhroinich. }
Ile, Iulai, 12, 1873. }

—:—

BREITHEANAS.

[A Dàn-cath spioradail le Mr D. MacPhàil nach deach an clò riamh fhuair sinn cead na roinn a leanas a thoirt.—Deas.]

Rìgh nan Rìgh a' teachd gu breth a mach as 'àite,
Taomadh air cathair an fhiadh-bheath'ch a gheur phlàighean;
Cuach na ball-chrith cheana taosgadh orra o'n àirde;
'S deasgainnean dioghaltach 'fheirge air am fàsghadh.
An talamh a' leigeadh ris na fola bh' air a dòrtadh,
O cheann linntean; is a mhairbh cha dean a chòmhachd.
Fuil nan naomh a chaidh gu bàs air sgàth na firinn,
A' taomadh air Cumhachd na Fraing 'na tuiltean dioghaltais;—
Rabhadh soilleir, labhar, tràthail aig an uair so
Do Eaglaisean, do chomh-fhlaitheachan, 's do uachdrain,
D'an ealainn-riaghlaidh a bhi diùltadh 's a' cur suarach
Umhlachd do chòir-dhlighe rioghail Rìgh nan Sluagh
A phronnas gu mion naimhdean 'aobhair 'nan min luathre:
An coimhlonadh crìochan a ghlòire bidh a' bhuaidh leis;
Oir tha an Uachdaranachd Shiorruidh air a ghuallainn.

D. MACPHAIL.

S I N E C H A I M B E U L.

CAIBIDEAL IV.

Cha'n abair mi nach 'eil mi-fhortainn a' teachd air uairibh an earamh an-ionracain; ach tha Dia 'n a chùltaice do'n bhochd air am eagal, 'n a fhasgadh o 'n doinninn, 'n a dhubhar o 'n teas. Ach an uair a ta 'g ràdh so a thoirt misnich dhoibh-san a ta 'g oidheirpeachadh seirbhis a dheanamh do Dhia, cha'n fhaodh mi a chleth ora-san a leughas so ciod a' chrìoch gus an d' thàinig na h-uile luchd droch-bheirt a b' aithne dhomh o 'n thàinig mi do'n bhaile so gu sònruichte droch bhoirionnaich. Cha b' aithne dhomh riamh aon nighean òg a bha guanach uaibhreach dalma, do nach b' i chrìoch 's an t-saoghal so féin bochduinn masladh no eucail. Faodaidh coslas soirbheachaidh a bhì car treis aig droch nighin. Faodaidh si i féin a sgeudachadh ann an airgiod, agus ann an òr. Faodaidh i a h-aghaidh a dhath agus ceann a chacadh maille ri droch bhan-rìgh Iesebel, gidheadh thig i gu crìch thruaigh agus mhasluich.

Tha mi 'guidhe oirbh mo nigheana na meallaibh sibh féin, agus na smnaintichibh a chionn gu bheil bhur bana-chompanaich lionmhor gu'n dean Dia an caomhadh air-son an àireimh. Faicibh baile Shodoim a chaidh a losgadh le teine o nèamh a chionn nach robh deichnear do dhaoine matha r' am faotainn ann. Mar sin mur biodh deich òighean matha anns a' bhaile am bheil sibh a chòmhnuidh cha deanamh lionmhoireachd an luchd droch-bheirt an sabhladh. Bidh an cuibhrionn aig uile luchd deanmh an uile anns an locha tha 'losgadh le teine agus pronnasc. Eisdibh ma ta mo nigheana ri comhairle seann duine d' an robh focal Dhé 'n a fhear-comuinn o 'dige gu 'sheann aois, agus deanaibh strìth gu deadh eiseimpleir Shìne Chaimbeul a leantuinn chum 's gu'n téid sibh maille rìthe steach do aoibhneas an Tighearna.

Bheir mi nis an sgeul dhuibh mar a fhuair mi e uaipè féin.

CUNNTAS SHÌNE CHAIMBEUL UIMPE FÉIN.

Air toiscach mo bheatha am feadh a bha mo phàrantan ionmhuinn beò tha làn fhios agaibhse. Tòisichidh mi air an aobhar sin air mo sgeul o 'n àm aig an tug piuthar mo sheanar leatha mi d' a tigh féin.

Bha mi tuillidh is òg gu mòr shuim a ghabhail do 'n chaochladh bhrònach so, 's ann brònach gun ag a bha e, oir eadhon ann an tigh nam bochd bha mi air mo chumail glan, agus bha caithebeatha ionmholta air a mholadh dhomh. Ach maille ri piuthar no sheanar thruagh bha mi 'tighim beò ann an salachar agus ann an luideagaibh. Cha robh bacadh air a chur orm o chomunn dhroch cloinne, o bhì ag ionnsachadh bhreug, no 'toirt ainme Dhé an diomhanas, no eadhon o ghoid. Bha piuthar mo Sheanar aosda agus mhill i a slàinte le bhì o 'h-òige nios ag òl dheòchan làidir agus buaireasach.

Bha piuthar mo sheanar ciontach i féin, cha'n e mhàin do bhì 'toirt ainm Dhé an diomhanas, do dhearmad a dheanamh gu buileach air gach dleasannas spioradail oir cha robh i anns an tigh-aoraidh ri bliadhnachaibh,

ach bha i a' tarruing gach seòrsa do dhroch cuideachd mu 'tiomchìoll. Cha robh gràdh agam riamh do phiuthar mo sheanar. Oir ged a bheireadh i dhomh mo thoil féin anns gach ní, maille ris gach ní b' fhèarr a bha aice r' a itheadh agus r' a òl, agus a dh' fulaingeadh i dhomh dol as air—son mo lochdan uile; gidheadh i air uairuibh 'n a lasraichibh teine am aghaidh air-son nan aobharan a b' fhaoiné. Ghabhadh i orm air nairibh gun iochd air-son a pìob thombaca a leagail, no a bocsa snaoisin a charachadh; agus aig a' cheart àm leigeadh i dhomh mìonnachadh agus breugan innseadh gun urrad agus coire fhaotainn domh.

Anns an dòigh so chaith mi mo bheatha gus an robh mi mu dheich bhliadhna dh' aois. Agus bha mi air mo meas mar is maith a thoill mi am measg nan caileagan a bu mhalluichte a bha anns a' bhaile. Mu 'n àm so air maduinn mhoich shamhruidh chuir piuthar mo sheanar mi do 'n achadh a thional bhioran. Thug mi leam mar bhana-chompanach caileag mu m' aois féin aig an robh a màthair a' cumal bùtha. Cha robh a' chaileag so d' am b' ainm Seònaid Nic Dhòmhnuill air a' teagasg mòran ni b' fhèarr na mi féin; ged 's gann a bha caileag anns a' bhaile a bha air a còmhдах ni bu rionhaiche. 'Nuair a fhuair Seònaid is mise anns an achadh mu choinnimh a' chaisteil, thòisich sinn air tional eòineinean. Mu dheireadh air dhuinn a bhi sgith shuidh sinn sìos air an fheur agus thòisich sinn air seanachas.

'S e 'n ethnar arsa Seonaid latha na Sàbaid agus théid mise do'n eaglais

Cha téid mi féin do'n eaglais arsa mise. Cha'n'eil mi 'dol ann uair 'sam bith cha'n'eil ùine agam.

Ach arsa Seònaid cha'n ann a chionn nach 'eil ùine agad nach 'eil thusa 'dol do'n eaglais. Is urrainn dhomh-sa innseadh dhuit c'ar-son.

Agus c'ar-son arsa mise gu h-ath-ghoirid.

A chionn arsa Seònaid nach 'eil agad do dh'aodach ach na luideagan salach sin. Gu de shaoileadh tu theireadh na daoine na 'm faiceadh iad do leithid-sa do chrentair a' dol do'n eaglais.

Thòisich mi air a bhi ro fheargach, agus a' leum am sheasamh thuirt mi rithe. Na bi ag iomradh rium air luideagaibh; cha leur dhomh cionnas a tha duine 's am bith air a dheanamh ni's fèarr leis a' chòmhдах a ta e 'caitheamh. Tha mi cho math ris an t-aon a's fèarr dhiubh; tha gun taing dhoibh, agus thòisich mi air gal le feirg.

Chuir sin a nis a mach air a chéile, agus dhealuich Seònaid rium, agus mar sin chaidh mi ni b'fhaide air m'aghaidh anns an achadh a dh-fhaotinn mo bhioran. An uair a fhuair mi uiread 's a b'urrainn domh ghiùlan, agus a cheangail mi iad cuideachd, thug mi m' aghaidh air dol dhachaidh.

CAIBIDEAL V.

An uair a bha mi 'dol seachad air glaic uaine dlùth air Dunodhain chunnaic mi am measg an droighinn aon do na h-eòin a bu bhòiche chunnaic mi riamh. Leig mi dhiom gu luath m'eallach agus shnàig mi a dh' ionnsuidh an tuim anns an robh e, ach cha bu luaithe shin mi mo làmh a bhreth air na leum e troimh 'n droighionn do'n achadh air an

taobh eile. Lean mi an sin e, agus bha mi 'g am dheanamh féin cinnteach as, ach chaidh e as a rithist a chum na glaice.

A dh'fheuchainn duibhse cho aingidh 's a bha staid m' inntinn an uair a chunnaic mi gu'n deach an t-eun as uam a rithist dh'fhàs mi làn corruich, agus thog mi clachan 'g an tilgeadh air; ach thuit a' chlach le cùram Dhé gun chion a dheanamh. Is aithne do Dhia eadhon an uair a thuiteas gealbhonn chum an làir, oir tha gràdh aige d' a chreutairibh uile, agus bheir e dìoladh a mach as leth an aoin a 's suaraike dhiubh a tha gun aobar air a phianadh.

Mu dheireadh le mòran dragh fhuair mi greum air a' chreutair bhòidheach. Bha mi cho aoibhneach le m' stòras 's gu'n do dheifrigh mi do'n bhaile air daomh m' eallach bhioran a dhìchuimhneachadh, le h-uail a' cumail suas an còin a bha 'n a shuidhe gu samhach air mò làimh.

Dìreach air dhomh aon do na sràidean mora a' ruigheachd chuala mi aon éigin ag éigheach, ah, sin agad Parrot mo bhana-mhaighstir, agus air ball thàinig seana bhoirionnach glan, measal coslas far an robh mi, agus thuirt i rium le aoibh 'n a h-aghaidh, "Mo dheadh chaileag, c'àite an d' fhuir thu eun mo bhana-mhaighstir." Eun do bhana-mhaighstir, arsa mise! Is e th' ann m' eum-sa. Cha'n e, fhreagair a bhean, cha'n fhaod sin a bhith; oir dh'iteagaich e a uinneig mo bhana-mhaighstir 's a' mhaduinn an diugh, agus chaidh e thar balla a' ghàraidh do'n achadh. Aig an àm so air do phiuthar m'athar tighinn a mach a bùth agus m' fhaicinn an sàs ris a' mhnaoi, ghlaoidh i, hò! Ciod e so? Ciod a tha thu 'deanamh ris a' phàisde?

Bha pinthar m' athar an toiseach ro-ghruamach ris an t-searbhanta, ach an uair a chual i gu robh mi ri leth-chrùn fhaotainn na'n aidichinn dealachadh ris an eun, thionndaidh i 'feirg uile ormsa, agus dh' àithn i dhomh a thoirt do'n t-searbhanta agus a leantuinn do thigh a bana-mhaighstir a dh' fhaotainn an airgid. Rinn mi mar a dh' iarr i orm, ach bha mi gruamach neo-thoilichte ré an rathaid uile, agus a' bruidhinn rium féin gu tigh na mnà-uailse. Làimh ri geatachaibh an rathaid a tha 'treòireachadh gus a' chaisteil dh' fhosgail i 'n dorus, agus dh' iarr i ormsa feitheamh anns an t-seòmar mhòr. Chaidh i dìreach gus an t-seòmar shamhruidh, agus dh'fhag i an dorus fosgailte cho farsuinn 's gu robh mi 'faicinn gach nì 'n taobh a stigh. Bha seana bhean uasal 'n a suidhe ri taobh na teine. Na'm biodh fios agam an sin a' bhean uasal urramach a bh' innte, leumainn le h-aoibhneas, so dhuidh le'ar cead, arsa an searbhanta, so agaibh *Miss Polly* (am Parrot) air tighinn air a h-ais a ris.

Dh' fheadraich i an sinn de mar a fhuaradh i, agus air do'n t-searbhanta innseabh dhi, dh' éirich i agus a' toirt leatha bata beag, o thaobh a' bhùird a bha air a beulaobh air an robh a Biobull mòr 'na luidhe, thuirt i théid mi féin agus labhraidh mi ris a' phàisde. An sin ag amharc orm le caoimhneas dh' fheadraich i dhìom iomadh ceist mu thiomchioll mo phàrantan, agus cionnas a bha mi 'tighinn beò. Air dhomh a freagairt thug i dhomh an t-airgid bh' air a ghealltuinn domh, agus thuirt i rium tighinn air m' ais a rithist an ceann cheithir làithean. Ach thoir an aire, arsa ise, gu nigh thu féin gu glan, agus gu cìr thu do cheann; oir ciod 's am bith cho bochd 's a dh' fheadas tu bhi, cha'n eil éigin 's am bith air-son thu bhi salach.

(Ri leantuinn).

FIOS COITCHEANN.

Ann an Ard-Sheanadh Eaglais na h-Alba b' e chùis chudthromach a bha aca air, an robh mòr shluagh na rioghachd ag amharc, a' *Phatronachd*. Tha beachd na h-Eaglais air neartachadh 'n a h-aghaidh. Bha an taobh a bha 'a h-aghaidh mòran mi bhu mhò am bliadhna air do bheachd an Ard-Sheanaidh a bhi air a thoirt air a' phuinc. 'Se an t-Olla Gillan a bu Cheann-Suidhe.

Ann an Ard-Sheanadh no h-Eaglais Shaoir b' e 'n gnothuch duilich a bh' aca, gnothuch an Aonaidh. Bha eagal an cridhe air a' h-uile duine gu'm biodh Dealachadh eile ann gus an d'thàinig an latha. Thàining na laoi-chath fa-dhèidh gu còrdadh; an dà thaobh mar a bu chòir dhoibh taingeil air son na fhuair iad agus air son gu'n d'thàinig an cath gu crìch gun an Eaglais a sgàineadh.

Bha a' *Phatronachd* air a deasbud 's a' Phàrlamaid o cheann beagan làithean. Cha 'n 'eile a' Phàrlamaid deònach air breith a thoirt air a' phuinc fathast.

Tha Rìgh Phersia aig am bheil an tiodal SHAH air tighinn do 'n rioghachd againn an dràs an déigh cuairt a chur air an Roinn-Eòrpa. 'Se a their esan ris féin Rìgh nan Rìgh—os ceann nan rìghrean eile air fad. Bha Iompairean Russia is Phrussia a' riaghladh glé mhath 'na bheachd; agus na b' fhìor e féin thug e dhoibh cead rioghachadh tacun eile! Ma chòrdas a' bhan-rìghinn againn ris leigidh e leatha sealbh air a' chrùn tacunn eile! Buinidh e de'n chreideamh Mhahometanach.

Fhuair an t-Urr. R. Blàr, ministear Eaglais Chalum-cille, an Glaschu gairm do Dhunodhainn. Dhiùlt e dhol ann. Thug muinntir Dhunodhainn a ris gairm aon-sgeulach do Mhr. Camaron, an Ceann-Loch.

An déigh suidhe an Ard-Sheanaidh thug mnathan-naisle a' choithionail aige taisbeanadh ùr air am meas agus air an gradh do 'n Urr. A. Urchadain, an Glaschu. Thug iad dha còta agus falluinn shearmonachaidh fhìrchail; maille ri stùil amhairc air a cearlachadh gu luachmhor le h-òr.

* * *Tha eachdraidh beatha an Olla 'ic Aoidh is A. Mhic Iomhair air an cumail a mach 's gun àit againn 'san Àireamh.*

GNOTHUICHEANN GÀILIG.

'Nuair a thug sinn iomradh roimhe air breith an ARD-ALBANNAICH (The Highlander) cha robh sinn air a bheag dhe fhaicinn; ach tha e nis cho lùghmhor air na casan 's gu'm faod am fear-siubhail tairbhe a bhuill a thomhas. Tha a' ghasaid mòr farsuinn, a' tighinn a mach gach seachduinn. Tha oisein dbith air a thoirt do'n Ghàilig mar a tha ann an Gasaid an Obain. Tha buannachd agus còirichean nan Gàidheal agus an tìr air an innseadh le peann neo-sgàthach; air mhodh eile a' deanadh ann am Beurla air son nan Gàidheal an ni a tha sinn féin a' feuchainn ris ann an Gàilig. Bu chòir dha a bhi aig gach Gàidheal a ni feum math do'n Bheurla.

Tha Buidheann Gàilig—*Class of Gaelic Language and Literature*—a' tòiseachadh an Glaschu, 's an *Athenaeum*; air a theagasg le *Deasaiche na Brataich*. Bidh àireamh òraideaa air an liubhairt air eachdraidh agus air gnè na Litireachd Ghàilig. Thòisicheadh air iarrtus feadhainn de bhuill a' Chomuinn Ghàilig is na Réiseamaid Ghàidhealaich, maille ri muinntir eile.

* * Bidh na Freagairtean a fhuair sinn, agus na Ceistean air an toirt 's an ath Àireamh anns a' Ghailig.

BRATACH NA FIRINN.

PAIRT 8.]

Ogust, 1873.

[LEABH. I.

AN NIGHNEAG GHAIÐHEALACH.

Ann am mìos Mhàigh o cheann iomadh bliadhna air ais bha Mr MacPhàil, Ministear Reis-sholuis air a thurus troimh shiorrachd Ionar-Nis gu coinneimh an Ard-Sheanaidh an Dun-Eideann. A thaobh nach robh e a' deanamh thairis air deich thar fhichead no da fhichead mìle 's an là thàinig air an oidhche a chur seachad an àite no dhà air an rathad. Agus cha robh na tighean òsda aig an àm so gu dearbh ro chomh-fhurtail. Oidhche ann an aon diubh so ghairm am ministear, 'n uair thàinig an t-àm iomchuidh, an teaghlach uile gus an aoradh. 'N uair a bha iad 'nan suidhe, 's na Biobuill deas, sheall Mr MacPhàil mu 'n cuairt, is dh'fheòraich e an robh gach neach an làthair. Thuirtear fear-an-tighe gu'n robh.

“Na h-uile?” dh'fhiosraich am ministear a ris.

“Seadh,” fhreagair fear-an-tighe, “tha sinn an so uile; tha nighneag bheag anns a' *Khitchen*, ach cha 'n 'eil umhail againn ise iarraidh a stigh, oir tha i cho salach 's nach urrainnear a faicinn.”

“Thoir a stigh i, thoir a stigh i,” thuirtear Mr MacPhàil; “feithidh sinn gus an tig i.”

Bha an t-òsdaire a' gabhail a leth-sgeil. Ach dh'fheumadh i tighinn. “Tha anam luachmhor aice,” thuirtear am ministear. “Mur h-e a h-àbhuist a bhi tighinn gu aoradh 's ann a's mò a feum a nis.”

B' fheudar a toirt a steach.

Thàinig i is thòisich am ministear air an aoradh.

Air do 'n aoradh bhi seachad thòisich am ministear air a' chaileag a cheasnachadh mu h-anam. Fhuair e i fìor aineolach. Cha robh fhios aice gu'n robh anam aice. Cha b' aithne dhi cìod bu chiall do ùrnuigh. Mu dheireadh thuirt am ministear, "Ma ta, tha mise dol a Dhùn-Eideann, agus bheir mi a d' ionnsuidhse neapaicinn beag ma gheallas thu dhomh gu'n abair thu an ùrnuigh so; cha 'n 'eil i ach goirid; ceitheir focail na tha innte—' *Thighearn, nochd dhomh MI-FEIN*' ma chanas tu so gach oidhche agus gach maduinn bheir mi thugad an nì a gheall mi."

Bha a' chaileag fìor thoilichte. Bha ball ùr endaich 'na nì nach robh tric a' dol. Thug i a gealladh air ball; is dhealaich Mr MacPhàil rithe, an dèigh dha, cha'n'eil teagamh, seadh agus brìgh ùrnuigh a mhineachadh. Chaidh am ministear do Dhùn-Eideann.

A ris an ceann aon mhios chì sinn am ministear a' triall air ais troimh aonaichean Bháideanach gus an tigh-òsda cheudna.

Aig an aoradh a ris cha robh an nigheanag a làthair, is dh'fheòraich e an t-aobhar.

"Gu dearbh," thuirt bean-an-tighe a' freagairt Mhr. 'ic Phàil, "cha robh i gu mòran stà dhuinne o'n bha sibh an so; cha d' rinn i dad ach suidhe is sìleadh dheur; tha i cho fann 's nach urrainn i éiridh as an leabaidh."

"O bhean, leig dhomh a faicinn air ball," thuirt am ministear, s' e tuigsinn aobhar a bròin.

Chaidh a threòrachadh gu toll sìos fo 'n staidhir, far an robh an creutair 'na luidhe air leabaidh chònnlaich ann an teinn spioradail anma.

"Ma ta, leinibh," thuirt am ministear, 's e labhairt rithe gu caoin, "so agad an neapaicinn a thug mi a t' ionnsuidh á Dùn-Eideann; tha mi 'n dòchas gu'n a rinn thu mar a gheall thu agus gu'n dubhairt thu an ùrnuigh a thug mi duit."

"O cha'n urrainn mi bhur tiodhlac a ghabhail; bu tiodhlac daor dhomhsa e. Theagaisg sibh dhomh ùrnuigh a fhreagair Dia air dòigh uamhasaich: *NOCHD E dhomh MI-FEIN*, agus O nach b'eagalach an sealladh è! Mhinisteir, gu dé a nì mi, gu dé a nì mi?"

An dèigh beagan labhairt dh'fhosgail Mr Mac Phàil dhi slighe na slàinte. Aig crìch a chòmhradh theagaisg e dhi ùrnuigh ghoirid fhàrsuinn eile: "*Thighearn, nochd dhomh THU-FEIN*." Dh' fhalbh am ministear an ath mhaduinn. Ach thilg e "aran air na h-uisgeacha;" an d' fhuair se e "an dèigh mòran làith?"

Chaidh mòran bhliadhna seachad. Bha am ministear treun lùghmhor ud air fàs sean; e air e-féin a chaitheadh ann an seirbheis a Mhaighstear. Chaidh innseadh dha aon là gu'n robh coigreach ag iarraidh fhaicinn. Cò bha 'n sud ach an nighneag a bha 's an tigh-òsda. Bha deadh chuimhne aig Mr Mac Phàil oirre. Nochd Crìosd e-féin di; fhuair i fois ann. Chaidh na sean nithe seachad; tha i nis 'n a creutair nuadh. Rinn i pòsadh measail; 's tha teaghlach mòr aice. Thàinig i air astar fada a dh'innseadh dhà-san gu'n d'fhuair i Crìosd. A Leughadair an do thuig thu fathast brìgh an dà ùrnuigh ghoirid ud?

NA GAIDHEIL IS NA PHILISTICH.

Ann an dùthaich Chànaan bha srath air 'fhàgail aig na neo-thinnchioll-ghéairtich, na Philistich, air nach, d'fhuair na h-Israelich sealbh. B'iad na Philistich "am bior 's an fheoil" a bha gonadh, le sàthadh goirt 'na uairean, cridhe nan Israeleach. Cha robh leigheas ach fulang air a' chùis, ged is iomadh deur fola a chaidh mu làr 'san strìth.

Ann an tìr shona na Gàidhealtachd, gheibhear am measg nan Gàidheal, 'n am bior seirbhe, grunnan do dhaoine aig am bheil nádur borb nan sean Philisteach. Gheibhear iad cosmhuil ri 'n sean chompearaich 'g an cur féin an aghaidh gach aghartais ann an gnothuichean finealta no deadh-rùnach 'sam bith. Co-cheangailte ri cùisean a bhuineas do chliù is do ainm nan Gàidheal gheibh thu iad dian an sàs. Ma chì iad Gàidheal bochd, oir cha bhuin an t-ainm doibhsan a bhrìgh buirbe an gnè, ag oidhearpachadh air cùis ionmholta 'sam bith, is e an gnàs toiseachd air a shlachdadh, gus an leth-marbh iad e, agus am buidhe leis a chasan a thoirt às, agus gun a làmh a dhochann ri a leithid a chaoidh tuille. Thusa, a chéabain, tárr às! Thusa a' gabhail ort féin dol an dàil gnothuich ùir a'n t-seòrsa! 'S ann oirnn a thàinig an dá latha mar is tusa a dh'fheumas a bhi 'g ar teagasg. Geàrr sìos e; c'arson a bhiodh e a' fàsachadh ar tìr le 'mhi-mhodh dàna.

Ma ta, gheibh thu an spiorad Philisteach so ro láidir am measg luchd eaglais;—gu sònruichte am measg nam muinntir a tha fòghluimte ann am beul-aithris nan sìnnshear anns an Taobh-Tuath. 'S truagh leam-sa an t-òganach a thig trasta orra sud. Tha an t-òganach bochd ud a' deanamh—tha faireachdainn aige—gu'n d' ràinig e ann an tomhas air eòlas na diadhachd. Tha e tighinn ann an lànachd a chridhe far am bheil na Philistich ud a dh'fhaotainn an cuideachaidh is an comh-fhaireachdainn. Is faoin agus is diomhain dùil an truaghain. Ma bheirear idir faimear e 's ann a leigeadh ris dha nach 'eil comunn acasan ri a leithid. Thoir ort. Ciod do ghnòthuch-sa smuaineachadh gu'n do ràinig an aon chumhachd ort a ràinig oirne. Na leigeadh Dia gu'm biodh gnothuch againne riut. Tha sinn tuille a's eòlach air do sheòrsa. A Ruairi, feuch nach cuir thu am fear ud an ceann dleasannais 's am bith.

Is iomadh slachdadh trom a ni iad sud air òig an aideachaidh. Agus is iomadh fear gealtanach a chaill a chasan 's an strìth nach d' fhuair iad iomadh lá 'n a dhèigh. Ach ma 's e agus gu'n cuir iad do mheas air neach gu'n iarr iad air dol an ceann dleasannais coitcheinn 's am bith bheir iad an deadh aire nach leig iad às e gun saighead no dhà a thilgeadh 'na rathad. Ma 's e agus gu'm faigh iad e a' deanamh ùrnuigh tha fear dhiubh féin deas a dh' éiridh 'n a dhèigh a dh' asluchadh an Uile-chumhachdaich gu'n saoradh e iad o pheacadh dánadais an neach a bha roimhe! Tha am ministear òg a' faotainn a ghreadaidh uatha. Cha'n eil beatha 's am bith 'na theagasg. Cha'n eil aig ach fòghlum. Tha e aineolach air eideachadh na diadhachd. Leb-san tha diadhachd a' co-sheasamh ann am fad làithean, trime osnaidh, is eudan deurach,

dubhach mar nèil chasgairt. Ma 's e agus gu'n toir am ministear òg searmoin dhoibh anns am faigh iad an nì ud a tha iad a' meas 'n a beatha dhiadhaidh—féin-fhiosrachaidh creidimh, cha d' rinn e ach a thoirt á leabhraichean—cha'n'eil aige ach naomh-ghoid! Ach mar a tha daoine borb an còmhnuidh (*barb-arians*!) gheibh thu na Philistich ud a' sladadh a chéile. C'arson a ghabhas thusa ort facal a ràdh; cha robh an diadhachd 'n a gloine anns an àite 's an do thogadh thusa. Cha robh teagasg na firinn ceart 'san dùthaich agaibhse! Cha'n'eil a' chuma cheart air an luchd-aideachaidh agaibh. "Cha'n'eil math dhuinn a bhi trom air an òigridh ged a théid iad gu àitean ciùil is dannsaidh," arsa fear aig an robh nighean a dhannsaidh gu lurach, agus a chluicheadh gu h-eireachdail; "feumaidh sinn coisir-chiùil (*choir*) fhaotainn 'san eaglais a chuidicheas am fear-seinn," arsa fear aig an robh nighneag a sheinneadh le binneas eòin na h-ealtainn; "is i an diadhachd a dh'fhàs iosal 'n ar là agus 'n ar linn," arsa fear eile aig nach robh teaghlach idir, 'nuair a chithear daoine a' strì ri Dia a mholadh le sgambhannan an nàbaidh, agus feadhainn eile a' sgeadachadh na diadhachd le éideadh ciùil is dannsaidh! Och mo leòn! nach e spioradalachd fradhaire a tha an déigh falbh às ar measg.

So agad gnè bith, beatha, is gluasad nam Philisteach. Bha an lamh-an-uachdar aca a nis o cheann iomadh là; ach tha an rìgheachadh a' tighinn gu crìch. Tha e air a ràdh gu'n teich spioraid fhiosachd no bhuisneachd roimh lighichean. Is ann mar so a thachair do na Philistich so; tha e soilleir gu bheil an tréine a' teicheadh roimh eòlas is roimh ionnsachadh. Tha an tighean-coinneimh a' dol fàs. Glac iad an ceann searmoin agus tha *iad cho lag ri muinntir eile.*

FRAOCH.

—:o:—

TOBAR SHILOAM.

Fo thaobh na beinne creagaich glais'
Tha amar tobair chaoimh
A' sruthadh tlà gun chobhar cais'
Mar shìth an Spioraid Naويم.

An t-Arab tartmhor cromaidh sìos
A dh' òl de'n tonn 'san tàimh;
'S do 'n Tì le saorsa chrom a nìos
'N cri tartmhor thig an dàimh.

Silóam, ainm an tobair chaoimh,
D'am brìgh, "Air 'chur o Dhia;"
Is uaith théid cliù 'n Fhir-shaoraidh Naويم
'S gach càrn a' ghrian mu'n iadh.

O! mar 's an fhuaran s', ìomhaigh Ios'
Biodh orms' ri 'faic 'na h-agh;
Mo bheatha 's m' uile chosg ag inns'
Mu 'thròcair is mu 'ghràdh.

O BHRETH GU BÀS.

An fheadhainn nach cuala iomradh air Ruairi Bàn chuinnidh. Bidh iomradh gearr air a bheatha ri fhaotainn teagasgail, eideachail, agus airidh air cuimhne airson dà aobhar, (1) Air tùs, agus gu sònruichte, a nochdadh modh oibreachaidh agus gnè strìth na naomh ghintinn anns an anam, agus (2) a chumail cuimhne ann an tomhas air beatha na diadhachd le 'cleachaidhean mar a dh' fhoillsich si i-féin anns a' Ghàidhealtachd.

“Mur cuir thu sìol fallain

Ann an earrach na h-òige,

Cho cinnteach 's am bàs duit

Cuiridh Sàtan droch phòr ann :

A dh' fhàsas 'na dhubhaile,

'S 'na luidheannan feòlmhor ;

'S bidh do bhuain mar a chuir thu,

Ma 's dubhaile no dò-bheart.”

D. BOCHANNAN.

Dh' fhosgail Ruairi a shùilean 's an t-saoghal so a' cheud uair air a' cheud là Sàbaid de'n òg-mhios, 1849. 'Thug e cheud ràn air thalamh ann an tigh nach robh ro mhòr ann am baile beag bòidheach torach na Faiche. Bha 'athair 'n a riaghlair air tuathanachas mòr farsuinn a' bhaile. Ged nach robh a thigh mòr—bha dà sheòmar is seòmar-bidh ann—bha comh-fhurtachd, gloine, agus gràdh a' gabhail còmhnuidh ann. Bha pàrantan Ruairi measail aig gach duine 's an sgìreachd. Thòisich iad an tigheadas ann an eagal na diadhachd—le eagal Dé fa chomhair an sùl ; agus fo bhuaidh a' chleachdaidh so dh' fhàs an teaghlach suas 'n an cliù dhoibh féin agus dhoibhsan a thog iad. 'S an àm bha aoradh teaghlach fìor ainneamh am measg an t-sluaigh ni a bha 'nochdadh rud-eigin ann am pàrantan Ruairi a rinn briseadh air a' chleachdadh mhì-dhiadhaidh ud.

Cho luath agus a b' urrainn Ruairidh labhairt thòisich eadh air teagasg na h-aibideil dha ; dh' aithnicheadh e ann an ùine ghoiridh eadar na litrichean. Cha robh cuimhne aige gu dé mar a dh' ionnsuich e an aibideil ; thog e i cho òg. Mu'n deachaidh e do sgoil riamh rachadh aige air facail aon-lideach a litreachadh. Bha a' chuid a bu mhò de cheisdean Leabhar-Cheist na Màthar aige 'na inntinn. Mu'n d' thàinig e gu treòir 's am bith bhiodh a bhràithrean 'g a thoirt leò do sgoil Ghàilig a bha fìor fhagusg ; 's chuireadh am maighsteir-sgoile e 'na sheasamh aig toiseach na buidhne a bu mhò 'n uair bhiodh e 'gan ceasnachadh. Ghluais so tograidhean féin-mheas agus féin-ghlòir ann an Ruairi nach d' fhuair e ré ùine á 'inntinn. 'N uair a chaidh e do sgoil cheart, ni a rinn e mu aois shè bliadhna, shaoil leis gu'm bu chòir dha faotainn aig toiseach na buidhne anns am biodh e ; agus bha a dhìchioll agus a chomas-ionnsachaidh cho aithnichte 's gu'n do ghléidh e an t-àit ud ach beag daonnan. Ma'n tachradh e uair 's am bith gu'n robh neach a faotainn os a cheann bha e air ball a' taiseachadh gu sìleadh nan deur. Bhiodh e féin ag ràdh gur h-i so an fhàillinn a bu mhò a thug do

dheuchainn da ré a bheatha. 'Na sheachd bliadhna an 1856, leughadh e le sgiobaltachd na *h-Instructive Extracts*, agus cha robh e dona air sgrìobhadh meanbh. Ann an 1859 bha e 'na chunntair maith agus 'n a sgrùdair treun ann am bunabhasaibh na Beurla. Air do 'n mhaighsteir-sgoil, Niall Mac-na-Ceàrdadh, caochladh beagan roimhe so cha robh sgoil 'san nàbaidheachd a nis do 'n rachadh e. Ré nan eùig bliadhna a lean cha d' fhuair e cothrom tuille sgoile.

AM ATH-BHEOTHACHAIDH.

Aig an àm so thàinig dùsgadh rathad an eilein a rinn mòr ghluasad. Thòisich ceudan nach fhacas a frithealadh air meadhona nan gràs ach annamh air dol do'n eaglais agus do thigh na coinneimh. Bha mòran a' tighinn gu aoradh follaiseach mar so troimh ioghnadh; mòran eile a dh'èignich staid an anma iad; agus cuid eile air an gluasad air dhoibh a leithid de bhruaillein fhaireachadh 's an athar mhodhannail leis an robh iad air an cuartachadh.

Is aithne dhomh gu'm bheil mòran ann a tha gu coitcheann a dìteadh dhùsgaidhean mar so; agus a bhonntaicheas am beachd air cleachdadh mi-chubhaidh na muinntir a tha 'g aideachadh a bhi air air an dùsgadh. Ach ged a tha, mo thruaighe! mòran firinn ann an so cha'n fhirinn uile e. Cha 'n urrainn dhuinn cur an aghaidh fianuiseachadh gu'm bheil mòran ann aig àmaibh mar sud a tha tighinn gu eòlas air Crìosd agus aig am bheil o'n àm ud a mach an ceum glan agus seasmhach ann an co-chomunn ris an eaglais. Is ann mar so a bha a' chùis aig an àm ud feadh an eilein. Thill mòran a "ghlaoidh" r'an iodhalaibh, 'g an glacadh ni bu tinne na rinn iad riamh roimhe. Thug iad sud comharradh air gu'm faca iad aisling namhasach air meud agus air cionnt am peacaidh; ach cha'n fhaca iad riamh Esan a chuir às do'n pheacadh — Iosa Crìosd. Gidheadh bha muinntir eile ann a dhearbhadh gu'n robh cumhachd gràis ag oibreachadh 'nan cridhe. Thug a' bheatha nuadh annta comharradh air toradh nèamhaidh. Bha am fàl—an ìomhaigh mhodhannail no nèamhaidh a' dealradh leis an aoibhneas agus an t-sith ud a tha aig a' mhuinntir shona a fhuair fois air uchd ionmhuinn a' Ghaol Shìorruidh.

Ni 's faide mu'n chùis so; tha mo bheachd féin mar a leanas. Nach 'eil e gu tric a' tachairt gu'm bheil an fheadhainn a fhuair an togail ann an oilein na diadhachd agus a bha gu nàdurra breithneachail, air an dùsgadh gu h-obann; cha'n fhaigh thu iadsan gu tric am measg na muinntir a "ghlaochas." Tha a' bhuidheann so gu coitcheann beò fo bhuaidh Uil-fhaicsinneachd; agus a réir deachdadh deadh bheus. Tha iad eòlach air teagasgaibh prìomhail a' chreidimh Chrìosduidh; agus tha eòlas-cinn aca mar an ceudna air cìod i gnè beatha na diadhachd. Oir cha'n 'eil ann an glacadh no tuigsinn firinn na diadhachd ach obair na h-inntinn; cha'n e obair gràis. Feudaidd neach anns nach 'eil freumhan na diadhachd dearbhadh agus comh-chòrdadh teagasgan an t-Soisgeil fhaicinn; 'aonta a thoirt dhoibh; agus a bhi fathast aineolach air an gnè mar a tha i air a tuigsinn leis an anam a tha ann an Crìosd. Cosmhuil ri MacCheyne, an tùs a làithean, tha iad so ag altrumas deadh bheus; ach tha iad 'nan cridheachan 'n an Pharasaich. Is cosmhuil ris-san mar an

ceudna cha'n'eil a' chuid diubh a thig gu eòlas spioradail buailteach do bhi air an dùsgadh gu h-obann. Tha iad air an tarruing gu sèamh gus an earbsa a chur ann am Fear-Saoraidh anns am bheil iad a' faotainn leigheas air coguis chiontaich troimh fhuil na rèite. Bha peanas, breitheanas, siorruidheachd, agus neo-bhàsmhoireachd fagus d'am breithneachadh 'n an caithe-beatha roimhe so, agus cha'n'eil na cuspairean so a nis cho ùr doibh.

Air an làimh eile tha muinntir mi-chùramach, aotram, neo-bhreithneachail ann nach do smuainich riamh air neo-bhàsmhoireachd taobh thall na h-uaigh. 'N uair a tha gath-soluis reusoin, mu choinneamh sgàthan na firinn, a' soilleireachadh sìil na tuigse, agus a' foillseachadh le uamhann obann gu'm bheil saoghal spiorad ann a tha air fholach ann an sròlaibh diomhar troimh am feum gach bith bheò dol, tha a' mhuinntir ud an sin air ball 'g am faotainn féin ann an cùram tiamhaidh. Tha iad a' faicinn a nis an neo-fhreagarrachd air son a leithid sud a staid a dh'ionnsuidh am bheil iad a' deifreachadh. Tha iad a' cuimhneachadh air an dimeas féin air a' chothrom agus air na meadhona a bhuileachadh orra gu iad féin uidheamachadh air son saoghail ri teachd. Tha iad a' faotainn aisling air Dia mar a tha e air a sgeadachadh ann am buadhan a naomhachd agus a cheartais.

Tha an neart mar so air a thoirt o fhéithean cruaidhe am mi-chùram gus am bheil iad gu cumhachdach air an gluasad. Tha a nis feartan modhannail an anma 'g an cur féin air ball ann an cleachdadh a réir an gnè. Car treis tha smuaintean na feadhainn ud 'n an ifrinn. Mur faigh sìil creidimh greim air Criosd faodaidh iad bàs fhaotainn 'san staid ud. Tha mòran a' faotainn eòlais air a' chor inntinn so a tha a' tuiteam air an ais ann am mi-chùram agus a tha fa-dheòidh air an call. Oir gus am bheil Criosd air 'fhaicinn agus air a ghabhail mar Shlànuighear gu pearsona, gheibhear anman, co-dhiù a tha iad 'nau dùsgadh no an suain a' pheacaidh a' tuiteam gun chòmhnadh ann an doimhneachd an t-sluichd a's isle!

Dh'fhàg Ruairi cuimhne mar a leanas air coinneamh oidhche Shàbaid aig àm an dùsgaidh :

“Tha cuimhne agam air aon oidhche a bha mi aig aon do na coinneimhibh so. Bha a' choinneamh air a gleidheadh ann am baile beag dùthcha. Bha am ministear 'n a dhuine òg an déigh cead searmonachaidh fhaotainn. Bha a cheann-teagaisg á 1 Pead. iv. 18:—“Agus ma 's ann air éigin a thearnar am firean c' àit an taisbein an duine mi-dhiadhaidh agus am peacach e féin?” Cha dubhairt an searmonaiche leth-dusan focal 'n uair a chiteadh an luchd-éisdeachd air an gluasad air dòigh chumhachdach, dhìomhair—air ball cuid a' briseadh a mach ann an glaothaich eu-dòchais—cuid ri ùrnuigh ann am briathran nì 's dùrachdaiche na ghabhas innseadb—cuid fo osna thruim a' dol seachad ann am faillinn,—cuid ri oibreachadh domhain fo callach neo-fhaicsinneach nach gabh toirt air falbh ach le làmh neo-fhaicsinneach a mhàin. B'éigin do 'n mhinistear stad an sin; 'n uair a thòisich an càirdean air an fheadhainn a bha ri glaothaich a ghiùlan air falbh agus air frithealadh do 'n fheadhainn a bha seachad ann

am faillinn 's an laigse gun fhocal aca. Bha ioghnadh air gach duine mu na h-ùrnuighean dùrachdach agus mu na briathran ealanta a gheibhteadh aca sud: aig feadhainn a bha aig àmaibh eile tur aineolach air nithe spioradail. An déigh ùrnuigh is shalm sgaoil a' choinneamh—cuid do na bha làthair neo-thoilichte gu 'n deach an t-searmoin a chur a dhìth orra. Bha an t-astar eadar tigh-na-coinneimh agus ar dachaidh mu dha mhìle gu leth. Bha gealach ann. Bha ar rathad dhachaidh taobh tràgha a bha seachd mìle air fad. Bha solus na gealaich air a' ghainneimh ghlais ro lurach do 'n t-sùil. Air aon taobh bha strath fearainn ag éiridh beagan le a chnocan muranach gainneimh 'g ar dìon o ghaoith rèite na h-àird-an-ear. Air an taobh eile bha beulanaich a' chuain le an gnùsd trom domhain a' ruith gu bòidheach aon an déigh aois, is am mullaich a' tionndadh gu cobhar bàn 'n uair a bha iad 'g an sìneadh féin suas gu tana air an tràigh. Tha an tonn ud a tha a' briseadh ann an sud an dràsd air teachd gun ghrabadh tìr o chòrsa Innistrathal an Eirin. Bha gearan tiamhaidh na mara muladach do inntinn cuid do na bha leinn 's a' chuideachd. Bha sinn'ochdnar no naoidhnear a' teachd còmhla. Bha dha no thrì leinn a ghlaoidh 's a' choinneimh; ach a tha a nis ag imeachd dhachaidh le cuideachadh chàich. Bha a' chuid a b' eutroime dinn a' faireachdainn rud-éigin de dh' ùghdarras na diadhachd 'n ar measg. Bha sinn a' faireachdainn sàmhchair throm sgith spioradail—ceòl dubhach a' chuain is osag thiamhaidh mheadhon-oidhche—ceòl taibhseach na gealaich le sgàil fàsmhor na sàimhe a luidh air muir is tìr—ar ceuman neo-chothromach féin, agus an cagar faun o bheul gu beul—chuir iad so uile mu seach no le chéile fonn neo-àbhuisteach air ar n-anam:—dh' fhairich sinn làthaireachd saoghal neo-fhaicsinneach—sòluimteachd na siorruidheachd!"

(Ri leantuinn).

—:o:—

GU DEASAICHE NA BRATAICH.

A Shàir Chaoimh,—Tha mi fada 'n'ur comain air son *Bratach na Gàilig*. Tha fìor ghàirdeachas orm gu bheil bhur *Bratach* ghlan shoilleir, fharsainn, gu léir an Gàilig smiorail, sgiobalta. Cha toigh leam idir, Fhir mo rùin, am shean aois, mo chainnt mhàithreil fhaicinn an *cló leth Ghallda*, cosmhuil ri cuid do eigeachan an latha'n diugh aig am bheil an *dhùth* do Bheurla, agus an *snáth-cuir* do Ghàilig—càrd no dhá do chló Gàidhleach, còmhla ri mòran shlatan do inneanadh tana, cràsach Sasunnach.

Dh' iarrainn taing mhór a thoirt do Mhr MacPhun 's d'a Mhac, dhuibh féin, agus do bhur co-luchd-oibre air son cho eireachdail 's a rinn sibh a' *Bhratach*.

Riun mi féin am choithional beagan air bhur son, ach oidhirpichidh mi á so suas air barrachd a dheanamh.

Tha lán fhios agam na rachadh ministirean, ceisteirean, maighstirean sgoile agus foirfich an guailnibh a chéile nach e mháin gu'n cumadh iad a' *Bhratach* togtà mar tha i cheana, ach stéidhicheadh agus

neartaicheadh iad i, gus nach rachadh aig gamhlas Ghall no Shasunnach air a tilgeadh gu lár. Foipe seasadh gach neach a labhras cánain *Oisein*, co-dhiù tha iad Easbuigeach, Stéidhichte, Saor, Baisteach, no Neo-Eiseimealach. Orduicheadh *cinn* nan coithional grunnan pháirtean do'n Bhrataich, agus bitheadh an sluagh toilichte am faotainn agus páidheadh air an son.

Tha toileachas orm a bhi faicinn cor uair iomradh 's na paipeirean naigheachd air comuinn Gháilig a tha nis air an casan am bailtean móra is beaga na rìoghachd, tha mi'n dùil gu'n toir iad uile an lámh dheas dhuibh a mhisneachadh bhur 'n oidheirp chaoimhneil.

Tha mi tuigsinn o cheann ghoirid gu bheil *Fàrdaichean* Gàilig 'g an togail air son *Dheadh Theampullach Gàidhleach* agus tha mi creidsinn ma gheibh na *Comuinn Mheasarra* dheadh-rùnach agus ghnìomhach so eòlas air *Deasaiche na Brataich*, le chéile "*Togaidh iad suas na làmhnan a ta air tuiteam sìos; agus neartaichidh iad na glùine laga; agus nì iad cos-cheuma dìreach d'an cosaibh, air eagail gu'm bi an nì sin a ta bacach air a thionndadh às an t-slighe; ach gu ma mò bhiodh e air a shlànuachadh.*" (*Eabh. xii. 12, 13.*)

Fuilingibh dhomh nis facal a ràdh air *Pàirt Iulai* do'n *Brataich*. Tha *Ceit Mhòr*, iongantach drùighteach, agus 'na mhisneach do chreutair bochd a bha diùltadh Chrìosd, gu sean aois. Tha Gháilig sgaiteach, glan, agus na dealbhan ro thaitneach. Bithidh mi deònach *Iar-Eileanach* fhaicinn 's a chluinntinn a ris. Tha e labhairt neo-sgàthach aig àm feumail. Tha'n *Eaglais* leis an diadhair fhòghluimte an t-Olla Mac Gillebhrà bàrdail, snasmhor. Tha na *Mormonaich*, le I. S. Mac Néill pongail, òrdail, air innseadh am briathra cho soilleir, geàrr is a dh' fhuilingeas nàdur an nì. Tha e feumail gu bheil am baoth-theagasg so air a sgrùdadh 's air a thilgeadh bun os ceann le Mac Néill. Tha gach neach tha leughadh *Shìne Chambeil* riarichte. Feudaiddh bhur *Brataich* seasamh làimh ris a' *Mhìosachan* Bheurla a's fèarr a th' againn.

Is mise, Dheasaiche Ghaolaich,

Bhur Seana Charaid

E. M. L.

—:O:—

NA TRI FARDAICH.

(1.) Seall air an tigh ud taobh an rathaid. Is lùchairt bhriagh e leis gach nì mu 'n cuairt a' co-fhreagairt. Tha an càrnais luachmhor, a' nochdadh comharraidhean beartais sìogh nach fhaighear mìltean air astar mu 'n cuairt an leithid. Seasaidh am fear-turuis a choimhead a maise, 's i a' dealradh cho greadhach an gathan an gréine. Ach tosd! Ciod a tha an t-eòlach ud ag ràdh? Tha aghaidh an fhir-thuruis air fàs glas-neulach! Tha gairisinn air tighinn air 'fheòil. Tha a ghlùinean ach beag a' bualadh ri chéile. Gu dé chuala e? Rinneadh mort 's an tigh ud! Chaidh luchd-turuis aig an robh stòras air an siubhal a steach a leigeadh an sgis. Mu 'n d' fhàg iad sud chaidh an triùir a mhort! Tha an tigh a nis taobh an ròid falamh: cha 'n fhaighear duine a ghabhas còmhnuidh ann; "tha e air tionndadh 'na ghràin do gach neach." Curidh e crith air feòil dol seachad air.

(2.) Scall a ris aig oisein na sràid ud. An sud tha lùchairt fharsuinn mhaiseach, is litrichean buidhe òir 'n an sreath air a stuadhan. Tha a dathan greadhnach agus taitneach do'n t-sùil. 'S iomadh fear-turuis allail, uaibhreach a chì thu dol a steach 'n a còir. Aon an dèigh aoin, pailt ann an òr 's an airgiod, chì thu iad làn uail is neirt a' dol a steach troimh 'geataibh. Ah! cia lion a thig a mach mara chaidh iad a steach? a thig a mach le 'n òr 's le 'n airgiod, le 'n reuson 's le 'n coguis bheò? Cia lion anam a fhuair gath a bhàis an taobh a stigh do na ballachan ud? Fench am fear ud; tha e tighinn a mach; sin e seachad;—sin e aig taobh Chluaidh—aon phlub—aon ospag—chaidh e fodha—cha 'n fhaiccar e ni 's mò! Rinn làthach na doimhne greim air. Nach iomadh anam is corp fo chuthach bàis a thilgeadh a mach á chùltibh na lùchairt ud gu bhì air an giùlan air falbh air sruth truaighe? Chaidh an companach, an caraid, am bráthair, agus a' mhàthair a lot gu bàs anns na seòmraichean ud. An sud fhuair mìltean puinnsean casgraidh anma is cuirp. Cha 'n ann gun sgreimh a sheallas sinn air an lùchairt ud. Thig là n dioghaltais. Thig an là anns nach faighear am fear-turuis a' dol a steach troimh a geatacha, 's a bhios a crìochan fàs. Cha 'n fhaighear duine a théid innte a bhrìgh a' chasgraidh mhòir a rinneadh 'n a dàil.

(3.) Ach nach mór cliù, nach ionmhuinn maise, nach greadhnach rùn na togail ud air taobh eile na sràide? Nach ionmholtas obair, nach cliùmhòr ainm, nach néamhaidh rùn na muinntir mu 'n cuairt d' a ballacha? Sud agad, ma ta, Fàrdach Measarrachd a chaidh a thogail a thoirt sgàil is dìon do 'n fhear-thuruis. 'S e dreuchd is obair luchd na Fàrdaich a bhì toirt rabhaidh do 'n mhuinntir bhaoghalta a chì iad a' dol a steach do sheòmraichean fion a' bhàis; a 'n coimhead o dheoch an éig a tha air a toirt doibh r' a h-òl air an t-slighe. Is iomadh òran molaidh, is iomadh laoidh thaingeachd a sheinneas ainglean néimh os ceann na Fàrdaich ud air son nan anma a fhuair dìon innte o mhallachd-feirge na dibhe-làidir!

IAR-EILEANACH.

—:o:—

“NA FIR.”

Anns an dà linn mu dheireadh a dh' fhalbh gheibhteadh ann an Taobh-Tuath na h-Alba daoine treun anns an diadhachd ris am feudar a ràdh air mhodh sònruichte agus fìor gu 'm b'iad *na fir*, no *na laoidh*. Bheir sinn gearr iomradh orra ann an so mar roimh-ràdh do iomradh-beatha Mhr A. Mhic Iomhair. 'S i a' cheud cheist ciod a dh' aobharaich a leithid de bhuidheann? Air do'n eaglais scarmonaichean a sgaoileadh gu riaghailteach feadh nan crìochan cionnas a dh' éirich a leithid sud de bhuidheann scarmonachaidh a' deanamh tàir is a' tilgeadh air chùil ùghdarras na muinntir air an robh seula néimh? Oir so rinn mòran do “na fir,” ged nach deachaidh cuid cho fada. Gheibhear freagairt an dà cheist gu goirid ann an so—gu'n d' thàinig a' chuid mhòr do na ministerean gu bhì 'n an “neòil gun uisge.” B'e 'n cliù:—

“Tha iad coma co-dhiù

Ma gheibh iad an rùsg

Ged bhiodh an sionnach a' stiùradh an treud.”

Chuir Dia air chois na daoine ud a chur nam buachaillean dalla gu nàir. Tha e deanamh so anns gach linn agus anns gach dùthaich. Chum na crìche so dh' éirich Buinian agus a leithid. 'N uair a tha an luchd-iùil a' mort anma an t-sluaigh cuiridh Dia cobhair fa-dheòidh a nochdas do'n t-saoghal lin an luchd-reubainn.

Is ann air Tir-Mòr, an dùthaich Mhic Aoidh, is an Gallaibh a gheibh-teadh "na Fir." Agus ged a bha mòran a mhiuisteirean soisgeulach anns gach ceàrn diubh so gidheadh bha na ministeirean gun ghràs ni bu lìonmhoire, agus cha'n e mhàin nach searmonaicheadh iad an Soisgeul iad-féin ach b'e am miann gach fear a ghabhadh air dol an ceann dleasannais 's am bith de 'n t-seòrsa a pheanasachadh. Mar so dh' éirich dealachadh is nàimhdeas eadar "na Fir" agus na Cléirean.

Anns an àm anns an robh aithrichean a bha treun 'san diadhachd air Tir-Mòr bha Eilean Leòdhais gun ach gann ministeir soisgeulach o'n dara ceann gus a' cheann eile. B'e a' cheud solus mòr a chaidh do'n Eilean, Mr Mac Leòid, a bha ann an Uig. Ri 'linn-san dh' éirich ginealach do dhaoine treuna, ceathairne dhiadhaidh troimh 'n do ruith cladhannan beatha feadh an Eilein gu h-ìomlan. Am measg nam feadhainn a bu shoilleire agus a b'fheumaile dhiubh sud bha Mr Mac Neacail, Bharbhais, Mr Ros, Chàrlabhaigh, Mr Ros nan Loch, agus Mr Mac Iomhair Uig. Tha Mr Mac Neacail beò fathast; ann an Aireamh o cheann ghoirid bha iomradh againn air Laoidhean a sgriobh e.

TIGHNACLOICHE.

A Dheasaiche Ionmhuinn,—Bha ann an Sgìreachd Chill-a-rudha aon uair scann tigh ris an abairte *Tighnacloiche*. Fhuair e 'n t-ainm so o'n aobhar a leanas.

Bha Teàrlach Donn, Fear a' Bhaile, 'na òg-mhac rìgh agus smaintich e gu'n togadh e dha féin tigh geal. Chuir e fios gu dithis d' a choitearan, Rob Ruadh agus Pàra Beag iad a dhol a bhuidhinn chlach air son an tighe. A thaobh gu robh iad fo bhòrlannachd do Fhear a Bhaile b' éigin doibh a bhi umhal agus an obair so a dheanamh a nasgaidh. Thug iad tollairean is fairicheannan leòtha gu h-àite far an robh e furasda clach a chosnadh. Le tolladh, fìdar is teine sgàin iad an tiota an leacach chruaidh 'n a mirean. Dh' fhàs fadheòidh an slochd cho domhain gus am b' éigin doibh fiodhrach tarsuinn, le cuidheal, sìoman gaoiseid, is cliabh fhaotainn an òrdugh aig beul an t-sluichd air son fear ma seach dhiubh a thoirt sìos agus a nìos.

Thachair air latha àraid gu'n d' thàinig Mr Teàrlach a dh' fhaicinn dé mar a bha Rob is Pàraig a faotainn air an aghaidh leis an obair. Aig a' cheart àm so bha Rob ag obair gu h-ìosal. Dh' iarr Fear a' Bhaile air Pàraig a leigeadh sìos tacun a chuideachadh le Reabart. Thug e àithne do Phàraig seasamh gu furachail am bun na cuidhleach. Ràinig e sìos 's thuirt e ri Rob, "Seadh a Rob dé mar a tha 'dol leat." "Tha mi féin le 'r cead Fhir a' Bhaile," arsa Rob, "a' cur spor is cruaidh air ghleus a los teine chur ris an fhìdar." "Thug mise sparradh teann do Phàraig seasamh tapaidh aig a' chuidheil," arsa am maighstir, "ach an

saoil thusa a Rob, am bi ùine aig fear mu seach againn dol às o'n àm a chuireas tu teine ri ceann a mach a' bhréid gus a ruig e 'm fùdar." "Tha mi 'n dùil," chan Rob, "gu'm bi ùine gu leòir againn."

Chuir Rob teine ris a' bhréid, ach a bhrìgh tainnead an anairt ruith an teine 'n a bheumaibh thun an fhùdair. Cha robh ùine r' a call; leum an dithis 's a' chliabh, ghlaodh iad ri Pàraig car a chur 's a' chuidheil cho luath 's a bha 'na dhà làimh. Ghrad fhreagair Pàraig; ach dh'fhairtlich air gaoith a thoirt eadar iad is talamh. Leum Rob às a' chliabh, sheall e air a mhaighstir agus dh'éigh e ris, "*Teichibh as le bhur n-anam, oir air mo shonsa dheth bidh mi 'n ùine ghèarr an nèamh.*" Chaidh Teàrlach às tèaruine slàn; ach cha bu luaithe shuas e na chualas sgàineadh an fhùdair, agus a' chreag 'n a spealgan a mach beul an t-sluichd. Bhuail sgealb Pàra Beag 's a' cheann a theab an t-eanachuinn a chur as. Chaidh Mr Teàrlach sìos do'n t-slochd cho luath a's b'urrainn da, 's chuir e Pàraig a ghairm nan clachairean, chum 's gu'n rannsaicheadh iad air son corp Roib. 'N uair ràinig e iochdar an tuill, chual e guth, bha Rob fathast beò, gun leòn gun dochann! Cha robh cuimhne aig air dad, ach gu'n do shnàig e gu taobh an t-sluichd 's 'nuair a spraidh am fùdar, gu'n do leum clach mhòr a thuit aig a thaobh 's dh' aom an dara ceann di gu taobh an t-sluichd os a cheann. O chùlaobh na cloiche so dh' éirich Rob. Thuairt a mhaighstir ris, "C'arson a leig thu mise suas an toiseach." "Do bhrìgh," arsa esan, "gu robh fios agam gu robh *m'anam fèin tèaruine* ach cho robh mi cinnteach mu chor *t' anam-sa.*" Cha d' thuirt am mhaighstir smid; ach chaidh an tigh a thogail 's chuireadh a' chlach a rinn didean do Rhob 'n a h-àrd-dorus os ceann dorus-beòil an tigh-mhòir. 'Nuair bha 'n tigh deas, airneisichte, chuir Fear a' Bhaile fios air Rob Ruadh agus thug e dha mar *thiodhlac Tigh-na-cloiche.*

Is mise, Fhir-ullachaidh Sheirceil

Bhur Seirbhiseach dileas.

S. L.

An Fhàrdach Fhroinich }
Ile, Inlai, 1873. }

Bàs Lìosaidh nic Mhuirich.—Rugadh Lìosaidh 's a' Bhaile-mhòr aig Port-na-h-oitireach an Sgìreachd Chill-Fhìonain 's a' bhliadhna 1833. 'N a caileig òig dh'fhàs i tinn le euslaint do-leigheas—call lùthais an droma. 'S a' bhliadhna 1848 luidh i air leabaidh thinneis iargainich o nach d' éirich a gu latha a bàis. Bha a goimh neo-chumanta ro-chràiteach, oir bha i aon uair ré shé seachduinnean, *balbh, dall, deud-ghlaiste.* Maille ri a trioblaid eile, thòisich *cancer* bàsmhor 'n a broilleach faisge air dà mhìosa dheug mu'n do chaochail i; an ùine ghèarr thàinig an lot mairbhteach so gu h-àirde cho mòr, agus sgaoil e a fhreumhan cho domhain 'n a taobh deas gus an d'fhairtlich air uile sgil nan lighichean a leigheas. Bha a dòruinn agus a cràdh-cuirp a nis do-labhairt. 'S na suidheachaibh neo-ghnàthaichte so gu léir bha Lìosaidh aoibheil, foighdineach 'na triobiaid, moladh an Tì a dh' òrduich i. Bha a h-anam an làmhaibh *Lighiche* a leighiseas iadsan aig am bheil an cridhe briste, agus a cheanglas suas an leònta. Chunnaic mi Lìosaidh ghràdhach beagan ùine roimh àm a bàis, agus i a réir coslais le a lòchran làn ola a' feitheamh teachd an *Fhìr nuadh-phòsda.*

“Fagaidh mise,” arsa ise, “’nuair a thig *Esan* gach creuchd is cràdh, bròn is peacadh an taobh a bhos do’n bhàs.”

Chaochail i air an naothamh latha fichead de’n mhàigh 1873, aig aois dà fhichead bhliadhna; còig ’ar fhichead dhiubh so bha i air leabaidh a bàis.

Dh’ fheuchamaid ri beatha Lìosaidh fhaotainn sgrìobhta ach tha fios agam gu robh i féin an aghaidh sin a dheanamh.

“*Gheibh bean ghràsail urram : ach lobhaidh ainm an aingidh.*”

—:o:—
CREAG NAN AL.

Sgoilte dhomhs’, a Chreag nan Al !
Foluicheam mi féin a’ d’ dhàil !
Biodh an t-uisge is an fhuil
’Shruth o d’ thaobhaibh ciùirt mar thuil
Leigheas luibhre gach droch bheart ;
Glan mi o a ciont ’s a neart.

Cha toir saoth’r mo làmh gu beachd
Riar do iarrtuis dhian do reachd ;
Ged bhiodh m’ eud gun fhois a ghnàth,
Is mo dheòir a’ ruith gu bràth
Sud cha deanadh réit do Cheart ;
Saorar leatsa mhàin le d’ neart.

Tha mi teachd gu falamh, fann,
Mhàin a’ greimeach ris a’ Chrann :
Lomnochd, teicheam fo Do sgàil !
Anmhunn, ruigean Neart nan Al !
Salach, iarram sruth nan gràs !
Glan mi, Ios’, oir gheibh mi bàs !

Fad ’s a mhaireas m’ anail beò,
’N uair a bheir mi suas an deò,
’N uair a thogar mi le D’ ehli
T’ ionnsuidhs’ air Do chathair-rìgh,
Cuir do dhìon orm, ’Chreag nan Al,
Foluicheam mi féin a’ d’ dhàil !

—:o:—
SGRUDADH LEABHRAICHEAN.

OSSIANIC CONTROVERSY : a Lecture delivered to the Greenock Highland Society.
By the Rev. John M’Pherson, Gaelic Parish. Greenock : A Mackenzie
& Co. 1873.

Tha againn ann an so gu goirid, soilleir, glan, brìgh an deasbud mu Dhàin Oisein. Mar a thug an t-Oraidiche faineard tha na seann argumaidean aig *Johnson* agus aig *Laing* gun fheum a nis, a réir an aideachaidh féin, o’n thàinig *The Book of the Dean of Lismore* a mach. Cha chuir am fear aig am bheil brìgh na Gàilig ’na chnàmhan teagamh ’sam bith ann an Dàin Oisein.

SINE CHAIMBEUL.

CAIBIDEAL VI.

Mar so rinn an t-Uile-chumhachdach caraid fhaotainn dhomh a' cuimhneachadh air ionmholtachd mo phàrantan ionraic. Oir deir an Salamadair naomh "Is beannuichte an duine air am bheil eagal Dhé. Bidh ginealach an ionracain air am beannachadh. Gu cinnteach cha ghluaisear e gu bràth. Bidh am firean air chuimhn' gu sìorruidh."

Mar so rinn Dia mo phàrantan a chuimhneachadh ann an tràcair, agus an uair nach robh iad ann ni's mò, thàinig e gu bhi 'na athair dhomh-sa, g'am dheanamh làidir an aghaidh na muinntir le'm b' àill mo bhuairadh, agus g'am bheannachadh le dòchas na bheatha.

An ceann ceithir làithean chaidh mi air m' ais gu tigh Mhrs Grannd, b' e sin ainm na mnà-uailse a chaidh ainmeachadh roimhe. Air do Shàra thoirt fainear nach do dh'chuimhnich mi, mi féin a ghlanadh thredraich i mi do sheòmar beag làimh ris a' chidsinn. Air dhi mo sheann luideagan a thoirt diom chòmhdhuch i mi le deise iomlain do aodach ùr. An uair a bha mi an làn òrdugh thug i leatha air làimh mi do'n t-seòmar shamhruidh, agus thubhairt i. "So agaibh a' chaileag d'am bheil sibh cho caoinhneil." "S ann a th' innte caileag bhòidheach r' a faicinn," arsa Mrs Grannd, "b' fhèarr leam a Shàrah gu'm b' urrainnear a h-anam a chur cho ealamh an an òrdugh 's a chuir sinn a corp." "Ah, le 'ur cead," arsa Sarah, "cha'n'eil sin, tha eagal orm 'na ghnòthach cho furasda. Cha'n'eil e ro-dhuilich an taobh a muigh a nigheadh, ach tha e fìor dhuilich an taobh a stigh a ghlanadh." "Ro mhath a Shàrah," arsa Mrs Grannd, "ach bheir sinn air a' chuid a's lugha an oidhirp. Tha e air innseadh dhomh nach 'eil aig an leanabh so aon chuid athair no màthair. Agus is ro bheannuichte an ni a bhi 'n a athair do 'n dilleachdan. Cuimhnich ciod a bhitheas air latha a' bhreitheanais air a ràdh riu-san a chòmhdhuch an lornnochd, a thug biadh do'n ocrach, agus a chaidh a dh' fhaicinn an euslain agus a' phrìosanach." "Thigibh a dhaoine beannuichte m' athar-sa sealbhaichibh an rìoghachd a thugadh dhuibh o leagadh bunaite an domhann." An siun ag amharc ann am aodann, "a Shìne bheag," arsa ise, "am bu toigh leat dol do'n sgoil a dh' ionnsachadh a bhi math? Am bi thu toileach sgur do chleasachd air an t-sràid, agus an toir thu suas t' ùine do leughadh agus do obair? A' chlànn a bhitheas a' cluich air an t-sràid maille ri càch ionnsuichidh iad breugan innseadh, mionnachadh, agus goid. Fàsaidh iad suas gu bhi dìomhanach agus 'n an droch fhìr agus mhnathan. Agus an uair a gheibh iad bàs thèid iad do àite anns am bi iad le deamhain ann an teine agus pronnasc agus slabhruidhean agus dorchadas. Ach fàsaidh a' chlànn mhath nach innis breug, nach mionnaich, 's nach goid, agus a thà ag ùrnuigh ri Dia, a' dol do'n eaglais, agus a' fòghlum leughaidh, agus oibre 'n an fìr is 'n an mnathan deanadach agus onarach, agus 'n am fìor-chrìosduidhibh, agus an uair a gheibh iad bàs thèid iad do nèamh."

Ach tha eagal orm gu'n sgithich mi sibh le m' sgeul a dheanamh tuillidh

is fada. Is leòir a ràdh gu'n do chuir deadh Mhrs Grannd mi do dheadh sgoil sheachduinn, agus air a' h-uile Sàbaid fhuair mi mo dhinneir aig tigh bean uasal mo ghaoil. Bheireadh i orm leughadh dhi 'sa' Biobull an déigh dhi tighinn o'n eaglais 's an fheasgar. An ceann miosa no dhà cha'n aithnicheadh sibh gu'm bu mhi chaileag cheudna. Bha mo choslas o'n taobh a mach air fàs cho glan modhail agus a' leithid a dh' atharrachadh orm anns gach nì tha maith. Cha rachainn air an t-sràid a chleasachd uair 's am bith. 'Nuair a thiginn as an sgoil chaithinn an ùine ann an glanadh tigh piuthar m' athar, no ann an càradh is ann an nigheadh ar n-aodaich.

Ré ceithir bliadhna lean Mrs Grannd air mo chuir do'n sgoil, agus anns an ùine sin dh' ionnsuich mi leughadh gu ro mhàth agus b' urrainn mi gné 's am bith do obair shnàthaid a dheanamh. Theàgaisg Sarah dhomh eòlas air mòran do obair tighe mar tha nigheadh, iarnachadh agus còcaireachd ann an rathad cumanta. Ach dh' ionnsuidh mi ni b' fhèarr na iad so air fad le m' Bhiobull, agus o dhol do'n eaglais 's o theagasg agus o chomhairle mo dheadh Mhrs Grannd. O so uile dh' ionnsuich mi ciod dh' fheumas gach aon aig am bheil toil dol do nèamh agus ciod dh' fheumas iad a sheachnadh ma tha eagal orra roimh pheanas an déigh bàis.

CAIBIDEAL VII.

Air dhomh a bhi mu aois thrì bliadhna deug chaochail piuthar m' athar bhochd agus a nis air dhomh a bhi gun dachaidh idir thug Mrs Grannd leatha mi air fad d'a teaghlach féin. Bha mi leatha ré tuilleadh a's dá bhliadhna agus b' iad sin na lùithean a bu toilinntinniche do m' bheatha. Cha deach latha thar mo chinn air nach d'fhuair mi teagasg feumail èigin o' m' mhnaoi uasail ionmhuinn, agus thug mi gach oidheirp a bha m' chomas air math fhaotainn o na teagasgan sin, agus air fàs gach uair ni bu ghlice 's ni b' fhèarr.

Mu dheireadh b'i toil Dé mo Mhrs Grannd chaomh a thoirt an trioblaid, an déigh latha no dhà chaochail i aig an aois mhòir, ceithir fichead 's a dhà. Tacun roimh 'n chrìch ghairm i orm gu taobh a leapach agus labhair i rium an dòigh nach dicheumhnich mi am feasd.

A Shìne ionmhuinn, ars' ise, ann an ùine ghèarr bithidh mise air mo thoirt às an t-saoghal so anns an d'fhuiling mi ionadh deuchainn chruaidh agus tha dòchas agam trid trócair Dhé dol do'n dùthaich shona sin anns nach 'eil bròn no gearan. Na guil mo Shìne oir tha mi dol trid toillteanais mo Shlanuighear a chum na cloinne agus an fhir-phòsda ghràdhaich sin a's fada o chaill mi, agus an ceann beagan bhliadhnachan mo leanabh chi mi ris thu. A mhàin fuirich an so, a chaileag mhath, cuimhnich aitheanta Dhé, na leig le toilinntinnean an t-saoghail do tharrainn o d' dhleasdanas oir 's e th' anna toilinntinnean peacach nach mair ach ré ùine bhig agus d' an crìoch pianntan nach teirig.

Dh' innis i 'n sin dhomh air dhi fios a bhi aice gu'n robh a crìoch am fagus, gu'n robh i 'feuchainn rè ùine fhada ri àite searbhanta fhoatainn domh, ach gu'n deach e dhi, oir gu'n robh a' chuid mhòr neo-thoilichte leam a thaobh m' òige; ach ars' a' bhean uasal mhaith, cha bu mhath

leam thu, mo leanaban caomh a bhi ag iarraidh t' fhortain an uair nach 'eil mise ann ni's mò. Dh' ullaich mi àite dhuit anns am bheil dòchas agam an toir thu, thu fèin air t' aghaidh air chor 's ann am bliadhna no dhà gu'm bi thu iomchuidh air deadh shearbhanta. Is aithne duit Mrs Dùghlach, arsa ise, a tha mu dhà mhìle mach á Dunodhain agus a' tighinn beò gu comhfhurtachail le nigheadaireachd, le h-iar-nachadh agus le fuaigheal. Tha i 'na boirionnach deanadach agus a' giùlan deadh chliù, agus dh' aontaich i do ghabhail d' a tigh ré thrì bliadhna agus ris an ùine sin ni thu, thu fèin suas r' a h-obair agus bithidh tu 'n sin comasach air feitheamh air mnaoi uasail.

Cha b' urrainn domh car treis a freagradh oir bha mo dhèir ion 's 'g am thachdadh. Ach an uair a chaidh agam air labhairt thug mi buidheachas do m' mhnaoi uasail chaoimh air son a caoimhneis agus gheall mi nach dichuimhnichinn am feasd na nithe maithe theagaisg i dhomh. Thug i 'n sin dhomh trì puinnid Shasunnach a chumail aodaich orm am feadh a bhithinn le Mrs Dùghlach o nach robh mi ri tuarasdail idir fhaotainn. Thug i dhomh mar an ceudna a Bìobull agus a leabhar-ùrnuigh.

(Ri leantuinn.)

—:o:—

FIOS COITICHEANN.

Tha sinn toilichte fhaicinn gu'm bheil an t-Urr. I. C. Rusel á Ceann-Loch air a thaghadh gu dreuchd Prìomh Ard Aoraidhear Fiachail aig seisean Prìomhail O. N. D. T. ann an Glaschu. Bidh esan 'n a neart do na Teampullaich Ghàidhealach.

Ann am mìos Iune dh' fhàg an t-Urr. D. Mac Leòid, á Leòdhais, an dùthaich so a dhol gu *Kaffaria* an *Africa*. Bha Mr Mac Leòid 'na oileanach ionnsuichte aig an robh mòr gheòire inntinn is doimhne breithneachaidh. Bha déine a dhiadhachd agus tréibhdhìreas a chleachdaidh a chearta co soilleir dhoibhsan d' am b' aithne e. Tha sinn an dòchas gu'm faigh e slàinte agus neart o shuas 'na dhol gu raointibh dorchais na talmhainn.

Tha sinn toilichte chluinntinn gu'n d' thug coithional Bhoghmòir an Ile o cheann ghoirid tiodhlac do 'n Urr. R. Mac Rath, mar thaisbeanadh air am meas agus an deadh rùn dha. Tha so a' nochdadh, mar a tha iomadh d'a sheòrsa, far am bheil an spiorad ceart a' righeachadh gu'm bheil e gu tric air *aideachadh*.

Thug sinn iomradh cheana, agus bu mhaith leinn a chumail an cuimhne Gàidheil Glaschu na bheil d' an luchd-dùthcha 's a' bhaile air tuiteam air falbh o mheadhona nan gràs. Tha mòran a' tighinn do'n bhaile gach là—muinntir mìchuramach; agus cha'n'eil duine a' feòraich 'n an déigh. Tha iad an ùine gheàrr a' fàs cho dall agus cho cruaidh ris an talamh. Gheibh thu mar so na ceudan diubh am measg luchd-brisidh Sàbaid, misg, is droch cleachdaidhean eile; is gun iad a' dorchadh dorus eaglais o cheann gu ceann de'n bhliadhna. Gu dé na h-oidheirpean a tha na h-Eaglaisean Gàidhealach a' deanamh?

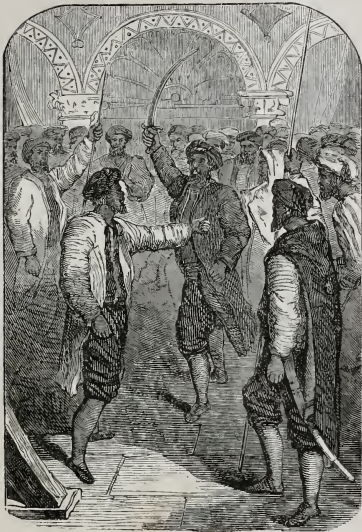
BRATACH NA FIRINN.

PAIRT. 9.]

September, 1873.

[LEABH. I.

SABAT AN T-ARABIACH.

B'e Sabat mac Ibrahim Sabat, do theaghlach flathail an Arabia aig an robh sgeul air an sinnsre suas gu Mahomed. Bha caraid dlù aige d'am b'ainm Abdallah a bha mar an ceudna do theaghlach fiachail. Dh' aontaich iad gu 'n gabhadh iad turus còmhla do thirean cèin. Bha iad araon eudmhor anns a' chreideamh Mhahomedach. Ghabh iad an turus troimh Phersia, agus an déigh sin chaidh iad gu Cabul. Bha Abdallah air a shònruchadh gu dreuchd stàtail fo righ Chabul, agus air do Shabat fhàgail, ghabh e air a thurus troimh Thartari.

'Nuair bha Abdallah aig Cabul chaidh iompachadh gus a' chreideamh Chriosduidh troimh leughadh Biobuill a fhuair e an iasad o Chriosduidh Armeniach. Ann an dùthchaichean Mahomedach

is bàs do dhuine inbheach tionndadh gu bhì 'na Chriosduidh. Dh' fheuch Abdallah ri iompachadh a chumail am folach. 'Nuair nach 'b urrainn e so a dheanamh ni b' fhaide dh'oidheirpich e teicheadh gus na h-eaglaisean Chriosduidh làimh ris an Fhairge Chaspiach. Chuir e e-fèin ann an riochd eile agus dh' fhàg e Cabul; agus ràinig e baile mòr Bhochara ann an Tartari. An sud cò choinnich e air an t-sràid ach a charaid, Sabat a dh' aithnich e air ball. Chuala Sabat mu iompachadh is mu theicheadh is bha fearg air ri Abdallah. Thuig Abdallah a chunnart is thilg se e-fèin aig casan Shabat. Dh' aidich e gu rboh e 'na Chriosduidh, agus ghuidh e air air sgàth a chàirdeis a bha aon uair eatorra e leigeadh leis dol as le a bheatha.

Thuir Sabat féin, is e 'g innseadh an sgeoil, "Cha do ghabh mi truas dheth. Dh' òrduich mi do m' sheirbheisich a ghlacadh, agus thug mi thairis e do Mhorad Shah, rìgh Bhochara. Thugadh binn a bhàis a mach. Chaidh gille-ruith troimh 'n bhaile a dh' innseadh àm a chrochaidh. Chruinnich sluagh mòr, agus daoine mòra a bhaile. Chaidh mi féin mar an ceudna agus sheas mi làimh ri Abdallah. Chaidh a bheatha a thairgse dha air chumha gu'n cùl-mhionnaicheadh e Criosd, is an crochadair 'n a sheasamh làimh ris le claidheamh deas. 'Cha dean,' thuir esan, 'cha'n urrainn mi Criosd a chùl-mhionnachadh.' Chaidh an sin aon de na làmhnan a ghearradh deth aig caol an duirn. Sheas e daingean, gun ghluasad, is a làmh an crochadh ri a thaobh. Le toil an rìgh, thoilich Leigh an lot a leigheas ma'n àicheadh e. Cha d' thug e freagairt, ach dh' amhaire e dìreach suas air nèamh cosmhuil ri Stephen a' cheud fhianuis, agus a shùilean a' struthadh le deòir. Cha d' amhaire e le feirm ormsa. Sheall e orm ach b' ann le caomhalachd agus le aghaidh a bha fo shnuadh maitheanais. An sin ghearradh an làmh eile dheth. Ach cha d' atharraich e—cha do ghluais e. Agus 'n uair a chom e a cheann a dh' fhaotainn a' bhuille, shaoiltadh gu'n robh Bochara uile ag ràdh, Cìod an nì ùr a tha an so?"

Bha dùil aig Sabat gu'n àicheadh Abdallah Criosd 'n uair a thairgteadh a bheatha dha; ach 'n uair a chunnaic e a charaid marbh thug e e-féin thairis do bhrón is do agartas-coguis. Chaidh e o àite gu àite ag iarraidh na sìth sin nach b' urrainn e ghabhail. Chaidh e do India fa-dhèidh. An sin fhuair e dreuchd mineachadh an Lagh Mahomedach fo 'n riaghladh Shasunnach. 'Na dhleasannas thàinig e trasta air 'Tiomnadh Nuadh a leugh e gu dùrachdach, 'g a choimeas ris a' *Khoran*, am Bìobull Mahomedach. Thuit firinn an Fhocail mu dheireadh air inntinn, mar thuir e-féin, mar thuil soluis. Goidid an déigh so chaidh e gu Madras, astar trì cheud mìle, gu bhì air a bhaisteadh mar Chriosduidh. An déigh aideachadh follaiseach chaidh a bhaisteadh leis an Urr. an t-Olla Kerr, fo 'n ainm Natanael, 'n a sheachd bliadhna fichead.

'N uair a chuala càirdean Shabat an Arabia gu 'n do lean e eiseimpleir Abdallah, is gu 'n d' atharraich e a chreud, chuir iad a bhràthair do India a mhort. Bha Sabat 'n a shuidhe 'na thigh féin, is thàinig a bhràthair a stigh an cruth diol-déirce, is sleagh am folach aige fo fhalluinn. Thug e gu Sabat is lot se e. Ach ghlac Sabat a ghàirdean is thàinig a sheirbhiseich gu chuideachadh. Dh' aithnich e 'n sin a bhràthair! Dheanadh sluagh an àite greim air a' mhortair, ach chaidh Sabat às a leith, is chuir e dhachaidh e an sìth, le litrichean is le tiodhlacan gu tigh a mhàthar an Arabia.

Bha Sabat a nis deònach air a bheatha a naomh-choisrigedh do ghloir Dhé. Leig e dheth an dreuchd a bh' aige, agus chaidh e do Bhengal a chuideachadh cadar-theangachadh nan Sgrìobtuirean. Sgrìobh e an sin leabhar no dhà. B'e ainm a' cheud fhìr "Deadh Sgeul air son Arabia;" anns an d' thug e cunntas ealanta air gnè teagasg an t-Soisgeil, agus iomradh air iompachadh féin.

Mu dheireadh na bliadhna 1807, chaidh e gu Dinapore, agus cheangail e e-féin ri Eanruic Martin, am *missionari*, a bha ri saothair 's an àite ud.

Dh' earb Mr Martin gu muinghinneach gu'n d' fhuair e ann an Sabat fìor bhràthair 's a' chreideamh. Cho luath agus a ràinig e dh' fhosgail e staid inntinn gu soilleir do Mhr Martin, a thubhairt mu dhéibhinn "nach b' urrainn neach gun a mheas 'n a chomharra air cumhachd gràis agus gràdh a thoirt da."

Tha an duine ag amharc air an taobh a mach, ach tha Dia ag amharc air an taobh a stigh, Dh' fhàg Martin diadhaidh còrsa na h-India 's a' bhliadhna 1811; is dh' fhàg e an saoghal mu'n cuala e crìoch chlaointeireach, a dheisciobuil ghràdhaich Sabat.

Ann an 1815 bhris Sabat a mach gu follaiseach an aghaidh an t-Soisgeil le leabhar salach a chur a mach, "ag àicheadh an Tighearna a cheannaich e." Chaidh ràn feadh Chalcutta leis an sgeul—bha am fìrean fo bhròn—is an t-aingidh ri fanoid.

Ruith Sabat air falbh à Bengal gu eilein Phenang. 'Na dhol o àite gu àite thòisich a mhaoin air falbh. Air an eilein so dh' fhàs e an-shoerach, mi-fhoighidneach, is troimh-chéile 's an inntinn. Theireadh e gur h-e thréigsinn air a' chreideamh Chrìosduidh a dh' aobharaich a thrioblaid. Mhiannaich e fhaotainn no gabhail ris às ùr air son ruigsinn air fàbhar Dhé a ris. Cha robh mionaid sìth aige, bha e ag ràdh, o'n sgrìobh e 'n aghaidh an t-Soisgeil ris an abradh e a "dhroch ghnìomh," a rinn e troimh bhrosnachadh Shàtain. Ach ged bhiodh e nis ag aideachadh mar so an uile a rinn e, 's gu'n do ghabh e an creideamh Chrìosduidh a ris, cha do dhealaich e tur o na Mahomedich. Bhiodh e dol do na tighean aoraidh aca; is 'g a dhion féin le eiseimpleir Nicodemus a lean creud nan Iudhach gu follaiseach ged bha e 'na dheisciobul aig Iosa.

Ann an staid thrioblaideach theinnteach inntinn mar so dh' fhàg e Penang a chuideachadh Rìgh Acheen ann an Sumatra an aghaidh ar-a-mach cuid d'a iochdarain féin. Anns an strìth a bha an sud rinn na naimhdean greim air Sabat, a ghléidh iad 'na phrìosanach ré ùine gu cruaidh. Bha crìoch namhasach aige; chaidh a cheangal suas ann an sac agus a thilgeadh 'sa' chuan!

Luchd-claonaidh o 'n chreideamh gheibh crìoch breitheanais. Chroch Indas e-féin; thuit Ananias is Saphira marbh aig casan nan Abstol; thilgeadh Sabat, ceangailte ann an sac 'sa' chuan! "Co is urrainn spiorad briste a ghiùlan?"

—:o:—

SÌNE CHAIMBEUL.

CAIBIDEAL VIII.

Air an oidhche sin féin chaochail, a bhean nasal ghaolach agus cha d'fhan mise anns an tigh ach gus an robh an tìleadh seachad. An sin a' gabhail mo chead le iomadh deur do Shara an searbhanta a dh'fhalbh air an latha màireach do Chille-mhuine far an robh a càirdean uile a chòmhnuidh, chaidh mise an sin do m' àite ùr.

An uair a dh'fhàg mi Dunodhain lean mi air gul ré na slighe uile, ach air dhomh teachd dlùth air an tigh shiab mi air falbh na dedir agus qh'oidhirpich mi coslas ni bu toilinntinniche a chur orm féin. 'S e feas-

gar bòidheach samhraidh a bh'ann agus bha Mrs Dùghlach 'n a suidhe air beulaobh doruis an tighe ag òl ù. Bha Seònaid Nic Dhòmhnuill mo sheana bhana-chompanach do nach faca mi ach beagan o na thàinig mi a dh'ionnsuidh Mhrs Grannd maille rithe.

O so agaibh Sine Chaimbeul, ghlaodh Seonaid. Bhithinn ullamh arsa ise nam bithinn a' t'àite gu bhi ro thoilichte Mrs Grannd fhaicinn 'n a luidhe gu h-ìosal, oir feumaidh gu robh beatha eagalach throminntinneach agad maille ris an dithis sheana bhan sin. O cha robh, cha robh, thuirt mise, am feadh a thàinig na deòir a ris am shùilibh, cha robh mi cho toilinntinneach aig àm air bith eile do m' bheatha 's a bha mi ré an dà bhliadhna chaidh seachad. Rinn Seònaid gàire. Ach, arsa Mrs Dùghlach 's i 'g amharc orm anns an aodan, so so a nighean suath air falbh na deòir sin agus na faiccam tuilleadh dhiubh, oir cha'n'eil ni 's am bith a mhilleas maise cosmhuil ri bròn is gul. 'S beag m' eagal mu'm bi leth t' ùine stigh leamsa nach faic mi òganach beothail á Dunodhain a' teachd a' d' dhéigh le theanga mhilis. 'S cha'n'eil fhios ciod tuilleadh. Bha i dol air a h-aghaidh mar so 'nuair thàinig e m' aire co minic a chuir Mrs Grannd air m' fhaicill mi an aghaidh cainnt dhiomhain thruaillidh, agus a thuirt i rium gu robh gràin aig Dia dhiubh agus nam biodh dòchas agam dol do rìoghachd nèimh gu feumainn m' inntinn a ghleidheadh o gach gné do smuaintean salach agus mi-naomha.

Beannaich mise, ghlaodh, Seònaid, am faic sibhse cho stòlda 's a tha Sine ag amharc. Tha sinn an déigh nàire chur oirre a réir coslais, le ràdh rithe gu milleadh i 'bòichead le gul. Cha do chuir idir thuirt mise. Cha'n'eil mi idir air mo nàrachadh; ach o'n 's i 'n fhìrinn a' s feàrr, cha'n'eil mi buileach toilichte le bonn bhur seanachais, a Sheònaid. Chomharraich mo Mhrs Grannd chaomh a mach dhomh iomadh earrann anns na Sgrìoburan naomha far am bheil e air earalachadh oirnn gun chainnt dhiomhain gun tairbhe thoirt 'n ar bìlibh aig uair air bith. 'S urrainn domh na thoilicheas tu na h-earrannan sin a leigeil fhaicinn diut am Bhiobull. Cha leig air sgàth maitheis arsa Mrs Dùghlach. O! cia dùrachdach a bha mi 'miannachadh nach robh mi ceangailte gu fantuinn maille ris a' mhnaoi so. Nam biodh fios aig Mrs Grannd ciod a bha i, tha mi làn chinnteach gu'm b' fheàrr leatha gu mòr m' fhaicinn ann am uaigh na gu'n cuireadh i mi fo 'cùram. Ach bha daonnan deadh chliù aice, agus an làthair dhaoine uailse cha robh aon a b' urrainn labhairt na b' bheusaiche no na b' chothromaiche na ise.

'Se an t-ath ni mu'n robh 'n seanachas rìomhadh. Bha Seònaid duilich nach b' urrainn i trusgan sìoda cheannach, agus ars' ise, cha bhi mi toilichte am feasda gus am faigh mi e.

An sin a' tionndadh riumsa, a Shine, thuirt ise, cionnas a tha thusa dheth a thaobh aodaich? Am bheil gnothuichean rìomhach air bith agadsa r' an sealltuinn duinn? Thig a nall 's fosgail do bhocsa 's leig fhaicinn duinn ciod a th' agad ann.

Ma ta, arsa Mrs Dùghlach, 'nuair a chunnaic i mothru sgain uile, cha'n urrainn domh gun ioghnadh a bhi orm gu'm biodh Mrs Grannd, a tha fios aig gach duine a bha do theaghlach measail, toilichte le searbhanta mu 'tìmechioll air a còmhach an trusgantha cho cumanta riu sin. Gu

dearbh, a Shine, bhiodh do choslas mòran nì b' fheàrr nan cuireadh tu thu féin an òrdugh beagan nì b' fhasantacha. Cha'n'eil ag nach d' thug an t-seana bhean-uasal beagan airgid duit mu'n do chaochail i. A nis nan cosdadh tu beagan sgillean Sasunnach aig an *fhaidhir* a tha tighinn ann an ceannach *piosa riobainn* air son do bhoineid; beagan cheartaichean air son do *chlòchda*, agus *aparan* fasanta no dhà, dh' amhairceadh tu mar nach bu tu 'n té cheudna, agus bhiodh do choslas fichead uair nì b' fheàrr air gach dòigh. Tha mì fiosrach gu bheil airgid gu leòir agad ma thoilicheas tu.

Freagraidh mise air a son arsa Seònaid. Am faic sibh mar tha rugha tighinn 'na h-aghaidh, cha'n arrainn i àicheadh. 'S e so na th' agam r'a ràdh. Ma ròghnaicheas i dol mu'n cuairt an trusgain cho cumanta riu sin, nach urrainn i fiuthair a bhi aice gu'm bi muinntir a chòmhdaicheas nì 's measaile air am faighinn maille rithe. Cha mhòr nach robh m' fhaighidin a nis air ruith a mach. Ach bha fios agam, cia cho fuathach 's a tha gach focal feargach an scalladh an Dé sin a thuirt, "gu maitheadh e a mhàin peacanna nà muinntir sin a bheireadh maitheanas d' an co-chreutairean 'n am peacanna 'n an aghaidh féin." Cha d' thuirt mi air an aobhar sin smid, ach a' cur m' aodaich a ris am bhocsa dh' fhan mi 'm thosd, am feadh a lean iad-san air tàir agus fanaid orm air son mo spìocaireachd; oir 's e sin an t-ainm a thug iad do m' dhiùltadh am beagan airgid a bh' agam a chosd an rìomhadh gun fheum.

CAIBIDEAL IX.

Ma dheireadh ghabh Seònaid Nic Dhòmhnuill a cead; agus dh' fheòraich Mrs Dùghlach an robh mi toileach dol a laidhe. oir gu'm b'éigin domh bhi moch air mo chois chum m' oibre. An sin thèoraich i mi do sheòmar shuas an staidheir. Bha 'n seòmar so cho beag 's gur gann a chumadh e ach mo leaba bheag agus am bocsa 's an robh m' aodach. Gidheadh bha e 'n a chomh-fhurtachd mhóir dhomh, àite bhi agam ris am faotainn m' àite féin a ràdh. Agus gus am faotainn dol an uair a gheibhinn tacun fois a leughadh mo Bhiobuill, agus a mheòrachadh air mo chaithe-beatha ré an latha.

Ach chum nach dean mi mo sgeul tuilleadh a 's fada 's éigin domh ràdh nach robh mo bheatha idir cho neo-chomhfhurtail 's a bha dùil agam an tòiseach a bhiodh i, oir bha mo bhana-mhaighstir am bitheantas o 'n tigh. A thaobh 's gu'n rachadh agamsa gun ach beagan dragh air a' chuid mhòir do 'n obair a bha stigh a dheanamh, b' àbhaist di gu minic dol do thighean dhaoine-uailse 's a' bhaile 's mu 'n cuairt deth a dh' iarnachadh, air chor 's nach robh agamsa ach beagan d' a comunn 's do 'n t-seanachas fhaoine sin a bha cho searbh leam an uair a bha i aig an tigh. Gun ag cha do ghnàthaich i iomadh uair mise mar bu ghnàth le m' Mhrs Grand mhillis agus le Sarah a dheanamh, ach cha ruig sinn a leas a shaoilsinn gu faigh sinn gach nì leinn 's an t-saogal dheuchainneach so a réir ar miann. Bhiodh Mrs Dùghlach air uairean cho saor 's cho caoimhneil rium 's ged a bu mhi a h-ighean 's cha b' e searbhanta. Agus an sin gun fhios c' ar son dh' fhàsadh i neo-thoilichte gruamach, agus

bhiodh i tur neo-chomasach a toileachadh. Ach bha deadh chuimhne agam air briathra *Pheadair*, agus bha mi, tha dòchas agam faighdineach, “A sheirbhiseacha bithibh umhal d’ ar maighstiribh leis gach uile cagal, cha’n ann a mhàin doibhsean a tha maith agus ciùin ach mar an ceudna dhoibhsean a tha ole agus ana-méineach; oir a ta so cliù-thoillteanach ma dh’ iomachaireas neach air bith doilgheas air son coguis, a’ fulang gu h-eucorach, oir ciod an t-aobhar molaidh a ta ann, ma ’s e an uair a ghabhar oirbh air son bhur cionta gu’n giùlain sibh gu foighdineach e; ach ma ’s e an uair a ta sibh a’ deanamh maith, gu’n giùlain sibh i gu foighdineach, tha so taitneach do Dhia, oir is an chum so a ghairmeadh sibh.”

Bha mi umhal do m’ bhana-mhaighstir ’s gach ni dh’ iarr i co-dhiù bha iad sin reusonta no mì-reusonta ach ’s na nithean sin ’s an robh i cho fada air seacharan ’s gu robh ùmhlachd d’ a h-aithne ’na pheacadh. ’S minic a dh’ iarr i orm dol maille rithe gu foraraidhean, agus gu cuideachdan sùgraidh air latha na Sàbaid an àite dol do’n eaglais; ach cha do ghéill mi riamh dhi, ni mò cheannaichinn am feasd’ ball do aodach riomhach g’ a toileachadh. Cha deach mi riamh do Dhunodhain, ach ’nuair a chuir i ann air ghnòthuch mi, agus an sin sheachainn mi gach cuideachd le mi uile dhùichioll.

(Ri leantuinn.)

—:o:—

TIGHNACLOICHE.

II.

Is e duine uasal iriosal truacanta bh’ ann am Mr Tearlach. Cha do bhleth e riamh eudanna nam bochd, ’g an spùinneadh a mheudachadh a mhaoiu féin; ni mò a dh’ atharraich e an seann chomhara-criche a shuidhich ’aithriche a’ cur achaidh ri achadh, a’ bristeadh a steach air fearann nan dilleachdan agus nam bantrach. Bha e a’ creidsinn gu’n tigeadh sliochd an fhir a chreachadh an truaghan gu deimhin gu h-nireas-bhuidh, agus gu’n tigeadh an tighean mòra maiseach gu bhi ’n an nochd-làraichean loma. Oir tagraidh Dia cuis nam feumach agus bheir e sgriob-lom air anam na feadhainn a bheir uapa an leaba ’ta fodhpa.

B’e Fear a’ Bhaile seachdamh mac an t-seachdaimh mic. ’Se fine giorr-shaoghalach diombuan a bha ’s an dream dhaoine o’n d’thàinig e. ’Se dilleachdan a bh’ ann féin. Bha ’athair ’s a mhàthair, a dhà phiùthraig bhig, is a sheisear bhràithrean adhlaiete taobh ri taobh an cladh Chill-a-rudha.

Cha do phòs Mr Tearlach riamh. Ach air d’ a dhillsean gràidh a bhi nis ’n an sineadh fo’n fhòid ròghnaich e cairtealan a ghabhail maille ri Rob Ruadh ann an Tighnacloiche far an robh gu leòir do sheòinraichean mòra farsuinn.

Bha Rob a nis air àrdachadh gu bhi ’n a mhaighstiroibre thairis air a chomh-oibrichean. Ged fhuair e an ceum so air aghaidh cha’n aithnichte air e; oir aig a’ bhaile agus o’n bhaile bha Rob còir ’g a chur féin an comh-inbhe ris na seirblisich. Cha robh e riamh ’n a sheirbhiseach shùil. Bha e coguiseach dileas d’ a mhaighstir, maith do ’n luchd-obair, gun bhi

uair air bith 'g an casaid no 'g an cùl-chàineadh. Air dha bhi 'n a dhuine crìonna glic bha e ro mheasail aig Fear a' Bhaile, agus fo dheadh chliù aig na seirbhisich.

Bha aig Mr Tearlach mòran nì, crodh is eich, caoraich is gabhair. Bha Tigheanachloiche fathast gun bhean-tighe. Bha'm fearas-tighe maith gu leòir; ach cha robh am banas-tighe idir cho cùramach, pongail 's a dh' fheadadh e bhith a thaobh e bhi 'n còmhnuidh an crochadh ri searbhantan. Mu'n chùis chuir Mr Tearlach is Rob an cinn r'a chéile, agus 's e 'n comhdhunadh gus an d' thàinig iad gu'n b' fheàrr dhoibh ban-stiùbhard fhaotainn air am bitheadh cùram an tighe agus nan searbhantan. An là 'na dhéigh so bha Rob a' ceartachadh nithean mu thigh nan gillean, 's cò bhuaile a stigh le 'lorg 'n a làimh ach Para Beag 's e sgith acrach an déigh cuairt a chur air na caoraich.

"A Phàra ciobair, a charaid," arsa Rob, "nach tu tha fada an diugh gun tighinn dachaidh gu d' bhiadh." "Is mi," arsa Paraig, "tha na h-uain laga ud fathast cho draghail."

"Ach am bheil fios agadsa, a Phàraig," thuirt Rob, "càite am faighinn-se ban-stiùbhard air son Thighnacloiche?"

Riun an ciobair sméide gaire, ag ràdh "mo riar féin cha'n'eil. Nach fèarr do fhear agaibh pòsadh."

Dh' aithnich Rob blàth na deoch air Pàraig 's thuirt e ris "suidh a bhrònain bhochd 's gabh do bhiadh, 's dean luchdan beag cadail as a dhéigh. Chi mi rithist thu." Bha dibh-làidir 'na ribe do'n chiobair, agus gu dearbh cha robh i duilich a faotainn aig an àm ud. Bha *togail* is grùdaireachd liònmhor thall 's a bhos feadh an eilein. B' aithne do'n chiobair c'aite an robh bothain uaigneach nam poitean-togalach, dubh is ruadh, an sud 's an so ann an glacaibh na beinne. O'n bha grùdairean nan gleann eòlach air Pàraig 's a bha barail aca nach brathadh e iad gheibheadh e làn na cuaiche bige as an adhaire mhòir chruim a bha daonna faisge làimh ann an dall-uinneig an *tigh-thogalach*. Thàinig blaiseamachd a' chiobair gu misgeireachd mar chi siun 'na dhéigh so ann an eachdraidh Phàraig. Ach gu pilltinn ri m' sgeul. Cha d' thuirt an ciobair dùrd, shuidh e, 's ghabh e 'bhiadh, 's rinn e clò-cadail car tacun air an stòl mhòr a bha os ceann cagail thigh nan gillean.

Dhùisg Pàraig fadheòidh 's e car iarguinneach, iomcheisteach gu'n do dh' fhairich Rob faileadh an uisge-bheatha dheth. Cha do ghabh e bheag air, 's choisich e sìos do'n chlaiginn far an robh Rob is an luchd-obair a' gart-ghlanadh a' bhuntata. Smeid e air a' *ghnìomh* 's dh'iarr e maitheanas air air son gu'n do ghabh do'n deoch na dh'fhàg e luath-bheulach abuich 's an teangaidh. Dh' achanaich Rob air gu min càrdeil e 'stad do'n òl; oir gu'n teumadh misg mar nathair, agus mar rìghnathair gu'n sàthadh e a ghat: ag ràdh, gu cothromach, neo-sgàthach gu'm 'b i oighreachd a' mhisgeir, truaighe is bròn, connsachadh is gearan, lotan is deirge shùl, bochdainn is luideagan. Thug an ciobair buidheachas do'n ghnìomh 's gheall e nach blaisadh e deur tuilleadh.

"Tha mi nis air tighinn gu m'chuimhne, agus tha dùil agam," arsa Pàraig, "gu'n d' fheàraich thu dhiom 's a' mhaduinn, an robh brath agam c' àite am faigheadh tu boireannach deanadach glic a dheanamh

banstìubhard ann an Tighnacloiche. Ma ta a Rob cha'n fhiosrach mise nighean a 's feàrr no a 's freagaraiche na Mairi Bhàn, *Airidh-dhubhairidh*. Tha làmhnan maith aice, ni i an caol 's an garbh, a stigh 's a muigh. Tha ni eile a thaobh Mhairi a chòrdas riutsa, Rob, tha i *ag aideachadh* cosmhuil riut fein. Nach cuala thu, arsa Pàraig, gu robh i 'n a banaraich aig *Tighearna Dhùra*, 's gu'n d' fhàg i e a chionn gu'm b' éigin di a bhi a' deanamh càise agus a' glanadh na bàthach air latha na Sàbaid."

"Tha eòlas iomradh agam," arsa Rob, "air Mairi Bhàn, ach shaoil mi gu robh i an dràs d' aig Mr Ròs, ministèir Chille-coman, a' freasdal do'n *bhord*."

"Dh' fhàg i am ministèir," arsa Para Beag, "oir chunnaic mise i a tighinn dachaidh latha margaidh a' *Chaoil*. Cha'n'eil dad agam fein 'n a h-aghaidh," arsa esan, "ach gu bhèil i rud-éigin neònach 'n a dòigh. Latha 'a mhargaidh cha rachadh ise cosmhuil ris a' chlànn-nighean eile aon chuid a stigh do Thigh-dsda a' *Phuirt*, no idir air an lobhta dhann-saidh."

Thuir an gnìomh ris a' chiobair, "Ged nach deanamh Mairi Bhàn na nithean sin, am bitheadh tu deònach a gabhail mar bhana-mhaighstir?"

"Is mi bhitheadh," arsa Pàraig, "'s i boireannach cneasda mar sud a dh' fheumadh a bhi' 'n taice gaobhran cosmhuil riumsa."

Chòrd briathran seadhail a' chiobair gu mòr ris a' ghnìomh.

Dh' innis Rob do Fhear a' Bhaile an teisteanas cliùiteach a thug Para ciobair air Mairi Bhàn Airidh-dhubhairidh. Dh' aontaich iad gu rachadh Pàraig a thoirt fios do Mhairi tighinn a chainnt riu gu Tighnacloiche an uair a bhitheadh e toirt sgrìob feadh nan caorach 's a' mhaduinn. Cha bu ruith ach leum leis a' chiobair dol air an turas thaitneach so. Dh' éirich e moch 's a' mhaduinn fada roimh latha, agus sgioballaich e a ghioball uachdair uime 's dh' fhalbh e le ceum eutrom, sùndach a suas *Leac-an-daraich*, is bràighe Dhùin-Bhrusgaig gus an do ràinig e Airidh-dhubhairidh. Dh' innis e do Mhairi Bhàn brìgh a thuruis. Dh' éirich ise 's an tiota bha i deas a dhol air ceann a slighe; oir cha robh feum aice air fuilteana, no air grnag-chasadh, no air soireachan-coltaich, no idir air brata-sgàile agus air usgaraichean 's am bith gu a deanamh sgiamhach. Gun rìomhadh bha i rìomhach.

Bha i cuimir seòcail 'na pearsa; ach bha maise na naomhachd 'na h-anam a' toirt bàrr air so nìle—"an sin bha 'm brat do obair ghréis le snàthaid." Theireadh muinntir a' *Ghlinne* fèin nach robh leithid Mhairi Bhàn Airidh-dhubhairidh a' dol a stigh air dorus eaglais Chìl-a-rudha.

'N uair ràinig Mairi Tighnacloiche bha làmhnan sgaoilte roimpe. Ghabh i cùram an tighe uirre gu ceann bliadhna.

'N uair bha Para Beag a' tighinn dachaidh, eò choinnich e ach Mr Mac Mhuirich, ministèir, Chìl-a-rudha.

"Seadh, a Phàraig, e' àite an robh thu an dìngh," arsa am ministèir, "nnair nach d' thug thu stùil air a' chrodh fad 'na maduinn, bhris iad an gàradh-droma, 's bha iad air a' chrich agam-sa ré na h-oidheche." Cha d' fhuair an ciobair bochd deò a ràdh, mar a thuir am ministèir mòr ris an corruich, "Thoir thusa a dhuine gun mhodh, gun sgoinn fios bhuamsa gu

Rob Ruadh mur tog e an gàradh-criche, 's mur cum e a chuid spréidh aige féin, *gu'n croch mise e cho árd's nach ruig saighead o 'n diabhol air.*"

"Gu dearbh le'r cead, a mhinisteir," arsa Pàraig, "'s mise tha cinn-teach gur h-e Rob a bhitheadh fad 'n 'ur comain nan cuireadh sibh e cho fada sin o 'n bhéisd.

"Stad do d' bhraoisgeas, a Phàraig, 's thoir an aire gu dé tha mise ag ràdh riut." arsa am ministeir. Thog Rob is a dhaoine gach mìr briste do'n ghàradh cha'n éisdeadh am ministeir ri a earrann féin deth a thogail.

Bha Mairi Bhàn a' deanamh gnìomh deadh bhean tighe an Tighna-cloiche. Bha bhuil so air an tigh. Bha gach deasalachd air son latha an sàbaid air an deanamh déigh mheadhon latha Di-sathuirne; mòine 's uisge air an toirt a stigh, buntàta air a nigheadh, brògan air an glanadh, 's an luaith air a cur mach. Cha mhò chite air latha an Tighearna aodaichean a mach a' tiormachadh air cuird no air blàr. So gnìomharan de 'm bheil mòran do mhnathan tighe na linne so cionntach.

Phòs Pàraig a nis Seònaid Nic-a-Bhruthain a bha 'n *Caonagairidh*. Dh' fhàg e Tighnacloiche 's ghabh e tigh làmh ri drochaid *Mhuileadaraidh*. Fhuair e obair 's an *Tigh-ghrùdaireach* a bha 'n cois na h-aimhne faisg air an drochaid. Dh' fhàs e nis ro throm air an deoch. Thàinig measar-rachd gu mi-stuamachd mar a thà 'n còmhnuidh a' tachairt. 'N uair chunnaic Seònaid a' chluiche bh' aig Pàraig thuirt i ris gu feumadh ise mur stadadh esan do'n òl làn na cuaiche gach latha cho maith ris féin, air nèò trì sgillean de airgiod. Chuir so gruain is mùig air Pàraig; oir ged bha e féin déidheil air an deoch cha bu mhaith leis dà cheann an tighe bhi r'a theinidh. Gidheadh b' fhearr leis trì sgillean 's an latha a thoirt do Sheònaid na sgur do'n mhisg e féin. Luidh a' chùis mar so gu ceann bliadhna. An àm iomchuidh rugadh mac òg do Phàraig. Bha e nis 'na éigin, cha robh fios aige dè mar a gheibheadh e baisteadh do leanabh. Smaointich e gu'm bruidhneadh e ri *Dòmhnul Sgoilear am foirfeach*. Rinn e so. Chomhairlich Dòmhnul da *tiodhlac uisge-bheatha!* a chur a dh' ionnsuidh a' mhinisteir, 's nach b' eagal da. Chaidh so a dheanamh, 's bhaist am ministeir Rob beag gun ghuth gun chronachadh!

Air latha ceann na bliadhna thàinig Pàraig a stigh 's a' mhaduinn gu 'bhiadh. Bha 'n tigh sguabte tìreil, le teine fonnor air meadhon an làir. Bha Seònaid 's Rob beag air a ghluin, 's am biadh air a' bhòrd. Shuidh iad 's ghabh iad am biadh. 'N uair bha so seachad, thuirt Pàraig 's e 'g amharc e toileachas air Seònaid "'s e 'n diugh cothrom an latha a phòs sinn nam bitheadh airgiod agamsa rachamaid sgrìob a sios gu *Tigh-Ile*." "Nigh thu féin," arsa Seònaid, "seasaidh mise 'n cosdas." "Thusa," arsa esan "an ann le trì sgillean an là 'n diugh. Chuir Seònaid a làmh an toll air bàrr a' bhalla 's thug i nuas mogan, 's thaom i mach air a' bhòrd trì sgillean mu choinneamh gach latha 's a' bhliadhna. Ghabh Pàraig mòr nàire deth féin, 's thuirt esan "cha d' òl thusa a Sheònaid a ghràdh, ni mò a dh' òlas mise a so suas." Ghleidh Pàraig fhocal. Thug iad leòtha Rob beag, 's chaidh iad a chur fàilte air Rob Ruadh gu Tighnacloiche.

An Fhàrdach Fhroinich }
Ile, Ogust, 1873. }

Is mise, Fhìr-ullachaidh Sheirceil
Bhur Seirbhiseach dìleas.

S. L.

M R. R U A I R I.

Le D. Macphail.

Rugadh Ruairi, an mac a b'òige do theaghlach an Urramaich Calum Mac Leoid, ann an Gleannaltin an sgìreachd *Shnisoirt*, anns a bhliadhna 1794. 'Thug a dhualchas agus a ghineamhuinn aite seasaidh ard dha am measg a chomhaoisean anns an sgoil agus anns an Olamhaidh; agus bu leoir a dhuinealas nadurra fein gu a dheanamh comasach air an aite ud a ghleidheadh. Thaisbein e 'na fhìor-oige, comasan inntinn a bha comharraichte: anns an sgoil bha Ruairi Mac Leoid air thoiseach anns na h-uile nì; o làithean a leanabaidheachd, dh'fheudta ann an seadh cleachdail a chàramh ri taobh *Nelsoin* gaisgeach a chluain do, nach b' aithne riamh cìod e cagal, agus lean a bhuaidh ud do' chaileachd nadurra' inntinn ris, gu latha 'bhais, agus bha feum aige orra; Agus nuair a thainig an-tam 's am be toil an Tighearna a ghairm le a ghlas, gu bhì foillseachadh a Mhìc ann, bha a bhuaidh so do chliu Mhr Ruairi air a coisrigeachd leis, maille ris gach comas eile a bhuineadh dha, do sheirbhis a 'Thighearna agus a Mhaighistir—Ann san Olamhaidh, thainig e ann an uine ghearr gu bhì na fhoghlumach ainmeil: 'Thug *Principal* M'Leoid, fear-cinnidh agus caraid athar, mor aire dha, agus mhisnich e athair gu ard-dhochas altrum da thaobh; chan eil e ro shoilleir cìod ant-am san do shuidhich e 'inntinn air dreuchd na ministreileachd, ach tha e air a radh, nach cuireadh neach air bith da 'm b' aithne e aig an am ud, dad do theagamh nach togadh a thalantan suas e gu ard inbhe ann an gairm air bith air an suidhicheadh e inntinn. Bha a bheachd-sul cho clis, bha e cho daingean neoghluasadach na chomhdhunaidhean, agus cho ealamh neogathach ann an coimhlionadh a ruintean, agus gun robh e air a mheas anabarrach freagarach airson seirbheis na saighdearachd, agus bu tric a dh'aidich e fein, gum bi sud a ghairm air an robh inntinn suidhichte ann an lathaibh aincolais; agus mar thoradh air a dhanachd neogathach aig an am ud, bha e air a mheas nach robh maraiche no stiuradair bata san Eilein Sgiathanach a thigeadh suas ri Mr Ruairi; agus bha sud na aobhar eagail agus iomaguin do theaghlach athar; ach bha làithean a b' fhearr air thoiseach air.

Goirid an deigh dha dol troimhe a chursa ann san olamhaidh, fhuair e cead searmonachidh o chleir an Eilean Sgiathanaich, agus cha b' fhada gun an robh e air a shonrachadh le comunn an ard sheanaidh a bha thairis air an *Toirbheartas Rìoghail*, gu bhì na theachdaire ann an *Lyndale*, cearna iomallach a bhuineadh do sgìreachd athar. Rte na h-uine; bha e fuireach ann an tigh athar, oir le dol thairis air loch a bha eadar *Snisort* agus *Lyndale* bha e na chomas frithealadh air an t-seirbheis ann an Eaglais *Lyndale* agus tilleadh gu a dhachaidh san fheasgar. Air dha bhì air a shonruachadh gu teachdaireachd *Lyndale*, 'se 'cheud nì a rinn e, bata math, ann an rogha gach iudheam, le sgioba taghta, ullachadh airson na seirbheis, agus is tric a dh'aidich e fein gun robh am bata agus an sgioba agus ant-iomlan da h-uidheam, a bha fada air thoiseach air gach bata a bhuineadh don eilein aig an am ud, gun robh na nithibh ud a luidhe gu mor nì bu

dluithe air intinn na bha obair na ministreileachd. B' i' am bata, an sgioba, agus an t-seoladaireachd a b' iodhol dha.

Ach eadhoin aig an am ud, bha e ro-choguisseach ann an coimhlionadh a dhleasdanas, ann san t-*Seadh* laghail agus litireil ; bha a shearmoinean air an ullachadh leis gu coguisseach, agus le sar-churam ; agus chan eil teagamh nach robh e a fas ann an eolas air teagasg sgrìobturail soisgeulach. Bha bean uasal araidh d' am b' abhaist a bhi ga eisdeachd aig an am ud boirionnach comharraichte ; agus bu tric a theireadh i, Gun robh i cluinntin rud eigin ann an searmoinean Mhr Ruairi, nach robh i faotainn ann an searmoinean ministear air bith eile. Bha e cridheil eutrom aig an am ud, agus ro mheasail aig uaislean an Eilein, oir bha e ro uasal agus taitneach na ghiulan. Bha a ghradh d' a pharantaibh ro chomharraichte, bha e gu mor fo smachd ughdarais agus comhairlean athar ; do a mhathair, a bha na boirionnach urramach ann am beatha na diadhachd, bha dian ghradh agus mor-urram aige. Bha a mhathair na h-iodhol do 'n mhac agus bha am mac na iodhol do'n mhathair ; chaochail ise, goirid as déigh dha bhi air a shuidheachadh ann an dreuchd na ministreileachd, an dreuchd sin a bha i riamh a runachadh air a shon.

Bhuanaich Mr Ruairi a dha no tri bhliadhnachan ann an teachdaireachd *Lyndale*. Bha e soilleir gun robh nithibh spioradail uigh air uigh a faighinn buaidh air inntinn : ged a bha e 'g an cumail folaichte omhuinntir eile ; agus mar bu mho bha na nithibh ud a foatainn buaidh air, is ann 'bu duinte a bha e 'gan cumail na uchd féin. Ach nuair a thàinig an t-am ann san do runaich an Tighearna a ghairm, bha ann meadhoin sonruichte on leth a muigh, mara leanas. Bha an t-Urramach Iain *Shaw* na mhinistear ann an sgìreachd Bhracadail aig an am ud, duine ro-dhiadhaidh, agus seirbheiseach dileas do'n Tighearna, chaidh Mr Ruairi ga fhaicinn, agus air dhoibh a bhi 'comhradh ri cheile mu leabhraichean air diadhaireachd, thug Mr *Shaw* a stigh leis e d' a sheomar leabhraichean, agus dh' iarr e air sealltuinn mun cuairt, agus thuirt e ris gum be a dhi-bheatha gu leabhar air bith a roghnaicheadh e, a ghabhail air iasachd cho fad 's bu mhiann leis. Leag Mr Ruairi a shuil air Leabhar d' an ainm "*Bellamy's Christian Religion delineated*," se sin "Dealbh tharruing air a chreidheamh chriosduidh," Ghlac e an leabhar, agus ars' esan, So an dearbh leabhar a tha dhith orm, chuir e na phoca e, agus thug e leis gu' dhachaidh e ; Rinn an leabhar ud greim air ; bha e ann an dian-shas ris ; Rinn gras tearnuidh greim air ; Bha nis dearbhadh agus geurmhothachadh peacaidh a doirteadh a stigh gu h-eifeachdach air anam. Bha e soilleir a nis gun robh Fear-teagaisg an ionaid naoimh agus an comhfhurtair a saothreachadh air an duine o'n leth a stigh—cha robh cleth air a chuis. Bha e soilleir o'n atharrachadh a thainig air a chomhradh agus air a ghiulan gun robh anam air a thoirt gu aithreachas agus gu umhlachd. Bha an duine nuadh a nis ri fhaicinn ; Bha an t-atharrachadh air a ghiulan agus air a chleachdaidhean gu h-iomlan, anabarrach comharraichte. Bha a Shearmoinean a nis nan teagasg ur ; agus eud na eud, laiste ; cha bu leoir a nis seirbheis ghnathaichte na sabaid ; bha ioma coinneamh teagaisg agus earaileachaidh air an cumail re na seachduin. Bha a chaithebeatha gu h-iomlan nuadh. Mheudaich a shaothairean:

Thainig am dusgaidh spioradail; bha gach coinneamh air an domhlachadh, agus cha b' ainneamh iad—agus tha ioma anam fhathasd beo, agus beo gu spioradail, is urrainn a radh gur ann aig na coinneamhan ud a thainig iad an toiseach fo bhuidh na firinn. 'Is airidh air iomradh e, mar ni 'bha cliuteach dà dheagh athair, gun d' thug e lansaorsa do Mhr Ruairi gu bhi saothreachadh thar fad agus leud na sgireachd, ach cha b' fhada gus an do nochdadh nach robh an t-saorsa cheudna gu bhi air a ceadachadh dha ann an sgireachdan eile san Eilein Sgiathanach.

Tha e feumail, gu bhi cur beatha Mhr Ruairi far comhair ann an rathad rianail, beagan a radh mu neach comharraichte eile, duine a bha iosal na inbhe, ach gidheadh aig an robh seasamh eagsamhail follaiseach san Eilein Sgiathanach, ach gu h-àraidh ann an Sgìreachd Chille Mhuire, d'am buineadh e, Be sud Domhnall Munro, ris an d' thainig Mr Ruairi gu bhi ann an daimh ro chairdeil, nuair a bha Domhnall mu cheithir bliadhna deug a dh' aois, chaill e a leirsinn gu buileach ann an galar na *Brice*—bha e na dhall am fad 's bu bheo e. Fo 'n deireas ud, air dha 'bhi bochd na chrannchur, dh' ionnsuich e an fhidhleireachd, ealdhain ann san robh e ro theoma—agus leis an robh e 'cosnadh a bheolaind:—Bha ant-Urramach Domhnall Martin, aig an am ud ann an Sgìreachd Chille-Mhuire, agus bu duine diadhbhidh e. Bha am fiddleir dall na fhear—eisdeachd bunailteach fo Mhr Martin, rinn a theagasg tomhas do dhrughadh air Domhnall air chor agus gun d' thainig e gu bhi na fhear cronachaidh do luchd brisidh na sabaid, &c., ach b' ann fo eisdeachd aon do theachdairean nan *Haldanes* a bha e gu h-eifeachdadh air a dhusgadh, Rinneadh duine nuadh dheth—agus bha a ghiulan cho cosheasmhach ri 'aideachadh, 's gun d' fhuair Mr Martin dha bhi air a shuidheachadh na fhear-ceasnachaidh ann san sgìreachd. Thug e suas an fhidhleireachd mar ghairm, agus thainig e gu bhi na fhear shothreachaidh dileas agus buadhach ann san fhionlios. Air do Mhr Martin a bhi air atharrachadh do bhaile Iònarnish—thainig ministear eile na aite, fear do nach b' aithne Ioseph—agus d' an robh saothairean agus cliu Dhomhnuill Mhunro, neo thaitneach. Cha b' fhada gus an do bhagair e air Domhnall gum briseadh e 'aran air, Ro mhaith, arsa Domhnall, “Tha sinn a leughadh an sa Bhiobul mu neach a bh' air a bheathachadh leis na fithich, nuair a dh' fhagadh gun aran e.” Bha Domhnall gun dail air a chur a mach as a dhreuchd agus as a bheolaind ann an Cille-mhuire, ach cha d'fhagadh gun aran e, ach cha b' iad na fithich a rinn cobhair air, ach bean uasal dhiadhbhidh, a sholair dha tigh agus croit am fad 's bu bheo e, ann an sgìreachd *Shuisoirt*. Cha d' thainig clàonadh no lasachadh air eud diadhaidh Dhomhnull. Bha e dol mun cuairt a deanamh maith. Thog sluagh na sgìreachd ud tighceinneamh air a shon, ann an àite meadhoinneach am fagas da bhothan fein, far an robh coinneamhan urnuigh agus earalachaidh air an cumail suas leis, aig a chuid bu lugha, aon uair 's ant-seachduinn, ach aig amaibh air gach la don't-seachduin. Tha cuid fhathasd beò, gu bhi toirt fianuis a thaobh an tighe ud. gun d' rugadh am fear so, agus am fear ud eile an taobh a stigh d' a bhallachan. Cha b' fhada gus an d' thainig Domhnall Munro gu bhi na dhuine aithnichte air feadh a chuid bu mho do'n Eilein Sgiathanach. Thainig e gu bhi air aideac-

hadh mar Shoisgeulach leis a chuid bu mho don't-sluagh; agus is ni mu nach eil teagamh air bith, gu robh a shaothair gu mor air a beannachadh. Bha a ghibhtean agus a chomasan inntinn anabarrach comharraichte. Cha b' aithne dha riamh leabhraichean a leughadh, ach thog e ant iomlan de na sgriobturan air a chuimhne. O thoiseach Ghenesis gus an cabidil mu dheireadh do leabhar an 'Taisbeanaidh, dh' aithriseadh e gach caibidil agus rann na 'n àite féin. A bharr air a bhi mar sud, cumhachdach ann 's na sgriobturan, bha breithneachadh agus solus iongantach aige mu fhirinnean an t-soisgeil, agus comasan eugsamhuil ann an cochur na firinn. Bha ant-ard mheas a bh' aig an t-sluagh air, neothaitneach do chuid; agus bha a luchd-leanmhuinn air an caineadh, agus air am meas mar bhaoth-chreidmheach; cha bu chompanach Domhnall Munro do dhuin uasal air bith; ann an laithean 'aineolais, cha mho a bu chompanach e do Mhr Ruairi. Bhiodh Domhnall, uair uairibh, fo a eisdeachd air ant-sabaid ann an *Lyndale*, agus is ni comharraichte e, eadhoin aig an am ud, nach bu toigh leis gu'n cluinneadh e neach air bith a labhairt gu suarach mu Mhr Ruairi. Aig am araidh, air do chomhlan sluaigh a bhi an cuideachd Dhomhnuill air an rathad gu tigh na coinneamh, chunneas Mr Ruairi a tighinn on mhonadh, na uidheam seilge, le 'choin eunaich as a dheigh, sa ghunna air a ghualainn. Thuirt aon do'n oigridh ri each—"Nach faic sibh Ruairi dubh." Thionndaidh Domhnall orra le geur-chronachadh. "Sguiribh ars' esan d' ar fanoid air an ogranach ud, tha latha gu tighinn ann 'snach abair sibh Ruairi dubh ris, ach Ruairi geal." Agus nuair a thainig an la ann san d' thainig Mr Ruairi gu bhi na dhuine nuadh, gheibhte Domhnall gu tric na chuideachd ann am *Manse Shinsoir*t, agus cha b' ainmig a gheibhte Mr Ruairi na fhear-tathaich ann am bothan diblidh Dhomhnuill Mhunro:—Cha ruigear a leas a radh, nuair a thainig atharrachadh, cha b ann air beachdan Mhr Ruairi, ach ain an duine ón leth a stigh agus ón leth a muigh, gun tug an't-atharrachadh ud oilbheum do'nt-saoghal, agus gun robh e nis air a mheas mar bhaoth-chreidmheach; agus gun robh a chompanas ri Domhnall Munro na dhiteadh sonruichte 'na aghaidh; Nuair gheibhte coire dha air a bhonn ud, 'Se a fhreagramh e, le fiamh ghaire air a ghnuis—"Tha fuighair agamsa, a bhi caitheadh na siorruidheachd ann an cuideachd Dhomhnuill Mhunro" Chan eil teagamh nach robh comhladar an duine ghrasmhor iongantaich ud na bheannachd do Mhr Ruairi, agus na mheadhoin neartachaidh dha ann sna ceumanaibh nuadh air an d' intrich e. Agus is ni comharraichte e ged nach robh lamh aig Mr Ruairi e fein ann sa chuis, gum bheil an Eaglais, an tigh sgoile agus *Manse* na h-eaglais shaoire ann an sgireachd Shinsoir't, air an togail air an dearbh laraich air an robh tighcoinneamh Dhomhnuill Mhunro, "ri taobh aibhne far am b' abhaist urnuigh a bhi a air a deanamh."

—:o:—

GAIDHEIL GHLASCHU.

Uasail Chlinitich,—Tha sibh gu dileas a' cur an ath-chuimhne chàirdean nan Gàidheal cor spioradail an co-luchd-dùthcha 's na bailtean mòra. Cha'n eil iad fionnmhor 'nar là-ne a ghabhas taobh a' Ghàidheil gu sònruichte an cùisibh na *diadhachd*, na *stuamachd*, is na *moraltachd*. Tha

daoine 'tha ag itheadh de aran nan Gàidheal aig am bòrd a' togail an sàil 'n an aghaidh, agus le pòig 'g am brath a los an sguabadh á tìr an dùthchais; no 'g an iomain ás a' Ghàidhealtach gus an cròdhadh do na bailtean mòra. 'Tuilleadh suil cha toir a' mhuinntir so orra 'nuair gheibh iad as an rathad air *Mamon* an ana-mianna féin iad.

“Is Iùdasach an traoiteireachd a rinn iad air bhriob òir oirnn.” Tha mi faicinn gur i a' *Bhratach* an aon *Phaipeir Gàilig* aig am bheil cò-thruas ri Gàidheil mhi-chùramach, chùl-shleamhnach Ghlaschu. Mar thug sibh fainear am Pàirtean Iune is Ogust tha ceudan d'ar luchd-dùthcha 's a' bhaile so air tuiteam air falbh o mheadhona nan gràs. Tha iad a' taomadh a stigh do chaol-shràidean 's do chùl-thighean a' bhaile gach là—'s a' tuiteam fodha an làthaich misg, neo-ghloine, is comaidheachd-co-dhiù; 's gun duine 'g an lorgachadh a mach! Mar nead làn eun neo-ghilan, fuilteach, tha tighean nam mì-bheusach a thilg dhiubh eòlas na náire, na stuaim, is na firinn. Tha 'chlann a' tionail connaidh mhallachdan, na pàrantan a' càrnadh suas cruachan dian-chorruich air son la fraoch feirge an Uile-Chumhachdaich!

Sud agaibh òigh-nighean mhaiseach agus og-ghille calma a' tighinn do Glaschu—bha'n òg-bhean mhodhail is an t-òigear ciùin a' dol riaghailteach do'n eaglais—ach, feuch, dh' fhàg iad eaglais nan eòlach is am ministear no éildear—cha'n fhios doibh c'àite am bheil eaglais an cànan mhaithreil—tha coma-co-dhiù a nis a' freumhachadh, gidheadh an ceann Sàbaid no dhà le mòr shaothair rinn iad an rathad gus an *éisdeachd*—ach mo chreach, sud am *maor-eaglais* maoth-bhlàth, an *deacon* neo-aobheil, 's am *foirfeach* gruamach, am ministear cha'n aithne da iad, cha d' thuirt neach focal riu—phill iad a ris, is a ris—cha do chuir neach fàilte orra, cha d' fheadraich neach dhiubh cò às a tha sibh, no c'àite tha sibh a' fantainn—fa-dheòidh mheataich mì-dhìlseachd nam fear-dreuchd oidhearpan nan dìchiollach, lagaich neo-aobheilachd cridhe nan truaghan, ghìn so fuath do'n eaglais 's a' chridhe chealgach pheacach—sud agaibh an ath-shàbaid an té so s' am fear ud a' dol gus an *drochaid* a choinneachadh nam baoghaltach cridheil, 's nan saoghaltach fàilteachail. Nach e so ceap-tuislidh gu eil-sleamhnachadh. So m'fhéin-fhiosrachadh féin, maille ri féin-innseadh mo bhana-chompanach is mo choimpearain.

“Cha do neartaich sibh an lag, mi mò leighis sibh an tinn, ni mò cheangail sibh suas e sin a bha briste, ni mò thug sibh air ais a' chuid a sgapadh, ni mò dh' iarr sibh a' chuid a chailleadh, agus sgapadh iad le dìth aodhairean; seadh, bha mo threud air a sgapadh air aghaidh na talmhainn uile, agus cho robh aon neach 'g an sireadh no 'g an iarraidh” (Esec. xxxiv. 4).

Chaidh mi stigh aon fheasgar o cheann ghoirid air taobh deas an *Uisge* do thigh Ian Mhuilich a tha pòda aig Mairi Sgiathanach. Bha Mairi 's na pàisdean aig ceann cagailt gun mhòran teine. “C'àite am bheil Iain” arsa mise. “Ma ta 's i 'n fhirinn a's feàrr innseadh,” arsa 'bhean, “Thàinig e dachaidh fo'n mhisg, 's thug e 'n làn a bha na chasan leis do'n leabaidh; sgàin e mo chridhe, dh' òl e eudach Sàbaid, 's ged tha na pàisdean rùisgte, gun iall a mathar orra. 's mi féin gun bhroig, gun bhonaid a bheir mi do'n tigh-aoraidh, cha toir Iain dhomh sgillinn d' a

phàidheadh. Tha eagal mo chridhe orm gu'm bi am balachan a's sine cosmhuil r'a athair; oir bheir e droch-bheul dhomh, 's cha thill e air nairean a làmh a shineadh domh. Ach taing do 'n *fhreasdal* gu bheil mo shlàinte agam gu greim bidh a sholar air son na cloinne. Tha mi faotainn mu ochd sgillean deug 's an là air son nigheadaireachd."

Dh' fheòraich mi do Mhairi c'uin a chunnaic i am ministear. "Cha'n fhaca mi duine dhiubh o cheann dà bhliadhna," arsa' ise, "o sin cha b' urrainn mi suidheachan a phàidheadh 's an eaglais 's chaill iad lorg orm." So agaibh cor cheudan teaghlach an Glaschu. Tha chlann a' leantuinn an athar; oir rud chi na big, 's e nì na big; an rud chluinneas iad 's e chanas iad. "Thigibh an ath sheachduinn," arsa Mairi.

Bhuail mi aig dorus Aonghais Leòdhaisich, 's ban-Ghallach aige na mnaoi. Thuig mi gu robh 'n dorus glaiste, ach chaidh fhosgladh o'n taobh a stigh, le fear-an-tighe 's an leanabh aige air a ghàirdean. "Tha mi toilichte 'ur faicinn," arsa esan, seasibh suas chun na teine. Cha robh àite aige air an suidhinn. Bha e cur dòigh air a' bhìadh an déigh tighinn dachaidh o'obair. Bha aon no dhà do'n chloinn a' gal is a' màgaran feadh an tighe. "C'aite am bheil Robina," arsa mise, "so mi" arsa' ise, "'s an leabaidh." "Bristidh mise beul Aonghais" arsa' ise, "ma tha e 'g innseadh duibh gu bheil mise air an *sprea*."

Dh' innis Aonghas dhomh gu'n d' fhàg e Steòrnabha 'na ghill òg, 's gu'n d' fhuair e eòlas air Robina an Innir-Uig aig an iasgach sgadanach. Gu'n robh i 'na bean-chomunnachaidh 'nuair phòs iad. "Thàinig sinn falamh ain-eolach do Ghlaschu," thuirt esan, "o cheann ochd bliadhna. Thuit mo bhean tre dhroch bhan-nabuidhean an ribeachan na misg. Cha robh sinn 's an eaglais o'n thàinig sinn do'n bhaile so, tha chlann uile gun bhaisteadh. Dé nì mi, cha 'n urrainn mi 'n toll dubh so fhàgail. Bhriis a' h-uile nì th' ann mo chridhe." So agaibh teaghlach Gàidhreach nach do sheas *foirfeach, missionarai*, no ministear riamh an taobh a stigh do'n stairsneach aca!

Chaidh mi steach do'n treas tigh. Fhuair mi 'n sin sean duine agus seana bhean. Bhruidhinn mi Gàilig. Chuir iad fàilte chridheil orm. Thuirt iad rium gu'n d' thàinig iad an tùs an là ã Còmhall. Thog iad teaghlach mòr; ach tha na tha beò dhiubh pòsda an sud 's an so feadh na rìoghachd.

"Tha sibh a nis le chéile trom aosda," arsa mise, 's cha'n urrainn duibh dol do'n eaglas, ach tha dòchas agam nach 'eil iad 'g ar dìchuimhneachadh." "Ma ta, tha," fhreagair an t-seana bhean, "tha trì bliadhna an earraich so chaidh o nach do sheas fear-teagaisg am broinn an tighe so. Ach chunnaic mise 's an duine bochd so agam féin là eile. Thug sinn beul ri fichead bliadhna a suidhe 's an eaglais Ghàidhlich sin an *Sràid an Dòchais*. Bha sinn cuig bliadhna deug a suidhe aig Bòrd an Tighearna. Ach o'n tha sinn a nis bochd 's nach urrainn duinn cuideachadh am ministear a phàidheadh, cha seall duine oirnn. Tha combarra comunna-chaidh a tighinn ar n-ionnsuidh a' h-uile bliadhna; ach cha'n 'eil iad a' faicinn gu bheil anmhuinneachdan na h-aois a' luidhe oirnn."

Sealladh na h-eaglaisean Gàidhealach air na nithean so. Cò tha cànntasach air an son?

E. M. L.

LE M' PHEACAI DH THEID GU IOSA.

Le m' pheacaidh théid gu Iosa, uan fìor-ghlan Dhé na glòir ;
O eallach trom a' bhàis ud, le ghràs a nì orm fòir.

Le m' chionta théid gu Iosa, mo lochdan sgreataidh dearg
Nì geal 'na fhuil ro-phrìseil, 's am bi gach smal air searg.

Le m' fheuman théid gu Iosa, is lànachd shìor 'na dhàil
A leighiseas m'anam dìblidh, o ghalar dian mo chàil.

Le m' dhoilghios ruigidh Iosa, le m' uallach sgis is cràidh ;
Nì Èsan uile 'n diobairt, 's 'nam bhròn E riarach' bàigh.

Gheibh m' anam fois air Iosa—O m' anam sgith a ghnàth !
A ghàirdean deas orm iadhte, is mis air uchd a ghràidh.
Mo ghaol air naomh ainm Iosa, Emmanuel, Criosd an Triath ;
Tha 'ainm a mach mar chùbhrachd, thig dlù 's a' ghaoith fa 'sgiath.

Mo mhiann 'se bhì mar Iosa, caoin, soitheamh, sèamh am méin ;
Mo mhiann 'se bhì mar Iosa, Gin Glòrmhor Athar féin.
Mo mhiann 'se bhì le Iosa, am measg a chuideachd chaoimh,
Ag ionnsach' òran ainglean, a' seinn dha cliù le 'naoinh.

—:o:—

FARDACH FHINN-

Fhuair sinn air son an ràidhe so ainmean fir-dhreuchd Eàrdach Fhinn
876, O.N.D.T., an Glaschu, mar a leanas ; A.T.F., Bràthair MacNéill ;
I.T.F., Bràthair Iain Dòmhnallach ; R.F., Bràthair Dùghlach ; C.R.F.,
Bràthair Dòmhnallach ; I.F., Piuthar M. Bhànach ; A.F., Bràthair
Macillemhicheil ; M.F., Piuthar M. Nic Phàil ; F.S.F., Bràthair Mac-
Phàil ; F.M.F., Bràthair MacIonmhuinn ; I.R.F., Bràthair A. MacAoidh ;
I.M.F., Piuthar S. Nicillemhòire ; D.L.D., Piuthar S. Bhànach ; D.L.C.,
Piuthair M. Nicneacail. Tha Bràthair Mac-an-rothaich air ath-shòn-
ruchadh 'na S.F.F. Tha an Fhàrdach so, a tha a' soirbheachadh gu
math, a' coinneachadh a' h-uile oidhche Dhi-ciadain cinn an talla nan
Saor Air. 7 Alston Street aig ochd uairean.

—:o:—

FIOS COITCHEANN.

Tha sinn toilichte thuigsinn gu 'm bheil an t-Urr. Iain Dey. M.A.,
fear-cuideachaidh Mhr Blàir, M.A. an Glaschu, air a shòn-ruchadh gu
Eaglais Stéidhichte an t-Sàilein am Muile.

Ghabh an t-Urr. M. Macascaill, an Gleann-Lìodhann ris a' ghairm a
thug coithional Eaglais Shaoir Ghàidhealach Ghrianaig dha. Tha so
taitneach a bhrìgh a' choithionail a bhì bán o cheann fada.

Am measg cùrsa òraidean ri 'n liubhairt an Eaglais Chalumcille chi
sinn gu 'm bheil an t-Urr. R. Blàr, ri Oraid a thoirt air na Réiseamaidean
Gàidhealach, cuspair a gheibh gun teagamh ceartas an làimh an uasail
ealanta.

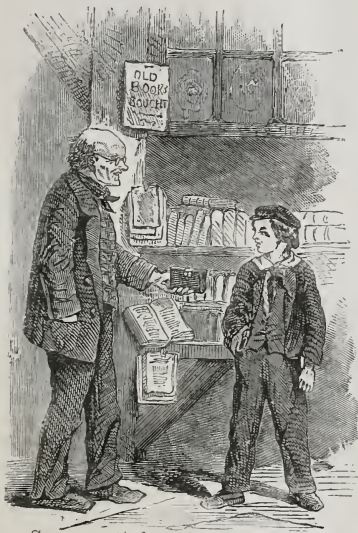
BRATACH NA FIRINN.

PAIRT 10.]

October, 1873.

[LEABH. I.

AN CEANNAICHE FLATHAIL.

IS i an dachaidh an t-ionad anns am mò a gheibhear neart aignidhean a' chridhe 'g a chur féin ann an cleachdadh,— anns am faighear freumhan a' ghràidh theaghlach 'gan sìneadh féin a mach anns gach dàimh. Aig bun nam freumh so agus fo sgaile bhlaith craoibh an teaghlach chithear gu tric òganaich threuna dheadh-bheusach a' fas. Agus ged a thig nithe duilich a bheir crathadh is spionadh air a' chraoibh, gidheadh tha i a' fas ann an neart agus ann am maise; agus na meanglain a' tàthadh ri chèile ni 's làidire,—gu h-àraidh an uair tha frasan agus anail nèimh a' bualadh orra. Tha eachdraidh cuspair nam briathran a leanas a taisbeanadh firinn so duinn.

Rugadh Samuel Budset 'sa' bhliadhna 1794 aig Uarrington an Sasunn. Ged nach robh a phàrantan ach bochd bha iad diadhaidh. Bha a mhàthair gu sònruichte 'na boirionnach fìor dhiadhaidh; agus bha buaidh a teagaisg ri a faicinn gu tràthail ann an Samuel. Air dha a mhàthair a chluinntinn ag ùrnuigh air a shon féin gu sònruichte 'ga ainmeachadh air ainm, thug e fainear, agus e mu aois naoi bliadhna, "gu'n robh a mhàthair ni bu dùrachdaiche gu'm biodh esan air a theàrnadh na bha e féin air son a shlàinte." Bho 'n uair sin a mach rùnaich Samuel Budset seirbheas a dheanamh d'a Dhia. Bhiodh buaidh mhòr aig nithean air inntinn. Bheireadh tuiteam duilleig crith air anam. Bha a mhàthair aon uair ri beul bàis. Chuireadh esan air son léigh, agus 'nuair a phill e bha ùrnuighean dian gu'n caomhnadh an Tighearna a mhàthair.

Agus cha robh ùrnuigh gun éifeachd air an oidhche gheamhraidh ud. An déigh pilleadh a steach o ùrnuigh bha faireachdainn chinnteach aige gu'm biodh a mhàthair air a h-aiseag da. Agus cha robh e air a mhealladh. An déigh di faotainn ni b'fheàrr an robh ioghnadh ged a chan i, "Gu'n d'fhuair i feum agus irioslachd ann an cainnt Shamueil. Ged a tha e," thuirt ise, "òg ann am bliadhnaì tha e 'na chompanach do'n aois cho mhath ris an òige."

Fhuair Samuel Budset aon uair *crutha* eich, air son an d'thugadh da aon sgillinn. Dhùblaich caraid e le sgillinn eile a thoirt da air son dus atharrachadh, le gealladh gu'm faigheadh e an treas, ma 'n gleidheadh e an dara gu ceann ceitheir là deug. Chomhlion e cumha a' gheallaidh; is ràinig e mar so air trì sgillinn. Dh'fhàs an stòr gus an robh aige dha no thri thastain a chuir e gu h-ìomlan a cheannach *Laoidhean Wesley*, leis an robh e 'ga mheas féin beartach agus sona. 'Nuair a bha e 'na phaiste bhristeadh e a mach le deuraibh gu tric anns an eaglais; agus bha fhàireachduinn cho domhain aon uair agus gu'm b' fheudar a ghiùlan a mach a cosg. Bha déigh mhòr aige air *Laoidhean Wesley is Watts*.

Mar so air a thogail ghabhadh a steach e 'na *apprentice* aig *Kingswood* làimh ri Bristol. An ceann obair bhiodh e a' gabhail fadachd gus an tigeadh an t-Sàbaid is gus an cluinneadh e searmoin, a bhiodh dha, theireadh e 'n a féill mhilis. An déigh tighiun a mach às an eaglais dh'fhalbhadh e cabhagach le mheòir 'n a chluasan gu aonarachd toll chlach a mheadhrachadh an sud air na chuala e. B'e sud an t-ionad anns am b' àbhuist dha ùrnuigh a dheanamh. Ann an sud bha e cur air son tim agus sìorruidheachd.

Bha cùig tastain deug aige aon uair; agus air d' a phiuthair a bhi feumail thug e dhi iad uile a cheannach guail. Bha a phàrantan am feum uair eile; is thug e dhoibh na bha aige, deich punnd fhichead Shasunnach. Air d'a bhràthair a bhi 'n éigin uair eile thug Samuel dha a' h-uile sgillinn a bha aige, ceud punnd Sasunnach. Trì uairean mar so thug e seachad a mhaoin uile,—an ann do'n Tighearna a thug se e? Faiccamaid meud agus na bhuain e.

Ged bha e sgaoileadh, bha e cruinncachadh. Fhuair e-féin sealbh air an toll chlach ud anns am biodh e 'g ùrnuigh, agus air an fhearann mu'n cuairt. Dh'fhàs e am beartas is thog e àros mòr dha féin an sud, a bha air a chuartaichadh le craobhan is le liosan; is coslas beannachd an Tighearna a' luidhe air a chuid. Thug e seachad gach bliadhna air son aobharan math mu dhà mìle punnd Sasunnach. Mar cheannaiche bha luach seachd ceud gu leth mìle a'dol troimh làimh gach bliadhna. Mar so dh'fhàs am fear a thòisich an eagal Dé le aon sgillinn, a' ceannachd le a thilant spioradail mar an ceudna. Aig ceann na bliadhna, 's na cùinntais air an deanamh suas choisrigeadh e air a ghluinibh ann an ùrnuigh do'n Tighearna d'a mhaoin a réir mar a shoirbhich leis. Shiubhail e às a' bheatha so leis na briathraibh so air a bhilich, "Is math leam cluinntinn mu nèamh, ach 'se e mo ghàirdeachas gu'm bi Crìost an sin."

TURUS AN URR. S. RIG DO'N GHÀIDHEALTACHD.

Sud agaibh toiseach a' mhiosa so chaidh Mr Rig gu geala-ghàireachdach a' fàgail *Lunnuin* a los cuairt a chur air *Tir nam Beann*. 'Na ghille òg an tùs a là chuir e deadh eòlas ann am *Fòghlumait* Ghlaschu air a' Ghàidheal smioral Mr Mònaidh a tha an dràs'd 'na mhinisteir an Sgìr a' *Ghlinne*. Air do Mr Mònaidh a bhi deònach sgrìob a thoirt do Shasunn an uair a chuala e g'un robh a charaid Mr Rig an duil tighinn do Albainn chòrd iad gu'n searmonaicheadh an dara fear air-son an fhir eile fad miosa Ogust. Sheas a' chùis mar so. Is thachair mar a rùnaich na *h-Urramaich*. Labhradh Mr Mònaidh gu fileanta snasmhor araon cainnt *Osein* is *Ian Bull*. Bha e mar so a' giùlan claidheimh dà-fhaobhair gu buille chùil is beòil a thoirt. Ach mo thruaighe! cha bhruidheadh Mr Rig còir ach cànan a' *Bhullaich* a mhàin. Gidheadh o'n bha seire is còrdadh an coithional a' *Ghlinne* thuirt iad ris a' mhinisteir mu'n do dh' fhalbh e gu'm bitheadh iad riarichte gu leòir ré na h-ùine le searmoin fhada Bheurla o'n mhinisteir Shasunnach a bha fò chliù cho maith. A nis bha aig a' mhinisteir Ghàidhealach dà eaglais, aon 's gach ceann do'n ghleann. Bha astar ochd mìle cadar te an iochdair is te a' bhràighe. Làimh ris an eaglais iochdaraich tha am *Manse*. 'S e cleachdadh Mhr Mònaidh a bhi an ceann ma seach do'n Sgìr gach dara Sàbaid.

Rànaig Mr Rig an Gleann air feasgar Di-haoine. Cha robh duine aig an tigh ach na searbhantan. Rinn e deas air-son na Sàbaid. Bha e gle thoilichte gu'm b' ann do'n bhràighe a bha e 'dol, air dha dùil a bhi aige gu'm b' fheàirte e a' choiseachd 's a' mhaduinn. Air do mhaduinn na Sàbaid a bhi ciùin bòidheach ròghnuich e an athghoirid a ghabhail thar a' mhonaidh. Chuir an searbhanta air ceann an fhrith-rathaid-mhòir e. Rì bruthach ghabh e. Bu lionmhor dìreadh is tèarnadh, cama-lùb is torrag, fèth is stùil-chrith, tom-draighinn is sgorra-chreag a bha eadar e is ceann a thuruis. Bha nis a' chuisle luath, an anail 's an t-slugan, pian 's a' cheann, 's mo chreach, an ùine a' ruith.

Gu dearbh arsa esan ris fèin mur bitheadh an t-searmoin agam am phòca chrathadh an tulgadh so á m'chuimhne i. Le plup thall is steall a bhos mu'n abradh tu aon is a dha sud a chas fodha ann an eas—dh' fhàg e a' bhròg chaol shìos. Shlaod e nìs i's air dha a glanadh 's cuir air thàr e ás a rìs. Ràinig e nis coille nan sgiathach. Air dha bhi a' cromadh fo dhà chraoibh a bha gu caidreach a' pògadh a cheile, leum geug chrosta choimheach is thug i beum a driom a' chòta dhuibh. Thilg e dheth a' chasag 's an uair a fhuair e *prìne* a chur 's an reubadh chum e ris an uchdaich.

Le bogan 's a' bhròg is smùid fhalluis ás a mhaol rànaig e an eaglais mionaid no dhà roimh 'n uair. Bha Mr Rig caomh a nis feumail air biadh, air tacun fois is air caiseart tioram. Ach air aon do na tràcairean so cha do sheall riamh eaglais a' bhraighe. B' e a facal faire conlach agad na bhuaith thoir dhuinne àireamh nan clachan creadha.

Chaidh Mr Rig do'n chùbaid an suidheachaidhean neo-àbhaisteach is mi-fhàbharach do chorp is do anam. Thug e seachad rannan a'n seinn, ach feuch, dé bha an so ach *Laidh!*

Sheall an t-seann luchd aidichidh air a' mhinisteir le mòr ioghnadh is a ris air a chéile a' crathadh an cinn—iadsan cha seinnadh facal, ach sheinn an òigridh.

Thug am ministeir an aire d' a so, ach shaoil esan gu'n robh an laoidh cho freagarach, druighreach gus an robh iad air an lionadh le luchd do bhròn diadhaidh air chor 's nach b' urra iad seinn. Ach bha e fathast air cùl a naigheachd. Air do'n ùrnuigh 's do'n leughadh a bhi seachad, thug e mach aon do na *Dàin Spioradail* ag ràdh gu'm b' fheàrr leis fein laoidhean is dàin gu mòr na na *Salm*, oir gu'n robh e duilich do chrìosduidhean an *Tiomnaidh Nuaidh* aon chuid an cor no Crìosda a chladhach a mach a cainnt dh'orcha shamhlachail nan *Salm*!

Chrath na bodaich an cinn ag ràdh riu féin, dàin is laoidhean gun Chrìosd idir annta, 'gan cur an àite nan *Salm* d' an suim Crìosda, is a tha làn do bheatha na diadhachd air-son gach linn do'n eaglais.

Sgrog fear no dhà air a bhonaid 's chaidh e dachaidh a dh' fhaotainn a chor 's na *Salm*, a' co-dhùnadh nach faigheadh se e an searmoin a' mhinisteir Shasunnaich. Tha eagal orm mar a thuir gu'm b' fhìor.

'Nuair bha an t-seinn 'g a crìochnachadh chuir Mr Rìg a làmh am pòca achlais a chòta air-son na searmoin, ach cha robh sgeul uirre. Gu dé a rinn an t-searmoin, ach tuiteam às a phòca 'nuair a bha e a' càradh a' chota aig an tom dhraighinn!

'S mòr a b' fheàrr a nis pòca na cuimhne na fear na casaig. Leugh e caibideal mòr fada, 's labhair e tacun air a' *Mhac Stròidheil*.

Ach arsa Màrad nic Coinnich ri Mairi Bàrd cha'n'éil 's an duine so ach am mac stròidheil e féin rùisgte agus beò air na plaosgan, gun bhiadh aige da féin no dhuinne. Sgaoil an coithional tur mì-thoilichte le ministeir na *deadh chliù*. Thuaire e uisge uamhasach a dol dachaidh. Cha do chuir e alaban an turuis fathast às a chnàmh. Thug e Sasunn air Di-luain, a dh'innseadh do Mr Mònaidh nach b' urra da a' chùis a dheanamh.

'Nuair a mhinich Mr Mònaidh da beachd nan Gàidheal air laoidhean is dàin bha e air a lionadh le mòr dhimeas an aghaidh cumhannachd inntinn muinntir a' *Ghlinne*; ach iad-san air an làmh eile a' chearta cho làn dimeis air cion diadhachd Mhr Rìg!

—:—

DR IAIN DOMHNULLACH NA TOISIDHEACHD.

'Tha cliù an duin' urramaich so, anns na h- Eaglaisean gu léir. Agus am fad 'us a bhitheas Eaglais aig Dia air Gaidhealtachd na h-Alba; bithidh ainm air cuimhne, mar aon do Mhinistearan Chrìosd, a bha ro chomharaichte airson a dhiadhaidheachd 'àrd thiodhlacan, agus a chomasan searmonachaidh; agus a bha air aideachadh ann an tomhas neo-chumanta mar inneal, ann an laimh an Spioraid, gu bhi 'g iompachadh pheacach dh'ionnsuidh Chrìosd.

Rugadh e ann an sgiora Mhiora, an Siorramachd Ghallthaobh air an dara la déug do chend Mhios a gheamhraidh, anns a bhliadhna 1779. Anns a sgìreachd so, bha athair, Seumas Domhnullach, na fhear-ceasnachaidh—agus ro mheasail aig an t-sluagh, airson a ghibhtean us a ghràsan. Ann an tiodhlacan nadurra, bha e air a radh, gu'n robh e gle chosmhuil

ri mhac ainmeil; gun a bhi dad air deireadh air. Bha Seumas Domhnulach posda da chuairt. Grathuinn an deigh bàis na ceud mhna, thainig e na bheachd gu 'm pòsadh e an dara uair. Ach air dha air tùs, a bhi neo-shuidhichte na inntinn, co dhiubh a dheanadh no nach deanadh se e, chuir e a chomhairle ri companach diadhaidh a bh'aige. Dh'aontaich iad a chuis a chur fa chomhair an Tigheama, agus inntinn-sa fhaotainn mu na ghnòthach. Beagan an deigh so, thainig an duine so a dh' ionnsuidh Sheumais, agus thubhairt e, "pòsaidh tu a Shemuis, agus bithith mac agad a bhios ro ainmeil ann an Eaglais an Tighearna." Is iad na briathrau a fhuair e, na briathran a labhair an aingil ri Zecharias. "Na biodh eagal ort a Zhecariais, fhuair d'ùrnuigh eisdeachd, agus beiridh do bhean Elisabeth mac; agus bheir thu eòin mar ainm air. Agus gheibh thu gàird-eachas, agus solas, agus ni moran gàird-eachas ri bhreith, agus bithidh e mòr fa chomhair an Tighearna." Luc: I. 13, 14, 15. Is e an Doctair féin a dh'innis so, co'n neach a dh'innis dhuinne e; agus ars' esan ris an neach so, leis an irioslachd leis an robh e air a sgeudachadh; "tha fios agad a Dhonnall, gu'n do shaothraich mi am fion-lios an Tighearna, ach fagaidh mi aig cach e ri radh, ciod an toradh a lean na lorg."

Aig naoi bliadhna dh' aois, chuireadh do sgoil na sgìreachd e; agus cha b'fhada 'bha cinnt', gus am faca Mr Munro am maighstir-sgoile, gu'n robh tioblachan inntinn neo-chumanta aige; agus an uine ghear, fhuair e toiseach orra uile a bha sa sgoil. Anns a bhliadhna 1797 'n uair a bha e sè bliadhna déug a dh' aois, chuireadh e do *Chollege* Abaireadhain. An so choisinn e cliu, airson foghlum, am measg a cho-aoisean nach robh air deireadh air aon diubh. Annsgach *class*, anns an robh e co dhiubh a foghlum chainntean, no eolas air bith eile, nochd se e féin a bhi co-ionnan ris an aon a b'fhearr diubh. Ann am *Mathematics*, tha e air a radh, gu'n robh toiseach aig orra gu léir.

O aois oige, tha e coltach, gu'n robh spiorad an Tighearna a saothrachadh air anam. Tha e air innseadh; a air dha bhi fathast 'na ghiulan beag, a cluich maille ri giullanan eile, gu'n rachadh e maille riu air leith, a chumail coinneamh ùrnuigh. Ach tha e coltach gur ann an deigh dha dol do'n Chollege, a thainig e air mhodh sonruichte, gu bhi fo churam anama. Tha e air a radh, air chul teagasgan athar; gu'n robh sgrìobhadh-dhean druichteach Mr Jonathan Edwards, maille ri searmonan Mhr Robertson a bha na mhinistear an Achrenie; agus an deigh sin an Cinnaghusich, air am beannachadh dha gu mòr leis an Tighearna. Chaidh e aig an àm so troimh mhòr dhenchain inntinn, a thaobh slàint' anama—a mothachadh, "namhasan an Tighearna ann an tomhas neo ghnàthaichte; air sheol 's nach mor nach do thuit e an eu-dòchàs. Bha e air a ghlacadh aig an am so air leithid a dhoigh, mar dh'innis e féin, agus gu'n robh e air ti e féin thilgeadh anns an fhairge gu bhi air a bhathadh. Anns a chruidh gheachd anama so, chaidh e do uaimh a bh' aig traigh a chuain; ghuidh e air Dia fuasgladh air; dh' eisd e ris; thainig solus a dh' ionnsuidh inntinn; agus riamh tuilleadh an deigh so, shealbhaich e saorsa. "Thugadh as an t-slochd umhainn e, agus as a chlabair chriadha tugh, chuireadh a chas air a charaig, agus an t-òran nuadh na bhéul." Mar so, bha e air ullamhachadh leis an Spiorad naomh, gu bhi labhairt agus a toirt saorsa

do mhuinntir eile a bha 'n teinn. Iomadh bliadhna 'n deigh so, agus e an Baile Ghlasco aig commanachadh, thainig an earrann so a dh' ionnsuidh iuntinn mar bhonn teagasg; "na dean cron ort féin"—na briathran a labhair Pol ri fear coimhead a phrìosain, agus e air ti e féin a mharbhadh. Dh' fheuch e ri iuntinn a shuidheachadh air earrainn eile, fa chomhair feasgar an la maireach; ach cha b' urrainn e. Chaidh e do'n chubaid aig an am shuidhichte, agus thug e mach an *text* a dh' ainmich sinn. Dírigh aig a cheart am air an do léugh e na briathran, ud, bha boirionnach a dol seachad air an eaglais, agus air dhi guth a mhinistear a chluinntin, chaidh i steach. Air ball chual i na briathran, "na dean cron ort féin." Bha i air an t-slighe gu i féin a bhathadh anns an abhainn. Ach bhean na focail ri mar gu'n rachadh sáighead gu cridhe. Dh' eisd i an t-searmoin; anns an robh a h-eudòchas agus a deuchainnean iuntinn, maille ri sligh na sláinte, air an cur cho soilleir fa comhair, agus ge d' a b' ann rithe féin a bha gach smid air a coimhlionadh; chaidh i dh' ionnsuidh a mhinistear an deigh na searmoin. Dh' innis i a cor dha; agus mar a chord a theagasg rithe anns gach pung. Is e a thachair gu'n robh ise a ghluais roimhe so an slighe na neoghlain, a ris air a toirt gu bhi gluasad an slighe na naomhachd; a creidsinn anns an Tighearn Iosa le h-uile chridhe.

Fhuair an Dr Domhnallach comas searmonachaidh ann an July, air a bhliadhna 1805; agus air a bhliadhna so shuidhicheadh e mar fhear teagasg ann an Achreny agus Shrath-Haladale an siorramachd chataobh; agus an deigh sin ann an Berriedale an Gallthaobh, sa bhliadhna 1806. Air a bhliadhna so féin, fhuair e gairm do'n eaglais Ghaidhealach ann an baile Dhuneidin; for an do shuidhicheadh e mar mhinistear air mìos dheirionnach a gheamhraidh sa bhliadhna 1807.

Thoisich e a nis air a bhi ro áinmeil mar shearmonaiche. Sgaoil a chliu air feadh a bhaile gu leir; agus anns gach ionad anns an d'fhosgail a bheul, chruinnich sluagh mor d'a eisdeachd. Bha 'cheud da shearmoin ann an Gailie 's an eaglais aige féin; ach tachdan an deigh dha bhi air a shuidheachadh, thoisich e air searmon fheasgair a thoirt am Beurla, agus bha leithid a shluagh a cruinneachadh, agus nach cumadh i ach beagan diubh. Bha a theagasg aig an am so le leithid a chumhachd; a dh'fheuchadh, a dh' éud, agus a dhruidhteachd; agus gu'n robh cuid d'on bheàchd nach do thoisich e gu so air an t-soisgeul a searmonachd. Ach cha 'n ann mar so a bha. Shearmonaich e an soisgeul ann am Beiriedale, cho chinnteach agus a shearmonaich se e am baile Dhunedin—ge d' a tha e soilleir, gu'n robh e aig an àm so, air ungadh a's ùr le Spiorad an Tighearna, gus an sgéul mor aoibhneach a dheanamh aithnichte.

Aig an am so chaidh e mar bu ghnath leis gu tuath a dh' fhaicinn athar. Bha athair urramach ro mheasail aige; agus bha e mar chleachdadh aige aon uair anns a bhliadhna, no bu trice a dhol do 'a fhaicinn. A pilltinn air ais, thathaich e air sabaid am Baile-Dhuthaich, maille ri Doctair Macantosich mòr, a bha na Mhinistear an sin. Dh' iar Doctair Macantosich air, gu'n cearmonaicheadh e na àit an la so. Dh' aontaich e. Cha chualas riamh roimhe e le sluagh a bhaile. Agus mar a thubhairt aon diubh, a bha a lathair aig an am; "air dhomh gille òg 'fhaicinn a dol do'n chubaid an àit' mo mhinistear ionmhuinn féin, 's ann

a dh' fhàs mi diumbach, mi-thoilechte, a smuaineachadh gu'n caillinn an latha. Thug e mach an t-sailm. An deigh sin rinn e ùrnuigh. Mar a chaidh e air aghaidh bha m' aire a chuid 'us a chuid air a glachdadh. Thug e mach an *text*; agus mar a theagaisg e, bha mi air mo lionadh gu ro mhòr le na bha mi cluinntinn. Mar a chaidh e air aghaidh bha gach suil air a glacadh, agus chluinneadh tu air so 'us an sud tròm osann fo dhruthadh a theagasg—a bha le mòr chumbachd a beantuinn ri inntinnean an t-sluaigh. “Bha an dara searmon a thug e,” ars' an neach so, “cho druiteach, agus le leithid a chumbachd, agus a leithid a chomas labhairt, agus gu'n robh a mhòr-chuideachd air an leaghadh sìos. Bha uamhasan an Tighearna air an seirm le air leithid a dhilseachd, agus a dhurachd, agus gu'n saoilleadh tu mu'n sguireadh e gu'm biodh gach cridhe air a lot, seadh gu'n sgaineadh ballachan na h-eaglais féin le guth an t-searmonaiche. Air do'n t-seirbheis crìochnachadh, bha gach aon a feòrach ri chompanach, co 'n ministear mòr a bha 'n sud. 'S e uile na b' urrainn iad a radh; “duine òg 'o Dhunedin, do'n ainm Mr Iain Domhnallach. Cha b'fhada,, gus an robh tuilleadh eòlais aig sluagh na gaidhealteachd air an duin bheannaichte so; do'n goireir gu ro chothromach, “Abstol an Taobh-tuadh.”

A. SINCLAIR,
Ceannmor.

Gu bhi air a leantuinn.

—:o:—

SÌNE CHAIMBEUL.

CAIBIDEAL X.

Oir bha mi mo thruaighe fosgailte do iomadh buaireadh air dhomh a bhi 'm chòmhnuidh maille ri mnai air nach robh eagal Dé, ach bha Dia cho tràcaireach dhomh 's nach do leig e ré ùine fhada ach beagan dheuchainnean am charamh. Bha gu leòir agam ri dheanamh, 's cha robh iad ach tearc a bha 'tighinn rathad an tighe, ach a mhàin gu'n d' thugadh Seònaid Nic Dhòmhnuill gairm dhuinn air uairibh maille ri òganach o'n choimhearsnach cheudna ris an robh i a' gleideadh comuinn agus air uairibh a' gnàthach saorsa nach robh ri mholadh. Ach cha robh mòran agam ri ràdh ri Seònaid air dhi teachd. Cha robh i toigheach orm agus is minic a smuaintich mi a philltinn ri Dia. An uair a bhiodh ise mar a 's tric a thachair le m' bhana-mhaighstir air feasgar na Sàbaid bu ghnàth leam fantuinn am sheòmar beag fein mur robh feum orm shìos an staidhir.

Bha mi nis maille ri Mrs Dùghlach tuilleadh a 's dà bhliadhna gu leth, agus bha mi le toilinntinn ag amharc ris an àm am fàgainn a seirbbis gu tòiseachadh le aon air an robh eagal Dé.

Air feasgar àraidh an deireadh an earraich so chaidh 's am feadh a bha na faireachduinnean sin a' gluasad am inntinn 's gun agam ach mi fèin aig bòrd an iarnachaidh thàinig buille 's an uinneig agus mu'm b' urrainn mi thuigsinn cò bh' ann ghlaodh Seonaid, ciod, gun duine ach thu féin, greas ort 's leig a stigh mi. Bha ioghnadh orm do'n t-saorsa leis an do labhair i rium, ach dh' fhosgail mi 'n uinneag a' labhairt rithe le uiread suilbheir-eachd 's ged bhiodhmaid anns a' chàirdeas a bu dlùithe. Thàinig mi nall

a dh' fhaotainn treis chracaireachd. An leig thu stigh mi? Fhreagair mi gu'n robh mi 'n comain, ach aig a' cheart àm gu'm b' e mo bheachd gu'm bu chòir dhi bhi dlùthachadh ris an tigh oir gu'n robh e cheana tuilleadh a 's anmoch do mhnaoi a bhi air a faicinn a mach. An seana cheòl fathast ars' ise, nach do leig thu fathast dhìot do chràbhadh 's do neònachas. Dh' fhan thu cho fada leis an t-seana-bhean sin gus nach 'eil fios ciod a 's math dhuit.

Leis na briathraibh so 'na beul chaidh i mu'n cuairt gus an dorus agus bhual i aige gus an d' thug mi dheth an crann; oir 'nuair a bhithinn am aonar bha e 'na chleachdadh agam an dorus a chrannadh mu thuitem na h-oidhche. 'S fuasach cridheil thu 'nochd a Sheònaid arsa mise, 's mi toirt cuiridh dhi suidhe sìos làimh ri m' bhòrd iarnachaidh. Cridheil, ars' ise, gu cinnteach, tha'm baile uile ann am fonn. Tha na saighdeirean 's a' bhaile, nach 'eil fhios agad air sin. Faodaidh tu'n ceòl a chluinntinn gu soilleir eadhon an so. Bha dannsa againn an dé aig an *Tighmhòr*. Bha mo mhàthair is mise ann agus bha 'n seòmar fada cho làn 's gur gann a dh' fhùcadh tu thu féin a stigh 's bha na h-igheanan cho gasda coslas. Cha 'n urrainn nach taitneadh e riut, ach an so tha thu dìunte suas mar ann an crò 's cho trominntinn each. An saoil thu nach leigeadh do bhana-mhaighstir leat tighinn air uairibh maille riumsa. Dh' fhaodadh gu'n leigeadh fhreagair mi, 's bheir i dhomh cead cho luath 's a dh' iarras mi e, oir a dh' innseadh na firinn dhuit, a Sheònaid, cha'n'eil mi a' smuainteachadh gu'm bheil gnothach 's am bith aig nigheanaibh cliùiteach 'nan leithidte sin do àitean sìgraidh. Beannaich mise, agus c'arson, arsa Seònaid, cha'n'eil a h-aon do na h-uaislean aig nach 'eil an culaidh chluiche is shùgraidh, 's cha 'n aithne dhomh c'uime nach biodh iad againne euideachd, innis dhomh c' àite am bheil an coire laidhe. Cha mhath, fhreagair mi a 's urrainn domh sin innseadh a Sheònaid, oir cha robh mi aig dannsa, no faidhear, no foraraidh o'n a rugadh mi, ach an aidich thu cò chaidh rianh a dh' ionnsuidh aon do na h-àitean sin gun droch cainnt a chluinntinn, 's gun amas ri daoine misgeach miobhail le cainnt shalaich neo-bheusach air am bilibh 's le ainm naomha Dhé gu suarach 'nam beul dìreach innis dhomh an fhirinn a Sheònaid. Cha'n'eil fhiosam cha'n e sin ciod c' uime, arsa Seònaid.

CAIBIDEAL XI.

Abair 's e no cha'n e, Sheònaid ionmhuinn, fhreagair mise. Ma 's e 's nach 'eil thu comhlachadh ri droch dhaoine is còir sin a ràdh, agus ma tha thu 'g a'n comhlachadh 's éigin duit aideachadh maille riumsa nach àitean iad a tha iomchuidh airson nigheanan cliùiteach. Ach tha thusa tuilleadh a 's faicilleach ars' ise. C'ionnas a 's urrainn sin a bhi tuilleadh a's faicilleach fhreagair mi. An urrainn duinn Dia a ghràdhachadh tuilleadh 's a chòir no bhi tuilleadh a's dileas 'na sheirbhis. Nach 'eil e air a ràdh 's a' Bhiobull, cha'n urrainn neach air bith seirbheis a dheanamh do dhà mhaighstir no seirbheis a dheanamh do Dhia agus do Mhamon. Cha d' thug Seònaid tuilleadh freagairt ach shuidh i 'na tosd. Ma dheireadh thuirt i, a Shine, c'uin a bha thu ma dheireadh 's a' bhaile. Air a bho'n

dè, fhreagair mi, thug mi na h-annairtean so o Mrs Mac Calum. Am faca tu an t-òigeir an sin dh' fharraid i. Cò 'n t-òigeir thuirt mise, cha'n aithne dhomhsa òigeir 's am bith. Ciod, nach cuala tu mu'n òigeir a tha air ùr theachd do'n bhaile, cha'n'eil fhios c'àite an robh thu ré nan ceithir là deug so chaidh. Tha e air tighinn a dh' fhanuinn aig Mrs Mac-a-Ghobbann am marsanta 's cha'n fhaca tusa riamh aon duine uasal cho taitneach, eireachdail, caoimhneil, cridheil ris. Cha mhò tha mheas aige air airgiod na bhiodh agad air an t-sràid 's cha'n urrainn duit a smaointeachadh cia cho iriosal suairce 's tha e. Tha daonnan a' leithid do aoibh air 's labhraidh e cho caoimhneil c'àit air bith an tachair thu air. Agus labhraidh e cho caoimhneil arsa mise 'na 'dèigh. Ciod, an saoil thu an gnothuch a th' aig duin'-usal 's am bith, gu sònruichte tha 'na choigreach labhairt ri cailleig bhochd mar tha thusa. Aig a so chaochail a gnùis, seadh gu dearbh, caileag bhochd, fhreagair i, tha sin a' còrdadh rium. Caileag bhochd, gun ag cha'n'eil mi am sheirbhiseach.

Math a dh' fhaodta nach 'eil, fhreagair mise, ach 's math a tha fios agad nach meas na h-uaislean thu mar choimpire, ni mò ni duin'-usal gabhail riut mar sin. Faodaidh tu fhios a bhì agad an uair a labhras duin'-usal le saorsa ri nighinn ann a' d' shuidheachadh-sa, nach aon ni math a th' air aire. Cò tha ag ràdh gu'n do labhair an t-òigeir le saorsa riumsa, arsa Seònaid, b' àill leam sin fhaotainn a mach. Nach d' thuirt thu féin, dh' fheòraich mi, gu'n robh e cridheil 's gu'n do labhair e gu caoimhneil riut air dhuith tachairt air. Agus ged a rinn e sin, fhreagair i, agus ged do mheas e mi briagha 's ged a thoilicheadh e 'bhean a dheanamh dhiom c'àite am biodh an t-aobhar ioghnaidh.

O Sheonaid, arsa mise, cha'n'eil daoine uaisle cho deas gu caileagan bochda thogail suas gu bhì 'nam mnathan doibh. An saoil thu ciod 's am bith a their iad gu'm biodh caileag ann an suidheachadh iosal mar a ta thusa cho taitneach leò ris na mnathan uaisle, òga, ciatach sin a ta iad a faicinn gach là. Nach 'eil e soilleir nach urrainn sinne luchd comuinn a dheanamh doibh. Am bheil sinne comasach air cainnt mu na nithean mu'n urrainn iadsan, no le ar cainnt chumanta dhùchail labhairt ri daoine fòghluimte.

Ma thairgeas òganach e féin duinn a tha dh' aon inbhe ruinn féin faodaidh sin éisdeachd ris, ach ma dh' fheuchas sinn ri sinn féin àrdachadh os ceann ar coinhearsnach tuitidh sin ni's isle na tha sinn.

—:o:—

GÀIDHEIL GHLASCHU.

II.

A Dheasaiche Chaoimh,—Tha mi fathast air mo thurus am measg Ghàidheal Ghlaschu. Agus gu dearbh féin chunnaic is chuala mi na h-uibhir de thoraidhean a' bhàis spioradail ann am mi-chiall agus ann an anamianna mi-nàdarra mo cho-luchd-dùthcha gus nach 'eil fios agam c' àite an tòisich mi. Gidheadh mar shaimpleir bheir mi dhuibh firinn no dhà mu theaghlachan air an d' fhuair mi eòlas. Aig a' Bhealtuinn so chaidh thug mi sgrìob do thigh Uilleam Dhiùraich air taobh *Tuath an*

Uisge. B' aithne dhomh a bhean Ceit Ileach o cheann bliadhna no dhà. B' i'n oidhche roimh là nan *iomaircean* a bh' ann. Bha 'n tigh uile Uilleam, Ceit is a' chlann air ghluasad gu gnìomhach mar dhùn na t-seangair a' cur an òrdugh a dhol am màireach gus an tigh ùr a ghabh iad shuas anns a' Cheanna-bhaile.

Bha Iain an dara aon a bu sine do'n chloinn 'na luidhe an tinneas caitheimh. Sheall Lìosaidh a phiuthar air Iain bochd, 's chuala mi i ag ràdh ris : Iain 'eudail de mar a gheibh sinn thusa a thoirt do'n tigh ùr ? Agus ged gheibheadh sinn ann thu, tha eagal orm nach còrd an t-àite cumhann salach ud ruit ; oir cha'n 'eil 's an tigh dhubh ud ach aon seòmar beag le aon uinneig chaol air nach dealraich a' ghrian là 's a' bhliadhna mhòir.

Ah ! a phiuthar ghràdhach arsa esan, “ Ann an tigh m' athar-sa tha iomadh àite-còmhnuidh. Is croinn sheudair sailean ar tighe, croinn ghiuthais ar ceann-fhiodh. Agus is òr fìor-ghlan sràid a' bhaile mar ghloin shoilleir. Agus cha'n 'eil feum aig a' bhaile air a' ghréin no air a' ghealaich a dhealachadh ann : oir shoillsich glòir Dhé e, agus is e an t-Uan a's solus da.” Tiormaichidh m' athair ars' esan gach deur o m' shùilibh mu'n téid mi a stigh, agus an uair a théid mi a steach cha bhi bàs, bròn, éigheach, no pian ann ni 's mò, ni mo a bhitheas agam ri dol air imrich às tuilleadh.

Thug suidheachadh Iain am chuimhne, Abiah mac Ieroboaim anns an “d' fhuaradh ni maith a thaobh an Tighearna Dé Israeil ann an tigh Ieroboim.” Cha' robh eagal Dhé no dhaoine air athair no air mathair Iain. Stad an dithis a dhol do'n eaglais 'nuair a fhuair iad a chlann a bhaisteadh. Ghabhadh na pàrantan air a chéile am fianuis na cloinne. B' éigin doibh an nis an tigh maith 's an robh iad fhàgail, agus tigh iosal fuar neo-fhallain a ghabhail ann an aon do chùl-shràidean mì-bheusach a' bhaile.

Dh' fheòraich mi do Cheit e' uin a bha fear-teagaisg no neach do'n t-seòrsa sin a' sealltuinn orra, no gu sònruichte air a' bhalachan a bha tinn. Huch, ars' Uilleam is e a' toirt spadag mhionnachaidh às, tha na daoine sin coma sinn a bhi beò no marbh. Cha robh fear do'n t-seòrsa 's an tigh so riamh, thuirt Ceit, agus tha sinn a nis dà bhliadhna gu leth ann.

Am bheil fada, arsa mise o'n dh' fhàs Iain gu bochd, tha fhreagair a mhathair bliadhna na daice so o'n luidh e an toiseach.

Shuidh mi air taobh na leapach aig Iain a choluadair ris, oir b' e gu deimhin an ròs am measg nan droighionn. Dh' innis e dhomh gu 'm b' ann 's an sgoil Shàbaid a rinn Dia triomh 'n fhìrinn anam a shoillseachadh agus uidh air 'n uidh a threòireachadh gu Crìosd. Tha dùil agam ars' esan gu'n tig sibh a ris a shealltuinn air mo phàrantan dh' fheuch an toir sibh orra stad do'n mhisg, oir mu'n do thòisich iad air an òl mhallaichte so tha cuimhne agam gu'm biodh iad a' dol uair ma seach do'n t-searmoin. Chunnaic mi *Biobull* is *Turus* a' Chrìosduidh aig taobh na clausaig a fhuair Iain mar ghibhtean 's an sgoil Shàbaid. B' iad so na cladhanna troimh'n robh Dia a' beathachadh siol nan gràs 'na anam.

Dh' aithnich mi gu'n robh mo chaomhan Iain dlùth air a' chrìch. Leugh mi maille ris Salm lvi. 'nuair a thainig mi gus smh rann ; “ Dh'

àireamh thu mo sheacharain : nach 'eil iad ann ad leabhar," "Dh' àireamh E m' *iomaircean*," ars' esan.

Air an oidhche sin féin an àite dol do thigh ùr *Cheanna-Bhaile* chaidh Iain air imrich air a chompanachadh leis na h-ainglibh gu *Tigh nan iomadh àite-còmhluidh*.

Air dhomh a bhi 'na dhéigh so a' beachdachadh air briathran Iain thug mi fainear gu'm b' e *iomaircean* fìor sheadh au fhocail *seacharain*.

Cò do chriosduidhean Gàidhealach Ghlaschu a chaidh a dh' fhaicinn Iain chitinn an uair a bha e ann an euslaint, sgith, ocrach, buairte? An abair Crìosd riu aig an là mu dheireadh; Do bhrìgh nach do rinn sibh e do aon do'n mhuinntir bhig so cha do rinn sibh *Domhsa* e.

Air an ath sheachduin ruith mi suas an staidheir a chur fàilte air bean Alasdair nan *stòp* an t-òsdair. Dh' fhosgail Isabal an dorus, is chuir i a stigh mi gu cridheil càirdeil. 'Nuair a sheall mi féin air bean an tighe 's ann a bha i is cuaran mu 'ceann. Am bheil ceann goirt agaibh, arsa mise ri Isabal. Cha'n 'eil arsa Mòr bheag gu tapaidh 's ann a bhuail m' athar mo mhàthair oidhche Di-sathuirne is gheàrr e a stùil. Seallaibh dha i, ars' ise. Bha sinn tacun a nis 'nar tosd. Ach thuirt a màthair ri Mòr, 's maith nach miosa, nam marbhainn-se duine dh' innseadh thusa e a Mhòr bhochd.

Dh' fhaoinnichd mi do Isabal an robh i 's an eaglais air an t-Sàbaid. Cha robh, ars' ise, oir thàinig Alasdair dachaidh air oidhche Di-sathuirne eadar aon uair deug is dà uair dheug an déigh dha an tigh-òsda a dhùnadh, agus o'n tha e 'n ceann deoch fad an latha, cha'n urrainn e seachnadh a bhi 'g a fheuchainn, ach o'n dh' aithnich mise neul *dram* air, is a thuirt mi ris dé chum cho fada e, ghabh e corruich agus gu mì-fhortanach thog e làmh dhomh. Cha'n 'eil mi cur coire air, arsa Isabal, oir cha robh àrach aig air, cha b' ann le a dheòin a rinn e e; oir a dh' aindeoin a' h-uile ni tha cridhe maith aig Alasdair. Tha e dol a cheannach deise shìoda dhomh air an t-seachduin so!

A nis tha Alasdair 'na *fhoirfeach* an aon do eaglaisean Gàidhealach Ghlaschu—tha e mar so 'na bhall do'n t-seisean a suidhe a thoirt breith air luchd-comunnachaidh a thuit fo'n mhisg—a thoirt, no a chumail baistidh o'n mhisgeir—an déigh, theagamh, d' a dhà làimh féin an *stòp* a lìonadh dha. Tha Alasdair fein 'na mhisgeir uaigneach, 's cha'n e a lìonadh gu'm bheil e a' sealbhachadh gun ghuth, gun athadh uile shochairan na h-eaglais, ach tha e mar an ceudna gu beul-bheumach is gu h-ana-criosduidheil 'na bhreitheamh an tigh Dhé gu binn chlaon-bhàigheil a thoirt air a' cho-mhisgeir nach 'eil dad ni's miosa na e fein. Mar an sagart is ahluidh sin an sluagh.

Tha ni eile agam an aghaidh prionnsapalan dreuchd Alasdair, 's e sin gu'm bheil àireamh do theaghlàichean 's a' choithional air an earbsa ris gu dol gu riaghailteach a shealltuinn orra. Dé mar ni so? Cha'n fhàg e a ghnòthuch gu aon uair deug a dh' oidhche; 's ged dh' fhàgadh, an urrainn e bhi 'na *eildeir* an Sionagag Shàtain is 'na *fhoirfeach* an eaglais Chrìosd? Nach e so aon do fhreumhan an uile o'm bheil ag éirigh an dearmad sin a tha eaglaisean Gàilig Ghlaschu a' deanamh air mo luchd-dùthcha 's a' bhaile mhòr so.

E. M. L.

TIGHNACLOICHE.

III.

'Nuair a ràinig Pàraig a bhean is am balach beag Tighnacloiche bha'm beatha deanta. Thàinig Mairi Bhàn 's na scarbhantan gu sunndach saodmhor a chur fàilte orra. Cha robh fios cò an làmh a bu luaithe a' cur seirm air biadh dhoibh.

Bha Rob a' tighinn dachaidh g' a bhiadh-neòin 's cò chunnaic e teachd 'na chòmhair ach Para Beag 's am pàisde aig air a ghàirdean.

"Do bheatha gu Tighnacloiche aon uair eile," arsa Rob, "tha boch orm thu féin 's do leanabh fhaicinn slàn. Thig a stigh. Gu dé mar dh' fhàg thu Seònaid."

"Gu dearbh cha d' fhàg mi idir i," arsa Pàraig, "cha sgar grian no gealach mise is Seonaid." "Tha thu cho aighearach 's a bha thu riamh," thuirt an gnìomh. "Gu deimhin tha agus mòran ni 's aighearache," chan an ciobair, "oir tha nis bean is mac agam." "An e ainm a sheanar a thug thu air a bhalach," dh' fheadraich Rob. "Ma ta cha'n e," fhreagair Pàraig, "ach Rob air do shon féin."

"O'n bha thu cho cuimhneach a sin orm," arsa an gnìomh, "bheir mise uan dhuith air sealbhaich Roib bhig mu'n téid thu dhachaidh."

Chaidh iad a steach. "Tha mi toilichte d' fhaicinn an Tighnacloiche ma dheireadh," arsa Rob, "ri Seonaid."

'S a' chainnt so shuidh iad sìos gu'm biadh. Ach an uair a dh' innis Mairi Bhàn gu'm b' e mogan airgid Sheònaid a thug Pàraig gu Tighnacloiche, bha iomadh gàire cridheil aig a' bhòrd.

"Ach," arsa Pàraig gu crom uaigneach, "a' bhliadhna gus an diugh fhuair mi bean, ach an diugh tha mac, airgid is uan agam 'na cois."

"Tha mi faicinn," arsa Mairi Bhàn, "nach toir muir no monadh a chuid o dhuine sona."

Chaidh Rob do'n t-seòmar-chomhraidh is dh' innis e do Mhr Tearlach gu'n robh Para Beag 's a' chidsin. "Thoir a steach c," chan Fear a' Bhaile, oir 's e duineachan geur-chuiseach sgileil mu chaoraich a th' ann. Le droch làimhseachadh a' bhalaich ciobair a bh' aca air a' bhliadhna so bhàsaich mòran do na caoraich.

Thàinig Pàraig a chainnt ri Fear a Bhaile 's mu'n do dhealaich iad ghabh e aige air-son na ciobaireachd.

"A' nis a laochain a Phàraig," arsa a mhaighster, "ma bhitheas tu a' d' dhuine stuama, a' t' fhear tighe glic, agus a' d' chìobair grùnndail, cuiridh mise bò air a casan duit an dràs, agus aig ceann na bliadhna a' h-uile caora aig am bì dà uan gheibh thu fear diubh."

Cha'n urrainn domh tàingealachd Phàraig is a mhnà do Mhr Tearlach seirceil innseadh duibh.

Air an t-seachdain so féin thog iad an imrich gu Tighnacloiche.

Cosmhuil ri Dorcas o shean bha Mairi Bhàn làn do dheadh oibrean, a' cosnadh gean maith is gràdh nan eòlach gu léir. B' i barail gach duine nach b' urrainn Tighnacloiche tighinn às a h-eugmhais. Chuir e eilteachas air na h-uile gu'n do ghabh i cùram an tighe uirre air-son bliadhna eile.

Bha *Freasdal* ag ullachadh dàimhean a bu dluithe a's a bu dìomhaire air-son Mhairi Bhàin ann an Tighnacloiche. Aig an àm so thòisich iomhaigh na ban-stiùbhard air àite uaigneach fhaotainn ann an cridhe a' ghnìomh. 'Nuair a rinn Rob so aithnichte do Mhairi choisinn agus mheudaich gràdh gaol. Luidh a' chùis mar so gu meadhon an fhogharaidh. Bha Mr Tearlach a' falbh a' nis leis a' chrodh gu *monadh Dhùn-Breatuinn*. Leig Rob ris inntinn d' a mhaighster mu'n d' fhalbh e. Bha Fear a' Bhaile làn riarachta leis an ni.

"Tha dòchas agam," ars esan, "gu'm bi *Acuila* agus *Priscila* air an ath-riochdachadh a nis an Tighnacloiche.

Bha iad ri pòsadh an uair a thigeadh Mr Tearlach dhachaidh. Dh' fhalbh e féin is na gillean gus a' *Mhonadh*. Rinn e margadh maith; air an turas do Ile, thug e féin sgrìob do Ghlaschu. As a sinn ghabh e rathad *Ghleann-daruail* a dh' fhaicinn a chàirdean. Bha' n t Urr. Mr Mac Labhrain ministèir a *Ghlinne* an dlù chàirdeas d' a mhàthair. Cha mhòr nach cuala iomradh air Iain, Daniel is Cailean mic ro-chliùiteach, fhòghluimte a' mhinistèir so. Thug Daniel dearbhadh air gu'n robh mòr bhuadhan inntinn aige; ach chaochail e 'na ghille òg. Bha Cailean air a mheas 'san rioghachd so is air Tìr-mór na Roinn Eòrpa 'na àrd-chùntair na linne 's an robh e beò. B' e Iain a' mac a bu sine ministèir cho chomharraichte air-son a dhiadhachd, fhòghluim, farsuinneachd a bhreithneachaidhean agus gedirid inntinn 's a rugadh fathast an Albainn. Chaochail an athair is am màthair an uair a bha iad 'nan cloinn òig; ach thug bràthair an athar an t-Urr. Daniel Mac Labhrain ministèir Chill-Fhionain an Cómhall leis iad agus thug e sgoil is ionnsachadh doibh.

Chaidh Mr Tearlach mar an ceudna a shealltuinn air ministèir Cillh-Fhionain. Cha chualas 's an àm so iomradh riamh air an *Iona* no air a' *Bhàta Ileach*. Dh' fhalbh Mr Mac Labhrain le a charaid Tearlach Donn cuairt do Ile. Ghabh iad an t-aiseag air maduinn fhiadhaich deireadh an fhogharaidh á *Port a' Mhaide*.

O'n bha ministèir Chilla-rudha an rùn na tuaidhe do Rob Ruadh, chòrd iad gu'n deanadh ministèir Chill-Fhionain am pòsadh mu'n tilleadh e dachaidh.

Tha mi nis air tighinn gu banais Roib Ruaidh is Mhairi Bhàin.

An Fhàrdach Fhroinich, }
Ile, September, 1873. }

Is mise, Dheasaiche Rùnaich
Bhur Caomh Sheirbhiseach
S. L.

—:o:—

FAS NA PAPANACHD.

Canaidh cuid a dhaoine riut gur h-ann a tha a' Phàpanachd a' searg 's nach ann a' fàs. Is their iad nach fhaic thu mar a chaill an Pàpa a chumhachd tìmeil o' cheann trì bliadhna. Ach coma-co-dhiù, tha neart fuileachdach nathrach innte a ni lot sgreadaidh mu'n téid a cur gu bàs buileach, is an dràsd tha a' Phàpanachd a' sineadh a mach a freumhan ni 's tréine na rinn i riamh, gun teagamh le bar-rachd seòltachd. Tha buidheann anns an Eaglais Phàpanaich ris an abrar na *Jesuits*, o ainm Iosa—na h-Iesuich. Tha iad so fo bhòid-

dean àraidh do'n Phàpanachd; tha iad ullamh a dheanadh nithe cronail 's am bith ma chuireas sud air a h-aghaidh a Phàpanachd; is iad luchd-comhairleachaidh dìomhair a' Phàpa, agus tha iad féin umhal dha anns gach nì. Is iad a thug air a bhlaothasdair bho chd teagasg na Neo-thuiteamachd a chur a mach ann an 1870 anns an do thuit e ann an tomhas 'n uair a thug na h-Eadailteach uaithe Baile na Ròimh. Tha na h-Iesuich so ro lionmhar am Breatunn. Sgiùrrs na Gearmailteich a mach às an rìoghachd féin iad an uiridh; agus dh' fhosgail na Breatunnaich am broilleach a ghabhail a steach nan daoine fulachdach so a bhàrr air na thuinich 'n ar measg roimhe. Gabhaidh iad gach cruth air son an gnothuicheann féin a thoirt mu 'n cuairt. Gheibhear iad ag itealaich mu 'n Bhanrigh is mu 'n chrùn ann an cruth dhaoine mòra is mhinistirean fo 'n ainm Prothastanach. Gheibh thu iad 'n ar n-eaglaisean ag oibreachadh troimh-chéile is truailidheachd. Tha iad làidir anns a' Phàrlamaid; agus lionmhor ann an dreuchdan mu Phaipeirean Naidheachd ar rìoghachd. Tha an t-ainm againn gu 'm bheil sinn Prothastanach, ach is ann a tha sinn gu mòr Pàpanach, is sinn dall air a' chrìis. Buinidh a' Bhanrigh féin do'n bhuidheann anns an Eaglais Shasunnaich a tha ach gann 'n am Pàpanaich; agus mur 'eil Mr Gladstone ceann a' chrùin 'n a Pàpanach, tha e co-dhiù 'n a bhall do'n Eaglais Ghreugaich, meur do'n Ana-Croisd, a réir an Sgrìobtuir (*vide Anti-Papal League Magazine, Vol. I., No. 5.*). A réir lagh ar rìoghachd, toradh gliocais ar n-athraiche, feumaidh a' Bhanrigh is ceann a' chrùin a bhi do'n chreideamh Phrothastanach, ach cha 'n 'eil againne an diugh ach an t-ainm gun an tairbhe.

Bheir ceann a' chrùin gach cothrom a dh' iarradh iad do na Pàpanaich a thogail an cinn 'n ar measg, 'n uair a chluinnear fanoid air a deanadh air fear 's am bith a thagras còirichean nam Prothastanach. Mar so eatorra tha saorsa ar rìoghachd air a toirt thairis do lámhan fuileachdach Phàpanach a thoisicheas air geur-leanmhuinn cho luath agus a bhios an cumbachd aca, nì nach 'eil fad às a réir eoslais am Breatunn. Thòisich an t-Ole so air fàs le laghan a cheudaich eu-céile nam Prothastanach, 'nuair a thug iad comas ceannach fearainn do na Pàpanaich o cheann còrr is ceitheir fichead bliadhna; agus a ris an uair a leigeadh a steach ann an 1829 Pàpanaich do'n Phàrlamaid agus do dhreuchdan eudthromach eile.—ionadan a tha e 'n a mhòr pheacachd do'r rìoghachd Phrothastanach-ne a thoirt do luchd-iodhal-aoraidh sgriosail mar tha na Pàpanaich. Is e dleasannas Prothastanach lagh 1829 ad chur às.

—:o:—

AN NEUL.

Bheir mi frasan ùr' air son tart nam fìr,
 O na h-uillt 's o na cuain;
 Bheir mi sgàile chaomh gu duilleach nan craobh
 Feadh an là 'n am brudair suain.
 O mo sgiathan tha'n drùehd feadh an àile ri brùehd
 A dhùsgadh nan eun,

'Tha gu clos air tàrr air broilleach am màth'r
 'S i a' dannsa mu 'n ghréin.
 'Tha mi 'g iomchar dealain sùisd' na clach-mhealain,
 'S a' gealach' nan còmhnard gorma ;
 'S an sin o m' ruisg tha e 'leaghadh 'n a uisg',
 'S tha mo ghàire 'n a thàirneinich stoirme.
 'Tha mi 'g iomain an t-sneachd feadh bheann is ghlaic
 'S tha an doireachan mòr' ri ràin ;
 Mi a' m' chodal 's an oidhch' an achlais na gaoith,
 'Se 'n sneachd mo cheann-adhart bàn.

—:O:—

UAIGH CHOUPEIR.

Bidh bàird an so le'n crùin mu'n cinn 's an cridhe tinn gun trèid ;
 Bidh naoimh an so le'n ùrnuigh bhlàth 's an sùilean fiuch le deòir :
 Ach caoidh is brùiteachd siùbhladh as, mar thosdachd fhaoim, gun bhròn,
 'S an *dus* gu deimhin thugadh fois do'n fhear d' an d' thug e leòn.

O bhàird ! o bheul gun reuson slàn shruth ceòl ro-shlàinteil sìor !
 O naoimh ! rinn làmh gun dòchas greim air *crois* an dòchais fhìor !
 O fheara ! 'm bràithreachas ribh féin, am fear so shein 'ur ròid
 Le osna 'chrì dhuibh theagaisg sìth, 's fo'r gàir' chaidh e fo'n fhòid !

A nis trà leughas sibh a sgeul le deur tais air bhur gruaidh,
 'S a chi sibh cruit nam fonn gun ghleus 's an duibhre 'toirt air buaidh ;
 A sholus-iùil a' call an deò 's a cheòl a' call a chhl,—
 Ach chi sibh eugas tairis caomh ged bha e bristeach-crì.

Buaidh a ghuth naomh-choisrigidh ard ghairm nam filidh binn,
 Is irioslaichidh crìosduidh séimh chum fàs an séimheachd ghrinn ;
 Bidh 'chliù 'g a seirm aig daoine glic' 'nan cuimhne feadh gach ré ;
 Bidh 'ainm a chaoidh mar fhocal-gràidh 'se féin an àros Dé.

Le tiamhachd thosdaich ach gun ghoinmh, air dearcam 'ruith a réis,
 Le macantachd is taing do Dhia 'thug dachaidh e le spéis,
 'S ged cheaduich treis do reul-dì-céill gnùis-bhrat 'chur air a ghaol ;
 Stiùir e an dall gu seinn nan eun fo anail néimh gu faoil.

Ghabh esan tlachd mar chompanaich, do mhaighich fhiadh'ch na coill',
 Iads' shealladh càirdeil air'a' ghnùis a bha gun lùb, gun fhoill ;
 Fo stiùradh Dhé bha 'n saoghal féin a' toirt dha géill is fòir,
 Mnai 's fir dh' fhàs ceanalta is suaire' 'nuair ghluaisceadh iad 'n a chòir.

Trà chòmhdaich doille inntinn bhuairt', 's nach b' aithne dha an t-iùil,
 'S o sholair *freasdal* ullachadh nach faiceadh e le shùil ;
 Dith reusoin dh' fhàg ro-chianail e, ach thug e fianuis threun,
 Nach sàsuich ni an t-anam truagh ach Dia nan sluagh e féin.

Mar chiochran tinn an uchd a mhàth'r nach aithnich guth a beòil,
 Trà phògas i a mhala bheag 'g a fionn'rachadh gu fòil;
 'S a shùilean fiabhrasachs' ag ràdh "Mo mhàth'ir, e' àit bheil mo
 mhàth'ir?"

Oir gaol cho mòr is sùil cho blàth, cha dual ach dh'ise a mhàin!

Am fiabhrus thriall, 's le geanas cri, sheall e air gnùis an àidh,
 Bha 'truas 's a h-ìochd gun chaochladh staid, 's a tuar a' nochdadh
 gràidh.

Mar so am bàrd o aisling dhùisg, gun dùiseal is gun ghruaim.—
 Am bàs thug fuasgladh dha gu grad mar aiteal reul no smuain!

Cha'n fhaighear samhail an dùsgaidh so, ged sgrùidteadh 'n cruinne-cé
 Co-ghleus nan *seraph* shil 'na chluais 's iad 'cuartach' caithir Dhé;
 'Anam tra leum do'n *ionad-àrd* 's a' phàillion dh'fhàg 's an uaigh;
 'N sin dh' aithnich esan gnùis AOIN GHRAIDH,—“*Mo Shlànuighear!*
thug buaidh!”

—:o:—

FIOS COITCHEANN.

Tha Paipeir Naidheachd ùr ris an abrar “The Glasgow News” air
 tighinn a mach an Glaschu. Tha e air a ràdh gu'm bi brrachd bàigh
 aige ri fìor Phrothastanachd na tha aig a' chuid a's mò d' a sheòrsa.

Bha a' Bhanrigh ann an Lochaber agus troimh an dùthaich mu'n cuairt
 air a' mhìos so a chaidh seachad. Air a tilleadh gu Balmorail chaidh i
 troimh Ionar-nis mar an ceudna. Tha i gu tric a' nochdadh a tlachd
 anns a' Ghàidhealtachd.

Tha an t- Urr. Iain Camaron, a bha an Ceann-Loch air a shuidhea-
 chadh ann an Eaglais Sgìre Dhunodhain. Is e Diùc Earraghàidheil is
Patron air an sgìre agus ròghnaich e Mr Camaron le aonta a' choithionail.

Tha an t- Urr. an t-Olla Iain Kennedy, Dingwall, a' falbh air sgrìob do
 America. Tha a chàirdean 's an Taobh-Tuath air dà cheud punnd
 Sasunnach a chruinneachadh 's a thoirt dha a phàidheadh a chostuis.

Tha an Eaglais Shaor ag oidheirpeachadh ri pàidheadh cleachdail nam
 ministeirean a thogail o cheud gu leth gu dà cheud punnd Sasunnach
 anns a' bhliadhna. Bha an t-Olla MacLachlainn á Dùn-Eideann is fead-
 hainn eile feadh na Gàidhealtachd a thagradh mu'n chùis. Tha cuid do
 na Gàidheil a' fas ro dhéidheil air a bhli faicinn an Olla Urramaich, gu
 sònruichte muinntir Ile.

Thug an duin-uasal, Mr Bàrd, Ghartserrie, do'n Eaglais Stéidhichte
 mar thiodhlac leth muilein (£500,000). Cha'n e spiorad Mhr Bàrd, a bha
 aig an uasal Cheanntireach, a thachair air àrd-Mhaith Cheann-Loch latha,
 is a thuirt ris mar so: “Tha mi 'g cluinntinn gu'n d' rinn thu amadan
 dhìot féin le ceitheir mìle a thoirt seachad a thogail eaglais?” B'i an
 fhreagairt a fhuair e,—“Is fada mu'n dean thusa *amadan* dhìot féin air
 an dòigh sin.”

BRATACH NA FIRINN.

PAIRT 11.]

Nobhember, 1873.

[LEABH. I.

AN T-OLLA ASAHEL GRANNT.

Cha bhi e mi-thaitneach do an Gàidheil iomradh goirid a chluinntinn mu *missionary* Americanach aig an robh a shìnnse air tùs 's a' Ghàidhealtachd.

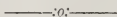
Rugadh Asahel Grannt ann an Stàit *New York* ann an 1809. Bha a phàrantan fìor dhiadhaidh, agus chuir siad iad-féin gu dragh mòr a thogail an cloinne ann an eagallan Tighearna. Bha athair Asahel 'n a thuathanach; agus bha diùil gu 'n leanadh Asahel an obair cheudna. Ach is ann a rùnaich am mac a bhi 'na lighiche. Is ann 'n uair bha e dol troimh chuairt an ionnsachaidh a thainig an t-atharrachadh sin air a thug e do bheatha is do shaorsa fhìor an t-Soisgeil. Air dha bhi tacun 'n a lighiche agus a bhi faotainn air aghaidh gu math rùnaich se e-féin a thoirt seachad do Chomunn a bha

cur an t-Soisgeil gu tìrìbh céin. Ged nach robh e ach òg bha e nis 'na bhantraich, agus mu 'n d' fhàg e America phòs e an dara uair té, J. S. Caimbeul, boireannach urramach a bha air a togail o a h-oige chum a seirbhis a thoirt do aobhar an t-soisgeil ann an raonaibh céin. Bha i ro fhreagarrach air son an Olla Ghrannt. Is ann do Ooroomiah 'san Asia, dùthaich Mhahomedach, a shònruchadh e. Ràinig e an t-àite so ann an 1835.

Shaothraich e gu h-eudmhor, air a chuartaich le cunnart, am measg nan Crìosduidhean Nestoriach mar lighiche agus mar shoisgeulaiche gu 1840. A' bhliadhna roimhe sin chaill e a bhean mheasail; thug am bàs

air falbh i le fiabhrus. Mu 'n do phill e do America ann an 1840 thàinig fiosrachadh goirt eile 'na rathad; — dh'fhalbh a dhà nighin leis a' ghriùbhlach.

Dh' fhàg e America a ris ann an 1841 a philleadh do Phersia. Rù na h-uine bha e ann shaothraich e gu dian cha'n ann a mhàin an aon àite ach gu farsuinn feadh na dùthcha mu 'n cuairt. Bha meas mòr aig an t-sluagh air air son a chaoimhneis agus a mhaitheis. Agus ann na h-uile dàimh bha esan cuimhneach air soisgeul na rìoghachd. Bhàsaich e mu dheireadh ann an 1844 a' freasdal do luchd-éigin, tinneis, is fiabhrus, 'n a thigh féin. Bha còrr is leth-cheud aige 'na thigh aig Mosul mar chòmhla. B'e an spiorad a ghluais an t-Olla Grannt 'na bheatha, “Feuch, tha mise 'n so, a Thighearna, ciod a's àill leat mi a dheanamh?”

AITHREACHAS. V.

Tha geur-mhothachadh air peacadh a' filleadh ann beomhothachadh air an dìteadh sin fo 'm beil sinn uile 'nar luidh an lorg sin, am fianuis Dhè. Cha' n urrainn peacadh bhi beò 'am féin fhiosrachadh duine sam bith as eugmhais neo-airidheachd no mi thoillteanas phearsonta a dhùsgadh agus a chumail beò maille ris; nis mò a's urrainn mi-thoillteanas bhi beò 'sa 'choguis as eugmhais beò-fhaireachduinn air diom chothrom-uich Dhé bhi beò ann an dlùth cheangal ris. Thu e ro-shoilleir gu feum ar beachdan mu 'n pheanas sin a'se thoillteanas a' pheacaidh a bhi dìreach do réir nam beachdan ata sinn a' togail agus ag àrach mu thimchioll nàdur a' pheacaidh féin. Ma tha ar beachdan mu olc a pheacaidh, mearachdach, no mi-sgrìobturail, tha e cinnteach nach tig an là sa' n abair sinn Amen ri binn Dhé mu thimchioll a pheanais sin a ta e toilltinn. Cha'n 'eil am peacach teachd gu bhi ro-pheacach gu bràth gus am beil an t-anam a cromadh an làthair Dhé fuidh chudthrom a bhreithcanais chothromaich so o bheul Dhè:—“Is e tuarasdal a' pheacaidh am bás.” Tha am fìor aithreachan a seasamh fèin dhìte am fianuis a bhreitheamh ata mar so a làbhairt o nèamh; agus an àite bhi ag amharc air Dia mar mhaighstir cruaidh is ann a ta e ag aideachadh gu'm beil e cothromach 'na uile agartasan agus 'na uile bhreitheanasan. B' iad so faireachdainnean Dhàibhidh 'nuair a thubhairt e:—“Oir tha mi ag aideachadh m' eusaontais, agus tha mo peacadh a' m' làthair a ghnàth. A' d' aghaidh a' d' aghaidh fèin a mhàin pheacaich mi, agus rinn mi olc a' d' shealladh, air chor as gu' m fireanaichear thusa 'nuair a labhras tu, gu' m bi thu glan 'nuair a bheir thu breith.” (Salm 51, 3-4.) Tha Esra a' teagasg na puince ceudna 's 'na briathraibh a leanas:—“A Thighearna, Dhè Israèil, is ceart thusa, oir tha sinn a làthair a thàinig as, mar air an là 'n diugh. Feuch tha sinn a' d' fhianuis air son so.” (Esra ix. 15.) Agus nach e so mar an ceudna fèin-fhiosrachadh, agus suim aideachaidh Nehemiah as leth a chòmhbhraighdeannaich 'na lethid so chàinte:—“Ach a ta thusa cothromach anns gach nì a thàinig oirnn; oir rinn thusa gu fìrinneach, ach rinn sinne gu h-aingidh. (Nehemiah ix. 33.) Tha e mar sin cu-comasach

gu'm beil fìor aithreachas ann am bith no 'n cleachdadh 'an duine sam bith mar 'eil e gleidheadh agus a giùlan a bheag no mhòr de spiorad fèin-dhiteadh agus fèin-ghràin. Agus do reir so, chì sinn, 'nuair a ta an t-abstol Pòl a làbhairt air a bhròn dhiadhaidh sin a ta 'g oibreachadh aithreachais chum slàinte do nach gabhar aithreachas, a ta e deanamh mion-iomraidh, air ro-dhiom, dian-thogradh, seadh togradh-dioghaltais mar bhuadhan sonruichte a ta dol steach gu domhain 'na nadur cho math agus mar thoraidhean a ta gu cinnteach a' sruthadh uaithe. "Oir feuch an ni so fèin doilgheas diadhaidh bhi oirbh, ciod e meud an dùrachd a dh'oibrich e annaibh, seadh ciod an ro-dhiom, seadh ciad an dian-thogradh, seadh ciod an togradh dioghaltais? Anns gach ni dhearbhb sibh sibh fèin glan sa'chuis so." (II. Cor. iii. 11.)

Is airidh e thabhairt fanear aig an am cheudna, gur e dìreach an ro-dhiom an togradh dioghaltais, am fèin-dhiteadh so, dearbh aobhar agus thobar gach aideachaidh geur agus druigheach air peacadh a ta deanamh suas earran mhòr de sgrìobturibh an t-seann 'Tiomnaidh agus an 'Tiomnaidh Nuaigh. Cha leor e idir gu'm bitheamaid ag àrach a lethid so de ro-dhiom, agus thogradh dioghaltais, nar n' aghaidh fein. A ta Dia ag iarraidh nàinn làn aideachadh saor air ar n' uile pheacannaibh. Agus a ta cridhe gach fìor arthreachain 'ga eigneachadh chum sin a dheanamh. Cha' n'e miann an fhìor aithreachain aon chuid a bhi lughdachadh no folach a chionta o Dhia. Calg dhìreach an aghaidh sin, is ann a ta e dian-dheonach bhi dortadh mach gach peacaidh agus agus truaighe 'na làthair, bhi gabhail nàire do ionnsuidh fein air son so uile, agus bhi firinneachadh Dhia anns gach bàgraidh agus breitheanas a ta e cur an cèill 'na 'aghaidh. Geibh sinn do reir sin gu'm beil cuibhrionn mhòr de na h-earrannan sin de'n sgrìobtur a ta deanamh iomraidh air aithreachas, a toirt mion-chunntas mar an ceudna air aideachadh sluaigh Dhè. "'Nuair a bha mi a' m' thosd," deir an Salmadair, "luidh aois air mo chnàmhaibh, le'm bhuireadh fad an là."

Dh' aidich mi mo pheacadh dhuit, agus cha do cheil mi m'euceart:—thubhairt mi, Aidichidh mi m'eusaontais do 'n 'Tighearn; agus mhaith thusa cionta mo pheacaidh. (Salm xxxii. 3-5.)

Cho fada 's a thug e ionnsuidh air bhi ceiltinn a chionta, cha d'fhuair e fuasgladh sam bith; bha lamh Dhé 'ga chumail ann an tròm-dhaorsa; ach nuair a dh'aidich e eusaontais, fhuair e saor-mhaitheanas. Tha so dìreach ann am beo-chordadh ri focal Dhe leis an duine ghlic. "An ti a dh'fholaiseas a pheacanna, cha soirbhich leis; ach esan a dh' aidicheas agus a thréigheas iad, gheibh e trocair." (Gnath xxviii. 13.) Nach abair an 'Tiomnadh Nuadh so mar an ceudna? "Ma their sinn nach' eil peacadh againn, tha sinn 'gar mealladh fèin, agus cha' n' eil an fhirinn annainn. Ma dh' aidicheas sinn air peacanna, tha esan firinneach agus ceart, chum air peacanna a mhaithheadh dhuinn, agus ar glanadh o gach uile neo-fhìreantachd." (I. Eoin. i. 8-9.)

EACHUNN CAMARON.

DANIEL AGUS A CHOMPANAICH.

I.

Deadh rùn nan ceathrar òganach.

Mu thimcheioll sè ceud bliadhna is oehd, (608) roimh theachd Chrìosd thug Nebuchadnesar rìgh Bhabiloin leis am braighdeanas Iehoiacim rìgh Iudah agus a shluagh. Am measg nan ciomach so bha ceathrar chloinne do chloinn Iudah. B' e 'n ainmean dùthchasach Daniel, Hananiah, Misael, agus Asariah. Bha aig rìgh mòralach agus greadhnach Bhabiloin duin-uasal 'na uachdaran os ceann a chaillteanach d' a b' ainm Aspenas. Dh' iarr an rìgh air an duine so clann a thaghadh air nach bitheadh cioram, ach a bhitheadh maiseach, agus a bhitheadh comasach air seasamh ann an lùchairt an rìgh. Dh' àithn e mar an ceudna a' chlànn so a bhi air am fòghlum ann an gliocas agus ann an teangaidh nan Caldéach.

Thug Nebuchadnesar sparradh teann do Aspenas e thoirt lòn lathail do gach aon do'n chloinn so do'n bhiadh agus do'n fhìon a bha an rìgh fein ag òl. Dh' òrduich e an àrach mar so, agus an ceann trì bliadhna gu'n seasadh iad an làthair an rìgh chum agus gu'm bitheadh e air a dhearbhabh cò dhiubh a bu mhaiseiche gnùis agus a bu ghéire inntinn.

Feudar innseadh gu'n d' thug Aspenas ainmean eile air a' cheathrar ghillean Iudhach. Air Daniel thug e mar ainm Beltesasar; agus air Hananiah Sadrach; agus air Misael Mesach; agus air Asariah Abednego. Bha na h-oganaich so a nis fo ainmean Geintileach 'nan coigrich ann an cùirt mhi-bheusach, iodhal aoraidheach Bhabiloin air an cuartachadh le ribidhean is le buairidhean làidir agus lionmhor. An do ghéill iad? An do dh' fhalbh iad leis an t-sruth? An do dh'chluimhnich iad Dia Iudah? Chi sin o'n eachdraidh.

Rùnaich Daniel 'na chridhe nach bitheadh e aon chuid 'na gheòcaire no 'na mhisgeir. Chaidh Shadrach, Mesach agus Abednego' fo na bòidean ceudna. So againn deadh rùn stuamachd nan ceathrar òganach Iudhach.

Tha sinn uile ann an cùirt thruaillidh neo-ghlan an t-saoghail air ar cuartachadh le geòcaireachd is le misg, cuid againn òg, fada o shùil, athar agus mathar, ach do bhrìgh gu bheil sùil Dhé oirnn cha 'n e mhain air ar gluasad o'n leth a muigh, ach air ar cridhe, toisichidh an t-ath-leasachadh cosmhuil ris na h-òganaich so ann an deadh rùn cridhe gu geòcaireachd agus misgeireachd a sheachnadh.

II.

Soirbheachadh agus toraidhean an rùn cridhe so.

Ann an co-cheangal ris an rùn cridhe so thug Dia do Dhaniel deadh-ghcan agus caoimheas gràdhach o uachdaran nan caillteanach.

Seòltachd Dhaniel. Ghuidh Dhaniel air Aspenas gu'n esan agus a thrìthir chompanach a bheathachadh air an dòigh a dh' àithn an rìgh. Cuiridh sibh mise arsa an duine an cunnart mo chinn o'n rìgh, oir tha eagal orm nach bi sibh ach caol, glas-neulach, tana agus bochd mur ith agus òl sibh a réir aithne an rìgh. O'n bha aig Aspenas ri sealltuinn os ceann na cloinne air fad chuir e duine d'am b' ainm Melsar os ceann Dhaniel agus

a chompanach. Thuirt Daniel ri Melsar bhòidich sinne nach truail sinn sinn-féin le biadh is le fion Nebuchadnesair, ach air eagal gu'n toir e na cinn do Aspenas agus dhiotsa ma bhios ar coslas-ne nì's miosa na chlann eile d' ar seòrsa, dearbh sinn deich làithean le peasair agus uisge an ceann na h-ùine sin, chithear de mar bhios a' chùis. Mar a choim-easadh a' chlann r'a chéile an ceann dheich làithean bha na balachain Iudhach ni bu mhaisiche agus ni bu shultmhoire air a' pheasair agus air an uisge, na bha na feadhain a bha ag itheadh nam biadhan blasda agus ag òl na deoch làidir. Shoirbhich leò, thug Melsar doibh á so suas peasair agus uisge.

1. *Toraidhean an rùin cridhe, no na bòid so.* Thug Dia do'n cheathrar chloinne so deadh-ghean an shùilbh Aspenas agus Mhelsair. Chaidh Dia maille riu ann an ceum an *Fhein-aicheadh*, agus an *Ath-leasachaidh*. 2. Bha iad umhal 'nan coguis agus 'nan miann do lagh Dhe air thoiseach air aithne an rìgh; uime sin bheannaich Dia a' pheasair agus an t-uisge a chuir maise agus sult air an corp, agus thug e dhoibh eòlas agus tuigse anns na h-uile fhòghlum agus ghliocas. 3. Deadh ghean Nebuchadnesair. An ceann nan trì bliadhna thugadh a' chlann uile an làthair an rìgh. Labhair e riu, agus nam measg uile cha d' fhuaradh aon cosmhuil ri Daniel, Hananiah, Misael agus Asariah. Agus anns na h-uile ghnò-thuichibh gliocais agus tuigse a dh' fhiosraich an rìgh dhiubh fhuair e iad deich uairean ni b' fhearr, na na h-uile dhruidhean agus speuradairean a bha 'na rìoghachd uile. (Daniel I. 1-20.) RUNAICHE.

—:o:—

EAGLAISEAN SHASUINN.

A DHEASAICHE RUNAICH.—Bhac cor mo shlàinte dhìom m' iomradh mu na h-eaglaisean Sasunnach a leanailt anns na mìosaibh a dh' fhalbh ach a nis air do 'm shlàinte a bhi ann an tomhas air a h-aiseag dhomh ath-thionsgnaidh mi mo chunntas.

Air an ath fheasgar Sàbaid fhuair mi mi féin am measg dream ris an abrar na *Welsh Calvinistic Methodists*. Faodaidh mi ràdh mar an ceudna gu 'n d' fhuair mi mi féin am measg Bhraithrean, oir 'n an cleachdaidhean agus 'n an modh riaghlaidh tha an eaglais so fìor choltach ri eaglaisean Presbiterianach na H-Alba. Air an aobhar sin cha 'n 'eil teagamh agam nach bi e taitneach do bhur luchd leughaidh iomradh fhaotainn air éiridh agus fàs na h-aidmheil so.

Bha cor spioradail *Wales* o chionn ceud bliadhna brònach air iomadh seòl. Bha chuid mhòr de na h-eaglaisean 'n an codal. Bha eud diadhaidh gun mheas. Bha an eaglais stéidhichte gun an Spiorad agus na h-eaglaisean dealaichte maothbhlàth. 'S an àm so thòisich duine òg do 'm b' ainm Howell Harris a bha air ùr thilleadh o fhoghlumaid Oxford gu dhachaidh ann am Brecon am *Wales* mu dheas air earail a thoirt seachad o thigh gu tigh. Bha an Tighearna leis. Thainig mòran fo chùram. Chruinnich daoine gu a eisdeachd o gach taobh mu'n cuairt. Bha na h-eaglaisean a bha roimhe fàs air an lìonadh agus ath-leasachadh maireannach air a thoirt gu crìch. Aig a' cheart àm mu dha fhichead mìle o Bhrecon ann an Siorramachd Charnigain bha obair co-ionnan a' dol air a h-aghart

a thoisich air a mhodh so. Bha frith-mhinistear (Curate) anns an àite do 'm b ainm Daniel Rowlands a bha ro eudmhor a chionn gu 'n robh ministear nan *Independents* ni b' iomraitiche na e féin, agus chuir e roimhe gu 'n toireadh e barr air n' am bu chomasach e. Chodhuin e gu 'm b' e aobhar soirbheachaidh a mhinister eile gu'n robh e cho àrdfhuaimneach 's a' chrannaig agus a chum a bhi mach 's a mach ris thagh e a chinn-theagaisg o na h-carranan a's uabharra de lagh Dhe. Bheac-snuainich e orra gus an do dhrùigh iad air a chridhe féin agus anns an staid so thainig e air beulaobh an t-sluaigh a seideadh a mach bagraidhean Iehobha. Thuit crith agus eagal air an t-sluaigh agus dh' eugh iad "ciod a ni sinn a chum gu 'n tearnar sinn." Ach fathast cha b' urra Daniel Rowlands a cheist a fhreagairt. Air do dheadh mhinistear nan *Independents* a thuigsinn mar a bha thaghail e air agus nochd e dha an dith a bha 'n a theagasg; bha bhriathran air am beannachadh agus thainig Daniel Rowlands a mach na mhinistear comasach an Tiomnaidh Nuaidh agus bha bròn na muinntir chiùrte air a thionndadh gu h-aoibhneas.

Mu 'n cheart am ann an Llysyfran an Siorramachd Phembroc bha ministear òg air a shuidheachadh do am b' ainm Howell Davies. Bha Spiorad Dhé air agus bha shaothair gu mòr air a beannachadh. Cha do chòrd a theagasg eudmhor durachdach ri daoine mòr na sgireachd agus fhuair iad a chur a mach as an eaglais. Shaothraich e am fad 's am fagus a searmonachadh an t-soisgeil. Bha mòran air an iompachadh fodha agus ann an uine ghoirid bha da mhile do luchd-communachaidh aige anns t-shiorramachd.

B' e na trì soisgeulaichean sin ceud athraichean nam Methodich Chalbhineach ach lean daoine comasach cas air an sùil. 'Nam measg sin bha Mr Williams a sgrìobh ioma dàn milis.

Cha'n fhaod mi dol ni 's faide an dràs.

ISHMAEL IONMHUINN.

—:—

TIGHNACLOICHE.

IV.

Ràinig Mr Tearlach is am minister an Tairbeart. 'S ged nach robh 's an àm so dòigh air fios-dealain a chur o Thirmòr gus an Eilean Ìleach bha *sè-ràmhach* Chalum òig á Ruadh-phort a' bualadh a stigh beul Loch an Tairbeirt an uair a thainig iad an àite seallaidh di. Chaidh na fir air bòrd 's cha do ruith mòran uairean gus an robh iad tèaruinte slàn a stigh am Portasgaig. Mar fhuair iad an cas air tìr cha robh iad fada a' ruigheachd Thighnacloiche. An so bha furan is fàilte air an cur orra leis gach fear is te a bha air làr a' bhaile.

Bha na gairmean a stigh, là na bainnse air a shònrachadh 's càirdean air an cuiradh. Fhuair Rob Ruadh agus Mairi Bhàn mòran do thìodhlacan luachmor o'n mhuinntir a fhuair fios na bainnse. Thug Fear a' Bhaile *am fleasgach* dachaidh á Glaschu gu bean na bainnse fàinne òir, deise shioda, agus tonnag ghréis. Cha robh gibhtean na bean-choimhid-eachd nighean *Fhìr na Dalach* dad air dheireadh.

Chaidh am pòsadh a dheanamh le Mr Mac-Labhraim gu rianail òrduil.

Thàinig a' bhanais gu crìch gu modhail sìobhalta stuama, gu làn-riarachail eadhon do na balaich mhìobhail féin.

Phill ministear Chill-fhionain dachaidh a' guidhe beannachadh is soirbheachadh do'n *lànain* òg a bha an toiseach an tigheadais an Tighna-cloiche.

Bha aon duine do nach d' thug na nithean so riarachadh, agus b' e sin ministear Chilla-rudha. Gidheadh cha do leig aon seach aon a bheag orra. Bha iad a' giùlan le chéile o'n leth a muigh.

Thachair an àm iomchuidh gu'n robh an dara glùn aig bean Phara ciobair, 's gu de bha so ach nighean. Chaidh an ciobair a chainnt ri Mr Mac Mhuirich dh' fheuch am baisteadh e am pàisde. Bha 'm ministear an deifir a' dol a dh' fhalbh o'n tigh an là a ràinig Pàraig; 's cha d' thugadh e éisdeachd da gus an tilleadh e dachaidh agus an ceasnaicheadh se e.

Ach arsa 'm ministear ri Para Beag, "chuala mi gu'n robh an sionnach ud an Còmhall am measg nan caorach agamsa."

"Gu dearbh féin," arsa an ciobair, "shaoil mise nach robh agaibhse ach gobhair."

Air na briathran so dhealaich iad r' a chéile.

Bha mòr mheas aig Fear a' Bhaile a nis air a' chiobair, o'n bha e 'na dhuineachan crionna, glic, stuama a' toirt an ro-aire d' a ghnothuch. Aig àm comharrachaidh nan uan choimhlion Mr Tearlach a ghealladh do 'n chiobair. Bha seachd do na caorach aig an robh càraid, 's mar so ghibht e air Para Beag na seachd uain. Bha mar an ceudna a' bhò a chuireadh air a casan da saor aige aig ceann na bliadhna. Air do'n chùis a bhi a' cinntinn leis a nis mar bu mhiann leis, bha e duilich nach robh an leanabh fathast baiste.

Air dha bhi tighinn dachaidh o 'n bheinn aon là fliuch, cò choinnich e ach am ministear 's e air taobh eile amhainn Bheul-an-àth a' feuchainn ri faighinn thairis uirre, oir bha tuil iunte. Bhruidhinn iad r' a chéile, 's air do 'n Chiobair a bhi bog fliuch bha e coma ged bheireadh e an t-aiseag da. Thairig e so a dheanamh.

"Ma bheir mi sibh thar na h-aimhne" arsa Pàraig ris a' mhinistear, "nach baist sibh dhomh am pàisde." "Cha bhi moill 's a' chùis sin," arsa am ministear. Sud Mr Mac Mhuirich air muin Phàraig, ach mar bha iad an coileach an t-sruth arsa an ciobair ris a' mhinistear "nach d' théid sibh gus an tigh a dheanamh a' bhaistidh." "Hech," arsa am ministear tha 'n *donas ort* a nis a Phàraig."

"Gu dearbh ma tha," arsa Para Beag, "cha 'n fhada a bhitheas," 's e a' tilgeadh a' mhinistear am meadhon na h-aimhne. Fhuair an duine còir às an amhainn gun dochann gun chioram, a rùnachadh a bhi cuibhte 's an ciobair á so suas.

Bha Rob is Mairi a' faotainn air an aghaidh mar a bu chubhaidh doibh an Tighnacloiche. Nan gabhadh e deanamh ruitheadh na seirbhìsich air an uisge a thoileachadh am bana-mhaighstir. Bha i féin agus Rob a' cur eiseimpleir maith fa'n comhair air Sàbaid agus air seachduinn. Cha robh neach mu'n bhaile nach robh a' tional a steach do Thighnacloiche moch is an-moch gus an aoradh-theaghlach. Ann a bhi ag uis-

geachadh is ag ùrachadh nam feumach is nan lag bha 'n gnìomh is a bhean a' fàs ann am farsuinneachd eòlais, an iriosalachd, agus an neart beatha na diadhachd iad fein. Bha beannachadh Dhé a' deanamh saoi-bheir 's cha robh dòruinn a' teachd na 'lorg.

Mu'n do chaochail athair Mhr Tearlach bha e 'na fhear-dreuchd measail ann an eaglais Chilla-rudha. Bha mar so càirdeas is spéis air an cumail suas eadar am ministear agus Fear a' Bhaile. Thachair aig an àm so gu'n d' thug bean a' mhinistear dinneir do nigheana agus do ghillean uasal na sgìreachd. 'Nan measg so bha Mr Tearlach. 'Nuair bha e dol dachaidh chuir e teaghlach a' mhinistear gu Tighnacloiche, a' cur an cuimhne a' mhinistear gu'n robh mac òg aig Rob Ruadh an gnìomh r'a bhaisteadh. Gheall Mr MacMhuirich gu'n rachadh e gu Tighnacloiche 's mar a cheisteachadh e na daoine gu'm faiceadh e de ghabhadh deanamh.

Aig an àm shuidhichte ràinig am ministear Tighnacloiche. Fhuair e gach urram is dlìghe a bhuineadh dha o gach creutair a bha fo chromadh an tighe. 'San fheasgar thionail na daoine stigh gus a cheasnachadh.

Thòisich am ministear 's chuir e *Cìod is crìoch araid an duine* air mathair-chéile Phara Bhig; abair ris arsa Pàraig 's e na shuidhe làimh rithe nach do ràinig thu a' cheist sin fathast. Thuirt i so ris. "Tha eagal orm," ar's esan, "mur do ràinig, nach ruig." "Tha dùil agam gu ruig," ar's ise, "oir tha mi beò spioradail fathast."

"Tha eagal ormsa gur h-ann tha thu marbh feòlmhor," ar's am ministear.

Chuir e 'n ris céist a' bhaisteadh air Rob Ruadh. Thuirt Rob a' cheist gu cùin Ìosal, ach gu cothromach glan. Theagamh gu'n robh facal no dhà do'n cheist nach euala Mr MacMhuirich; oir thuirt e ri Rob le gruaimean cabhagach, "gabh a ris i, an ann mar sin a dh'ionnsuich am ministear Còmhallach dhuit i." Thuirt Rob a' cheist facal air fhacal mar air tùs. Thnìbhairt e ris, gu'n robh e a' faicinn nach robh no ceistean aig a' ghniomh gu ceart; ach gu'n cluinneadh e de theireadh Domhnall Sgoileir am foirfeach mu'n chùis. 'N uair a chuala Fearachur Leòghasach an tàillear a bhiodh ag deasbud a bh' aca, dh'éirich e 's an *leabhar cheist* aige 'na làimh ag ràdh gu'n d' thuirt Rob Ruadh a' cheist cho cheart 's a bha i sgriobhta 's an leabhar.

Air tionndadh do'n mhinistear dh'fhaoinnichd e do'n chiobair, "a Phàraig, *de 'n ùine bha Adhamh 's a' gharadh mu'n do thuit e?*"

"Bha e ann co-dhiù," arsa Pàraig, "gus an d' fanair e bean, ach tha fios agam gu'n innis sibh féin duinn, an ùine bha e ann as a dhéigh sin."

Cha d' thuirt Mr MacMhuirich facal tuilleadh is bhaist e a' chlann.

Seachduinn 'na dhéigh so bha 'n clobair a' tighinn troimh fhearann a' mhinistear, 's air da bolgag-logainn chiatlach fhaicinn chrom e, is thog e i. Cò bha 'g amhare air ach Mr MacMhuirich. "Cìod do ghnòthuchsa an so," ar's esan ri Pàraig.

"Tha mi féin," arsa Pàraig, "a' cruinneachadh bholgag-logann, ach cha robh fios agam gu'n tachradh te cho mòr rìbhse orm."

"Cha 'n 'eil maith a bhi strìth riutsa, Phàraig," arsa Fear Chilla-rudha, "dol dachaidh gu maith dhuit gu Tighnacloiche."

BHUR SEIRBHISEACH UNHAL, S.L.

SÌNE CHAIMBEUL.

CAIBIDEAL XII.

Gu dearbh cha 'u 'eil mise ag iarraidh mi féin àrdachadh arsa Seònaid. Cha d' rinn mi ni 's am bith a thoirt aire an òganaich thugam. Bha mi mhàin a' gluasad gu socrach sìos o 'n bhaile dh' ionnsuidh na lèanaidh a' cheud uair a mheas e ceart labhairt rium, tha mi dearbhta nach mise labhair an toiseach. Ach dh' amhaire thu air maith a dh' fhaodta thuirt mi rithe. Dh' amhaire mi air gun amhrus ars' ise. Ciod! Cò nach amhairceadh air duin-uasal a bha cho eireachdail. Cha 'n 'eil thu toirt fanear idir cho eireachdail 's tha e. Agus am bheil thusa smuainteachadh, a Sheònaid, thuirt mi rithe a chionn nach do labhair thu, nach b' urrainn an duin-uasal so fios a bhi aige ciod a bha gluasad ann a' t' inntinn. 'Nuair a bhios sinn feargach nach 'eil ar feirg soilleir ann ar gnùis. Leig thu do t' inntinn a bhi làn do'n choigreach so. Dh' amhaire thu air agus ghabh thu flachd dheth. Chunnaic esan gun amhrus do smuaintean uime a' t' aghaidh ged a bha thu 'n dùil gu'n robh iad am folach a chionn nach do labhair thu. Tha uibhir aobhair agad thu féin a choireachadh 's ged chuireadh tu buaireadh 'na rathad le labhairt ris le dànachd.

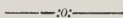
Tha mi 'g iarraidh maitheanas ort, a Sheònaid, ma rinn mo bhriathran do ghortachadh, ach bu tu bana-chompanach làithean mo leanabachd agus m' amaideachd agus ged nach robh sinn comhla ach beagan o cheann treis cha'n urrainn mi gun do ghràdhachadh, agus 's e mo mhiann ma tha e comasach, a leigil ris duit gu'm bheil thu toirt saorsa duit féin ann an cuid do chùisean a thu 'n dùil a bhi neochiontach, ach a tha eagal orm a bheir peanas là éigin 'nan lorg. Oir ged nach 'eil thu cho fòghluimte ris na h-uaislean, gidheadh dh' ionnsuidh thu do Bhiobull a leughadh air chor 's gur h-e do choire féin a th' ann ma thu aineolach air cionnas a 's còir do chrìosduidh e féin a ghluasad agus an ti ni am peacadh gur h-ann o 'n Diabhul a ta e.

CAIBIDEAL XIII.

Seadh! agus ciod am peacadh a chuir mi 'n gnìomh dh' fhebraich Seònaid. A Sheònaid ionmhuinn, fhreagair mi, leig thu le d' smuaintean a bhi air an lionadh le cuspairean ro neo-chothromach. Leig thu do d' chridhe bhi air a thoirt suas do 'n choigreach so ged dh' iarr Dia ort t' aignidhean a leagail air na nithean a ta shuas agus cha 'n ann air na nithe a ta air an talamh. Bhreis thu 'n aithne so aig Dia agus tha thu mar sin 'g a' d' chur féin ann am mòr chunnart agus mur gairm thu air Dia air son neirt gu buaidh a thoirt air a bhuaireadh so tha eagal orm gu'm fàg thu thu-féin truagh cha 'n ann 's an t-saoghal so a mhàin, ach mar an ceudna 's an t-saoghal ri teachd. Cha d' thug Seònaid freagradh ach sheall i am aghaidh gu geur, agus dìreach an so bhual mo bhana-mhaighstir 's an dorus. Ruith Seònaid g' a fhosgladh toileach tha mi' creidsinn crìoch a chur air ar comhradh.

Thàinig Mrs Dùghlach a stigh le ròla mòr anairt grinn Eirionnach 'na h-achlais. Air di a thilgeadh sìos air a' bhòrd agus i féin a leigeadh sìos 'na glag làimh ris : A nis a nigheana ars' ise toimhsibh cò air son a tha mi dol a dheanamh nan léintean sin. Seallaibh an toiseach air cho finealta grinn 's a tha an t-aodach, agus cluinneam an sin cò air a shaoileas sibh a 's freagaraiche e. Thuir Seònaid gu'n robh i saolsinn gu'n robh iad air son Fear a' bhaile a 's faisge, agus thuir mise air son Ministear urramach na sgìreachd. Ghàir Mrs Dùghlach 's thuir i, is i a' bualadh a làimh air an aodach tha sibh le chéile am mearachd. Tha iad air son duin-uasal a 's fearr na aon diubh sin. 'S ioghmhadh leam nach 'eil thusa a' smuainteachadh air ars' ise ri Seònaid. Oir tha mi' meallta mur e a 's trice tha ruith a' d' aire, is ghàir i' mach a ris. Thionndaidh mi gu m' bhòrd iarnachaidh gun tuilleadh a ràdh agus an ceann treis ghlaodh Seònaid, an saoil sibh féin an leis an òigeir iad. Ma dheireadh arsa mo bhana-mhaighstir ; ghairm am marsanta mi a stigh air dhomh a bhi dol seachad agus thuir e rium gu'n robh an t-òigear ag iarraidh m' fhaicinn. Cha b' urrainn mi a' smuainteachadh ciod am feum a bh' aig ormsa, ach 's ann a thaobh nan léintean so a bha e. 'Tha dithis diubh dhith air air son là na Sàbaid so tighinn air chor 's a Shìne gu'm feum thu bhi aig t' obair leis an là. Cha 'n 'eil agad ach an dà là air an son. Cha 'n 'eil mise dol a chuideachadh leat, th' agam ri dol do 'n bhaile a' màireach agus cha bu gheadha leam air punnd Sasunnach gun iad a bhi deas aig an duin-uasal so.

O Mhrs Dùghlach arsa Seònaid ma leigeas sibh dhomhsa thig mi màireach agus cuidichidh mi le Sìne. Bheireadh e tolinntinn domh a bhi ag obair air son duin-uasail cho eireachdail caoimhneil ris.

FOIRFEACH NAN STÒP.

Feumaidh sinn focal mineachaidh a dheanamh mu Alastair foirfeach air an robh iomradh 's an Aireamh mu dheireadh ann an “Gàidheil Ghlaschu.” Chuir cùis Alastair bho chd smalan air aon no dhà, ni air son am bheil sinn duilich. Bha crith is oillt air a' h-uile aon gu 'm faigheadh iad Alastair nan stòp 'n an tigh féin. Cha ruigear a leas a ràdh, air do rannsachadh a bhi air a dheanamh, nach 'eil sinn duilich ged nach d' fhuaradh sealladh fathast air pearsa cho mi-thlachdmhor ri Alastair, cridheil 's mar a dh' fheudadh e bhi 'n a uairean.

Cho fad 's a rachadh treòir ar n-inntinn-ne mar *Dheasaiche* 's a' ghnòthuch, is e thuig sinn o fhear-sgrìobhaidh “Gàidheil Ghlaschu” gur h-i firinn mhac-meamnail a bha e toirt duinn—*fictional truth*—deilbh mhac-meamna anns am biodh firinn gu gnéheil air a riochdachadh,—anns am faighteadh sgeul, firinneach ann am brìgh, air cor neo-shona nan Gàidheal ud nach 'eil fo bhuaidh eaglaiseil. B' e aire mhinistirean is luchd-dreuchd a thoirt gu so a bha againn 's an rùn an uair a dh' iarr sinn air E. M. L. sgeul a thoirt duinn air “Gàidheil Ghlaschu.” Cha 'n 'eil E. M. L. a nis an Glaschu ; cha 'n 'eil e eòlach air caithe-beatha luchd-

dreuchd eaglaisean Gàidhealach Ghlaschu, ged a fhuair e eòlas air cor nan Gàidheal mi-chiùramach ud aon uair air dha ùine a chaitheamh 'g am fiosrachadh o thigh gu tigh. Mar so cha robh *Alastair* sònruidhte 's am bith air a chiallachadh leis, ach bha e air son labhairt an aghaidh cleachdadh neo-iomchuidh. Ach 's urrainn E. M. L. féin a' chùis a dheanamh ni 's soilleire.

Feudar a ràdh an dràs, ni a tha dùil a dheanamh fathast, gu 'n do rùnaich sinn sgeul a thoirt air Gàidheil Ghlaschu o'n da thaobh. A chum na crìche so bha dùil againn ri sgeul air "Eaglaisean Gàidhealach Ghlaschu" le 'n obair ionmhoilte o cheann sè mìosan (!) o charaid ach cha do fhritheil e oirnn fathast—gnìomh-caraid, anns am bheil, tha sinn duilich ri aideachadh, cliù Gàidheil no dha air fhilleadh.

Tha an t-Urr R. Blàr, M.A., minister ealanta Eaglais Chalum-cille, a' cur fios thugainn nach 'eil fear-dreuchd òsdail anns an eaglais aige-san, agus a réir an riaghailtean nach urrainn a bhi. Bhiodh càirdean stuamachd toilichte a chluinntinn gu 'm b' urrainnear an ni ceudna a ràdh mu eaglaisean eile an Glaschu agus feadh ar rioghachd.

Cha 'n eòl duinn ministèir Gàidhealach a's mò agus a's eudmhoire a dh' oibrich am measg a luchd-dùthcha na Mr Blàr. Nan deanadh na h-nìle d'an còir an dìchioll ceudna cha bhiodh na h-uiread ri ràdh mu chor cianail "Gàidheil Ghlaschu." Cha bhiodh cuid a dh' eaglaisean an àite no dhà cho falamh 's an sluagh a' cadal na Sàbaid ann am mì-dhiadhachd. Gidheadh, tha mòran ag oibreachadh gu h-eudmhor ; ach tha tuille luchd-obair a dh'ith, maille ri tuille eud agus beòthas o Shuas anns a' mhuinntir a ta ri saothair.

Cha b' iongantach cluasan *Alastair* bhochd a bhi 'gan teasachadh re nan seachduinean a chaidh ; is iomadh focal saighdeach a loisgeadh orra. Ach o'n tha e-féin agus a bhean air còrdadh os ceann a ghùin-shìoda, a dh' aindeoin na sula duibhe a thug e dhi, 'n uair a bha e fo bhuaidh fhearail a' stuip, tha sinn deònach a leigeadh às ar beul mar chuspair nach 'eil timchioll-gheàirte gu leòr gu bhi air ar teangaidh-ne, an dòchas mar an gabh na *tee-totalaich* na na Deadh Theampullaich bàigh ris a spionadh á beò-ghlacadh an stuip le còmhnaidh Mhòir bhig, gu 'm faic sinn e aon là ag éiridh bog fo'n *chanaba fhliurich* 's a' choithional a dh' fhaotainn achmhasan bagraidh is tàirneanaich o'n mhinistèir !

Ach fòghnaidh na dh' fhòghnas de dh' *Alastair*. O'n ghnòthuch so tha ceist no dha' ag éiridh. An urrainn foirfeach a bhi 'na òsdair ? An urrainn do'n aon neach riaghladh aig an stòp is aig a'mhéis ? Am bheil fir-bheathachaidh an òil 'nan caillteanaich ann an seadh spioradail ? Freagradh na h-uile a dh' amhairc air *Alastair* mar losgann cho grànnd. Tha an fhreagairt so againn féin. An ni a dh' òlas am ministèir feudaidh am foirfeach a reic ; da ni aig am bheil ùghdarras, ceart no ceàrr, o lagh na rioghachd agus o chleachdadh. Fhad agus nach bi nàire air a' mhinistèir òl cha 'n 'eil sinn a' faicinn cionnus a ruigeas foirfeach no fear eile nàire ghabhail an stòp a shìneadh dha. Fhad agus a mhaireas na nithe so gheibh sinn seula lagh na rioghachd agus a' chreideimh air dorsa fàrdach foirfeach nan stòp air sràid chùil no bheòil.

GÀIDHEIL GHRIANAIG.

A Dheasaiche Chaoimh—Air dhomh a bhi o cheann ghoidid air chuairt ann an Grianaig bheir mi dhuibh sgeula aithghearr air Gàidheil a' bhaile sin. Tha ministerean nam bailtean mòra gun teagamh a' saothreachadh gu dileas agus gu coguiseach am measg nan Gàidheal, ach a dh' aindeoin gach dìchioll is oidhearp a ta iad a' deanamh dh' fheumadh a' h-uile ministeir Gàidhleach 's na bailtean mòra farsuinn so fear cuideachaidh no dhà a bhi maille ris mu 'n urrainnear ar luchd-dùthcha a tha ag aomadh a steach gu lathail is gu bliadhnaile a lorgachadh a mach. Ni cor is suidheachaidhean an teaghlaich a leanas a' phuine so gle shoilleir.

Tha deich bliadhna an ama so o'n chaidh Iain Saor, a bhean, is a phàisdean fhògradh as a' Ghàidhealtachd. Aig an àm ud ghabh *Uachdaran* fearainn sinnsreachd Iain nòs milaghail 'na cheann a los faotainn cuibhte 's na daoine bochda is an tuath bheag. Chaidh choiteirean, croiteirean agus tuathanaich bheaga a sgiùrsadh a mach gu h-ain-ìochdmhor a tighean blath is a dachaidhean cuimhneachain nan iomadh ginealach chum tuathanachais mhòra, gabhaltais fharsuinn chaorach agus raoitean seilg air son Ghall is Shasunnach a dheanadh do bheanntan, do ghleannntan agus do mhachraichean torach dùthchasach nan Gàidheal. Cha do stad a' chluiche fàsachaidh so gu buileach fathast, oir tha dùil aig na h-uachdarain gur leòtha féin "an talamh is a làn, an domhan is na bheil ann."

Ach fàgaidh mi an dràs d' rùsgadh is sgrùdadh na ceisd so an làmhnan sgileil cruaidh-chathach Deasaiche cliùiteach an *Ard-Albannaich*. Ach gu pilltinn ri m' sgeul. Dh' fhàg am maor-fuinn is an fhearsaid bàirlinn laghail ach gu modhannail, mhi-laghail aig Iain Saor an tigh is a chroit fhàgail air a leithid so a' latha. Bu chiùirteach, bristeach-cridhe Iain is a bhean le'n seisear chloinne a' fàgail na làraich air an do rugadh naoitheamh ginealach. Sealladh eile fathast do ghàradh le a lusau cùbhraidh, stùil air an stòl mhòr air a b' àbhaist do na pàrantan suidhe air feasgar bòidheach Sàmhruidh is a' chlànn a' chluiche gu fallain, furanach mu'n glùin. B' éigin géilleadh is falbh.

Ranaig Iain is a theaghlach Grianaig—ghabh e tigh, ach air dha bhi ain-eolach 's a' bhaile, gun còlas air duine, no c' àite an rachadh e dh' iarraidh obair, bha e mìosa no dhà mu'n d' fhuair e cosnadh. Fadheidh ghabhadh e steach mar Shaor ann an gàradh togail bhàtan. Ach air dha bhi 'na choigreach 's gun bhi làmhach air a mhodh saorsainneachd so cha robh a thuarasdal ach beag.

B' éigin da a nis tòiseachd air a bheagan a bh' aige air cùil a làimhe a bhi 'g a lughdachadh a bheathachadh an teaghlaich. Gun luchd-truais no comhfhurtachd le teaghlach trom lag bha Iain bochd 'g a shàrachadh, cha b' fhada gus an robh mionach an sporain lom spioilte is gus an robh e an crochadh air na choisneadh e. Cha cheannaicheadh a phàidheadh a nis lòn iomchuidh air son a thighe. Cha robh làmh aige air an tionndadh e, le bana-chompanach a bheireadh am mìr a bu chòir di a chur 'na beul féin d' a gineal, 's le maothrain acrach timchioll air, bha goimh gheur 'na

chridhe 'g an faicinn an uireasbhuidh. B' éigin a nis buill do'n airneis a reic. Thàinig droch fhiabhirus do'n tigh luidh a bhean is triuir do'n chloinn. Dh' fheuch e ri so a chleth air eagal gu'n tugta uaithe iad. Cha ghabhadh so deanamh. Thugadh i féin is an triuir bheaga do'n *Tigh-eiridin*. Theich am balach a bu sine air falbh le soitheach. Dh' fhàs an dithis chloinne bha maille ris tinn, riu so cha dealuicheadh e, fhritheileadh e dhoibh, sbolaradh e air an son. Bha e rùisgte falamh gun bhiadh gun aodach. Bhreis air a shlàinte. 'S a' chor so sheall am baile air. Bha e tacun nach b' urra e tighinn as an leabaidh. Bha 'bhean is a chlann a thugadh uaithe cho snaidhte lag, gus nach do sheas i féin agus dithis diubh fada ris an fhiabhirus. Chaochail iad 's an Tigh-fhiabhruis. Tha bean ghaoil is clann ghràidh Iain Saor adhlaiete an Grianaig—cha'n 'eil fios aig air an uaignean—coigrich chuir fo 'n fhòid iad.

Cha'n fhaca Iain ré uile laithean a thrioblaid ministear no eildeir air làr a thighe.

Le corp euslan is cridhe briste cha chuir Iain Saor làmh slàn air a chraiceinn gu là a bhàis.

Nach 'eil *riaghlaircan* fearainn is eaglaisean cùnnantasach air son na nithean so.

E. M. L.

—:o:—

AISLING BHALSASAIR.

Bha 'n rìgh air chathair-rìgh, 's a Shàir 'na thalla sòir ;
 Os ceann na féill bha li mìl' lòchran le an glòir.
 Am mìle copan òir, bha 'n Iudah fo naomh dhìon
 An tigh Iehobhah mhòir, aig Geintleach borb fo fhìon !
 'San uair ud féin 's an talla, tháinig meuran lámh
 A mach an aghaidh bhalla, 's sgrìobh mar air an tràigh ;
 Ruith meòir na lámhe daonn' leo féin o cheann gu ceann,
 Na focail sìos gach aon 'g an tarruing mar le peann.
 A Mhòrachd sheall is ehlisg, is bhac bhi ait air ball,
 Le ghnùis fo neula gris, 's le tréine ghuth air chall :
 " Faigh Draoidhean glic ar tìr, na saoi a's àirde 'n eòl
 A mhìneach' brìgh an sgrìobh a mhìll d'ar rìgh a cheòl."
 Tha Draoi Chaldea treun, ach leo-san cha tig sgeul ;
 An sgrìobhadh fath'st neo-leught', is 'oillt gun chur an céill ;
 Tha sean fhir Bhabheil glic, le breithneach' geur gu leòr ;
 Ach nis tha iad gun bheachd sheall 's cha do thuig an còrr.
 Tha ciomach òg 's an tìr a chuala reachd an rìgh ;
 An coigreach leugh an sgrìobh, is dh' innseadh leis a bhrìgh ;
 Na lòchrain bha làn soills' mu 'n sgrìobh a chuir e 'n céill ;
 Do leugh se e 's an oidhch' 's a' mhaduinn dhearbh an sgeul.
 " Tha naigh Bhalsasair deas, dh' iadh rìogh'chd ás' na h-aon bheum ;
 Do thomh'seadh e 's a' mbeigh, is fhuaradh e gun fheum.
 'S e 'n t-eudach-mairbh a shròl, 's fo'n lie tha cuairt a ruìn,
 Am Medach 'glac' a chòir, 's am Persiach a chruin ! "

SGOILEARACHD GHÀILIG.

Tha iad lionmhor a tha ag agradh còir air an tiodal *Sgoilear Gàilig*. Ach cha'n'eil iad idir cho lionmhor d'am buin a' chòir. Ràinig gearan no dhà sinn a ris agus a ris air suaraidhead Gàilig na *Brataich*. Is ann o'n cheud fheadhainn a thàinig an fhuaim ro spideil mhòr-chuiseach so. Thuig sinn uatha gu'n robh iad a' deanamh gàire fanoid air neo-chomasan *Deasaiche* is fir-sgrìobhaidh na *Brataich*. Cha robh àrach air; tric 's mar a bha sinn a' cluintinn fà-fhuaim nan geur-chuiseach. Bha sinn gun teagamh faireachdail air iomadh teachdgeàrr. Bha ar sùilean fosgailte do mhearachd clobhualaidh is litreachaidh nach bitheadh ri 'm faotainn na'm biodh ùine againn gach focal a rannsachadh leis féin, agus na'm biodh cainnt nam beann aig a' chlobhualadair. Mar a thig do dhaoineibh ciallach anns gach là agus dàimh cha robh sinn idir 'n ar doill os ceann toraidhean ar laigse; ach nìor robh sinn air an làimh eile 'nar ciolagan tur gun sgairt. do nach b' eòl an neart a bha aunta, agus a leagadh an cinn ri taobh a' bhalla cosmhuil ris na coin leisg 'n uair a thòisicheadh iad air tabhunn. Faireachdail mar so air ar laigse agus air ar neart, sùileach air nì no dhà umainn féin is mu fheadhainn eile, dh' éisd sinn gu fulangach ri spid agus tarcuis chàirdean is choimheach. Is ann troimh fhulangas a thig foirfeachd; agus bha sinn uime sinn toileach an t-slat sgiùrsaidh a ghiùlan, ma'm biodh a' chrìoch air aon chor a chum cliù ar sinnsre,—ma'm biodh ainm a' Ghàidheil 'ga chumail suas. Bha sinn ag aslachadh le beul-bochd oirnn iomadh uair air cuid diubh sud an tréine féin a nochdadh ann ar cuideachadh; ach cha deanadh iad ach tabhunn; ar fàilteachadh le comhartaich 'n ar teachd gu'm baile. Cha d'thugadh iad duinn làmh chuideachaidh; agus air ball thionndadh iad oirnn, c'arson nachd d'rinn sibh mar sid agus mar so e? Mar gu'n abradh iad na'm biod sinne 'na cheann 's ann air a bhiodh an loinn! Ach ciod an t-ioghnadh. Nach ann mar so a bha nithean an làithean ar n-aithriche? Fhreagair iadsan an gearan conach (cynic) ud leis a' ghnàth-fhocal,—saoilidh am fear a tha 'na thàmh gur h-e féin a's fearr làmh air an stiùir. Mur téid againne air stiùradh gu Innis-na-n-Flath, tha sinn dearbhta às gu'n deanadh na *cynics* so longbhriseadh air cladach neo-fhaoilteach Innis-na-Fròine. Ach cha ruig neach a leas eagail a bhi air; tha iad so tuilleadh a's leisg an làmh a chur ris an stiùir. Rinn sinne an oidhirp; mur soirbhich leinn fàgaidh sinn am bàta far an d' fhuair sinn i.

Aig cuid diubh so tha spiorad losgann gràndd a theicheas do na tuill is do na frògan 'n uair a lasas solus a' ghràidh bhràithreil no fhineadail. Ged is ann o'n aon athair Abraham a tha sinn uile is ann a chluinneas tu nach fheud comunn a bhi aig na h-Iùdhaich ris na Samaritanaich. Is ann do'n Eaglais Stéidhichte am fear ud, fan bhuaithe; is ann do'n Eaglais Shaoir am fear ud, na bi gnothuch agad ris. Ma ta b'e ar rùn féin fo 'n *Brataich* solus gràidh a dhùsgadh; chum agus gu'm faicheadh an dithis ud aghaidh ri aghaidh ann an gaol tàthaidh, agus gu'n tigeadh iad gu bhi 'nan aon fheadhail. Ach gheibhear gu tric seana chnuachdain aig am bheil an claignn greannach cruaidh,

agus an aignidhean air caitheamh às, a tha làn de dh' eud salach ri suiridh ghaoil de 'n t-seòrsa ud. Ach n'an tilgeadh an Giullan Stéidhichte dheth a' chuing ud a chuir "leasraidh rioghail is cinn-fheadhn' an t-sluaigh air," agus gu'n leigeadh a' Chaileag Shaor, maille r'a Piuthair Bhig, dhith an stod ceannairceach a ghabh i, cha 'n 'eil sinn a' faicinn cionnus nach fhoadadh làn an òg eaglaiseil a bhì againn an Alba nach fhacas riamh fathast a leithid. Tha sinn cinnteach gur h-ìomadh Gàidheal a sheinneadh gu cridheil "Mo Mhàiri Bhàn Og" os ceann ceangal nan Cléirean!

Ach a thaobh nan Eaglaisean deanadh iad mar a chì iad féin ìomchuidh; cha ghabh sinn gnothuch riu; is ann gu sònruichte mu Sgoilearachd Ghàilig a tha an cuisean a' tighinn 'n ar sgeul. Bu mhiann leinn Sgoilearachd Ghàilig fhaicinn a' tional às na h-Eaglaisean agus a' tighinn a mach 'na h-aon. Le còmhnaidh beag o na h-Uilleimh Urramach, fhòghluminte, MacLachlainn is Cléireach, le focal sgeòil o Chaimbeulach Ile, Gàidheal fìor sgeul-ìomraiteach; o na h-Urr. A. Stiùbhard is A. Camaron; o na h-Urr. A. Mac-an-t-Saor is U. Ros; maille ri tréin eile a tha ag éiridh timchioll na *Brataich*, *A' Ghàidheil*, agus an *Ard-Albannaich*,—le còmhnaidh beag uatha so uile ann an *aonadh*, mu *aon* chuspair aig uairibh, nach bu mhòr òradh an gnìomh? Tha dùil againn a' chuid diubh nach d'thug còmhnaidh sònruichte roimhe so duinn féin gu 'n toir 'na dhéigh so, gu h-àraidh na h-Urramaich, o 'm bheil sinn ag agradh cuideachadh mar chòir. Do 'n mhuinntir so cha 'n àicheidh an sgrùdaire a's géire an tìodal *Sgoilearan Gàilig*; cuid diubh a rinn obair a bhiodh 'na mòr mheas ann an dùthaich 'sam bith.

Uatha so agus o leithid Ughdair "Eachdraidh na h- Alba," a rinn mar fhìor Ghàidheal ruinn, cha d' fhuair sinn gearan 'sam bith. Is iad feadhainn a tha tur aineolach air freumh-chur agus snaim-cheangal na Gàilig a bu mhotha geum; a' fìrinneachadh gliocas ar sinnsre gur "labhrach na builg fhàs."

"Clanna nan Gàidheal gu h- uaibhreach ag éiridh;

"Clanna nan Gàidheal ri guaille a chéile."

—:o:—

SGRÌOBHADH CARRAGH-CUIMHNE UAIGH ALASTAIR.

"An so tha cnámhan Alastair thruaigh
A' dol 'nan luaith le tiormachd mhòir;
Bu lùghmhor iad air bruacha Chluaidh
An uair bha 'n t-Uisge Beò 'nan còir.
Air Eaglais cha chuir dragh ni 's mò;
'S nach tòir i deur ri òl domh féin;
Oir ged a's toil leath' 'n t-Uisge Beò
Mu stòp, 'na beachd, tha faile breun.
Bha mis' ni b' ionraice, mo chuspair gràidh
B'e 'n t-Uisge-Beò, cho math r'a stòp an àidh."

L A O I D H.

A Thighearn thoir gràs
 A bheir mi á sàs
 Nan olc a rinn tràill do m' chrì ;
 Biodh fuil naomh an Uain
 Mar fhrois o na cuain
 'Gam neartach' le buaidh 's mi sgìth.

O 's aithne Duit Féin
 An salachar breun
 A rinn mi gu léir cho truagh ;
 Dean glan o gach smal
 Is dean mi ro gheal
 Anns an fhuil a tha làn de bhuidh.

Biodh anail Do ghaoil
 A' séideadh gu faoil
 Air farsuinneachd raoin mo chrì ;
 A steach ann Ad dhàil,
 'Nam luidhe fo D' sgàil,
 Bi D' neart domh gach là 's mi sgìth.

—:o:—

FIOS COITCHEANN.

Tha an t-Urr. S. MacMhaolain ri bhi air a shuidheachadh ann an Cill-a-choman.

Thug an t-Urr. an t-Olla Masson, an Duncideann, co-cheangailte ri Comunn Gàidhealach Ghrianaig, seachad Oraid mu Ghàidheil Chanada, a bha comasach agus fìor thaitneach, làn do eòlas ion-iarrtusach air ar luchd-dùthcha air taobh eile a' chuain.

Air a' mhìos a chaidh thugadh tiodhlac luachmhor leabhraichean do Mhr. U. MacAoidh, Rùn-chléireach a' Chomuinn Ghàilig an Ionar-Nis, air dha bhi fàgail a dhol do Dhùnéideann. Bha soirbheachadh a' Chomuinn gu mòr ri fhaotainn an comh-cheangal ri saothair shùrdail Mhr. 'IcAoidh, uasal òg a tha ro threun ann an gnothuichean Gàidhealach. Fhuair an Comunn lànfh ro-fhreagarrach, 'na àite á cuideachd an "Ard-Albannaich."

O cheann ghoirid thug Gàidheal òg tapaidh eile, Mr. I. MacAoidh, M.A., seachad òraid ionnsaichte ealanta ann an talla Ghordon Street, an Glaschu air a' "Ghàidhealtachd." Thug e iomradh ro theagasgail is ùr air cruth an fhearainn (geology), an sluagh, 's an cànan. Bha e iongantach a chluinntinn gu'm b'è Leòdhas, ceàrn a's sine de 'n chruthachadh.

Bha Comuinn Chaidreach o cheann ghoirid aig Teampullaich Ghrianaig (Talla Temperance Institute) is aig feadhainn Ghlaschu (Talla St Clair Masonic) a thàinig a mach ro shoirbheachail, gu h-àraid an Glaschu. Bha A. T. F. Fàrdach Fhinn (N. MacNeill) 'n a cheann-suidhe 's an dà àite.

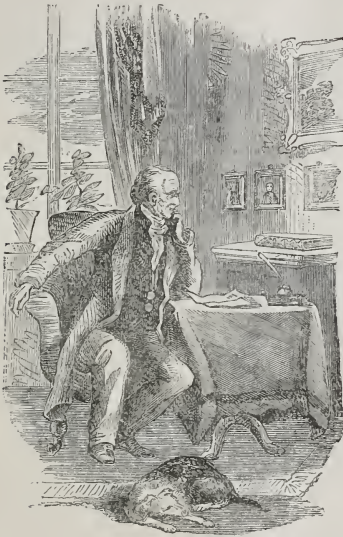
BRATACH NA FIRINN.

PAIRT 12.]

Desember, 1873.

[LEABH. I.

FEUCH AN T-UAN.

Air a' chuspair so o'n d' thug sinn na smuaintean a leanas sgrìobh an t-Urr. Iain Dòmhnallach Chalcutta, mac Dhr. Dòmhnallaich na Tòiseachd.

C' àite agus cò leis a thòiseicheas mi? Tha 'n t-siorruidheachd mar gu 'm biodh i an crochadh air mo pheann. Mur bhitheadh gu 'm bheil an Spiorad Naomh 'g am dheanamh comasach air m'anam a thaic-eachadh air nithean nèamh-uidh agus spioradail agus gu sònruichte air feartan òifeachdach an Tì sin a tha air àrdachadh gu aithreachas agus maitheanas pheacanna thoirt seachad cha sgrìobhainn facal. As m' eughmais-se cha dean sibh ni 'sam bith. Tha a'm' chridhe, a charaid, feachd do fhaireachduinean troimhe-chéile. Tha mo chor uile air a thoirt a mach 'san aon fhocal so *as-ereideamh*. Tuigidh mi do shuidheachadh; oir bha mi féin 's a' chor cheudna. Bha fios agam

cò ann a bu chòir dhomh creidsinn, ach an gnìomh so cha b' urrainn domh a dheanamh. Bha mi an dùil nach b' urrainn domh còir fhaotainn ann an obair chrìochnaichte Chrìosd às eughmais-san. Uime sin an déigh dhomh creideamh fhotainn shaothraich mi—ach bha so uile an diomhain. Nach e creideamh dol a mach an anma às déigh cuspair? Agus dé mar ni e so mur bi e air a dheanamh deònach agus comasach air beachd-smuainteachadh air a' chuspair sin? So suim na chis gu h-ìomlan—gu'm bi an t-anam gu léir air a thionndadh gu sealltuinn air a' chuspair so a mhàin; cha'n fheud an t-anam car aon mhionaid amharc air féin,

ach a mhàin àn rathad a' bhi a' cuimhneachadh air a staid sgriosta thruaigh. 'Se 'n neach sin a mhàin aig am bheil dearbhadh anma air feirg Dhé an aghaidh peacaidh a chuireas a dhòchas an Uan Dhé. Thigibh a m' ionnsuidh-se sibhse uile a ta ri saothair agus fo throm uallaich. Thig thusa, dhuine bhochd, a dhuine chiurramaich, a dhuine dhoill, agus fhir bhacaich; Thig mar a tha thu, oir a ta na h-uile nithe nis ullamh. Dh' fhuiling mise deir Iosa, làn pheanas a' pheacaidh air a' Chrann-Cheusaidh, làn riarach mi agartasan ceartais m' Athar, shàsuich mi uile bhuadhan na *Diadhachd* air son gach peacach leis am miann a bhi air a theàrnadh, dh' ullaich mi dòigh air son do pheacadh a dhearbhadh ort, cho maith is air son réite dheanamh air son do chionta. Thig agus ann an teachd gheibh thu aithreachas agus iriosalachd. Bhàsaich mise air son naimhdean ceannairceach—cha'n ann mar aithreachain bhristeach-cridhe. Thig, uime, sin do m' ionnsuidhse, tilg thu féin orm, earb àsam, agus cha'n'eil dad a dhith ort mu'n d'thainig thu, nach faigh thu mar a thig thu. "Air an là dheireannach, là mòr sin na féisde, sheas Iosa, agus ghlaodh e, ag ràdh, Ma tha *tart* air neach 'sam bith, thigeadh e m' ionnsuidhse agus òladh e."

—————:o:—————

"FAN MAILLE RUINN."—LUC. XXIV. 29.

Grian m'anama 's Tu, Fhir-Shaoraidh ghràidh,
Cha n' oidhch's Tu dlù le dealradh àigh,
O'n ùir na bacadh neul o'm shùil
Gu faiceadh d' òglach Thu chum iùil.

'Nuair 'bhraonas eitin tlà dhriùchd na suain
Gu m' rosgaibh claidht' le caithris bhuain;
Mo smuain mu dheireadh biodh mu m' thàmh
Air uchd m' Fhir-Shaoraidh 's m' fhois gun phràmh.

O mhoch gu feasgar fuirich leam;
Gun 'Thus' mo bhed cha bhiodh aon am;
'S an oidhch' orm teann, fan leam an tràs,
Gun 'Thus' cha n' fhaod mi dol gu bàs.

Aon chli do d' chloinn ma rinn, mo Dhia,
Dimeas an diugh air guth a 'Thriath,
Tog ort gu gnìomh, a Dhia led' ghràs,
An ciont na leig leis luide'n sàs.

Fritheil air tinn 's dean saibhir bochd,
O d' thaisg-thigh fial-s' dean dìon do nochd—
'Nochd biodh eitin shuain aig luchd na caoidh
Gu suaimhneach sèimh mar thàmh nan Naoidh.

Thig dlù 's 'nuair dhùisgeas beannaich sinn,
Mu 'n gabhar ceum troi' 'n t-saoghal leinn,
Gus ann an cuan do ghaoil air nèamh
Am faigh sinn fois 's nach fairich feum.

EAD. A. M.

SÌNE CHAIMBEUL.

CAIBIDEAL XIV.

Gu robh maith agaibh a Sheonaid arsa mise cha'n'eil feum air cuideachadh agam. Am faic thu sin thuirt mo bhana-mhaighstir tha leithid do thlachd aice bhi 'g obair do'n òganach sgairteil so 's nach 'eil do chuideachadh a dhith uirre a Sheonaid, agus ghàir iad le chéile, ach cha téid mise thairis air an comhradh mi-chiatach. Bha Seonaid a'cur roimpe gu'n cuidichidh i mi, agus air dha bhi nis ro an-moch thug Mrs Dùghlach cuireadh do Sheònaid fuireachd ré na h-oidhche. 'Nuair a chrìochnaich mi m' iarnachdh 's thug mi dhoibh an suipeir dh' iarr mi cead dol a luidhe oir bhi mi sgìth d'an comhradh faoi suarach. Air dhomh faotainn am aonar ann am shedmar beag lùb mi mo ghlùn agus ghuidh mi air mo Shlànuighear mo chuimhneachadh agus mo ghleidheadh o bhi air mo thruaillleadh leis an t-saoghal olc a ta làthair.

Dh' éirich mi gu moch 's a' mhaduinn agus bha mi aig m' obair m'an d' thàinig Mrs Dùghlach agus Seonaid a nuas gu'n biadh. Cho luath 's bha sin seachad chaidh mo bhan-mhaighstir a mach agus shuidh Seònaid agus mise aig ar n-obair fa chomhair an doruis. Bha sinn car ùine 'n ar tosd ma dheireadh thug Seonaid 's i tilgeadh sìos a h-obair a mach às a pòca crioman do shìoda air oibreachadh le deilbh lusan air uchdar agus shìo i dhomh e a' feòraich dé mar bha e taitneadh rium. 'Tha e arsa mise ro bhòidheach. Nach miannaichadh tu deise dheth ars' i rium. Cha mbiannaichadh arsa mise, cha fhreagradh deise shìoda gu ro mhaith ri m' staid iosail-se mar shearbhanta thuirt mise. O'n a' s seirbheasach a th' annadsa ars' ise feudaich nach freagair e dhuit, ach bithidh deise dheth air mo dhruimsa 'n uine ghoirid. 'Tha aon aig Mrs Hall r'a reic a tha cho maith 's bha i riamh agus gheibh mi i air deich tastain fhichead.

Deich tastain fhichead arsa mise, dìreach beachdaich air an airgiod a tha sin, cha tig an là chuireas tu ri chéile e. Ciod a' bhacas mi arsa Seonaid, thug mi deich tastain ann an toiseach pàidheadh air a shon do Mrs Hall cheana, agus cha'n'eil eagal orm nach téid agam air deich eile thoirt dhi an ùine ghoirid. Ach cha'n fheud thu smid a ràdh rium oir cha'n'eil mo mhàthair ri fios fhaotainn air an dràs. O Sheònaid fhreagair mi, ciod tha romhad a dheanamh, ciod an rathad air an urrainn duit an t-airgiod fhaotainn an ain-fhios do d' mhàthair. Am bheil thu cho suarach amaidheach 's do mhàthair a mhealladh air son deise shìoda. O cha ruig thu leas ars' ise cha'n eagal domh. Leigidh mi fhaicinn do m' mhàthair mo dheise cho luath 's gheibh mi i agus their mi rithe gu'n do phàidh mi i às an airgiod a fhuair mi o bhràithrean 'so pheathraichean m' athar 's mo mhàthair maille ri m' sheanair's a bha mi cruinneachadh o cheann fhada. Cha'n fheòraich i mòran cheistean oir bithidh i toilichte m' fhaicinn cho sgiamhach. Ach an urrainn thu dol gu h-aitheasach air t' aghaidh a chur corruich air Dia agus a thoirt a' char às do mhàthair, gu bhi air do pheanasachadh gu sìorruidh anns an t-saoghal ri teachd agus so uile air son deise shìoda a chaitheas air falbh ann am bliadhna no dhà gus nach bi feum tuilleadh innte ach a tilgeadh air falbh. A thaobh a' char thoirt

às mo mhàthair arsa Seònaid cha'n'eil e cur mòran dragh orm oir cha bh mi deanamh uirre ach mar a's gnàth leatha féin a dhcanamh air càch, eadhon air a chàirdean a's dilse, oir cha'n'eil là a' dol seachad nach 'eil i toirt a' char á aon éigin d' a luchd-tathaich, agus air son bhreugan cha'n'eil suim aice dhiubh ma 's e gu'n dean i sgillín no dhà.

—:o:—

SOLUS O'N IAR.

LEIS AN URR. U. MACGILLEBHRA, D.D.

Aig àm rìgh Artuir agus a Ridirean ainmeil tha dearbhadh againn gu 'n robh Breatunn is Eirinn air an riaghladh le Prionnsan Gàidhleach. Tha e taitneach teine ceangail eile fhaotainn cadar Gàidheil na h-Eòrpa agus feadhainn na h-Alba (mar a ghairte an dùthaich so 's an àm ad) aon am pàrantan an Naoimh Pàdruig — bha athair á Strath-Chluaidh agus a mhàthair á Armorica. Is ann às a' cheàrn ud de 'n Fhraing a bha Pàdruig air a ghoid agus air a ghiùlan do Eirinn. Bha e air dol an sud le a mhàthair, an déigh bàs athar, agus 'nuair a bha e cluich 'n a bhalach air an tràigh, bha e air a ghlacadh le buidhean do chreachadairean Eirinneach a thug dhachaidh leo e, agus a reic e mar thràill do aon do na Flathan Eirinneach. Gun dol a steach ni 's faide 'n a eachdraidh (air nach 'eil ùine againn an dràs) is leòr a ràdh gu 'n robh aig na h-àitean-àraich mnanach air an robh e 'na mheadhon a dhaingeachadh an Eirinn a leithid do bhuaidh air cliù an t-sluaigh gus an d 'thàinig an dùthaich gu bhi fo 'n ainm "*Insula Sanctorum*," no "*Eilean nan Naomh*." Is ann an aon do na h-àitean-àraich so a thogadh agus a dh' ullaicheadh Calum-cille air son na h-obair mhòir a thug e gu crìch am measg nan Gàidheal Albannach. Ach mu'n téid sinn a steach air an so, a' chuibhrionn gu fad a's soilleire do eachdraidh na Gàidhealtachd, tha e iomchuidh gu 'n tugainn fainear gu'n d'fhuir an Soisgeul slighe do Albainn fada roimh àm Chalum-chille no Phàdruig. Ma dh' fhaodas sinn na bheil air a ràdh le cuid do ar n-eachdraidhearan eaglaiseil bha Breatunn air fhiosrachadh glé thràth le solus a' chreidimh Chrìosduidh. Tha *Boece* agus *Buchanan* ag ràdh gu'n robh an deadh sgeul air a thoirt an so roimh chrìoch na ceud linn le cuid diubhsan a theich o'n dara gear-leanmhuinn a rinneadh leis an Impire Domitian,—a' gheur-leanmhuinn leis an do ruaigeadh Eòin do Eilein Phatmos. Tha na h-eachdraidhearan a dh' ainmich sinn air am meas le sgrùdairibh an là an diugh car teagmhach ; ach anns a' chùis so tha am fianuis air a dearbhadh le ùghdarras eile a bha beò ni b'fhaighe do 'n àm ud agus mu nach fheudar amharus altrum gu'n robh iad fo bhuaidh ceanglaichean dùthchail. Tha *Clemens Romanus*, a sgrìobh aig toiseach an dara linn a' cumail a mach gu'n robh Paul féin a' fiosrachadh nan Eilean so 'nuair a bha e air a thurus do 'n Spàinn.* Tha *Tertullian*, fear a sgrìobh 'san treas linn, ag ràdh gu'n do thòisich an Soisgeul ri bhi air a shearmonachadh am measg

* Litir gus na Corintich.

nan Albannach goirid an déigh Dol-suas Chrìosd;* agus tha Chrysostom agus Theodoret ag ainmeachadh gu soilleir gu 'n robh an Soisgeul air seasamh saor fhaotainn anns na h-Eileinibh so anns a' cheathramh linn, an t-àm anns do sgrìobh iadsan. Bha so co-dhiù dà cheud bliadhna roimh 'n àm mu 'n do ghabh mànaich I-Chalum-cille còmhnuidh 'san Eilein sin. Gabhaidh e bhì air a dhearbhadh gu 'n robh aig na Pìocaich agus aig na h-Iara-Ghàilich soisgeulaich Chrìosduidh diubh féin a' saothrachadh ann an iomadh ceàrn de 'n dùthaich ré an àm so. Am measg nam feadhainn so b' e 'n neach a b' ainmeile an Naomh Ninian a tha air a mheas le Neander agus le eachdraidhearan eaglaiseil seasamhach eile mar an t-aon a 's tràithe do na *Turusaich* (missionaries) Bhreatunnach. B'e Ninian Abstol Gàidheil Ghallua, agus thog e eaglais aig Whithorn. Bha Corantinus, a rugadh ann am Brittani, treis air chuairt an Eirinn, agus b'e ceud abstol Chornueil;—rinneadh easbuig deth le Martin Thours anns a' cheathramh linn. Shaothraich an Naomh Pirdan, Gàidheal Eirionnach ann an Cornuel; thog e eaglais Phirdanrabulde a chladhaicheadh agus a thugadh an uachdar às a' ghainneimh ann an 1835. Rugadh e ann 382 aig Ossory an Eirinn, agus lean e Corantinus (Cudy) ann an Cornuel. Am measg nan nàistneach bha an Eaglais ud a bha air a adhlacadh 'sa' ghainneimh fo'n ainm "Pridan an trìth," 's a' Ghàilig, "na tràighe," or *seashore*. Ach ged a tha e soilleir gu 'n robh crèideamh Chrìosd gu math farsuinn air a sgaoileadh roimh theachd Chaluim-chille agus a chompanach, gidheadh bha adhartas air a chumail air ais gu mòr le aineolas coitcheann an t-sluaigh agus leis na coganna leanailteach a bhuadhaich 'nam measg; Mar so ged nach b' iad na Turusaich Eirinneach so a bhonntaich e, bha iad 'nam meadhonan a chur air stéidh a b' fhallaine agus a bu leithne. Tha a' cheud chunntas sgrìobhte a tha againn mu dhaingnich mhànaich I-Chalum-cille, f'ri fhaotainn ann an eachdraidh beatha Chaluim-cille le Adamnan, mànach Iar-Ghaelach a bha ann mu cheud bliadhna an déigh an àma mu 'n do sgrìobh e. Tha Adamnan ag innseadh duinn gu 'n robh còmhradh aige ri daoineibh a chunnaic agus a chuala Abba ainmeil I-Chaluim-chille; agus tha an dealbh a thug e duinn air an duine ion-iomraiteach sin sàr thlachdmhor ged a tha e car garbh agus criomte.

Tha so air a thoirt á Oraid a thug an t-Olla Urramach ealanta ann an Glaschu o cheann ghoirid.

—:o:—

D A N.

Eireadh na gaisgich threun'—

Feara na Gàilig—

Dealrach mar bhoillsgeadh gréin',

Meirghe nan Gàidheal!

Cuimhneachadh air na sàir

Leantuinn Chlann-Dòmhnuille,

Teàrnaidh sibh chum a' bhlàir

Buadhachadh còmhla.

* Lib. contra Judaeos.

Nochdar leibh gnàth nam Fiann ;
 Sgapaidh sibh 's sgoiltidh
 Feachdan bhur naimhdean dian',
 Dioghaltach fuilidh !
 Teannach' ri gnaill' a chéil',
 Beumaidh sibh sgairteil ;—
 Gàidheil a chaidh cha ghéill,
 Reubadh 'sa' chasgairt.

'S iomadh a chì le uail
 Uaibhrich an fhéile
 'Nuair a bheir sibh á truaill
 Lainn chruaidh le chéile.
 Gleidhear leibh nòs nan laoch
 'Sa' ghaoir-chath tha meannail,
 'S cliù bheir gu tìr an fhraoich
 Mòr, saor, ainmeil.

Smachdail mar bha sibh riamh
 Gluaisidh, 's cha'n fhàilnich ;
 Togaidh sibh suas gun fhiamh
 Bratach na Gàilig !
 Dùisgidh sibh anns na Goill—
 Naimhdean ar dùthcha—
 Gealtairachd annt' mar thoill
 Dh' fhàgas gun rùch iad.

Cuideachadh gheibh gach taobh,
 O Eilein 's o Mhòrthir ;—
 O fhineachan Mhuile nan craobh,
 Laochail 'sa' chòmhraig ;
 Sgiathanaich righinn nan euchd
 'S an eug-bhoil bìdh dlù duibh,
 Leòdhaisich is Ilich nach géill
 Teàrnadh fo'r cùlaobh.

Ceanntirich—tréin o chian,—
 'S iarmad nan Catmhach,
 Gallaich nach d' fhannaich riamh,
 Nisich is Peairtich,
 Thig leibh a dhion bhur còir
 O Ghoill is o fhòirneart,
 A ghleidheadh duinn samhail glòir,
 Mòrachd Chlann-Dòmhnail.

D.S.—Rinneadh na roin so do Réisimeid
 Ghàidhealaich Ghlaschu.

AN T- OLLA GUTHRIE.

Mun do chaochail e 's an earrach a chaidh sgrìobh an t- Olla Guthrie eachdraidh a bheatha féin ré a' cheud dà fhichead bliadhna d' a bheatha. Sgrìobh a dhà mhac an còrr d' a eachdraidh gu a bhàs. Tha an leabhar air ùr thighinn a mach. An déigh do Ghuthrie fhòghlum a chrìochnachadh air son na ministreileachd bha e seachd bliadhna 'na *Dheuchannach* (probationer) gun àite fhaotainn. Ré na h- ùine so chaidh e do 'n Fhraing a thogail tuille fòghluim. Bha e 'na dhuine aig an robh comasan labhairt os ceann mhòrain. Rinn ealantachd e ainmeil feadh na rìoghachd air fad ; o 'n Bhanrigh gus an neach a b' isle bha an t-aon mheas air mar bha air an Olla Tormoid Mac Leoid nach maireann. Tha iomradh anns an eachdraidh so air mòran do dbaoinibh ainmeil air an robh Guthrie eòlach no a bha 'nan companaich aige. Tha sinn a' toirt nam mìrean a leanas às an leabhar :

“ AN T-SABÀID ”

A' cheud uair a chaidh mi do Shiorrachd Rois agus a bha mi a searmonachadh air son mo charaid ionmhuinn Mr Carment Rosskeen, dh' fheòraich mi dheth air feasgar Dhi-Sathuirne, mu 'n deach mi luidhe, am b' urrainn mi uisge teth fhaotainn 's a' mhaduinn? Aig an so thog esan a làmh le rabhadh, ag ràdh, “ Uist, uist ! ” Air dhomhsa amharc le h-ioghnadh, thuirt esan agus e caogadh a shùla. “ Iomraidh air an fheusag a thoirt diot air là an Tighearna ann an Siorrachd Rois, agus cha ruig thu leas searmonachadh an so a chaidh tuille ! ” Anns an t-siorrachd cheudna dh' innis Sir Coinneach Mac Choinnich (Gheàrrloch) domh mu chaileag shearbhanta a bha ni bu reusontaiche ged a bha i a chearta cho mion. Chuir i ioghnadh air a maighsteir, aon do thuathanaich Shìr Coinneach le diùltadh an crodh a bheathachadh air an t-Sàbaid. Bhleòthnadh i iad ach cha bheathachadh i iad ; agus tha a dòigh dìon a' nochdadh, ged a bha i 'na gaothrag chreidmich, nach robh i 'na h- amadan. Rinn i eadar-dhealachadh grinn, geur-chuiseach eadar oibre éigin agus tràcair agus an obair nach 'eil, le geòire inntinn a bhiodh 'na h- urram do fheallsanach. “ Cha 'n urrainn na bà iad féin a bleothan ; uime sin tha c soilleir gur h-i obair éigin agus tràcair am bleothan ; ach leig a mach iad do na raointibh agus beathachaidh siad iad-féin.”

A' CHEUD MHAIGHSTEIR-SGOIL A BHA AGAM.

B' e fighidear a bha ann an Seumas Stiùbhard, am maighsteir-sgoil a bha againn. Cha robh ann ach duine beag, air éideadh anns an t- sean fhasan, le a bhoineid ghuirn leathann a' còmhachadh a chinn mhòir anns an robh meall mòr eanchainn. Dh' fheudteadh a ràdh timchioll airsan mar a thuirt am *portair* Gàidhealach mu Dhr Candlish, agus e ag amharc air gu geur, “ Ai, gabh sealladh math ; cha 'n 'eil mòran ann *deth*, ach tha rud math ann ! ” Bha Stiùbhard 'na fhoirbheach an Eaglais nan *Seceders*, far an robh sinne a' dol 'nar cloinn o nach robh an Eaglais Stéidhichte mòr gu leòr. Bha e ainmeil air son a dhiadhachd, ach cha bu Chrìosduidh neo-fhallan, gruamach, trominntinneach a bha ann. Ghabh e tlachd ann am fala-dhà neo-chiontach, agus mhisnich e muinntir eile gus an ni ceudna.

Bha e déigheil air iasgach, agus bhiodh e aig an amhainn le slait is cuidhle cho luath agus a gheibheadh e o'n bheairt. Cha do mheas se e neo-airidh mar a sheasamh mar *Sheceder* gu 'n creachadh e nid nam feannag. Aon uair chuir e iognadh air a bhràthair 's an dreuchd air dhoibh tighinn gu neadraidh fheannag, le stad aithghearr a chur air còmhradh diadhaidh a bha aca, agus e a' streup suas ri craoibh mar fheòrag! Bha an sgoil againn anns an aon seòmar anns an robh an duine math e-féin le a bhean is le a nighinn a' gabhail còmhnuidh, a' bheairt ann an aon oisein agus an dà leabaidh bhig ann am fear eile. Bha sèathnar dhinn aig an robh stòil, air an do shuidh sinn a' cnuasachadh ar leasanan ri fuaim spàla a' bhreabadair, agus esan a' figheadh, agus ar *task* 'nar cuimhne o àm gu àm le tàs leathraich a bha aige air ceann maide fada, leis an ruigeadh e oirnn gun a rìgh-chathair fhagail.

SEARMOINEAN LAMH-SGRIOBHTE.

Cha 'n fhaicteadh ann an Albainn leithid an nì a chunnaic mi aig Ath-andaimh (an Sasunn)—tòrr do shearmoinean làmh-sgrìobhte 'na shìneadh gu follaiseach air bòrd an leabhar-reiceadair r' an reic aig tastan an té. Thuirte am bùthfhear rium gu 'n robh iad air an ceannach le "daoin'-uaisle òga a bha dol do dhreuchd na ministreileachd." Ni mò a chanadh màthair 's am bith an Albainn rium an nì a chan bean-uasal rium o cheann ghoirid ann an Lunnainn. Bha i ro thoilichte eòlas a chur orm às ùr; ach bha i toilichte gu sònruichte cothrom a bhì aice eòlas a thoirt domh air a mac a bha 'na mhàisteir òg. "Bithidh e cho deònach bhur faicinn," thuirte ise, "a Dhr Guthrie ghràdhaich; tha e gu tric a' searmonachadh nan searmoinean agaibhse d' a shluagh!"

—:0:—

LAOIDH.

I.

Thoir orm an sgeul
 A thig às Do bheul
 A ghabhail le déine gràidh
 A bheathachadh miann
 Nan iarrtasan dian
 Tha 'n geall ort mar chrìoch an àigh!
 'S mi tioram le tart
 Leig thugam an fheart
 A lìonadh gu beachd mo chom;
 A bheireadh mòr fhàs
 Air curachd nan gràs
 A tabhaint fo bhlàth gu trom.
 Tha Thusa ri D' chloinn
 A' pàirteachadh roinn,
 De'n fheart so bheir loinn às ùr,
 A dh' aisigeas fàl
 Na diadhachd do D' àl
 A dh' fhàsas a' D' làth'ir cho cùblr'.

COMUNNACHADH 'SAN TOISEACHD.

Tha an Comunnachadh 'sa' Ghàidhealtachd a ghnàth 'na ni sòluimte ; ach tha mi creidsinn nach fhaiceadh am fear-siubhail an sàcramaid air a fhrith-eileadh an àite 'sam bith le barrachd coslais ùghdarras na diadhachd na chitheadh e ann an sgìre na Toiseachd an àm an Olla Dhòmhnallaich. Bha àireamh mòr a' tighinn às gach siorrachd 'san nabuidheachd—à Ros, às a' Chrombi, à Ionar-nis, agus eadhon à Gallaibh. Aon uair thachair dhomhsa bhi aig a' Chomunnachadh an so. Air an rathad rug mi air na h-uiread a luchd-each is charbadan is ceudan do choisichean, fir is mnathan, le 'm “boineidean gorma” tuathanach air na fir, mòran diubh a' cnuasachadh nan searmoinean a chualas no a' rannsachadh le chéile mu bhrìgh earrainn shònruichte. Bha dùil agamsa m' each a chur ann an stàpull a' mhinisteir, ach 's ann a fhuair mi gach ceàrn agus oisein anns am b' urrainn each a bhi air a chur làn cheana. Ach thàinig balach an rathad a ghabh an t-each uam is fhuair mi saorsa.

Tha daonnan a' Bheurla air a searmonachadh a stigh 'san eaglais agus a' Ghàilig an taobh a mach. Is ann aig a' Ghàilig a bha am mòr shluagh air cruinneachadh. Cha'n eil a' bheag do eaglaisean a chumadh a leithid do shluagh. Bhiodh 'san Toiseachd mu shè mile cruinn, 'na uairean deich mìle, is tha e air a ràdh aon uair gu 'n robh *cùig mìle deug anam* còmhla.

Bu throm an t-séis a dh' éirich an déigh na searmoin agus “dìon nam bòrd” aig nach 'eil neach a' suidhe gus am bheil an “dìon” air a dheanamh. Cha chuala mi séis riamh cho làidir ged a shaoil mi gu 'm biodh an t-seinn ni bu chruaidhe. Ré na seirbheis thòisich *na daoine* a bha air an cuideachadh le bràithrean às na sgìrean eile, air cur nan eileamaidean air a' bhòrd. Bha an luchd-comunnachaidh anabarrach fadalach 'nan teachd gus na bùird, gach neach, a' faireachdainn ann féin gu 'n robh e dol a *choinneachadh an Tighearna*, fo eagal gu 'n itheadh no gu 'n òladh e breitheanas dha féin. Aig a' bhòrd cha'n fhaicte sùil fosgailte, agus bha gach ceann crom. Cha 'n fhaicte gluasad o cheann gu ceann ach far an robh na h-eileamaidean a' dol mu 'n cuairt. Bha an t-Olla Dhòmhnallach a' sealltuinn le sùil thaitneich air annaibh a shluaigh aig sruthan an uisge bheò ! Tha gràdh agus caomhneas an t-seallaidh ud ann an doimhne mo chuimhne fathast. An diugh tha a' chuid a's mò diubh sud, le 'n aodhair treun is beannuichte a steach an tìr Chanàan.

—:O:—

CRAOBH-SGAOILEADH AN T-SOISGEIL.

LEIS AN URR. IAIN MACLEOID, D.D.

Gabhadh ar n-uachdarain an cùrsa a's àill leo 'nan cogaidhean ris na fineachan, cha 'n fhannaich an Eaglais, tha sinn an dòchas, 'na h-oidheirpean ann an craobh-sgaoileadh an t-soisgeil. {Tarruinnidh gach fàilinn is cruaidh-chas an t-eud fineadail ni's mò agus ni's mò feadh ar tìre. Ann an dìon ar dùthcha, agus an déigh air glòir cogaidh a shealbhachadh an téid tréin ar tìr a mach am measg cunnairt is deuchainn, gus an raon-chath fad às, agus saoil sibhse, an téid neach a mach a chathachadh ann

am blair an Tighearna, no an déigh na glòire maireannaich ud air a gealltuinn ann an gràs Dhé do dheadh shaighdear Iosa Crìosd? Am bheil sinn ri bhì faicinn déine inntinn agus teasghràdh air an dara làimh, is dìbheil misnich is eu-dòchais air an làimh eile? Cha 'n 'eil! Ach, a' taiceachadh air làthaireachd is air A chuideachadh gràsmhor Féin, cumamaid suas, ri aghaidh gach di-misnich o'n taobh a muigh, aobhar an Tighearna. Agus ma's e agus gu'n gabh truailidheachd ar nàduir mi-dhiadhaidh cruth dìoghaltais peacaich an droch aoine, a chum sinne irioslachadh fo fhaireachduin dhomhain air ar neo-airidheachd troimh thuiteam an duine, an sin bidh cinnteachd neartachaidh ar Tighearna beannaichte a' dearbhadh nìs mò agus nìs mò do ar n-inntinn le comhfhurtachd gur h-Esan a leag bunait Shìoin, agus nach buadhaich eadhon geatachan ifrinn 'na aghaidh! Cha b'ann gun stri crìdh-chrathadh a leig Satan riamh às ùghdarras neolaghail thairis air crìdheachan dhaoine; agus am measg nan uile a tha 'nan dìbheil misnich do Eaglais Dhé aig an àm a ta an làthair, tha ar dòchas air an fhirinn so le mòran a bhàrr, gur h-iad so ospagan deireannach a chumbachd rioghail ag iobradh na h-analaich ann an rioghachdan so an dorchadais far an robh a rìgh-chathair cho fada air a daingneachadh.

Théid Eaglais Chrìosd ma ta air a h-aghaidh ann an neart an Tighearna, agus 'n A ainmsan sgaoilidh sinn 'ar brataich. Bithidh iomradh caithreamach na Cuingeis 'g ar beothachadh; oir tha gealladh Spìoran nan gràs, troimh an d' thàinig a' bhuaidh éifeachdach ud, fathast "do na h-uile, eadhon dhoibhsan a tha fada às." Feudaidh nach bean e do ar cuibhrionn-ne là na buaidh so fhaicinn, ach *thig* an là sin;—ni an stoirm a tha a' dol seachad crath-ghlanadh;—sgaoilidh Focal Dhé; éiridh seirm molaidh o shaoghal iompaichte fathast, agus an sin bidh luchd-àiteachaidh nan tìrean dorchach fineachail ud a' seallbhachadh dealradh soluis, air nach 'eil soilleireachd dhian an gréin féin ach 'na shamhla fann, a' foillseachadh lànachd toradh an t-Soisgeil, laimh ris am bi beairteas greadhnach an tìrean féin faoin agus gann!

Ma ta ma 'm bu mhiann leinne gu'm biodh cùbhraidheachd an ainm Chrìosduidh air fhaireachduinean tìr céin, iarramaid le naomhachd choisrigte beatha a sgaoileadh aig an tigh. Is aithne duinn gu'm bheil o'n tigh mar ta ann an so mòran anns gach inbhe is seasamh a tha gu coitcheann a' cur maise air teagasg Dhé an Slànuighear le beatha naomh agus ghlan, agus le gluasad airidh air an t-Soisgeul. Gu'm biodh an Tighearna a' cur ris an àireamh, agus 'g ar deanamh-ne a tha ag ainmeachadh ainm Chrìosd, comasach air "gach uile aingidheachd a sheachnadh," agus mar so leigeadh do ar "soluis dealrachadh an làthair dhaoine, chum agus gu faic iad bhur deadh oibre, agus gu toir iad glòir do bhur n-Athair a ta air nèamh." Amen.

—:o:—

MU GHÀIDHEIL GHLASCHU.

A DHEASAICHE RUNAICH.—Tha mi 'n dùil an rathad còir féin-dhìon gu'n ceadnich sibh domh focal no dhà ràdh mu Ghàidheil Ghlaschu. Tha mi 'tuigsinn gu'n do chuir na thuirt mi timchioll orra smuaisean is dorran air fear no dhà. Cha'n 'eil mi idir aineolach air mo luchd-dùthcha an

Glaschu, oir chaith mi iomadh bliadhna 'nam measg. 'S iomadh sgrìob a thug mi do chaol-shràidean 's do chùl-shràidean a' bhaile g' an lorgachadh a mach. Mar a thuirt sibh féin gu sgiobalta soilleir 's an àireamh mu dheireadh b'e mo rùn àire chàirdean a tharruinn gu aobharan an dearmaid a tha air a dheanamh air Gàidheil a' bhaile sin. 'Si obair fear-sgrùdaidh an t-olc a rùsgadh; dìonaidd am maith e féin. Thug o cheann ghoirid ministear Gàidhleach 's an Eaglais Steidhichte taing dhomh air son gu'n d' thug mi fa chomhair luchd-leughaidh na *Brataich* ni a tha 'na mhasladh do eaglaisean crìosduidh—se sin nach gabh e àicheadh gu'm bheil grùdairean is òsdairean 'nan luchd-rìghlaidh, 'nam foirfeich, 's 'nan deacoin ann an *Tigh Dhè*. Air dha so a bhì fìor cha'n ioghnadh ged dh' fheudadh fear do na seòid a bhì am measg fhear-dreuchd Eaglaisean Gàidhleach Ghlaschu. Air a' phuine so cha chuirinn dragh oirbh, mur bhitheadh litir a sgrìobh Mr Blàr gus a' *Ghàidheal*;—litir a thaobh a spioraid agos a sgoilearachd Ghàilig nach' eil 'na mòr mbeas do 'n sgrìobhaiche *Urramach*. A thaobh spiorad na litireach far am bheil an leithide so do fhocail "*madraibh crosda*" agus "*uile-bheisdean*" fàgaidh sin iad a' faire Eaglais Chaluim-Chille. Agus an àite ainm Alasdair-nan-stòp mar "*uile-bheisd a sparradh suas air dorsan nan eaglaisean Gàidhleach*" b'fheàrr leam féin gu mòr Deadh Theampullaich Fàrdach Fhinn a dhol gu h-uaigneach air tòir Alasdair bho chd agus a chosnadh gu h-aobhar na stuamachd. C' arson nach do sgrìobh Mr. Blàr gus a' *Bhrataich*? Theagamh nach b'fhiach leis a sgoilearachd Ghàilig fhaicinn ann an "*leabhran beag Gaidhlig ris an canar Bratach na Firinn*." Mar shaimplir air sgoilearachd Ghàilig "*Ministear Eaglais Chaluim-Chille*" bheir sin dhuibh am mìr mu dheireadh do a litir ainmeil gus a' *Ghàidheal*. "*Tha e soilleur mata nach ann 's an Eaglais Steidhichte a tha 'Alasdair-nan-stòp an t-òsdair, a ghearr ceann Iseabal, a mhnai air oidhche Di-Sathuirne, 'na fhoirbheach*." Feudaidh an tì a ruitheas crùbaichead agus mearachdaichead 'n a h-earrainn so fhaicinn. Nach e so tur aineolas air "*freumh-chur agus air snaim-cheangal na Gàilig*?" Theagamh gu'n robh leithidean Alasdair thruaigh 'nam mòr dhragh an "*seisein Eaglais Chaluim-chille*," mar a b' éigin "*raghailtean a dheanamh*," an druidealh a mach. Gidheadh tha mi taingeil a chluinntinn gu'n do dh'ioma-sgar Mr. Blàr 'na uil' fhiosrachd na h-Iùdasan òsd-thigheach às an t-seisean. Tha ni eile tha toirt toileachais domh gu'n do leum Mr Blàr 'na eud uile-léirsinneach agus gu'n do ghrad spion e an cogal òsdail á seiseanan eaglaisean Gàidhleach Ghlaschu.

Feudaidh na sgrìobh mi mu Ghàidheil Ghlaschu a thaobh a ruin agus a bhrìgh seasamh là air bith làimh ris na sgrìobh "*Rùnasdach*" mu ghisreagan, 's mu bhuitseachas nan Gàidheal ann an "*leabhran beag ris an canar an*" Gàidheal.

IS MISE, A SHAIR CHAOIMH, LE SPEIS,
E. M. L.

—:o:—
FIOS COITCHEANN.

Tha muinntir Aird-na-Murchann a' toirt gairm do'n Urr. N. Caim-beul.

Tha gnothuichean Gàilig a' faotainn aire 'sna làithibh so nach robh iad riamh. Bha dà òraid air an toirt seachad an Glaschu o cheann ghoirid air na h-Iar-Ghàidheilich; aon leis an Urr. Mr. Rusel á Ceann-loch, agus té leis an Olla Urr. Mac Gillebhrà á Abear-Eadhain.

Tha cogadh beag air ìiridh eadar sinn féin agus treubhan borb ann an Africa a bha a' maoidheadh o cheann ghoirid air na Breatunnaich a tha 'nan nàbaidheachd, Ach chuir Breatunn armailt bheag fo stiùireadh Ridire ainmeil a mach a 'n ceannsachadh, ni a thachras an ùine ghoirid cha 'n 'eil teagamh againn gu buadh-mhor.

Tha dùil gu'm bi Dr Trail, Abear-Eadhain 'na Cheann-Suidhe aig Ard-Sheanadh na h-Eaglais Stèidhichte, agus Dr. Stiùbhard, *Leghorn* aig fear na h-Eaglaise Saoire aig na h-ath chruinneachaidh. Aig Comunn nam Ban-Uasal air son na Gàidhealtachd is nan Eilean an Glaschu bha coinneamh o cheann ghoirid, an t-Olla Muilleir, an Ceann-suidhe, 's a' chathair. Thug an Comunn taing do 'n Urr. U. Ros, F. S. A. S. Baile-bhòid, air son an iomraidh thaitneich a thug e mu na sgoilean. Rùnaich iad leantuinn ri cuid diubh mar roimhe so.

Air a 'mhios a chaidh dh' fhalbh ar caraid fiachail "Ishmael Ionmhuinn" a chumail sgoil ann an *Africa*, ceàrn a ròghnaich e air son a shlàinte. Is e Mr. Mac Mhuirich a dh' eadar-theangaich gu Gàilig Deas-Ghnàth nan Deadh Theampullach, anns an do nochd e eòlas nach tàr air a chànain mhàithreil. Tha sinn an dòchas gu 'n lean slàinte is soirbheachadh e an Africa, far an lean ésan, tha fhios againn, gu dlù ri clù a shinnsear.

* Bu mhaith leinn innseadh do 'r luchd-leughaidh gu 'm bheil Gàidheil *Chicago* 's na Stàidibh Aonaichte air Comunn Gàidhleach a dhùsgadh 's a' bhaile sin. ni a tha nochdadh gu'm bheil teasgràdh dùthchail nan Gàidheal cén cho dian 's a tha e an Albainn.—Ann am Baile-bhoid, gu h-àraidh troimh chuideachadh faolaidh an Urr. U. Rois, chuir iad air a chois Tigh-Tasgaidh no Aros Shean Nithean anns am bheil aca cheana 5000 (cuig mìle) saimpleir do sheòrsa chreutairean, fais, innealan, chlach, &c.

—————:0:—————

Dh' iarramaid taing a thabhairt do na càirdean a leanas, a bharr air muinntir eile nach 'eil e ceadaichte duinn ainmeachadh, air son a' chòmh-naidh a rinn iad air *Bratach na Fìrinn* ré na bliadhna a dh' fhalbh: Na h- Urr. A. Sinclair, A. Cameron, E. Cameron, I. Mac-a-Phearsoin, S. Mac-Dhòmhnuill, A. Mac-an-t-Saoir, G. Macfhearchair, S. L. Caim-beul, A. Mac-Choimnich; an t- Olla Urr. Macgillebhrà; na h-uaislean Eaghunn Macgilleadhain, M. A. I., D. Macphàil, E. M. L., D. Mac Mhuirich, I. Mac-Aoidh, M.A.; Rosach, I. Macillebhàin, I. S. Mac-Néill, G. Macfaidein, &c. Tha sinn an dòchas gu'n lean na daoine-uaisle so air ar cuideachadh le sgrìobhadh a nis agus a ris air cuspairibh freagarrach cideachail mar rinn iad thuige so; agus gu'n lean feadhain eile an eiseimpleir.

BRATACH NA FIRINN.

A DHEASAICHEADH LE
NIAL L MAC-NEILL,
Ughdar "CIAN-DHAIN, &c.

LEABHAR II.
1874.

GLASCHU IS LUNNUINN:
U. R. M'PHUN IS A MHAC.
DUN-EIDEANN: MACLACHLAINN IS STIUBHARD.
AGUS
AN COMUNN LEABHAR IS DHUILLEAGAIN.

AILTE LE
DONN IS URICHT,
GLASCHU.

AN CLAR-INNSIDH.

Is i bàrdachd a tha anns na cuspairibh a tha air an clobhualadh fìar; agus tha deilbh leis an fheadhainn a tha anns a' cheanna-litir.

A.		Taobh-duilleig.		Taobh-duilleig.	
<i>A Mhàin tre Ghràs</i>			183	Coinhead na Féille	105
A' Phrothastanachd 's an Fhraing			38	<i>Craobh-sgaoileadh an t-Soisgeil</i>	96
Ainìochd do Ainmhidhean			26	Cuart an Deasaiche	89, 114
Aithne Chrìosd			140	"Cuiribh umaibh an Tighearna	
Aithreachas			164	Iosa Crìosd	50
Am buin Eagal do bheathia a'				<i>Cumha Dhaibhidh</i>	23
Chreideimh?			154, 165	D.	
An Aithne Nuadh			70	<i>Dàin Measarrachd</i>	102, 121
An Comunn Breatuinnach			147	Dia na Roimh air itheadh le Radan	59
An Diadhachd is Cleasachd			5	DROCHAD NAN GAIDHEAL	17, 36
An Dùsgadh an Tìridhe			178	Dùsgaidhean	129
AN FHAIRGE SHALAINN			24	E.	
An Fhionain			142	Earail do Luchd comun-	
An Iomhaigh Ghlòrmhor			44	nachaidh	101, 123
An Lili			146	EILEIN STAFFA	9
<i>An Lùireach agus na Cùmhnan</i>				Eòlach air Bròn	183
<i>Tìoram</i>			125	Eòlas Feumail	28
<i>An Oighreachd</i>			168	F.	
<i>An Soisgeil</i>			167	FAMHAIR GUN-DOCHAS	177
<i>An t-Ionmhas Spioradail</i>			63, 79	Fàs Aingidheachd	157, 171
An t-Olla Teàrlach Hodge			122	Feuch an Fhraing	158
Aran Briste			11, 55, 77, 89	Fios Coitcheann	16, 32, 48, 64, 80, 96, 112, 128, 186
Armailtean na h-Eòrpa			174	Freagairtean Mhr. Moody	83, 107
B.				G.	
Babhd o'n Bhogha			138	Gaidheil Ghobhainn	7
Baile-Bhòid			75, 91	Geàrr-chunntas mu'n Phàpanachd	37
Bàs an Olla Pàdrig Fairbairn			139	Geòireis Bhàrdail	15
Beachd Choupeir mu'n Bhàs			78	GLEANN CHOMHANN	81
Bean-Mhòr Chùla			55	"GLIOCAS AN NI SONRUICHTE"	65
BEINN SHINAI			49	Gnothuichean Gailig	22
BLAR BHALACLAHIA			40	Guth à Ile	93, 108
Breatunn			159	— A LAPLAND	161
<i>Bualadh, bualadh; cò a th'ann?</i>			68	— à Madras	141
C.				— às a' Chlachan	127
Calum Mac-Néill			11		
Clann-Nighean Nigritia			152		
Cleachdanna 's an Tuirc			156		

I

	Taobh-duilleig.
Iain Ruadh 'na Sheann Aois.	169
IASGACH	145
I-Bhròin	106
IERUSALEM	33
Ìle	93
Irisealachd féin-thoileach an Siam	155

L

<i>Laidh</i>	35
LAPLAND	97
Litir	163, 184
“ Mhartín Lùtheir thun Iain	
Bhig a Mhac	72
“ a Baile-Bhòid	75
Eiridh na Gréine	181
Litreachd Ghàilig	179
Litreachd Phàpanach 'san Fhraing	120
Lunnainn	109
Lùther agus Suingle	2

M

Manaich Bheinn Athois	30
Maoin Eaglaiseil 's na Stàitibh	
Aonaichte	113
Mealltaireachd Beairteis	164
Measarrachd	182
<i>Miann a' Ghàidheil Aosda</i>	95
<i>M' Ios' thug mi gràdh dhuit</i>	111
<i>Moladh an Léigh</i>	110
Moody agus Sankey	56
Mu'n cuairt Maol Chinntire	92

N

<i>Na Fir Chlis</i>	1
Na h-Eaglaisean Gàidhleach	8
Noimheadh Eigin	12

O

	Taobh-duilleig.
Oileanachadh Rìaghailteach an	
am buntainn caoimheil ri	
Ainmhidhean	46
Oileanaich Ghàidhealach	87
Oraid	73, 98

R

<i>Rainn</i>	159
<i>Rann Fhionnghacil</i>	67
<i>Rann Gàidhealach</i>	181
Reul-maidne na Gàidhealtachd	69
Rouland Hill agus a' Bhean Uasal	
Anna Erscein	87

S

<i>Salm Beatha</i>	184
Seann Ghàilig	103, 124, 176
Seòrsan Feamainn	160
Slàn Leibh; no Ceadan Deasaiche	187
<i>Solus an t-Saoghail</i>	185
Sruth a' Chuain	29

T

<i>Teachd gu Crìosd</i>	176
Teasgag nan Aithrichean	19
<i>Tha Ios' o Nasaret dol scach</i>	58
<i>Tha sinn feitheamh taobh na h-</i>	
<i>Amhuinn</i>	68
<i>Thug Iosa dhomh gràdh</i>	57
<i>Tighean Sneachda nan Esquimaux</i>	113
Tighnacloiche, V.	14
Turus Tìr is Cuain	89

U

<i>Uair na h-Urnuigh</i>	57
------------------------------------	----

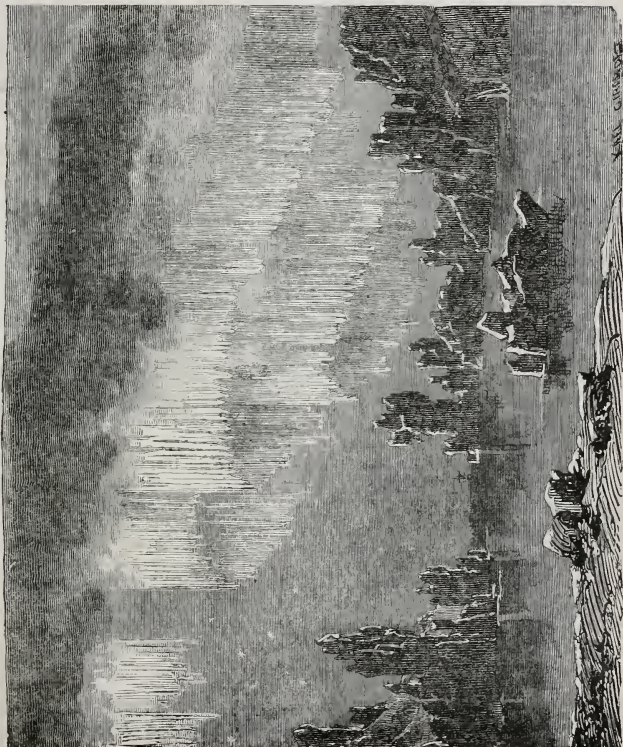
BRATACH NA FIRINN.

PAIRT 1.]

Ianuari, 1874.

[LEABH. II.

NA FIR-CHLIS.

NA FIR-CHLIS ANN AN CEARNA TUATHA NA H-EORPA.

Ann an tìribh rèite Lapland, cha'n'eil sgeul air lannir gréin',
 Fad 's a ghleidheas smachd a' gheamhraidh riaghladh air a bheannta céin';
 Laoich na dùthcha ch' thu sìtheadh le an carbaid, le am féidh,
 Troimh 'n aon doille là 's a dh' oidhche, fàgail shléibhte sneachd 'nan déigh.

Tha iad misneachail, cha tàmh iad, iad ri saoth'r air son an lòin,
 Dh' aindeoin gruamaichead an speuran, 's iad gun leus ac' aig trath-nòin;
 Ach cha 'n 'eil iad tur an dùbhrachd fhuair iad soills' a réir am fenum'
 Thug an t-Uile-Ghlic doibh deàrrsa nam Fear-Clis a stèidh' an ceum.

Sgeadaicht' ann an éideadh àillidh, chisgidh iad an doimhn 'nan speur;
 Seargaidh iad is fàsaidh rithis; nì iad bealach, nì iad beur;
 Mar na tannaig air na mullaich ann an lùbaibh liath' a' cheò,
 Ch' thu iad 'nan cruthan soluis leumnaich ann an aoibhneas beo;

Samhlachail air mire greadhnach dhaoin' a' cluich air bruaich na h-uaigh;
 Samhlach' air a' chaochladh obann thig air glòir einn-fheadhn' an t-sluaigh;

Cosmhuil ris na sonais mheallta thug a thaoibh le buaidh am bréig
 Nochdaidh na Fir-Chlis an t-slighe dh' ionnsuidh dorchadas an éig.

'Nuair a sheargas blàth an fhoghair. 's a thig crìonadh air gach fàs
 Chithear na Fir-Chlis a' damnsa ris a' cheòl a thèid roimh 'n bhàs;
 'Nuair a shéideas anail rèite ann an sàmhachd fhuair na h-oidhel'
 Dealraidh Gathan-Clis na Firinn bheir an t-anam seach air caoidh.

—:0:—

LUTHER AGUS SUINGLE.

An nair a bha Suingle a' saothrachadh an tìr nam beann bha Lùther
 rìs an obair cheudna an tìr a' chòmhnaird. Bha iad le chéile ann an
 seirbhis an aon mhàighstir: shuidhich mac ciobar Chille-Ghòill agus
 manach *Erfuirt* an cridhe air an aon obair,—ath-leasachadh eaglais an
 aithrichean; agus rè ùine mhisnich iad càch a chéile 'nuair bu mhò an
 éigin. Ach fa-dheòidh sguir sud; thàinig fuachd eatorra; agus chunnacas
 iadsan a chog cho fada agus cho dìleas taobh ri taobh air an aon bhlàr,
 agus ris an aon nàmhaid—a' Phàpanachas—a' tionndadh air aon a chéile.
 B' i a' cheisd a bha eatorra, am bheil corp an Tighearna Iosa da rìreadh,
 gu litearail, no gu h-achdaidh an làthair againn anns an aran agus anns
 an fhion a tha air am beannachadh? Thubhairt Lùther gu bheil e mar
 sud an làthair doibhsan uile a ghabhas an t-sàcramaid le creidimh.
 Thubhairt Suingle nach 'eil corp ar Slànuigheir an làthair *mar sud* do
 neach 'sam bith; gur samhlachan a mhaire air a' chorp a chaidh a
 bhriseadh agus air an fhuil a chaidh a dhòrtadh a tha 's an aran agus
 's an fhion, eadhoin an dèigh dhoibh a bhi air an coisrigeadh—se sin air
 an cur air leth air son feum naomha le beannachadh iarraidh orra; agus
 gur e an aon seadh 'san urrainn do chorp Iosa a bhi an làthair so—Ea bhi

ann an sùil no ann an sealladh creidimh an anama—beachd no lorg creidmheachail a bhi aige air cliù pearsa agus obair an Tì ud a dh'fhuiling ann a chorp fein air a' chrann.

Bha iad araon doilich nach robh iad a' faicinn sùil ri sùil; agus choinnich iad am *Marpburg* gus a' chùis a réiteach—gu cath no còrdadh. Chruinnich mòran sluagh gus a' choinneamh—manaich agus maithean araon; bha *Melancthon* an làthair air taobh Luther agus *Muconius* air taobh Suingle, agus le chèile cho eudmhor agus comasach gus an taobh fein a dh'fòn. An dèigh mòran bruidhneadh, reusonachaidh, agus mineachaidh, thuig iad nach b' urrainn doibh còrdadh air puing sàcramaid na suipeir; ach thuig iad mar an ceudna gu robh iad ag còrdadh mòran ni bu mhò air gach puing eile air an do labhair iad na shaoil leotha mu 'n d' thàinig iad cruinn: air son so thug iad buidheachas Dha-san do 'n d' aidich iad faraon a bhi cunntasach airson an creidimh agus an cleachdaidh; agus dhealaich iad ag ràdh,—Fàgaidh sinn aig Dia agus aig ùine a' phuuing ud gus a socrachadh. Shaoil le Lùther an uair a sgrìobh e na briathra so air a' bhòrd: “Se so mo chorp-sa”—gu 'n do dhaingnich e a thaobh fein dhe 'n cheisd. Ach sgrìobh Suingle ann an “Leabhar Aideachaidh a' Chreidimh” mar a leanas: Tha mi ag creidsinn gu bheil fìor chorp Chrìosd a làthair 'san t-suipeir naomha do shùil a' chreidimh; gu bheil e a làthair dhoibh-san a tha “toirt buidheachais do Dhia airson beannachdan cosnaidh Chrìosd, agus airson gu 'n do ghabh e d' a ionnsuidh fìor chorp 's an d' fhuiling e fìor bhàs, gus ar peacanna a ghlanadh air, falbh le 'fhuil fein; agus mar so gu bheil na rinn Chrìosd, mar gu 'm b' eadh a làthair do shùil a' chreidimh. Ach a ràdh gu bheil corp Chrìosd 'na shuspain, gu nàdurach, da rìreadh a làthair 's an t-suipeir—gu bheil e air a ghabhail a stigh leinn ann ar beul, agus air a chagnadh leinn eadar ar fìaclaibh (mar a' deir Pàpanaich, agus cuid eile a tha 'g amharc às an dèigh gu poitibh feòla na h-Eiphit)—sin tha mi ag àicheadh, agus ag ràdh gu neo-sgathach gur mearachd e a tha calg-dhireach an aghaidh teagasg Focal Dhè.

Gabhaidh cuid iongantas mòr an uair a dh' innsear doibh gu robh diadhairean cho ainmeil agus eudmhor ri Lùther agus Suingle ag eadar-dhealachadh ann am beachd mu phuuing cho cudthromach rithe sud a dh' ainmichheadh. Nach e an aon Bhiobull a bh' aca, agus nach ann 'san aon linn a bha iad beò? Gun teagamh. Tha e mar an ceudna fìor gur e aon spiorad a ghluais iad gus an Eaglais ath-leasachadh; agus gu 'n d' rinn iad saothair leis na h-aon innealan gus an aon chrìoch—fìor ath-leasachadh sgrìobtuireil—a thoirt mu 'n cuairt; agus gidheadh bha iad ag eadar-dhealachadh 'nam beachdan mar a chunnaic sinn. Ach bha iad 'nan *dithis*, agus cha 'n ann 'n an aon, araon a thaobh suidheachadh inntinn agus mar air an cuairteachadh 's an fhreasdal le eadar-dhealachadh shuidhichidhean—is ann an so, a réir ar barail-ne, a gheibhear shùil-èiridh an dealaichidhean.

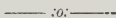
Thugamaid fainear na smuaintean a leanas, air a' phuuing so. (1) Air tùs, an uair a ghabh iad ris an fhirinn bha iad ag eadar-dhealachadh ann an eachdraidh uaigneach an anama. Bha Lùther 'na fìor phàpanach—'na phàpanach anns a' chridhe—mu 'n robh e 'na fhìor dheisciobul aig Chrìosd.

'Sann an dèigh e fèin a shàrachadh ag iarraidh saorsa d'a anam ann am fuar chràbhadh agus naomh oibre na pàpanachais a thilg se e fèin ann an gairdeanan ùghdar na Slàinte sin air am bheil am Biòbull a' deanamh sgeul. Ach cha robh Suingle riamh 'na fhìor phàpanach 'san t-seadh 'san robh *Luther*. Bha e 'na shagart 'san eaglais phàpanaich; ach cha robh a chridhe riamh gu mòr air a tharruing le creud no cleachdadh na h-eaglais 'san d'fhuair e'arach òg. 'Sann a ghabh e fois agus fìor thlachd anns an fhìrinn an dèigh anam bochd a shàrachadh le beachdan neo-riarachail agus neo-bheathachail fheallsanach agus dhiadhairean; agus an uair a thug e a chridhe do'n fhocal 'sann le faireachadh air nach fìor bheathachadh dhasan dìomhanasan diomain an t-saoghail. Thàinig *Luther* gus a' Bhìobull a dh'iarraidh sìth d'a choguis. Fhuair *Luther* sin a shìr e ann an teagasg an fhìreanachaidh; agus fhuair Suingle sin a dh'ìarr e fèin ann an co-chòrdadh maiseach agus iongantach uile theagasgan na fìrinn.

(2) A ris, ghabh iad beachd air ceum an dleasnais fèin mar ath-leasaichean a bha dealaichte: Cha b'ann air an aon dòigh a chaidh iad an ceann na h-obair. Thuig *Luther* gu robh obair mhòr ri' bhli air a deanamh 'na latha fèin 'sa' Ghearmailt; agus chual e focal Dhè le uile ùghdarras na flaitheanas a' labhairt ris-fèin ann an uaigneas a sheòmailr, agus ag àithneadh dhà-san mar anam air leth tòiseachadh oirre gun dàil. 'Sann le iomadh ùrnuigh agus osna agus deur a thòisich e rithe 'n a mhanach sònararach bochd; ach a lion ceum agus ceum chaidh e air 'aghaidh gu neo-sgàthach agus gu creidmheachail; oir chuimhnich e gur ann do Dhia na fìrinn a mhàin a bha e cunntachail, agus chreid e gu'n b'fhearr deadh choguis 'san anam na deadh chliù 'san Eaglais. Chunnaic Suingle mar an ceudna gu robh a luchd dùthcha fèin ag cur mòr fheum air ath-leasachadh; agus thuig e nach deanadh ni atharrachadh fìor a thoirt orra ach sin e thug buaidh air fèin—an soisgeul. Thòisich e a'deanamh aithnichte do a choithional an soisgeul sud a chaidh a dheanamh cho milis d'a chridhe fèin; dh'amhaire e suas gu Dia air son soluis agus beatha; agus chaidh e do'n chùbaid le cabhaig bheannaichte gus na fìrinnean a rinneadh 'nam beatha d'a fèin a thabhairt *blath* gu inntinnean agus cridheachan a shluaigh: Agus an uair a chuir e an fhìrinn an cèill do dhaoine le dìlseachd agus dùrachd shaoil leis gu robh obair-san air a deanamh. Dh'fhàg e aig an t-soisgeul fèin ath-leasachadh an t-sluaigh ri ùine. Uime so cha'n 'eil sinn a' togail gu robh mòr chabhaig air aig tòiseachadh an leasachaidh gus cur as do chleachdadh pàpanachail sam bith le làmhachas-làidir, cadhoim cleachdanna a bha calg-dhireach an aghaidh a theagasgan fèin. B'fhearr leis gu mòr feitheamh ri ath-leasachadh aig am biodh a fhreumhan domhain ann an inntinne soillsichte agus eud air a stitireadh le focal Dhè. Cha robh a dhìth air *Luther* ach ceum a chois e fèin a shoerachadh, agus ghlaodhadh e air na h-uile a leantuinn. Ach dh'fheithheadh Suingle gus an tigeadh *bulk* mòr an t-sluaigh gu a bhli dhe 'n aon bheachd ris fèin. Agus fadhbaidh an uair a thuig iad nach robh an dleasna gu h-iomlan ag co-sheasamh ann a bhli a leagail a sìos gu robh aca mar an ceudna ri togail suas aitreabh nuaidh, bha sud fìor do an taobh mar luchd togail. Cha'n fhuilingeadh Suingle clach a chur an aitreabh eaglais an ath-leasachaidh nach robh air a toirt à *quarry* na fìrinn; agus un do chàraich e'na

h-àite 'san togail i rinn e soillear do na h-uile gu'm b'fhior chlach a *quarry* na firinn i. Cha robh Lùther cho fìor fhaiciollach a sud. B'e ceisd Lùther ris na clachairean, ciod a tha am Biobull a'toirmeasg ; ach b'e ceisd Suingle, ciod a ta e ag àithne ? Do bhrìgh sud bha eaglais Suingle air a cur suas ro rianail, ro mhaith agus ro dhàinean.

(3) Mar an treas nì bheir sinn faineas an beachdan mu dhàimh na h-eaglais do'n staid. Dh'amhairc Lùther air an eaglais—air a luchd dreuchd mar dealaichte o'n staid. Cha bhiodh a'bheag sam bith de ghnòthuch aige-san ri nithe a bhuineadh do'n staid : Cha robh annta sud ach dleasnasa timeil, no *secular* ; agus 'sann ri dleasnais spioradail a bhiodh aige ri 'dheanamh gu h-iomlan. Cha do mheas e iomchuidh gu'm biodh a'bheag a cheangal no a chòrdadh eadar an Eaglais ath-leasaichte agus an staid. Ach chreid Suingle gu'm beil ùghdarras Dhé air an staid mar air an Eaglais ; Chreid e mar an ceudna gur e dleasnach gach neach a bhi'n a chrìosduidh, agus dleasnach gach crìosduidh, cho maith ri a shochair. a bhi'na bhall araon dhe'n Eaglais agus dhe'n staid ; agus uime sin cha b'urrainn d'a thuigsinn carson nach biodh dlùth aonadh eatorra. Is ann do bhrìgh sud a thachair e 'nuair a gheur-leanadh Suingle gu 'n do thog e a chùis, cha 'n ann gu luchd riaghlaidh na h-Eaglais. mar a rinn *Luther*, ach gu luchd riaghlaidh a dlùthcha—gu maithnean Shùrich. Ghairm e gu duineil air na h-uile an dleasnais a chuimhneachadh araon do'n Eaglais agus do'n staid ; agus rinn e féin mar a dh'àithn e do chàch ; oir chaith e a bheatha ag ath-leasachadh na h-Eaglais, agus chrìochnaich e a thurus a' dìon na staid ath-leasaichte le a chlàidheamh 'na dbòrn air a' bhàr.

AN DIADHACHD IS CLEASACHD.

NO DEADH BHEUS AGUS “SOIREES.”

Is mòr cumhachd na h-eiseimpleir. Is i eiseimpleir togail a' Chroinucheusaidh cnaimh-droma na diadhachd. Thug gliocas ar sunsre a mach an fhìrinn so ann an gnath-fhocal. “Is e an rud a chì na big a nì na big ; is e an rud a chluinneas iad a chanas iad.” Tha teagasgan na diadhachd air an sònrachadh air son a' phrionnsapal so ;—air an altachadh a steach ri freumhan oidheirp aithriseach an duine. A thaobh na cùis so is i an aon ghnè a tha anns na big agus anns na mòir mar is e nádur daonna an t-aon nì anns gach àit. A' sruthadh troimh làraich raon na h-eiseimpleir gheibh sinn dà allt a' ruith taobh ri taobh — aon diubh a' tilgeadh a thonnann breun salach fa-dheidh ann an cuan a' bhròin ; an t-aon eile a' taomadh a thachdar sruth-ghlainte, deadh-bholtrach, agus fìor-ghlan ann an cuan na beatha. Tha an cinne-daonna gu h-iomlan an taobh a steach do raon na h-eiseimpleir so ; tha aon chuid air an giùlan air falbh air sruth an droch cleachdaidh ; a' chuid eile, 'g an glanadh féin o shal an t-saoghail is a' pheacaidh, tha air an giùlan air sruth beatha a' chleachdaidh dhiadhaidh. A nis tha e soilleir gu 'm feum neach a bhi leis an dara aon no an t-aon eile. Buadhaichidh an droch no an deadh

chleachdadh. Cha 'n 'eil staid mheadhonach ann. 'Tha gach neach fo bhuaidh aon chuid, prionnsapal a' pheacaidh no na naomhachd; aon chuid a' dol fodha 'san doimhne no ag éiridh gu rìoghachd an t-soluis. Cha 'n 'eil staid no inbhe neo-ghluasadach eadar nèamh is ifrinn; tha gach anam beò aon chuid ag éiridh no a' tuiteam. 'Tha aoradh gach neach aon chuid aig Dia Nèimh no aig Baäl an t-saoghail; agus mar nach còrd dorchadas is solus mar sin cha chòrd luchd-leanmhuinn Dhia na Firinn ri ìochdarain Phrionnsa na Bréige,—cha bhi comunn aig an Diadhachd ri Cleasachd Bhaäil. Agus gheibhear far nach 'eil an t-eadar-dhealachadh air aideachadh ann an cleachdadh, ged a dh' fheudas e bhi ann an ainm, gur h-ann do theaghlach Bhaäil iad uile. Mar thachair ann an tomas auns gach linn, ach gu h-àraidh 'nar linn féin gheibh sinn oidheirp air a deanamh an saoghal gun Dia agus an Eaglais a thoirt gu còrdadh—a 'n toirt fo 'n aon ainm; ach fad agus a gheidheas an Fhìrinn a brìgh agus a' Bhreug a brìgh féin,—fad agus a bbitheas an Diadhachd an ni a ta i agus am Peacadh an ni a ta esan, cho fada sin gheibhear e eucomasach càirdeas a ghintinn eadar Diadhachd na Beatha maireannaich agus cleasachd blàsmhor an dé Baäl.

Air do 'n phrionnsapal so a bhi cho soilleir cha bhiodh e cèarr a cho-chur ri cleachdaidhean nan coinneamhan Gàidhleach is Gallda ris an canar "*Soirees*," "*Gatherings*," "*Re-unions*," agus an còrr.—Gu sònruichte a dh' fhaicinn ciod e dleasan nas an fhìor Chrìosduidh d'an taobh;—an còir da an aideachadh le a làthaireachd no nach còir? Air tùs feudar a ràdh mar a thòisich iad an toiseach nach robh iad cho suarach,—nach robh iad cho mì-choltach ri cleachdadh reusonta inntinn is cuirp,—cha robh iad cho coltach ri Eiphit shalach nam mì-dhiadhaidh anns an robh dorchadas modhannail a' cur às do sholus nan deadh bheus is na diadhachd. Ach a nis tha iad air fàs cho truailidh 'nan rùintean agus 'nan dòighean oibreachaidh gus nach faigh iad ministear soisgeulach a thèid 'n an còir, na fìor Chrìosduidh aig am bheil meas air cliù na diadhachd, na eadhon neach anns am bheil srad do dhuinealas spioradail a bhiodh deònach eudach a shuathadh ri mòran do luchd-taghail nan *soirees* ud far nach fuilingear focal air dead-bheus, deadh chaithe-beatha, no leas spioradail,—agus mar sin ùghdarras Dhia air àicheadh—boinn na modhalachd agus na naomhachd air an tilgeadh air chùl, agus far am faigh thu mar thoradh air sud uile, troimh-chéile, misg, is cluich droch anamianna,—an oidheche a' crìochnachadh ann am fuil theagamh, agus "am bata mòr de 'n ghlas darach tighinn tarsuinn air na ciolan!"

Is iad so na co-dhùnaidhean gus an d' thàinig mi féin an déigh dol a dh' fhaicinn aon no dhà dhiubh,—an déigh sealltuinn orra gu geur cuideachd. (1) Nach 'eil beatha na diadhachd ro làidir anns an neach a's urrainn suidhe riaraichte fad oidheche ag amharc air an dol air aghaidh. (2) Gu'm bheil e toirt tàire no dimeas agus a' deanamh amadan do neach a bhi 'na fhear-comuinn do na h-òrain is do 'n chleasachd shalaich a chithear air a' *Platform*. (3) Nach mòr meas a tha aig an nighinn no an *lady* oirra féin a thèid a dhamsadh le fir nach leig an nàire dhoibh am peathraichean féin a thoirt leotha. Agus (4) a bhrìgh nam fear agus nam mnathan neo-chunbhallach a gheibhear an sud am measg dhaoine cneasda.

GAIDHEIL GHOBHAIN.

Cha mhòr thuineachais bheaga 's am faighear uibhir Ghàidheal ri Gobhan. Tha so ag éirigh an cuid o fhreagaireachd an àite air son cosnaidh. O cheann gu ceann do'n bhliadhna tha mòran do luchd-fuadain a' tathaich a' bhaile, gu h-àraidh fad leth bhliadhna a' gheamhruidh. Chuir gamhlas Ghall agus siolmhoireachd chaorach fàs dachaidhean nan laoch. Le ana-ceartas nam maor-fuinn bhior-shuileach 's nan *seamarlan* ain-ìochdmhor a tha 'nan gillean-gach-gnothuich aig *tighearnan* antighearnail fearainn tha na Gàidheil bhoehda mar shal droch mhiotailt air an co-èigneachadh gu dol a chosnadh am beò-shlainte gu raointean is bailtean coigrich. Tha cho beag misnich air a toirt do *Eileanaich* is do *Mhòr-Thùrich* gus am bheil a' chuid a's oidhirpiche dhiubh a' tighinn a los an lòn a sholar car tacuin air bruachan ceòthragach toiteach *Chluaidh* na gleadhraich. Cha 'n fhada bhitheas òigeara stuama is òighean subhailceach na Gàilig 's an àite so mar a mhaolaicheas am faireachduin gheur-chuiseach mu pheacaidhean fasanta cumanta 's a bhitheas am beachdan fìor-ghlan mu anamianna an-dligheach air an truailleadh. 'S aithne domh iad ann an Gobhan a bha car tamuill fo champar le caith-eadh beatha neo-ghlan nam mi-bheusach am measg an robh aca am bith, am beatha, is an gluasad. Feudaidh cuid a bhi mar so ré ùine air an cràdh le bhi faicinn agus a' cluinntinn gnìomharan an-dligheach nan andiadhaidh, ach o'n mhilleas droch comhludair deadh-bheus, cha'n fhada gus an cuir ar càirdean Gàidhleach dhiubh eòlas na nàire's gus an gnìomhaich iad olc cho-beag-nàrach ris na feadhain a rugadh agus a thogadh ann an droch cleachdanna follaiseach.

Tha dà choithional bheag Ghàidhleach ann an Gobhan. Seachnadh na Gàidheil nasal, a ta 'nan allabanaich ann an Gobhan, allamharaich Philisteach an *Uisge-bhàis*, agus fanadh iad fad na làimhe o na borb-bhriathraich a bhitheas a strìth ri sùilean an tuigse a dhorchadh agus ri beòthas an coguis a mhùchadh chum ciomaich a dheanamh dhiubh ann am prìosan dearmaid air meadhona nan gràs. Le so a dheanamh fàsaidh na Gàidheil treun ann an neart modhannail agus spioradail, agus cuiridh iad ruaig air feachd nan coimheach.

Bha mi o cheann ghoirid a' dol sgrìob feadh nan tighean ann an Gobhan le leabhraibh bheaga a bhi mi a' fagail gus an leughadh thall agus a bhos. Ràinig mi tigh Mhairi Eoghain. Bhuail mi aig an dorus. Cha robh Mairi aig an tigh, ach dh'innis a màthair dhomh gu'n deach i a dh'fhacinn dé mar bha iad aig Ceit. Thuirt an t-seana-bhean rium, le deòir is osnaidh gu'n cual iad 's a' mhaduinn gu'n robh fear Cheit 'na luidhe 's an fhiabhrus. Dh'fhàg mi aon do shearmoinean *Spurgeon* aig mo bhana-charaid, agus gheall mi gu'n sealluinn a stigh an ath là. Rinn mi so agus mar a thuirt b' fhlòr, bha teaghlach a h-ighinn fo'n teasaich. Cha robh aig Seumas is Ceit ach aon bhalachan, agus thug Mairi piuthar a mhàthar leatha e gu tigh a sheana-mhathar. Bha Niall beag mu aois dheich bliadhna. An là so bha e 'na shuidhe air stòl beag aig glùn a sheana-mhathar a leughadh na searmoin. Cha'n fheudadh Mairi dad dheth so a chluinntinn oir bha i cho saoghalta gus nach éisdeadh i r'an

comhradh. Dh' fhàg mi aig Niall beag leabhraan d'an robh mòr thlachd aige ris an abrar, *Eanruig Beag agus 'Fhear-giùlain*." An ceann là no dhà chaidh mi a shealltuinn a ris air a' chàraid ionmhuinn so. Bha Mairi a' glanadh an làir, agus an dorus fosgailte. Thuirte mi rithe gu'n robh mi toirt leabhraan beag gu Niall. Cha do sheall i orm, thuirte i le guth feargach gheibh Niall bochd gu leòir do'n t-scòrsa sin ach b' fhearra dha mìr *feòla* fhaotainn a dheanamh *brot* dha. Bha fios agam nach robh so fìor, oir cha do chuir a mhàthair e le làimh lom, gus an tigh, ach ged chuireadh bha dòigh mhaith aig a sheana-mhathair air. B'e brìgh seanachais Mhairi gu'm bu toigh leatha *deur* beag, agus bha i 'n dùil gu'm faigheadh i rud-éigin uamsa air son so. Choisinn Niall gràdh Mhairi. Air dha là àraidh searmoin mu'n t-sìoladair a leughadh dhi, thàinig i mar pheacach gu druideadh ri Criosd. Chaidh athair is màthair Néill am feabhas. Rinn Dia meadhon dheth gu anam a chosnadh. Leanadh balaich Ghobhan a cheum. "A beul naoidhean agus chiochran dh' òrduich thu neart."

E. M. L.

—:o:—

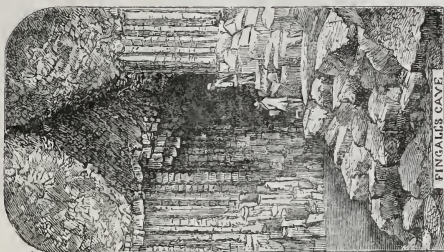
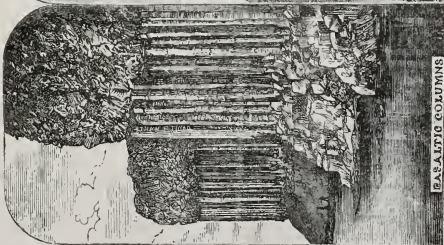
NA H-EAGLAISEAN GAIDHLEACH.

'Tha e ionchuidh gu 'n innseamaid do ar leughadairean mu 'n obair ionmholta a tha air a cumail air a h-aghaidh am measg ar luchd-dùthcha anns na bailtibh mòra—an Abar-Eadhain, an Dùn-deadha, an Dùn-Eideann, an Glaschu, am Paislig, agus an Grianais is an àitean eile. Ni sinn tòiseachadh mu Ghàidheil Ghlaschu a bhrìgh na bheil anns a' bhaile sin diubh. Tha sinn a' creidsinn nach 'eil e gearr air ceud mìle na bheil de Ghàidheil an Glaschu eadar an fheadhainn a tha air ùr thigh-inn ann agus na tha air socrachadh ann o cheann ceud bliadhna. Cha bhi thar a thri uiread feadh na Gàidhealtachd féin. Tha mòran a tha air an cainnt mhàthreil a chall; ged a tha mòran aig am bheil i gu fallan fathast. Cha 'n 'eil dreuchd, àite, no dàimh, àrd no iòsal, anns nach faigh thu na Gàidheil; gheibhear iad air an sgaoileadh feadh cheàrnan a' bhaile gu h-iomlan. A fhrithealadh air a' mhuinntir so 'nan cànan fèin rinn na h-Eaglaisean oidheirpean ionmholta air meadhonan nan gràs a' chur a 'n ionnsuidh. Tha chùig eaglaisean Gàidhleach ann an Glaschu. Tha aon an Gobhan. Tha *missionary* Gàidhleach an Gobhan a bhàrr air so. Tha fear am *Partick*, am *Màryhill*, agus trì an Glaschu fo riaghladh a' *Highland Missionary Society*. A bhàrr air na cùig eaglaisean suidhichte tha eaglais *mission* eile an Glaschu a chuireadh air chois o cheann ghoirid. Tha mar so eadar *missionaries* agus mhinistirean trì *pearsa deug* a' cumail seirbheis Ghàilig air a h-aghaidh ann an Glaschu agus mu chrìochaibh. Tha a bhàrr orra so a tha air an cumail suas agus air am pàidheadh gu cleachdail, muinntir eile ann a tha gleidheadh choinneimhean air an t-Sàbaid agus 'n a uairean air an t-seachdainn:—gu h-àraidh a' mhuinntir a tha cumail nan coinneimhean aig an drochaid agus 'na dhéigh sin ann an Talla ann an Sràid Iamaica. A bhàrr air so a ris tha cuid de na h-oileincich Ghàidhleach a' gleidheadh choinneamhan 'sa' gheambradh o thigh gu tigh. Ann an àireamh ri teachd bheirear iomradh air na meadhonan so agus air na h-eaglaisean fa leth.

EILEIN STAFFA.

LEIS AN URR. U. MACGILLEBHRA, D.D.

Tha eilein I, a tha mu thri mìle air fad agus mu aon air leud ann a luidhe bhàrr shìos-mara Mhuile, agus is e aon de bhagaid eileinean a tharruing thuca aire an nàdurraich, a' bhàird, agus an cachdraidheir

FINGALES CAVE.
UAMHA FHIINN.CLUMSKEIL CAVE.
UAMHA NAN SLIGEAN.PULPIT COLUMNS.
NA PUIST MHAORMOR.

eaglaiseil. Ag amharc orra o cheann Aird-na-Murchann chithear na h-eileinean so ag éirigh á broilleach buaireasach na doimhne agus a'

deanamh suas le chéile seòrsa de bhàbhuinn blhriste an aghaidh brùchd-ruith throm a' mhòr chuain. Ré roinn mhòir na bliadhna tha iad ann an staid aonaraich, dall agus tiamhuidh a' codal am meadhon toirm srùlach nan toun far am bheil iad air am fiosrachadh le allaban nan eun-mara a mhàin—creutairean is iad fir-ghaoil nàdur mar a tha i agus an t-saoghail mar a bha e. Fagus do I tha eilein Staffa, le shreath phuist ghreadhnach marmor, agus le chabhsair fo uachdar-na-mara. Tha aghaidh nàdurra an eilein so a' comh-chòrdadh gu h-iongantach ri cliù beul-aithriseach I, agus tha aitreabh gnè-chruthach an aoin a' freagairt air mhodh iongantach do choslas eaglaiseil an aoin eile. Tha so gu h-àraidh fìor mu chladach sear Staffa far am bheil na puist fheadanach agus na h-uamhan ainmeil air an suidheachadh. Gabhaidh na sluic so, a tha air an cuartachadh le eudain chloiche mar bhalla eaglais no teampull, dol a steach annta le bàta ri uair shèamh. An uair a tha com na fairge air chrith is gailbheach, mar is tric a thachras, gheibh neach do 'n aon is mò dhiubh le coiseachd air sgilp chaoil a tha ag éiridh beagan throidhean os ceann còmhnaidh an uisge. 'Na sheasamh air a' sgilp so feudaidd am fear-tathaich na tuinn fhaicinn mar a tha iad a' brùchdadh a steach aig beul na h-uamha, agus a' cuairsgeadh a suas gus an oir is faide às, a' bodhradh le an gàirich, agus a' cliathadh an àird dòmhlaich cop-mara!

Ma ta grinneas 's am bith air a shiubhal cha 'n urrainn e gun an aire a thoirt do chuma mhaiseich na togalaich iongantaich so a tha ann am bòichead is an greadhnachas a' dol fad os ceann oidhirpean aithriseach an duine. Tha òrdugh suidhichte a' phuist throma, òirdhearcaas dorch a' mhullaich, agus an cabhsair *sqfir* a tha a' mhuir a' deanamh do 'n teampull stàiteil 'n uair a tha i ciùin, a' nochdadh duinn deilbh, a tha araon sònraichte agus drùighteach. A'ghabhail cainnt bhàrdeil Sir Walter Scott, a sgaoil solus a bhàrdachd eadhon gus na h-cileinean aonarach so :

“ A thabhairt nàir' do theampull dhaoin'
 A thionnsgainn innleachd thalmhaidh fhaoin,
 Shaoilteadh gu 'n d' thog Nàdur féin
 Tigh-aoraidh do a Cruithfhear treun !
 Cha b'ann gu feum a b'isle chrom
 A boghan cloich' 's a colbhan trom ;
 Cha b'ann air rùn bu lugha fonn
 A sheirm an tràigh 's muir-lan nan tonn
 Le nualan oillt 's a tharruinn guth
 Ro àrd eug-samhuil mach á cruth
 A' bhogha àird ; 's an ceol ri tàr
 Air inneil-chiùil nach fhiù 'nan làth 'r.
 A dhorus-beùil ro ghreadhnach chi
 Thu dearc' air teampull naomh seann I,
 A chum gu 'm feudadh Staffa sgeul
 Mar so ri I a chur an cèill :
 A Leinibh Chrè air bheagan feirt
 Is math a fhuaradh tu le d' neart,
 Dh' fhàg togail t' arois fann do thredir
 Ach seall air m' fhears' le m' aitreibh mhòir !”

ARAN BRISTE.

Bi cinteach gu 'm bheil do stéidh math agus an sin bi cinnteach gu'n seas thu air do stéidh.

Cha d'earb mi riamh á Dia gun fhaotainn firinneach na á mo chridhe féin gun fhaotainn mealltach.

Tha buairidhean mar eighe no mar liomhan a chaitheas ás mòran do mheirg na féin-earbsa.

Mur gleidh thu uail a mach á t'anam agus t'anam a' mach á uail gleidhidh Dia t'anam a mach á néamh.

Tha combairle mar an sneachd, mar is tlàithe a thuiteas i is ann is faide a luidheas i agus a théid i fodha anns an inntinn.

'Nuair a smuainicheas sinn air a' bhàs tha mìle peacadh air an do shal-tair sinn mar chnuimhean fo ar cosaibh, ag éiridh a suas 'n ar n-aghaidh cosmhuil ri nathraichibh loisgeach.

Tha beatha aig na creidmhic air nach ruig am bàs a chaidh. "*Tha m'uallach aotram*," thuirt am Fear-saoraidh beannaichte. Seadh uallach aotram a tha 'g a ghiulan-san air am bheil e. Dh'amhaire mi troimh 'n chruinne-chè uile air son ni cosmhuil ri so, agus saoilidh mi gu 'n d'fhuair mi samhladh air ann an sgiathan an eòin. Tha na sgiathan air an giulan leis a' chreutair ach is iadsan a tha 'g a chumail suas 'n a réis troimh ealtainn nèimh.

Tha peacaich cosmhuil ri snàmhaichean a tha gu mi-chùramach a' snàmh sìos leis an t-sruth ni 's dòcha na a' deanamh oidheirp snàmh an aghaidh an t-srutha agus a' bhruach fhaotainn. Ruigidh iad an cuan fadheòidh, agus 'nuair a tha iad a' cluinntinn nam bristidh, agus a' faicinn cobhar mullach nan tonn, tha iad a' gabhail an eagail ach tha e anmoch; tha an sruth a nis ro làidir air an son, tha an sléisdean gun mhothachadh agus fann a dhith cleachdaidh; neo-fhreagarrach agus neo-ullamh tha iad air an deifreachadh do chuan na sìorruidheachd.

—:o:—

CALUM MACNEILL.

Tha mi cur thugaibh a' phaipeir so ann an dùil, ma mheasas sibh freagarrach e air son na Brataich, gu'm feuch sibh ri àite fhaotainn dhà ann an àireamh thràth dhith.

Cunntas aithghearr, mu bheatha, agus mu bhàs Chalum ic Néill, ris an abairte gu minic, Calum Ruadh.

Rugadh an duine math so ann an Eilean Cholasa, anns a' bhliadhna 1788, agus chaochail e, anns a' bhliadhna 1873; agus anns an t-sè agus ceithir fichead d'a aois.

'S an àm an d'rugadh ar caraid, fada roimhe, agus treis 'na dhéigh, cha robh aobhar na firinn ach ann an staid ìosal mhairbh, air feadh Eileana na Gàidhealtachd air fad. Cha robh am Bìobal ach ùine ro ghoirid roimhe so, air eadar theangachadh; agus cha'n fhac a chuid mhòr do'n t-sluagh, Bìobal riamh. Bha na Ministirean fad o cheile, agus an àireamh a bu mhò dhiubh, mar an ceudna, fad o Dhia, mar a bu chosmhuil do'n chùis a bhith, ás eugmhais an fhocail. Cha robh dol as aig ar Caraid 'o na

h-uile dh' fhéumadh a bhi dol an cois a leithid so do staid. Ach, eadhon anns t-suidheachadh dh'orcha so bha àireamh mhór do 'n t-sluagh, anns an robh mòran do na buaidhean ionmholta sin a'dealradh, a dh' fheumas a bhi comharrachadh caithe beatha gach aoine aig am bheil gràdh do Dhia.

Gus an deachaidh a cheud deich bliadhna fichead d' a aois seachad, cha robh Calum Ruadh comharraichte, am measg a chompanach, 's a chomhaoisean féin mu'n cuairt, air son ni 'sam bith; mur b' ann, air son meud a shuairceis, agus a dheadh bheus.

Mu 'n bhliadhna 1818, tháinig an rathad an Eilein, aon, no dha, do na *Missionaries*, a bha, goirid roimhe sin, air an cur a mach, leis a' chuideachd a bha Seumas agus Rob Haldane, a' gabhail na làimh thòisich 'n am measg. Dh' fhan iad àireamh do Shábaidean a' searmonachadh an t-soisgeil. Bha mòran a' dol g' an éisdeachd, agus toileach a bhi creidsinn, gu'm faodadh iad a bhi 'nan daoine math; ach cha mhòr leis nach bu mhath fantuinn fad na laimhe uatha, air chor's gu'm b'urrainn iad teicheadh nan tigeadh feum air. Dh' fhaig na daoine so an t-Eilean aig an àm, ach cha d' fhaig am focal a labhair iad e. Thog na nithe a labhair iad, maille r'an dànachd, agus r' an dùrachd luan mor am measg an t-sluaigh. Thòisich beagan do na daoine air am mò rinn na firinnean a bha air an labhairt do dhùghadh, air coinneachan a chumail, agus, car ùine, bha mòran toileach pàirt a ghabhail anns an t-seirbhis. Ach, mar a bha 'n geamhradh a' ruith, bha e fàs soilleir nach robh iad uile fo'n aon oibreachadh. Bha e furasd fhaicinn gu'n robh àireamh a bha air an lìonadh leis na firinnean a chual iad agus gu robh rompa an crann-ceusaidh a thogail. A thaobh cuid eile, bha iad mar a rinn Sochaireach, a ghabh an taobh a b'fhaighe d' an tighean, do shlochd na mi-mhisnich. Am measg na muinntir a dh' ainmicheadh air tùs, bha Calum Ruadh.

Air an ath shamhradh, tháinig Mr Sinclair, (a' ministir ruadh, mar a theirte gu tric ris,) air ais; agus, an deigh ùine àraidh a chaitheadh, ann an searmonachadh an t-soisgeil, agus a' minicheadh òrdugh a' bhaistidh, chaidh an t-òrdugh a fhrithchealadh do, n mhead 's a thàinig air an aghaidh, agus a bha air am meas iomchuidh air a shon, le aidmheil an creidimh ann an Crìosd. B'e so a' cheud bhaisteadh a rinneadh riamh anns an dùthaich, agus fad's a bhios duine do'n a chunnaic e beò cha téid e air diochuimhe anns an Eilean. Bha mòran thighean a bha, gu litireil, air an roinn, gach aon 'na aghaidh fein. Bha fir agus am mnathan, pàrantan agus an clann, air an roinn an aghaidh a chéile. Aig an àm so chaidh ar caraid a bhaisteadh, agus gach là, mar a bha 'n ùine ruith, bha e fàs ni bu shoilleire, gu'n d' fhuair cumhachd nuadh éigin greim air, agus gu'm b'e am focal a chuala e air a shearmonachadh, leis an d' thàinig i.

An ceann ùine ghoirid 'na dhéigh so bha am morbhan a thog na nithe so ann am measg an t-sluaigh, gu mòr air àrdachadh, le iompachadh, agus baisteadh dithis do nigheanan an uachdrain. Bha nis fearg an uachdrain air éiridh, agus chuir e beagan do na daoine chaidh a bhaisteadh às an dùthaich; agus 'nam measg so bha Calum Ruadh. Chaidh ùine seachad, 's mar a bha i ruith, bha 'n "Laird" a' toirt fainear, gu 'n robh an t-uachdran ùr, a bha nis a' cur roimhe làmh a bhi aige féin

ann an riaghaladh nan daoine, tuillidh 's a chòir air a shon ; agus a bhàrr, air sin, nach d' rinn an Creideadh ùr, lunndairean, amadain, balgairean, breugairean no meirlich do aon do na daoine bha g'a leantuinn. Ri h-tìne, fhuair ar caraid e féin a ris ann an seirbhis an uachdrain.

Air là àraidh, chasaid aon do na seirbhisich eile, Calum Ruadh, ris an "Laird," air son gu'n robh obair shònruichte gun deanamh, ag ràdh, aig an àm cheudna, "gur h-ann a bha Calum Ruadh a' feitheamh air ministirean's nach ann a toirt aire air a ghnòthach. Thug an Laird aghaidh gharbh air Calum, a dh' fheuch r'a leigeil fhaicinn dha, gur h-e fear na casaid e féin a bha anns a' choire ; ach cha'n fhaigheadh e éisd-eachd ; agus dh'fhàg an Laird e ag ràdh," "Cha'n fhaod thu ministir 'sam bith a thoirt thun do thigh gun chead namsa;" d'an d'thug Calum mar fhreagradh, "An uair nach bi tigh agam cha toir mi ministirean ann, ach fad's a bhitheas, 's e 'm beatha ann. Cha robh an t-uachdran a nis cho deas air deadh sheirbhisich a thilgeil uaithe 's a bha e roimhe, agus chaidh an stoirm seachad gun mhòran tuillidh a bhi uime, esan gun ag a' fòghlum, gu'n robh an fhìrinn aig Calum, agus a' bhreug, agus a' cheilg, aig fear na casaid. An measg a bhràithrean, bha e sònruichte air son a thuigse, agus còlais, air na scriobtaran ; mar an ceudna, air son a shèimheachd, agus fhoighidinn, ann an réiteach aon chàis a rinn am air bith éiridh, am measg na muinntir ris an robh e ceangailte. Mar fhear labhairt, ged nach robh e air an fhìor thoiseach am measg a bhràithre, bha leithid do mheas air agus do thlachd dheth, aig an t-sluagh uile-'s gu'n robh a ghuth anns a' choinneimh, air éisdeachd, daonnan le toil inntinn. A thaobh a staid anns an t-saoghal, bha e uair ni b'àirde's nair ni b'isle ; uair fo ùghdarras agus uair às eugmhais ; ach ciod air bith an suidheachadh 's an robh e, cha robh ach an t-aon bheachd uime, air feadh an Eilein gu léir.

A thaobh trioblaid, fhuair e roinn shaoibhir dhith. Am feadh a bha dheadh bhean, fathasd, ann an àirde a neirt a maise, agus a feumalachd, chaidh a gearradh uaithe, le buille goirid goirt. Thug e leis a nighean mhath, nach robh ach ann an toiseach a tigheadais 's a teaghlach, gu *Infirmary* Ghlascho, air son sgil ; far an do bhàsaich i, an ceann beagan làithean ; agus o' n do phill e leatha dhachaidh a cur'na sìneadh ri taobh a màthar. An ceann beagan ùine chaidh e gus an àite cheudna, le bhalachan milis, far an d' fhàg se e am measg choigreach, agus far, mar an ceudna, an do bhàsaich e a' feoraich, ion 's leis an anail mu dheireadh, "C'uin a thig m' athair." Mu dhà bhliadhna roimh a bhàs, agus e féin ceangailte ris an leabaidh, bha fear pòsda math a nighinne, a bha na h-aonar a lathair d' a theaghlach, air a sgaradh naipe le bàs aithghearr, agus ise air a fàgail 'na bantraich, le teaghlach trom maoth an earbsa rithe. Tha Calum Ruadh a nis far nach eil àit aig trioblaid no aig bàs. Far an robh e, bith ainm air chuimhne gu bràth, agus mar ola chùbhraidh air a dòrtadh a mach.

A leughadair, am miannaicheadh tu, an fhianuis cheudna bhi umad an uair nach bi thu ann ni's mò ? lean ceuman Chaluim Ruaidh, agus na muinntir a tha nis, tre creidimh agus fhoighidinn, a' seallbachadh nan geallanna.

GILLEASBUIG MACFAIDEIN.

TIGHNACLOICHE.

V.

Bha teaghlach Thighnacloiche beò gu fialaidh, càirdeil, a' gluasad an taobh a stigh do chriocean a' ghràidh dhiadhaidh agus bhràithreil. Bha Mr. Tearlach a' giùlan thorraidhean a bha a' nochdadh gu'n robh a thoil ann an *gràs* agus ann am *freasdal* cuimte ri toil an Athar Nèamhuidh. Ghabh Rob Ruadh tlachd ann an slighe Dhé; uime sin dh'òrduich agus choimhead an Tighearna a cheumanna gu léir. Mar Rut o shean bha Mairi Bhàn 'na mnaoi shubhailceich, innte bha cridhe Rob ag earbsadh. Maith dh'ìocadh i 's cha b' e olc do a cailinnibh 's d' a nàbuidhibh. A teine-se cha rachadh às 's an oidhche fhada gheamhruidh; oir le lion agus olaunn bha culaidhean dà-fhillte aice air son a teaghlaich, mar so dh' aithnichteadh muintir a tighce 's na comhlain air sàbaid is air seachdain. Ann an deadh dheanadas agus ann an seirc thug Mari Bhàn Airidh-dhubhairidh bàrr air mòran. Ghràdhaich a Dia i; dhuaisich a maighstir i; mhol a fear i; agus bheannuich a clann i.

M' an dealaich sinn ri Para Beag d' an d' thug cuid d' ar luchd-leughaidh mòr spéis, feudar a ràdh gu'n robh e 'na dhuine stéidheil stuama gu latha a bhàis. 'Nuair a stad e do'n chiobaireachd bha Seònaid is a' chlann gu beothail slàinteil, le crodh caoraich is mogan airgid aca. 'Na dhéigh so bha Pàraig fad iomadh bliadhna 'na thuathanach measail ann an *Uchd-a-mhuileinn*.

Ré na h-ùine so bu tric a thachair e féin is am ministear air a chéile. Air uair do na h-uairean arsa Mr. MacMhuirich ri Pàraig "tha mi toilichte fhaicinn a Phàraig gu 'n do stad thu gu buileach a bhi a' caitheamh t'ùine is t' airgid an *tigh-òsda* Chaluim Oig." "Gu robh maith agaibh," arsa Pàraig, "tha nis àireamh bhliadhnachan o nach do rinn mise *buideal uisge-bheatha* do 'm chorp an tigh Chaluim. Oir cha ghuidhinn do m' nàmhaid a dhol a cheannach *bathar-bàis* a' ghrùdaire." "Cha'n abair mi tuilleadh mu'n chùis so," arsa Pàraig, "oir tha e nis air tighinn gu m' chuimhne gur h-i *nighean òsdair* a tha pòsda agaibh féin."

Choinnich Fear Chilla-rudha agus Fear Uchd-a-mhuileinn uair eigin eile 'na dhéigh sud "ach thuirt," am ministear ris an tuathanach, "gu dé tha thu dol a dheanamh de Rob beag do mhac." "Cha'n urrainn mi fein a smuainteachadh de 's urrainn e dheanamh, mur dean mi ministear dheth," arsa Pàraig.

Ann a bhi a' leigeadh slàn le *buachaille* Chilla-rudha agus le sean chobair Thighnacloiche feudar innsadh gu' m bheil aon do shliochd Phara Bhig 'n a mhinistear soisgeulach cliùiteach ann an Canada Uachdarach.

Bha teaghlach mòr aig Rob Ruadh, ach bha iad a nis an comas cuideachadh leis a muigh agus a stigh. Bha'm balachan a bu sine an ceann na buachailleachd, is bha na caileagan a' deanamh na searbhantachd le am màthair.

Dh' éirich gu h-obann aig an àm so cogadh fuileachdach ann an *Ur-threabhachas* Breatunnach an tìr chéin. Ràinig an sgeul catha so an rioghachd gun dùil ris, agus do bhrìgh nach robh gu leòir do shaighdearan

ionnsuichte deasail aca thàinig reachd a mach gillean a cho-éigneachadh a dhol do'n arm. Ràinig buidhinn Ile a thogail ùr-fheachd cogaidh air son na chùise so. 'Nam measg-san a chaidh a ghlacadh a dhol do'n arm dhearg bha a' mac a bu shine aig Rob Ruadh. Bha so gun teagamh cruaidh air Rob is air Mairi, ach o'n bha iad a' creidsinu gu'n oibricheadh a' h-uile ni chum maith dhoibh, cha chualas gearan às am beul.

'Nuair a chuala Mr. Tearlach gu'n robh Tearlach beag a' ghnìomh air a ghlacadh gu bhi 'na shaighdear, cha d' thuirt e facal ri Rob no ri Mairi gus an d'fhuair e cùisean atharrachadh. Dh' fhalbh e far an robh buidhinn an rìgh agus thairg e e-féin doibh air chumha gu'n leigeadh iad mac Rob fa sgaoil. Chaidh so a dheanamh. M' an do dh' fhalbh e thiomnaidh e gach ni bh' air làr a' bhaile do Rob Ruadh. Bha'n gnìomh, a bhean is a theaghlach gu brònach deurach an là a dh' fhalbh Fear a' Bhaile do'n arm.

An ceann àireamh mhòr bhliadhnachan thàinig Mr. Tearlach dachaidh an déigh iomadh euchd gaisgeil a dheanamh 's an arm, agus e nis air àrdachadh gu inbhe Còirneil.

Bha gàirdeachas Rob is Mhairi do labhairt 'nuair chual iad gu'n robh an cùl-taice fiùghail Mr. Tearlach a' tighinn dachaidh gun leòn gun dochann. Thilg Rob an diollaid air an làir ghlais 's cha b' fhada gus an robh an drochaid-iaruinn is an traigh-mhòr air a chùlaobh 's gus an do ràinig e Leòdamas a choinneachadh a' Chòirneil.

'Nuair a thàinig iad gu Tighnacloiche thionail uaislean is islean a thoirt cuirm fhàilteachail do'n Chòirneal Ileach. Dh' aithris Mr. Tear-dhoibh ann an òraid shuàsmhoir cuid do na gàbhaidhean as an d' thàinig e. Dh' innis e doibh gu'm b' iad briathran Rob Ruaidh 'nuair a spraigh am fùdar aig an toll chlach as an do thogadh Tighnacloiche a rinn greim air inntinn-san agus a rinn e an ni a bha e.

"Cha deach mi riamh," ars' an Còirneal, "sìos gus a' bhlàr-chatha gun m' anam earbsadh Rìsan a ghleidheas e gu là a theachd a rìs."—S. L.

—:o:—

GEOIREIS BHARDAIL.

AIRGIOD.

C'ar-son a ta an t-airgiod math!
An neach tha falamh tha gun rath,
Neach aig am bheil tha 'n dòruinn chiaìn,
Neach aig an robh aon uair tha 'm pian.

AN LEIGHEAS IS FEARR.

Aoibhneas, Measarrachd is Fois
Caomhnaidh do 'n Lìghich' teas a chois.

AN CRIDHE ANSHOCRACH.

Tha chlach-mhuilinn 's cridh' an duine a' dol cuairt air chuairt a ghnàth
Mur 'eil ni aca ri mheileadh meilear leo iad féin 'sa' bhràdh.

GRADH CRÌOSDUIDH.

Bha an gràdh aon uair mar theine, teas is comhfhurtachd thug beò;
Ach mo thruaighe! chaidh a mhùchadh, tha e nis a mhàin mar cheò.

FIOS COITCHEANN.

Tha a' Chléir anns am bheil e air tiodhlac iomchuidh a thoirt do 'n Olla Urr. Cléireach an Cille-mhàillibh mar chomharradh air am meas air.

Tha an t-Urr. A. Camaron Rentoin, air a' Bhuidheann Ghàilig a b' àbhuist da a theagasg fhosgladh às ùr an Glaschu.

Chaochail an t-Urr. D. Matheson minister Gheàrrloch o cheann ghoirid. Ràinig e aois ceitheir fichead bliadhna.

Tha an t-Olla Mac Callum am Millport a' deasachadh bàrdachd *Mac Mhaighsteir Alastair* a cur a mach às ùr. Tha sinn an dòchas gu'm bi a' Ghàilig air a sgriobhadh le tomhas de ghloine, nì ris am bheil dùil againn o làimh an uasail ionnsaichte.

Tha eagal mòr anns na h-Innse an Ear gu 'm feud gort éiridh am measg an t-sluaigh. Ma 's e agus nach sil uisge mu 'n bhliadhn' ùir bidh barrachd mòr dhaoine agus a tha am Breatunn ann an cunnart gorta. Bha gort mhòr anns a' chearn cheudna o cheann beagan bhliadhnachan leis an d' fhalbh mu thrì muilleine sluaigh. O'n àm ud tha rathaidean mòra air an deanamh agus aimhnichean air an gearradh feadh mòr fhar-suinneachd an fhearainn. Tha gach oidheip air a deanamh a chum a' ghort a choinneachadh.

Tha an dràsd na Gàidheil an Glaschu às gach cearn a' caitheamh mòran neirt mu choinneimhean caidreach. Cha 'n iarrtusach leinn 's cha 'n urrainn sinn sgeul a dheanamh oirre so fa leth,—tha iad cho lìonmhor. Chaidh sinn a dh' fhaicinn rud math dhiubh am bliadhna agus an uiridh, ach cha 'n fhuilig ar féin-fhiosrachadh agus na chunnaic sinn duinn a 'n moladh. Tha e ionmhuinn gu 'n coinnicheadh luchd-dùthcha agus còlaich air a chéile, ach cha 'n 'eil sinn a' creidsinn gu 'm bheil iad idir a' gabhail na dòighe ceirt na gu 'm bheil na rùin cheart aca fa 'n comhair. Mu so tha sinn ag aontachadh leis na chan Ministear Eaglais Chalum Chille an uiridh aig na coinneimhean Muileach is Ileach. Mur atharraich iad an dòighean cha ruig iad a leas dùil a bli aca ri gnùis ministeirean an t-soisgeil.

Tha Fàrdach Fhinn a' sìneadh a mach a freumhan an Glaschu air dòigh no dhà am measg nan Gàidheal anns a' bhaile sin. Bha coinneamh chitil air a gleidheadh an comhcheangal rithe, o cheann ghoirid an t-Ard Theampullach Fiachail Eòghan Mac Dhùghaill 's a' chathair; bha a' choinneamh fosgailte do na h-uile. Bha an Talla anns an robh iad cruinn cho làn agus a chumadh e. Tha sinn a' creidsinn gur h-ainneimh a chunneas a leithid de thàlant citil is bàrdachd Ghàidhealach còmhla aig an aon àm. Bha an triùir bàrd Gàidhealach a s' mò a th' againn an làthair. Bha cùig bàird ann air fad. Triùir dubh sin buinidh do 'n Fhàrdach féin o 'm faigh sinn cliù na deocha làidire ann am bàrdachd mun ruith mòran ùine. Cha 'n 'eil fhios againn an robh o làithean Oiscin na h-uiread de bhàird Ghàidhealach cruinn còmhla anns an aon àite.

Thachair sgioradh cianail do *Steamer* Fhrangach eadar so agus *America* o cheann ghoirid. Bhàthadh dá cheud agus sè thar fhlichead a dh' annaibh leis an sgioradh ud.

BRATACH NA FIRINN.

PAIRT 2.]

Februari, 1874.

[LEABH. II.

DROCHAID NAN GAIDHEAL.

“Gu dé mar a tha thu?” thuirt Gilleasbuig Tiridhsteach ri nìghneig òig smachdail, ’s e cur fàilte chridheil oirre; “Cha d’fhalbh thu a dh’ Uibhist fathast? Bha thu ’g ràdh rium aig *soirce* nan Uibhisteach gu’n robh thu falbh air an ath sheachduin. Ach ’s tu-fhé a tha ann fathast, a Mháiri; bha fhios agam nach fhalbhadh tu; tha cuideigin ann an Sràid Uilleim ———” “Cha’n’eil duine ’sam bith; thuirt ise, “Stad a d’ choinne, ’Illeasbuig, cha téid tàmh ort; ’s i an droch uair a chum mise gus an so.”

“C’ àit’ an d’ fhàg thu Ceit an diugh?” thuirt esan; agus beagan ioghnaidh air nach robh Mháiri cho sunndach no cho cridheil agus a b’ àbhuist di.

"O," arsa ise, "cha'n fhaic thu Ceit air an Drochaid là Sabaid tuilleadh. Tha i an diugh 's an t-searmoin, far am bu chòir dhuitse agus dhomhsa a bhì cuideachd, agus cha b' ann a mach mar so air sràidibh Ghlaschu. Fhaic thu féin nach nàrach na bheil an sin do ghillean 'n an seasamh mar charraighean ri taobh na Drochaid, a' clabais ris na caileagan a théid seachad. Agus gar h-ìad Gàidheil a ta an sin gu h-ìomlan. Cha'n'eil ioghnadh ged thug na Goill 'DROCHAID NAN GAIDHEAL,' air an té so."

"Cha do shaoil mi, Mhàiri, gu'n robh thusa dol a thoiseachd air creideamh cosmhuil ri càch. Air son Cheit cha'n'eil innte ach té theag-mhalach co dhìh. Cha d' thugainn mucag air a diadhachd-se. Chaidh i an eaglais an diugh a choinneachadh Aonglais. Sin agad a thug ann i."

"Ma ta, cha chreid mi," arsa Màiri, "nach b' fheàrra dì a choinneachadh 'san eaglais fhé na air an Drochaid, far an àite searmoin nach cluinn i ach na mionnan a's nambasaidhe. Cha 'n e Aonghas no fear eile a thug Ceit do'n eaglais an diugh; ach tha i gabhail nàire di féin mar nighinn mheasail a bhì tighinn gus an Drochaid a choinneachadh ghràisgean nach fhaicear ann an searmoin o ràidhe gu ràidhe. Cha tig mi fhé ann tuilleadh aon ùine a bhios mi 's a' bhaile."

"O nach tusa a dh'fhas diadhaidh a dh' aon là," thuirt Gilleasbuig.

"Dh' fhàs mi cho diadhaidh a sid," thuirt ise. "Theirinn riutsa cuideachd ma tha meas 'san agad bith ort féin gun thu sheasamh am measg nam ballach dubha a tha cumail suas na Drochaid air là na Sabaid."

"Ma ta, nam biodh na cailean gun bhì tighinn mu'n cuairt cha 'n fhaicteadh na h-uiread do na ballaich ann."

"Uh, feudaidd thusa do lethsgèul a ghabhail. Ach trobhad suas Sràid an Dòchais agus innsidh mi dhuit fhad agus a bhitheas sinn a' feitheamh gus a tig na h-eaglaisean a mach gu dé a thug air Ceit dol an eaglais." Mar so labhair Màiri 's i toirt ceum air a h-aghaidh agus i ag amharc air uaireadair mòr an oisein.

"Tha mi coma ged a théid," thuirt esan; "o'n tha a leithid a ghràin agadsa do'n Drochaid. Chì sinn co-dhiù mar a thig Ceit a mach am fan i ri Aonghas. Seasaidh sinn mu choinneamh na h-eaglais a bhios, is chì sinn esan a' tighinn a mach, agus mar a thig ise o'n té shuas."

A suas Sràid Iamaica thòisich Màiri air innseadh do Ghilleasbuig mu athair Cheit.

"Ach," thuirt ise, "ged a dh'innseas mise duitse e cha 'n fheud thu gaoith a thoirt air a' d' bhlìibh. Thàinig a h-athair às a' Ghàidhealtachd gu bhì leò aig am na Nollaig; ach b'ì Bliadhn' Ur shearbh dìse agus d'a bràthair agus d'a piuthair i. Tha fhios agad fhé mar a tha iadsan cosmhuil ruinn fhé air fad. Cha bhiodh Ceit is Sine tric 's an eaglais; is cha bhiodh oidheche Shathurna nach tigeadh Dòmhnall is Donnachadh dhachaidh gun ghleidheadh cas aca le daoraich. Bha so air fad air innseadh do 'n athair mu'n d' thàinig e. Bha so a' cur deuchainn airsan a bha 'na fhoirbheach 's an eaglais gu'm biodh a theaghlach cho mi-rianail. Oidheche na Calluinn mu'n do thòisich e air an leughadh thug e dhoibh gu cruaidh e mu dhol gus an Drochaid air là an Tighearna, mu nach robh iad a' dol do'n eaglais, 's mu 'n mhisg. Bha iad ach beag ag caoineadh

aige mu'n do stad e. Aig an ùrnuigh an déigh an leughaidh dh' fhàs e cho teth, agus dhìchuimhnich se e féin, agus chluinneadh tu e a' caoineadh agus a' glaothaich 's an ùrnuigh an taobh a mach do'n tigh. 'Na uairean chluinnt e mar so am measg nan cnoc fagus d'a thigh fhé. Ach se 'chuir iadsan 'nan éigin, agus gu sònruichte Ceit, gu'n d' thug a ghlaodhaich aige am *Policeman* a dh' ionnsuidh an doruis, 's gun e tuigsinn gu de a' ghlaodhaich a bh' ann a thaobh gur h-i a' Ghàilig a bh' aig an athair. Thòisich am *Policeman* air bualadh an doruis, is thòisich Ceit air caoineadh agus cha robh iomradh aig a h-athair air stad a dh' ùrnuigh, 's cha robh math dhise làmh a chur a chòir-san a thoirt rabhaidh dha." Thòisich na h-eaglaisean air tighinn a mach agus cha d'fhuair Màiri ni b' fhaide aig an àm ud.

(*Ri leantuinn.*)

—:—

TEAGASG NAN AITHRICHEAN.

LE MR LACHUNN, LOCH-CARONN.

"Oir b'e deadh thoil an athar gu'n comhnuicheadh gach uile iomlanachd annsan."—Col. I., 19.

N'am faigheadh tusa do'n daoimean so uiread ri ceann na h-òrdaig, no uiread ri ubh bheag dheanamh e thu cho beairteach ris an Iarla Mhuir-each, no ri Diùc Ghordain, no ri Rìgh Seòrus; seadh,—dheanamh an daoimean so thu a' d' mhac do'n Rìgh a's àirde.

N'an rachadh innseadh dhuit, "Tha duine tighinn an àird an t-sràid ud shìos, agus togaidh e leis Creag-a-Ghobha air a mhuin," theireadh tu, "cha chualas duine riamh a dheanamh sin." Seadh n' an rachadh innseadh dhuit, "Tha duine tighinn an àird an t-sràid ud shìos, agus togaidh e leis an Toll-bùth air a mhuin," theireadh tu, "ni e'n dara cuid cho luath 's a ni e a' chuid eile." Ach n'an rachadh a ràdh riut, "Tha duine tighinn an àird an t-sràid ud shìos, agus togaidh e leis a' Chruith-eachd air a mhuin," theireadh tu, "Cha robh duine riamh ann a dheanamh sin." Ach an duine mu'm bheil mo bhonn-teagaisg a labhairt thog e uallach a bu truime na chruitheachd uile air a mhuin, 'nuair a thog e t'uallach salach-sa, agus m' uallach salach-sa air a mhuin; oir cudthrom aon anam gun ghràs bhriseadh e *aiseal* na cruitheachd. N' an rachadh innseadh dhuit, "Tha mac an Rìgh tighinn an àird an t-sràid ud shìos, agus còta do chlà-dubh air mar bhlitheas orra air a' Ghàidhealtachd againne shuas," theireadh tu, "cha b' e a thrusgan e." Is Iudhach thusa. Cha b' fhiach leis na Iudhaich an trusgan a bha air Mac an Rìgh. Chaidh innseadh do sgoilear, "Tha e tighinn an àird an t-sràid ud shìos, agus còta do chlà-dubh air." Fhreagair an sgoilear mar a fhreagair thu-féin, "cha b'e a thrusgan e." Ach a chionn nach bu mhaith leis e-féin a leigeadh às gun fhianuis a bhi air chaidh e far an robh an sgoilear, a chionn gu'm bu sgoilear e a bha 's an sgoil aige féin, agus dh' fhosgail e a bhroilleach do'n sgoilear, agus dh' fheuch e dha an rìonnag a bha air. 'Nuair a chunnaic an sgoilear an rìonnag a bha air, chuir sud thuige e, agus sgriobh e litir suas gu grad do Bhaile Lannuinn, am b' e Mac an

Rìgh a bh' ann gu cinnteach ; agus thàinig fios a nuas gu grad á Baile Lunnainn do'n Tigh-litrichean ud shuas, ag ràdh : 'Is e Mac an Rìgh a th'ann, thoir urram mhic rìgh, agus onair mhic rìgh, agus di-beatha mhic rìgh dha'. Nis is i an ùrnuigh an litir, is e flaitheanas Baile Lunnainn, agus is e an seòmar-uaigneach an Tigh-litrichean.

Bha fineachan an Taoibh-tuath uaireigin air an roinn 'n an treu bhan mar tha Gordonaich, agus Guinnich, is clann Choinnich ; agus bha ceann-cinnidh air gach treubh dhiubh, agus bhitheadh gach aon diubh a' deanamh uail à cheann-cinnidh féin. An uair sin, bha nì's mò do ghaol nàdurra am measg muinntir na tha an dìngh eadar muinntir a tha ag aideachadh Chrìosd, agus ag aideachadh an t-soisgeil. Ach n' an tach-radh fear àrdanach dhiubh ri fear bochd anns na luideagan dh' fheadraich-eadh e, "Co an fhine d'am bheil thusa," theireadh ain fear àrdanach, "seadh, ma ta cha'n fhiù thu bhi air t'ainmeachadh uirre." Theireadh am fear bochd, "is beairteach m' fhear-cinnidh." Nach cluinn thu sud, anam bhochd. 'Nuair a thachras fear na toibheuma riut a bhitheas ag ràdh, nach 'eil giobag do ionracas Chrìosd air do dhruim, no peighinn creidimh a' d' phòcaid, feuch gu'm bi thu a' deanamh uail á t'Fhear-cinnidh an neach mu'm bheil mo bhonn-teagaisg a' cur an cèill, gu'n do thoilich an t-Athair gu 'n gabhadh gach iomlanachd còmhnuidh ann.

Ann an tìribh eile tha teine-dealanaich a' teachd a tha a'sgrios thighean agus a' deanamh mòr chall, ach fhuair iad a mach inneal—slat iarunn air a cur suas os ceann an tighe, agus a bunn suidhichte 's an talamh, a tha bacadh sin ; oir an uair a tha an dealanach a' tighinn, tha i a' bualadh air an t-slait iarunn, agus tha'n t-slat 'g a glacadh, tha an talamh 'g a slugadh, agus an tigh air a theàrnadh. Agus, sin, anam, mar, a chaidh Crìosd a chur suas os ceann tighe t'anamsa. An uair a bha corruich Dhé an crochadh os a cheann thàinig a chorruich agus bluail i Crìosd ; ghlac a dhaonnachd i, agus shluig a dhiadhachd i, agus chaidh t' anamsa a theàrnadh.

Tha sibh a' faicinn na h-aimhne ud shuas—amhainn Inbhirnis. Agus is aithne do mhòran agaibh an loch ás am bheil an amhainn a' teachd. Agus o'n uair a bha an saoghal ann bha'n loch a' cumail ris an amhainn, agus an amhainn a' tarruinn ás an loch agus bithidh an loch a' cumail, ris an amhainn, agus an amhainn a' tarruing a's an loch am feadh a bhitheas an an saoghal ann. O'n uair a chaidh cùmhnant gràis a shuidheachadh, agus o'n uair a chaidh an soisgeul a shearmonachadh ann an gàradh Èdein, bha diadhachd Chrìosd a' cumail ri a dhaonnachd, agus a dhaonnachd a tarruinn ás a dhiadhachd, agus e a' beathachadh a phobuill anns na meadhonan ; agus bithidh a dhiadhachd a' cumail r' a dhaonnachd, agus a dhaonnachd a' tarruinn ás a dhiadhachd, agus e a' beathachadh a phobuill anns na meadhonan am feadh a bhitheas an saoghal ann.

Ach tha thusa ag ràdh ; tha mi a' faicinn sin, ach tha mi a' faicinn an uair a tha an amhainn a' teachd a nuas agus a' bualadh air colbh roinn na drochaid, gu'm bheil an colbh a' sgoltadh na h-aimhne o chéile. Och, anam ! is ann tha thusa an tràth so a' sealltuinn air taobh shuas a chuillbh, ach seall air an taobh shìos ; oir an uair tha'n amhainn air dol seachad

air a' chobh tha i dol 'n a chéile, agus tha i dol a steach 's a' chuan, agus cha dealuich i tuilleadh. Agus an uair a théid thusa seachad air carragh-sgoltaidh a' bhàis théid thu a steach maille ri Criosd ann an cuan a' ghaoil agus an iongantais far nach dealuich sibh tuilleadh.

—:—

NOIMHEACHD EIGIN.

Bliadhna mhaith ùr dhuibh. Tha gràdh do chuspairean éigin nuadh freumhaichte ann an anam an duine. Tha Pol a' cur as leth muinntir baile na h-Aithne gu'n do chaith iad an ùine uile ri innseadh no ri cluinntinn noimheachd éigin. Ach am measg nam mòr nuadh nithean air an robh na Greugaich ealanta gheur-inntinneach eòlach, bha iad aineolach air Dia, oir bha iad ag aoradh "Do'n Dia Neo-aithnichte." Cha b' aithne dhoibh an *t-slighe nuadh*; cha robh iad an seilbh air *crìdhe nuadh*; 's bha iad 'n an coigrich do'n *nuadh-bhreth*. As eugmbais aithne air na nithean nuadh so bha eòlas an t-sluaigh so 'na aineolas agus an gliocas 'na amaideachd.

Beannachd, slàinte, agus fàilte nuadh dhuibh a Ghàidheil mo rùin a tha 'n ur seasamh air stairsnich doruis bliadhna ùir. Tha cuid agaibh am measg chàirdean is dhachaidhean, naimhdean is bhuairidhean ùra. Tha cuid agaibh làn dòchais le toil is crìdhe sochruichte air ùr-nithean éigin, thoir an aire 'nuair a thogas làmh ùr an cùirtean dìomhair a tha sgaradh na bliadhna ùir o'n t-seana bhliadhna gu'n iarr thu solus, gliocas is neart nuadh gus a' cheud cheum a thoirt air an t-slighe chumbainn a tha treòireachadh gus an *Ierusalem Nuadh*. Tha sìorruidheachd do shonas no do thruaighe an crochadh air do cheum !

Thachair dhomh bhi uair ann an tigh caraid aig a' bhliadhna ùir. Shuidh an teaghlach gu léir tosdach smuaineachail a' feitheamh gus an do rugadh a' bhliadhna òg. Cho luath 's a thachair so, dh' éirich fear an tighe 's chuir e fàilte le pòig air a chéile-phòsda agus air a' chloinn a thug Dia dhoibh. Ghlac e 'n sin an *Salmadair* agus am *Biobull* Gàilig 'na làimh agus le gràdh 'nan crìdhe, s le iobairt-mholaidh 'nam bilean lùb an teaghlach an glùn ag analachadh a mach ùrnuigh thaingeil a' chreideimh agus na h-carbsa air stòl coise "*Aosda nan Làithean*, maille ris nach 'eil atharrachadh no sgàile tionndaidh, aig am bheil mìle bliadhna mar an là 'n dé 'nuair a théid e seachad, agus mar fhaire anns an oidhche."

So cleachdadh Gàidhleach a chunnaic an duine so an tigh athar, agus air nach cuala mi riamh iomradh am measg nan Gall. Tha sinn an dòchas gu 'n lean iomadh teaghlach Gàidhleach, aig a' bhliadhna ùir so ar n-aithriche diadhaidh 's a' cheum chliùiteach so.

Mar eisimplir do fhir agus do mhnathan aosda feudaich mi ràdh gur ann a réir coslais air madainn *Latha Nollaig* a chaidh *Simeon* agus *Anna* o shean do'n teampull a dh' fhaicinn Iosa agus a mholadh Dhé air son a *Thìodhlaic Do-labhairt*. Thugadh pàrantan agus clann ar dùthcha fainear gu'n robh Ioseph, Muir, agus an *Leanabh Iosa* air a' cheud là do'n bhliadhna ùir ann an tigh na h-ùrnuigh. Seachnadh na Gàidheil agus rùnaicheadh iad gu'n seachainn iad air là tùs na bliadhna agus ré na bliadhna

gu h-ìomlan gach teampull is teaghlach anns nach faighear *Iosa* 'na shuidhe 'nam meadhon araon 'g an éisdeachd agus a' cur cheist orra.

'S aithne dhuinn 's a' Ghàidhealtachd pàrantan diadhaidh aig am bheil an Dun-éidean an Glaschu, an Grianais agus an Gobhan mic a ta a' caith-eamh am maoin le beatha struidheasaich. Cuimhnicheadh na mic so ann an tìr an dòchuimhne agus am fadachd-às air comhairlean gaoil agus air ùrnuighean gràidh am pàrantan caomha. Thigeadh na mic so an toiseach d' an ionnsuidh féin, agus an sin pillidh iad 'nan cridhe, 'nan gràdh, agus 'nan caoimhneas r'an aithrichean às an do dh' fhàisg iad iomadh deur agus osan.

'S mòr a chreach am *Bàs* o'n àm so'n uridh, ann an sgiorraidhean air muir 's air tìr 's iomadh cridhe bhrist e, 's lìonmhor cagailt a dh' fhalmbhaich e, 's do-àireamh iad na bantraichean 's na dilleachdain a dh' fhàg e caoidh na thugadh uatha, bi thusa leughadair deas oir cha'n eil fios agad nach tu féin an ceud neach a ghairmeas *Rìgh-nan-uamhas* à tìm a steach do'n t-siorruidheachd. Feuch nach glac a' bhliadhna ùr thu le d' reason millte le misg, le mionnan a' d' bheul agus le bréig a' d' làimh dheis, ma's i so do chliù an àite an òg-bhliadhna a chur fàilte ort 's ann a bhitheas i ann an gruaim riut; oir a's teachdaire dileas i a ta 'g ràdh riut a bhi ri faire agus ri h-ùrnuigh o'n nach 'eil fhios agad ciod i 'n nair 's an tig *Mac an duine*. Bliadhna mhaith ùr agus mòran diubh do chairdean na *Brataich*.

TURUSACH.

GNOTHUICHEAN GAILIG.

'Tha sinn a' tuigsinn gu 'm bheil oidheirp air a deanamh am measg chuid le cuideachadh laoch mar tha *Principal Tulloch, Celtic Review* a chur air chois.

Thug *Deasaiche* an *Celtic Review* 's an Fhraing, air dha iomradh sgrùdachail a thoirt air "Transactions" Comunn Gàilig Ionar-Nis, aire agus cliù shònruichte do na sgrìobh an t-Urr. U. Ros, Baile-Bhòid air "Litreachd Ghàilig."

Tha dà fhòghlumaiche, *Mr George Clement Boase*, agus *Mr William Prideux Courteney* a' toirt a mach obair fhiachail anns am faighear mòran mu Sheann Ghàidheil Shasuinn. Is e ainm an leabhair, "*Bibliotheca Cornubiensis: a catalogue of the writings both manuscript and printed, of Cornishmen, and of works relating to the county of Cornwall, with biographical memoranda and copious literary references.*"

'Nar measg féin tha obair mhòr Ghàidhealach a' dol air a h-aghaidh ann an làmh an Urr. A. Camaron, Rentoin. 'S i an obair so "Foclair Freumh-Choimeas nan Cànaichean Gàidhleach," &c. 'Nuair a thig an "Comparative Lexicon" so a mach bidh e 'n a "charragh Gàilig" air an amhaire na Gàidheil gun teagamh le uail. Tha "carragh Gàilig" allail againn cheana ann an obair Oisein leis an Olla ionnsaichte an t-Urr. G. Cléireach.

Tha Dr. Ebrard, Erlangen, an Diadhair Gearmailteach, a tha cho fòghluimte anns a' Ghàilig ag iomradh anns an obair mu dheireadh a chuir e mach air dòigh chliùiteich air "Eachdraidh Ceud linne na

h-Eaglais Albannaich," leis an Olla Maclachlainn. 'Tha Dr Ebrard ag ràdh gu'n do dhearbhadh an t-Olla Maclachlainn gu soilleir anns an eachdraidh chomasaich ud gur h-ann *Presbyteriach*, agus nach ann *Easbuigeach* a bha an *Eaglais Chùilideach*, no an Eaglais a phlanntaich agus a thog Calum-cille anns a' Ghàidhealtachd agus feadh na h-Alba. Gheibh sinn ainm an Olla Mhic Lachlainn gu tric am measg nan Gearmailteach agus nam Frangach a tha ag sgrìobhadh mu na cainntean Gàidhlicheach.

:o:
CUMHADH DHAIBHIDH.

Os ceann Shaul agus Ionatain.—ii. Sam. i. 19—27.

O! tionnsgain m' fhonn le tùirse trom gu luaidh,
 Mar thuit an rìgh, nach pill o'n strìth le buaidh;
 Oir Israel siar, a mhais', a mhiagh 's a thrèid
 Luidh air an t-sliabh, ach dhears a ghrian 's a ghlòir.
 'S a shléibhteann uain', mu'n tric rinn suaimhneas tàmh,
 Cha chluinn iad fuaim ach caithream-buadh' nan nàmh.
 Biodh tosd 's an t-saogh'l,—oir thuit na laoiach le'm beum,
 'S air slìos nam beann tha 'n sgiath 's an lann gun fheum:
 'S their Gat nan dée, "Mo ghaigich féin thug buaidh,
 A's Iudah ghéill—biodh ainm a Dhé gun luaidh."
 O 'shléibhteann àigh! an dealta tlàth cha bhraon
 Mu 'r slìos gu bràch, 's a' mhaise dh'fhàg an raon;
 Oir thuit na slòigh—bha 'n sgiath gu 'm fòir gun stàth,
 A's shearg fo leòn am mais', am beò, 's am blàth.
 Thuit rìgh nan euchd—thuit òg nam beus gun bhuaidh,
 'S an tosd a' bhàis am measg an àir tha 'n naigh;
 Ach 's tric a sheinn an saighde srann sa' bhàr,
 'S a' bhoills' an lann gu sgrios an nàmh san àr.
 Bu ghràdhach, caoin 'nam beò na laoiach a thréig,
 A's thuit iad còmhla, 's luidh fo leòn an éig.
 Mar fhìreun speur bha 'n lùgh an réidh nam blàr,
 'S mar phrionns' na frithe, treun gu strìth nan àr.
 A nigh'nan Iudah, guilibh dlùth 'ur deòir,
 'S ur caoidh mu'n rìgh a dhiol dhuibh riomhadh òir,
 Chuir loinn a b' àird' air éideadh b' àillidh sgiamh,
 'S a shoillsich sròl nan leug bu bhòidheche fiamh.
 O' uim' thuit na slòigh bu bhoillsgeil glòir fo'n cruaidh,
 'S am bratach ghéill, bu 'Treòir nan treun gu buaidh?
 'S an gàirdean treun bu reachdmhor beum gun chlàth,
 'S an làn-shùil fann bhiodh laiste 'n àm na strìth?
 O òig nam beus! a thuit fo bheum nan daoi,
 Bu chaomh rium féin, 's tu fàth mo dheur 's mo chaoidh—
 An òg-bhean chitinn cha taisbein tùs a gràdh
 D'a céile óg, mar nochd thu dhomh-sa bàigh.
 Tha bròn ga m' chlaoidh, 's is tric le d' chuimhn' mo dheòir!
 Mo chreach! mo chràdh! tha 'm fùran àigh gun treòir!
 O' uim' thuit na slòigh? Bha'n sgiath gu'm fòir gun stàth,

A's shearg fo leòn am mais', am beò, 's am blàth.
 'S their Gat nan dee, "Mo ghaigich féin thug buaidh ;
 A's Israel ghéill—biodh ainm a Dhé gun luaidh ;"
 Ach Iudah ait gu'n seinn 'n uair 's frasaich' dedòir,
 "'S e Triath nan speur mo 'Thaice threun 's mo 'Threòir."

A. M. .

—:o:—
 AN FHAIRGE SHALAINN.

Tha'n fhairge so againn fo ainm no dhà 's an Sgrìobtur mar tha *Mur a' Chòmhnaird* agus an *Fhairge 'n Ear*. Thug na Greugaich mar ainm

uirre an *Fhairge Mharbh* a thaobh cho trom, marbh, neo-ghluasadach 's a tha an t-uisge aice, agus do bhrìgh a thaobh a gné nach urrainn seòrsa air bith éisg a bhi beò innte. Tha Ioséphus a' labhairt uirre fo'n ainm an *Loch Asphalt* a chionn na tha do phic-thalmhainn r' a faotainn air aghaidh a h-uisgeachan agus mu 'cladaichean. Their na h-Arabaich rithe *Bahr Lout*, no Muir Lot. Tha ainm eile aca oirre *Bahr Mutneh*, 's e sin an *Fhairge Dhroch-bholtrach* a thaobh an fhàileidh bhréin lobhta a tha d'a h-uisgeachan. Tha'n Fhairge Shalainn air cuma ubh. Tha i còrr is dà fhichead mìle air fad agus mu thimchioll naoi mìle air leud; agus mu dheich mìle o'n dara ceann di tha rudha dol a mach air an taobh an ear aice a tha 'g a roinn gus nach mòr nach 'eil i 'na dà locha. Tha'n Fhairge Shalainn cuairtiche deas is tuath, sear is siar le cuocaibh corach is le beanntaibh àrda. Cha d'fhuir luchd eòlais a' chruinne-ché eòlas fathast air isleach cho ìosal ris an ionad 's am bheil na h-uisgeachan so a' tùmhaichd. Tha a' mhuir so dà cheud deug, ceithir fichead is dhà dheug (1292) troidh ni's isle na còmhnaid mara na Fairge Mòir (Mediterranean). Tha 'chuid a's doimhne do'n Fhairge Shalainn m'an cuairt air trì cheud deug is ochd (1308) troidh; tha a grùnnd mar so leth-mhìle ni's isle na fearann Iaffa agus mìle ni's isle na stéidh baile Ierusalem. Tha ni comharraichte air a thoirt fainear mu Mhuir a' Chòmhnaid agus 's e sin gu'm bheil mòran shruthan is aimhnichean a' sruthadh a steach innte is gun aon idir a' ruith a mach aisde; ach a dh'aindeoin so uile tha a h-uisgeachan an còmhnuidh aig an aon àirde gun at—gun mheudachadh. Tha so ag éiridh o theas neo-chumanta gaoith a' ghlinne a tha ag òl agus a' sìghadh suas an uisge. Tha cudthrom is saillteachd na Mara so do-chreidsinn; 's e salann searbh-bhlasda an ceithreamh cuid dheth; agus a bhlas mar shàile measgaichte le *salts* is le *quinine*. Ged tha 'n amhainn Iòrdan o'n àirde tuath a' taomadh a ghnàth a steach innte a tuitlean fallan cùbhraidh tha ise daonnan gun atharrachadh gné no staid cho geur gus an toir i deur air an t-sùil agus am fàg i frionasach an craicinn. Tha a h-uisge cho làidir gus am feud an neach a théid gu e-fein a nigheadh no fhalcadh innte luidhe air a dhruim le làmhan is casan togta an àird cho fad 's a thoilicheas e. 'S e sgeul aon ghuthach luchd-turuis gu'm feudadh neach codal tèaruine air uachdar na Mara so. Tha bàsmhoir-cachd, neo-thoraidheachd is luimead a' rìgheachadh mu bhruachaibh tosdach na *Fairge Mairbh*. "Tha'n talamh uile 'na phronnasg, 'na shalann agus 'na losgadh; cha'n'eil e air a chur, no toirt toraidh uaidh, agus cha'n'eil feur 's am bith, a' fàs ann, cosmhuil ri sgrìos Shodoim agus Ghomorrah, Admail agus Sheboim a sgrìos an Tighearna 'n a fheirg agus 'n a chorruidh," De. xxix; "Fearann beartach ni e fàs air son aingidheachd a luchd-àiteachaidh," Salm cvii.; "Cha 'n àitichear gu bràth i, ni mò ghabhar còmhnuidh innte feadh linn nan linn; cha suidhich an t-Arabach a bhàth an sin, ni mò ni buachaille an buaile an sin," Isa. xiii. 23. Tha *Muir Thiberias* féin troimh agus o'm bheil an amhainn Iordain a' sruthadh seachd fichead deug (340) troidh ni's isle na còmhnaid-mara a' *Mhediterranean*; ach tha gleann is cladhan Iordain a' leantuin air dol ni's isle gus am bheil iad a' ruigsinn ceann tuath na *Fairge Shalainn*. Tha'n salann a tha air faotainn mar ghaineamh air taobh siar na mara

so air a ghnàthachadh le muinntir Ierusalem ann an còcaireachd am bidh.

B' còlach Abraham, Lot, is Daibhidh air comharran is slios an na *Mara Mairbh*. An so bha Sodom is Gomorrah a chaidh a sgrios le teine is pronnasg o nèamh. Is brònach r' a thoirt fainear gu'm bheil an sluagh a tha a chòmhnuidh an nàbuidheachd na *Fhairge* so ciutach do na ceart pheacaidhean air son an do sgriosadh na Sodomaich.

—:o:—

AINIOCHD DO AINMHIDHEAN.

EAD. LEIS AN URR. T. MACLACHLAINN, LL.D.

Bithidh cùram aig an duine ionraic de bheatha 'aionmidh.

(GENATH. XII. 10.)

DUINEIDIN, 29mh Nobhr. 1875.

A CHARAID,

Chi mi 's na paipseirean-naigheachd fios gu bheil Cuideachdan nan 'Tramways' a dol a dh' ionnsuidh na Parlamaid a dh' iarraidh saorsainn o bhi dol na 's fhaide leis na rathaidibh aca, agus am measg chach, an rathad gu 'Stockbridge.' Tha mi a' creidsinn gu'n saor a' Pharlamaid iad o bhi fo fhiachaibh na rathaidean aca a dheanamh air bruthaich far nach b'urraim eich, cia b'e mar a chuireadh iad gu h-ainiochdmhor, an obair a dheanamh. Bha mi gu so gun chomas d'fhaicinn mu thimchioll 'Tramways' Dhuneidin, agus o nach 'eil suil agam ri bhi fada 's a bhaile, cha mhaith leam bhi na 's fhaide gun m'inntinn a leigeadh ris dhuith mu'n ni, agus fhiosrachadh eiod e tha an Comunn agaibh 'cur romha a dheanamh chum crìoch a chur air an ole mhòr a th' ann. Tha e duilich fhaicinn ciamar a 's urrainn luchd-riaghlaidh a' bhaile an lagh a chur an gnìomh chum eich a choimhead o obair thar tomhas, o dhroch càramh, agus o bhi air an cur a dh' obair ann an cor bochd, fhad 's a tha eich nan 'Tramways' mar a tha iad. Cha-n fhaod a bhi nach 'eil an dream a tha ag éigneachadh nam beathaichean truagh' ud a bhi ri saothair ghoirt a' tarruing suas 'Leith Walk' agus an Drochaid Thuath, gach là a' briseadh an lagha, maraon mar a tha e an aghaidh ainiochd do ainmhidhean, agus airson a bhi 'cur sìos seallaidhean 'us cleachdaidhean a dh' fhaodadh inntinn an t-sluaigh, 'us gu h-àraidh na h-òige, a thruailleadh; agus mar Cheann-suidhe Chomuinn thruasail oileanachaidh nam Baintighearn, a chomharraicheadh le Comunn Rìoghail Shassuinn airson bacadh a chur air ainiochd do Ainmhidhean, tha mi a' gabhail orm le dùrachd a bhi 'toirt fo'd aire am briseadh mòr so air an lagh. Is e mo bheachd nach urrainn iadsan a tha gach là a' faicinn na h-eich ud air leithid a dhroch càramh, iad fhéin a shaoradh o chionta mòr, ma leigeas iad dha dol air adhart, an aghaidh a' chòir a th' aig na h-uile creutair air caramh maith, agus cothromach, o lamhan dhaoine, gun labhairt 'n a aghaidh. Tha mòran de luchd m' còlais a' faireachadh gu bheil na h-eich a' faotainn anacothroim mhòir; tha cuid nach teid anns na carbadaibh idir, a' meas gu bheil e mi-laghail agus micheart a bhi 'g an tarruing an aghaidh bhruthaichean casa le h-eich; agus cha-n 'eil teagamh orm gu bheil mòran de mhuinntir a' bhaile a tha mi-thoilichte, nach 'eil ag iarraidh ach beagan brosnachaidh gu toirt orra bruidheann

air a chùis air achd 'us gu'n 'eisdear riu. Tha so ri fhaicinn ann an cuid de phaipeirean-naigheachd Dhuineidin.

Bha e air a mheas, am measg gach maith eile a bheireadh na 'Tramways' leo, gu'm bitheadh iad a' deanamh saorsainn mhòir do eich, auns na bruthaichean. Cha bkeag an t-aobhar mullaid do mhòran gur ann a thacair air chaochladh dhòigh, agus is dualach gu bheil iadsan, cho maith ris a' Chomunn agaibhse, a' sealltuinn airson leighis.

Is duilich a ràdh ciod an cunnart a dh' fheumas a bhi ann do dhaoineibh ri àm reothaidh. Theagamh nach 'eil na carbadan a 'siubhal's a gheamhradh. Ach ma tha, mar a tha iad a 'siubhal's an t-samhradh, feumaidh an cunnart a bhi mòr, maraon dhoibhsan a tha annta agus dhoibhsan a tha 'coiseachd, no a' cur each air an t-sràid.

Is éigin gur mòr a dh' fhuilingeas na h-eich thruagha o eagal 'us o phian,—eagal gu'n tuit iad, agus pian roimh an oidheirp ghoirt a th' aca ri thoirt air dol suas an diridh chasa, ni gus am bheil na beathaichean bochda, umhail, air am brosnuchadh le sgiùrsadh, an uair a tha an comas air failneachdadh—pian a gheibh innleachd na h-ainiochd doigh air a leigeadh orra an ùine aithghearr, chum an obair a th' aig na h-eich agus an luchd-cur ri dheanamh, a chiomhlionadh. Is do-dheanta dhomhsa m' fhaireachadh innseadh 'n uair a chi mi na beathaichean sin—ged a bha mi air mo chleachdadh ri eich fad mo latha. Tha fhios agam gu'm b' fhearr le h-each bàsachadh no nach deanadh e an obair aige, agus mar sin is aithne dhomh na tha e 'fulang an uair is éigin a bhrosnuchadh le sgiùrsadh goirt.

Is ro dhuiliche an sealladh 'Tramways' Dhuineidin a chionn agus, anns a bhichiontas, gu'm faic mi gu bheil ainmhidhean a' faotainn an deagh chàraimh an so, agus is ann is mò an dleasdanas gu'n togadh daoine an guth an aghaidh an droch ionnsachaidh a tha air a thoirt le cleachdadh nan 'Tramways,' a' teagasg mar a tha e ainiochd agus cion spéis do chor agus do chothrom ainmhidhean air fad.

Bha cliù mòr-air m'athair am measg luchd-ruith nan sionnach, airson mar mharcaicheadh e each-diùltaidh. Leis mar bha a làmh agus a chridhe leis an each, agus leis an eòlas a bh' aige air a chomas, bheireadh e air iomadh gàradh agus féith a leum, agus siubhal thar mòran de thalamh air nach robh e furasda coiseachd. Tha an t-each bochd air na 'Tramways' n a bheathach eile seach na h-eich mhaiseach mheannnach ud, mar nach ionnan na gillean tha 'g a chur agus am marcaiche seòlta, a bha o cheann leth-cheud bliadhna, air am muin sud. Ach airson sin, is aithne do'n each agus do'n mharcaiche a chéile; agus is urrainn neach ciallach, a mharcaicheas an t-each le seòltachd agus caoimhneas, toirt air an obair a 's cruaidhe a dheanamh le na's lugha de phian.

Cha-n 'eil e furasda innseadh an droch bhuaidh air inntinnibh nan gillean, agus gach neach a tha thimchioll doibh, a th' aig a bhi ag éigneachadh ainmhidhean gu h-obair a tha os cionn an comais. Tha cridheachan caoimhneil gun teagamh 'n am measg, oir is minig a chunnaic mi an t-each sàraichte air a laimhseachadh gu caoimhneil, agus na gillean 'g am marcachd le cùram, agus sin o na h-àitibh far an do thòisich a' bhruthaich; agus tha an cù a gheibhear cho tric a ruith r'an taobh air dheagh chàramh.

Cha ruig mi air innseadh mar a mhilleas droch càramh nan each aca inntinnean nan gillean, agus nan daoine eile tha timchioll doibh; oir is éigin gu'n cruaidhichear cridhe a bha a thaobh naduir caoimhneil, le bhi gach là fo fhaichaibh a bhi 'taisbeanadh ainiochd, chum aran a chosnadh leis. A thuilleadh air a' bhuaidh bhitheas aige air na gillean bochda féin, is éigin gu'm bi e 'n a aobhar air iomadh briseadh lagha leo an deigh so, agus cha-n urrainn e gun bhi 'g an deanamh suarach mu fhulangais ainmhidhean thruagha, agus mu na laghan a tha chum an dion.

Cha bheag na nithean so; an uair a tha Parlamaid na rioghachd a' rùnachadh airgid mòr a chaitheamh air sgoilean chum foghlum an t-sluaigh, tha e 'n a dhleasdanas soilleir a bhi toigheach nach deanar dimcas follaiseach air na fiachan fo 'm bheil an lagh, agus spéis do dheadh bheus, agus do mhaith theaghlach a' cur dhaoine, ni air am bheil cinneachadh na rioghachd cho mòr an crochadh, agus an ni àraidh air sgath am bheil sinn toileach airgid nan sgoilean a phaigheadh.

Air dhomh m'inntinn bhi làn de'n aobhar so, is e mo dhùrachd aire a Chomuinn aig am bheil thusa 'n ad rùnair a sheòladh d'a ionnsuidh, agus an dòchas a leigeadh ris, gu'n cleachdar meadhonan air ball chum an lagh a chur an gnìomh, agus chum casgadh a chur air gnè theagaisg a tha calgdlhireach an aghaidh na tha e ag agradh.

Is mise,

Gu Dileas,

BURDETT COUTTS.

Do Rùnair a' Chomuinn Albannaich
chum bacadh a chur air ainiochd do Ainmhidhean.

Is e lagh na Parlamaid,—‘Ma ni neach air bith’ . . . ‘ainmhidh a bhualadh gu h-ainiochdmhor, a chur ro luath, droch caramh a thoirt da, no a phianadh, no daoine eile a bhrosnachadh no a tharruing gu a bhualadh gu h-ainiochdmhor, a chur ro luath, droch caramh a thoirt da, no a phianadh, bithidh na h-uile neach ciontach de so a dheanamh fo fhaichaibh suim a phaigheadh mar pheanas nach bi os cionn cuig puinn Shassunnach, airson gach uair a gheibhear e 's a chionta.’

—:o:—

EOLAS FEUMAIL.

Thugadh *coffee* do Shasunn a' cheud uair anns a' bhliadhna 1641 còrr beag is da cheud bliadhna roimhe so.

'S e cudthrom coitcheann eanchainn fir trì puinn gu leth; eanchainn mnà dà phuinn is aon ùnna deug.

Tha cridhe duine fad latha a' bualadh fagus do cheud mìle buille (92, 160).

Tha dà cheud is dà fhichead (240) cnàimh ann an corp an duine.

Ithidh bò ceud puinn biadh fearach 'san latha.

Ni aon bhò ochd, trì fichead, is ceud puinn ime 's a' bhliadhna.

Leann air a chleachdadh mar dheoch ceithir cheud bliadhna is ceithir (404) roimh theachd Chrìosd.

Fion air a dheanamh am Breatunn anns a' bhliadhna dà cheud trì fichead is sè deug (276).

Tea air a thoirt do Shasunn an toiseach anns a' bhliadhna 1698 fagus do dhà cheud bliadhna roimhe so.

Toiseachd air éigheach pòsaidh anns a' bhliadhna 1210, còrr is sè ceud bliadhna roimhe so.

Thugadh sìoda às na h-Innse an toiseach 'sa' bhliadhna 274 o cheann sè ceud deug bliadhna.

Rinneadh paipeir a' cheud uair do luideagan cotoin 'sa' bhliadhna 1000, fagus do naoi ceud bliadhna roimhe so.

—:o:—

SRUTH A' CHUAIN.

"Ge b'e ni bu toil leis an Tighearna rinn e air nèamh agus air talamh, anns na cuantaibh, agus anns na doimhneachdaibh uile. Tha e a' leagadh sailean a sheòmar anns na h-uisgeachaibh, a' deanamh nan neul 'n an earbad dha féin, a' siubhal air sgiathaibh na gaoithe."

Tha'n cuan farsuinn agus mòr le uile ionadan-tasgaidh nan uisgeachan fo reachd do Dhia. Tha beathaichean beaga agus mòra a' chuain a' feitheamh Airsan, chum gu'n toir e dhoibh am biadh 'na thràth. Tha fallaineachd is comhfhurtachd chreutairean mara is tìre an crochadh ann an cuid air sruth-chuislean a' chuain. Chum na criche so tha amhainn mhòr mar chuisle neartmhoir a' ruith troimh chridhe a' chuain. Cha'n fhairich an amhainn uaibhlreach so, aon chuid tart an t-sàmhruidh theth, no reòiteachd a' gheamhradh fhuair.

'S i so amhainn 'na gné is na gluasad a 's mìorbhuiliche 's a' chruinne-ché. Tha a bruachan agus a grunn do uisge fuar, is coilcach a sruth do uisge teth. Tha sruth na h-aimhne òirdheir so mìle uair ni's braise, ni's leithne, agus ni's fhaide na na h-aimhnichean ainmeil agus cumhachdach sin am *Mississippi* agus an *Amason*. Tha aig Sruth a' Chuain a mhàthair-uisge ann an *Camus Mhecsico* agus a bhun anns na fairgeachan reòidhte tuath is deas. Tha'n Sruth so 'na thuil-bheum ag éiridh ann an *Geodha-Mhecsico*, agus a' teachd, le luathas na dreige, a' giùlan blàthais agus fallaineachd gus an Roinn-Eorpa. An uair a tha an tuilteach uisgeachan teithe so a' fàgail a' Chamais tha'n t-àite tha air fhalamh-achadh air a lìonadh leis na sruthean fuara a tha ag aomadh a steach o na cuantan reòidhte. Air slios mara agus air cladaichean feanntaidh fuara nan Stàitean Aonaichte cha'n fhaighear an seòrsa maoraich agus a' ghné chreutairean sin a gheibhear ann an cèrnaidhean blàth do'n chuan. A thaobh teas Sruth a' Chuain cha'n fhaighear a' mhuc-mhara faisge air. Cha mhòr àitean 's am bheil seòladaireachd cho cunnartach 's a tha i air taobh tuath nan Stàitean Aonaichte 's a' gheamhradh; oir m'an d'fhuair maraichean eòlas air Sruth a' Chuain bha e mòran ni bu dorra seòladh á Breatunn gu Iore Nuadh no gu Rudha Chesapeac na tha e'n diugh. Is iomadh uair a mheataicheas gaoth, gailionn is fuachd an turuis so misneach, neart is sgil a' mharaiche. 'Nuair blitheas an long air fàs mar charragh eighe, agus na làmhnan rag le cranndachd gaoithe agus le reòiteachd mara 's e 'n cuspair air am bheil cridhe nam maraichean suidhichte ruigheachd air Sruth a' Chuain. Air dhoibh a' chuisle ghaoir-theasach so a ruigsinn sud an long a dh'aon sìtheadh a steach o fhuachd

oillteil a' gheamhraidh, gu blàthas aoibheil an t-sàmhruidh. Cuiridh an long dhi a nis a trusgan liath reòidhte agus fairgeachaidh i i féin ann an nisgeachan maoth-bhlàth, agus bheir an t-àileadh tlusmhor agus an sìoban-mara tlàth ùrachadh is spionnadh do na maraichean.

Tha Sruth a' Chuain a' taomadh a stigh o'n àirde tuath agus o'n àirde deas gu crìos-meadhoin na cruinne far am bheil e fàs cuartagach 'na ghluasad. Ann an so tha e mu thimchioll deich cend fichead mìle air leud. 'S e a leud eadar Cuba is Florida dà mhìle deug 'ar fhichead, agus a dhoimhneachd dà cheud 'ar fhichead troidh. Tha'n Sruth so mòran ni's teòithe aig 'uachdar na tha e aig 'ìochdar agus mur bhitheadh an teas a ta e a' giùlan air falbh á *Geodha Mhecsico* cha b'urrainn creutairean mara no tire a bhi beò air còrsan an àite sin; agus cha mhò a bhitheadh a leithid do blàthas no do thoradh tire is do thachdar mara againn 's na h-Eileannan Breatunnach agus air Tìr-mòr na Roinn-Eòrpa. Na ruigeadh na tha Sruth a' Chuain a' sgaoileadh a mach do theas ann an aon là geamhraidh air aghaidh a' Chuain Siar, air a bhi air a chompartachadh ris an fhuachd a tha againn ann am Breatunn agus anns an Fhraing dh'atharraicheadh e 'n aimsir a dh'aon bheum o reòiteachd fuachd meadhoin a' gheamhraidh gu àirde teas an t-sàmhruidh. 'S i a' ghaoth 'n iar a tha a' giùlan leatha teas o Shruith a' Chuain agus a' measgachadh leis a' ghaoth tuath gu bhi a' marbhadh a puiseantachd a tha a' toirt duinn aimsir fhàbhurach gheamhraidh. 'S e blàthas Sruth a' Chuain a at a' sgendachadh Eirinn le culaidh uaine, agus a ta ag éideadh Albainn aosda le trusgan òg is sean cha bhiodh. Tha cuislean o'n t-Sruth so a' ruith tuath is deas, sear is siar, agus a' giùlan leòtha àireamh cho mòr do lusan do gheugan 's do chraobhan briste gus an saoilteadh neach gu'n b'urrainn e coiseachd orra mar air talamh tioram. So an ni o'n do shaoil Columbus agus a chuid sheòladairean gu'n robh crìoch air an seòladh, gu'n robh iad aig cùl a' chuain agus faisg air fearann.

"Luchd-loingeis thléid air muir, 's a bhios

Rì gnìomh an uisgibh buan;

Dhoibh sud is léir mòr-oibre Dhé,

'S a mhìorbhuilean 's a' chuan."

TURUSACH.

—:0:—

MANAICH BHEINN ATHOIS.

Thèisich naimhdeas gle thràth eadar an Eaglais Ghreugach agus an Eaglais Laidin, no Ròmhannach. Thàinig an gamhlas eadar an dà Eaglais so gu h-àirde cho mòr gus anns a' bhliadhna 1054 an do dh'ioma-sgar Pàpa na Ròimh *Cerularius* Ard-sheanair Easbuigeach na h-Eaglais Ghreugaich ann an Constantinòpal prìomh-bhaile na Tuire. Tha'n Eaglais Ghreugach car ni's gloine agus ni's fallaine na Eaglais na Ròimh; oir cha'n 'eil i a' creidsinn ann an *Neo-thuiteamachd* duine mar *Rìochd-fhear* Chrìosd anns an Eaglais fhaicsinnich, cha mhò tlla i a' creidsinn gu'm bheil éifeachd ann a bhi ag aoradh do'n *òighe Muir*, no do aon air bith eile do na naoimh. Tha'n Eaglais Ghreugach mar an ceudna a' cur cùl ri teagasg mi-reusonta agus neo-scriobturail na *Purgadaireachd*.

Shaoil Melancthon agus cuid do aithrichean an Ath-leasachaidh gu'n tilgeadh an Eaglais Ghreugach i féin le gairdeachas ann an gairdeanna na h-Eaglais Ath-leasaichte ach bha iad air cùl an naidheachd. Chaidh Leabhar Aidmheil a' chreidimh Phròstanaich 's a' chànanain Ghreugaich a chur gu Ioseph is gu Ierimiah II.—Prìomh-aithrichean na h-Eaglais; ach chuir na fir so dhiubh gach car a chuireas am biadh 's an fhaochaig gu faighinn cuibhte 's gnothach a ghabhail ris an Ath-leasachadh.

Tha'n Eaglais Ghreugach agus an Eaglais Ròmhanaich a' còrdadh ann an ceumaibh sònruichte mar ann an cùis a bhi ag aideachadh agus a' cumail suas lunnadairean cràbhach mar tha manaich agus seòid dhlomhain de'n t-seòrsa sin. Tha trì mìle (3000) manach a bhuineas do Eaglais na Gréig a' tàmhachd air Beinn Athois ann am Macedonia, mìr fearainn a bhuineas do'n Impire Thurcach. Tha na manaich bhochda so a' pàigheadh cuig ceud deug punnd Sasunnach (£1500) màil 's a' bhliadhna do'n *Turcach*. 'S e rudha fearainn a th'ann am Beinn Athois mu'n cuairt air dà fhichead mìle air fad. Air an rudha so ris an abair na Greugaich *sliabh nan naomh* tha fichead tigh manach, deich air gach taobh dheth. Cha'n fheud creutair boirionn mar a tha bean, bò, caora, làir, cearc, agus mar sin sìos, an cas a chur air a' bheinn naomh-choisrigte so. Tha e air aithris gu'm bheil féillean mhanach Bheinn Athois fìor raighailteach agus rianail do bhrìgh nach cluinnear guth nighean màthar 'nan sràidibh no 'nan tallaibh.

Aun a bhi a' fàgail nan uile nithean agus a' leantuinn Chrìosd, cha'n'eil na manaich Ròmhanaich a' cur cùl ri fòghlum; ach tha manaich Bheinn Athois ag ràdh gu'm bheil iadsan nì's dilse do Chrìosd, oir gu'n do chuir iad cùl ri fòghlum mar an ceudna. Tha gun teagamh tigh aca anns am bheil mìltean de leabhraichean làmh-sgrìobhte, ach cha rannsaich iad cìod a ta anna.

Tha na manaich so an còmhnuidh a' caitheamh eudach de'n aon seòrsa, tha'm biadh aca mar an ceudna an co-chomunn, oir anns gach fàrdaich air leth tha gach fear fo chromadh an tighe a' suidhe sìos aig an aon bhòrd.

An uair a bhitheas gnothuichean an òrduigh aca r'an ceartachadh coinnichidh fichead fear, fear-ionaid o gach fàrdaich agus taghaidh iad ceathrar gu bhi 'nan cinn-shuidhe a los cùisean a chumail riaghailteach. 'S e *Caires* ainm a' bhaile 's am bheil an *naomh-sheanadh* gu cleachdail a' coinneachadh. 'S e beul-aithris nam manach Greugach gur h-i Helena mìnathair Chonstantin Mhòir a chuir air an casan 's a' cheithreamh linn tighean-manach Bheinn Athois. Cha'n'eil ambrus nach robh a bheanasal chràbhach so tuilleadh a's déidheil air cuimhneachain neo-tharbhach de'n t-seòrsa so.

Thug *Dean Stanley* uair no dha sgrìob do Bheinn Athois a thional eòlais am measg leabhraichean nam manach. Feudar innseadh gu'm bheil an Eaglais Ghreugach air a roinn 'na ceithir mòr-roinnean (1) Constantinòpal, (2) Alecsandria, (3) Ierusalem, is (4) Antioch. Tha Prìomh-athair 'na cheann air gach aon dhiubh so, agus fopa tha na h-casbuigean agus na deacoin.

Feudaidh e toileachas a thoirt do chuid d'ar luchd-leughaidh a

chluinntinn an uair a choinnich Ard-sheanadh na h-Eaglais Ghreugaich ann an Namphlia 's a' bhliadhna 1833 gur h-i aon de na firinnean stéidheil a chuir iad an altaibh a chéile mar fhìrinn, bhunaitich na h-Eaglais aca,—‘Gur h-e Crìosd a mhàin Ard-cheann agus Rùgh na h-Eaglais Ghreugaich ann an cùisibh spioradail.’ S. L.

—:o:—

FIOS COITCHEANN.

Tha an t-Urr A. MacAoidh, ministear òg, air a shuidheachadh ann an Rògart, an àite Mr 'Ic Leòid nach maireann.

Mu àm na bhliadhn' ùir thug an Coithional am Boghmòr tiodhlac do 'n Urr. Mr Macgillechriosd mar thaisbeanadh air am meas air.

Tha sinn toilichte fhaicinn gu 'm bheil ministear òg eile an t-Urr. A. Macillemhicheil gu bhi air a shuidheachadh ann an sgìre a' Chnuic an Leòdhais, far an robh Mr MacDhòmhnuill a ta a nis ann an sgìre Rògairt. Tha ar caraid Mr Macillemhicheil 'nà shearmonaiche taitneach, cleachdail 'san dà chainnt.

Tha coinneamhan air an cumail an Lunnainn agus ann an bailtibh mòra eile Bhreatuinn le Prothastanaich a chur an cèill an comh-fhaireachduinn ri Impire na Gearmailt 'na oidheirpean a chumail fodha agus a sgiùrrsadh às an rìoghachd aige nam Pàpanach a tha gu mi-laghail a' creidsinn ann an Neo-thuiteamachd a' Phàpa.

Bha a' choinneamh chaidreach bhliadhnail air a cumail le Buill a' Chomuinn Ghàilig an Ionar-Nis air an treas là deug de Ianuari. Bha Cluani Mac-a-phearsoin 's a' chathair. Bha duin'-uasal á *Chicago* an America, Mr MacAoidh a chuidich Comunn Gàidhlcach a chur air chois air taobh eile a' chuain, an lathair. Bha sinn duilich a thoirt fainear nach robh an Rùnear, Mr U. Mac-Choinnich comasach a bhi an làthair, air dha bhi tinn; ach bha àite air a thogail gu freagarrach le Mr Mac Mhurachaidh.

Tha gluasad mòr ann am bailtibh mòra 'san Taobh Deas o cheann ghoirid. Thòisich so gu h-àraid an co-cheangal ri searmonachadh dà Shoisgeulach Americanach, Mr Moody, agus Mr Sankey; an dara fear gu h-àraidh air son labhairt, am fear eile air son seinn laoidhean. Bha *Revival* no dùsgadh mòr aca an Dùn-Eideann; ministearan às gach aidmheil a' tighinn a 'n cuideachadh. Tha dùil gu 'm bheil na h-Americanaich ri cuairt a chur air bailtibh mòra eile mar tha Glaschu is Dùndeadha, &c., far am bheil coinneamhan ùrnuigh air an cumail air an aghaidh gach là 's an t-seachdain mu mheadhon latha air son dùsgaidh coitcheinn am measg an t-sluaigh.

BRATACH NA FIRINN.

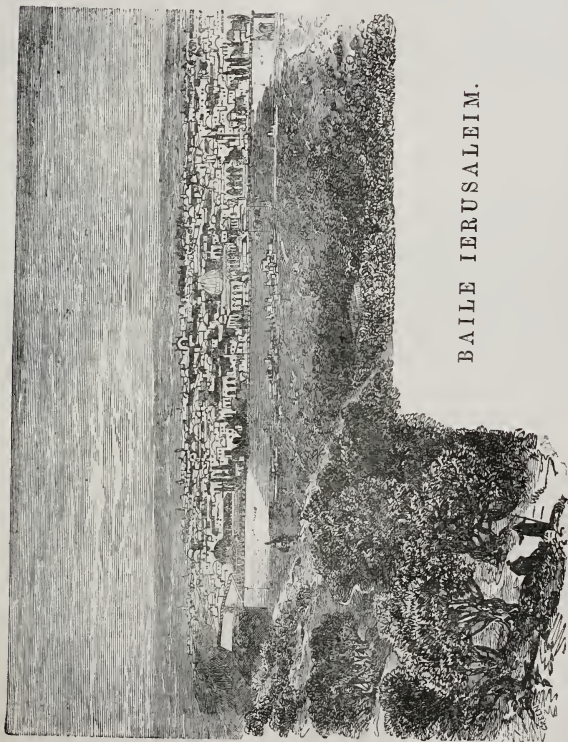
PAIRT 3.]

Mairt, 1874.

[LEABH. II.

IERUSALEM.

“ Ierusalem mar chathair i, thogadh gu dìleas dlùth ;
D'an téid na treubhan suas gu léir, 's iad treubhan Dhé nan dùl.”

BAILE IERUSALEM.

1. *An t-ainm Ierusalem*.—Tha'm focal Ierusalem a ta air a dheanamh suas do dhà fhocal Eabhra *ieru* agus *shalem*, no *ierush* agus *shalem* a' ciallachadh aon chuid *stéidh na sìth*, no, *oigreachd na sìth*. Theireadh cuid ris o shean *baile nan ceithir ainmean*, 's iad sin, Salem, Iebus, Ierusalem agus Aelia. B'e ceud ainm Ierusalem Salem air an robh Melchisedec sagart rìoghail na fireantachd na rìgh. B'e fear eile do rìghrean Ierusalem Adonisedec—tighearn na fireantachd. 'S e' cheud àite 's am bheil am focal Ierusalem a' tachairt oirnn Ios. x. 1. Rinn Daibhidh e' na phrìomh-bhaile a rìoghachd agus mar so theireadh ris baile Dhaibhidh. An so thog Solamh an teampull—tigh Dhe, agus o so fhuair Ierusalem an t-ainm ain Baile Naomh, ainm a th'aig na h-Arabaich air gus an la an diugh.

2. *Suidheachadh a' bhaile*.—Cha'n'eil e duilich tighean is bailtean a thogail ann an *Tìr a' Gheallaidh* a thaobh cho soirbh 's a tha clach is aol fhaotainn 's ann air àrdan grunnnd do chloich aol a tha baile Ierusalem air a thogail. Tha e faisge air ceann tuath na Fairge Shalainn agus air a chuartaich le beanntaibh baidealach 's le cnocaibh turaiteach a tha 'nam bàbluin laidir timchioll a' bhaile. 'Nan dà ursainn-dhion dlùth air tha Beinn Shìon agus Sliabh nan Oladh a thuilleadh air ballachan laidir 's air gleannan domhain. Tha'n dràsd ceithir geatachan a dhol a steach do'n bhaile, agus mar thèid an turusach a stigh tacharaidh ris sràidean, caola, corrach is mi-dhòigheal le tighibh dorchach cosmhuil ri prìosanaibh.

3. *Sluagh-mhoireachd a' bhaile*.—Tha ann an Ierusalem còrr is fichead mìle anam, (20,330), ghabhaidh iad a bhì air an roinn mar a leanas, do'n chreideamh Chrìosduidh cuig mìle is oehd, (5008); Mahometanaich, Turcaich is Arabaich seachd mìle cuig cend gu leth is sé deug, (7556); Iudhaich seachd mìle seachd ceud is sé, (7706). Feudar na buidheannan a bhuineas do'n chreideamh Chrìosduidh a roinn mar so, *Eaglais na Grèig*—dà phrìomh-athair, sé easbuigean, ceud gu leth sagart, ceithir fichead is deich cailleach dhubh, ceud gille òg a' fòghlum airson na sagartachd, aon oil-thigh, trì sgoilean, dà eaglais dheug, dhà dheug do thighean chailleachan dubha, agus aon bhùth lighiche. *Eaglais na Roinn*, —aon phrìomh-athair, ceud sagart, deich òighean, dà eaglais, dà thigh-òighean, dà thigh eiridin, aon tigh déire, aon tigh aoidheachd, aon tigh clo-bhualaidh, aon oil-thigh, dà sgoil. *Armenianaich*,—aon prìomh-athair, dà easbuig, dà shagart dheug thar fhichead, trì fichead deacon, cuig òighean fichead, dà sgoil, trì tighean òighean agus aon tigh clo-bhualaidh. *Coptaich*,—trì sagairt, aon tigh òighean is eaglais. *Greugaich Ròmanach*,—aon easbuig, dà shagart, aon òighe le a tigh, is aon eaglais. *Iacobaich Shìriach*,—aon easbuig, dà shagart, aon òighe le a tigh is eaglais. *Prothastanaich*,—aon easbuig is seachd ministirean. Aig an àm a rugadh Crìosd bhitheadh mu dhà cheud mìle pearsa (200,000), ann an Ierusalem. Tha air a ràdh gu'm biodh a' tional a steach do'n bhaile aig *Féil na Càisg* dà mhuillion sluagh. Aig an àm chendna bha ceithir chend is trì fichead sìonagag 's a' bhaile, ach an dràsd cha'n'eil ann ach seachd dhuibh. Cha'n fheud ludhach mur 'eil e 'na Phrothastanach dol a steach do'n bhaile, nì nò bhuineas troidh do fhearann Ierusalem do aon do na h-Iudhaich a mach o'n mhir bheag a cheannaich Sir Maois

Montefiore làimh ri rathad Bhethlehem. Gidheadh tha e 'na ni iongantach nach 'eil uair a tha aon do na h-Impirean Turcach d' am buin am baile a' bàsachadh, nach 'eil na h-Iudhaich a' cur fios air iuchraichean Ierusalem gu Constantinòpal.

4. *Aimsir an àite*.—Tha na gaothan anabarrach caochlaideach 's an dùthaich so gu léir. Tha uisge teachd an còmhnuidh leis a' ghaoith 'n iar, agus teas neo-àbhuisteach leis a' ghaoith deas, Lucas xii. 54, 55. Tha dealt, ceò is neòil iosal dhorma ro-chumanta 'san àite. Tha'n aimsir fliuch o Nobhember gu March—an ceud uisge an Nobhember agus an t-uisge deireannach ann am March. Thig sneachd cor uair ach cha'n'eil e trom, agus air uairibh bithidh Sliabh nan Oladh còmhdaichte leis. Tha mòran a ghabhadh innseadh mu Ierusalem, ach cha cheaduich ùine dhuinn labhairt orra aig an àm so.

“Cia uaigneach a ta i 'na suidhe, a' chathair a bha làn do dhaoine! cionnas a dh'fhàs i mar bhantraich! Ise bha mòr am measg nan cinneach, agus 'na h-uachdaran am measg dhùthchanna, cionnas a ta i air teachd fuidh chis!”

—:0:—

LAOIDH AIR AN SON-SAN A TH' AIR MUIR.

“Chi iadsan gnìomharan an Tighearn, agus a bhearta iongantach san doimhne.”—
Salm cvii. 24.

Athair nam feart o chian nan cian,
Do ghàirdean chaisg na tuinn fo shian,
'S tu thug do'n mhòr-chuan àithn', gach uair,
Gu gluasad anns na crìochaibh fhuair.
A'ghuidhe éisd 'tha 'g éiridh uainn
Mu'n t-sluagh 'tha 'muigh an cunnart cuain.

O 'Chrìosd do ghuth gu'n cual' na tuinn,
'S do ghàirdean chaisg am buaireas dhuinn;
'S tu 'cheum an doimhne chobh'rach gharbh
'S bu shèimh do shuain 'nam buaireas searbh.
A'ghuidhe éisd 'tha 'g éiridh uainn
Mu'n t-sluagh 'tha 'muigh an cunnart cuain.

O 'Spioraid Naoimh a luidh 's a dh'fhalbh
Air talamh falamh, dorch, gun dealbh,
'S le d'àithne 'chaisg a bhuaireas dian
'Cur sìthe 's taimh air aimhreit' shian
A'ghuidhe éisd 'tha 'g éiridh uainn
Mu'n t-sluagh 'tha 'muigh an cunnart cuain.

'Thrionaid nam feart, làn neirt a's gràidh,
'Nuair aire do'r bràithribh dìon an àigh,
O sgeir, o shian, o theine 's nàmh,
'Nan taic' gu'n dìon 'nan triall 's 'nan tàmh.
Do chliù an laoidhinn éiridh uainn
Le moladh sìor o thìr 'so chuan.

EAD. A. M.

DROCHAID NAN GAIDHEAL.

II.

(Air Leantuinn.)

Thàinig na h-Eglaisean a mach; agus an ùine gheàr bu leòr duit do rathad a dheanamh troimh dhòmhlaich nan daoine. Bha Sràid an an Dòchais féin leathan agus mar tha i car cumhan do na Gàidheil thromadach leadarra ud a bha le 'm brògan fasanta a' toirt farum às a h-uachdar. Bha grunnan an sud, is grunnan an so, a' caitheamh go fileanta lasgarra na càinain aosda ud a bheir faisg ort faileadh cùbhraidh "tir na Gàilig 's an Fhéidh." Fear thall agus fear a bhos a' fàilteachadh. Feadhain a' tighinn a nuas o Eaglais Urchadain; is feadhain eile dol suas o Eaglais a' Blàraich; iad so a' coinneachadh agus a' toirt treis air cainnt. Chì thu seann laoiach 'nam measg sud le 'n teaghlaichean stéidheil, measail a' falbh agus a' tighinn gach Sàbaid ann an àm iomchuidh. Aithnichidh tu air na seann laoiach ud fathast gur h-ann an tir na Gàilig a chaith iad an ceud làithean. Ged a labhras iad a' Bheurla gu glan, brìghmhor eagarra gidheadh tha guth is ceòl na Gàilig 's an fhraoich a' toirt suspainn is dùrachd do na focail Bheurla. Ach tha an clann air an làimh eile grinn is ealanta leis a' Bheurla chruaidh Shasunnaich! cho math leatha, mur 'eil air thoiseach, air na Goill féin. Tha iad so cho gaolach am b'icheantas air a' Ghàilig ri an aithrichibh. Ach tha cuid a dh'fhocail Ghàilig a tha tuilleadh is bog air an son; agus cluinnidh tu iad 'gan caolachadh gus an fhuaim Shasunnaich. Ach is iad an fheadhain is lionmhoire 'n am measg sud uile cailean òga is gillean a tha air mhuinntireas no an àitean eil', agus a tha a nis an déigh cainnt nan Gall a thogail cho math agus gu 'm bi iad ag ràdh gur h-i Beurla a nis a 's feàrr leotha. Bidh iad so ro dhiombach ma their thu riu gu 'm bheil blas na Gàilig air an teangaidh ùir a dh'aindeoin nan car a chuireas iad di a dheanamh am Beurla Gallda. An fheadhain a tha air ùr thighinn a mach cluinnidh tu iadsan a ghnàth aig cainnt am màthar; oir cha'n 'eil am prabarsaidh Bheurla brìghmhor gu leòr a dheanamh an sgeòil no an rùn dhiomhair taitneach.

'Ach 's i Ghàilig a bh' aig Gilcasbuig is aig Màiri co-dhiù; agus mar thubhairt Gilleasbuig mu Cheit thionndaidh an gnothuch fìor, chunnaic iad i-féin agus Aonghas a nuas an t-sràid còmhla. An dèigh furan fàilte chur air a chèile thuir Aonghas,

"An robh sibh san t-searmoin an diugh idir?"

"Cha robh sinn innte fathast, ach tha dúil againn dol a 'n té Bheurla agus a 'n Ghàilig feasgar," fhreagair Màiri.

"Seadh, seadh," arsa Ceit, "tha an t-searmoin roimh mheadhon là dol á fasan, gu sònruichte mar is ann an Gàilig a bhios i."

"Se dùreach, meud-mhòir agus cothrom fhaotainn sgrìob a thoirt gus an Drochaid aindiadhaidh ud an déigh uair na searmoin na h-aobharan nach faic thu 'san eaglais iad. Bithidh iad cuideached fada gun éirich air son na ceud searmoin, ach bidh iad trà gu leòir air son na Drochaid." Mar so labhair Aonghas ann an dòigh car fanoideach.

"A nis, Aonghas, nach ann a choinneachadh Cheit a chaidh thu féin

an eaglais an diugh? Shaoil mi o 'n thionndaidh thusa a 'd' Bhaisteach nach rachadh tu an Eaglais Shaoir? Ach bithidh tu a' dol ann gus am faigh thu Ceit leat; tharuing thu leat i roimhid às an Eaglais Stéidhichte," thuirt Gilleasbuig.

"Och! an do bhaisteadh esan?" thuirt Máiri. "Tha thu nis baiste dá uair. 'Se an gnothuth iongantach e; agus clann phiuthar m'athar-sa gun bhaisteadh sean na òg. Is tòigh leam féin, ma ta, na Baistich; is ann diubh a bha mo sheanair."

"Tha esan gu math dheth," thuirt Gilleasbuig; "tha e-féin baiste dá uair; agus cha'n 'eil fhios agam an toir e d' a chloinn aon bhaisteadh. Ach b' fheàrr leam gu 'n robh móran cosmhuil ris na Baistich. Ach cha d' innis thu dhomh, Aonghais, gu dé tha thu féin agus Ceit a' dol a dheanamh?"

"Tha mi 'n dòchas nach dean sinn droch ni air bith co-dhiù," thuirt Aonghas; "b' fheàrr leam gu 'n gabhadh tusa is Máiri, agus gach aon d' ur seòrsa gràin do 'n Drochaid air là na Sàbaid. Nan deanadh do bhaisteadh stad a chur ortsa o dhol air an là cheudna gu Pàirc an Taobh Deis, dheanainn mo dhìchioll air son do thumadh."

—:o:—

GEARR-CHUNNTAS MU'N PHAPANACHD.

Annas a' *Chatholic Directory* air son na bliadhna so, 1874, a tha an dràs air a chlà-bhualadh, tha air innseadh gu'm bheil ann an Albainn dà cheud is aon deug 'ar fhichead (231) sagart Pàpanach; is dà cheud is ochd 'ar fhichead (228) eaglais is caibeal. Tha trì do na sagairt so 'n an easbuigean, 's iad an ainmean, an t-Urr. Iain Strain, Dhun-éidin, Easbuig Abila; an t-Urr. Teàrlach Eire, Ghlaschu, Ardeasbuig Anasarba; agus an t-Urr. Iain Mac Dhòmhnuil, Abar-eadhain, Easbuig Nicopolis. Tha'n triùir so 'n an Rìochd-fheara Abstolach.

Tha ann an Albainn aon Oil-thigh Pàpanachail ris an abrar *Saint Màiri* ann am Blairs. Tha ann am Breatunn ochd 'ar fhichead (28) tigh-mhanach agus aon 'ar fhichead (21) tigh-òighean is chailleacha-dubha. Tha anns na trì Rìoghachdan ochd ceud, deug ceithir fichead is trì deug (1893) sagart Pàpanach. Tha so aon 'ar fhichead (21) a bharrachd air na bh'ann an uiridh. Dà cheud deug gu leth is trì (1253) eaglais is caibeal,—ochd a thuilleadh air na bh'aca air a' bhliadhna so chaidh; dà cheud dà fhichead is seachd (247) tigh aoraidh uaigneach; aon 'ar fhichead (21) Oil-thigh; ceithir fichead is sè (86) tigh-mhanach; dà cheud trì fichead is ochd (268) tigh-òighean.

De'n trì fichead sagart a thàinig a mach air a' bhliadhna chaidh seachad tha aon deug dhiubh 'nan Iesuich (Jesuits). Tha aig na Pàpanaich cuig ceud is dhà 'ar fhichead (522) de thighean sgoile a bhàrr air na th'aca de àitean fòghluim uaigneach fo riaghladh mhanach is chailleacha-dubha. Tha aca mar an ceudna ochd 'ar fhichead (28) eadar Ardeasbuigean is easbuigean; trì deug 'ar fhichead (33) Moraire; dà fhichead is seachd (47) Rìdire; tha sè (6) Pàpanaich 'n am buill de *chomhairle Dhòmhair a' Chrìin*; seachd deug 'ar fhichead (37) dhiubh 'n am buill 's a' Phàrlamaid, agus ochd deug (18) 'nan Aoraidhearan 's an arm.

PROTHASTANACHD 'SAN FHRAING.

'Tha anns an Fhraing an diugh mu chùig muilliona deug thar fhichead gu leth (35,500,000) do shluagh a bhuineas do 'n Eaglais Phàpannaich ann an ainm. Roimh àm a' chogaidh bha muillion diubh so ag aideachadh Prothastanachd, ach do'n mhuillion so bha dà cheud mìle a bha fuireachd ann an *Alsace* agus ann an *Lorraine*, ceàrnan a thug a' Ghearmailt o 'n Fhraing, agus a tha a nis air an àireamh leis a' Ghearmailt. Tha aig an Eaglais Athleasaichte Rìoghachdail còrr is sè ceud mìle, 530,000 'n am buill ceangailte rithe; buinidh an còrr do na Prothastanaich do 'n Eaglais Shaoir Fhrangaich agus do Aidmheilean eile. Ann an soisgeulachadh na dùthcha tha na Prothastanaich a' deanamh ni ro-ionmholta—tha iad a' giùlan air a h-aghaidh na h-obair mar aon—'se sin gu bheil iad aonaichte anns an obair mhòir so. B'e an cogadh mu dheireadh aon do na h-aobharan a dh' oibrich chum so. Theagaisg an cogadh mar an ceudna an leasan mòr so, "gu 'm feumadh an Fhraing a bhi air a breith a ris." Aig Co-labhairt Soisgeulach a bha air a chumail aig *Nîmes* o cheann dà bhliadhna bha ceud agus deich thar fhichead do mhinistirean agus do sheanairean a lathair; agus chòrd iad gu h-aonsgeulach gu 'm biodh Comunn Craobhsга-oileadh an t-Soisgeil air a chur air chois. Is i aon do na riaghailtibh a tha air gach ball gu 'm bòidich gach neach "gu 'n dean e na 's urrainn e le obair phearsonta a thoirt air aghaidh rìoghachd an Fhir-Shaoraidh." Tha riaghailt eile ann "gu 'n oibrich mnathan a tha 'n an luchd-aideachaidh air an aon dòigh agus chum na h-aon chrìch." Cheangail mòran iad fèin mar so; agus 'nam measg cuid a dhaoinibh ainmeil. Tha mu cheud ionad-oibreachaidh aca so feadh na rìoghachd. Oraidean air an liubhairt anns na bailtibh mòra; agus tha Turusaich Shoisgeulach a' searmonachadh feadh na dùthcha, a' misneachadh na muinntir dhileis, a tha air an sgapadh gu h-annamh 's an Fhraing, agus a' sgaoileadh dhuil-eagan le teagasgaibh Sgiobturail.

Tha Comunn eile air chur air chois ann am baile mòr Pharis fo riaghladh na Ban-uasal Prèssensé. Tha an Comunn so a' toirt obair do mhnathaibh bochda a dh' fhàgadh 'nam bantraichean air d' am fir tuiteam 's a' bhlàr. Tha e mar an ceudna fosgladh àitean aoraidh am measg luchd-obair Pharis. Tha trì Comuinn Bhiobuill aca air am bheil iad a' cosg còrr is sè mìle punnd Sasunnach 's a' bhliadhna agus Comunn Leabhraichean air am bheil iad a' cosg cùig mìle. A bhàrr air so tha ochd mìle punnd Sasunnach air an caitheamh 's a' bhliadhna air cuspairibh feumail eile.

Tha an "Comunn Meadhonach," *Société Centrale*, a chuireadh air chois o cheann fichead bliadhna, an comh-cheangal ris a' mhuinntir Shoisgeulach anns an Eaglais Ath-leasaichte Rìoghachdail. 'Se rùn àraidh a Chomunn so àitean aoraidh ullachadh air son nam Prothastanach a tha air an sgapadh feadh na rìoghachd. Cha 'n 'eil ceàrnaidh bheag do 'n dùthaich anns nach faigh thu beagan Phrothastanach a leaghas air falbh am measg nam Pàpannaich, ma dh' fhàgar dhoibh fèin iad. Tha ionadan aoraidh aig a' Chomunn so ann an seachd agus ceithir fichead baile, anns nach 'eil meadhan Prothastanach 's am bith eile. Tha mar an ceudna an

“Comunn Soisgeulach” a’ deanamh obair mhòir. Tha trì fichead Turusach aige ‘ga chumail air falbh. Tha iad so uile a’ fulang le lughad an tuarasdail a tha aca. Feumaidh iad na h-eileimeidean coitcheann ionnsachadh do ‘n t-sluagh; feumaidh mòran a bhì air an teagasg ann an “Cainnt a’ Bhìobuill.” Tha iad air iomadh dòigh nì ‘s miosa na na fine-achan; oir tha am beachdan creidimheach cho mealltach, agus feumaidh an cogais a bhì air a cumadh às ùr mu ‘n tuig iad teagasg Soisgeulach.

Tha Comunn eile ann a tha ri saothair am measg Phrothastanach taobh deas na Frainge. Tha tuilleadh air deich àite aoraidh aca.

‘S ann anns an Fhraing a gheibh thu an dràsd teas meadhon na strì mòir ud a tha air a dùsgadh leis a’ Phàpa. ‘Si an aon dùthaich anns am bheil greim aig a’ Phàpa mar an Tì Neo-Thuiteamach air thalamh air uachdaranachd na rìoghachd. Ach cha ‘n ‘eil gràdh aig an t-sluagh do ‘n Phàpanachd. Mar thuirt neach tha, An Fhraing an dràsd cosmhuil ri steud —ri steud mhaiseich—air an do leum marcaiche ro sheòlta. A nis tha an steud a’ breabadh ach tha am marcaiche a’ fantuinn shuas. Tha càirdean nan sagart féin ag aideachadh gu ‘m bheil tuil mhòr ag éiridh ‘n an aghaidh. Tha mìorbhuilean nan sagart a’ call an suspainn ann an seal-ladh an t-sluaigh. Bha na Papanach a’ cumail a mach gu ‘n d’ fhoillsich an òighe Muir i-féin aig Salette. Ach tha cuid diubh féin ag ràdh nis nach robh innte ach seann òighe mhaiseach á baile *Bhoulogne*. Gu ‘n d’ aidich i do ‘n t-sagart gu ‘m b’ise a’ mhaighdionn a bha ann: Gu ‘n do sheall i d’ a fear-treòrachaidh an t-éideadh a bhiodh oirre: Agus gu ‘n d’ fhàs bàrr buntàta ann an achadh a rinn ise a mhallachadh. Tha nithean mar so a’ dearbhadh do ‘n t-sluagh feallsachd mìorbhuilean nan sagart, agus a’ fosgladh doimhne eadar a’ Phàpanachd agus an sluagh. Tha an Fhraing an dràsd mòran nì ‘s deònaiche éisdeachd ris an t-soisgeul na tha muinntir gu coitcheann a’ saòilsinn. Tha an Fhraing saobh-chreid-each do bhrìgh agus gu bheil i aineolach; agus feumaidh eòlas an t-slighe ullachadh air son an t-soisgeil. Chithear so o ‘n innseadh a leanas.

O cheann beagan bhliadhnachan bhàsaich duine aig Chateauvoir. Bha fhios aig a’ h-uile duine gu ‘n robh e ‘na Phàpanach; agus a thaobh gu ‘n robh e beairteach rinn na sagairt adhlacadh urramach air. Ach bha ioghnadh air na h-uile, agus fearg air na sagairt mar a fhuair iad na briathran so ‘na thiomnadh:—“Bha mi beò, agus tha mi bàsachadh a’ m’ Phàpanach; ach ‘nuair a bha mi a’ m’ shaighdear chunnaic mi cinnich Phrothastanach, agus is e mo mhiann gu ‘n glacadh an Fhraing thuice a’ chreud ud. Tha mi fàgail mo mhaoin uile agus ‘g a sònruhadh a thogail Eaglais Phrothastanaich ann am baile Chateauvoir, m’ àite-dùthcha.” Chaidh ceithir fichead mìle saighdear Frangach iomain do dhùthaich nan *Swiss*; agus mu ‘n do thill iad thainig iad gu mòr fo bhuaidh teagasgan diadhaidh. Thug aon saighdear Tiomnadh Nuadh leis dhachaidh do bhaile an ceann Tuath na Frainge. Bha e ‘na Leabhar ùr do mhuinntir a’ bhaile, agus bha mòran dian air focal na Beatha fhaotainn. Ann an Corsica dh’ iarr an sluagh ministear Phrothastanach a chur thuca. Bha fearg nan sagart thar tomhas. An sud tha coithional mòr a nis le mòran iompachan. Tha àireamh mhòr do bhailtibh eile a dh’ fheudamaid ainmeachadh anns am bheil sgoilean agus eaglaisean Phrothastanach air

am fosgladh agus anns am bheil nithe iongantach ri tachairt. Ann an *St Leger* tha eaglais bheothail air éiridh a suas; agus air là na Sàbaid bidh an sluagh a' tional gu hionmhor a chluinntinn na cloinne a' seinn laoidhean air na sràidibh. Tha e air òrduchadh do dhà shaighdear frith-ealadh air na coinneamhan so; agus mar so tha iad féin air an teagasg ann am firinn an t-soisgeil. Leanaidh so ni 's mò ri 'n inntinn do bhrìgh agus gu 'm feum iad cinn agus brìgh na searmoin a chluinneas iad a thoirt an làthair a' Phrefect, fear-riaghlaidh sìobhalta na dùthcha. Troimh na meadhonan so tha an soisgeul air a thoirt gu iomadh teaghlach. Bha aon bhean bhochd a bha air a bualadh sìos le doilghios air son bàs a' fir a chuireadh gu bàs leis na Reubalaich (*Commune*); agus rùnaich i gu 'n togadh i a teaghlach ann an spiorad dioghaltais. Ach thàinig Dia dlù; agus tha a dachaidh a nis fuaimneach le laoidhibh aoibhneach na màthar agus a cloinne.

A nis 'nuair tha gathan na gréine a' toiseach' air dealradh air an Fhraing 's còir dhuinn ar comh-fhaireachduin a nochdadh. Chuir i-féin stad fuileachdach o cheann trì cheud bliadhna air an Ath-leasachadh 'n a crìochaibh; ach trì cheud bliadhna 'n a dhéigh sud thug a' Ghearmailt di duais fhuileachdach 'n a lorg. An àm a h-éigin, a gearain, agus a h-aithreachais a nis nochdadhmaid di ar co-thruas le a cuideachadh a thogail nan làmhnan a tha air tuiteam sìos agus nan glùinean laga.

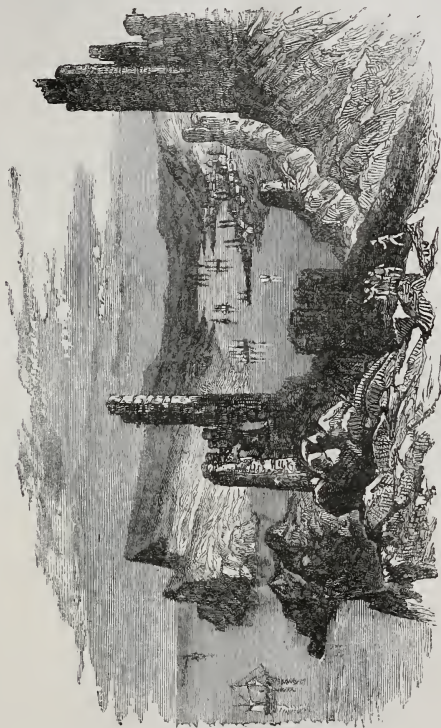
—:o:—

BLAR BHALACLABHA.

Is ann do 'n chreideadh Mhahomedach a tha na Turcaich; ach tha bcagan do Chrìosdaidhean Greugach 'n am measg. Ghearain na Crìosdaidhean Greugach nach robh iad a' faotainn saorsa gu leòir o'n Turcach; ghabh Nicolas, impire Russia, am pàirt do brìgh gur h-esan ceann na h-Eaglais Ghreugaich. Mar so dh' éirich troimh-chéile eadar an Tuire agus Russia. Dh'fheuch an Fhraing agus Breatunn ri còrdadh a dheanamh eatorra; ach cha deachaidh leo. An sin anns a' bhliadhna 1853 thug Russia ionnsuidh air an Tuire le armailt mhòir. Cha'n fhuilingeadh rioghachdan na h-Aird'-an-Iar gu 'm faigheadh Russia greim air tuilleadh de'n Eòrpa tre thuiteam an Turcach; agus ged nach robh gràdh 'sam bith aca do'n Turcach féin—an “Duine Tinn” mar a chanadh iad ris—gidheadh b'fheàrr leo a chumail suas na gu'm faigheadh an Russiach sealbh air àite, ni air an robh an Russiach an déigh mhòir. Mar so ghabh an Fhraing agus Breatunn pàirt an “Duine Thinn,” an Turcach; agus chuir iad armailtean le chéile do'n Chrimea cogadh Russia; agus euchdan ar luchd-dùthcha aig Balacclabha, Alma, Inkermann agus aig Séisd Sebstastopol bidh air an tasgaidh le uail ann an cuimhne agus ann an eachdraidh ar cinnich. Bheir sinn geàrr-chunntas air Blàr Bhalacclabha.

Tha na marcaichean a bha leantuinn nan Turcach air an làmh dheis a' tighinn a mìos gus an uchdaich fodhainn a tha a' cumail nam marcaichean againne á sealladh. Tha an *Heavy Brigade* air an tarruing a mach air thoiseach againne 'nan dà shreath. Tha a' cheud sreath air a

deanamh suas do na *Scots Greys* agus do na *Enniskillen Dragoons*. Tha an dara sreath air a deanamh do na *4th Royal Irish*, do na *5th Dragoon Guards*, agus do na *1st Royal Dragoons*. Tha an *Light Cavalry Brigade* air an làimh eile 'nan dà shreath mar an ceudna. Bha na Gàidheil 93d 'n an dá shreath mar chàch. Bha na h-eich Russiach a 'tighinn air an aghaidh.

PORT BHALACLABHA.

Tha na h-uile mu'n cuairt ann an tosd uamhasach; agus eadar farum nan gunna mòra cluinnear snagarsaich iarrunbeòil nan each agus gliongarsaich nan lannan anns a' ghleann fodha. Ghabh na Russaich air an làimh chli anail car mionaid, agus an sin 'n an aon sreath ghreadnaich thug iad 'n an neart gus na Gàidheil. Tha an talamh a' ruith air falbh

o bhonn cos an cuid each ; a' fàs ni 's luaithe aig gach leum, tha iad a' bualadh gus na Gàidheil a bha 'nan sreath *thana dheirg le barran stàilinn os an cinn*. 'Nuair a tha an nàmhaid ocd ceud slat às tha na Turcaich a' losgadh agus a' teicheadh. 'Nuair thàinig na Russaich an taobh a steach do shè ceud slat, chithear stàilinn nan Gàidheal a' dol sìos agus brùchd losgaidh á 'n "cuilbheirean cinnteach." Ach tha an t-astar fad às ; cha do chuir sud grabadh air na Russaich, tha iad fathast dian air an aghaidh troimh 'n cheò 'nan làn neart ; chì thu an sid agus an so air an tilgeadh thairis eich is daoine o'n d'thug na gunna mòra againne os an ceann neart an cas. 'Tha gach aon a' feitheamh le 'anail 'na uchd briseadh na tuinn Russaich ud air faobhar carraig na Gàilig ; ach mu'm bheil iad an taobh a steach do dhà cheud gu leth slat tha brùchd bàsmhor eile a' ruith mar dhealanach o làmhach nan Gàidheal, agus a' giùlan oillt agus bàs am measg nan Russaich. Chuir na Russaich car dhiubh ; agus theich iad air an ais ni bu luaithe na thàinig iad. "A laoch a Ghàidheil ! fhuair iad e !" dh'èigh na h-uile bha mu'n cuairt. Cha b' fhiach leis na Gàidheil an cruth atharrachadh a choinneachadh na tuinn each a bha tighinn 'nan coinneamh. "Cha b' fhiach," thuirt an Sàr Cailin Caimbeul, "cha b' fhiach dhomh an t-saothair a'n eur 'nan sreath ceitheir air doimhne !" Bu leòir an t-sreath Bhreatunnach dithis air doimhne a chumail air falbh ionnsaidh gharbh nan fear-each Russach ud.

An déigh sud thòisich am blàr ris na Réisimeidean eile a dh' ainmich sin a rinn euchdan do-aithris am measg lionmhoireachd nan Russaich gus an do choisneadh a' bhuaidh fa-dheòidh.

Tha sinn a' toirt nan rann a leanas á bàrdachd Uilleim 'Ic Dhùnléibhe. Choisinn a Dhàn air euchdaibh nan Gàidheal a' cheud gheall. Mar bhàrd cha 'n 'eil ach gann coimeas da ann an déine, an giorra agus ann an greimealas cainnte.

Na Ruissainich air mullach Ahua
 Cogach, deacair, beachdail, dalma ;
 'Nan sreathan, coisichean, 's marcaich,
 An rian còraig air an uchdaich
 Na naimhdean shuas. An creachan dìlionn
 Fhuair na Gàidheil òrdugh dìreadh ;
 O bhearradh nan liath chreag carrach,
 Thaomadh fras nan sgrios 'nam broilleach ;
 Am builsgéin dubh-neòil a' chasgraidh
 Leum na h-àrmuinn gun ghealtachd.
 Bheic an Leòghan, "Buaidh a dh'ain 'coin ;"
 Tharruing sliochd nan Fiann an lannan ;
 Mar thuil Chluaidh chuisleach le gleann,
 Luath's mire sruth airgeid Eas-Linn,
 B' ionnan sud braise nan sonn
 A' maomadh do 'n àrfhaich 'n an deann !
 Fò'n t sròl ghreadhnach nach do chòisnaich nàmh
 Is aosmhor cliù 's i ùr mar bha—
 Le lannan leathan nan ceann aisneach
 Dh' fhàg sibh creuchdan, sgrios, is osnaich :

Euchdan nan curaidh gun smal
 D'an dùthaich tìr nam beann 's nan tuil.
 O àirde chreagaich nam bac
 Chuir sibh ruaig air feachd an t-sneachd !
 Chrithnich iad le oillt roimh sgraing
 An Leòghain deirg 'n uair chrath e mhuing,
 'Gan sgànradh le bruthach gun taing:—
 Bu gharg a shrachd e 'm being 's an cuing;—
 Guìomh o'r cuimhne nach sgarar
 Fhad 's a mhaireas cuan is talamh.

BALACLABHA.

Le gleadhraich arm is torrunn làmhach
 Air learga chiar Bhalaclàbha,
 Chunnaic mi spairte ri crann
 Iolair spùllach an dà chinn;
 Feithid ifrinn gun chlos,
 A' reubadh creiche tuath is deas:
 Miltean a' freagairt d'a smachd,—
 Foill, 's fuil, is àr 'nam beachd;
 Dùdach nan ràn scarbh a' beuchdaich;
 Steudan còraig a' leumnaich;
 Buidheann bhorb nan cochull lachduinn
 'Nan sreathan dlùth air an leachduinn.
 Ghluais iad o àird an fhuinn
 'Nam beinge thruim gu làr a' ghlinn;
 Lannan reubaidh anns gach glaic,
 'S am facal còraig “ Bàs gun iochd.”

NA GAIDHEIL.

Chunnaic mi air lom na faiche,
 'S an carradh fliuch le braon na moiche,
 'Nan staing dhon 's a' bhealach chumhan
 Fir dhireach ard nam broilleach leathan.

Bhrùchd am marc-shluagh an coinneamh
 Nan Gàidheal 'n an cois 's iad annamh;
 Deich mu 'n aon air an aodann
 'S gun chùl-taic ach gleachd 'n an aonar;
 Cliù nach teirig do na gaisgich;—
 Mar lasair dheirg á àmhuinn loisgich,
 O fheadain ghorm nan cuilbheir cinnteach
 Chunnaic mi na caoirean teinnteach;
 An gleann 'na bhuidealaich strìanaich
 Mar bhruaillein doireann 's an iarmailt;
 Na dealain-ghòbhlach a' spùtadh
 A bolg neòil nam fillean dùbhlaidh;
 Cuimhneachan buaidh is gàbhaidh
 Air Albainn ghaoil 's air clannaibh Ghàidheal. . . .
 Fo iùil a' Cheannaird do-chìosnaicht',
 Cailein Caimbeul Mac an Ìich.
 'S cian sgaoilteach do chliù an nochd
 A làmh dheas nam miltean feachd.
 Ghrios mi FIONN le Mac an Luin

A bhi ri d' thaobh an gaoir nan guinn ;
 'N uair bhuail thu 'm builsguin a' ghàbhaidh
 Sheas thu 'd' chliù do t'ainm, 's do d' Bhanrigh'n ;
 Sheas thu 't' namhas do d' nàmhaid ;
 Thug tha buaidh is guab thu 'n àrfaich.

—:—

AN IOMHAIGH GHILORMHOR.

Chruthaich Dia an duine dìreach ach fhuair e mach mòran innleachd—innleachdan a rugadh le màthair gach uile, eas-ùmhachd an aghaidh ceart riaghladh an 'Tì a 's Airde. An eas-ùmhachd so thàinig a mach á leasaidh bhreun nam pàrantan dàimheil ud—Satan agus am Peacadh, dhà a chaidh an co-bhoinn—a dh' iadh làmh mu làmh—a thoirt air an duine briseadh air falbh o Dhia. Mar so thachair tuiteam an Duine. Thuit e-féin agus a shliochd gu h-ìomlan o àirde neochiontais is naomhachd gu doimhneachd peacaidh is truaighe. Bu mhòr an 'Tuiteam! Mu dhéibhinn thubhairt Dia, “O Dhuine, SGRIOS thu thu-féin!” ach le truacantachd iongantaich, do bhrìgh agus gu'n dean e tròcair air an tì a 's àill leis, chuir E mar an ceudna A rùn siorraidh gràidh is gràis an cèill, “ach ANNAMSA tha do chobhhair!”

So agad, ma ta, O anam, dà chloich stéidh a' chreidimh shlàinteil, gu'n do THUIT AN DUINE, agus gu'n AISIGEAR e troimh ar TIGHEARN IOSA CRÌOSD.

B'i cliù shònruichte an duine gu 'n do chruthaich Dia e 'na ìomhaigh féin. 'N uair a thuit e do shlochd a' pheacaidh bhris an ìomhaigh so 'na mìribh, agus cha'n fhaicteadh i ni 's mò ann an làthaich a' pheacaidh. 'Si obair Chrìosd mar Shlànuighear an ìomhaigh so a shlànuchadh ann an anam an duine—na mìrean a thàthadh r'a chéile tre obair an naomhachaidh; agus an sin a taisbeanadh coimhlionta gun chion gun smal an làthair sòlasach an Athar.

Air an làmh eile 's i obair an Diabhuill le fheachd sgriosail cur às do 'n ìomhaigh so ann an anam an duine. Agus chum na crìche so tha e dealbh agus a' gabhail gach innleachd a 's urrainn a mhac-meamna ifrinneil a bhreithneachadh. Tha mòran do'n chinne-daonna ann an staid nàduir a' toirt da mar iobairt chum na crìche ceudna cha 'n e mhàin am buadhan inntinneil ach am buill chorporra. 'Si an eiseimpleir a 's truaighe a gheibhear air so am measg dhaoine, malairt na misg—malairt na dibhe làidir. Tha daoine gabhail tlachd innte do bhrìgh agus gu'm bheil i deanamh obair a' pheacaidh air dòigh cho greadhnach—le a leithid do sgoinn, agus cho éifeachdach. 'Se a rùn agus a gné bàs a thoirt air ìomhaigh bheò reusonta Dhia anns an anam; mar so droch spiorad cuthaich a dheanamh do'n duine. Air da so a bhi fìor, soilleir, dòicheadh ann ad fhéin-fhiosrachadh féin agus ann am féin-fhiosrachadh do chompanach cìod e do dhleasannas, O charaid, mu'n chùis? Seall oirre 'na gné agus 'na toraidhibh, agus sin ann am fradharc doimhne agus farsuinneachd lagh Dhé air a thuigsinn 'na spioradalachd agus cuir sgeul air na chì agus na chluinneas tu 'na lorg: Toraidhean a' pheacaidh—gearan, caoidh, bàsraich is osnaidh anns gach àite!

Uime sin, air sgàth maith aimsireil, spioradail, agus siorruidh t'anama féin—air sgàth maith do cho-chreutair—air sgàth leas na muinntir ud a tha ann an dlù dhàimh dhuit, co-dhiù a's piuthar, bràthair, athair no màthair, no iadsan a thàinig a mach á t'innibh a tha ann—air sgàth soirbheachadh modhannail agus maith spioradail na rioghaidh d'am buin thu—air sgàth firinn soisgeul na slàinte agus glòir onorach ainm naomh Iehòbbah,—tha misparradh air do choguis, O anam, do dhleasannas a thaobh an uile sgriosail so. Cia fhad a dh' fhanas tu ag argumaideachadh mu'n chùis 'nuair tha ceudan mìle do d' cho-chreutairibh gach bliadhna air an sìneadh ann an uaighean misg? Cia fhad a leanas tu ri caint dhìomhain mu nàdur 's mu neart do nàmhaid mortail 'nuair tha do chàirdean, do luchd-eòlais, do luchd-dùthcha, agus do theaghlach air an caitheamh sìos—air an losgadh leis an teine ud a chaidh fhadadh ann an ifrinn? Cia fhad a chithear thu a' deanamh bràithreachais, O amadain! riù-san a sheasas ri d' thaobh a shàthadh gath a' bhàis ann ad chridhe, neo-mhothachail 's mar a dh' fheudas iad-féin a bhi air an gnìomh? Riù-san a tha 'nan cùirtibh dorchadais a' toirt do d' bhràthair baoghalta cup a' phuinnseinn ud a tha cùbhraidh le fàileadh mealltach a' bhàis? Cia fhad a dh' fhanas sibh 'n 'ur tosd, O sibhse, aig am bheil beòthas nan gràs air bhur siubhal, 'n uair a chì sibh an nàmhaid a' deanamh abalach thruagha do luchd-aideachaidh—'s e toirt sgannal air an eaglais—agus a' toirt toibheum do 'n ainm naomh sin air am bheil sibh air bhur n-ainm-eachadh? Cia fhad a chithear ministirean an t-soisgeil a' deanamh cleamnais aindiadhaidh ri cumhachdan bàsmhor na misg? a' toirt misnich dhoibhsan aig am bheil an làmhnan dearg le fuil an co-chreutairean? a tha a' lìonadh ar tire agus ar dachaidhean le troimh a chéile, le deòir, le osnaidh, agus le bròn? Cò agaibh, mo Luchd-dùthcha, nach d' fhuiling ni 's mò na 's aithne dhuibh, troimh phuinnseann bàsmhor Bheliail ann an cupan na misg? C' àite am bheil t' fhéin-mheas agus do dhuinealas modhannail, 'n uair a bhios tu a' d' fhear-comuinn agus a' d' chompanach dhoibhsan a chuir daorach bàis air do charaid gràdhach a thuit troimh phlùb bàthaidh do 'n t-siorruidheachd fo bhuidh misg a nochdadh féin aig cathair breathanais Iehòbbah? Nach lìonmhor iad aig am bheil a' chrìoch uamhasach so! Am bheil gràdh agad do d' theaghlach, do d' shliochd, agus do d' chompanaich, c' àit, ma ta, am bheil do dhìchioll a dhùnadh nan slochd ud anns am faod muinntir do ghràidh tuiteam? C' arson a bhiodh bàigh agad ris na tuill mhi-naomh ud far am faighear fuil do chompanach agus i ag éigheach suas o'n talamh, cosmhuil ri fuil Abeil, ri Dia nèimh air son dìoghaltais air luchd an àir mhòir? So a' chnuimh bhàsmhor a tha 'g òl fola beatha ar rioghachd, ar n-eaglais agus ar teaghlaichean. Eireadh, uime sin, gach neach aig am bheil gràdh d' a anam, agus do ghlòir Dhia—éireadh iad o'n phràmh mì-chùtraim anns am bheil no 'n robh iad, agus, mar luchd-aoraidh an Dé bhed, aig am bheil spéis d' A shàbaid, d'A shoisgeul, agus d'A ìomhaigh ghlòrmhor air annaibh a chreutairibh reusonta,—éireadh iad gu h-aon-sgeulach, aon-rùnach, agus le sàil lagh ceartais bruthadh iad ceann na cnuimh ud gu bàs!

OILEANACHADH RIAGHAILTEACH ANN AM BUNTAINN CAOIMHNEIL RI AINMHIDHEAN.

EAD. LEIS AN URR. T. MACLACHLAINN, LL.D.

Bithidh cùram aig an duine iouraid de bheatha 'ainmhidh. (GNATH. XII. 10.)

Tha na litrichean a leanas air an craobhsgaoileadh anns an dòchas gu'n cuidich iad ann am bhi a' seoladh dhaoine chum a bhi ag àrach caoimhneis ann am buntainn ri ainmhidhean, agus mothachadh na's soilleire air an fheum a th' anna do dhaoineibh, na bha air fhaotainn roimhe so ann an oileanachadh na h-òige. Tha mi 'gabhail orm gu h-àraidh a bhi 'seoladh aire luchd-riaghlaidh Sgoilean, agus Mheadhonan chum craobhsgaoileadh an t-soisgeil, Thighean-eirichdeis airson cloinne bhoehd, Thighean-oileanachaidh, agus gach uile neach aig am bheil làmh ri obair ionnsachaidh na h-òige; agus chathaichinn orra gu dùrachdach, gu'n deanadh iad aithnichte, no gun gabhadh iad rathad air eòlas fhaighinn, air na dòighean a th' air an cleachdadh, agus gu'n tugadh iad seachad am beachd féin, nu theagasg riaghailteach anns an ni tha so. Dh'fhoadadh an ni a th' air a dheanamh le aon mhaighistirsgoil Frangach ann an Algiers, bhi air a dheanamh ann an iomadh oisinn agus baile 'n ar tìr féin. Agus nam bitheadh e air innseadh agus air a chur an ceill gu follaiseach, mar a rinneadh ann an litir M. de Saily a dh' ionnsuidh a Chomuinn ann an Algiers chum Ainmhidhean a dhion o ainiochd, dh' fhoadadh e mòran maith a dheanamh ann an daoine eile a theagasg. Chuala mi gu'n d'rinn Luchd-riaghlaidh na Frainge lagh ùr chum eunlaith a dhion, a chionn 's gun robh na h-achaidhean arbhar air am milleadh le meanbh-bheathaichean a b'abhaisd bhi air an itheadh leo. Shaoil leamsa air an aobhar sin gu'm faodadh aire na h-òige ann an sgoilean dhùthchasach na Frainge bhi air a tharruing a dh' ionnsuidh cor ainmhidhean ann am bichiontas, agus gu'm faodadh teagasg, a réir dòigh Mh. de Saily, bhi air a chleachdadh ann an cuid dhiubh. Tha mi a nis a' sealltuinn airson fios fhaighinn air a' phuinne so, agus air an dòigh theagaisg a th' aca. Bithidh mi toileach na chluinneas mi innseadh do neach air bith aig am bheil toil do'n aobhar, agus tha e ceadaichte dhomh a ràdh gu bheil Rev. HENRY BAKER, Ministear Sgoil-oileanachaidh Whitelands, 7 St Leonard's Terrace, Chelsea, Lununn, toileach air fios fhaotainn air mo shonsa o neach air bith a tha ag iarraidh eòlais air na puinnceibh ris an do bhean mi 's na litrichean so.

ANGELA G. BURDETT COUTTS.

Duineidin, 18mh Octr., 1869.

DO FHEAR-DEASACHAIDH AN 'TIMES.'

A CHARAID,—Is e mo dhòchas gu'n dean sgriobhadh agus clo-bhualadh litrichean leatsa daoine a threòrachadh gu atharrachadh air an dòigh 's am bheil ainmhidhean air an càramh gu maslach leosan a tha 'g an toirt a steach do 'n tìr. Tha e soilleir nach abair an dream a tha timchioll do 'n ghnothuch aon fhocal, agus tha sin fhéin 'na fhianuis. Is airdh Mr Forster air cliù airson an lagha 'thuge a stigh o chionn ghoirid, a thaobh giùlan ainmhidhean air na rathaidibh iarunn, agus buinidh Ceann-suidhe Bord na Mar-

santachd do Chomunn a tha cho aithnichte air feadh an t-saoghail airson a bhi 'tagradh còir chreatairean balbha Dhé, 'us nach eil teagamh ann gu'n toir e stùil gun dàil air cor maslach obair a tha 'dol air adhart, ris am bheil daimh, a reir mo bhairleise. aig luchd-riaghlaidh na rioghachd. Tha aobhar mar sin air a bhi 'creidsinn gu'n gabh a' Pharlamaid gnothuch ris a' chùis air an ath bhliadhna.

Tha a' mhuinntir a tha 'sgriobhadh thugad a leigeadh ris a leithid a dh' ainiochd anns a chàramh uamhasach a th' air feudail a tha air an toirt a stigh do 'n tìr o thiribh chéin, gu 'm feum buntuinn gramail bhi ris a chùis. Tha mise 'g a mheas 'n a dhleasdanas air an aobhar sin a bhi 'cathachadh air muinntir na tìr a bhi a' teagasg do gach seòrsa 'n ar measg, gu'm buineadh do ainmhidhean càramh caoimhneil fhaotainn o dhaoineibh, agus eòlas air an dòigh 's an gabh sin a nochdadh do chreatairean a tha 'nam beathachadh agus 'n an goireas mòr dhuinn 's a bheatha so. Cha-n fhad o fhuair sinn rabhadh leis a' phlàigh a bhris a mach am measg ar feudalach. Na 'n do lean e sud, dheanadh milleadh a' chruidh fhéin ar fagail gun bhainne, gun im, gun chàise, gun mhairtfeoil, gun laogh-fheoil. Ged a tha an eucail ud nis air teicheadh uainn, tha eucail ghoirt eile air tighinn air ar crodh 'us ar caoraich—eucail o tha 'fagail bainne ar cruidh gun feum, fhad 's a tha e orra. Cha dean cùram dìon 'n a aghaidh. Is aithne dhomh sin o'm fhiosrachadh féin. Cha leor eòlas, 'us caoimhneas, 'us gloine, chum a chumail air falbh; agus o nach gabh briseadh a dheanamh air lagh Dhé air taobh ceartais, no tràcair, no frinn, gun pheanas a leantuinn, cha 'n fhaic mise carson nach fhaodadh an eucail ud ruighinn air daoineibh fhéin o na h-ainmhidhean, agus an fhuil againn a thruailleadh—agus sin mar thoradh air an fhulangas aig ceudan agus mìltean de bheathaichean truagha, a dh' fhaodas bhi air an àireamh mar na creatairean a 's dìblidh annhunn, neochoimasach air iad fhéin a dhion, eadhon an uair a bhrosnaichear iad gus a cheum a 's fhaide, ach aig am bheil an anail agus am fuil làn fiabhruis air an giùlan air na cosaibh leònta aca, agus leanntain an corp làn galair air a chraobsgaoileadh (their cuid le meanbh-bheathaichean), a dh' ionnsuidh nan achaidhean agus nan raointean againn.

Tha sinn a' codhùnadh o na nithibh so gu 'm buineadh do 'n dìge anns na sgoilibh bhi air an teagasg ciod e dleasdanas dhaoine do na h-ainmhidhean. Chathaich Mr Angell, duine uasal o America, a rinn mòran airson an aobhair 'n a dhùthaich féin, ormsa oidheip a thoirt air Comunn a chur suas cosmhuil ris a' Chomunn a chuireadh suas an am Massachusetts fo ainm 'Comunn Truasail nam Baintighearn.' Gheall mi gu'n deanainn na dh' fhaodainn 's an aon dòigh 's an gabhadh e deanamh leam—troimh theagasg 's na sgoilibh dùthchasach. Ach o na chaidh ole mòr a dheanamh aithnichte leatsa, tha mi a' meas gur e a 's fearr dhomh anns a' phaipeir agadsa, chum mo ghealladh do Mhr. Angell a choimhead, a chur an amharc uile luchd-riaghlaidh agus luchd-teagaisg sgoilean, cia b'e an inbhe, Ceann-suidhe Buidheann Comhairle na Rioghachd chum oileanachadh na h-dìge, agus Bord a' Chomuinn Dhùthchasaich airson Sgoilean a shuidheachadh, gu'm bu chòir do dhòigh bhi air a ghabhail air a theagasg, gu pongail, do'n dìge, an dleasdanas ann an iochd a nochdadh

do ainmhidhean, agus eòlas a thoirt doibh air an dealbh, an càramh bhuineadh dhoibh fhaotainn, agus an luach do'n chinne-dhaoine.

Cha-n urrainn mi codhùnadh a dheanamh air an oidheirp bhochd so, mar tha mi a' meas, air a chùis so a thagradh, gun a ràdh gur iongantach leam nach 'eil an Comunn chum ainmhidhean a dhìon o ainiochd a' leantuinn leis an lagh a' mhuinntir tha 'g a bhriseadh leis an dòigh anns am bheil feudail o thìribh chéin air an toirt gu tìr ann am Breatunn. Cha-n fhaod a bhì nach 'eil iad sud fo dhìon lagh Shasuinn cho luath 's a ruigeas iad i, agus nach 'eil a' mhuinntir a bhriseas an lagh ud buailteach do pheanas.*—Is mise, gu dìleas,

ANGELA G. BURDETT COUTTS.

* O sgriobhadh sud, bha litir anns an 'Times' ag innseadh gu'n robh cuid diubh sud air an leantuinn leis an lagh fo ìmpidh a' Chomuinn, airson an droch dheanadais ud.

—:o:—

FIOS COITCHEANN.

Tha an t-Ur. Eòghan MacLachuinn 's an Tairbeirt air gairm fhaotainn do Ard-Chatan. Rinn Mr MacLachuinn saothair mhòr ann an aobhar na Stuaime anns an Tairbeirt far an robh mòran òil a' dol air aghaidh am measg nan iasgairean.

Chaidh a' Phàrlamaid a chur fa sgaoil agus buill ùr a thaghadh às gach cèarn a dheanamh suas té eile.

A thaobh a' Chogaidh an Africa cha 'n fhada gus an cluinn sinn na Breatunnaich a bhì aig baile mòr Ashantee air dhoibh rathad a dheanamh troimh 'n choille. *Ràinig iad an dhéigh cùig latha cruaidh chath.*

Tha e air aithris le cinnte an dràsd gu 'n do bhàsaich an t-Olla Livingstone, am Missionary ainmeil a bhì ann am meadhon Africa.

Phòs dara mac na Banrigh aon nighean ìmpire Russia: bha banais ghreadhnach ann. Phòsadh iad an toiseach leis an Easbaidh Ghreugach agus 'n a dhéigh sud le ministear Prothastanach.

Tha coslas air a' ghort anns na h-Innsibh nach bi i idir cho cruaidh.

Bhàsaich an dara fear-lagh a 's aiumeile a tha am Breatunn, an Sàr Onorach Donnachadh MacNéill, Tighearna Cholasa.

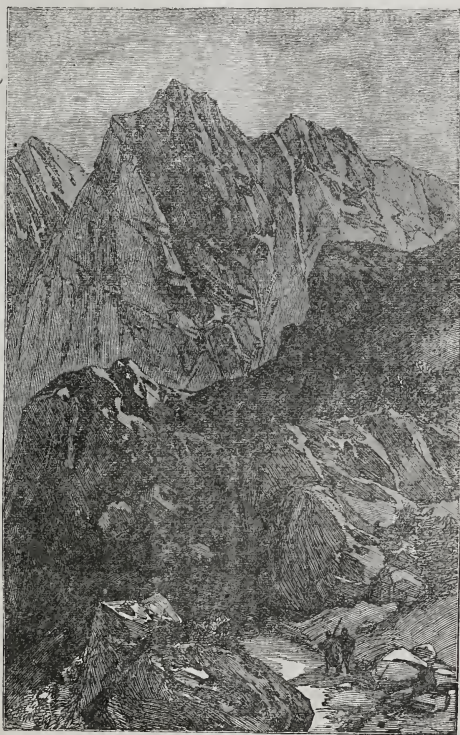
NA SOISGEULAICH MOODY IS SANKEY.—Tha 'n dìthis dhaoine so an dràsd ag obair gu saothreachail, riaghailteach agus dùrachdach ann an Glaschu. Tha gach talla is eaglais 's am bi iad troimh 'n là is feasgar, air Sàbaid agus air seachdain làn gus na dorsaibh. Tha Sankey le cuid-eachadh an organ a' seinn nan laoidhean; tha Moody an sin ag éirigh agus a' toirt seachad searmoin sgiobalta, ghoirid ann an briathraibh geura, so-thuigsinn agus rannsachail. Tha laoidh no dhà an sin air an seinn, agus sparradh air a thoirt do gach creutair air an do dhùigh an t-seirbheis agus a tha fo chàram anma fuireachd air dheireadh 'nuair a sgaoileas an coithional. Tha nis na dorsan air an druidealh agus air do ùrnuighean uaigneach agus follaiseach a bhì air an cur suas fad beagan mhionaidean tha laoidh eile air a seinn agus cuireadh càirdeil air a thoirt do gach neach ciùirteach, iomagaineach dol a cho-labhairt ris na soisgeul-aich.

BRATACH NA FIRINN.

PAIRT 4.]

Giblein, 1874.

[LEABH. II.

BEINN SHINAL.

The Sasunnach an dràs d'ann an tìr Phalestine, ris an abairteadh Canaan o shean, a tha cumail a mach gu 'n d' fhuair esan an ceart àite

mu Bheinn Shinaì anns an d' thugadh seachad an lagh. Fhuair e sgriobhadh air na creagan a rinneadh tha e smuaineachadh leis na h-Israelich. Cha 'n' eil dearbhadh fathast co dhiù a tha e ceart no nach 'eil. Ach roimhe so bha àite no dha air an cumail a mach mar an t-àite anns do labhair Dia ris h-Israelich o 'n Bheinn. Cha robh luchd-turuis a bha rannsachadh a' còrdadh mu aon àite. Mar so cha 'n urrainnear a ràdh le cinnte fathast co do na h-àitibh an t-ionad ceart. Tha dhà no trì do bheanntaibh àrda tinnchioll air an aon cheàrn ris an canar Sinai. Tha *Jebel Serbal*—Beinn Mirr—ann a tha fagus do sheachd mìle troidh (1659) air àirde; a réir seann bheul-aithris 'sì so Beinn Shinaì. Tha *Jebel Mousa*—Beinn Mhaois—ann a tha seachd mìle gu leth troidh (7564) air àirde; tha mòran a' cumail a nach an diugh gur h-i so Sinai cheat. Tha té eile ann—*Jebel Katerin*—a tha fagus do naoi mìle troidh (8705) air àirde; mar an ceudna Um-Shomer, ochd mìle, ochd ceud gu leth troidh. 'Siad beanntan mòr greadhnach a tha an so air fad a dhùisgeadh uamhunn ann an eridhe neach air bith a' cluinntinn “Guth nam Briathar.” Cha 'n' eil teagamh nach iad so beanntan a chunnaic na h-Israelich; agus tha a' bharail a's làidire a' cumail a mach gur h-i *Jebel Mousa*—a' ciallachdh Beinn Mhaois—a' Bheinn o'n do labhair Iehobhah; agur gur h-e am fosgladh ris an abrar *Sebayeh* foipe an còmhnaidh air an robh feachd nan Israeleach le 'n cloinn, agus an trend a' campachadh. Tha Sinai lom gun fàs 'sam bith; a coslas mar gu 'm biodh i air a deanadh suas do stuth dearg loisgeach a chì thu dealradh mar lasair fo dheàrrsadh na gréine 's an fheasgar. Ghineadh an sealladh geilt is oilt ann an eridhe neach 'sam bith. So an sliabh mu 'n do labhair an t-Abstol: “Oir cha d' thàinig sibh chum an t-sleibh ris am feudtadh beanntuinn, agus a bha losgadh le teine, no chum duibhre, agus dorchadais, agus doinn, agus fuaim na trompaid, agus guth nam briathar, ionnus gu 'n do ghuidh an dream a chual e, nach labhairteadh am focal riu tuilleadh.” “Bu co uamhasach an sealladh as gu 'n dubhairt Maois, Tha eagal ro mhòr agus erith orm.”

—:o:—

“CUIRIBH UMAIBH AN TIGHEARN IOSA CRIOSD.”

Ròmh. Cuib. xii., 14; Sàilm, cxxxii., 7-10, 15-18; xlv., 13-17.

Du' fhalbh là an neochiontais, a' ghràidh, agus a' cho-chomuinn ris an AON SHIORRUIDH. Chaidh Grian an eòlais naoimh fodha,—dh' fholaich sì i-féin,—'n uair a chum ar ceud sinnsre sìos a thoirt aoraidh do Chumhachd na Bréige. Thàinig oidheche a' pheacaidh; thuit dorchadas na truaighe; ghlac suain na dichuimhn' anam an duine; agus sgaoil tiugh sgàilean a' bhàis spioradail air teaghlach a' chinne-dhaonna. Chuir an duine dheth éideadh an t-soluis; chuir e às coinneal na naomhachd a bha 'na anam; agus chuir e mach á seòmar a chridhe an t-AOIDH GLÒR-MHOR ud,—AOSDA NAN LAITHEAN a b'e 'ATHAIR féin,—aig an aon àm a' leigeadh a steach Prionnsa an Dorchadais, agus a' toirt da riaghladh a thighe. An sud ghabh an t-anam fois. Chuir e dheth trusgan na fireantachd; agus lomnochd, rùisgte, gun snàthain do 'n obair ghréis nèamhuidh mu chlainn, tha e 'ga shineadh féin air leabaidh thiamhaidh a' bhàis

spioradail far nach fhaigh e a chòmhdach no chumail blàthais air a leasraidh ach plaideachan salach luideagach na féin-fhìreantachd. Chuir e coinneal an eòlais naomh às; ach a bhàrr air sin tharruing an codal dall ud còmhdach a nuas air shùilbh an anma chum agus nach tigeadh solus o'n taobh a mach a steach a chur dragha air a' chodalaiche shuaimhneach. Ach cha robh tur fhois a steach. Ann an còdal nàdurra faodaidh neach a bhì 'n a shuain 'n uair a tha an inntinn agus am mac-meanna ri dian obair. Ann an seòmar anam an duine fhuair Athair na Bréige sealbh; agus far am bi a' bhreug bidh buaireas. Cha robh fois a steach. Air sràidibh an anma gheibh thu tromh-a-chéile, mionnan, toibheum, misg, ruidhteireachd agus sgàrnaidh mhi-naomh. 'Na chearnaibh dorchachluinnidh tu sgailean oillt, àir, is muirt. Agus air gach taobh dhìot cluinnear gearan deurach, bròn, is osnaidh, a' leantuinn an lorg lot na bàsraidh spioradail ud. Ach cha mhair an oidhche a ghnàth. Agus 'n uair tha dòmhhlachd na h-oidhche dol seachad tha luchd-na-ruidhteireachd a' tréigsinn follais nan sràidean. Tha teachd an là a' cur sgàtha air gnùis na mì-nàire. Thàinig aon là; dhealraich aon Solus Glòrmhor; 'n uair a bhoillsg Grian an t-Soisgeil air mullaichibh ciara Bhetléheim mu na Buachaillibh a bha faire an treuda. Chuir Grian na Glòire so solus air lomnochd nan cumhachdau fìneachail. Chunnacas an sud cuirp mharbh, rùisgte, na h-Eiphit, Bhabiloìn, na Gréige, is na Ròimhe. Air annaibh sluagh Dhia—'fhìor Israel féin—dh' éirich grian na slàinte so anns gach linn, a' cur ruaise air dorchadas a' pheacaidh. Mar so dhùisg iomadh ri teachd an là; dh' éirich iad ri éiridh na Gréine; agus chuir iad umpa "armachd an t-soluis."

Mar so tha teachdaireachd againn an diugh ro fhreagarrach air ar cor: "Agus so, air dhuibh fios na h-aimsir a bhì agaibh, gur mithich dhuinn a nis mosgladh o chodal: oir a ta ar slàinte nis nì 's faigse na 'n uair a chreid sinn. Tha cuid mhòr do 'n oidhche air dol seachad, tha an là am fagus: uime sin cuireamaid dhinn oibre an dorchadais, agus cuireamaid umainn armachd an t-soluis. Gluaiseamaid gu cubhaidh mar anns an là; cha 'n ann an ruidhteireachd agus am misg, no an seòmraduireachd agus am macnus, no an aisith agus am farmad. Ach cuiribh umaibh an Tighearna *Iosa Crìosd*, agus na deanaibh ullachadh air son na fèdla, chum a h-ana-mianna a choimhlionadh."

I.—Thugamaid fainear anns a' cheud aite, AN DUSGADH;

II.—Anns an dara àite, CIOD A TH'AGAINN RI CHUR DHINN;

III.—Anns an treas àite, CIOD A TH'AGAINN RI CHUR UMAINN;

IV.—Anns a' cheathramh àite, NADUR AN EIDIDH NUAIDH;

V.—Agus anns a' chuigeamh àite, NACH FHEUD AN FHEDIL RIARACHADH FHAOTAINN

I.—*An Dùsgadh.* Tha mòran 'n ar measg a mhosgail; a thug oidheirp air dhoibh a thuigsinn gu 'n robh an là am fagus. Ghabh iad orra cruth muinntir a dhùisg; ach cha do chrath iad an cadal diubh fathast. Mar so tha na h-uile a chaidh a bhaisteadh 'n ar measg. Tha ainm aca bhì 'nan dùsgadh, ach gidheadh tha iad 'nan codal; agus tha doille na h-oidhche a' fantuinn maille riù.

Tha muinntir eile ann a dhùisg *Iosa Féin* an Rìgh, agus a ghairm e 'n

àird à codal gu h-éifeachdach ; ach air nach do dhealraich an là fathast ; a tha, theagamh, uile làithean am beatha ag imeachd fo dhuibhre nan neul maidne. Tha muinntir eile ann a chunnaic faire an là a' briseadh a steach air dorchadas an anman ; agus a mhothaich oidhche dheur, bhròn agus gleachd a' teicheadh air falbh roimh ghnùis òirdheire Grian na Fireantachd ag éiridh air Betel an anma.

Far am bheil am fìor dhùsgadh tha an t-anam air a ghairm gu h-éifeachdach leis an Rìgh Fèin a bhuail aig an doras agus a dh' fheith le 'chiabhaibh fliuch le braonaibh na h-oidhche ag iarraidh a steach ; agus a' reusonachadh ris a' chodalaiche : Is mithich dhuit a nis mosgladh o chodal ; tha chuid mhòr do 'n oidhche air dol seachd, tha an là am fagus : Mosgail, thusa a tha a' d' chodal, agus éirich o na marbhaibh, agus bheir mise solus duit ! Tha an t-anam air a dheanamh toileach ; tha e 'g éiridh ; thàinig aiseirigh bheò air ; tha gin nuadh air a cur air a sbiubhal ; tha e air a bhreith a ris a mach á bolg an dorchadais agus a' bhàis gu solus na maidne agus na beatha. Fhreagair e ghairm nèamhuidh ; agus troimh 'n chruthachadh nuadh ud thugadh e steach ann an aonadh dìomhair ris-san a's e Prionnsa na Beatha !

II.—*Cìod a th'againn ri chur dhinn.* Comh-cheangailte ris an Dùsgadh tha “na seann nithe” againn air fad ri chur dhinn. Feumaidh sinn an t-seann armachd leis an robh sinn a' cathachadh an aghaidh Prionnsa na Sìth roimhe so a thilgeadh uainn. Feumaidh sinn oibre an dorchadais—ar fèin-fhìreantachd—a chur dhinn, agus sinn fèin a thaisbeanadh lomnochd aig cosaibh Cairptean ar Slàinte. Ann an là a chumbachd rinn E-fèin sinn toileach airm ar n-àr-a-mach a thilgeadh gu làr ; agus nochd E dhuinn cho salach, reubte, gràineil, agus breun 'sa bha ar luideagan fèin.

Falamh, lomnochd, uireasbhuidheach, agus fann mar an naoidhean às a' bhroinn, feumaidh tusa, O anam, gabhail ri Crìosd. Thug E-fèin aiseirigh bheò ort ; thug e mach thu á bolg na h-oidhche spioradail ; thilg e dhìot cuibhreach Prionnsa an dorchadais ; bhris e ceanglaichean a' bhàis ; chuir e mu sgaoil slabhraidhean daorsa a' pheacaidh ; agus leagh e naimhdeas do chridhe le a ghaol sìorruidh agus thug e thu steach ann an aonadh dìomhair ris fèin. Ach thug so breisleach air an t-Seann Nàmh a bha thuige so a' gleidheadh talla t'anma ann an sìth 'n uair a bha thus' a' d' chodal ; tha naimhdean eucorach a muigh agus a stigh air tòir ghéir air t' anam bochd—air a' ghin nuadh agus bheò a dhùisg thu mach às an dorchadas. Tha thu nis ann an rìoghachd an t-soluis ; fhuair thu “armachd an t-soluis,” a' ghràidh, agus an eòlais, is chuir thu dhìot armachd an dorchadais. Feumaidh tu nis cathachadh an aghaidh nan naimhdean ud ; gluasad gu cubhaidh “mar anns an là ; cha 'n ann an ruidhteircachd agus am misg.” Feumaidh tu t'éideadh cogaidh a ghleidheadh glan, cosmhuil riù-san ann an Sàrdis a ghleidh an eudach glan.

III.—*Cìod a th'againn ri chur umainn.* “Cuiribh umaibh an Tighearna Iosa Crìosd.” “Oir a mheud agaibh sa' bhaisteadh do Chrìosd, chuir sibh umaibh Crìosd.” “Agus gu 'n cuir sibh umaibh an nuadh-dhuine, a tha air a chruthachadh a réir Dhé am fireantachd agus am fìor-naomhachd.” “Chuir sibh umaibh an duine nuadh, a tha air ath-nuadhachadh ann an eòlas, a réir lomhaigh an Tì a chruthaich e.”

'Se fìor-fhreumh na fìrinn—*Crìosd a chur umainn*—gu 'm bheil an t-anam a' dol 'n a leithid a dhlù aonadh ris an Tighearna Iosa gus an E-féin an Ceann, a chithear, agus nach iadsan a tha air am faotainn ann. Tha am beatha air a folach ann-san. Is e an t-aonadh ud an tobar às am bheil am beatha, an neart, an slàinte, agus gach beannachd dhiadhaidh a shealbhaicheas iad, a' sruthadh.

Feumaidh tusa, O anam ghràs-mhoir, ionnsachadh *Crìosd a chur umad* air dòigh dha-fhillte—le a eiseimpleir a ghabhail, agus thu-féin a cho-chumadh r'a iomhaigh ghèormhoir. Feumaidh tu do chrann-ceusaidh a thogail agus esan a leantuinn. Feumaidh tu E-féin a leantuinn; cha 'n e deisciobul ciorramach, no bacach a dh' ainmichear air-san;—cha 'n iad a' mhuinntir a sheallas leis an dara suil rathad rioghachd an t-soluis 'nuair tha an té eile fathast ann an doille an dorchadais;—cha 'n iad sud a dheanamh an dara làmh geal le gloine na fìrinn, ach aig am bheil an té eile an sàs ann an salchar a' pheacaidh;—cha 'n iad sud leis am bu mhiann an saoghal agus an fheòil a nasgadh ri beatha na diadhachd. Lean E-féin. Dh' imich Esan air ceum a bhi deanamh na h-obair a thug an t-Athair da ri dheanamh. Lean thusa 'eiseimpleir-san; cathaich an aghaidh nan naimhdean; biodh gach nì a nì thu chum cliù glòir do Rìgh. Feumaidh tu mar an ceudna bhi air do chumadh r' a iomhaigh-san; feumaidh tu bhi cosmhuil ris ann an gné, an dealbh, an iarrtuis, agus ann an gràdh. Cha 'n fheud thu thu-féin a chumadh ris an t-saoghal aig am bheil naimhdeas do Chrìosd. Feumaidh tu cùil a chur r'a chleachdadh, r'a fhasan, agus r'a shòlas agus *Crìosd a leantuinn*. Feumaidh tu ann an aon fhocal a bhi dealaichte o'n t-saoghal do bhrìgh agus gu'm bheil do bheatha folaichte ann an *Crìosd a chur an céill* nach b'ann do'n t-saoghal a rioghachd.

IV.—*Nàdur an Eìdidh Nuaidh*. 'Nuair bha na seann nithe umad bha thu sgeadaichte 'san t-seann trusgan bhreun ud a bha thu a' caitheamh agus thu 'san t-seann dàimh ri cùmhnanta nan gnìomh. Ach a nis tha thu ann an nuadh dhàimh fo cùmhnanta a's fèarr; agus leis an dàimh ud fhuair thu éideadh nuadh. Bha an seann trusgan air 'fhligheadh do dhà sheòrsa snàth. B'e an *dliuth* aige do pheacadh gin; agus b'e an *snàth-cuir* do pheacaidhean gnìomha. Nach iomadh *spàl* a chuir thu air ais agus air aghaidh mu'n do chuir Dia stad ort! Nach truagh iadsan a leanas gus an crìochnaich iad an deise agus an tig naomhachd Dhia mach a'n losgadh suas le teine bithbhuan!

Do'n mhuinntir a dhùisg *Crìosd*, agus dhe'n d'rinn e luchd-leanmhuinn, dh' ullaich e-féin éideadh nuadh,—trusgan na fireantachd shiorruidh ud a thug e-féin a steach. Ma dh' fheudar a' chainnt a chleachdadh, b'i an ùmhlachd choimhlionta a thug e do n lagh, *dliuth* na deise ud, 'n uair a b'iad 'fhuilangais, an *snàth-cuir*; agus fhuair i a dath rioghail 'na 'fhuil naomh luachmhoir féin. Là cùirt gnìomh an fhìreanachaidh anns an anam, tha *Crìosd a' cur na deise glòrmhoir* so mu 'n neach a dhùisg e gu h-éifeachdach a mach á staid codail nàduir. Chuir e-féin lùs naomh agus beò anns an anam; agus b'e an ceud gnìomh a rinn an gin beò creidmheach ud làmh a' chreidimh a shìneadh a dheanamh greim air an deise rioghail agus an t-anam a chòmhdach leatha. Anns an deise so feudaich an t-anam seasamh an làthair an Athar; agus cò 's urrainn nì 'sam bith a

chur às leth neach taghta Dhé? Tha naomhachd agus ceartas riarachta leis an deise ud. Tha i cho tìngh, cho slàn, cho coimhionta, agus cho dealrach gus nach fhaic ach gann sùil Uil'-fhiosrachd féin beud troimpe. Oir cha toir Dia fainear euceart ann an Iacob, agus cha 'n fhaic e cealg ann an Israel.

Tha an deise so air an taobh a muigh; ach troimpe ann an gnìomh na h-uchdmhacachd tha an t-anam air an bheil i a' faotainn a steach ann an àireamh cloinne an Rìgh. agus a' faotainn seilbh air gach dlìghe a bhuineas dhoibhsan.

Ann an obair an naomhachaidh tha deise òirdhearc eile air a h-oibreachadh air taobh a stigh an anna far am bheil treas Pearsa Glòrmhor na Trianaid a' gabhail còmhuidh mar a theampull. Tha i so air a figheadh leis an Spiorad Naomh agus leis-san a mhàin. 'Se a *dlùth* naomhachd mar a ta i ruigsinn air an anam troimh aonadh ri Crìosd; agus 'se an *snàth-cuir* na gràsan gu buaidh a thoirt air a' pheacadh, no gu cobhair ann an àm feuma, a bhuilicheadh air an anam. Ma tha aonadh agad ri Crìosd, so, O anam, mar tha thu air t'èideadh a muigh agus a stigh le armachd an t-sòlais,—fireantachd Chrìosd a muigh agus naomhachadh an Spioraid a stigh. Na biodh nàire ort t'armachd a nochdadh do 'n t-saoghal gun Dia; cuiridh a shoillse às do'n dorchadas mu'n cuairt diot. Ach fan às na h-ionadaibh u' l anns am bheil seirbhisich an Rìgh, 'n uair a gheibhear iad am measg cìuil, aighir, damsa, is sòlais an t-saoghail,—anns am bheil iad a' cur smal air an èideadh rioghail ud a chosg na h-uiread do 'n Rìgh.

V.—*Nach fheud an Fhèoil riarachadh fhaotainn.*

Na dean ullachadh air son na feòla chum a h-ana-mianna a choimhionadh. O'n chaidh gné na diadhachd air siubhal t'anama, ceusar an fheòil. Na smuainich gu'm feud thu cleachdadh feòlmhor 'sam bith altrumas. Na meall thu-féin leis an dòchas gu'm feud thu leantuinn ris a' pheacadh bheag so agus ris an fhear fhaoin ud eile, ged bhiodh iad cho beag ris a' bhaile bheag a ghuidh Lot gu feòlmhor air Dia a chaomh-nadh dha. Ah! nach do thuig thu fathast, O anam, gu'm bheil riarachadh na feòla a' cur sal air èideadh an Rìgh a chuir thu umad? Nach do shìl thu fathast deòir a' bhròin dhiadhaidh os ceann an nàire agus an doilghios gus an do chuir thu Ceannard na Slàinte—'g a cheusadh às ùr—le bhì salachadh an trusgain ud a choisinn esan le a bhàs air a' chrann-cheusaidh? Na bi 'g ullachadh bidh, ma ta, do 'n ana-miann, no a' riarachadh na feòla, do bhrìgh agus gu'm bheil so a' cur smal air do thrusgan, agus a' cur Chrìosd gu nàire fhollaisich às ùr.

Ach a nis air do'n chuid mhòr do'n oidhche dol seachad, agus an là am fagus nach mithich do bhuill ar n-eaglaisean mosgladh á 'n suain chun-nartaich agus briseadh an là dlùth a dhearbhas na h-uile nithe? Nach mithich dhoibh an sùgradh mi-naomh ris an t-saoghal a leigeil diubh? oibre an dorchadais gu léir a chur diubh,—ruidhteireachd, misg, agus gach ni eu-cubhaidh, gach ni nach biodh cliùiteach dhoibhsan a dh' imicheadh 'san là? Oir tha an là a' tighinn, agus chì sinn e briseadh cheana, anns tig Crìosd a ris, agus chì gach shìl e; agus mo thruaighe! iadsan a gheibhear 'n an codal, a dh'easbhuidh armachd an t-sòlais, agus nach do chuir an Tighearna Iosa umpa a 'n dìon o'n fheirg!

ARAN BRISTE.

Tha roinnean 'nan tuill-fhùdair aig Sàtan às am bheil e a' sraidheadh suas na diadhachd.

B'iad ceud shlighean Dhaibhidh a b'fheàr; gidheadh is ann annta a bu mhò a bha do àmhghar aige.

Cha'n'eil ni 'sam bith a's luachmhoire a ni beannachd na a toirt air falbh; 'n uair is e a fàgail againn a bu chòir a deanamh measail duinn.

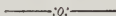
Is e iarrtus anam na h-ùrnuigh.

Is i co-chumaidheachd o'n taobh a stigh ri gràs cleachdail agus ri naomhachd Chrìosd rùn bunaiteach na beatha Crìosduidh.

Ni an diadhachd a ghnàth uisgeachan searbha Mharah milis agus fallan, ach cha 'n fheud sinn dùil a bhì againn gu 'n dean i fìon aig gach àm do dh'uisge, ged rinn i sud aon uair.

Tha an fhéin-thoil cho dian is cho gnìomhach agus gu 'm briseadh i an saoghal 'na mhìrean a dheanamh stòil air an suidheadh i.

'N uair a chluinneas mi fear a bhris lagh na rìoghachd air a chàineadh, agus an sluagh ag ràdh, 'O an droch dhuine; is airidh e air a bhinn;' air mo shon féin cha'n urrainn mi clach a thilgeadh air, oir is aithne dhomh ma 'm fàgadh Dia mi dhomh féin, gu'n gnìomhaichinn uile cho salach, agus mìle uair a bu mhiosa.

BEAN MHÓR CHULA.

Phòs Fear Chùla bana-Ghall aig nach robh tlachd 'sam bith do na Gàidheil bhochd leis an robh i air a cuartachadh. Gheibhear na Goill mar so gu tric ag altrumas naimhdeis do'n Ghàidheal gun aobhar 'sam bith ach gu'm bheil cànan aig a' Ghàidheal nach urrainn esan a labhairt. 'Nuair fhuair Bean Mhòr Chùla, mar theirteadh rithe, riaghladh gach ni 'na làimh féin nochd i gu'n robh nàdur ro aingealta aice. Air son nach robh na daoine umhal gu leòir dise, baintighearna a' bhaile, thòisich i air peanasachadh fear a lion fir diubh. Cha 'n aithne domh an t-aobhar àraidh, ach bha an dòigh pheanais a ghabh i ro bhorb. Mu choinneamh Chùla bha sgeir a bhiodh ris 'nuair bhiodh an tràigh ann ach a bhiodh fo 'nuair thigeadh an làn. 'Se an dòigh pheanais a ghabh i am fear ris an robh a fearg a chur air an sgeir so ris an tràghadh, fhàgail ann gus an tigeadh an làn 's an oidhche agus am bàthtar e. Mar so rinn i air aon an dèigh aoin do mhòran do na daoineibh a bha air a fearann. Ach bha gille treun seòlta aice a thug an car às a' Bhean Mhòir bhéiseil. 'Nuair thigeadh an oidhche bha esan a' dol a mach le a bhàta beag agus a' toirt nan daoine bhàrr na sgeire mu'n tigeadh am muir-làn agus a' falbh a null a dh' Eirinn leo. Bhiodh e air 'ais a ghnàth agus 'n a leabaidh mu'n tigeadh an là. Bha am Freasdal gu sònruichte fàbharrach. Bha a' ghaoth leis daonnan a' falbh agus a' tighinn. Cha robh e gu feum dha an cur air tìr a bhos chionn gheibheadh ise greim orra a ris. Aon oidhche a' tighinn dachaidh chunnaic e 's e tighinn fagus do Chùla carbad dubh a' falbh air a' mhuir roimhe 's e ann an deifir chruaidh. Labhair fear a'

charbaid ri gille Chùla: labhair an gille ris; thubhairt e ris a' ghille gu'n robh esan a' dol air son Bean Mhòr Chùla. Ghabh an Carbad dubh air aghaidh le srann fhiadhaich. Ràinig an gille Chùla beagan roimh bheul an latha mar a b' àbhuist da agus chaidh e a laidhe ann an aon do na tighibh a mach. 'Nnair a dh' èirich e bha fuaim feadh a' bhaile is anns gach àite gu'n d' thàinig am bàs air Bean Mhòr Chùla! Bha a bàs 'na aobhar ghàirdeachais do na daoine a bha foipe. Chuimhnich an gille an sealladh iongantach a chunnaic e air a' mhuir: is chreid e gu'm bheil aingle an Diabhuil a' campachadh mu'n mhuinntir a tha deanamh a thoil.

RANNACH.

—:o:—

MOODY AGUS SANKEY.

"Mar uisge air an fhaiche bhuaint', is amhluidh thig e nuas :

Mar fhrasaibh dh' uisgicheas am fonn, is ionnan sin a ghràs.

R' a linn-san bidh na fireanaich gu h-ùr a' fas le blàth :

'S am feadh a bhios a' ghealach ann, bidh sìochaint pailt a ghnàth."

Tha na soisgeulaich Americanach Moody is Sankey a' saothreachadh le mòr shoirbheachadh ann an Glaschu o 'n thug sinn iomradh orra 'san *Aircamh* mu dheireadh. Tha buaidh tharruing agus bheòthachaidh chomharraichte aig firinnean an t-soisgeil air cridheachaibh nam beag is nam mòr 's na làithibh so. A réir coslais gu 'm bheil peacaich do' gach seòrsa, bochd is beairteach, fòghluimte is neo-fhòghluimte, seann is òg air an tarruing le tarruing bheò is éifeachdach an Athar, fo bhuaidh oibreachaidh Spiorad na Beatha 'n an anmaibh gu sealltuinn AIRSAN a rinn iad a lot, agus gu caoidh a dheanamh air a shon. Tha gach eaglais is talla 's am bi Moody is Sankey moch 's a' mhadainn, air a' mheadhon là no 's an fheasgar air Sàbaid is air seachdain, làn gus na dorsaibh uair is dà uair an uaireadair roimh 'n àm shuidhichte. Feudaidh mi a ràdh o m' fhéin-fhiosrachadh féin nach faigheamaid mu'n àm so an uiridh le mòr shaothair, strith is slaodadh na lionadh *cidsin* airson focal coinneimh; ach an diugh gheibhear ann am beagan uairean làn eaglais gu éisdeachd le ro-aire cò aca a bhitheas Moody is Sankey a lathair no nach bi. Cuid a bha o cheann ghoirid mar mhairbh 's an uaigh gun deò, tha iad an dràs air am faotainn beò 'nan anam fo shileadh an t-soisgeil. Air an t-sàbaid so chaidh, an cuigeamh là deng do 'n Mhàirt, chitheadh tu moch 's a mhadainn grunnan an sud 's a so do ghillean òga le am Biobuill 'nan dòrn a' falbh gu stòlda smuainteachail gu Talla Mòr a' bhaile a chluinntinn mu Iosa o Mhody. Mu naoi uairean bhiodh dlùth air ceithir mìle òganach cruinn. Thàinig an sin Moody is Sankey air an companachadh le oilfhearaibh, ministiribh is àrd-mhiathaibh a' bhaile. Ghabh e mar bhonn earail, dil-seachd neo-sgàthach Dhaneil anns gach cor is àite do 'n Dia bheò agus fhìor. Tha sinn ag altrum an dòchais gu 'n robh Spiorad nan gràs a lathair gu 'n do bhris e iomadh cridhe, a' treabhadh domhain gu àite ullachadh airson sìol neo-thruaillidh na rìoghachd. Tha gillean òga Ghlaschu a tha mu àircamh trì fichead mìle is deich (70,000) air ceithir eaglaisean a ghabhail ann an cearnaibh freagarrach do 'n bhaile agus air coinneamhan ùrnuigh uaigneach is follaiseach a chur air an cois fad na

seachduin so. Bha mi an nochd féin a làthair aig aon do na coinneamhan so, agus bha gun teagamh mòr dhùrachd air a nochdadh araon ann an ùrnuigh agus ann an earail leis na h-òganaich a labhair.

Tha cuid nach 'eil a' faicinn maith air bith 's a' ghluasad so, agus tha cuid eile nach 'eil a' faicinn cron air bith ann. Cha téid mi féin buileach cho fada ri taobh 's am bith do'n luchd-breith so ; ach fàgaidh mi a' chùis an làmhaibh an Tì sin a bheir breith cheart.

Bheir mi cùntas nìs mionaidiche mu 'n dùsgadh so fathast ; oir tha dùil agam le cead *Deasaiche* na *Brataich* gearr-iomradh a thoirt air each-draidh beatha nan soisgeulach Ameiricanach so. *Turusach.*

—:o:—

UAIR NA H-URNUIGH.

O ùrnuigh ghaoil ! O ùrnuigh ghaoil !
A ghairmeas mi o chlaoidh an t-saogh'il,
Tromhadsa innseam na tha m' dhìth
Do m' Athair air A chathair-rìgh :
'Nuair bha mi 'n teinn agus ri bròn
Fhuair m' anam annad saors' o leòn !
'S tric chaidh mi às o rib an t-saogh'il,
'Nuair phill thu rium, O ùrnuigh ghaoil.

O ùrnuigh ghaoil ! O ùrnuigh ghaoil !
Do sgiath bheir m' iarrtus suas gu faoil
A dh'ionnsuidhsan tha dìleas dlùth
Do 'n anam 'dh' fheitheas air le h-ùigh ;
O'n dh'iar E orm a bhi an sàs
'Ga iarraidh Féin, is earbs' á 'ghràs,
Nis tilgeam air gach claidh mu sgaoil,
Is feitheam riuts', O ùrnuigh ghaoil !

O ùrnuigh ghaoil ! O ùrnuigh ghaoil !
Le t' fhurtachd fòir orm ré mo shaogh'il,
Gu 'n gluais mi o Bheinn Phisgah uain'
A' faicinn thall mo dhachaidh bhuain.
An sgàile feòl' so fàgaidh m' dhéigh
Is paisgear mi 'n deis' glòire Dhé ;
'S mi 'g éigheach suas troimh speur an t-saogh'il,
Slàn leat, slàn leat, O ùrnuigh ghaoil !

—:o:—

THUG IOSA DHOMH GRÀDH.

Tha mi làn aoibh gu 'm bheil Athair na Glòir
Ag innse 'na Leabhar mu 'ghràs air son fòir ;
Measg nan nì luachmhor tha 'm Biobull ag ràdh
So 'n t-aon a's mils' gu 'n d' thug Iosa dhomh gràdh.
Tha mi làn aoibh gu 'n d' thug Iosa dhomh gràdh,
Ios' thug dhomh gràdh, Ios' thug dhomh gràdh, dhomhsa
gràdh.

Ged ni mi air dichuimhn' 'sa thrialas mi cli
 A ghaol tha 'g am leantuinn 's gach àit 'sam bi mi ;
 Phillinn gu ghàirdceanan gaoil agus àigh
 'Nuair dh' éireas a'm' chuimhn' gu 'n d' thug Iosa dhomh gràdh.

O ! ma tha aon òran ann ni mi sheinn
 'Nuair chì mi A Mhòrachd 'na Mhaise ro ghrinn,
 So bidh 'na òran gun chrich leam gu bràth,
 "O 'n t-ioghnadh mòr gu 'u d' thug Iosa dhomh gràdh !"

Thug Iosa dhomh gràdh is tha gràdh agam dhà
 'Se ghaol chuir gu 'n d' fhuiling E 'm bàs air mo sgàth;
 'Se ghaol thug a nuas E a m' shaoradh o chràdh—
 O tha mi cinnt' gu 'n d' thug Iosa dhomh gràdh !

Ma dh' fheòraicheas neach dhìom co dh' innis an sgeul ?
 Glòir bhi do Iosa chuir Esan an céill ;
 A Spiorad tha cagar le m' spiorads' gach tràth,
 Toirt fianuis nach meall, gu 'n d' thug Iosa dhomh gràdh.

'San dearbh-bheachd so fhuair mi fois shòlasach fhìor ;
 Tha m' earbsa á Iosa nach tréig mi gu sìor ;
 Tha Satan a' teicheadh o m' anam fa sgàth.
 'Nuair chanas mi ris, gu 'n d' thug Iosa dhomh gràdh.

—:o:—

THA IOS' O NÀSARET DOL SEACH.

Gu dé is ciall do'n deifir chruaidh,
 Do'n iomagain mhòir so 'm measg an t-sluaigh ?
 Na cruinneachaidh so o là gu là
 A' dian-ruith seachad orm gach tràth ?
 Am freagradh fann tha aig gach neach,
 "Tha Ios' o Nàsaret dol seach."

Cò e an t-Iosa so ? An géill
 Am baile mòr mar so d' a sgeul ?
 An urrainn coigreach aig a mhiann
 An sluagh a ghluasad fo a rian ?
 Gheibh thu a ris am beul gach neach,
 "Tha Ios' o Nàsaret dol seach."

Iosa ! A bha aon uair a bhos
 Air slighe dhaoin' measg bròin gun chlos ;
 Thugadh d' A ionnsuidh, 's iad 'nan teinn,
 A' mhuinntir bhodhar, bhacach, thinn.
 'Sa' ghlaodh na doill ghabh tlachd gach neach,
 "Tha Ios' o Nàsaret dol seach."

Thig E a ris ! A lorga naomh'
 Chì sinn o àit gu àit gach taobh.
 A cheuman aig ar starsnaich cluinn,—
 Seadh,—tha E steach is fanaidh leinn.
 Nach seinn sinn le mòr aoibh gach neach,
 “Tha Ios 'o Nàsaret dol seach.”

O ! thigibhs' 'tha le 'r n-uallach sgith !
 So math'nas, dachaidh, fois, is sith.
 A sheachranaich o'r n-Athair caomh
 Pillibh is glacaibh 'fhàbhar naomh.
 A mhuinntir bhuairt', so dìon gach neach,
 “Tha Ios' o Nàsaret dol seach.”

Ach fath'st a ghairm ma dhiùltas sibh,
 'S mi-bhuil d' A ghràdh ma nithear leibh,
 Pillidh e duilich uaibh gu gearr,
 'S E air bhur n-ùnuigh dheur a' tàir.
 “Ro annoch !” bidh bhur glaoth 's sibh mach—
 “Tha Ios' o Nàs'ret air dol seach !”

—————:0:—————

DIA NA ROIMH AIR ITHEADH LE RADAN.

LEIS AN URR. T. CHINIQUEY, A BHA AON UAIR 'NA SHAGART PAPANACH.

An d' thug Dia dhuinn cluasan a chluinntinn, sùilean a dh' fhaicinn, agus tuigse a thuigsinn. Tha am Pàpa ag ràdh, Nach d' thug ! Ach tha Mac Dhé ag ràdh, Gu 'n d' thug ! Thug ar Slanuighear cronachadh ro shearbh d'a dheisciobuil air son nach robh iad a' toirt aire gu leòir do na chunnaic an sùilean, na chual an cluasan, agus na thuig an tuigse. “Nach 'eil fhios agaibh fathast, agus nach 'eil sibh a' tuigsinn ? Am bheil bhur eridhe fathast air a chruadhachadh ? Air dhuibh sùilean a bhi agaibh, nach faic sibh ? agus air dhuibh cluasan a bhi agaibh nach cluinn sibh ? agus nach 'eil sibh a' cuimhneachadh ?”—Marc, viii. 17, 18.

Tha na briathran so o ar Slanuighear a' togail na cùise gu ar comasan mothachaidh no faireachaidh, agus a' tilgeadh bun os ceann stéidh aitre-amh na h-Eaglais Ròmhanaich. An là anns am bheil am Pàpanach, a' creidsinn nach d' thug Dia dhuinn ar tuigse gu ar milleadh agus gu ar mealladh, ach gu 'n d' thugadh dhuinn iad gu ar stiùradh, tha e an là sin caillte do Eaglais na Ròimhe. Tha fhios aig a' Phàpa air so ; agus 'sann a bhrìgh so a rinn e na laghan is na riaghailtean do-àireamh leis am bheil e toirt rabhaidh do Pàpanaich gu 'n iad a chur earbsa ann an teistean an cluas, an sùl, no an tuigse.

“Dùinibh bhur sùilean,” tha am Pàpa ag ràdh r'a Shagairt agus r'a shluagh. “Gleidhidh mise m' fheadhain féin fosgailte, agus chì mi air bhur son. Dùinibh bhur cluasan ; oir is ni cunnartach dhuibh an ni a tha air a ràdh anns an t-saoghal a chluinntinn. Gleidhidh mise mo chluasan fosgailte agus innsidh mi dhuibh na 's còir dhuibh fios fhaotainn air. Cuimhnichibh gur sgrios sìorruidh dhuibh earbsa a chur às bhur tuigse féin, air dhuibh bhi a'

rannsachadh firinn agus eòlas Focal 'Dhé. Ma 's miann leat eòlas fhao-tainn air ni 'sam bith thig far am bheil mise: Is mise a mhàin tobar cinnteach agus neo-thuiteamach na firinn," mar so their Pàpa.

Agus tha am mealladh anabarrach so air a ghabhail le sluagh agus le Sagairt na Ròimhe gu soirbh socair, agus air a ghleidheadh gu dean-achdach gu 'n sgrios féin. Tha am mealladh so dhoibhsan an ni a tha am fàine iarruinn do shròn an daimh 'nuair a tha toad air a ceangal rithe. Tha an creutair bochd a' call comas e-féin a riaghladh. Tha a neart nàdurra agus a spàirn gun chòmhnadh 'sam bith dha; feumaidh e dol deas no cli aig toil an fhir a tha aig ceann na taoid.

A Lughadair, na dean tàr air sluagh agus air Sagairt mifhortanach na Ròimhe, ach biodh truas agad diubh 'n uair a chì thu iad a' coiseachd air slighibh air nach bu chòir do chreutairibh tuisgeach aon cheum a thoirt. Cha 'n 'eil àrach aca air. Tha fàine an daimh 'nan sròin, agus tha greim aig a Phàpa air a cheann. Mur bitheadh am fàine ud cha bhithinnse fada aig cosaibh Dia ceireanach a' Phàpa. Innseam mu aon do ghathaibh dealrach na firinn a bha air an cur a réir coslais le ar Dia trècaireach le cumhachd mòr a dh' fhosgladh mo shùilean. Ach cha b' urrainn dhomh a leantuinn; bha am fàine iarruinn ri m shròin agus bha greim aig a' Phàpa air ceann na taoid.

Bha so an déigh dhomh bhí air mo chur os ceann sgìre ghreadhnach Bheauptort ann an earrach na bliadhna 1838. Bha seann Sagart a bha dall a' fantuinn aig "La jeune Lorette." Rugadh e 'san Fhraing, far an robh e air a dhìteadh gu bàs ri àm geur-leanmhuinn a bh' ann aig deireadh na linn so chaidh. Fhuair e teicheadh gun an ceann a thoirt deth gu Canada far an do chuir Easbuig Chuibec e os ceann Tigh-Chailleacha-Dubha Ursoline mar shoisgeulaiche. Bha guth gasda aige, bha e 'na dheadh fhear-civil, agus bhiodh e ag agradh eòir air an ainm bàrd. A bhrìgh agus gu 'n d' rinn e àireamh do laoidhibh, theirteadh "An t-Athair Binn" ris; ach b' e 'fhìor ainm "An t-Athair Daulé." Bha a' chreideamh agus a dhiadhachd do 'n ghné a b' àirde cliù am measg nam Pàpanach; ged nach do bhac so dha bhí 'na fhear cho aighearrach agus cho sùrdail agus a chunnaic mi riamh. Ach bha a shùilean gorma, caoin mar shùilean a' cholumain, 'fhalt buidhe grinn, a' sruthadh air a ghuaillibh sìos mar olainn òir; a ghruaidhean bàn bris-dhearg, agus a bhilean feath-ghàir-each; iad so uile bha tuilleadh a's buadhach air cridheachaibh caomh' nan deadh òighean a bha an tigh nan cailleacha Dubha. Cha robh e buileach naigheach gu 'n d' rinn "An t-Athair Binn," "Père Cantique," 'n uair bha e òg, taiseachadh air cridhe té no dhà dhiubh sud. Gu fìrinneach, cionnus a b' urrainn an dealan-dé òg ud gun fhiosrachadh dol às gun chroin d' a sgiathan òr-bhuidh' 'n a sgiathlaich mu lèchrain lasrach lionmhor nan òighean ud? Ach chuireadh cleòc na seire thairis air na lotaibh a fhuair an seann laoch air an roan-chath ud, o'n deachaidh iomadh Daibhidh, Samson, Solamh le mòran cile às air éigin an deigh doibh a bhí air an lot gu bàsmhor.

A chuideachadh an t-seann t-Sagairt dhoill b' àbhuist do na frith-shagairt (*curates*) mu Chuibec a ghleidheadh treis mu seach 'nan tighibh agus meas a nochdadh dha ni a b' e dlighe a sheann aois. An déigh dha

bhì chùig no sè sheachduinean leis an Urr. Mr Ruadh, frith-shagart Bhourg, ghabh mise e gu m' thigh féin. B'e an t-àm mìos Mhàigh—mìos a tha gu h-ìomlan air a choisrigeadh do aoradh na h-Oighe Muir, d'an robh Athair Daulé air e-fèin a naomh-cheangal gu dian mar shagart. Bhiodh a chainnt gun chrìch 'nuair a thòisicheadh e air a dhearbhadh dhuinn cionnus a b'i Màire a' bhunait a bu chinntiche do dhòchas is do shlàinte pheacach; cionnus a bhiodh i a ghnàth a' sìtheachadh ceart fhearg a Mic Iosa a phronnadh sinn gu làr o cheann fhada mur bitheadh a mheas oirre-se.

Tha raighailtean Eaglais na Ròimhe a' toirmeasg do shagairt dhalla aifrionn (*mass*) a ràdh; ach a bhrìgh gu 'n robh esan air a mheas cho diadhaidh fhuair e cothrom o'n Phàpa aifrionn goirid a ràdh do 'n Oighe, ni a bha aige air a mheadhair. 'N uair a bha an Seann Sagart ag ràdh 'aifrionn aig an altair, aon mhaduinn, agus mise anns an roimh-sheòmar bheag ag éisdeachd faosaid an t-sluaigh, thàinig an giullan frithealaidh òg a steach far an robh mi an deifir mhòir ag ràdh: "Tha Athair Daulé 'g' ur n-iarraidh; thigibh gu luath."

Chaidh mi far an robh e air ball. Fhuair mi e bualadh na h-altarach gu h-éigeantach mar gu' m biodh e ag iarraidh rud-éigin luachmhor. 'N uair bha mi dlù dha:—Gu dè a tha a dhìth oirbh?" Fhreagair e le glaoth éigin: "Tha an dia math air dol á sealladh bhàrr na h-altair. .

. . . Tha e cailte!! *J'ai perdu le Bon Dieu. . . . Il est disparu de dessus l'autel?*" An dòchas gu 'n robh e am mearachd, agus nach d'rinn e ach an dia math "Le Bon Dieu" a thilgeadh air an làr le tuiteamas, rannsaich mi air an altair, aig a chosaibh, agus anns gach àite anns am feudadh an *dia math* dol. Ach cha d' fhuair mi e. Cha b' urrainnear an dia math fhaotainn. Cha robh fhios agam gu dé a dheanainn. Shaoil mi an toiseach gu 'm b' e so aon do na mìorbhuilbh a bhiodh a' tachairt do 'n dia cheireanach (*wafer god*) mu 'n do leugh mi an eachdraidh na h-Eaglais. Ach an ùine ghoirid dh' atharraich mi m' inntinn, 'n uair dhealraich smuain troimh m' chuimhne, aig an d' fhuaraich m' fhuil ann an chuislibh. Bha an eaglais agamsa làn do na radain a bu dàine a chunnaic mi riamh. 'S tric a chunnaic mi iad a' cur a mach an sròntan odhar troimh na tuill ag iarraidh am biadh-maduinn a dheanamh do chorp, do dh' fhuil, do anam, agus do dhiadhachd mo Chrìosd. Ghabh mi uamhann gu'n do bhuin na radain ris an dia mhath.

Thubhairt mise ris ann an guth beag agus mi glé dhenchainneach: "Tha na radain an déigh an dia math a shlaodadh air falbh agus itheadh!!!"

"Tha: cha'n eil teagamh agam," thuirt mise.

"Mo Dhia!! Mo dhia!! Gu dé an truaighe a thàinig orm, "thuirt an seann duine agus e a' togail a làmhnan agus a shùilean suas gu nèamh a' gloadhaich a mach a ris: "Mo Dhia!! Mo Dhia!! c'arson nach d' thug thu air falbh mo bheatha mu 'n do cheadaich thu d' a leithid so do dhosg-ain teachd orm!!" Stad e agus a ghuth air a thachdadh le osnaidh.

An toiseach cha robh fhios agam ciod a theirinn: chaidh mìle smuain iongantach agus sòluinte troimh m' inntinn ni 's luaithe na 's urrainn dhomb innseadh. Sheas mi làimh ris an t-seann t-sagart a bha gal mar leanabh; gus an dubhairt e rium "Gu dé a ni mi nis?" Fhreagair mise: "Chunnaic an Eaglais roimh làimh dosgainean do 'n t-seòrsa so,

agus dh'ullaich i air an son. 'Se an t-aon ni a nì thu, ceirean ùr fhaotainn agus a bheannachadh, agus an t-aifrionn a ràdh mar b' àbhuist mar nach biodh nì 'sam bith air tachairt. Théid mise agus gheibh mi dhuit a nis aran ùr." Chaidh mise agus fhuair mi ceirean ùr; bheannaich esan e; agus rinn e dia ùr do 'n aran ùr; agus chrìochnaich e an t-aifrionn mar thubhairt mi ris. An déigh so a bhì seachad ghabh mi air làimh e agus thug mi leam e gu m' thigh g'a bhiadh-maduinn. Ach fad an rathaid bha e a' sgàineadh an athair le glaothaich mhuladaich. Cha 'n itheadh e ach beag nì 'sam bith, oir bha 'anam air a bhàthadh ann an cuan doilghiois. Bha e dìomhain dhomh a bhì ag ràdh ris nach robh àrach aigesan air; nach b'e so an ceud nì do 'n t-seòrsa a thachair; gu 'n d'ullaich an eaglais air a shon roimh 'n àm; nach robh dearmad, coire, no peacadh d'a thaobhsan mu 'n chùis an aghaidh Dhia no dhaoine.

Ach cha 'n éisdeadh e rium; agus thuig mi gu 'm b'e mo dhleasannas fantuinn sàmhach agus leigeadh leis a bhròn a chur air falbh ann an caoidh. Shaoil mi gu 'n tugadh a thuigse nàduir e gu gearr gu staid eile inntinn; ach bha mi ann am mearachd; lean a thuireadh cho fada, cho searbh, agus cho dòruinneach ri tuireadh Jeremiah. Mu dheireadh chaill mi m' fhoighidinn agus thubhairt mi: "Athair Daulé ghaolaich ceadach domh innseadh duit gu 'm bheil an t-àm agad a nis stad do d' bhròn. Cha'n'eil tlachd 'sam bith aig an Dia mhòr agus chothromach ann an tuille 'sa' chòir do bhròn mu nì a bha 'gu h-ìomlan agus gu léir fo a riaghladh glie agus sìorruidh féin."

"Gu dé tha thu 'g ràdh mar sin?" thuirt an seann sagart mar gu'm biodh fearg air.

"Tha mi 'g ràdh nach robh e 'd' chomas-sa sud fhaicinn roimh 'n àm; air chor agus nach ruig thu leas caoidh agus gul mar tha thu deanamh. Gleidheamaid ar bròn agus ar deòir air son ar peacanna: ghnìomhaich sinn araon mòran, agus cha 'n urrainn sinn tuilleadh 's a' chòir do chaoidh a dheanamh air an son: feumaidh crìoch reusonta a bhì aig ar bròn. Ma'm biodh aig neach air bith ri gul gun tomhas a dheanamh air son na thachair b'e Crìosd. Oir is esan a mhàin a b' urrainn an nì a roimh-fhaicinn, agus is esan a mhàin a b' urrainn a bhacadh. Ma'm b'e a thoilsan nach tachradh an nì so 's ann 'na làimhsan agus cha b'ann 'nar cumhachd-ne a bha a' chùis a bhacadh. Is esan a mhàin a dh' fhuiling air a shon, do bhrìgh agus gu'm b'e a thoil fulang air a shon."

"A Mhr. Chiniquy," fhreagair esan, "cha'n'eil annad ach duine òg; agus tha mi faicinn gu'm bheil thu an uireasbhuidh na h-àire agus an fhéin-fhiosrachaidh a tha a dhith air mòran do na Sagairt òga. Cha'n'eil thu toirt idir fainear an doilghiois a thàinig air t' eaglais. Ma'm bitheadh barrachd creidimh is diadhachd agad ghuladh tu maille riumsa an àite bhì ri gàire air mo bhròn. Cionnus a's urrainn thu labhairt cho suarach mu nì a tha toirt air Ainglibh Dhé gul! O an slànuighear naomh air a shladadh agus air itheadh aig radain! O! Dhia Mhòir! nach 'eil so a' dol os ceann ìorioslachadh agus uamhais Chalbhari!"

"Athair Daulé ghaolaich," thuirt mise, "ceadaich domh innseadh duit, gu 'm bheil mi a' tuigsinn cho math agus a tha thusa nàdur na dosgain bhrònaich a thachair an diugh. Bheirinn m' fhuil air son a

bhacadh. Ach seallamaid air a' chùis ann an solus ceart; cha'n e gnìomh modhannail a tha ann; cha robh e an crochadh ri ar toil-ne ni's mò na tha na buill a tha 'sa' ghréin. 'Se an t-aon neach a tha cùinntasach air son an ni ar Dia féin! Oir a ris tha mi 'g ràdh, gur h-esan an t-aon neach a b' urrainn a roimhfhaicinn agus a bhacadh. Agus a dh' innseadh dhuit m' inntinn féin gu glan, tha mi 'g ràdh riut, ma'm bu mhise an Dia Uile-Chumhachdach, agus gu 'n tigeadh radan truagh a m' itheadh bhualainn marbh e mu'n leiginn da beantuinn domh!!"

Cha ruig mi leas aideachadh tuigidh gach neach a leughas so gu'n robh m'earbsa á m' chumhachd éifeachdach sagartail a' falbh, nach robh mi creidsinn gu'm b' urrainn dhomhsa an ceirean no an t-aran atharrachadh gu bhi 'na dhia.

Las solus ùr troimh m'anam aig an uair ud; bha Dia tràcaireach deònach mo shùilean fhosgladh a dh' fhaicinn uamhasan salach a' chreidimh gu'm faodadh a Dhia bhi air a shlaodadh agus air itheadh aig radain. Na'm bithinnse dileas do 'n t-solus tearnaidh a fhuair mi bha mi air mo shaoradh air ball; agus mu'n d'fhàinig deireadh an là ud féin bha mi air na slabhruidhean Papanach a cheangail mo mhuineal ris an iodhal arain a bhriseadh. An uair ud shaoil mise nach robh anns a' bbeachd gu'm robh an t-aran air atharrachadh gu bhi 'n a fhìor chorp Chrìosd ach mealladh mòr, agus nach robh 'm' shagartachd ach dreuchd-fhanoid air Dia agus air daoinibh.

'Thuirt mo thuigse rium le guth tàirneanaich: "No lean ni's faide a' d' shagart do dhia a tha thu féin a' deanamh a' h-uile là, agus a's urrainn na radain itheadh."

—:o:—

AN T-IONMHAS SPIORADAIL.

LEIS AN URR. M. LACHLANN.

Tha ionmhas nach teirig a chaoidh
An tasgaidh gu sìor air nèamh,
'Sis luachmhoir' agam gu mòr
Na 'n t-or a's maisiche sgèimh;
'Nuair bhios mi gun sgillin a'm' phòc
Tha airgid is òr an tàmh,
Fa m' chomhair, aig m' Athair tha shuas,
Nì gheibh mi gun ghruaim bho làimh.

'Nuair dh' iarras mise le sgàth,
'Sann thig E, le fàilt, 's le h-aoibh,
A' nochdadh a sporrain bhi làn,
'S nach eagal gu bràch gun traoigh;
A' tilgeadh na coir' orm féin,
Bhi beò ann am éigin bhochd,
"Nach iarr thu na's àill leat gach uair
'S nach fhògair thu 'uait do sprochd."

O's iomadaidh, iomadaidh, uair
A dh'iarr, is a fhuair gu leòir,

'S cha bhiodh E, 'ga mhaoidheadh sud orm
 'S ann b' àill leis gu'n gabhainn an còrr ;
 'S 'nuair dheanainn a' m' mharsandachd uail,
 An stòras a bhuannaich mi,
 'Sann thionndadh an rotha, car-tuath'l,
 Is bhithinn gu luath an dìth.

Sinn, rachainn a dh'ionnsuidh 'n Fhir-sporrain,
 Is sheasainn 'san dorus, le nàir,
 Air eagal le mì bhi cho rùisgt,
 Gu'n rachadh mo dhiúlt' le tàir ;
 Ach thigeadh a bhriaran gu m' chuimhn',
 Nach ath'raich E chaoidh na their,
 Is ged tha a gheallannan mòr,
 Gur motha gu mòr a bheir.

Cha'n eagal gu'm bris E air fhacal,
 'S tha stòras gun airceas, fo làimh,
 A's motha na ionmhasan Shasuinn ;
 'S iad creutairean bochd a luchd-dàimh ;
 O ! thigibhse uil' tha gun mhaoin,
 Is gheibh sibh gu saor a ghràs ;
 Mar 's mò, a gheibh sibh d'a òr,
 Is motha tha stòr a' fàs.

EAD. LE CAMERON.

—:o:—

FIOS COITCHEANN.

An àm dha Cill-Fhìonain fhàgail thug an coithional am measg an robh e a' saothrachadh mar thiodhlac uaireadair òir do 'n Urr. Mr Macillemhìcheil a tha air a shuidheachadh ann an sgìre a' Chnuic an Leòdhais.

Tha an t-Urr Teàrlach G. Mac Aoidh air a shuidheachadh ann am Baile-Màiri làimh ri *Dingwall*.

Tha mar an ceudna an t-Urr. Mr Mac-an-tòisich air a shuidheachadh ann am baile Bhogh-mòir an Ile.

Tha an cogadh air taobh siar Africa air tighinn gu crìch. Loisg na Breatunnaich Coomasssie, baile mòr Rìgh Ashantee. Agus thug esan seachad a' cheud chuid do phàigheadh costuis a' chogaidh. 'Si tìr shalach ghrànnda mhi-fhallan a tha an sud do dhaoine geala ; agus ghreas na Breatunnaich àisde roimh uisgeachan troma an earraich.

Tha an t-arm Breatunnach anns na làithibh so a' tighinn air tìr ann an Sasum an deigh tighinn dachaidh. B'i an Récseamaid Ghàidhealach an 42ra a bh' aig bun a' chogaidh agus dhearbh i a tréine mar ann an làithibh o shean. Chosg an cogadh ochd ceud mìle.

Tha trì do na laoidhibh a tha air an seinn aig na coinneimhibh dùsgaidh feadh na rìoghachd air an cardar-theangachadh anns an Aireamh so do 'n Bhrataich air son feum na muinntir nach tuig a Bheurla.

BRATACH NA FIRINN.

PAIRT 5.]

Maigh, 1874.

[LEABH. II.

“GLIOCAS AN NI SONRUICHTE.”

FREAGARRACH DO CHLOINN.

CHUALA sibh mu Dhaibhidh, am balach buachaille a bha 'na dhéigh sud 'na rìgh ann an Israel; tha cuimhne agaibh gu 'n d' thàinig Samuel, am faidh, air àithne an Tighearna, gu Betlehem a dh' ùngadh aoin gu bhi 'na rìgh an àite Shaul; agus gu 'n d' thug Iesse air a dheich mic dol seachad 'n a làthair, ach thubhairt Samuel nach do thagh an Tighearna iad. An sin chuireadh air son Dhaibhidh an t-aon a b' òige 's e aig na caoraich; agus 'n uair a thàinig e le a ghruaidhean ruidhteach bòidheach agus a sheas e an làthair an fhaidh, thubhairt an Tighearna, “Eirich, ùng e: oir is e so esan.”

Tha fios agaibh gu math air a strì ri Goliah Ghat, agus cionnus a fhuair e buaidh air a cheatharnach threun ud a chuir crith air Israel uile;

agus mar a chaidh e mach 'n a aghaidh an ainm an Tighearna le crann-tabhuill agus le clachaig. 'Siomadh ni eile a bhàrr air so; gus an do mharbhadh Saul ann am blàr Ghilboa. An sin shuidhicheadh Daibhidh air a rìgh-chathair, agus rinn Dia rìgh mòr dheth, agus thug e gràdh mòr dha, agus thug e gràs dha, gus an robh e 'na dhuine a réir a chridhe féin.

Chuala sibh mar an ceudna mu a mhac Solamh; an roghainn a rinn e gus am b' e an duine a bu ghlice a chunnaic an saoghal. Is e a sgrìobh leabhar nan Gnàth-Fhocail anns am bheil e 'g innseadh dhuinn mu theagasg athar Daibhidh; agus gu 'm b' e brìgh a theagaisg: “Is e gliocas an ni sònruichte; uime sin faigh gliocas.”

I.—CIOD E GLIOCAS? An e eòlas e? 'Se, ach tha barrachd ann; ach cha 'n e a' h-uile seòrsa eòlais. Feudaidh fios a bhi agad air gu leòr, agus 'n a dhéigh sin a bhi gun an gliocas so. Feudaidh fios a bhi agad mu na cuileagan a tha a' dannsa 's an athar; mu eòin 's mu ainmhidhean, mu lusan 's mu chraobhan; feudaidh fios a bhi agad air eachdraidh nan cinneach, agus a bhi comasach air innsadh mu na seana Ghreugaich 's mu na Ròmanaich; feudaidh fios a bhi agad air speur nan reult, agus a bhi comasach air meud na gréine innseadh, agus gluasaid na gealaich; agus tha e gun teagamh glé fheumail do dhuine fios a bhi aige air so uile—cha'n'eil a' mhuinntir a ni tàr air a leithid so do eòlas fìor ghlic. Ach feudaidh fios a bhi agad air sud uile agus 'n a dhéigh sin a bhi gun an gliocas a theagaisg Daibhidh do Sholamh fhaotainn mar an ni sònruichte. Is e fìor ghliocas eòlas a bhi againn air an Tighearna a tha naomh, agus ceart, agus math. 'Si so a' bheatha mhaireannach gu 'm biodh eòlas aca ortsa an t-aon Dia fìor, agus air Iosa Criosd a chuir thu uait.

Tha Solamh féin ag ràdh gur h-e eagal an Tighearna tùs a ghliocais. Thubhairt saighdear ainmeil, "Tha eagal orm peacachadh, ach cha'n'eil eagal orm cogadh." Leugh sibh "Turus a' Chrìosduidh?" Ma Leugh bidh cuimhne agaibh gu 'n do thòisich *Crìosduidh* air a bhi glic 'nuair a thòisich eagal an Tighearna ann. 'S iad a' mhuinntir a fhuair an gliocas so iadsan a thuig gu 'm bheil iad 'nam peacaich an làthair Dhia, agus air dhoibh a bhreitheanais, a tha air teicheadh gu Iosa, an Dòchas a chuireadh rompa anns an t-soisgeul.

II.—CARSON IS E GLIOCAS AN NI SÒNRUICHTE? (1.) *Is e gliocas an ni sònruichte, oir mur faigh thu e, CAILLEAR THU.* Saoil thu féin a' cluich air an tràigh; agus ann am meadhon do chluiche nach d' thug thu fainear gu 'n robh thu air do chuartachadh leis an làn. Cha'n'eil ni ach am bàs romhad. Tha an làn ag éirigh ni 's àirde agus ni 's àirde. Gu gearr slugaidh e suas thu. Ciod a bhiodh 'n a ni sònruichte dhuit anns a' chùis sin? Nach b' e 'n *gliocas* duit, eòlas air dòigh a thaobh-éigin leis an rachadh tu às? Ciod am feum a bhiodh anns na sligean bòidheach agus anns na clachan lurach iongantach duit? Bhitheadh thu féin agus iadsan gu goirid air bhuir sguabadh air falbh leis a' chuan mhòr.

Bhris sibhse laghan an Dé Mhòir, agus tha breitheanas Dhé a' tighinn oirbh air son bhuir peacaidhean. Tha e sruthadh dlù, dlù—gu goirid slugaidh e thu air falbh gu sgrios sìorruidh, mur bheil thu air do shàbhailadh; oir gu cinnteach thig e air na h-aingidh uile. Ciod an ni sònruichte ri aghaidh so? An e cluiche nis, no mar tha thu ni 's sine sgrìobadh òir? Ah! cha'n e—is e fòghlum cionnus a dh' fheudas tu bhi air do theàrnadh.

Bhàsaicheadh clann Israel a bha air an lot mur tugadh Dia dhoibh an nàthair umha, air an do theagaisg e dhoibh amharc agus a bhi beò. 'S e gliocas an ni sònruichte do bhrìgh agus gu 'm bheil e 'g innseadh do pheacaich bho chd chaillte mu Iosa—muintir a tha fosgailte do theine ifrinn; agus gu 'm bheil e 'g an treòrachadh a dh' ionnsuidh-san air son slàinte.

(2.) *Is e gliocas an ni sònruichte do bhrìgh agus gu 'm bheil e 'g ar deanamh SONA AM BEATHA, SONA AM BAS, agus SONA TROIMH 'N T-*

SIORRUIDHEACHD. Bu mhaith leat a bhi sona—ma ta is ann an gliocas a mhàin a gheibhear sin. Ni gliocas caraid do Dhia. 'Nuair tha thu glic a aithneachadh agus a ghràdhachadh-san glanaidh e do pheacaidhean uile air falbh ann am fuil Iosa. Bheir e cridhe nuadh dhuit, agus cuiridh e thu am measg a chloinne. Ni e faire os do cheann, agus gleidhidh e thu mar chloich a shùil, agus is toigh leis do dheanamh sona.

'Nuair thig am bàs, troimh 'n ghleann dorcha, bithidh esan maille riut, agus cha bhi cagal uile air bith ort, ni a lorg agus a bhata comh-fhurt duit. Agus 'n nair a théid do spiorad seachad do 'n t-saoghal shiorruidh gun a' fàgail ni 's am bith ach an corp fuar 'n a dhéigh, ghlainidh aingle beannaichte-san thu gu glòir, agus gabhaidh tu còmhnuidh ann an tigh an Tighearna gu bràth.

III.—CIONNUS A GHEIBHEAR AN GLIOCAS SO ?

(1.) *Gheibh thu e le leughadh a' Bhìobuill.* Is e leabhar beannaichte Dhia e. Thug esan fainear a sgrìobhadh chum agus gu 'm biodh sinne air ar deanadh glic chum slàinte.

(2.) *Troimh shearmonachadh an t-soisgeil.* Rach a dh' éisdeachd ministeirean an Tighearna, agus chi thu gu 'm bheil iad a' gabhail tlachd ann a bhi cumail a mach Iosa, agus 'nuair a tha iadsan a' labhairt gu 'm bheil Esan a' tighinn agus 'ga fhoillseachadh féin dhoibhsan a tha 'g a iarraidh.

(3.) *Le àrnuigh.* Is ann mar so a fhuair Solamh e. Iarr agus bheirear dhuit. Rach dhachaidh a' t' aonar, anns an t-seòmar uaigeach, no anns an achadh, anns a' choille no air taobh na beinne. Rach air do ghlùinibh an sin, agus guidh air an Tighern Iosa do dheanamh glic, agus do thèdrachadh air slighe na beatha, agus éisdidh e ri d' ghlaoth. Fiosraichidh e thu le shlàinte, glanaidh e thu le 'fhuil, agus còmhdaichidh e thu ann an éideadh fhircantachd féin; agus troimh edlas Air-san gheibh thu anns a' bheatha, aig a' bhàs, agus troimh'n t-siorruidheachd gur h-gliocas an ni sònruichte.

—:o:—

RANN FHIIONNGHAEL.

(“Air a sgrìobhadh o aithris Iain Mhic an t- Saoir, bràthair mo mhàthar.”—N.C.)

Mo bheachd ort a bhàis gur bras thu ri pàirt,
Gur teachdair tha làidir treun thu ;

Am *batal* nam blàr cha d' thug air do thàrr,

'Saon duine cha'n àill do thréigsinn.

Glacaidh tu 'm *bride* air mhochra 's 'san oì'ch'

Mu'n càraich iad féin am * bréid oir'

Glacaidh tu chloinn mach bho 'na' † bhroinn

Mu'm facaidh iad soillse gréine.

* Seann chleachdadh troimh 'n robh mnathan pòsda a' dol an ath latha an déigh dhoibh pòsadh. Bha a' bhean roimhe so 'na *gruagach*; tha i nis 'na *bréideach*.

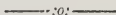
† Modh labhairt *Tuathach*.

BUALADH, BUALADH ; CO A TH'ANN ?

Bualadh, bualadh ; co' a th'ann ?
 Feitheamh, feitheamh 'n glòir nach gann !
 Tha Fear-turnis coigreach rioghail,
 Leith'd cha'n fhacas roinhe riamh ;
 M'anam, éirich, fosgail titheil ;
 Faic am braon a th'air a chiabh.

Bualadh, bualadh ; sud an Rìgh ;
 Feitheamh, feitheamh, caomh an crì ;
 Ach tha 'n dorus duilich fhosgladh,
 Oir tha eigheann 's luidhean teann
 Le am meanglain dhorch' gun mhosgladh
 Naisgte mu na boinn 's mu'n chrann.

Bualadh ; sud an Slànuighear caomh
 Feitheamh fathast àillidh naomh ;
 Fath'st tha làmh a loite bualadh,
 'S chì thu fo a chrùn a' s fìù
 Dealradh foighidneach a shùla
 Tha cho caoin 's E feitheamh dlù.

THA SINN FEITHEAMH TAOBH NA H-AMHUINN.

Tha sinn feitheamh taobh na h-amhuinn,
 Sinn ri faire taobh nan lunn ;
 Mhàin a' feitheamh fir an aiseig,
 A bheir sinn gu gearr a nunn.

Ged tha ceò os ceann na h-amhuinn
 Is a tuinn gu cruaidh ri rà'n'
 Tha sinn cluinntinn thar na mara
 Aingle naomh a' seinn nan dàn.

Fhuaradh leinne aiteal dealrach
 Air àrd bhaile soilleir nèimh,
 Le a thùir mar dheàrsa-gréine,
 Le a shruthan milis seamh.

'S iomadh d' A luchd-gaoil a ghairm E ;
 Chunnaic sinn iad a' dol uainn ;
 Chì sinn iad a ris le 'r Slànuigh'r
 'N uair a thèid sinn thar a' chuain.

'N uair thèid sinn troimh ghleann nan sgàil ud,
 Le a thomnan doilleir fuar,
 Fanaidh sinn a chaoidh 'sa' bhail' ud
 A tha glòimhor geal an tuar.

REUL-MAIDNE NA GAIDHEALTACHD.

LEIS AN URR U. MACGILLEBHRA, D.D.

Ann an I thòisich Calum-cille air a cheud obair mhòir. An so, mar tha D'Aubigné ag ràdh, “bha e ri ùrnuigh is ri leughadh, sgrìobh e is theagaisg e, shearmonaich e is shuidhich e an drenchd o chinneach gu cinneach. Chaidh rìghrean, àrd uaislean, is triathan cogarra do I a dh' fhaotainn còlas na diadhachd: bha leabhraichean luachmhor lamh-sgrìobhta air an tionail an sud;—bha fòghlumaide còlais diadhaidh air a togail is air a h-àrach an sud anns an robh am Focal air a theagasg is air ionnsachadh . . . agus bha spiorad leis am bu mhiann an soisgeul a chraobh-sgaoileadh ag analachadh o'n Chreig chuain ud air an d'thugadh gu ceart mar ainm, ‘Solus an t-Saoghail an Iar’.”

O'n Oilthigh Ghàidhealach so air a chrìoslachadh le brisidh bhàna a' chuain mhòir, agus o'n cluinnear trom chèl Choirebhlreacain is—

“Far bheil na h-euna-mar' air bhoile
Seòladh o thràighean ceòthach Mhuile,
'Sam bheil a chaoidh na tuinn ri strì
Mu'n cuairt do uaighean naomh is rìgh,”—

is ann o'n ionad-naomh fhiadhaich aonarach so a chaidh turusaich a' Chroinn-cheusaidh a mach a dhòrtadh buaidh leighis an t-soisgeil air cridheachaibh nan clanna doirbh, sgaothach, borb ud dhe 'n robh sluagh na dùthcha air an deanamh suas. Feudaidh sinn anns an dol seachad ni a thoirt fainear nach robh gu sòilleir air a chomharrachadh a mach roimhe so, gur h-ann leis na Gàidheil a bha aobhar araon an còlais agus na diadhachd air altrum agus air àrach cha'n ann a mhàin ann an Albainn ach feadh nan eileanan Breatunnach air fad. A bhàrr air na fòglumaidean air son teagaisg Crìosduidh a phlanntaich iad an Eirinn a bha aig an àm ud 'na fìor rìoghachd Ghàidhealaich, bha aon aca mar an ceudna aig Bangor ann an Uales an Sasunn “Air son craobh-sgaoileadh an t-Soisgeil ann an Sasunn;” a thuille air na bh'aca aig I-chalum-chille air son Albainn. Is fiach e mar an ceudna a thoirt fainear gu'm b'iad so na h'aon mheadhonau do'n-t-seòrsa a bha ri fhaotainn anns na làithibh ud. Cha'n 'eil e cosmhuil gu'n robh aon do na cinnich eile air an àirde cheudna a ruigheachd ann an nìthibh feumail na beatha; agus gheibh sinn gur h-ann anns na cèarnaibh do 'n dùthaich anns an robh na clanna Gàidhealach is Cumriach, mar tha Uales, Cornuel, agus Northumbria anns an taobh deas, a' Ghàidhealtachd is Eirinn anns an taobh tuath, a bha na h-Eaglaisean Breatunnach air am planntachadh air tùs; agus is ann o na cèarnaibh so a chaidh Turusaich is Fir-theagaisg a mach a shoillseachadh ionadan dorcha na tìre, is cha'n ann a mhàin an so, ach a sgaoileadh còlas firinn Dé thairis air a' mhòr chuid do mhòrthir na h-Eòrpa, o chladach Bhrittanie gu mullaichean sneachda nan Alpa. Cha deachaidh eachdraidh a' chinnich Ghàidhealaich a sgrìobhadh gu ceart fathast; agus ma thèid a chaoidh a sgrìobhadh gu cothromach is gu fìrinneach chithear gu'n airidh iad air chliù fada o'n chliù sin a bha iad

a' faotainn o cheann bliadhna no dha: chithear gu'm b' iad aon uair a' chuid a b' uaisle agus a bu thuigsiche do shluagh na tire so, a bha air thoiseach an grinneas làmh, cho math agus an gnìomh lann, 'nam muim'-altruim air litireachd agus air an diadhachd, 'nam fir-leagaidh bunait agus 'nam fir-àraich air a' cheud eaglais, cho math agus 'nam bàbhuinn shònruichte do na treubhan Breatunnach an aghaidh ionnsuidhean cealgach is iodhal-aorach Eaglais na Roimh. Agus ged tha iad air tuiteam air an ais ann an tomhas o'n t-seasamh a bha aca aon uair mar shluagh troimh bhuaidh na Pàpanachd is troimh chumhachd fòirneartach laghan coigreach, gidheadh tha iad fathast a' taisbeanadh cuid do na buadhaibh ud a rinn ainmeil iad anns na làithibh math ud nach 'eil ni's mò. Rì àm cunnairt Shasuinn cha b' ann aon uair a nochd iad a' mhisneachd àrd inntinneil sin a tha lasrach 'nan cridheacha, agus an fhuil euchdail sin a tha a' struthadh 'n an cuislibh. Air còmhnrada Mhaida, fo sgàile carr-aighean àrda na h-Eiphit, air raon iomraiteach Bhaterloo, no cur séisd ri mullaichean Alma, no dian-ruith a dhioladh fuil an luchd-dùthcha air treubhan borb brùideil Hindostan, dhearbhadh iad gu'm b' iad fir-dhion a bu tréine a bh'aig Breatunn air a cliù, agus gu'm b' iad làmh dheas a neirt: gidheadh 's iad so na daoine a tha air am fògradh air falbh o dhachaidhean an sinnsreachd a thoirt cothrom do 'n fhear-fhearainn lonach agus do 'n airgidodaiche chruaidh chiocrach an tuathanachais a chur fàs fo armait chaorach agus cothrom cluiche air cleasachd ruith fhiadh a thoirt do uaislean fasanta an taobh deis. Thubhairt sinn gu leòir, theagamh, air a' chuspair so; co-dhiù cha'n abair sinn tuille air eagal gu'm bitheadh sinn air ar buaireadh gu cainnt a chleachdamh nach biodh taitneach do chluasan modhail.

Bheireadh sibh fainear gu'n robh eaglaisean Bhreatuinn fathast an seilbh air an t-soisgeul, agus gu'n robh an fhìrinn a' faotainn buaidh am measg mòr-mheall an t-sluaigh troimh shaothair shoisgeulaich nan Childeach agus nan turusach dùthchasach á I-chalum-chille. Ach gu mi-fhortanach do 'n tìr cha do lean an leithide sud do nithe fada. Thàinig Eaglais na Ròimh, 'na réis féin-ghlòir mhi-naomh, a steach a chur stad air an deadh obair a bha dol air a h-aghaidh. [Air so chaidh leatha car tacan; ach leis an Ath-leasachadh dh' éirich grian an t-soisgeil a ris; agus an lomnochd a nàire chunncas droch ghnìomha, droch bheus, is iodhal-aoraidh na Pàpanachd 'g am folach féin, agus nach faigheadh iad fagsadh 'n ar tìr.]

—:6:—

AN AITHNE NUADH.

Thàinig an t-Ard-easbuig Usher aon uair air chuairt do Albainn. Chual e iomradh mòr air dìlseachd is air diadhachd Shamueil Rutherford. Thuig e gu'n robh e 'n a chleachdamh aig Rutherford a bhi ag caitheamh oidhecheachan ann an ùrnuigh; gu'n robh gu sònruichte oidheche Dhi-sathuirne air a cur air leth aige gu bhi ag ùrnuigh aig cathair gràis. Bha mòr dhéidh aig an Easbuig air gu'n chluinnadh e Rutherford 's an uaigneas a' tagradh ris an *Fhear-thugraidh*, ach cha robh fios aige de mar

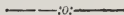
a ghabhadh am miann so bhi air a riarachadh. Ma dheireadh smuainich e gu'n eudachadh e e-féin ann an deise dioldéirce; agus air feasgar Di-sathuirne an uair a thuiteadh an oidhche, gu'm bualadh e gu tigh Rutherford; agus gu'n iarradh e cuid oidhche orra o'n bha e cho anmoch 's nach b'urrainn e nis dol ni b'fhaide. Dheònaich Rutherford leaba a thoirt do 'n déirceach bhochd, agus dh'iarr e air suidhe 's a' Chidsin, ni a rinn an turusach gu taingeil toilichte. Bha e 'na dhleasnas riaghailteach aig Mrs Rutherford na searbhantan a ghairm air oidhche Di-sathuirne agus an ceasnachadh a los an inntinnean ullachadh air son seirbheis na Sàbaid. Ann an cuairt a ceisteachaidh air an fheasgar so dh'fheòraich i d'an choigreach a bha 'na shuidhe 's a' chidsin, cia lion àithne bh'ann? Dh'fhreagair esan gu'n robh *aon deug*. Air dhise an fhreagairt so fhaotainn thuit i, "Mo nàire ort fein, sean duine le falt liath, beò ann an tir chrìosduidh, agus gun fios agad cia lion àithne th'ann! Cha 'n'eil leanabh mu shé bliadhna dh'aois 's an sgìreachd nach urrainn a' cheist a chuir mi ort fhuasgladh gu cothromach glan." Cha do chuir i dragh tuille air an déirceach bhochd a thaobh cho aineolach 's a bha e. 'N a éisdeachd fein thug i rabhadh no dhà do na searbhantan mu chor truagh an t-seann duine. Air dhi a shuipeir a thoirt dha, dh'òrduich i do aon do na searbhantan a threòireachadh suas an staidhir agus leaba thoirt dha 's an t-seòmar mhullaich. Thachair gu'm b'e so an t-aon àite 's am bu mhiann le Usher beannaichte a bhi, chum gu'n cluinneadh e ni b'fheàrr Rutherford diadhaidh 's an uaigneas. Gidheadh bha e air a mhealladh; oir chaidh Rutherford an oidhche so a luidhe, ged nach do choidil e ré ùine fhada. Cha deach Usher do'n leabaidh idir, shuidh e faisg air dorus an t-seòmair an dùil gach mionaid gu'n cluinneadh e Rutherford an ceann na h-ùrnuigh. Ach air do'n Easbuig a nis a chodhunadh gu'n robh an tigh ma thàmh, agus an teaghlach 'n an suain gu léir, smuainich e air dha bhi nis a réir coslais nach cluinneadh e Rutherford a' dòrtadh a chridhe mach an làthair ATHAR, gu'n deanadh e-féin a dhleasnas 's an uaigneas r' a Dhia. Thòisich Usher air ùrnuigh, agus fhuair e leithid do shaorsa agus do fharsuinneachd cridhe aig cathair gràis, gusfadheòidh an cuala Rutherford e. Dh' éirich e, chuir e uime a chuid eudaich, agus chaidh gu sèamh suas an staidhir a dh' éisdeachd ris an fhear a bha ag ùrnuigh. Ged dhùisgeadh Mrs Rutherford cha saoiladh i ni 's am bith neo-àbhuisteach de so, oir bha e 'na chleachdamh cumanta aig a' mhinistear bhi ag éirigh gach madninn aig trì uairean; agus ged chluinneadh i duine ag ùrnuigh shaoileadh i gur h-e féin a bhlitheadh ann. An uair a ràinig Rutherford dorus an t-seòmair-mhullaich sheas e ag éisdeachd gus an do chrìochnaich an déirceach an ùrnuigh. Bhual e an dorus, dh'fhosgail an coigreach dha le mòr ioghnadh gu'n robh neach air bith ag éisdeachd risan, no ag iarraidh a steach d' a sheòmar aig an àm ud a dh'oidhche. Ghlac Rutherford air làimh e, ag ràdh ris, "A charaid, tha mi dearbhta às nach urrainn gur tu neach 's am bith eile ach an t-Ard-easbuig Usher; feumaidh tu gu cinnteach searmonachadh an diugh air mo shon-sa; oir is i nis maduinn na Sàbaid a th'ann." Dh'aidich an t-Easbuig cò e, agus air dha aobhar a thuruis innseadh do Rutherford, thuirt e gu'n searmonai-

cheadh e air a shon, air chumha nach leigeadh e ris cò e. Bu sona an t-aonadh annan a bha aig an dithis dhiadhairean cliùiteach so ann an caidreamh teas-ghràdh d' a chéile, ged bha iad tur dhealuichte o chéile 'nam beachd mu riaghladh eaglais Chrìosd.

Thug Rutherford do Usher deise d' a eudach féin, agus moch 's a' mhaduinn chaidh an t-Easbuig a mach do 'n achadh a bheachd-smuain-teachadh. Ann an ùine gheàrr lean Rutherford e, agus thug e steach e mar mhinistear coigreach a bha a' gabhail na slighe, agus a gheal searmonachadh air a shon. An uair a dh' éirich Mrs Rutherford chunnàic i gu'n do ghabh an déirceach ain-eolach bochd a thurus mu'n deachaidh an tigh air ghluasad. Air do gach ni bhi seachad, chaidh an teaghlach do'n eaglais. Ghabh am ministear ùr mar a cheann-teagaisg; Eoin xiii. 34,—“Aithne nuadh tha mi toirt dhuibh, Gu'n gràdhaich sibh a chéile.” Bha 'm bonn-teagaisg so ro fhreagarrach air son an ama. Air dha bhi a' labhairt thug e fainear, gu'm feudtadh an t aonamh àithne deug a ràdh rithe so. Ghlac so aire Mhrs Rutherford, agus thuirt i innte fein, “sin a' cheart ni a thuirt an duine bochd rium an raoir.” Agus air dhi amharc suas ris a' chrannaig, thuirt, i rithe fein, “am bheil e comasach gur h-e so an duine.”

An déigh na seirbhis chaith an coigreach agus Rutherford an ùine le chéile ann an co-chomunn blàth beatha na diadhachd. Dh' éirich Usher moch 's a' mhaduinn Di-luain agus air dha an sean trusgan suarach a chuir uime, ghabh e a thurus, gu'n e féin a dhcanamh aithnichte do dhuine, ach do Rutherford.

E. M. L.

LITIR MHARTIN LUTHEIR THUN IAIN BHIG A MHAC.

Gràs agus sìth ann an Iosa Crìosd gu'n robh dhint a Leinibh ghràdhaich! Tha e toirt mòr thoileachaidh dhomh fhaicinn gu'm bheil thu ag ionnsachadh gu math agus gu'm bheil thu cùramach mu ùrnuigh. Lean air t'aghaidh mo dheadh bhalachan! agus an uair a philleas mise dhachaidh bheir mi a d' ionnsuidh rudan lurach.

Is aithne dhomh gàradh grianach bòidheach a tha làn do chloinn air an éideadh le trusgan òir, agus a' cleasachd fo na craobhaibh le peuraibh, le ùbhlán agus le cnothan prìseil. Tha iad a' seinn, a' leum, agus làn aighir. Tha ann, mar an ceudna, eich bheaga lurach le sriantan òir agus diolaidean airgid. Air dhomh bhi dol troimh 'n ghàradh dh' fheadraich mi do aon cìod bu bhrìgh do na nithe sin? agus cò chlann a bh' ann? Fhreagair e gu'm b' iad so a' chlann aig an robh tlachd ann an ùrnuigh, agus ann an ionnsachadh, agus a bha 'nan cloinn mhath agus dhiadhaidh. Thuirt mi ris, A charaid ionmhuinn, tha balachan beag agamsa mar an ceudna; is e 'ainm Iain Beag Lùther; nach fhead esan cuideachd tighinn do 'n àite so, a dh' itheadh do na h-ùbhlán agus do na peuran lurach sin, a mharcachd air na h-eich bhòidheach sin, agus a chluicheadh leis a' chloinn uile? Fhreagair an duine, Ma tha do bhalachan, do bhalachan gràdhach Iain Beag Lùther glic, ma 's toigh leis ùrnuigh agus ionnsachadh, feudaidh e tighinn, agus mar an ceudna Philip agus Seumas beag (clann

Mhelancton) a thoirt leis. Gheibh e 's an àite so feadain, fideagan, agus drumachan gu a thoil maille ri iomadh inneal-ciùil eile. Bidh iad toilinn-tinneach le dannsa, falach-fead, agus cur thoimhseagan; ach cha robh ann ach a' mhaduinn, agus cha do ghabh a' chlànn am biadh-maidne (*breakfast*) fathast; agus cha d' fhan mi ach gus an do thòisich an dannsa.

An sin thuirt mi ris an duine, A charaid ionmhuinn, tha romham sgriobhadh air ball thun m' Iain bhig ghràdhaich, agus their mi ris a bhi 'na bhalachan math, a bhi 'g ùrnuigh, agus a bhi 'na sgoilear math a chum 's gu'm faigh e stigh do 'n ghàradh so. Tha piuthar bheag aige d' an ainm Madeline d' am bheil gràdh mòr aige. Am fend e ise thoirt leis? Feudaidd; fhreagair an duine; thigeadh iad còmhla. Bi glic, ma ta, mo dheadh bhalachan; abair ri Philip agus ri Seumas cuideachd a bhi math; agus gheibh sibh air fad cead tighinn do'n ghàradh agus cluiche ann. Tha mi fàgail mo bhalachain chaoimh air cùram Dhé. Cuir fàilt air Madeline agus pòg i air mo shon-sa.

T'Athair gràdhach,

Martin Lùther.

Ead. le G. M. F.

June 19, 1530.

—:o:—

ORAIÐ.

A LABHAIR AN T-EASPUIG STROSMAYER AN ANN ARD-CHOMHAIRLE NA H-EAGLAIS PHAPANAICH 'SA' BHLIADHNA, 1870.

Athraichean aosmhor agus a bhràithrean—Is ann le sgàth airson mo laigse, gidheadh tha mo choi'seas saor agus ann an sìth rium, mar sin ann an làthair an Dé bheò a tha 'nis a sealltuinn orm, ni mi mo ghuth a thogail ann am meadhon na coinneamh mhòr so.

On a shuidh mi leibh an so, lean mi le mòr aire gach oraid a chaidh a labhairt, agus bha mi a guidhe gu dùrachdach gu'n soillsicheadh gath soluis 'o néamh a staigh air sùilean mo thuigse, air chor a's gu'm bithinn comasach air breith a thoirt air cùisean a thig fo bhreith na cùirt mhòr so, agus gu'm bithinn air mo dheanadh làn-fhiosrach air gach nì dhiubh fa leath.

Mar so, le m' inntinn air a gluasad gu h-iomlan mu'n dleasnas mhòr a tha agam ri dheanadh, agus o'n agair Dia cunntas orm,—thòisich mi air rannsachadh le mòr aire sgriobhaidhean an t-seann Tìomnaidh agus an Tìomnaidh Nuaidh, agus dh'fhiosraich mi de na caraidhean aosmhor so, leigil ris domh am bheil ant-àrdshagart ris an abair sinn “AM PAPA NAOMH” a tha na shuidhe air ard-chathair na cùirt mhor so, gu firinneach na fhear-ìonaid an abstoil Peadar—a sheasamh an àit' Iosa Crìosd, agus na leigh neo-lochdach do'n Eaglais.

A chum a cheist chudthromach so a fhreagairt b' fheudar dhomh gach beachd de 'n t-seorsa so a chaidh a liobhairt do 'n t-sluagh air ùghdaras dhaoine amhàin, a thilgeil a thaoibh, agus m' inntinn a ghiùlan air m' ais le léus na firiun am laimh, gus an ruig mi 'n t-àm anns nach robh aig an Eaglais mar luchd-teagaisg agus mar luchd-riaghlaidh ach na h-abstoil

Pòl, Peadar, Seumas, agus Eoin,—’Sann doibh so is éigin dhuinn uile géilleadh, oir cha ’n urrain sinn an ùghdaras a chur an teagamh, mar cuir sinn air chùl an leabhar naomh a tha mu ’m choinneamh agus gach ni a tha e teagasg dhuinn, agus thug àrd-chomhairle na h-Eaglais a shuidh ann an Trent am beachd dhuinn gur h-ann a tha gach riaghailt a thaobh *creideamh agus dleasnas*.

Dh’fhosgail mi agus rannsaich mi an Leabhar naomh so, agus ge d’ is dàna dhomh a chur an céill anns an àite ’sa bheil mi ’labhairt, ’s fheudar domh a ràdh,—cha d’fhuair mi aon fhocal ann *dlu dha*, no *cosmhail ri* dearbhadh a chur air beachd nam pàpanach ro-eudmhor. ’Sann le mòr ioghnadh a thug mi fa near nach robh iomradh an linn nan abstoil air a Phàpa ’bhi na fhear-ionaid do Pheadar agus na sheirbheiseach do Iosa Crìosd, cha’n-eil còir aig a Phàpa a ràdh gu’r h-esan seirbheiseach Iosa Crìosd nis motha na h-aige còir air a ràdh gu’r h-e seirbheiseach Mhahomed, nach robh idir beò ’san àm sin.

Ach their thusa Ard-Easpuig MANNING gu bheil mi labhairt toibheum, agus their an T-Easpuig PTE,* gu bheil mi as mo chéill, cha’n-eil aon chuid a labhairt toibheum no as mo chéill.

Anis an deidh dhomh an Tìomna Nuadh uile a rannsachadh, tha mi gu follaiseach a cur an céill, ’an làthair Dhé, le m’ laimh air a togail ris a chrann-chéusaidh mhòr so, ag ràdh nach d’ fhuair mi ann freumh na pàpanachd mar a tha i air a teagasg dhuinn aig an àm so.

Na diultaibh éisdeachd rium a bhraithrean, no le monmhor agus le bachdadh na d’thugaibh mar so, dearbhadh do ’ur namhaidean a their nach éisd sibh ri briathran sam bith a thig an aghaidh bhur beachd-sa, ma ni sibh mar so tàir air braithrean aon sam bith de na bràithrean, cuimhneichibh gu bheil suilean an t-saoghail a sealltuinn air gach ni a their ’sa ni sibh, agus bheir gach doigh mhì-riaghailteach agus eucorach an t àrd-chomhairle so gu bhi na masladh do ’ur n-Eaglais, ma’s miann leinn a bhi measail ’s còir dhuinn gluasad a réir riaghailtean ceartais agus na saorsa.

Tha mi toirt buidheachas do ’n àrd-urramach Dupanloup airson gu ’n do ghog e cheann a leigil fhaicinn domh gu bheil e toileach éisdeachd rium, tha so a toirt misneach dhomh, ’s theid mi air m’ aghaidh.

Air dhomh na Leabhraichean naomh a leughadh le aire agus leis gach comas a thug an Tighearna dhomh, cha d’ fhuair mi aon chaibideil, no aon rann beag, a tha ’g innse dhuinn gu ’n d’ thug Iosa Crìosd aona chuid còir no barrantas do ’n abstol Peadar e bhi na mhaigheisteir os ceann nan Abstol a bha ’saothrachadh maille ris.

Ma bha Simon Mac Ionais mar a tha sinne ’creidsin, a tha Pìus an Naoi ’s an latha so, is iongantach nach d’thuirt Iosa ris, ’Nuair a theid mise ’suas gu m’ athair, ’s còir dhuibh uile géill a thoirt do Shìmon Peadar, mar a thug sibh dhomhsa, oir tha mi ga steidheachadh a’m àite, air an talamh so.

Cha ’n e ’mhàin gu bheil Crìosd tosdach air a phuing so, ach tha e leigil fhaicinn dhuinn cho beag toil ’sa tha aige air ceann a thoirt do ’n Eaglais, ’nuair a tha e ’gealltuin Cathraichean da dheisciobuil gu breith

* In one edition it is Pie, and in another Fie.

a thoirt air dà threubh dheug Chloinn Israel (Matt. xix. 28) tha e gealltuinn doibh dhà dheug, aon airson gach abstol, 's cha d'fhuir e gu'm biodh aon dhiu os ceann chàich, no gu 'm b'i sin cathair Pheadair, gu cinnteach nam be thoil gum biodh a chuis mar sin, theireadh e sin. Cìod a their sinne mun tosdachd so? Tha reusan ag innse dhuinn nach bu toil le Iosa gu'm biodh Peadar na cheann air 'Taigh Oileanachaidh nan Abstoil.

EAD. LE N. C.

—:o:—

LITIR A BAILE-BHOID.

A Shàir Chaoimh,—Is fad o'n bha dùil agam fios a chur thugaibh mu mi ni no dhà; ach tha daoine anns an là a th' ann an diugh 'na leithid a dheifir gus nach fhaigh iad ùine labhairt ris na càirdean féin le socair. Anns an t-saoghal a th'ann tha gach ni air a ghearradh cho glan air gach taobh dhìot gus nach gléidh thu do bhuinn mur 'eil thu faicilleach; feumaidh tu a bhàrr air sin falbh an deifir air neo bheir am fear a tha 'd' dhéigh cùl nan cas dhìot, agus caillidh tu t' àite am measg do chompanach maille ri duais réis na beatha ta làthair. A ris ged tha e fìor gu'm feud an duine glic saothreach airgid a dheanamh agus a chaomhnadh, gidheadh tha e cho fìor nach urrainn duine sealltuinn deas no tuath, an ear no an iar ach a dheanamh airgid. Am fear a chuireas a làmh ri ni 'sam bith nach urrainnear a chruth-atharrachadh gu òr gheibh se e féin air dheireadh; gheibh e a chòta a' fàs lom agus a shuipèir tana. Ri linn ar n-aithriche gheibhteadh boiniche mhòr bhalach 'g an cluiche féin gu dìomhain o bhaile gu baile. Cha'n'eil ioghnadh 'sam bith orm féin ged bha na Gàidheil a dh' fhalbh àrd-inntinneil 'n an uail, laidir an greim, is euchdail an cath; cha'n'eil ioghnadh orm gu dearbh ged bha iad mear, luath-ghàireach is sona 'n an dòigh féin, a chionn agus nach robh iad air an cnàmh às le obair mar tha sinne 'n ar n-òige. Cha bhiodh iad an dara leth do 'n bhliadhna a' deanamh stuth ach 'nan sìneadh agus 'nan slaod air na bruachan sgrath a bhiodh aca taobh na cagailt no an cùl-na-mònadh, a' cur thoirbhseagan, a' seinn ranntachd, no ag éisdeachd sgeulachdan! Bha fois agus sonas do sheòrsa àraidh a' tighinn 'n a chois so gun teagamh. Ach dh' fhalbh na làithean socrach ud; agus air mo shon féin cha'n'eil caoidh 'sam bith agam orra. Ged bhios sinne sgith, air ar claidh le saothair ghoirt do dh' ioma seòrsa, agus a gheibh sinn ar léintean fliuch air ar druim, cha 'n ann a' ruith an fhéidh le spòrs, ach le fallas iouracais na h-obhair chruaidh, gidheadh tha sinn sona, toilichte leis na nithe a th' againn, beag agus mar bhios an ùine a's urrainn dhuinn a chaomhnadh air son sgeulachdan agus nithe leth-eideachail do 'n t-seòrsa sin. 'Tha fhios againn gur h-e an dàn ceart d'ar taobh gu'n itheadh sinn ar n-aran le fallas ar gnùis; agus cha'n'eil teagamh 'sam bith agam féin nach e so am biadh a's mìlse air a' cheann mu dheireadh.

Cha 'n fhada gus am bi am baile so againne làn do choigrich mar is àbhuist da 'san t-samhradh. Cha'n'eil mi-féin an so ach air chuairt glé ghoirid, ach tha mi deanamh gach feum a 's urrainn mi do m' shùilean fhad 's a dh' fhanas mi. Air dhomh a bhi a' m' Dheadh Theampullach

fhuaire mi eòlas air ball air àireamh nach beag 's a' bhaile. Tha an comunn so ro làidir agus ro eudmhor ann am baile Bhòid ; agus gu dearbh tha feum air gach nì a 's urrainn iad a dheanamh. 'Se an nì a 's gràinealach a chunnaic mi riamh na bheil do luchd-daoraich a' tighinn do 'n bhaile le bàta Dhi-Dòmhnach a nuas á Glaschu air là na Sàbaid. 'Se chuir gu bheil Dia fad-fhulangach nach 'eil na tuinn a' slugadh a' bhàta ud le a gràisg mhi-naomha thoibheumach. Chuala mi mu aon do na bàtan-Sàbaid so a bha ruith air Cluaidh o cheann beagan bhliadhnachan gu 'n robh maithean baile Ghlaschu a' cur stad oirre. 'Nuair a chunnaic am Maighstir aice sin, "O," esan, "théid mise gu amhuinn Lunnuinn far am faigh mi obair-Shàbaid agus rach grabar mi." Dh' fhalbh e ach cha d' thàinig sgeul air féin no oirre-se bhàrr cuain fathast ! Fhuair e féin agus a *shoitheach-smùid* leaba an doimhneachd a' chuain ! Ach am measg nan Deadh Theampullach cha'n'eil neach a 's déine a tha ag oibreachadh na an t-Urr. U. Ros, ministèir na h-Eaglais Shaoir Ghàilig. Troimhesan dh' fhàs na Deadh Theampullaich ro neartmhor. Tha mi faotainn nach 'eil gluasad math feadh a' Bhaile nach 'eil air a chuideachadh le Mr Ros. 'S ann fo a riaghladh a tha na coinneamhan soisgeulach air an giùlan air an aghaidh. Cha'n'eil comunn, no coinneamh, no gluasad feadh a' bhaile anns nach fhaigh thu a lùmh. Tha e cridheil, faoilidh, caomhneil, ris gach neach a thachras air co-dhiù is Goill no Gàidheil iad. Mar so tha buaidh iongantach aige feadh a' bhaile air fad. Tha e rithis 'na dhuine is 'na dhithis aig Cléirean is aig Seanaidhean ; ag amharc às déigh sgoilean Gàidhleach is Cheisteirean eadar so Dùnéideann, agus na h-Eileana Tuathach ! 'Se tha cur an ioghnaidh orm gu dé mar a tha e faotainn ùine air a' h-uile nì ; 'nuair a tha daoine eile agus làn an saic aca 'n an obair féin. Ach bha mi dol a ràdh mu na coinneamhan Soisgeulach gu 'm bheil òganaich á Glaschu a' tighinn a nuas a nis agus a ris a thoirt cuideachaidh. Uapa so tha sinn a' faotainn sgeulachdan iongantach air an obair a tha dol air a h-aghaidh an Glaschu. Cha mhòr nach abradh duine nach 'eil aca do Shoisgeul ach deanadais Mhoody is Shankey. Cha'n'eil teagamh agam féin nach 'eil mòran math air a dheanamh a dh' aindeoin na bheil do ghnothuichean iongantach neo-thimchiollgheàirte mu 'n cuairt orra. So nì a tha mi toirt fainear nach 'eil e idir cho soirbh toirt air a' Ghàidheal creidsinn gu 'n deachaidh t' iompachadh 's a tha e air a' Ghall. Abair ris a' Ghall gu 'n d' fhuair thu *sith* agus gu 'm bheil thu *creidsinn*, agus cha'n'eil tuille aige mu 'n chùis ; tha e 'gad ghabhail air t' fhocal. An àite sin 's ann a thòisicheas an Gàidheal gu h-amharusach air mìneachadh dhuit mar a bhios cuid a' faotainn *sith* mheallta, agus gu 'm bu mhaith leis féin toraidhean fhaicinn nach 'eil mòran do luchd-aideachaidh an là a' taisbeanadh. Gu 'm bheil eagal air gu bheil mòran ann a dh' iompaicheas iad féin gun ghràs idir, mar a thogras iad féin ; nach d' fhuair siad iad féin fathast ann an ifrion anama mar a fhuair an Salmadair, no ann an slochd na Mì-mhisnich. Ach theagamh gu 'm faigh mi rudeigin a ràdh mu 'n chùis so a ris ; tha mi an dràs a' falbh Tuath rathad Inner-pheotharan gus na tobraichean. Ma ruigeas mi slàn agus gu 'm faigh mi mo shlàinte cluinidh sibh uam gu goirid.

TURUSACH.

ARAN BRISTE.

Is e Dia tùs nan uile.

Tha toiseach aig gach ni ach aig Dia.

Is i subhaile a 's maisiche do na h-uile.

Is i dubhaile a 's sgriosaile do na h-uile.

Is i smuain a 's luaithe do na h-uile.

Is e dòchas a 's coitcheanna do na h-uile.

Ullaich fa chomhair an latha fhliuch.

Chì an duine ocrach fad às.

Tha aon uair 'sa' mhaduinn ni 's fèarr na dhà 'san oidhche.

A' mhaduinn air son obair, am feasgar air son beachd-smuaineachaidh.

Anns an oidhche tha nàdur ann an dubh a' gul call na gréine.

Rach a luidhe leis an uan agus éirich leis an uiseig.

Na cumadh itheadh is òl thu o smuain.

Is annamh a bhios aithreachas oirnn gu 'n d' ith sinn tuille 's beag.

Gléidh an ceann fuar agus na casan blàth.

An urrainn duine 's am bith a bhi firinneach ann am mòran, a tha feallsa ann am beagan ?

Tha Dia a' taruing sgrìoban dìreach, ach tha sinne a' smuaineachadh orra agus their sinn gu'm bheil iad cam.

Tha comhfhurtachdan agus gearain an duine dhiadhaidh air am folach o'n t-saoghal.

Cha robh neach riamh cho mhath is cho mhòr, 's gu'n robh e os ceann thrioblaidean. Bha ar Tighearn E-féin "na dhuine dhoilghiosan."

Tha barrachd cionnt ann a bhi neo-aithreachail air son peacaidh 'n uair pheacaicheas sinn, na th' ann am peacachadh an toiseach. Tha àicheadh, mar a rinn Peadar, dona ; ach, air dhuinn àicheadh, tha e ni 's miosa gun *ghul gu gort*, mar a rinn esan.

Is e an ni a's faigse a thig do riaghladh Dhé oirnn le a Spiorad, comhairle is misneachadh chàirdean subhailceach is tuigseach ; o so gheibh sinn an còmhnaidh a 's feumaile ann an uair a' bhuairidh, agus ann an cùrsa an dleasannais.

Bhiodh e cho reusonta a smuaineachadh gu'm fanadh an duine ocrach o'n bhiadh, no an duine tartmhor o'n deoch, agus gu'm fanadh an Crìosduidh o ùrnuigh. Is e ùrnuigh an anail air am bheil an Crìosduidh beò, agus o'm bheil e taruing a chumhachd, a ghluasad, is a thaitneas.

Tha fàs ann an gràs 'g a fhoillseachadh féin troimh bharrachd simplidheachd ann an caithe-beatha. Bidh tuille feum ann is ni 's lugha a dh' fhuaim ; tuille annhuinneachd cogais, is ni 's lugha a dh' amharus : bidh tuille sìth ann, tuille irioslachd : 'n uair a tha an làn arbhar anns an dèis, cromaidh e a sìos do bhrìgh agus gu 'm bheil e làn.

'Nuair a tha an Tighearna 'gar n-iomain o aon fhois anns a' chreutair tha sinn air ball a' dol air spiris aoine eile, ach cha leig e dhuinn socrachadh fada air aon air bith ! Fa-dheòidh, cosmhuil ris an eun, tha sinn a' tuigsinn nach urrainn dìon, no sìth dhaingeann a bhi againn a bhios ; an sin tha ar cridheachan a' dol air iteig, agus ag éirich an àird gu nèamh, agus tha a ghràs a' teagasg dhuinn ar n-ionmhas agus ar n-aignidhean a shuidheachadh shuas os ceann nithe caochlaideach.

BEACHD CHOUPEIR MU 'N BHAS.

“Cha'n'eil tuilleadh agam r'a ràdh,” deir Couper am bàrd ann an aon d'a litrichibh ach so, “ma cheaduireas Dia dhomh amhare le comhfhurtachd air a' bhàs, ni taing do Dhia a 's urrainn domh a dheanamh air uairibh, cha'n'eil mi a' gabhail beachd air a' bhàs o mhullach beinn àrd m' oibrean agus mo thoillteanais féin, ged is e Dia m' fhiannais gur h-crioch mo bheatha a *ghnath coguis neo-lochdach a bhi agam a thaobh Dhé.*”

“Bhitheadh am bàs an còmhnuidh 'na ni namhasach dhomh, mur bhitheadh gu 'm bheil mi a' faicinn gu 'n do chaill e an gath, an uair a rinn Criosd a chorp féin 'n a thrùaill do ghath a' bhais.”

“O bhàis, c'ait am bheil do ghath? O uaigh, c'ait am bheil do bhuaidh? Is e am peacadh gath a' bhais; agus is e neart a' pheacaidh an lagh: Ach buidheachas do Dhia, a tha toirt dhuinne na buadha tre ar Tighearna Iosa Criosd.” 1 Cor. xv. 55.

OILEANAICH GHÀIDHEALACH.

Dh' iarramaid a bhi cur fàilt air ar caraid ionmhuinn Mr Iain Mac Aoidh, M.A., air son a' ehlù onoraich a tha e air fhaotainn dha féin agus troimh sin a tha e cur air oileanaich a dhùthcha. Aig a' cheasnachadh an àn fàgail Oilthigh na h-Eaglais Shaoir an Glaschu b' e an *ceud neach*—bha e air thoiseach air Goill agus Gàidheil threuna a bha feuchainn maille ris. Fhuair e mar sin an *geall* a bu mhò, ceud agus dà phunnd deug Sasunnach (£112) a gheibh e dà bhliadhna. 'Na fhaotainn so cha 'n 'eil Mr Mac Aoidh cosmhuil ris na cnuimhean leabhar nach do chuir an làmh ri ni 'sam bith riamh ach a bhi 'gan sacachadh féin le foghlum nach dean, dh' fheudte, mòran feum dhoibh féin no do mhuinntir eile. Cha'n ann mar so a thachair do Mhr. Mac Aoidh; tha e cheana 'na fhear-labhairt ealanta, agus 'na shearmonaiche comasach. Ann an Dùn-éideann bha Gàidheal eile a sheas gun taing cho àrd, Mr Macillemhàrtainn às an eilean Sgiathanach. 'Siad Gàidheil a tha anns na h-oileanaich a's ainmeile a tha an dràs ann an Glaschu: Mr D. Mac Ciachan, Mr A. S. Mac-a-phi, Mr D. Dùghlach, agus Mr Caillein Caimbeul. Còmhla ri Mr Mac Aoidh tha dhà eile a tha a' crìochnachadh an ionnsachaidh mar an ceudna, a tha 'nan luchd-labhairt fhileanta chleachdail anns dà chainnt—anns a' Bheurla agus anns a' Ghàilig. 'S iad so Mr Iain S. Mac Néill, agus Mr Iain R. Mac Néill, a rinn còmhla ri Mr Mac Aoidh còmhnuadh treun agus feumail do 'n *Bhrataich*. Sgrìobh agus dh' eadar-theangaich iad cuid do na nithe a 's feàrr a thàinig a mach innte. Mar chomain cheart tha e saor leinn so ainmeachadh. 'Nan dol a mach a shearmonachadh an t-soisgeil a nis feudaidh sinn cinnteachd a thoirt do 'n mhuinntir a dh' ionnsuidh an téid iad gu 'm faigh iad na trì càirdean so cha'n e mhàin tarbhach 's an diadhachd ach mar an ceudna ro fhallan anns a' chreideamh. Cha ghlacar iad anns a' cheò a thig o'n chuan Ghearmailteach, no ann an coille Armeniach.

Tha a' Ghàidhealtachd fo chomain do 'n Urr. Mr Cameron, Rentoin, air son na rinn e a theagasg nan oileanach Gàidhealach 'nan cainnt

mhàthrail. Tha mu 'n cuairt air deich thar fhichead do oileanaich Ghàidhealach ag ionnsachadh “snaim-cheangal agus freumh-chur” na Gàilig uaithe gach bliadhna. Aig a' cheasnachadh aig deireadh an t-seisein am bliadhna bha na *Gill (Prizes)* a leanas air an toirt seachad :

AN CEUD BHUIDHEANN.

Mr Niall Mac Néill (£20), *eadar dà bhliadhna*, Iara-Ghàidheal.

Mr Iain S. Mac Néill (£4), Iara-Ghàidheal.

Mr Dùgall Mac Carmaic (£3), do.

Mr Murachadh Moireastan (£3), Siorrachd Rois.

Mr Iain R. Mac Néill (£2), do.

AN DARÀ BUIDHEANN.

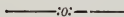
Mr Donnachadh Macillemhòire (£10), Iara-Ghàidheal.

Mr Iain Mac Ruairidh (£4), Ionar-Nis.

Mr Gilleaspuig Mac Thàmhais (£3), Iara-Ghàidheal.

Mr Donnachadh Mac Rath, M.A. (£3), Ionar-Nis.

Rinn an fheadhain a leanas gu math ged nach do ràinig iad air *gill* :
Mrn. U. Mac Iomhuinn, Mac Aonghais, Mac Colla, M.A., Grannt, is Mac Aoidh.

AN T-IONMHAS SPIORADAIL.

(*Air leantuin.*)

O 'n is miannach leibh malairt co-dhiù,

O rachaibh d'a chùirt-thigh féin ;

Is iarraibh sgriobhadh o 'n Mhac

Is rachaibh do 'n *bhanc* gu trèin ;

Is gheibh sibh o'n Athair gu luath

Gu toileach a luach 's an còrr ;

O 'n tha sibh a' malairt r'a Mhac

Feuch gheibh sibh le tlachd an t-òr.

Tha stòras gun chùinntas gun chrìoch

An tasgaidh aig Dia 'na Mhac,

Fa chomhair an dream tha toirt gràidh

Do 'n Tì g'am bheil ghnàth a thlachd ;

Cha bhi mi ni 's faid ann am fiach

'S cha 'n iarr mi an iasad o chàch ;

O 'n tha m' Fhear-sporrain cho mòr,

'S nach teirig a stòr gu bràch.

Ach 's iom' tha ruith cùntais ri Crìosd

'S dha 'm bheil stòras gu sìor an tàmh ;

Fo eagal gun chreideas bhi ac'

Gu'n chaith iad na bh' ac' na làimh ;

Ach bheir e dhoibh litrichean dùint'

Nach fhaic iad le 'n sùilean féin

A nochdas an creideas bhi mòr,

Is gheibh iad gu leòir ri 'm feum.

Bidh ás-creideamh bradach a' luaidh,
 Chionn iad bhi 'nan truaghain bhoichd,
 Nach 'eil aca còir ann an Criosd
 'Snach maith e a chaoidh an lochd :
 Bu shuarach an lobhar measg chàich ;
 'S 'nuair ghlaodh e o'n làr ri Ios',
 Fhreagair E 's dh' fhurtaich gu luath
 Chuir ainm mar ri shluagh a sìos.

'S bha òganach maiseach ann uair
 A bha ri mòr uaill á mhaoin ;
 Ach chuir am Fear-saoraidh e uaith,
 'Ga chùnntas 'na thruaghan faoin ;
 'San neach d'am b'airidh a' chroich,
 'Se tuiteam 's an t-slochd gun fhòir,
 'Nuair ghlaodh e ri Iosa 'san uair,
 Thug Ee, leis suas do ghlòir.

Ead. le I. CAMARON.

—:o:—

FIOS COITCHEANN.

Bha coinneamh mhòr Ghàilig aig Gàidheil Ghlaschu ann an 'Tall-Mòr a' Bhaile aig deireadh Mhairt. Bha an t-uasal Donncha Mac-a' mhaighsteir 'n a cheann-suidhe.

'Tha am ministear òg fòghluimte Gàidhleach a bha 'n a fhearcuideachaidh aig Mr Blàr, an Glaschu, Mr I. Diùr, M.A., B.D., air gairm fhaotainn do eaglais sgìre Chille-mhàrtainn.

Cha'n'eil eagal gu 'm faicear na Gàidheil an déigh so 'nan cileagan gun mhisnich a' luidhe fo ùghdarras aintighearnail nan uachdaran a rinn feum cho ainiochdmhor do na còirichean fearainn a tha lagh na rioghachd a' toirt doibh. Dhearbh muinntir éilein Bhearnara an Leòdhais do 'n uachdaran, Seumas MacMhath, nach luidh iad fo chumhachan mi-reusonta aintighearnail *factoir* no uachdarain. Ràinig muinntir an eilein air fad an caisteal le plobaire a' seinn rompa 's iad 'ga leantuinne an deadh òrdugh a thagradh an còirichean air beulaobh an uachdarain le am batan calltuinn 'n an duirn. Rinn iad gnìomh ion-mholta fineadail, cliùmhòr dhoibh féin agus airidh air gné nan Gàidheal. Gu ma fad a sheasas iadsan agus Gàidheil eile an aghaidh fògradh fòirneartach *factors* is uachdaran !

'Tha an obair mhòr ann an lùthaibh Mhoody is Shankey a' leantuinne gun lasachadh an Glaschu. 'Tha ministearan às na h-Eaglaisean Soisgeulach feadh a' bhaile 'gan cuideachadh. Ré seachduin a' chomunnachaidh ghabh Moody is Sankey cothrom air Grianais is na bailtean beag eile mu 'n cuairt fhiosrachadh. Air dhoibh tilleadh a Ghlaschu bha coinneamh mhòr air a gleidheadh ann an 'Talla mòr far an robh chùig no sè mhilltean cruinn. Bha *Professors* is ministearan ainmeil às gach càrn do 'n rioghachd an làthair. Bha iad a' beachdachadh cionnus is urrainnear feum a dheanamh do 'n mhuinntir a tha air an iompachadh air son aobhar Chrìost a chur air aghaidh fo riaghladh nan eaglaisean.

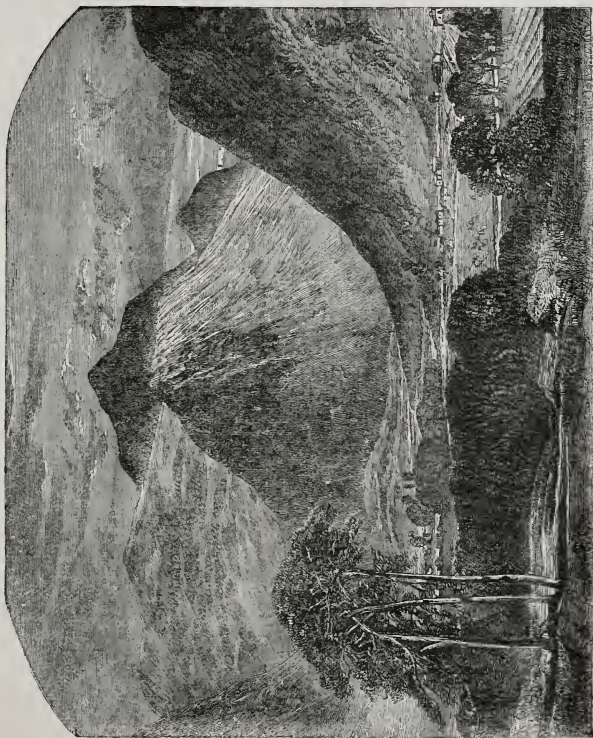
BRATACH NA FIRINN.

PAIRT 6.]

June, 1874.

[LEABH. II.

GLEANN CHOMHAN.

GLENCOE.

A réir bàrdachd Oisein b' e Gleann Chomhan no Cona àite breith agus àraich a' Bhàird ainmeil sin. Tha e glé chosmhuil gur h-e so an Gleann a tha air a chiallachadh le "Cona" nam Bàrd Fiannach. Tha na beanntan greadhnach, na glinn dhìomhair, na h-uillt shrùlach fhuaimneach, an ceathach gluasadach taibhseach fo neòil dhùmhlaidh, agus àr namhasach nan dhilean, a tha air an dealbh-tharruing air sròl na bàrdachd Oiseinich ro chosmhuil ri aghaidh nàduir mar chi sinn i an diugh mu aonaichean mòralach Ghlinn Chomhan. Tha a' cheàrn so ann an oir thuath siorramachd Iara-Ghàidheal. A bharrachd air greadhnachas nàduir an àite is e an nì a's coitchinne a thig gu inntinn neach an comb-cheangal ris cuimhne chianail Chlann-Dònuill a bha aon uair an seilbh air a' Ghleann. Fhad agus a nì eachdraidh sgeul air àm no air nithibh a dh' fhalbh, bidh iomradh is cuimhne gheur ri chluinntinn air an laimhseachd chealgach, bhorb is bhrùideil a rinneadh air Clann-Dònuill bho ch. Chaidh sgeul na foill is an àir ghoirt a rinneadh orra a sheinn le báird Albannach is Shasunnach, agus a chur sìos air duilleagaibh calanta an fhir-eachdraidh. 'S iomadh leis an deachaidh an sgeul tiamhaidh innseadh. Am briathran ro aithghearr tha brìgh an sgeòil mar a leanas: An déigh nan rìghrean Seumasach a bhi air an tilgeadh air chùl air son am pápanachais tháinig Rìgh Uilleim, an Gearmailteach, a steach gus a' chrùn Bhreatunnach. Bha na fìor Phrothastanaich am bicheantas air a shon araon an Sasunn is an Albainn. Ach bha móran ris an abairteadh na Seumasaich feadh na rìoghachd. Agus cha robh iad so ro ghann feadh na Gàidhealtachd mar an ceudna; mar a dhearbhadh gu brònach leis na Gàidheil am blár Chuilfhodair. Chuir Uilleim agus a luchd-riaghlaidh uime sin a mach òrdugh no reachd gu'n tigeadh na cinn-fheadhna Ghàidhleach gu aideachadh follaiseach a dheanamh aisan mar Rìgh.

Chum na crìche so bha gach aon ri bòid a ghabhail roimh là mu dheireadh na bliadhna sè ceud deug, ceithir fichead, agus a h-aon deug (1691). Bha aon fhear—Mac-Dhòmhnuill Ghlinn-chomhan,—nach d' rinn so mu'n do ruith an ùine. Bha an duine air aghaidh gu math ann am bliadhnachan, agus bha sneachd ro dhomhain, do bhrìgh àm a gheamhradh, air an rathad gu Ionar-Aora. Chum so e là air deireadh. Air a so thàinig "litrichean teine is claidheimh" fo sheula an Rìgh a mach an aghaidh Chlann-Dònuill. Chuireadh an t-ùghdarras sgrìosail ud an làmhnan buidheann do'n arm dhearg a chaidh do'n Ghleann a chur às do Chlann-Dònuill. An àite innseadh do na Dònullaich bho chda ciod a bha iad ri dheanamh, gu dàna, fearail, neo-chealgach, mar a thigeadh do shaighdeirean, is ann a chaidh iad gu dùbailte, cealgach 'nam measg, a' faotainn agus a' gabhail fialaidheachd nan Gàidheal bho chda, ag itheadh agus ag òl maille rintha o thigh gu tigh. Cha d' thug iad an t-iomradh a bu lugha air gu dé a bha 'nam beachd gu maduinn an treas la deug do Fèbhuarì 1692. An sin thug iad thun nan daoine 'nan leapan; agus mar so chur iad gu bàs gach neach air an d' thàinig iag trasta. Chaidh ochd deug thar fhichead a mhort mar so, am measg an robh an an ceann-feadhna féin agus a bhean. A bhàrr air so bhàsaich mòran anns an t-sneachd agus iad a' strì ri teicheadh. Mu'n clùis so mhealladh an

Rìgh le muinntir dhroch-rùnach an Albainn. Cha robh ann ach gnothuchalach—gnìomh a tha 'n a mhi-chliù dhoibhsan a dhealbh e agus d'an sliochd.

—:o:—

FREAGAIRTEAN MHR MOODY DO CHEISTEAN A CHUIREADH RIS.

(Aig comhdhunadh a' Cho-labhairt mhòir a bha ann an Glaschu o cheann ghoirid, far an robh ministeirean às gach cèarn do 'n dùthaich a làthair, chuir feadhainn na Ceistean a leanas ri Mr Moody, d' an d' thug e na Freagairtean a tha sinn ag eadar-theangachadh air son ar càirdean 's a' Ghàidhealtachd chum agus gu 'n tuig iad a dhòidh oibreachaidh, a los theagamh gu 'm feud iad ionnsachadh no feum fhaotainn uapa.)

CEIST. Am bu chòir dhuinn fear-cathrach a bhi aig ar coinneamhan soisgeulach?

FREAGAIRT. Thug mi fainear ré nam beagan mbiosa a bha mi ann an so gu 'n robh mòran choinneamhan dìreach air am milleadh le fear a bhi ag gabhail na cathrach. An déigh do neach searmoin chomasach a shearmonachadh dh' éireadh fear-na-cathrach, agus labhradh e beagan agus dh' ainmeachadh e rùintean is gnothuichean a bheireadh inntinn an t-sluaigh tur air falbh o 'n t-searmoin a chual iad. Is e am fear a dh' fhosgail a' choinneamh a bu chòir a dùnadh.

C. Ciod is urrainn mnathan a dheanamh air son Chrìosd?

F. Is urrainn iad mòran nithe a dheanamh. Canaidh mòran an Albainn nach còir dò mhnathan searmonachadh ann an Eaglais. Gu dé e an eaglais? Cha 'n e clach is aol. Tha iad a' searmonachadh anns na sgoiltibh sàbaid. Bha aig aon bhean-ualas a bhuineadh do eaglais Mr Spurgeon *class* no buidheann anns an robh sè ceud (600) bean d' an robh i gu cleachdail a' toirt draidean no searmoinean; agus tha e duilich a ràdh co-dhiù a 's mò a rinn i féin no Spurgeon air son feum nam ban so.

C. Ciod tuilleadh a 's urrainn duinn a dheanamh air son na cloinne?

F. Theirinn sibh a thogail tighean cneasda do 'n chloinn. Cha 'n fhaca mi tigh sgoil-shàbaid cheart ann an Albainn fathast. A Dhr. Lang (thionndaidh Mr Moody ann an so ri Dr Lang), bha sibhse ann an America? Nach urrainn sinne ann an America rudeigin dh' ionnsachadh dhuibhse ann an Albainn mu sgoilean Sàbaid?

DR LANG.—'S urrainn dhuibh.

Mr Moody—Thigeadh aon 'sam bith a thogras a dh' America agus faiceadh iad air an son féin. Tha na seòmair theagaisg aca agaibhse dorchas agus stùrach; agus 's leòr e a dheanamh duine tinn a bhi aige ri suidhe treis air na suidheachain chruaidhe a tha 'gaibh. Dheanainnse na suidheachain isal chum agus gu 'n ruigeadh casan na cloinne air an làr. Thogainn àireamh do thighean dhoibh, agus bu chòir do cheud do leithid so do thogalaichean a bhi ann an Glaschu, tighean aoibheil, cridheil, taitneach. Dh' fhàsadh eaglaisean a mach às na sgoilean so.

C. Am bu chòir do iompachain òga a bhi air am misneachadh no bhi air an teagasg gu bhli 'g aideachadh Chrìosd air ball ann an coinneamhan follaiseach?

F. C' arson nach biodh. Ciod a thubhairt am Maighsteir ris an fhear às an do chuir e na diabhuil; "Rach dhachaidh gu d' chàirdean, agus innis dhoibh mu na nithe mòra a rinn an Tighearna air do shon. Agus dh' imich e, agus thòisich e air cur an céill ann an Decapolis na nithe a rinn Iosa air a shon, agus bha ioghnadh air na h-uile." Dh' fhalbh an duine sin agus dh' innis e d' a chàirdean feadh a' bhaile gu léir. Ma tha deadh sgeul agam cha bu chòir dhomh a ghleidheadh dhomh féin 's do m' theaghlach a mhàin, ach a sgaoileadh agus a chur an céill 's gach àite. Ma bha mi deanamh seirbheis do 'n Diabhuil gu follaiseach, c' arson nach aideachainn Crìosd gu follaiseach? Tha beagan do 'n aideachadh sin a dhith orra anns na h-Eaglaisean an Glaschu. Their cuid gu 'm bheil eagal orra mu 'n chùis, agus gu 'm bu chòir do na h-iompachain òga a bhì air an teagasg mu 'n teagaisgeadh iad. Ach b' e spiorad an t-Soisgeil "Faigh agus tabhair." Rachadh na càirdean òga so a mach agus deanadh iad an nì a 's fèarr a 's urrainn iad. Tha e a' creidsinn mu 'n rachadh ceudan do na h-iompachain òga so gu obair gu 'n deanadh iad obair mhòr. Feumaidh iad a bhì air an stiùradh; ma nì iad mearachd bu chòir innseadh dhoibh gu h-uaigneach. Cha bu chòir d' am mearachdan a bhì air am fosgladh do 'n t-saoghal. Mur deanadh iad mearachdan bhiodh iad gu geàrr air an lìonadh le uabhar spioradail. Gun teagamh dheanadh iad mearachdan. O 'n a thog mi 'n t-aideachadh riun mi do mhearachdan na chum iriosal mi. Tha cuid ann nach dean ach aon mhearachd, agus 's e sin gu 'm bheil do dh' eagal orra mearachd a dheanamh, agus nach oidheirpich iad an làmh a chur ri nì 's am bith.

C. Nach 'eil Mr Moody ag aideachadh feum gu 'm biodh ministirean air an ionnsachadh gu math?

F. Gun teagamh. Cha 'n fhaca mi riamh duine aig an robh tuilleadh 's a' chòir do ionnsachadh. Ach tha taobh eile air an sin. Ma thèid duine agus gu 'n cuir e fòglum an àite Chrìosd, bidh mòran aige ri cunntas a thoirt air a shon. Cluinnear glaoth mòr gu 'm bheil daoine ann aig am bheil eud gun eòlas. Ach b' fheàrr leam eud gun eòlas, na eòlas gun eud.

Tha aig ministiribh a ta air an oileanachadh gu riaghailteach an àite féin agus blitheadh e ro amaideach duinn a bhì còmhstri ri aon a chéile. Bhitheadh e ro ghòrach do Phòl a ràdh ri Peadar, "So, Pheadair, cha'n'eil annadsa ach iasgair neo-fhòghlumte o Ghalilee; bi sàmhach; chrìochnaich mise m'fhòghlum agus searmonachaidh mi." Ghabh Dia iad le chéile, agus an uair a tha an 'Teampull 'g a thogail tha feum aige air gach seòrsa luchd-oibre. Air uairibh nì gobha gun ionnsachadh barrachd 'na bhaile féin air ministear. Tha aig gach neach a chuairt agus obair féin. An uair a thèid neach gu oilean do'n fhòghlum bu chòir dha bhì 'g obair araon air son Chrìosd is air son annaibh. Dh' fheadadh e'm bàs fhaotainn mu'n cuireadh e crìoch air 'fhòghlum. Oibreachadh e gach là.

C. Ciod iad na meadhonan a ghnàthaichear gu ruighinn air a' mhòr chuideachd?

F. Na'm bitheadh aig a' chomh-chruinneachdadh so gràdh laiste do

Chriosd, cha b'fhada gus an ruigeadh iad air a' mhòr shluagh. 'S e Spiorad an t-soisgeil gu'n rachadh muinntir air tòir an t-sluaigh is gu'n lorgachadh iad a mach iad—cha'n e mhàin eaglaisean fhosgladh agus a ràdh, “Thigibh a steach agus bithibh air bhur teàrnadh,” ach dol a'n ionnsuidh. B'e Spiorad Mhic Dhé dol a shireadh agus a theàrnadh na muinntir chaillte. Mur tig iad d'ur n-eaglaisean breagha, faighibhse feadhain agus rachaibh d'an ionnsuidh-san. An àite bhi searmonachadh do shuidheachain fhalamh, rachaibh a mach do na sràidibh far am bheil am mòr shluagh. Is iomadh neach a tha a' searmonachadh do shuidheachain fhalamh. Thuagadh e leis cuid do na buill a mach gu oisibh nan sràid agus cuireadh e 'n céill soisgeul glòrmhòr na slàinte. An déigh dha so a dheanamh, feudaidh e ràdh, “Rachamaid a nis a steach do'n eaglais,” agus air ball bhitheadh an eaglais làn. Bu chòir do gach uile eaglais a bhi 'na h-eaglais *mhiission*. Bha e-féin sgìth do bheachdan inbheil—“Tha'n creideamh Crìosduidh a' bàsachadh gu measal. Cha'n'eil e measal dol a mach do na sràidibh a dh'ùrnaigh.” Ciod a their iad an uair a bhitheas cuideachd aca a ris aig dinneir? Bithidh iad ag innseadh do aon a chéile,—“Oh! Chunnacas Seanair Iones a mach air an t-sràid a' roinn dhuilleachain.” Coma leat an dinneirean. Bu chòir dhoibh dol agus obair air son Chriosd.

C. C'arson nach bitheadh againn air an t-sàbaid, òraid an rathad mìneachaidh air cuibhrionn do'n Bhiobull an àite aon do na searmoinean?

F. Seadh, c'arson nach bitheadh? Cha'n'eil mi faicinn ni 's am bith a bhacas sin. Chomhairlichinn do chuid do na càirdibh a tha a lathair fheuchainn. Is fèarr aon fhocal a their Dia na ceud a their duine.

C. Nach b' fhèarr dhuibhse, A Mhr Moody, freagradh a thoirt do na nithibh neofhior a tha air an ràdh mu'r timchioll auns na papeirean-naigheachd?

F. Seadh, an uair nach bi dad a' s fèarr agam r' a dheanamh, ni mi sin. Ma bhitheas aig duine a tha 'g obair air son Chriosd ri freagairt a thoirt do gach breug a thogas an diabhol air, bithidh gu leòr aige r' a dheanamh, agus cha bhi ùine aige seirbheis a thoirt do Dhia. Cha toigh leam dol gus na papeirean-naigheachd agus losgadh air an fhear so, is air an fhear ud. 'Se tha dhith oirnu an diabhol a chur sìos agus Crìosd a mhàin a thogail suas. An uair a chaidh mise iompachadh thug mi mo chliù do ghleidheadh an Tighearn, risan dh' earb mi i.

C. Cionnus a fhreagar iadsan a tha 'g ràdh nach 'eil e iomchuidh do bhoirionnaich co-labhairt ann an coinneamh fhollaiseich ri boirionnaich cile, air bonn gu'm bheil am Biobull ag ràdh “Biodh bhur mnàin 'nan tosd 's na h-eaglaisibh; oir cha'n 'eil e ceaduichte dhoibh labhairt”?

F. Ma 's e sin a' s ciall do 'n fhirinn so, cha mhò tha e ceaduichte do mhnathan a bhi a' teagasg sgoilean Sàbaid. Is fèarr aon bhan-mhaighstir sgoil na sé fir. Tha i ealamh gu teagasg; 's aithne dhi ciod a ni i.

C. Ciod tuille a nithear an aghaidh mì-stuamachd?

F. Ghabhainn là thoirt fuasgladh do'n cheist sin. Tha dà thaobh air ceist na mì-stuain, agus is maith leam sgriob thoirt air a' dhà. Tha eadhon ann an Albainn ministirean agus foirich a' suidhe tuille 's fada aig

bòrd na dinneireach agus ag òl tuille 's a' chòir do fhìon. So a' chuileag a tha 's an oladh-ùngaigh aca. 'S e mo bheachd gu'm bu chòir do gach eaglais a bhì 'na comunn air son aobhar na stuain a chur air aghaidh—agus an uair a dh' aonas neach e-fèin ris an eaglais, bu chòir dha air sgàth Chrìosd, gach stuth misgeil, buaireasch a' thilgeadh a dh' aon bheum às a làmhaidh. Seall air na tha do shluagh air an rìbeadh leis an òl uamhasach so, agus iad gach mionaid a' dol sìos do uaigh a' mhisgeir. Seall air na h-aithrichean, cuid diubh 'nam ministiribh aig am bheil mic a tha dol sìos, no a chaidh cheana sìos do uaigh a' mhisgeir. Dh'fhuilginn mo làmh dheas a bhì air a gearradh dhìom mu'n beanainn ris, an làthair mo chloinne.

Chaidh na h-uibhir do chàirdean a sgrios leis, gus am bu chòir dhoibhsan a tha beò, mar aon duine a sguabaidh bhàrr am bùird. Ma dh' iarras tu ormsa an geall a làmh-sgrìobhadh, nì mi sin 's a' mhìonaid; oir cha'n 'eil mi uair bith 'g a bhlasad. Aig àm cogaidh America chaidh Réiseamaid a stigh do bhaile àraidh. Choisich òsdair suas far an robh gille òg maiseach, fearail agus thuirt e ris, "So dhuìt *drum*." "Cha'n òl mi deur dheth," ars' an saighdear "cha'n 'eil mi uair air bith a buntuin ris." "Ach," ars' an t-òsdair, "tha thu nis 's an arm. Cha'n urrainn saighdear air bith cogadh as 'eugmhais; tha feum agad air gu d' bheòthachadh." Thug an saighdear a mach a Bhìobull ag ràdh, "So na tha do bheòthachadh a dhith ormsa." Cha bhlais mi fèin e—cha do bhlais riamh, agus tha mi 'n dòchas nach blais. Is urrainn domh obair là dheanamh as 'eugmhais. Beagan a nis air an taobh eile. Tha mi 'm beachd gu 'm bheil am fear ud am mearachd nach cluinnear focal às a cheann ach mu stuaim. Tha àite fèin aig gach nì. Ma thèid thu do choinne ùrnuigh, cha mhaith leam stuamachd a bhì 'na aon *chanran cadail* aig daoine. Tha fear 's a' bhaile againne, tha tighinn a' h-uile là gus a' choinne ùrnuigh, agus is coma gu dé a' phuinc a bhitheas againn tòisichidh am fear so air dranndan mu stuamachd. Air dhuinn a bhì dol a mach aon là thuirt caraid rium, "B' fhèarr leam gu'n robh agam fìdheal le mìle teud, gu'n bhì gun sgur am phìobair an aona phuirt mar so." Air an dòigh cheudna thaobh mi-stuaim, a mhàin an uair a bhitheas agad cothrom tog do ghuth agus thoir garbh rùsgadh air misgeireachd.

C. Cìod a' nì a' s fèarr a ghabhas deanamh air son leas spioradail dhaoine òga?

F. Tog tigh, agus bitheadh e 'na Lùchairt-mhalairt Spioradail air son Comunnan Deadh-rùnach nan Daoine Òga. An uair a bhitheadh mac a' fàgail a mhàthar agus a' tighinn do Ghlaschu, dh'fheudadh i sgrìobhadh gu a leithid so do Chomunn, agus a ràdh, "Tha mo mhac a' fàgail a dhachaidh, a mhàthar, agus athar, agus cha'n 'eil neach ann a sheallas 'na dhéigh mur dean sibh fèin e; an téid sibh a shealltuinn air?" Feudar a ràdh chostagh sin airgid. Cìod e 'm feum a th' ann an airgid? Seall dìreach air an airgid a tha fir agus mnathan a' caitheamh orra fèin. Tha 'na uairibh nàire orm, an uair a thèid mi a stigh d' ur tighibh, agus a chì mi an t-airgid a tha sibh a' struidheadh oirbh fèin. A mach o eaglaisean cha'n 'eil agaibh aon togail choitcheonn mheasail air son cùisean

na diadhachd. 'S aithne dhiubh féin so. Dè 'n obair a dheanamh an Comunn Dhaoine Oga sin? Cha'n e bhi tional leabhraichean, agus a liubhairt òraidean, cha'n e, ach a bhi ag innseadh mu sgeul a' mhòr aoibhneis. Tha Crìosd a dhìth orra, agus bitheadh Crìosd air a shearmonachadh dhoibh. 'S i so an aon slighe tre 'm feud iad a bhi air an sàbhaladh.

C. Gu dè 'n dòigh air am faigh sinn buill ar n-eaglaisean air an teagasg gu labhairt ri annaibh iomagaineach?

F. Seadh, ma ta, is ceist sin a thug mòran dragha dhomh o cheann beagain sheachduinean. Dh'fhuirich oidhche àraid faisge air trì cheud do chreutairean fo chùram aig a' choinne, agus cha'n fhaighinn thar fichead pearsa a ghabhadh orra fèin dol a cho-labhairt riutha. Bha 'n sluagh a' gul, ach 's e theireadh cuid rium, "A Mhr Moody gabhaidh tu ar lethsgèul." Cha'n urrainn domhsa thuigsinn c'arson a labhras crìosduidhean—ministeirean agus eildeirean air a' mhodh so. Ciod a bha teachdairean agus seanairean a' deanamh o cheann àireimh bhliadhnachan, mur an robh iad a' treòireachadh anmanan gu Crìosd? 'S e tha dhìth oirnn oidhirp phearsanta. Feudaidd tu searmonachadh mar àrd-aingeal agus an déigh sin uile, labhairt thar cinn do luchd-éisdeachd. Rach far am bheil iad, agus faigh a mach an galar agus tairg dhoibh a' chungaidh-leigheis. Tha e duilich a ràdh dé mar a laimhsicheas tu anman fa leth. Tha beantuineas a' co-luidhe r' a chor féin a dhìth air gach aon. Feudaidd tu còmhradh ri aon aghaidh ri aghaidh, faighinn faisge air neach eile aon chuid air an làimh dheis, no air an làimh chlì, agus theagamh gu'm feum thu faotainn dlùth air fear eile o'n taobh-chlùil. Na 'm bitheadh aig a' h-uile eaglais an Glaschu leth-cheud, no ceud fìor Chrìosduidh le grunnan beothail do luchd-ùrnuigh dùrachdach air an cùl, theireadh iad ris an deacon so, no ris a' mhnaoi ud, "So agad anam fo chùram; gabh às làimh e agus treòirich e gu Crìosd," tha mi creidsinn gu 'm bitheadh leth-cheud air an iompachadh, far nach faighear a nis ach aon. Na searmonaich aig fad na làimhe o na daoine, rach 'nam measg, agus feòraich dhuibh, ciod tha cur dragha orra. Ann an cùig mionaidean gheibheadh tu mach an cor agus an duileachadasan agus an sin b' urrainn dhuit an ìoeshlaint a cho-chumadh agus a cho-chur r' an staid. Théid lighich agus chi e neach a tha tinn, 's e tha dhìth oirnn gu'n rachadh ministeirean a mach às a' chrannaig gus na suidheachain, agus gu 'm faigheadh iad a mach cia mar tha cor an t-sluaigh. 'S e tha dh' easbhuidh oirnn seòltachd agus tuisge. Na 'm bithinn am dhuine saobhir, chuirinn air a cois anns na h-Oil-thighibh Cathair Tùralachd.

—:o:—

ROULAND HILL AGUS A' BHEAN-UASAL ANNA ERSKINE.

Bha Rouland Hill urramach aon uair a' searmonachadh a mach aig oir baile Lunnuinn ann an àite ris an canar na h-Achaidhean-monaidd. Bha sluagh gun àireamh 'g a éisdeachd. Ghabh e mar bhonn-teagaisg, Dan Sholaimh, I. 5: "Dubh a ta mi, ach sgiamhach." Thug e fainear gu'n robh na briathran so a' toirt a mach cliù eaglais Chrìosd a tha ann am

beachd an t-saoghail, dubh—"dubh mar bhùthaibh Chedair," ach am beachd Chrìosd, sgiamhach—"sgiamhach mar chùrteinibh Sholaimh." Air dha bhi labhairt le beòthas is eud air a' phuinc so, cò, ann ann freasdal an Tighearn a bha gabhail seachad, ach *Lady Ann Erskine*, air a cuartachadh is air a sgeudachadh leis a' ghreadhnachas sin a bhuineadh d' a h-àrd inbhe. Air di cruinneachadh neo-àbhuiseach sluaigh fhaicinn, thuirt i r' a luchd-frithealaidh dé an t-aobhar air son an do thionail am mòr shluagh ud. Chaidh innseadh dhi gu'n robh duine ainmeil ris an abairteadh Rouland Hill a' searmonachadh dhoibh. Fhreagair *Lady Anne*, gu'n cuala i tric iomradh air an t-searmonaiche neònach sin, gu'm bu mhiann leatha a chluinntinn, agus air dha bhi nis cho faisge làimh, gu'n gabhadh i cothrom ann an rathad neònachais air a' mhiann so a riarachadh. Dh'òrduich i d' a carbadair an carbad a thoirt cho faisg air an àite 's an robh an searmonaiche 's a b'urraim da, chum gu'n cluinneadh i gach focal a theireadh e. Ann am beagan mhionaidean fhuair si i féin gu comhfhurtachail air a giùlan gu cùlaobh na crannaig o 'n robh an t-draidiche a' labhairt, oir cha robh àite eile o 'm b'urraim di a ghuth a chluinntinn. Cha b' fhada gus an do ghlac òirdhearcais uidheim, agus eugas dealrach na mnà-uasail inbheil a bha 'n a suidhe 's a' charbad aire an t-sluaigh. Bha gach sùil 's a' choimhthional a' coimhead air rionhadh greadhnach *Lady Anne*. Thug Rouland Hill geur-shùlach 's a' mhionaid an aire gu'n do tharruing i bhuaithe inntinn an luchd-éisdeachd, agus ann an tiota dhealbh 'inntinn gheur-chuiseach ghnìomhach innleachd air son so a leigheas. Thosd e car tacuin, agus air dha a ghuth a thogail suas, ghlaodh e, "A bhràithre, éisdibh rium le ro-aire, oir tha mi dol a reic ni-éigin 'n 'ur làthair air a' mhionaid. Tha an so bean-uasal agus a h-uidheam agam r' an reic gu follaiseach. 'S i a' bhean-uasal féin an ni sònruichte a tha toil agam fhaotainn bhàrr mo làmh an aig an àm so. Tha triùir a tha cheana gu dùrachdach a' tairgsinn uirre,—*'S e an cend fhear*, AN SAOGHAL. Seadh ma ta, gu dé bheir thusa uirre? 'Bheir mise saoihbheas, onair agus toil-inntinn'. *Cha dean e chùis*. 'S fhiach i mòran na sin; oir bithidh i beò, an uair a sheargas saoihbheas, onair, agus toil-inntinn, air falbh mar chuithe-sneachd riomh fhrasan earraich. *Cha'n fhaigh thusa i*.

'S e an dara fear, AN DIABHOL. Seadh, ma ta, gu dé bheir thusa uirre? 'Bheir mise rioghachdan an domhain agus an glòir.' *Cha dean e chùis*; oir bithidh i beò, an uair a shiùbhlas seachad rioghachdan an domhain agus an glòir mar sgàilibh na h-oidheche roimh ghathan na maidne.' *Cha'n fhaigh thusa i*.

An treas fear, AN TIGHEARNA IOSA CRÌOSDA. Ah! cluinnibh guth an neach so, tha a thairgse fìghail. Seadh, ma ta, gu dé a bheir THU air a son? 'Bheir MISE dhi gràs an so, agus glòir 'na dhéigh;—oighreachd nec-thruaillidh agus neo-shalach, agus nach searg às.' 'Seadh, seadh, arsa an searmonaiche, 'Iosa Bheannaichte! tha thu dìreach mar a shaoil mi thu a bhith, do-labhairt anns an fhialaidheachd a tha thu a' taisbeanadh. Fàgaidh mi aig do thoil i.' 'Dubh a ta i, ach sgiamhach,' agus is TU an neach a cheannaich i."

Thionndaidh Rouland Hill an sin ri *Lady Erskine*, a bha ag éisdeachd

ris na briathraibh dàna so le iognadh agus le uamhann, agus thuirt e rithe; “A bhean-uasal! A bhean-uasal! am bheil thu a’ cur cùl ris a’ chòrdadh so? Cuimhnich gu’m buin thu do Iosa Crìosda o so mach agus gu bràth. Tha nèamh agus talamh ’nam fianuisibh air a’ chùmhnuant shòlaimte agus do-atharrachaidh so. Thoir fainear gur tu oighreachd mhic Dhé. Bhàsaich e air son do thèarnadh agus do cheannach. An urrainn thu, an dàna leat, am bheil a’ chridhe agad a dhiùltadh?”

Stiùir an Spiorad naomh an saighead guineach geur gu cridhe *Lady Erskine*, lotadh i, thàinig i gu Crìosd chum leighis. Chaith i a beatha ’s a maoin ’na sheirbheis. Choidil i ANN AN IOSA.

—:o:—

ARAN BRISTE.

FEIN-MHEALLADH.—Tha e ’n a chomharradh soilleir, gu bheil neach ’g a mhealladh féin, ’n uair tha e a’ comharrachadh agus a’ cronachadh, teachd-geàrr a choimhearsnaich, agus a’ di-chuimhneachadh a lochdan féin.

FUATH DO ’N PHEACADH.—Tha neoghloine ’chridhe féin ni’s gràineile do ’n duine spioradail, na tha gach neoghloin’ a leanas ri daoine eile. ’Nuair ’se do pheacadh do chùis-bhròin, tha do shòlas am fagus.

FAIRICHIDHEAN.—Tha fairichidhean luachmhor ’n an àite féin. Ach tha bhi tighinn beò air na fairichidhean a chaidh seachad, mar gu ’n abradh an talamh aig briseadh na faire, “O ghrian, is taitneach agus is tarbhach do ghathan, agus do bhlàthas. Feuch mar a chòmhdaich thu ’n dé aghaidh nam beann le maise, agus iochdar gach gleann le tarbhachd, agus mar thug thu air craobhan na machrach a bhi ’bualadh am basan le gairdeachas. Bu bhriagh, bu phriseil, an là bh’ ann an dé ach cha ruig thu leas éiridh an diugh.” Smaoinich, ciod e am bròn agus an call a a bhitheadh air talamh n’an robh a’ghrian a’ stad ’na cùrsa air son ceitheir uaire fichead: agus nach mòr an call anna ’bhi aon là dh’easbhu idh dealradh grian na fireanteachd a tha a’ghnàth tighinn le leigheas fo a sgiathan. “Pill sinn a Dhé; agus thoir air do ghnúis dealrachadh, agus saorar sinn.”

U. R. B. B.

—:o:—

CUAIRT AN DEASAICHE.

TURUS TIR IS CUAIN.

Bha mi a’ m’ shuidhe aig an tigh an Glaschu a’ sgrìobhadh a mach òraid Bheurla mu nithibh Gàilig air feasgar Dhi-Sathuirne an naoitheamh là do’n Chéitein, ’nuair thàinig fios-dealain (telegram) thugam gu’n robh dùil rium air an fheasgar sin ann am Baile-Bhòid, àite-tuinidh a’ bhràthar fhial agus an deadh Ghàidheil, Mr. Ros. Rinn mi beagan crìoslachaidh orm féin agus air ball ghabh mi gu h-astar. Cha robh ach leth-uair o’n a fhuair mi am fios gus an robh an carbad iarruinn ri falbh. Le m’ anail a’m’ uchd, ’s mi a’ m’ smùidreadh fhallais ràinig mi ceann an ròid iarruinn. Bha na tuill aig an robh mi ri pàidheadh air an dùnadh; ’s bha clag a’ charbaid air bualadh. Ruith mi suas an staidhir; bha an carbad dìreach a’ cur nan ceud char dheth; thug mi gus a’ chàr a b’ fhaisge dhomh; bhuineadh e do’n *dara inbhe*; rinn mi greim bàis air an fhàine iar-

ruinn a bh' aig an dorus, le m' leth-chois air a' sgilp iarruinn gu h-ìosal ; dh' fhosgladh a' chòmhla ; agus fhuair mi a stigh. Thug an carbad smut no dha às, 's a chuidblean a' buidhinn an luathas leis gach anail ; agus ann an tiota bha sinn a mach à gleadhraich iarruinn baile Ghlaschu. Air dhomh sealltuinn mu'n cuairt orm chunnaic mi gu'n robh an càrr ach beag làn. Bha sinn ochdnar ann ; aon bhean treis a latha, agus sè fir a bharrachd orm féin. Bha a' bhean 'na suidhe mu'm choinneamh agus leabhar aice mar gu'm biodh toil aice leigeadh fhaicinn cho tuigseach agus a bha i ann an gnothuichibh litireachd. Theagamh gu'n robh i mar sin ; ach cha do lèigh i mòran fhad agus a bha sinne leatha. Bha aon fhear air mo làimh dheis eadar mi agus uinneag a' chàir a bha a réir coslais a' tuiteam 'n a chodal cheana, cha do sheall mi féin ro bhiorach air an toiseach ; ach cha deachaidh sinn fada 'n uair a thug e glaomadh gearanach air ; shìn e làmhnan ; agus a' toirt leth-éiridh air féin thuit e nunn ann am broilleach an fhir a bha mu choinneamh. Thuig mi nis gu dé an clò cadail a bh' air ; nach robh ann ach mac-na-braiche a fhuair sealbh a stigh agus a bha a' gleidheadh a thalla an sìth car tacuin. Thug am mosgladh neo-thimchioll-gheàirte a rinn e air féin cuspair cainnt do na bha a stigh ; 'na dhéigh so bha teanga thall agus a bhos air a fuasgladh. Dh'fhosgail am meath-ghlaodh a thug droch-spiorad na misg às glas na bailbhe a bha air ar beòil ; 's cha robh sinn tuille 'n ar tosd. Aig taobh eile a' chàir bha 'nan suidhe mu choinneamh a chéile dà òganach dh'am feudar an tiodal suaicheanta "bòcain" a thoirt ; oir bha iad air bòcadh suas cho mhòr le uail agus le stràichd. Canar "swells" riutha anns a' Bheurla. 'Siad na rudan a bu mhò a bha cur do dhragh orra sud cionnus a ghleidheadh iad an gruag gun dol troimh-a-chéile, an léintean gun phrannadh, am boinn-diùrn tàirnte sìos, agus am brigisean gun chrupadh mu na glùinean. Eadar mis' agus fear dhiubh bha laoch mòr dubh tomadach nach robh dednach air a' bheag a ràdh. Mu choinneamh an fhir so bha duine soilleir ruadh mu dhà fhichead bliadhna a dh'aois. O na ceud fhocail a thuirt e thuig mi gu'm bu Shasunnach e. Bha blas cruaidh Shasuinn air a' Bheurla aige. Bha oirean nam focal cho geur ; shaoileadh tu gur h-ann a bha iad air an sgealbadh a mach à toll-chlach. Is e duine caomh thusail a bh'ann 'na choslas ; cho neo-choltach 's a ghabhadh ris an fhear fhuar dhòrcha m'a choinneamh. Mu 'n deachaidh sinn fada air an n-aghaidh thug e mach às a phocaid achlais leabhraim bheaga. Shìn e aon dhomhsa agus do 'n fhear a bha m'a choinneamh. Leugh mise an t-aon a fhuair mi-féin ; agus thug mi dhà air 'ais e le taing. 'Sann air an ath-ghineamhuinn a bha an leabhar ; mhol mi cho gasda, soilleir, fallan 's a bha an leabhran ; ach thuirt mi ris gu 'n do shaoil mi nach robh dreuchd an Spioraid air a h-aideachadh gu h-ìomlan anns an teagasg, ni air nach bu chòir sealladh a chall. Dh' aidich e air ball nach bu chòir sud a leigeadh às an t-sealladh ann am briathran dùrachdach gràdhach. O'n chainnt a bh' againn 'n a dhéigh sud b'i mo bharail gu 'm b' e duine e da-rìreadh air an robh eagal an Tighearna. Ach 's ann bha mi dol a dh' innseadh uime féin agus mu 'n fhear eile d' an d' thug e leabhraim. B' e tiodal an leabhraim "Deadh

sgeul ;” ach math agus mar a dh’ fheudadh e bhi cha d’ rinn mo charaid oidheirp ’s am bith air a leughadh. Chuairsg e suas e ’n a mheall cruinn eadar a mheuran. Dh’ fheadraich am Philip a thug dha e, c’ arson nach do leugh se e ? Nach e deadh sgeul a bh’ ann ? “Cha ’n ’eil ni math air an t-saoghal ach e,” thuirt esan. Fhreagair an caillteanach fuar ’s e plùchadh an leabhrain eadar a mheuran, “Tha barrachd maith anns an t-saoghal agus am measg dhaoine na ’s aithne do chuid. Gheibhear iad so agus an rioghachd againn fo an riaghladh agus air an dòigh-san a’ sparradh theagasgan do ’n t-seòrsa so sìos an amhaichean dhaoine gun taing ; agus an àite a bhi deanadh dhaoine ni ’s fearr ’s ann a tha iad ’gan deanadh ni ’s mìosa. ’Sann air son *missionaries* a tha an rioghachd againn a’ cogadh a nis agus a rithis anns gach ceàrn do ’n t-saoghal. Seall air cogaidhean Abisinia agus Ashantée. Mhill Breatunn na rioghachdan so : fhuair sinn iad ni b’ fheàrr na dh’ fhàg sinn iad.

Bu chòir na h-aitean so a dheanamh sìobhalta, modhail, fòghluimte mu ’n cuirteadh an soisgeul a’n ionnsuidh.” Agus mar sin sìos. “O,” arsa Philip, “’S i an àithne a th’ againne an soisgeul a shearmonachadh do na h-uile.” Chunnaic mi-féin ged b’e duine math a bh’ ann am Philip, agus tuigseach mu nithe coitcheann, nach robh e fiosrach ann an eachdraidh. Chunnaic mi gu ’n do ghàir na “bòcain” gu toilichte a chionn gu ’n robh Philip a’ call a chas ’s an argumaid. Thug so orm féin Philip a chuideachadh. Dhearbh mi an sin, a réir mo bheachd féin, do ’n chaillteanach nach fhaighteadh sìobhaltachd no modhalachd, no fòghlum buannachdar anns an t-seadh cheart, ann an linn ’s am bith, no an rioghachd, Greugah, Ròmanach, no Eipheiteach, ach an long teagasg an t-soisgeil. Nochd mi dha mar a shearg mòrachd is maitheas nan cinneach ud uile do bhrìgh agus nach robh iad air an sailleadh le fìrinn an t-soisgeil ; agus gur h-e prionnsapal na naomhachd—gné an t-soisgeil—an salann a ghleidheas innleachean no oidheirpean dhaoine (*civilization*) gun ghrodadh. Nochd mi dha mar an ceudna gu ’n robh e mearachdach mu Abisinia agus mu Ashantec ; nach ann air son saorsa a thoirt do na *missionaries*, no a dh’ fhosgladh na dùthcha dhoibhsan, ged thachair na nithe ud, a rinn Breatunn cogadh riu, ach a ghleidheadh a cliù agus a còirichean saoghalta rioghachdail féin. Bha sinn a nis seachad air Grainaig sìos gu Bàgh Wemyss ; ach cha d’ thàinig Philip no an caillteanach gu còrdadh. Bha aig Philip barrachd do dh’ eud no bh’ aige do dh’ eòlas, agus mhill e a’ chùis. ’Se an leasan sònruichte a fhuair mise o’ n chùis gu ’m feum gliocas seòlta tuigseach dol an cois eud. Dhealaich sinn.

Mar a ràinig sinn am Bàgh bhrùchd iad a mach ’nan ceudan às a’ charbad mhòr fhad ud ; air ball lìon iad an Smùideach aig an làmraig ; agus thug ise sin ann an deich mionaide fichead gu cala slòghmhor

BHAILE-BHÒID.

Ràinig mi dachaidh fhialaidh mo charaid, aig an robh, cha b’ e àireamh bheag, do eòlach aon-inntinneach mu bhòrd blasmhòr na féile. Choinnich iad so, ni àbhuisteach, air son coinn’-ùrnuigh uaignich air feasgar Dhi-sathuirne ; bha i nis gu bhi seachad ; ’s blàtar aig an t-suipeir tràthail. Bha ministear Baisteach, fairfeach Eaglais Stéidhichte, Captein airm,

Soisgeulaiche Sasunnach, Ministear Gallda is tuilleadh, 'nan suidhe còmhla an sud. Roinn iad an sin gu bràithreil an obair air son na h-oidhche sin agus an là maireach; is ghabh iad an ròidean sònruichte fa leth. 'S maiseach teagasg an t-soisgeil; altrumaidh e bràithreachas caoin eadar bràithrean às gach aidmheil. Chunnaic mi nis le m' shùilean gu 'n robh na chuir "TURUSACH" thugam air a' mhios roimhe mu Bhaile-Bhòid fìor.

MU'N CUAIRT MAOL CHINNTIRE.

Deich mionaidean an déigh seachd air maduinn Dhi-Luain dh' fhàg mi Bòd; ràinig mi Grianraig beagan roimh naoi. Bha an là greaddnach le soillse is blàthas gréine. Bha Smùidichean air gach taobh a' snàmh seachad le'm brùthan pàlaiseil làn shuaigh; agus gu dearbh féin bu bhòidheach an sealladh agus bu thaitneach an nì seòladh anns na h-àrois mhara ud o phort gu port. Dh' fhàg mise Grianraig mu naoi anns an Smùidich ris an canar "Caisteal Ionar-Aora." Thug an Soisgeulaiche Sasunnach a bha leam gu Grianraig leigheas dhomh air tinneas na mara ma'n cuireadh e dragh orm. 'Se sagairt a fhuair a mach e an toiseach; chum iad a mach gu'n d' fhoillsich Peadar dhoibh an leigheas: Rinn iad criosan a cheangladh duine gu teann mu iochdar a chuirp. Thòisich iad air an reic; 's rinn iad mòran airgid; daoine a' creidsinn gu'n robh iad air an coisrigeadh, no gu'n robh seun orra. Ach a dh' aindecòin so tha mi creidsinn gu'm biodh ceangal do 'n t-seòrsa feumail. Bha an là math 's cha robh feum air. Bha na caoil 's na fearainn mu'n cuairt ag amharc ro bhòidheach. Ag amharc air Arainn 's an dol seachad chuir mi na focail bhàrdachd a leanas an eagaibh a chéile:

A Sheann Eilein na Féinne,
'S bòidheach leam do chnuic ghréine

'Nam maise fo eideadh uain';

Le'm bunait ghlais carraige

Ri aghaidh blàr fairge

Nach eòl cìod e gairge

An diugh 's taibhs 'na stoirme 'nan suain.

Tha'n cuan ort 'n a chearcal,

'Na bhann sàile mu pheirceal

Do sgorra bhreachda glasa gu teann;

Cha ghéill iad do'n doininn

Ged shéideas i cuinnein

A torrainn, uchd daingean

Bheir iadsan d'a sladadh nach gann.

Dh' astaraich sinn gu sèamh socair cadar an Learga Ghallda is Arainn is Ceann-tìre gus an do ràinig sinn a' Mhaol a tha 'n a leitheid do chùis ghearain ri aimsir anshocair. Air an là so bha i cho neo-ghluasadach ri luba nan geadh; cha robh gruaim air a h-aodann, 's cha mhò bha greann air an doimhne cuain anns am bheil carraighean a stéidh 'gan socrachadh féin. Ach a null uaipese gu àirde ghuirm na h-Oa bha lunn fada trom a bha toirt air a' "Chaisteal" mhara anns an robh sinne caran a chur deth

—luidhidh is éiridh lunnadh nach còrd idir ri goile gluasadach an fhir air an toir tinneas-mara ionusuidh. Cùin agus mar a bha an latha chitheadh tu aon an sud agus an so a' ruith gus an taobh a dh'ìobradh a mach do 'n mhuir na brìgh ud nach fhanadh a steach. Ann an ùine gheàrr bha sinn a' dlùthachadh air cruachaibh ciara sheann Leòdamus, a tha a nis fo 'n ainm *Port-Ellen*. Bha muinntir an tinneis a nis a' togail an cinn; a' cur sìurd orra gu 'n càirdean is luchd an eòlais a choinneachadh. Ach focal mu 'n Smùidich agus mu a "làmhnan."

Tha an caiptein 'n a dhuine cinnteach earbsach; eòlach air an t-sàile o cheann iomadh bliadhna agus cionnus a 's còir an iùbhrach aosda a ghleusadh le teàruinteachd di féin agus do na bhios air a giùlan. Tha am bàta Ileach féin 'g a nuadhachadh air son an t-samhraidh. Oirrese tha gille òg treun gleusda 'na chauptein—fear-cinnidh dhomh féin, a bha còmhla rium uaireigin 's a' sgoil. Tha esan eòlach fiosrach mu gach bàgh ùig, loch, agus roc eadar Glaschu is Steòrnabhagh mu Thuath. Thug mi fainear air an t-slighe gu h-Ile gu 'n robh "Caisteal Ionar-Aora" ro dhuilich a stiùradh; chaidh a dh'atharrachaidhean a dheanamh oirre a thug togail oirre 's an toiseach gus nach 'eil i ro umhal do 'n stiùir. Bha sìomarlach mòr ruadh Gàidhealach an sin aig an stiùir; agus leis na caran a bheireadh i àsde o thaobh gu taobh thigeadh an stiùireadair a mach le rann mosach do mhionnan a 'n bhàta nach leanadh mionaid dìreach roimpe. Cha d' thug mi 'n aire gu 'n robh an gnothuch a' cur dragh 's am bith air duine mu 'n cuairt; ach bha an ceòl neo-fhearail, is neo-dhaidhaidh ud fìor charrach do'm chluasan féin. Chaidh mi mu dheire far an robh e; rinn mi gàire tlachdmhor 'n a eudan; agus thuirt mi ris gu 'm "b' anabarrach an sgairt a bh' anns na Gàidheil co-dhiù; gu'n robh mi faicinn gu'm bu Ghàidheil a bh' aca air fad 'nan 'làmhnan;" ach gu'm b' iongantach leam fhéin cionnus e b' fheadar do Ghàidheil na mara a bhi seinn ceòl cho tiamhaidh ri ranntachd bhreun nam mionnan 'n uair bhiodh iad a' cur an tréine an cleachdadh; nach robh a leithid sud a cheòl idir aig an luchd-obair Ghàidhealach a b' aithne dhomhsa an Glaschu!" Rinn e fèada-gàire; agus an ceann tiotan thuirt e, "Well, cha robh fhios agam gu'n robh mi 'g ràdh ni do 'n t-seòrsa. Tha e dìreach a' tighinn air duine gun fhios da." Ghabh e blàs ris an achasan o 'n a bha e 's a' Ghàilig, 's cha robh fearg 's am bith air. Tha mi creidsinn nam b'annas a' Bheurla a chronaich mi nach do chòrd sinn cho math. Cha chuala mi mionnan uaithe féin no o aon do chàch 'na dhéigh sud a' falbh no tighinn. Cha' n' eil an Gàidheal bochd doirbh mar a ghabhar an dòigh cheart air. Feumaidh mi ris focal a ràdh mu na h-Ilich agus mu na h-eòlaich an

ILE;

'na dhéigh sin mu na h-Eirionnaich an Ceann-Tuath Eirinn air an do chuir mi beagan eòlais air mo thurus air m' ais do Ghlaschu.

—:o:—

GUTH Á ILE.

A DHEASAICHE Rùnaich,—Deireadh a' mhios a so chaidh fhuaire mi mo chas air tìr ann an *Sgioba* an Ile. Thàinig mi leis a' bhàta eireachdail sin

Saint Clair nan Eileana mu'n cuairt Maol na h-Oa a steach do Loch-na-dalach. Tha i air a sgiobadh le Caipitain is làmhnan Gàidhleach a tha cridheil, caomhneil ri luchd-turuis. Gu ma fada a sheòlas iad tèarainte slàn eadar Glaschu is na h-eileana tuathach. Choinnich maighstir-sgoil *Chreag a' Gheòidh* mi aig a' bhàta 's cha robh fada gus an do ràinig sinn rudha na Raine. Tha air uchd an rudha so gu tìreil, grianach, dà bhaile bheag ris an abrar Port-na-h-aimhne is Bun-aimhne, ainmean a thugadh dhoibh o'n amhainn a tha dol seachad eatorra. Mar dhà ursainn dhion dhoibh o sheideadh gaoithe 's o onfhadh mara tha dà eilean fheurach, uaine d' an goirear fa leth, *Eilean Obharsaidh*, is *Eilean Mhic-Coinnich*. 'S e an t-ainm cumanta a theirear ris a' cheud eilean,—an t *Eilean Mòr*, airsan tha Tigh-soluis cho maiseach 's a chithear 's an rioghachd. Tha mòrachd is tiamhachd a' sgeudachadh aghaidh nàduir 's an àite so; oir mar thairneanaich bheucaich cluinnear gun chlos gaoir bhàireach is trom nuallan nan tonn a' briseadh 'nan cruachaibh geala air lethcheannaibh uaibhreach nan garbh chreag. Cha' n' eil teagamh nach 'eil co-ghleachd mòralach nan dùl gu nàdurra a' gintinn fearalais is misnich ann an inntinn an t-sluaigh. Tha muinntir an àite, beag is mòr, sean is òg, fallan, smearail 'nan coslas, is cridheil, faisge 'nan giùlan, eòlach air tuathaich is air deasaich.

Tha e ro-thaitneach a bhli faicinn an t-sluaigh 's a' choitcheannas a' cur mòr mheas air meadhonnaibh nan gràs. Tha tional mòr sluaigh a' tighinn do 'n eaglais air an t-sàbaid, gu sònruichte 's an fheasgar, ni tha 'na aobhar thàingealais a bhli faicinn muinntir na h-eaglaise suidhichte agus na h-eaglaise saoire a' dol suas còmhla gu *Tigh Dhè* gun chath gun choimhicheas. 'Tha é soilleir do 'n fhear-thuruis nach 'eil ceàrna 's an eilean a 's fear a thig an sluagh a mach, no a 's furachaile agus a 's beòthaile a dh' éisdeas iad ris an t soisgeul.

Bha mi làthair aig coinneamhan soisgeulach an Gàilig 's am Beurla a bha air an cumail o cheann ghoirid am Boghmòr, agus gu dearbh féin chleachd muinntir a' bhaile agus sluagh na coimhearsnachd iad féin gu stòlda riaghailteach. Ré nan coinneamhan so dh' fhòghluim mi aon leasan sòluimte; agus 's e so e,—gun aon chuid *orgain* no *laoidhean* cha 'n fhaca mi an Glaschu no an àite eile sluagh ag éisdeachd cho geur-aireil, cùramach. Gun dad air bith ach seirm ghlan an t-soisgeil agus guth binn fìorghlan nan SALM cha tigeadh briseadh 's a' choimhthional ged bheirteadh trì uairean an uaireadair mu 'n crìochnaichteadh an t-seirbheis. Tha eagal orm le ar n-orgain agus le ar laoidhibh gu 'n bheil sinn ciontach ann a bhli toirt seirbheis do 'n DIA BHEÒ AGUS FÌOR a rèir ar macmeamnaidh féin a thoileachadh cluasan tachasach na ginealaiche fiaire agus baobh-bharalaich am measg am bheil sin beò. Tha mi 'n dùil nach toir na Gàidheil gnùis do mhodh-aoraidh deas-ghnàthach pàpanachail 's am bith a dh' fheudas a bhli taitneach do cheud-fathan a' chuirp, ach tur neo-tharbhach do 'n anam neo-bhàsmhor.—Is mise, Bhur seirbhiseach umhal,

S. L.

CREAG A' GHEÒIDH, Màigh, 1874.

MIANN A' GHÀIDHEIL AOSDA.

LEIS AN FHEAR NACH MAIREANN, G. MAC-NA-CEARDADH.

Ann am feasgar mo làith, 's mi air gleann sgàil a' bhàis
 A' tarruing ni's dlùithe gach latha;
 B'e mo mhiann bothan fhaotainn an dùthaich mo ghràidh,
 Ann am fagusg do chaolas na mara.

Far am faicinn air maduinn 's air feasgar gach là
 Iomadh eathar is bàta dol seachad;
 'S'nuair thigeadh an oidhch' dheanadh torman nan allt
 Mo thàladh gu samhchair is codal.

Agus céile mo ghràidh a bhi faisg orm gach là
 Agus càirdean nach tréigeadh 's nach mealladh;
 'Smar an ceudna mo chlann 'nuair a thigeadh an oidhch'
 Bhi 'nan croidhlean mu'n cuairt orm b'e m' aighear.

Agus deadh Leabhar-lann do gach obair is feàrr
 Tha am Beurla 'san Gàilig chruaidh sgaitich;
 'S'nuair thigeadh droch uair, sneachda, reothadh is fuachd,
 Dheanainn leughadh gu cuann'd' chois na cagailt.

Chum mo dhìon o'n ghaoth Tuath b'e mo thlachd anns gach uair
 Mo thigh is mo bhuar a bhi 'm fagusg
 Do'n Bheinn Mhòir 's àille sgiamh, air am moch dh'éireas grian,
 'S anns an fhicsgar a's anmoiche laidheas.

Deadh chràiteag mhaith ghruinn'd, chum do thoradh an fluinn,
 Gu'm biodh agam ri ghabhail 's ri sheachnadh
 Pailteas bìdh do gach seòrs, min, buntàt', agus feòil,
 'S am fear-turuis cha'n fhaicinn air acras.

B'e mo thlachd mar an ceudna, chum freasdal air m' fheum,
 Agus fuasgladh 'na éigin air caraid,
 Sporrán fada nan iall, air a lìonadh gu bhial
 Do chùineadh a b'fhiach a bhi agam.

'Sann an teinntein na bliadhn' 'nuair le teas agus grian
 A bhith'nn air mo thràsgadh le padhadh,
 Cha'n iarruinn ri òl uisge-beatha no beòir,
 Ach a mhàin deoch do dh' fhìor-uisge fallan.

Mar so chaithinn mo làith gus an tigeadh am bàs,
 'S cha bhiodh neoshunnt, no pràmh orm, no airsneul;
 Cha bhiodh farmad no tnuè orm ri Rìgh no ri Diùc*
 Air a' mheud 'sa bhiodh aca do bheairteas.

'Snu dheireadh 'nuair dh' fhàsainn ro aosmhor is liath,
 'Ndéigh ceithir fichead bliadhn' a chur seachad,
 Le creideamh gun luasg anns an Tì a thug buaidh
 Mo chead do gach cuspair gu'n gabhainn.

* Sgrìobhadh so 'san àm a phòs Diùc Iara-Ghàidheal nighean Diùc Chataobh.

CRAOBH-SGAOILEADH AN T-SOISGEIL.

O bheannta Tìr na fuarachd,
 'S o bhruaich na h-Induis mhòir ;
 'S o Africa nam fuaran
 O'n gluais a' ghaineamh òir ;
 O iomadh amhuinn aosda
 'S o raointibh nam pailm-chrann,
 Tha gairm againn a shaoradh
 Chinn-dhaonn' o mhearachd teann.

Ged shéideas gaothan spìsreach
 Air Céilon, I nam buadh,
 'S gach sealladh eile riomhach
 Tha dhaoine millte truagh :
 Tha tiodhlac' Dhé an dìomhain
 Gu lionmhor air gach taobh :
 Tha 'n cinneach dorcha fiat' ud
 Le diathan chlach is chraobh.

'N dean sinne fhuair ar sùilean
 Tre ghliocas iùil o shuas
 An lòchran beath' a dhiùltadh
 Do 'n dream tha 'n duibhr' gun truas ?
 An t-Slàinte!—O an t-Slàinte !
 An sgeul ro àghmhor seirm,
 Gu 'n cluinnear leo 's gach àite
 Messiah ghràidh 'gan gairm.

Sgaoil, sgaoil, O ghaoth A sgeula,
 A thuil ruith réis gu teann,
 Gu 'm bi e mar chuan éibhneis
 Mu 'n ché o cheann gu ceann :
 Gu 'm bi an t-Uan chaidh iobradh
 A' ciosnachadh gach crì
 'Sna h-uile Dha a' strìochdadh
 Mar Shlànuighear 's mar Rìgh.

—:o:—

FIOS COITCHEANN.

Tha an t-Urr Uilleim Friseil, M. A., air gairm fhaotainn do Nigg.

Tha muinntir Bhrodick an Arainn ag oibreachadh air son gairm a thoirt do'n Urr, Mr Camaron, Rentoin.

Tha gluasad am measg Gàidheil Ghlaschu air son gu'm faigh iad *Professor* Gàilig an Glaschu cosmhuil ri muinntir Dhùnédinn a tha ag oibreachadh air son fear fhaotainn.

Tha an Sàr, Impire Ruisia, ag amhare Bhreatuinn anns na làithbh so. Bu mhath leis Bàn-Diùc Dhùnédann, a nighean, a tha pòsda aig Diùc Dhùnédann, Prionns' Alfred, fhaicinn 'n a dachaidh ùir.

Tha Ard-Sheanaidhean nan Eaglaisean Suidhichte is Saor cruinn an Dùnédann an dràs. 'S an ath Phàirt bheir sinn iomradh mu'n déibhinn.

BRATACH NA FIRINN.

PAIRT 7.]

Iulai, 1874.

[LEABH. II.

LAPLAND.

AN LAPPACH 'N A CHÀRR.

Is i Lapland an dùthaich is faide tuath 's an Eorpa. Tha i mu chùig
ceud mìle air leud agus mu sheachd ceud mìle air fad. Tha i air a

gearradh a mach 'na trì roinnean—an Roinn Russiach, Shuaineach, is Lochlainneach. Ged tha an dùthaich cho farsuinn ri rioghachd na Frainge a thaobh fearainn, cha 'n 'eil thairis air ochd mìle fichead do shluagh innte; no beagan barrachd air na bheil do dhaoine ann an eilein Leòghais. Am measg nan ceithir-chasach ann gheibhear daimh, bà, coin, caoraich, agus gabhair. Ach is e am fiadh an creutair a's feumaile do na Lappaich. Giùlainidh e an callaich; tha a bhaine ro mhiadhail aca; agus is e fheòil am biadh is mò air am bheil sluagh beò. Cha 'n 'eil tighean snidhichte aig Lappaich nam beann; tha iad a' falbh o àite gu àite le an greighean fhiadh; agus tha iad a' fantuinn 's an oidheche ann am frith-thighean beaga a bhios mu naoi troidhean air àirde agus mu dhà dheug air fad. Cha 'n'eil anns na Lappaich ach daoine beaga; tha iad gu tric eadar ceithir is cùig troidhean air àirde; ach tha mòran nach 'eil cho àrd ri so. Tha iad dorcha 's a' chraicinn agus falt dubh orra; tha iad làidir, cruaidh, fulangach, agus deanadach. Tha eudach nam ban agus nam fear glé chosmhuil ri chèile. Tha an eudach air a dheanamh do leathrach no do dh' eudach garbh. Is e beairteas an nasail Lappaich mìle no còrr do fhéidh a bhi aige. Tha iad so a' giùlan eallaich, no a' tarruing chàir o àite gu àite. Tha na Lappaich 'nan Crìosduidhean ann an ainm. Tha iad ach gann uile air an baisteadh; ach tha mòran d'an seann chreud féin aca air a mheasgadh leis a' chreideimh Chrìosduidh.

—:o:—

ORAIÐ AN EASBUIG STROSSMAYER.

(Air leantuinn.)

'Nuair a chuir Crìosda na h-Abstoil a theagasg agus a thoirt buaidh air an t-saoghal, thug e do gach aon diubh fa leth comas a réir fheum, agus gheall e gu'n tigeadh an Spiorad Naomh a nuas a chum an còmhnaidh. Le 'ur cead their mi ris, na'm b'e toil Chrìosda Peadar a shuidheachadh mar fhear-ionaidan bheireadh e dha Ard-ùghdarras os ceann a luchd-cath Spioradail.

Tha 'n Tiomna Nuadh ag innse dhuinn gu'n do dhiùlt Crìosda do Pheadar agus dhoibhsan a bha maille ris, riaghladh a bhi aca no tighearnas a ghnàthachadh os ceann nam bràithrean agus nan creidmheach (*faic Lucas*, xxii., 25). Nam biodh Peadar air a thaghadh gu bhi 'na Phàpa cha labhradh Crìosda air an dòigh so, oir tha seann sgeul ag aithris dhuinn gu bheil aig a' Phàpa 'na àmhan dà chlàidheimh, aon diubh a' ciallachadh ùghdarras spioradail agus an t-aon eile ùghdarras talmhaidh.

Chur aon ni ioghnadh mòr orm, 'n uair a bha mi a'meadhrachdh mu'n chùis so, thuirt mi rium féin, Nam biodh Peadar air a thaghadh gu bhi 'na Phàpa, am faodadh a chompanaich esan a chur leis an Abstol Eòin gu Samaria a shearmonachadh soisgeul Mic Dhé? (*Gnìomh*, viii., 14.)

Ciod i 'ur barail a bhràithrean aosmhor, nan d'thugadh sin fainear aig an àm so, gu'n cuireamaid am Pàpa Noamh (Pius an naoi) maille ris an uasal òirdhearc Monsignor Plantier gu uachdaran na H-Eaglais a tha

ann am Baile mòr na Tuirc a dh'asladhadh air cuideachadh leinn gu stad a chur air an roinn a tha 'san àm so am measg Eaglais na h-àird-an-Iar?

Ach bheir mi dhuibh dearbhadh eile,—Bha Ard chomhairle air a gairm gu suidhe ann an Ierusalem a thoirt breithe air ceisdean a bha cur iomagain air na creidmheich agus a' bagradh eadar-dhealachadh a dheanadh am measg nam bràithrean. Cò a ghairmeadh a' Chomhairle so nam biodh Peadar 'na Phàpa? Is e Peadar a bu chòir a gairm. Cò a shuidheadh ann an àrd-chathair na comhairle? Is e Peadar no aon d'a luchd-lagh. Cò bheireadh fainear na ceisdean a sgrìobhadh agus a bheireadh iad do'n chléir a bha 's a' chomhairle a chum breith a thoirt air na béisdean? Cò ach Peadar. A nis cha do rinn Peadar aon do na nithean a dh'ainmich mi. Bha e aig a' chomhairle so agus chuidich e leo mar a rinn na bràithrean eile a bha 'n sin agus aig deireadh na Comhairle cha b'e Peadar a chuir co-dhùnadh air a' chothional ach an t-abstol Seumas, agus an uair a thugadh breith air na Ceisdean b'ann an ainm nan Abstoil, nan seanairean, agus nam Bràithrean a sgrìobh iad i (*Gnìomh*, xv.)

An ann mar so a ni sinne 'san Eaglais againne? A Bhàithrean aosmhor mar a's fearr a rannsaicheas mi 'sann a's motha a tha mi a' faotainn dearbhadh anns an Tiomna Nuadh nach b'e Simon mac Iona a bha 'na àrd-fhear riaghlaidh air cùisean na h-Eaglais a bha ann ri linn nan Abstol. Agus ged a tha sinn a nis ag ràdh 'sa' teagasg gu bheil an Eaglais air a togail air an Abstol Peadar tha 'n t-abstol Pòl ag ràdh 'na litir a sgrìobh e chum nan Ephesianach (ii., 20). "Tha sibh air bhur togail suas air bunait nan Abstol agus nam Fàidhean, air bhi do Iosa Crìosda féin 'na *chloich-chinn* na h-òisinn."

Agus tha 'n t-Abstol ceudna a' leigeil fhaicinn cho beag suim 'sa bha aige do nachdranachd Pheadair no aon 's am bith eile do na h-Abstoil, oir thug e gu follaiseach achmhasan dhoibhsan a tha 'g radh. "Is le Pòl mise; agus is le Apollos mise, (I. Cor., i., 12.) Ionnan is ged a theireadh iad tha sinn le Peadar.

Nam biodh Peadar air a stéidheachdhadh mar fhear-ionaid do Chrìosda, Bheireadh Pòl an aire nach abradh e focal an aghaidh neach 'sam bith a bha 'toirt urrainn dhasan do 'm bu dlighe urram.

Tha 'n t-Abstol ceudna 'na litir a chum nan Ephesianach ag ainmeachadh gach dreuchd a bha 'san Eaglais 'se so iad,—Abstoil, Fàidhean, Soisgeulaich, Aodhairean, agus Luchd-Teagaisg, (*faic Ephes.* iv., 11.)

Am bheil aobhar againne a chreidsinn, a-bhràithrean, gu'n deanadh an t-Abstol Pòl, Abstol mòr nan Ciuneach di-chuimhne air a' cheud dreuchd 'san Eaglais, *Am Papa*, ma bha'm *Papa* air a stéidheachadh a réir òrdugh Chrìosda? Tha'n di-chuimhne so, cho neo-chosmhuil 'sa bhiodh e, nan sgrìobhadh neach 'sam bith, eachdraidh mu'n Ard-chomhairle so, agus nach deanadh e ainmeachadh an àit air bith dh'i ainm a Phàpa Naoimh, Pius an Naoi (An so ghlaoidh mòran diubh le guth àrd,—“Bi adthosd a shaobh-chreidmheich, Bi ad thosd.”)

Labhraibh gu socair a bhràithrean, cha d' thàinig mi fathasd gu deireadh mo bhriathran, ma dhiùltas sibh dhomh na h-agam ri ràdh e

labhairt, leigidh sibh gu soilleir fhaicinn do'n t-saoghal, gu bheil sibh a' deanadh na h-eucoir, an uair a tha sibh a' dùnadh béil an neach is lugha 'sa 'chomhairle so, le so a ràdh theid mi air m' aghaidh.

Cha d'thug an t-Abstol Pòl iomradh, ann an aon do na litrichean a sgrìobh e gu Eaglaisean nan Cinneach, gu'm b'e Peadar Ceann na h Eaglais Ma bha'n dreuchd so ann, seadh ma bha aig an Eaglais Ard cheann, neo-mhearachdach, a chum a teagasg agus a riaghladh, an saoil sibh gu'n dì-chuimhnicheadh Abstol mòr nan Cinneach, an nì so ainmeachadh? An ruig mi leas a ràdh gu'n sgrìobhadh e litir mhòr mu'n chùis a leigeil fios do na h-caglaisean an dleasnais do Cheann na h-Eaglais? An saoil sibh an uair a thogadh e suas aithribh an teagaisg Chrìosduidh, gun dì-chuimhnicheadh e a' *chlach-chinn*? An nìs, mun an abair sibh gu robh Eaglais nan Abstol ann am mearachd, nì nach bu mhiann le aon againn a ràdh, no a bhi cho dàna 's gu'n cuir sibh saobh-chràbhadh às an leth, 's fheudar dhuinn a ràdh nach robh an Eaglais riamh cho maiseach, cho ghlan is cho naomh 'sa bha i'n uair nach robh am Pàpa idir ann (Ghlaoidh iad, cha'n 'eil e fìor, cha'n 'eil e fìor'. Na abradh Monsignor de Laval, cha'n 'eil e fìor. Ach ma tha aon 'n'ur measg a tha cho dàna, 's gu bheil e creidsinn gu bheil an Eaglais aig am bheil an diugh am Papa mar cheann, nì's stéidheichte 'sa' chreidimh, agus nì's gloine 'na bens, na bha *Eaglais nan Abstol*, labhradh e mach, agus innseadh e sin an làthair an t-saoghail o'n is e so an t-àite o'n téid ar briathran a mach gu àitean iomalach na talamhainn. Le so a ràdh, theid mi air m' aghaidh.

Cha d' fhuair mi ann an litrichean an Abstoil, Pòl, Eòin, no Seumas, aon fhocal a tha toirt coslais air dearbhadh mu chumbachd a' Phàpa. Lucas a sgrìobh Eachdraidh nan Abstol, agus a tha 'g ainmeachadh gach cuairt agus gabhaidh trì an deach iad, mar an cendna gach deasbud a bh' aca eatorra féin agus sluagh eile, cha'n 'eil e ag ràdh diog mu'n Phàpa.

Ma bha Peadar 'na Phàpa, tha tosdachd nan daoine diadhaidh so, (a sgrìobh a réir seòladh an Spioraid naomh, agns a dh' fhàg againne gach focal a sgrìobh iad, mar lagh do'n Eaglais, agus a tha deanadh a suas carrainn do shoisgeul na firinn,) 'na ioghnadh dhomhsa, agus cho neo-chosmhail 'sa bhiodh e do Thiers* an uair a sgrìobh e Eachdraidh Napoleon Bonaparte, gu'n dì-chuimhnicheadh e a ràdh gu'n robh e 'na Iompaire.

Tha mi a' faicinn an so, mu'm choinneamh, aon do chléir na Comhairle so, a tha a' cur a mach a mheòir rium agus ag ràdh. "so agaibh Easbuig an sgaraidh a fhuair a steach 'n ar measg le foill."

Cha d' fhuair, cha d' fhuair, a bhràithrean aosmhor, cha d' thainig mi a steach do 'n Chomhairle so, mar ghadaiche air an uinneig, ach air an dorus mar aon dhibh féin; thug m' ainm mi bhi 'm Easbuig, còir dhomh air teachd a steach, agus tha mo choinneas mar Chrìosduidh gu labhairt an nì a tha mi creidsinn a tha réir focal Dhé.

Ach is e is mòth' a chuir ioghnadh orm, agus a tha soirbh dhomhs' a dhcarbhadh tosdachd an Abstoil Peadar, e féin. Ma bha Peadar mar is miann a ràdh a bha e, 'se sin,—'na fhear-ionaid do Iosa Crìosd air an

* Frangach a sgrìobh leabhar, da 'n ainm 's a' bheurla *History of the Consulate and Empire under Napoleon Bonaparte*.

talamh so, 's cinnteach gu 'n robh fios aige féin air a sin ; ma bha fios aig' air 's iongantach nach do rinn e ni 'sam bith a bheireadh dearbhadh air cumbachd na dreuchd sin ; dh' feudadh e dheanadh air là na Cuingis, 'nuair a labhair e a' cheud searmoin, ach cha do rinn e 'n sin e ; aig a' Chomhairle a bha 'n Ierusalem, 's cha d'rinn e 'n sin e ; aig Antioch 's cha d'rinn e 'n sin e ; ni motha rinn e iomradh air a bhi 'na Phápa 'na dhà litir a sgrìobh e do 'n Eaglais. An saoil sibh, a bhràithrean aosmhor, gu 'm biodh Pàpa ann a dheanadh mar so, ma bha Peadar 'na Phàpa.

EAD LE N. C.

—:O:—

EARAIL DO LUCHD-COMUNNACHAIDH.

LEIS AN URR. RAONALL BAN.

1816.

THA sinn a' cluinntinn so air a ràdh, maille ri nithibh eile, mu Chrìosd, le Spiorad na fàidheadaireachd : “ An ni nach d' thug mi leam sin is éigin domh aiseag.” Is e so an cinne-daoine — an ni nach d' thug e air falbh, agus a thug e air ais. B'e an cinne-daoine na meirlich a rinn a' ghadaidheachd air Dia — a spuil Dia d' a ghlòir, a spuil an saoghal d' a shonas, agus a lion e do dhoilgheas, do anshocair, agus do thrioblaid. Sheas an diabhall suas mar tharbh fiadhaich, agus chleachd e gach uile dh'fchioll a chum Dia a spuilleadh d' a ghlòir, agus chleachd e an cinne-daoine mar an ceudna gach uile dh'fchioll a chum Dia a spuilleadh d' a ghlòir. Is i a' chrìoch a bh' aig Dia anns a' cheud chruthachadh, agus a' chrìoch a bh' aige mar an ceudna anns a' chruthachadh nuadh, a ghlòir. Is e an ni ris nach dealaich Dia gu bràth, a ghlòir. Gu a ràdh le urram naomh, cho fad agus is Dia e, cha dealaich e ri a ghlòir. Tha fios agam gu bheil ann an so iomadh do phobull Dé, agus ma tha iad air bhi a' bheag 's am bith a dh' àine ann an sgoil Chrìosd, nan cuirinnsa a' cheist orra cò aca is faisge dhoibh glòir Dhé no tearnadh an anama, dh' éigheadh iad a mach : “ Och glòir Dhé !”

Ma their iad a' bheag 'sam bith uair air bith mu chur teàrnadh an an anama roimh ghlòir Dhé, gheibhear iad air ball le osnaich ag ràdh : “ Och glòir Dhé !” Ach feuch ! Cìod a' mhisneachd a ta an so dhuitse, anam bhoichd thruaigh, uair air bith a théid thu a ghearan ann ad ùrnuigh air do chor boichd, truailidh, gráineil, salach—gu'm bheil teàrnadh t'anama air fhilleadh a steach ann an glòir Dhé. Is e so an ni a bh' aig ceud ghluasad agus ceud shuidheachadh a' chùmhnaint a bha eadar an Trìonaid o shìorruidheachd—gu'm biodh teàrnadh t' anamas air fhilleadh a steach ann an glòir Dhé. Tha Pòl ag ràdh : “ Cò aca dh'itheas no dh' òlas sibh, no ge b'e ni a ni sibh deanaibh na h-uile nithe chum glòire Dhe.” An uair a bhitheas tu ag itheadh pronnaig arain, ag òl deoch do 'n uisge bitheadh e chum glòire Dhé. An uair a bhitheas tu a' caitheamh do theachd-an-tìr—ni a ta glé dhoilich labhairt air, agus glé dhoilich innseadh do chàch a chéile—bi a' gabhail Chrìosd gu saor o'n Athair. Bi a' gabhail a thròcair mar thìodhlac saor uaith, agus bi a' tabhairt na glòire ris dha. (An so thug am ministèir seachad an cupan.) Ach feuch nach dean thu a gnothuch le bloigh do ni Chrìosd. Feuch nach 'eil thu ag ràdh : “ Na tha

mise an éis anns a' *bhanc* Crìosd suas ; a' chuid nach ruith mise do 'n réis, ruithidh Crìosd air mo shon ; cuidichidh Crìosd mi ; nach bi a' bheag 'sam bith agam féin r' a dheanamh?" Tha dleasnais agad féin r' a dheanamh. Ach ma 's math leat-sa beatha, no beothalachd, a bhi agad chum ni math spioradail 'sam bith a dheanamh, cum thusa do shùil air Crìosd a' deanamh na h-oibre gu h-ìomlan. Is e so a bheir an ceud ghluasad dbuitse gu ni math a dheanamh. Feuch nach bi thusa cosmhuil ris a' mhuinntir a bhios ag ràdh nach 'eil feum air Crìosd ach aig meadhonaibh, agus aig òrduighibh, agus aig bòrd an Tighearna—a' deanamh air Crìosd mar a nithear air cota Sàbaid. Is coma leam co-dhiù an diadhaidheachd a, ta mar chòta Sàbaid. Is ioma dleasdanas a ta agadsa ri dheanamh aig a' bhaile, mu 'n teine, agus mu 'n chlobha, air son am feum thu tuilleadh neirt o Chrìosd na dh' fheumas tu aig bòrd an Tighearna. Chuala mise *nòt* o sheann chrìosduidh àraidh an uair a bha mi a' m' leanabh, agus bu mhòr an t-iongantas a chuir i orm an uair a chuala mi i. Is ioma là o sin a bha i feumail dhomh, agus cha dealaich mi gu bràth rithe : " Is ioma dleasdanas a ta agadsa ri dheanamh aig a' bhaile mu'n teine, agus mu'n chlobha, air son am feum thu tuilleadh neirt o Chrìosd na dh' fheumas tu aig bòrd an Tighearna." Ach feuch thusa do thaobh an fhreasdail dhuilich a bhios a' d' aghaidh, gun dean thu Sàcramaid deth an sin, agus gu'n dean thu bòrd an Tighearna deth an sin, agus gu'n toir thu glòir do'n Tighearna deth an sin.

—:o:—

DAN MEASARRACHD.

Tha tuar nan speura glé dhall is tiamhaidh ;
Dubh neòil a' luasgadh mu'n enairt 'san iarmailt ;
Ach boillsigidh còlas 'san ròd o'r Dia-ne
A nì ar seòladh triomh 'n dòmhlaichd fhiadhaich.

Séis:—Is iomadh Gàidheal bha gaisgeil uaibhreach,
Is iomadh fìuran bha ùiseil uasal,
A thug an t-òl gu staid bròin is truaighe ;
Théid sinne còmhla a'n còmhnaidh uaithe.

Ni sinne deifir a ghlac' ar càirdean
A tiunn na misg' 's iad an iomairt bhàthte ;
A' call an treòir le sruth dheòir an spàirnich,
Gun chuspair còmhnaidh a'n còir a'n sàbhal' ?

A Dhé na Mòrachd, dha 'n géill na dùilean,
Bi féin 'n ar strì ann ad chli 's ad iùil duinn ;
Ar cridhe àitich le gràdh fir-dhùthcha
Is biodh an gràs thig o'n àird 'g ar stiùradh.

Thoir gràs féin-aicheidh air son ar n-aobhair ;
Gu'm bi sinn eudmhor 's gach ceum 's an t-saoghal ;
A' leantuinn dàna troimh thàir gun chaochladh
An samhla slàint' ud dh'fhàg gràdh Fir-Saoraidh.

SEANN GHAILIG.

Bheirear mirean do sheann Ghàilig seachad a nis agus a ris a nochdadh do ar luchd-leughaidh cleachdadh sgrìobhaidh na Gàilig o àm gu àm. An àite a' chuid a's duiliche atharrachadh gu dòigh litireachaidh Gàilig an latha 'n diugh, is ann a bheirear eadar-theangachadh Beurla seachad leis am feud an leughadair na facail a's dorra a thuigsinn. Bidh e 'na thaitnean da oidheirp a dheanamh air an t-seann Ghàilig a leughadh às eugmhais tuilleadh 'sa' chòir do chuideachadh. Tha an cend mhìr air a thoirt á leabhar làmh-sgrìobhte (MS.) a rinneadh ann an aon do eaglaisean Gàidhreach nan Cùilteach. (*Culdees.*)—Rinneadh e mu ochd ceud bliadhna roimhe so. Fhuaradh e aig Easbuig Sasunnach a thug e do Oil-thigh ann an Sasunn. Chaidh a chur an clò o cheann ghoidid. 'Se an tiodal aige, *The Book of Deer*.

Sgrìobhadh an dara mìr o cheann còrr agus ceithir cheud gu leth bliadhna le Feargus Mac Beth, Beaton, no Mac-an-Lighich. Chuir Mac-Dhòmhnuill Ile, Tighearna nan Eilein, a làmh ris a' "bhrontanas" so a bha e toirt do Mhac-Aoidh na Ranna 'san eilein Ileach; is sheulaich se e an làthair fhianuisean :

I.—LEABHAR AN DEUR. (*The Book of Deer.*)

1000, A.D.

TRANSLATION :

"Columcille agus drostán mac cós-gregadálta tangator á hí marroalseg día doib gonice abbordobóir agus béde cruthnec robomormáer buchan aragín agus essé rothídnaíg doib ingathráig sáin insaere gobraith ómormaer agus óthóséc. tangator asááthle sen incathráig ele agus doráten ricolumcille sì iàrfallán dórath dé agus dorodloeg arinmormáer .i. béde gondas tabrád dó agus nítharat agus rogab mac dó galár iarnéré na glerec agus robomaréb act mádbec iarsén dochuid inmormáer dattác na glerec góndendaes ernacde les inmac gondisál slánté dó agus dórát inedbairt doib uácloic intiprat gonice chlóic petti mic garnáit doronsat innernacde agus tanic slante dó; iarsén dorat collumcille dó-drostán inchadráig sén agus rosbenact agus foracaib imbrether gebe tisaid ris nabad blience buadace tangator deara drostán arscartháin fri collumcille rola-boir collumcille be deár ánim ó húnn ímácc ;

(Columcille and Drostan son of Cos-grach his pupil came from I as God revealed to them unto Abbordoboir and Bede the Pict was mormaer of Buchan before them, and it was he that gave them that town in freedom for ever from mormaer and tosech. They came after that to the other town, and it was pleasing to Columcille, for it was full of God's grace, and he asked of the mormaer, that is, Bede, that he should give it to him; and he did not give it; and a son of his took illness after refusing the clerics, and he was dead but a little. After that the mormaer went to entreat the clerics that they should pray for the son that health might come to him, and he gave in offering to them from Cloch in Tiprat to Cloch Pette mic Garnait. They made the prayer, and health came to him. After that Columcille gave to Drostan that town and blessed it and left as (his) word, "Whosoever comes against it, let him not be many-yearred, prosperous." Drostan's tears (deara) came on parting with Columcille. Said Columcille, "Let Dear (Tear) be its name from hence forward."

II.—BRONTANAS MIIC DHOMHUILL NAN EILEIN.

(Gaelic Charter granted by Donald Balloch, Lord of the Isles.)

1408, A.D.

An ainim de amen.

Ataimse Mac domhnaill ag bronnagh
 agas tabhairt en mhairg deg go leith
 dfearann uaim pfhein agas om oighribh
 do Bhrian Bhicaire Mhagaodh agas da
 oighribh na dhiaigh go siorthuighe
 suthain ar son a sheirbhise
 damh pfein agas dom athair romham
 agas so air chunnrag agas air chonghioll
 go tteobhraidh se fein agas iadsan
 damhsa agas dom oighribh am dhiaigh
 go bliadhnamhail ceithre ba ionmhar-
 bhtha chum mo thighe agas a cas nach
 biadh na bath soin ar faghail bhearadh
 an Brian huas agas oighriogh dhomhsa
 agas dom oighribh am dhiaigh da
 mharg agas da fhlichit marg ar son na
 mbo cceadna huas. Agas ar na habh-
 aruibh cceadna ataimse dom cheanghal
 fein fein agas ag ceanghal moighriogh
 um dhiaigh go deiriogh an bheatha na
 fearainn soin moille re na dthoruibh
 mara agas tire do sheasamh agas do
 chonghbhail don mbhriain bhiocaire
 Mhagaodh huas agas da oighribh go
 siorthuighe na dhiaigh mar an cceadna.
 Agas as iad so na fearainn thugas dho
 fein agas da oighribh go brach iadhon
 Baile bhiocaire Machaire Learga riabh-
 oige. Ciontragha. Graftol. Tocamol.
 Wgagog. Da ghleann astol. Craco-
 bus. Cornubus. Agas Baile Neagh-
 toin. Agas ionnas go mbiaidh brigh.
 neart, agas laidireacht ag an mbrontan-
 as so bheirim uaim. ceanglam aris me
 fein agas moighriogh go siorthuighe fo
 cunnrag so do sheasaibh agas chongh-
 bhail don mbhrian reimhraite agas da
 oighribh na dhiaigh go deiriogh an
 bheatha. le cuir mo laimhe agas mo
 sheala sios an so a laithair na bhfiagh-
 ain so so sios. agas an seiseamh la do
 mis na bealtuine agas an bhliadhan so
 do bhreith Chriosta Mile. ceithre ced.
 agas a hocht.

McDOMHNAILL.

Eoin Mac Donnhaill.
 Pat: Mc aBriuin.
 Fercos Mac Betha.
 Aodh Mc Cei.

TRANSLATION:

In the name of God. Amen.

I, Mac Donald, am granting and
 giving eleven marks and a-half of land
 from myself and from my heirs, to
 Brian Vicar Mackay and to his heirs
 after him for ever and ever, for his ser-
 vices . . . to myself and to my
 father before me; and this on covenant
 and on condition that he himself and
 they shall give to me and to my heirs
 after me yearly, four cows fit for killing
 for my house. And in case that these
 cows shall not be found, the above
 Brian and his heirs shall give to me
 and to my heirs after me, two marks
 and forty for the same above cows.
 And for the same causes I am binding
 myself and binding my heirs after me,
 to the end of the world, these lands,
 together with their fruit of sea and
 land, to defend and maintain to the
 above Brian Vicar Mackay, and to his
 heirs for ever after him in like manner.
 And these are the lands I have given to
 him and to his heirs for ever: namely,
 Baile-Vicar, Machaire, Leargariabh-
 oighe, Ciontragha, Graftol, Tocamol,
 Ugagog, the two Gleannastol, Craco-
 bus, Cornubus, and Baile-Neaghtoin
 And in order that there may be mean-
 ing, force, and effect in this grant I
 give from me, I again bind myself and
 my heirs for ever under covenant this
 to uphold and fulfil to the aforesaid
 Brian and his heirs after him to the end
 of the world, by putting my hand and
 my seal down here, in presence of these
 witnesses here below, and the sixth day
 of the month of the Beltane, and this
 year of the birth of Christ, one thou-
 sand four hundred and eight.

McDONALD.

John Mac Donald.
 Pat: Mac aBrian.
 Fergus Mac Beth.
 Hugh McCei.

COIMHEAD NA FEILLE.

“Is éigin domh air gach aon chor an fhéill so a tha teachd a choimhead.”
GNIOMH. xviii : 21.

“Deanaibh so mar chuimhneachan ormsa.” 1 Cor. xi. 25.

Cluinneamaid an creidmheach, 's e 'n a sheasamh, fa chomhair cuirm an t-soisgeil, a' tabhairt freagraidh do 'n cheisd, C'ar son is EIGIN duit an fhéill so a choimhead ?

1. Is EIGIN domh ùmhlachd a thabhairt do àithne mo Thighearna, “*Dean so mar chuimhneachan ormsa.*” Is i so àithne dheireannach mo Thighearna, a thug e seachad, mu'n deachaidh e thairis air struth Chedroun, gu cruaidh-ghleachd anama, ann an gàradh Ghetsemane, air an oidhche mu'n do “ghiùlain e ar peacaidhean 'n a chorp féin air a' chrann.” Dh' òl e féin an cupan searbh, agus tha e cur f'a m' chomhairsa cuirm,— “Cuirm de nithibh blasda, cuirm de fhion aosda, de nithibh blasda làn de smior, de fhion aosda air a dheagh tharruing.” Dh' ith e féin luibhean searbha a' bhròin, na nàire agus a' bhàis, agus o'n làimh a sparradh 's an uair ud ris a' chrann, tha e tairgseadh dhomhsa, aran na beatha. O ! m' anam nach abair thu nis “Glacaidh mi cupan na slàinte agus gàirmidh mi air ainm an Tighearna.”

2. Is EIGIN domh an fhéill so a choimhead, agus mo Thighearna aideachadh f'a chomhair dhaoine. Tha mi 'cluinntinn a ghuth ag ràdh “Cia b' e a dh' aidicheas mise 'am fianuis dhaoine, aidichidh mise esan mar an ceudna 'am fianuis m' Athar a tha air nèamh ach ge b' e dh' aicheadhas mise 'am fianuis dhaoine, aicheadhaidh mise esan 'am fianuis m' Athar a tha air nèamh.” Is briathran cudthromach iad sin. C'ar son a dh' aicheadhainn e ? Cha d' aicheadh esan, am bochd, an truaghan agus an ciontach, 'n an airc, “oir tarcuis riamh cha d' rinn air bochd, 's nior ghabh e gràin d' a leòn.” Bha e féin “air a dhìmeas agus air a chur air chùl le daoineibh” gidheadh 'se a ghuth binn tha mi 'cluinntinn ag ràdh “An ti thig do'm ionnsuidh cha tilg mi air chor 's a am bith a mach e.” Chum an dàimh is dlùithe agus na sochairean a's àirde, tha e gairm a shluaigh. Thàinig e dh' ionnsuidh a dhùthcha féin agus cha do ghabh a mhuinntir féin ris, ach mhead 's a ghabh ris, thug e dhoibh cumhachd a bhi 'nan cloinn do Dhia, eadhon dhoibhhsan tha creidsinn 'n a ainm.” Tha e ga m' ghairm chum mo chrannchur a thilgeadh a steach maille ris féin, agus maille riùsan, a tha, tre ghràs, ag ràdh : O Thighearna ar Dia, bha ceannas oirn aig tighearnaibh eile bharrachd ortsas; ach annadsa a mhain nì sinn luaidh air d' ainm.” Cionnus, ma ta, a thogas mise m' àite na's fhaide, am measg an dream 'tha 'g a chur air chùl, agus nach 'eil a' gabhail ris ? C'ar son a ghluasinn na 's fhaide fo bhrataich a naimhdean ? C'arson a bhithinn n'a 'b fhaide fo mhallachd Mhierois “Mallaichibhse Meros (thubhairt aingeal an Tighearna) mallaichibh gu mòr luchd-àiteachaidh; a chionn nach d' thàinig iad gu còmhnaidh an Tighearna, gu còmhnaidh an Tighearna an aghaidh nan cumhachdach.” O ! nach 'eil e airidh air gu 'n aideachainn e ! “Is e dealradh glòir an Athair, agus fìor ìomhaigh a phearsa.” Nuair thug e na lannan bhàrr mo shùilean, nach d' thug e air mo chridhe a bhi 'g ràdh “Is maisiche thu

na clann nan daoine.” “Is e so fear mo ghràidhsa agus is e so mò charaid ; seadh tha e gu léir ionmhuinn.” Agus a nis nach abair mi le m’ uile chridhe “Ortsa bithidh mo mholadh, anns a’ mhòr-chothional, mo bhòidhean iocaidh mi ’nan làthairsan d’ an eagal e.” Is EIGIN domh an fhéill so a choimhead.

3. Is EIGIN domh air gach aon chor an fhéill so a tha teachd a choimhead do bhrìgh gu’n do shòrnuich mo Thighearn e, mar mheadhon neartaichidh agus ùrachaidh do luchd-turuis Shìon ’s an t-slighe troimh an fhàsach. “Dheasaich e bòrd f’a m’ chomhair ann am fianuis mo naimhdean.” Tha slighe r’a gabhail, tha cath ri chur, agus tha buaidh r’a thoirt a mach. Cluinneam a ghuth ag ràdh, “Eirich agus ith, oir tha an turus mòr air do shon.”

4. Is EIGIN domh air gach aon chor an fhéill so a choimhead, do bhrìgh gur é th’ ann an so àite sònruichte coinneachaidh ris féin. Thubhairt e, “Anns gach àite ’s an toir mise fa’near gu’n cuimhnichear m’ ainm, thig mi a d’ ionnsuidh agus beannaichidh mi thu.” Air an aobhar sin, deir m’ anam “Is beag orm co-thional luchd-uile, agus le doinibh aingidh cha suidh mi. Nìgidh mi mo làmhann ann an neo-chionta, agus cuairtichidh mi d’ altair a Thighearna ; Chum gu foillsich mi le guth molaidd agus gu’n cuir mi an céill d’ oibre iongantach gu léir.”

5. Is EIGIN domh air gach aon chor an fhéill so a tha teachd a choimhead do bhrìgh ’s gu’m faod e bhith gur e so an cothrom mu dheireadh a bhitheas agam air fianuis a ghiùlan air a thaobh. “Tha an tì a tha toirt fianuis air na nithibh so ag ràdh, Gu deimhinn tha mi a’ teachd ’an aithghearr. Amen.” O ! air son gràs a fhreagradh, “Seadh thig ’an aithghearr, a Thighearna Iosa.” Gràs ar Tighearna Iosa Crìosd gu robh maille ribh uile. Amen.

C. C.

—:o:—

I-BHROIN.

A DHEASAICHE,—Le mòr mheas tha mi ’g iarraidh cead sgriobhadh do ’ur n-ionnsuidh. Thug mi fainear gu’m bheil cuid do ’ur luchd-fosgriobhaidh a’ cluich ris an fhacal, “I-freòin.” A thaobh agus nach cuala mi roimh so ciod is brìgh do’n fhacal, tha e ri shaoilsinn nach do thuig iad ceud bhrìgh an fhacail. Ma tha mi am mearachd bu mhaith leam a chluinntinn.

1d. A’ cheud phuinne : Is e *I-bhròin* is fìor bhrìgh do ’n fhacal. Bha cuid d’ ar n-aithrichean a sgriobh “I-bhraoin,”—*Eilein an Uisge* ; ach tha e coltach nach d’ fhuair iad a mach freumh an fhacail.

2ra. An dara puinne : Tha “I-shonna,” *Eilein an t-Sonnais*, agus “I-bhròin,” a’ cur soluis air a chéile. Do bhrìgh agus nach ’eil mòr chothrom sgriobhaidh anns a’ *Bhrataich*, tha mi fàgail nam facal gun mhòran teagamh nach cuir gach neach aonta ris na beachdan a tha comasach air barail cheart a thabhairt. Is e “sonna,” agus “sonn,” ceud bhrìgh an fhacail, “I-ona,” *Eilein an t-Sonnais*, na, nan sonn.

IAIN CAMRAN,

Bard do Chomunn Oiscineach
Oil-thigh Ghlaschu.

FREAGAIRTEAN MHR MOODY DO CHEISTEAN A CHUIREADH RIS.

C. ciod iad na sgrìobhturan a 's fearr dhomb a ghabhail an uair a bhitheas tu a' bruidhinn ri feadhain a tha air an dùsgadh?

F. Aig àmaibh tha aon earrann maith, aig uairibh eile earrann eile. Tha agamsa duilleagan ann am Bhiobull air nach 'eil ni 's am bith air a chlà-bhualadh, orra so tha mi 'g gleidheil cùntais air cuibhrionnaibh freagarach do na sgrìobhturan. Tha cuid agus an uair a ta iad a' labhairt ri luchd-fidireachdain, their iad riutha, "Am bheil thu a' faireachdainn so no sud. Gabh romhad le t' fhaireachdainn 's e tha sinne ag iarraidh gu 'n creideadh iad. Tha dream ann a dheanamh suas sgrìobhturan nuadha a chanadh mar so, "Iadsan a mothaicheas agus a chreideas bithidh iad air an tèarnadh," chuireadh iad mar so mothachadh an àite creideamh, no air thoiseach air creideamh. 'S e tha Dia 'g ràdh ruinn sealltuinn ri Crìosd, agus cha 'n ann ri faireachdainnean.

C. Cionnus a ni thu na coinneamhan ùrnuigh ni 's taitniche na tha iad?

F. Seadh, ma ta, bi ni 's taitniche thu féin; sin agad aon dòigh chunnaic mi iomadh coinne air a mort—a' bheatha air a toirt aise, leis an neach a bha 'n a cheann uirre. Tha dòigh ann air an gabh so deanamh. Theirig a steach le d' chòta druidte suas gu t' amhaich, na amhaire air duine. Atharraich fuaim nàdurra do ghuth, agus bi cho fuar agus a théid agad air. Comhpàirtich an fhoirmealachd fhuar so ris a' choinne, leugh caibideal mòr fada, agus tòisich air a ràdh nach 'eil dad agad r' a chur an céill doibh, agus an sin thoir leth-uair a' labhairt. Mur am marbh thu a' choinne a nis is fàidh bréige mise. Eirich an sin agus troid ris an t-Sluagh, o 'n nach 'eil iad a' cuidcachadh leat. Air mo shon féin dheth, cha 'n urrainn domh a bhreithneachadh dé a bheireadh sinn do 'n eaglais auns an dòigh chodalach fhuar so. Tha mi 'g innseadh dhuibh gu 'm bheil cuideachd mhòr adhlacaidh againn ann an Albainn; feumaidh sinn an fhuaralachd so adhlacadh. An tràth théid thu do 'n eaglais cuireamaid dhinn an fhaluinn reòdhta do-lùbaidh so, glacamaid gach neach air làimh, fairicheadh a' h-uile aon mar ann an dachaidh bhlàth.

C. Ciod a ni thu ris na daoine ud a bheir làn na leth-uaire ag ùrnuigh?

F. C'arson, 's i ceist fhuasda tha sin—buail an clag. Tha thu 'g ràdh nach 'eil clag agad. Mur 'eil, teann dlùth agus thoir tarruing air earball còta an fhir a tha 'g ùrnuigh. B' fhéarr leam mìle uair faireachdainnean duine a chiùirreadh na coinneamh a ghortachadh. Cha'n'eil duine an Albainn air am bheil barrachd meas agam na air Dr Cairns, ach na'n éireadh e agus gu'n gortachadh e a' choinne, bheirinn slaodadh air iomall a' chòta dhuibh aige—'s mi gu'n toireadh. Tha cuid ann air am bheil eagal mothachaidhean dhaoine a ghortachadh. Leig leò; is fèarr sin a dheanamh na a' choinne a lagachadh agus a mhilleadh. Tha thu a' suidhe 's a' chathair, agus a' cumail a mach gu'm bheil beatha 's a' choinne, agus thig sluagh g' a h-ionnsuidh. 'S iomadh coinne a dh fhàsaich sinn 's an riòghachd le òraidean agus le ùrnuighibh fada. Labhraidh duine naoi fichead focal 's a' mhionaid, agus ma dh' fhàsas e teth gu lèir,

labbraidh e ceud gu leth focal 's a' mbionaid. Tha mi sgith de'n leithidibh so do *roimh-ràdhan*, "Cha'n'eil ni 'sam bith agam r' a ràdh," agus, "Cha robh fhios agam gu'm bitheadh e air iarraidh orm guth a ràdh, cha d' ullaich mi roimh làimh." Bheir cuid eùig no deich mionaidean a sgiathlaich thall 's a bhos mun amais iad idir air a' phuinc cheart. Abair gu sgiobalta gun tuainealaich air bith na bheil agad r' a chantainn; òraidean goirid, ùrnuighean goirid; buail air ball gus a' chuspair air am bheil a' rùn ort labhairt. Ma tha thu dol a dh' ùrnuigh air son dhaoine òga, dean e——na tòisich air ùrnuigh air son nan Iùdhach.

C. Cionnus a chumas sinn daoine o bhi a' togail tuille agus a' choir do ùine?

F. Fhreagair mi sin cheana——dean fuaim leis a' chlag.

C. Tha creutair a so a rinn o cheann ghoirid roghainn do Chrìosd, ach tha i ann an éigin, dé ni i thaobh dannsaidh agus cluiche air cairtean, mar an ceudna thaobh chàirdean agus chompanach, a thaobh nan nithean so uile, tha i gu sònruichte a' miannachadh a bhi air a stiùradh gus a Mhaighstir?

F. Ma ta, cha chuala mise riamh iomradh air aon 'sam bith a fhuair gu Crìosd le suidhe sìos gu h-iomairt air cairtean, no le dol gu tighean-cluiche le càirdean is le companaich. Dean seasamh dileas air taobh Dhé, seas daingean, ge b'e air bith a chostas e dhuit. Feudaidd tu do làrach a chall car tacuin, ach cha'n fhada gus an cuir muinntir eile meas air do strìth. Thuir d'uin'-uasal r' a mhnai aen uair, "Thig thusa leamsa do'n tigh-chluiche, agus thèid mise leatsa do'n eaglais," chaidh i leis, ach riamh 'na dhéigh sin cha robh meas aige air a diadhachd. Na leig do bhratach thun an làir. Ma tha thu dol a chosnadh anman gu Crìosd, feumaidh tu bhi treun air a thaobh. Na'm biodh Noah cluiche air cairtean an uair a chunnaic e 'n saoghal 'g a sgrios, theireadh tu gu'n robh e 'na chealgair. Tha 'n dràst leur-sgrios spioradil a' deanamh greim air an t-saoghal. Thoir faineas na tha dol sìos do ifrinn a' mhisgeir. Cha'n'eil ùine againne dannsadh maille ris an t-saoghal; thigcamaid a mach às. Feumaidh sinn teachd a mach às, ma tha sinn gu buaidh mhaith air bith a bhi againn thairis air.

C. An innis Mr Moody dhuinn cionnus a bheanas sinn ris na mì-chùramaich?

F. 'S a' cheud àite, feuch r' an dùsgadh tre fhocal Dé, gu bhi tuigsinn an cunnart uamhasach 'sam bheil iad. Ach tha e ro dhuilich do cheisdean fhuasgladh gu cothromach, oir cha'n urrainn tomhas air bith a bhi agad a cho-shìneas ris na h-uile.

—:o:—

GUTH A ILE.

II.

A DHEASAICHE Rùnaich,—Tha mi nis o cheann naoi seachduinean a' tàmh anns ann Rainn Ilich agus gu dearbh chòrd na Rannaich agus mi féin gu fìor mhaith. Tha feara agus òig-fheara calma tapaidh an rudha air falbh an drast aig an iasgach ann am Barra. Tha 'n dà bhaile bheag so an croc-

hadh gu mòr air am beò-shlaint' a thoirt as a' mhuir. Gheibh mi fìor thaingéalas air siubhal gach fìr agus mnà ann am Port-na-h-aimhne agus am Bun-aimhne o 'n thug an t-Ard-Sheanadh cothrom dhoibh air a' cho-fhlulangas a bha air a nochdadh o cheann iomadh bliadhna le càirdean an aobhair ann an Dún-éidin, ann an Glaschu, agus an àitean eile. Tho iad gu sònruichte an comainn an Dr Mhic-Lachlain air son cho chuimhneach 's a bha e orra o cheann àireamh bhliadhnachan ann a bhi cho caoimhneil ann an cumail an cor agus an suidheachaidhean fa chomhair inntinn agus sùil na h-eaglais gus faidheòidh an d' fhuair iad cuideachadh cho fialaidh gus an urrainn dhoibh an nis dol an ceann ròghainn a dheanamh do theachdaire. Tha sinn an dùil gu 'n dean an sluagh gu òrdail, ciùin, gun mhòran strìth no coimspoid gairm aon-sgeulach a thoirt do mhinistear soisgeulach tapaidh a théid air ceann a' choimhthionail.

Fhuair mi an diugh fèin fios-dealain à Dún-éidin gu bhi 's a' *Chlachan Cheanntireach* air an t-Sàbaid. Gheibh sibh guth as a' *Chlachan* 's an ath *Bhrataich*.

Creag a' Gheoidh.

S. L.

—:o:—

LUNNAINN.

Is e baile Lunnainn *cridhe* na h-Impireachd Bhreatunnach agus an t-saoghail.

Tha e còmhdaich còig ceud, trì fichead, is sè deug (576) do mhiltean grunn.

Tha mu cheithir mullein fear-àiteachaidh an taobh a stigh d' a chrìochan.

Tha mòran chànaichean air an labhairt am measg a shluaigh.

Tha barrachd do Phàpanaich ann an Lunnainn na a tha 's an Ròimh.

Tha barrachd do Iùdhaich ann an Lunnainn na a tha ann an tìr Chànaan.

Tha barrachd do dh' Eirionnaich ann an Lunnainn na a tha ann am Baile-Cliath an Eirinn.

Tha barrachd Albannach ann an Lunnainn na a tha ann an Dùn-Eideann.

Tha breith ann an Lunnainn a' h-uile ceann còig mionaidean.

Tha bàs ann an Lunnainn a' h-uile ceann ochd mionaidean.

Tha barrachd air dà mhuillein gu leth do shluagh Lunnainn aig nach 'eil àite anns an suidheadh iad 'na eaglaisean is 'na thighean-aoraidh eadar a' h-uile creud a th' ann.

Tha buaidh ro chumbachdach aig mi-dhiadhachd Lunnainn air slòigh a' bhaile féin, air sluagh càrnan eile na rìoghachd, agus air muinntir tìrean céin.

Tha CEITHIR CHEUD *missionairi* a dhìth air son Lunnainn air ball. Tha aon a dhìth a labhras Gàilig. Tha cuideachadh air aslachadh o na Gàidheil—an ùrnuighean agus am maoin. Gabhaidh an t-Urr. Uilleim Ros, Baile-bhoid cùram do ni 'sam bith a thabhairtear air son an aobhair. Nach fharsuinn an raon a tha 'n so do na ministerean a tha gearan nach fhaigh iad eaglaisean no raon oibreachaidh an Albainn?

MOLADH AN LEIGH.

LEIS A' BHIARD MAC GILLEAIN.

Mòr mholadh do'n Léigh rinn feum d'ar tinneas
 'Sa dhlùthaich sinne ris féin ;
 Mur tigeadh E nuas air chuairt g'ar sireadh
 Bu truagh gach fine fo'n ghrèin.
 Bhrist Adhamh an àithn' gu dàn, is corruich
 An Ard-Rìgh tharruing, e oirnn ;
 Sheas Iosa 'n ar n-àit, 's le bhàs dhuinn cheannaich
 E slàinte, sonas, is glòir.

'N uair cheannaich E saors' o dhaorsa dhuinne,
 Bu chraobhach fhuil air an fheur
 A' sìleadh o chom ; bu trom na buillean
 Dh' fhàg fann an' curaidh bhà trenn.
 Crùn sgithich mu cheann chuir naimhdean nimheil
 'S bu teann a dhinneadh air e ;
 Le òrd chuireadh sàtht' ann tàirnean guineach
 Air àrd-chraun dh' fhuiling an Léigh.

S' Léigh E bheir beò sinn, s' eòl dha h-uile ni ;
 Sòlas, s' urram gheibh 'n sluagh,
 A dh'earbas iad féin ri éifeachd fhala
 'S 'na cheumaibh leanas gu cruaidh.
 Ged gheibh iad gu leòir do bhròn, 's do mhulad
 Gu sòlach cuiridh iad ruaig ;
 'S 'nuair ruigeas iad thall aig ceann an turuis
 Bidh 'n geall a bhuinig iad buan.

Ged tha iad an dràst an cràdh s' a' gearan
 Bidh slàinte mhaireann ac' shuas ;
 An Lìghiche gràsmhor 'ghràdhaich 'n anam
 Cha'n fhàg orr' galar no truaigh.
 Cha'n fhaicear an glòir na deòir a' sìleadh
 Tre dhòruinn cridhe le 'n gruaidh'n ;
 Gach duine bidh sunntach, siùbhlach, fallan,
 Gun chùram, smalan, no gruaim.

Na daoine le aois, rinn n' aodain preasadh
 'Sa dh' aom leath thairis do'n chill
 'Nuair thig an là mòr thig beò a rithist,
 S' òg glòrmhor bithidh tre Ios' ;
 Bidh iad aig a' bhòrd le comhdah geal orr
 Is sòlas maireann 'nan crì ;
 S iad seinn dha gu h-àrd :—'s e ghràs gun choimeas
 'Thug slàint' dhaibh, sonas, is sìth.

Aig Lighich na glòir tha 'n t-còlas barraicht
 Air leòin is galairean sluaigh ;
 Làin-leigh'sidh E 'n eucail s' bréin' gu farasd,
 Tha éifeachd fhala do-luaidht' ;
 Tha chridhe làn gràidh s' gu bràch cha chuir E
 A' làthair duine le gruaim ;
 Gu saor bheir E slàint do thràilleam falamh
 Le gràdh a sheallas ris shuas.

———:0:———

M' IOS' THUG MI GRÀDH DHUIT.

M' Ios' thug mi gràdh dhuit, 's tu mhàin
 fear-mo-ghaoil ;
 A d' leantuinnsa dh' fhàg mi àgh
 bàsmhor an t-saogh'il ;
 Mo shlànuighear gràsmhor 's m' Fhear-
 Saoraidh thug buaidh,
 Ma thug mi riamh gràdh dhuit, O' Ios'
 so an uair !

Thug mi gràdh dhuit a chionn gu' n do
 ghràdhaich thu mi,
 Gu'n do cheannaich thu gràs dhomh air
 crann Chalbharì ;
 Fulang maslaidh a'm' àit' agus
 cràidh nach gabh luaidh :—
 Ma thug mi riamh gràdh dhuit O Ios'
 so an uair !

Fhad' 's a bheir thu dhomh làith is a
 dh' fhagas dhomh deò,
 Bheir mi moladh is gràdh dhuit an
 cian bhios mi beò ;
 Bidh mi seinn 'nuair bhios driùchd
 fuar a' bhàis air mo ghruaidh,—
 Ma thug mi riamh gràdh dhuit, O Ios'
 so an uair !

An dachaidh na glòire measg sòlas
 a chuan
 Bidh mi seinn air do ghràdh ann ad
 àros bith-bhuan,
 Le crùn òir nan leug gheibh gach aon
 a bheir buaidh :—
 Ma thug mi riamh gràdh dhuit, O
 Ios' so an uair !

Ead. le CIOBAIR.

FÌOS COITCHEANN.

Tha an t-Urr. Tormoid Mac Aoidh air gairm fhaotainn o Eaglais Shaoir Assint.

'Tha an t-Urr. I. A. Mac-an-Leisdeir air gairm fhaotainn á *Muthil* ann an Siorrachd Pheairt.

Tha an t-Urr. an t-Olla Mac Lachlainn á Dùnèideann agus an t-Urr. U. Ros á Baile-Bhòid a' cur euairt air a' Ghàidhealtachd a dh' fhaicinn cor nan Sgoilean Gàilig agus feadhainn nan *Ladies' Association* agus cìod an dàimh anns am bi iad ri bùird nan sgoilean.

Tha am *Bill* a tha air son cur às do'n Phatronachd ann an Eaglais na h-Alba air dol troimh Thigh nam Mòrairean ; is tha e nis ann an Tigh nan Cumantan. Tha dùil chinnteach gu'm faighear e troimh 'n Phàrlamaid air an t-samhradh so.

Thug Diùc Richmond *Bill* a steach do Thigh nam Mòrairean air son reachd Pàrlamaid a thoirt a mach a chuireas as do 'n Phatronage ann an Eaglais na h-Alba. Leis a so bidh taghadh nam ministeirean air fhàgail an làmbaibh an luchd-comunnachaidh. Cha'n'eil fhios fathast cìod a thachras ; ach tha dùil gu'n téid aca air an lagh so a dheanamh.

Tha comh-chruinneachadh do Laoidhean air an eadar-theangachadh o'n chlobhualadh aig Mac-na-Ceàrdadh aig an àm. Is e Donnachadh Caimbeul air am bheil cuid do na Gàidheil an Glaschu glé eòlach is fear-tionail orra. Cha bhi dith laoidhean air na Gàidheil tuilleadh. Fhuair iad aon no dhà sa' *Bhrataich* cheana. Tha sinn a' tuigsinn mar an ceudna gu'm bheil an t-Urr. Mr Ros am Baile-Bhòid ag ullachadh air son Leabhar Laoidh a thoirt a mach.

Tha an t-Achd a tha iad ag oidheirpeachadh a thoirt a mach leis a' Phàrlamaid a chur às do'n Phàtronachd an Eaglais na h-Alba am meas buill na h-Eglais Shaoir. B'e so an cuspair a bu mhò a thog a dh' ùine agus a rinn, do ghluasad aig na h-Ard Sheanaidhean am bliadhna. Tha sùil a' h-uile fir air a' Ghàidhealtachd an comh-cheangal ris a' chùis so. Tha e air aideachadh leis gach pàirtaidh mur faigh iad greim air na Gàidheil gu m' bi an lagh-atharrachadh agus an lagh-deanadh gun tairbh.

Tha cunntas an *Deasaiche* air a thurus troimh Ile, troimh cheàrn a dh' Eirinn, agus an Dùnèideann air a chumail às air an uair so maille ri nithibh eile.

Tha Freagairtean Mhr Moody air an coimhlionta gun ghiorrachadh mar a thug e iad. Cha 'n'eil sinn ag ràdh co-dhiù a tha na chan e a réir ar beachd-ne no nach 'eil. Tha sinn a' toirt an sgeòil ; agus a' fàgail gach neach gu bheachd féin air obair's air a theagasg.

BRATACH NA FIRINN.

PAIRT 8.]

Ogust, 1874.

[LEABH. II.

TIGHEAN SNEACHDA NAN ESQUIMAUX.

Mar na h- Innseanaich thruagh le am pàilliuna sneachda
Tha mise 'gam chleachdadh an aitreimh mo chri;
Gaoth reòite an tuiteim rinn m' aigne 'nan leaca;
Ann an teach fuar a' pheacaidh dh' fhàs m'anam gun chli.

'Se mo nòs a bhi togail gach latha ùr bhaile
Do 'n stuth ud nach maireann ri còmhstri nan dùl;
Féin-fhireantachd shneachd-gheal am bunait 's am balla
Mo phàilliuin a' mheallaidh a leaghas gu cùl.

'G am dhìon leis an t-sneachda a m' choimhead o 'n reothadh;
'G am éideadh le cionta a m' choimhead o fheirg
Dh' an deireadh an lasair, mur tig orm naomh phlàthadh
O ghrian gheal na beatha 'na h-àillidheachd dheirg.

—:0:—

MAOIN EAGLAISEIL 'SNA STAIDEAN AONAICHTE.

AREIR iomradh tighdarrachail a chuireadh a mach aig *New York* o cheann ghoirid tha maoin nan creudan fa leth air a roinn mar a leanas : (Tha sinn a' fagail ainmean nan aidmheilean am Beurla.) :—

The Methodists, £14,000,000 ; the Roman Catholics, £12,700,000 ; Protestant Episcopalian Church, £7,600,000 ; the Baptists, £8,500,000 ; the Lutheran Church, £3,100,000 ; the Presbyterians, £11,000,000 ; the Reformed Church, £3,400,000 ; the Unitarians, £1,300,000 ; the Jewish, £1,000,000 ; the Congregational body, £5,200,000 ; the Universalists, £1,180,000 ; the Christians, £1,340,000 ; the Mormons, £136,000 ; the Shakers, £18,000 ; the Moravians, £148,000 ; the Friends (*i.e.*, Quakers), £820,000. Is e na bheil ann uile, £73,850,000 ; na bh' ann uile ann an 1860, £35,700,000 ; na bh' ann uile ann an 1850, £18,000,000.

CUAIRT AN DEASAICHE.

AN ILE.

RAINIG sinn *Port-Ellen* 's an fheasgar. Tha am port glé dhuilich faotainn a stigh ann; agus an déigh faotainn ann cha'n 'eil e ro chomhfhurtail. Bidh am baile so agus Tobar-mhoire agus Port-rì mu 'n aon mheud. Tha an làmraig ann aig gob creige a tha a' ruith sìos o mheadhon a' bhaile. Tha bàgh beag air gach làimh do 'n chreig so a thà toirt seallaidh taitneich do 'n bhaile. Bha gach ni air an t-seann dòigh feadh a' bhaile;— eòlach an sud agus an so aig oisein a' faire le sùil dhearcanta gach coigreach a thig o 'n bhàta. Dh' fheith mi tacun am *Port-Ellen* gus am biodh màlaid nan litrichean deas agus gus am faighinn gu Bogh-mòr ann an carbad fear-nan-litir. Tha an t-astar eadar an dà bhaile còrr is deich mìle. Leis an reubadh a bh' ann bha am *posta* mu dheireadh ullamh gu falbh; agus chuir e slat gu driom agus sgàl gu cluais an eich dhuinn chruaidh chnùinhaich. 'Se duine sgiobalta tapaidh a tha anns a' phosta. Tha cuimhne agam gu 'n robh e aosda 'san dreuchd 'nuair nach robh mi ach a'm' mhaothran balaich; agus gidheadh tha e 'g anihare cho lasgarra spraeil ri mòran do na daoine 'òga. Cha 'n 'eil aige ach comas na h-aon làimhe; ach 's ann annamh a tha an Gall no an Gàidheal dà-làmhach a bheir a chuid á comaidh cho mhath ris. Agus cosmhuil ri iomadh eilein-nach cha toir thu an t-càrr dheth am Beurla no an Gàilig. Ach mu 'n charbad: 'Sann a bheireadh e an cuimhne neach àire Noah; cha 'n 'eil ni no creutair ach beag nach toir e leis. Gheibhear am firionn agus am boirionn, am beag agus am mòr, an duine agus an t-ainmhidh ann. Cha bhì gné ni nach bì am *posta* deònach a thoirt leis. Cuiridh e na daoine an uchd a chéile; tòrraidh e enairsgean do rudaibh eile aig an druim, fo 'n casan, agus cùl bac na h-easgaid. Cha bhì àite fallsa, fròg no fruchag nach lìon e. Air an fheasgar so bha buideal aige air a cheangal trasta aig an toiseach. Cha robh facas math 'sam bith agam féin às a' bhuideal; agus mar dheadh 'Theampullach cha robh gràdh compànaich 'sam bith agam dha. Cha ghuilinn deur ged a chithinn sgàineadh a' tighinn air a bhrù a leigeadh gach sràd mu làr. B' fheàrr leam e a thoirt bathadh air cridhe na talmhainn no bàthadh mu chridhe truagh loisgte a' mbisgeir a dh' òladh gloine no dha breitheanais dha féin às a' bholg mhi-naomh ud. Ach ged nach robh mise deònach bràithreachas 'sam bith a dheanamh ris a' bhuideal cha b' e sin do leth Ghall aig an robh bloidhean Gàilig a bha null còmhla ruinn. 'Nuair a shealladh e air a' bhuideal thoisicheadh e air blaisimeachd gun fhios da agus thigeadh féath-ghair' air. Bha mi féin agus am *posta* a' smuaineachadh gur h-e am bodach a gheibheadh a los a leigeadh a mach main faigheadh e féin agus am buideal ann an eùil. Cha robh sinn fad a' deanamh an rathaid; oir chum am *posta* an drumach air an each dhonn (air leisg breug a dheanamh cha 'n 'eil fhios agam co-dhiù is each no làir a bh' ann). Bha a' Bheinn-Mhòr air an làimh dheis agus uaipe-se sìos air gach taobh dhinn monadh fada réidh air gach taobh gus an Trèigh-Mhòir. Tha an rathad a' dol troimh Laoirinn, os ceann a' Mhachaire, is Ghlinn-éige-dail a nunn seach monadh na Ducha, seach Tora, Amhainn-

bhogaidh taobh Loch-mòr Thàlanta gu ruig thu steach do Bhogh-mòr, baile a tha mu mhead Phort-Ellen féin. Mu na ceàrnaidhean troimh 'n deachaidh sinn fendar a ràdh ann am briathran a' bhàird 'Ic Dhunléibhe :—

“Tha Ile 'n diugh gun daoine.
Chuir a' chaor' a bailtean fàs.”

A ris :

“Tha an nathair bhreac 'n a lùban
Air na h-ùrlair far an d' fhàs
Na fir mhòr a chunnaic mise :—
'Thoir am fios so thun a' bhàird.”

Air son a leithid so do staid feudaidh na Gàidheil Ileach iobairt an taing a thoirt do ghnè *semurlain* a bha 's an àite ré ùine fhada ris an canteadh Uilleim Webster, a dh' fhàg an t-eilein 'nuair a dh' fhàsaich e mòran bhailtean agus a lion e a phòcaidhean do òr air taillibh nan daoine bochda agus nan tuathanach. Feudaidh iad an aon ghnè taing a thoirt do Iain Mac-a-Reathaich a dh' éirich á luideagan na failbhe agus na bochdainn gu bhi 'na nachdaran air sgìreachd Chill-Daltain. Ach ged a chuir e air falbh na daoine 's airidh Mac-a-Reathaich air cliù nach airidh an Websterach. Uiread sud air luchd-feannaidh nan Gàidheal. Ràinig sinn Bogh-mòr beagan an déigh dol fodha na gréine. Bha ciaradh na h-oidhche a' sioladh sìos gu tromadach air gruaidhean nan cnoc ; agus ag éaladh gu duibhreach ann an samhchair nan lag. Cha do chuir am baile fathast mu thamh ged nach robh mòran ghlasaid air fheadh. Ach tha teachd agus falbh a' phosta ag aobharachadh tomhas do langan feadh a' bhaile gu h-iomlan. Choinnich treud mòr cloinne sin a' dol a steach am baile — balaich is caileagan a thàinig a choinneachadh carbaid a' *phuist* agus a ruith le gáire is le sgàrnaich 'n a dhéigh a steach am baile. O sin choisich mi sìos gus an Fhàrdaich Fhroinich, mu mhìle o 'n bhaile ; agus ruig mi an dachaidh, crìoch mo thuruis.

TI NAN SAGART.

Air dhomh bhi oidhche aig an tigh b' e mo rùn dol gu Rudha na Rauna, ceàrn nach fhaca mi fathast. Chaidh mi roimhe so troimh cilein Thiridhe, Mhuile, an t-eilein Sgiathanach is Leòdhais. Chunnaic mi barrachd dhiubh uile na chunnaic mi do Ile. Leis an aiseag fhaotainn thar Loch-na-Dalach gu Sgiba, gheibhinn gus an Rudha gun dragh agus gun sgios. Feasgar Dhi-Màirt ma ta, fhuair mi mach gu 'n d' thàinig Sagart Sgiba agus frith-Shagart Chreag a' Gheòidh leis a nall gu Iochd-Làrach, a' cheud neach a' tighinn a chur fàilte fìosrachaidh air bean uasal fhiachail a' bhaile, agus fear Chreag a' Gheòidh a' dol gus an Fhàrdaich Fhroinich. Rùnaich na sagairt coinneachadh aig Iochd-Làrach mu shè uairean feasgar a ghabhail an aiseig dhachaidh. Choinnich mise aig a' cheart àm a dh' fhaotainn thairis leotha. (Na gabhadh neach 's am bith oilbheum ged tha mi cleachdadh an fhocail *sagairt* an àite *ministeir* ; cha 'n ann le seadh Pàpannachail 'sam bith a chleachd mi e ; ach a chionn gur h-e a 's giorra agus a's taitniche fuaim. Cha'n 'eil ministerean 'nan sagairt fo 'n t-soisgeul ach anns an aon seadh anns am bheil gach ball do eaglais Chrìosd 'nan sagairt). Fhuair sinn cuireadh

is furan na féile o bhean-usal Iochd-Làrach. Tha i 'na fìor bhana-charaid do 'n aobhar o cheann iomadh bliadhna anns a' cheàrn anns am bheil i. Ni i beatha gach neach dhe 'm fairich i fàladh cùbhraidh na diadhachd. Bidh feadhainn ag ràdh gu 'm bheil i buailteach a bhi cur coimlicheis air cùbhraidheachd cuid—gu h-àraidh cuid a dh' òganaich phlubach neo-sziobalta nach gléidh an còmhnaidh grunn fallan fo 'm buinn. Tha mi creidsinn gu 'n robh i glé earbsach às na càirdean a bh' aice an nochd; mur biodh car a theagamh aice àsam féin a bhrìgh a ghràidh a thug mi do na Dàin Ghàidhealach dheth nach saoiladh ise a' bheag. Ach, co-dhiù, cha deachaidh sinn gu reusonachadh 's am bith air a' chùis an oidhe ud. Bha grunnan do mhnathan uaisle aice aig an tì mar an ceudna; agus ged nach d' ullaicheadh cuibhrionn dhomhsa le càch cha robh mi idir gu deireadh. Aig coinneamhan de 'n t-seòrsa 's iomadh cagnadh a nithear air na ministirean; ged nach bi daoine faisg cho dian a chnàmh nam firinnean luachmhor a tha glé thrìc aig a' chuid is ciotaiche agus is lugha linn diubh. Ach 'n uair a bhithear 'gan caitheamh agus 'g an càineadh bithidh sinn an dòchas gu 'm bi mòran—gu h-àraidh a' mhuinntir is Leis Féin a' cnàmh agus a' beathachadh air an teagasg mar an ceudna. Air do Mhoody agus do Shankey a bhi treis fo 'n fhiacail iad féin agus an dòighean neo-thimchioll-gheàrrte mar shaoileadh le cuid, thionndadh an còmlradh gu nithe car uaigneach nach fheudar a chur a ghnàth am follais. Bha dhà an sud agus trì an so a' cainnt ri chèile mu òl an tì. Chunnaic mi gu 'n robh laoidhean Shankey làimh ris an inneal-chiùil, mar a chì thu ach gann anns gach seòmar air an t-samhradh so. (Is iad an dia is ùire a fhuair luchd-itheidh nam plaosg a' m beathachadh. Ciod air bith cho amhuinn 's a tha a' bheatha a tha anna do shluagh an Tighearna, saorar iadsan o dheanamh iodhal-aoraidh dhoibh). Thòisich mi féin air farraid do òg mhaighdinn mhaisich a bha làthair mu na laoidhibh; ach bha i glé fhuar, fad às, cha 'n fhaigheadh tu mòran às a ceann mu 'n chùis. Bha mi smuainteachadh gu 'm b' e na sagairt a bhi làthair a rinn i cho dùr sòluimte. Ach, co-dhiù, cha robh i ro còlach ormsa; ged bha mise glé dheònach gaire a thoirt oirre, dh' fheuch am faighinn beachd nam ban uasal Ileach air na laoidhean. Dh' fhairtlich a' chùis orm; agus deònach agus mar bha mise air fiach agus feum nan laoidhean a theagasg di féin agus do chàch cha d' fhuair mi 'n cothrom. Theagamh gu 'n robh e cho math. Ach bha ioghnadh orm cho trom fad às gnè 's a bha 'n té so. 'S e an t-ainm a thug mise, oirre 'n àm fàgail Minfhonn.

'Se nì cho taitneach 's a thug mi fàinear cho aon-inntineach 's a bha na bha làthair mu nithean na rioghachd. Bha roinn do 'n chuideachd do 'n Eaglais Shaoir agus roinn do 'n Eaglais Shuidhichte. Air dhomh so fhaicinn bha e cur ioghnaidh orm 'na dheigh so a chluinntinn gu 'n robh e air a chur às leth cuid do na ministirean gu 'n robh iad ag àicheadh d'an luchd-èisdeachd dol a chluinntinn searmonaichean fìor shoisgeulach a chaidh a dh' Ile agus do nach robh an dol a mach an diomhain an àite no dhà. Tha mi ciallachadh Mr Fullarton, Baile nan Grànddach, agus Mr Ros, Baile Bhoid, ris an d' èisd iomadh an Ile le mòr thogail. Ach thàinig crìoch air an tì ann an Iochd-Làrach; agus mun do dhealaicheadh

bha focal aoraidh againn ; cleachdadh inntinn is cuirp a tha ro éifeachdach a bhriseadh sìos nan eadar-dhealachaidhean a bhitheas ag èiridh am measg sluaigh. Tha suidheachadh aoraidh a' toirt anman gus an aon chruth agus gus an aon staid an làthair Dhia. Bidh iad a' cur às leth nam ministerean òga gu 'm bi iad a' dol air chèilidh anns an fhasan so air son crìochan cridhe ris an canar "suiridh." Ach mu na chunnaic mise air an fheasgar so b'è mo bheachd ma bha neach 'g a chleachdadh féin 's an dreuchd ud 'nar measg-ne gu'n robh a nòs fo ùghdarras na diadhachd ; agus gu'm biodh e feumail agus eideachail gu'm biodh an obair neònach ud air a giùlan air a h-aghaidh fo bhuaidh smachd na fìrinn, buaidh a ràinig air a' chuideachd againn air an fheasgar so.

AN T-AISEAG.

A' tighinn o Sgiba fhuair na sagairt ris na siùil trioblaid a bha iomraiteach agus aithnichte air gach taobh do 'n loch. Bha a' ghaoth 'na uairean mi-riaghailteach, baosgaideach, is ioma-sgiathach. Agus is i làmh eugnaidh àsgaidh a chumadh na siùil làn. A nis a' dol air ar n-ais bha a' ghaoth còmhnaid leinn, agus ràinig sinn tigh-soluis Sgiba ann an tiota. Fhuair sinn a null mar so gun dragh, gun chunnart. Agus gu dearbh féin cha do chaill sagart Sgiba air a thurus thar an loch oir tha e nis a' clobhadh dhachaidh le tiodhlac ro fheumail do fhear an toiseach a thigheadais, —fhuair sinn a null leinn dà chreutair circe ; air leisg breug a dheanamh cha'n urrainn mi ràdh co-dhiù is e dà cheare a bh' ann no coileach beag is eireag ;—cha do sheall mi ro mhionailteach ; ged nach robh deireas air mar a chluinntes iad 'na uairean.

GLEANN-MA-GAO.—GOB NA RANNA.—AN T-EILEAN MÒR.—

TUNG MHAC AOI.

Fialaidh agus dian agus mar bha iarrtus ministear Sgiba air sinn a dh' fhlantuin maille ris air an oidhche ud, gidheadh cha d' fhuirich sinn. Shìn mi féin agus frith-shagart Chreag-a'-Ghèidh às rathad a' Phuirt. Bhiodh e mu naoi uairean 's an fheasgar. Bha ciaradh na h-oidhche a' dùmhlachd agus a' doimhneachadh mu 'n cuairt. Chluinneadh tu trom acain a' Chuain Mhòir air gach taobh ; mar gu 'm biodh e ag osnaich an déigh na sìth agus a' chlois ud air nach ruig nàdur anns an staid a ta làthair. Tha e mar so samhlaichail air cridhe anshocrach a' chinne-dhaonna ; air a luasgadh o thir gu tìr, o aon chuspair gu cuspair eile, a' ruith mar thuinn a' Chuain Mhòir ud gus an sgàin an corp cré anns am bheil e air cladach na sìorruidheachd ! Bha àile an fheasgair tlàth agus cùbhraidh le fosgladh bhlàthan an t-sambraidh. Bha na sgàilean a bha ag èaladh a nuas o dhoimhne nan speur a' sgaoileadh gu tlusmhor an làmhan boga sìoda mu 'n cuairt oirnn mar gu 'm b' e am miann ar pasgadh an luib am filidhean taibhseach. B' iomadh do na suinn Ghàidhleach nach maireann a dh' analaich anns an aon àile, a chunnaic na h-aon sgàilean taibhseach ioma-chruthach ud an gleann agus air beinn, a dh' fhairich air an aon dòigh làthaireachd cumhachdach nàduir 'n a buadhaibh fiamh-ghintinn agus tàlaidh air faireachduinnean an auma air a leithid a dhòigh agus gu 'm biodh am mac-meamna a' dealbh chru-

than pearsonta às na seallaidhean ceòthach ud anns an do shaoil leo gu tric gu 'm faca iad tannaig nan sinnsear a dh' fhalbh ag iadhadh anns na neòil sgàileach mu 'n cuairt. Dhùisg a leithid sud a dh' obair inntinn iomadh bodach is bèan á failbhe chiais nan gleann. Agus am measg nan lagan ceòthach a bha ainmeil agus anns am biodh muinntir eagalach mar shaoilteadh leo a' dol ann an co-chomunn ri turusaich o shaoghal nan spiorad bha Gleann-ma-gao. Chaidh sinn troimh 'n ghleann so mu bheul na h-oidhche. Ach glé chosmhail cha robh na dùsgaich thaibhseach air tighinn á dorchadas nam bruach aig an àm. Sios seachad an gleann so bha tighean thuathanach an sud agus an so air gach taobh dhinn. Ràinig sinn Creag a' Gheòidh mu aon uair deug a dh' oidhche an déigh sè no seachd a mhiltean a choiseachd. Bha gearr iomradh anns a' *Bhrataich* cheana mu Phort-na-h-aimhne agus mu Bhun-othunn (aimhne). Canar an Roinn ris a' cheàrnaidh so do dh' Ile—a réir coslais an roinn do 'n Eilein a bha aig Mac-Aoidh na Ranna, dha 'n d' thugadh am “Bron-tanas” a gheibhear anns an àireamh roimhe so. Tha Rudha no Gob na Ranna a' dol a mach gu math fada, gun a' bheag do dh' fhearann àrd ri fhaicinn ach beinn bheag ris an canar Beinn Tartamhill. Aig rinn na Ranna tha dà eilein air an d' thugadh iomradh ann an àireamh roimhe so. Canar an t-Eilein Mòr ri fear dhiubh air am bheil tigh-sholuis loinneil, fear cho cireachdail agus a tha mu 'n Oirear Ghàidhealach. Chaidh sinn air an là maireach a shealltuinn air an tigh-sholuis. Tha sruth fiadhaich, cas, lunnach anns a' chaol bheag 'na uairean. Ach fhuair sinn—bha ceathrar againn còmhla an dràsd, am maighsteir sgoile agus òg uasal eile mac sagart aosmhor urramach Phort-na-h-aimhne—an t-aiseag glé shuilibhir agus sgiobalta o iasgairean a' Phuir nach fhuiligeadh iomradh air duais air son an saothair. O mhullach an tigh-sholuis bha farsuinneachd seallaidh againn a bha ceutach,—o iomala cnocach na h-Eirionn gu àrd bheanna dorcha Mhuile; agus o dhrum ghuirm a' Chuain Mhòir seachad Gob na h-Oa gu Maol Chinntire. Mu 'n d' fhàg sinn an t-eilein dh' fhiosraich sinn Tung Mhic-Aoidh a tha air a thogail làmh ris an t-seann eaglais bhig a tha air an eilein. Bha ùghdarras Mhic-Aoidh mòr 'na latha féin; agus dh' fheadhte gu 'n do chleachd se e le tomhas do ghliocas. Ach an diugh 's i a chliù anns an uaigh mar a sheinn Dùghall Bochannan :

“'Sionnan Alasdair Mòr

Is an tràill a dhìth lòn

A dh' eug air an 'otrach bhreun.”

Air dhuinn pilleadh fhuair sinn fiadhachadh fialaidh càrdeil do thigh ministear Phort-na-h-aimhne anns an robh sinn ri ar biadh-feasgair a ghabhail. Chruinnich sinn ann an so air an fheasgar, agus mar a b' e cleachdadh an là anns gach àite thugadh treis a' cagnadh Mhoody is Shankey. Bha mi fèin car sgith agus cha robh mi cho buileach labhrach agus a b' àbhuist domh. Bha mi car deònach a bhi gabbail ris a' ghnàth fhocal “gur labhrach na builg fhàs.” Bha sinn mar so a' fàgail mòran do 'n chòmhradh aig an dà mhinistear a bha làthair. Agus ged a bha fear diubh Saor is fear eile Suidhichte cha d' thug iad làmh air claidheamh a thoirt á truail : Mheudaicheadh a' chuideachd an ùine ghoirid le teachd

ban-nàbaidh òg uasal leis an robh ban-uasal eile a mhuinntir Ghlaschu air an robh cuid againn eòlach. A dhealachadh eatorra bheir sinn na h-ainmean Mala-mhin air an té Ileach agus Lilidh 'nic a' Ghoill air a' bhan Ghall. Air dhoibhsan an turas a dheanamh dh' fhàg cuid againn iad aig an tigh air do 'n oidhche bhi air teachd. 'Se ni a's comharraichte a thug mi fainear cho lionmhor agus a bha Laoidhean Shankey anns gach àite d'an robh mi dol. Thug na mnathan uaisle so treis air an cluich agus air an seinn dhuinn; ach thug mi fainear gu 'n robh e mòran ni bu taitniche le Lilidh 'nic a' Ghoill an ceòl dannsa a chluich na ceòl nau Laoidh. Ach tha e ionmhuinn a bhi faicinn gu'm bheil na Laoidhean 'na leithid a mheas aig muinntir fhasanta; agus 'm bheil iad 'gan cur an àite a' chiùil aoibhneis chleachdail a th' aca. 'Se so mo bheachd fein air na Laoidhean air am bheil mi glè dheigheil; iad a bhi air an seinn agus air an cluich aig an teallaich agus anns an t-seòmar rionnach air gach modh measarra, riaghailteach; agus biodh na seann sailm bhrìghmhor, shùghmhor, agus iadsan a mhàin air an seinn ann an aoradh. Thug mi mo bheachd mar so air na Laoidhean do Mhalamlàn agus do Lilidh; ach a' cheud tè, Minfhonn, air an d' thàinig mi trasta, cha d' thug dhomh an cothrom. Tha mi a' faicinn anns a' Ghalltachd agus anns a' Ghàidhealtachd, gur h-ann troimh bhuaidh nam ban ag oibreachadh air na fir, agus nigheanan air an athraichean, peathraichean air braithrean, a tha a leithid do chuthach air son ciùil air altrumas ann ar coithionalan. Tha cuid do chlànn-nighean uasal an latha 'n diugh a tha caitheamh an treas cuid d'am beatha ri ceòl. Feumaidh an fhaireachduinn cheòlmhor, fheòlmhor so a ris beathachadh fhaotainn anns an eaglais air neo cha 'n fhiach agus cha 'n fhiù an t-aoradh. Cha'n 'eil ni 'sam bith againn an aghaidh ciùil 'n a àite fein; ach 'se bu mhiannach leinn nach biodh ceòl mac-meanna dhaoine a' togail àite ceòl diadhaidh sailm dheachta an Spioraid Naomh.

Bha mi fagail air an là maireach, 'Ti-daoirn. Dh' fhàg mi Creag a' Gheòidh moch; is thug mi às gu Sgiba, ministear Chreag a' Gheòidh agus am maighstear sgoile a' dol fad an rathaid leam a m' fhaicinn thar an aiseig. Fhuair mi an t-aiseag gun dragh gun trioblaid o chàirdean suilbhir a' mhaighstear sgoile. Ràinig mi Bogh-mòr 's an fheasgar. Chaidh mi an sin a shealltuinn air bàrd diadhaidh fear-cinnidh dhomh Mr Alasdair Mac Néill a tha aig aois mhòir, ach a gheibh thu fathast a' cleasachd gu mìlis aoibhneach ri ceòlraidh Shioin. Cha do chheadaich iùine dhomh cuid d' a dhàin a sgrìobhadh aig an àm; ach tha dùil agam am faotainn fathast. Bha mi nis a' toirt soraidh do m' chàirdean agus a' deifreachadh rathad Phort-Ellen a choinneachadh na smùidich. 'S e an rud a b' iongantach a thachair orm an comh-cheangal ri creideamh nan Ileach aon neach ro dhùrachdach a thachair orm ris an can mi Easbuig Charabuis do nach robh na ministearan Saor no Daor deònach raon no gnùis searmonachaidh a thoirt; 'n uair a bha 'eud gu labhairt 'g a losgadh ach gann gu cuthach. Tha e ro choslach gur h-e gille math a th'ann. Ach an aghaidh so chuala mi *bòruim* anabarrach mu shearmoin a rinn ministear air a' choithional fein air son an dith eud;—a' coimeas an luchd-dreuchd, an luchd-comunnachaidh, 's gu lèir ri *sionnaich*. B'e a cheann-teagaisg: Dàn Sholaimh, II. 15. "Glacaidh dhuinn na sionnaich. no sionnaich

bheaga, a mhilleas na croinnfhiona!" Cha chuala mi co-dhiù a dh' fhàs na *sionnaich* nì b' eudmhoire; ach cha robh dìth eud air easbuig Chàrabuis. Ràinig mi Port-Ellen an àm iomchuidh air Ti-h-aoine. Bha mi riarachite a chluinntinn cho eudmhor agus a bha gnothuichean an aobhair air an giùlan air aghaidh 's a' sgìre so fo riaghladh an Urr. Mr Lee. Nam biodh oidheirp anns gach àite cho beothail cha bhiodh na h-uiread an Ile agus ann an ionadaibh eile cho marbh. Choinnich mi eòlaich ann am Port-Ellen a bha leam gu ceann tuath Eirinn.

—:0:—

LITIREACHD PHÀPANACH 'S AN FHRAING.

THA'N FHRAING an dràst a' strìth ri éirigh o'n duslach, agus ag oidheirpeachadh ri a doille spioradail agus ri a masladh aimsireil a chrathadh dhi. Tha eagal orm gu'm bheil an oidhirp so gun fheum; oir tha i 's a' choitcheannas ag àicheadh cumhachd ath-bheòthachaidh, soillseachaidh, agus àrdachaidh, "lagh Iehòbbah mhòir." Tha'n Fhraing do'n bheachd gu'n toir i aiseirigh bheò oirre féin le sgrìobhaidhibh nan ùghdar Pàpanach. 'Se nì iongantach e gu'm bheil sgoileirean a ta ag ràdh gur Pròthastanaich iad féin ag eadar-theangachadh nan leabhraichean so gu Beurla, agus 'g an moladh do dhaoine eile mar mheadhonan a ta freagarach gus an Fhraing a dhùsgadh á suain a' pheacaidh agus á cadal a' bhàis. Ach thugadh fainear gur h-ann a tha 's na nithibh ceuman cuilbheartach nan slaigh-tearan Iesuach chum freumh is fàs a thoirt do chreud sheachd-fillte sgriosach na Pàpanachd. Tha ròidean iomadh-sligheach aig Duine a' Pheacaidh gu creutairean a ribeadh is a mhealladh a los Pròthastanachd a chruth-atharrachadh gu Ròmhanaichd.

Tha dùil aig na h-ùghdair Phàpanach air dhoibh féin a bhi dall gu spioradail, gu'n téid aca air muinntir eile a dhalladh gu litireil. 'S e cnaimh-droma nan sgrìobhaidhean aca Dia-àicheadh, reusontachd, is macmeannaidh. 'S e "seanachd na litireach" an dlùth a tha aig eigeachan iomadh-dathach nam breabadairean Pàpanach dhe' m bheil iomadh trusgan féin-fhireantachd nan luideag salach air 'fhuaigheal is air a reic le tailliribh neo-choguisach na Ròimh. Tha na figheadairean sagartach fo sheòladh an Innleachdair mhoir an t-Ard Phàpa a' gnàthachad ha dheanamh suas a' ghiobail ghroid so snàth-cuir do na seòrsachan a leanas, —Neo-thuiteamachd Duine a' Pheacaidh, creideamh an t-sagairt, eadar-ghuidhe nan naomh, bròn air son nam marbh, faoisid, cumhachd leighis bhall-sinnsireachd nan aithrichean Pàpanach, mìorbhuilean nan naomh, purgadaireachd, agus mar sin sìos.

1. Cìod a ta an Ròimh a' deanamh ri "Focal an De Bheò," agus a mhaireas gu sìorruidh?

Tha i 'g a shaltairt fo na casan. 'S e 'n t-ainm a thug *fearionaid* Chrìosd, an t-Ard Phàp, Pius IX., air a' Bhìobull 's a' bhliadhna 1854, "biadh puinseanta." Labhair an t-ùghdar ainmeil sin Ioseph de Maistre ann an 1818 mu na sgrìobturann air an dòigh so, "Nam bitheadh," ars' esan, "Comunn air a chur air chois chum am Bìobull a cheannach agus a losgadh bithinn am bhall dheth."

2. 'S e 'n t-ainm tha aig a' Phapa air "Saorsa ghlòrmhoir cloinne Dhé," *breisleach mhisgeach*. Cha'n'èil duine saor, ach na daor-dhaoine aige-san. 'S i saorsa na Ròimh, do choguis, uile bhuadhan t-anma, buill do chuirp, do shochairean spioradail, agus do chòraichean saoghalta iobradh do 'n Phàpa.

3. Creideamh. Am bheil riochd-fhear neo-thuiteamach Chrìosd fallan 's a' chreideamh? Cha'n'èil. An uair a dh' iarras a' chlànn aran air, 's i clach a bheir e dhoibh. 'Tha e 'g a chur fein agus eaglais na Ròimh an àite Chrìosd agus eaglais nan ceud-ghin. 'S iomadh anam neo-bhàsmhor a dh' éireas 's a' bhreitheanas gu fianuis luath a thoirt an aghaidh na Pàpanachd a mhort anama a luchd-leanmhuinn. 'Nam measg cluinnear guth Phascail agus Mhaurice Guérin.

4. Cha ruig mi leas a ràdh gu 'm bheil an Ròimh ciontach de bhi cur a *mhàthar* ann an àite a' *Mhic*—Muire an àite Chrìosd—creutair an àite a' Chruithair.

—:o:—

DAIN MEASARRACHD.

II.

Le cridhe dian is eudmhor théid sinn gu raon a' bhlàir;
Cath-ghairm na stuaim ag éigheach feadh cuairt a' ché 's gach àit;
Is beannaichidh na mìltean an gnìomh 's am bheil sinn 'n sàs
'N uair chi iad toradh dìlseachd 'n ar strì ri cup a' bhàis.

A sheasamh cliù ar dùthcha thig sinne dlù ri chéil;
Is coisrigear an lùs a chuir Tì nan Dùl 'nar gné
Do aobhar maith is stuamachd a bheir oirnn nuadh dhreach nèimh
A thogail iomadh truaghan a suas á inbhe bhreun.

Bheir uisge glan nam fuaran a' bhuaidh air fion fa-dheòidh;
Do dhibhe sgrios 's a' bhuairidh ar fuath cha chaill a threòir;
Troimh neart an Tì is àirde 's troimh ghràs a bheir sinn beò
Théid sinne sìos do 'n àraich a shaoradh chàich o 'n òl!

III.

SEIS: Tha'n t-òl dol á fasan a chuideachd nan sàr;

A Dhagon gun chasan a' tuiteam gu làr.

Tha 'm bochd is am beairteach ag ionnsach' le chéil
Gur deoch i tha feartmhor am bàs 's an eu-céil.

Tha 'n t-oibriche fòghlum a ghòrach mu 'n òl
'S a' tilgeadh an stoip uaith le gairisinn air fheòil.

Tha 'n t-uasal a' faicinn gur cleachd e tha breun
A' salach' a phearsa 's a' deothal a thréin'.

Tha mhàthair 'san t-athair a' toirmeasg d' an cloinn
Sgeith puinnsein na nathrach a lot oirnn ar suinn.

Tha teachdair' an t-foisgeil a nis teachd gu 'r taobh
A' creidsinn mar shalaich e cleachda nan naomh.

'S ro-ghruamach tha 'n t-athar mu mhalairt an òil;
Tha feachdan a' criothnach' romh 'n dealan 's na neòil.

AN T-OLLA TEARLACH HODGE.

A DHEASAICHE Rùnaich,—Cha 'n 'eil duine beò a's airidhe air cuimhne a chuumail air am *Bratach na Fhìrinn* na Tearlach Hodge mòr agus diadhaidh. 1. Cò e ma ta, deir leughadairean na *Brataich*, an t-Olla Tearlach Hodge? B' i barail an diadhair mhòir nach maireann an t-Olla Uilleam Cunningham ceann-suidhe oil-thigh Dhun-éidin gu 'm b' e Tearlach Hodge, ard-diadhair na linn 's am bheil sinn beò. Ri so tha 'n dithis dhaoine ainmeil an t-Olla Seumas Mac Cosh an America, agus an t-Olla Seumas Mac Griegair, oid-fhògluim an Oil-thigh na h-Eaglaise Saoire an Dun-éidin a' cur an aonta. Tha chliù so air a' toirt do Hodge leis gach duine bhreithneachail, tùrail mu nithibh na diadhachd, agus leis gach ministear soisgeulach an Eaglais Chrìosd, cò aca tha iad Presbiteriach no Easbuigeach, Coimhthionalach no Baisteach. Tha 'n t-Olla Tearlach Hodge dhà is leth-cheud bliadhna 'na Fhear-teagaisg an Oil-thigh Phrinceton. A thaobh fallaineachd a bhreith-neachaidhean, Soilleireachd a bheachdan, agus farsuinneachd còlais, cha ghabh e cur an céill cho feumail is cho tarbhach 's bha an t-oil-fhear Hodge 's an dreuchd chudthromraich so. O cheann dà bliadhna air dha leth-cheud bliadhna a chrìochnachadh 'n a Fhear-fògluim "chuir Eaglaisean Chrìosd nìle fàilte" air a nochdadh dha an taingealais agus am mòr-mheas air mar athair ann an Crìosd, mar oid-ionnsachaidh, mar fhear-mìneachaidh air na sgrìobtuiribh, agus mar ùghdar leabhraichean diadhaireachd agus sgrùdaidh. 'S e Hodge a chuir air chois an toiseach an leabhar fiachail, fòghluimte sin a tha 'tighinn a mach uair 's an ràith, ris an canar '*The Princeton Review*.' Tre bhi na Dheasaiche aig an leabhar so bha e 'na inneal ann an làimh an Tighearna gu bhi craobh-sgaoiladh teagasgan fallan ——— gu bhi gineamhain gràidh do 'n fhocal ann an cridheachan mhòran—gu bhi dìon na fìrinn—ach air an làimh eile gu bhi a' rùsgadh agus a tilgeilbun os ceann baoth-bharailean agus saobh chreideamh. Choisinn, an obair mhór a rinn e ann an rathad mion-ranusaichaidh agus mìn eachaidh air litricheibh Phòil chum nan Romhanach agus nan Ephesianach mòr chliù dha am measg sgoileirean soisgeulach na h-Eaglais Chrìosdaidh gu léir. Leugh, sgrùd agus chnuasaich Hodge gu mion, grùnndail am Biobull, Augustin is Calbhin, Turretin is Edwards ——— agus gach ùghdar eile anns gach cànan, a 's fhiach ainmeachadh o làithibh nan Abstol gus an là 'n diugh. Chrìochnaich e 'm bliadhna ann an trì leabhraichean mòra, an obair a 's fòghluimtiche, a 's feumaile, agus a 's fiachaile a chaidh riamh a sgrìobhadh le duine nach robh fo dheachdadh an Spioraid Naoimh. Fèndar a ràdh gur h-e an t-Olla Tearlach Hodge posta a 's fallaine agus a 's laidire a ta againn, no theagamh a bhitheas againn 's an Eaglais Chéirich Chalbhinich. Gu ma fada beò e le a cheann liath 'n a chrùn glòir dha ann an eòlas Mhic Dhé le a chridhe a' deachdadh deadh nì; a' cur an céill na nithe a rinn e do'n Rìgh, agus a theanga mar pheann fir-sgrìobhaidh dheis.

GLASCHU.

EARAIL DO LUCHD-COMUNNACHAIDH.

LE MR MAC ADAM.

THA soisgeul an Tighearn Iosa air a shàmhachadh ri cuirm, do thaobh a phailteis;—ri cuirm phòsaidh mhic an rìgh. Leig dhomh labhairt air an ullachadh fheumail agus iomchuidh a tha anns a' chuirm so.

1. Ann an soisgeul Chrìosd, tha do'n fhìor cheidmheach, sochair maitheanais peacaidh; an t-sochair a's misle do na h-uile. Cha'n e maitheanas aon pheacaidh gun mhaitheanas peacaidh eile; ach maitheanas gach uile seòrsa peacaidh—peacadh gin agus peacadh gnìomh—peacadh do dhath a' chorcuir agus na scàrlaid—peacadh ann an dearmad agus peacadh ann an cuartachadh dhleasdanas—peacaidhean a's truime na na beanntan agus a's lionmhoire na a' ghaineamh.

2. Réite ri Dia. Feudaidh an rìgh ma's e a thoil e maitheanas a thoirt do chiontach, gideadh cha ghabh e steach gu 'chùirt e gu a ghnùis agus 'fhàbhar a thoirt da. Ach an uair a tha Dia tabhairt maitheanais do'n anam, tha e 'g a ghabhail a steach d' a chùirt agus tha e tabhairt a ghnùise agus 'fhàbhar da. Tha Pòl ag ràdh “an uair a bha sinn 'nar naimhdean rinneadh réidh ri Dia sinn tre bhàs a mhic.”

3. Naomhachadh, slàinte, agus fallanachd anma. Is iad so nithe nach urrainn sinn a chruthachadh annainn féin ni's mò na's urrainn an t-Etìopianach a chraicinn dubh a chaochladh. Buinidh an obair so do'n Spiorad naomh. Tha sinn air a bhì 'nar luidhe an measg nam poitean gus am bheil sinn dubh mar an t-Etìopianach. Cò ach an Spiorad naomh a's urrainn 'ar deanamh mar cholumain le'n sgiathaibh folaichte le airgid agus air an còmhachadh leis an òr bhuidhe; no mar nighinn an rìgh, uile ghlòrinnhoir 's an taobh a stigh, agus a h-éididh do'n obair ghréise le snàthaid.

4. Sìth ri Dia. Is sochair do labhairt prìseil i. Is sochair mhòr gu'm feudadh sinn am bìobull a leughadh, agus meadhonan nan gràs a fhrithealadh gun eagal lom-ruagaidh; ach is beag sin an coimeas ri sìth ri Dia. Tha Pòl ag ràdh gu'm bheil sìth Dhé dol thar gach uile thuigse. Aig breth Chrìosd sheinn na h-aingil an t-òran so: “Glòir do Dhia anns na h-àrdaibh, sìth air thalamh agus deadh-ghean do chloinn nan daoine.” Nam bu mhaith leat fios bli agad air meud na sochair so, rach a dh' ionnsuidh an eucoraich air leabaidh a bhàis agus chì thu ifrinn a' briseadh a mach aige air an talamh. Rach a ris a dh' ionnsuidh a' chreidmheich air leabaidh a bhàis, agus chì thu e air uairibh air a thoirt ìosal trid faireachaidh air peacadh agus folach gnùise Dhé; ach an uair a ta an Tighearn a' togail soluis a ghnùise air, tha sìth agus aoibhneas aige.

5. Buaidh air a' bhàs. Is leis a' Chrìosdaidh am bàs. Cha leis a bhàs esan, ach is leis-san am bàs. Tha Pòl ag ràdh, “Na h-uile nithe is leibhse, ma 's beatha no bàs.” Ach is leis a' bhàs na h-eucoraich; tha iad 'nan creich dha, agus bithidh iad 'nan creich dha gu sìorruidh. Tha e 'na nì cudthromach do 'n chreidmheach gu tric a dhol fo sgàil a' bhàis agus e tighinn faisg le eudainn uamhasaich agus làmhnan fuara, ach cha 'n urrainn am bàs esan a chiùrradh oir thug Crìosd an gath às dhasan. Tha

'm bàs gu tric dha mar bha slat Mhaois a bha air a h-atharrachadh gu bhli 'na nathair; chlisg agus chrìothnaich an duine roimpe; ach an uair a chuir e mach a làmh agus a ghlac e air a h-earball i, thàinig i gu bhli 'na slait bhuadhaich 'na làmh; mar sin tha 'm bàs air a thionndadh gu bhli 'na mheadhon mòr-mhaith do'n chreidmheach.

6. Slighe réidh tre 'n bhàs agus sealbh air an fhearann shona a ta 'n taobh thall a dh' Iordan. Is e so an t-aran a bheòthaicheas agus a near-taicheas cridhe dhaoine, is e so am fion a chuireas cridhe dhaoine air ghean agus air shubhachas!

Feuch a nis gu'm bi sibhse cosmhuil ri Israel o shean, a leanmbuinn Chrìosd. B' esan a bha anns a' mheall neòil dhoibh, mar is e 'bha anns a' phreas theine, agus thug e nall thar a' mhuir ruaidh iad; b' esan a bha anns a' charraig a bha 'g an leantuinn; b' esan a bha 'g an beathachadh fad an cuairt anns an fhàsaich. Is fìor nach 'eil sinn a' faicinn comharraidh air a làthaireachd mar a chunnaic iadsan; ach tha eiseimpleir Chrìosd againn, agus teisteanas nan abstol, agus fianuis an neòil mhòir a chaidh a steach gu bhli timchioll rìgh-chathrach an Uain.

Feuch gu 'm bi sibhse ag itheadh "arain na beatha" mar bha Israel a' caitheamh a' mhana mar bhiadh làitheil anns an fhàsaich. Bithibh suarach air plaosgaidh salach an t-saoghail. Bitheadh blur taic air Crìosd mar aon ghràidh ar n-anama. Eiribh a nis o 'n bhòrd le a ghràdh ann bhur cridhe, agus le a chliù ann 'ur bìlibh: agus gu 'n robh Dia na sìth e féin 'g 'ur coimhead! Amen.

—:o:—

SEANN GHAILIG.

AN DUAN ALBANNACH. I.—1050. A.D.

Translation.

A colcha Alban uile,
A shluagh feuta foltbhuidhe,
Cia ceud ghabhail, an eòl duibh,
Ro ghabhasdair Albanbruigh.

Albanus ro ghabh, lià a shlogh,
Mac sen oirdere Isicon,
Brathair is Briutus gan brath,
O raitear Alba eathrach.

Ro ionnarb a brathair bras,
Briutus tar muir n-Icht-n-amhnas,
Ro gabh Briutus Albain ain,
Go rinn fhiadhnach Fotudain.

Fota iar m-Briutus m-blaith, m-bil,
Ro ghabhsad Clanna Nemhidh,
Erglan iar teachd às a loing,
Do aithle shoghla thuir Conuing.

Ye learned of Alban altogether,
Ye people shy, yellow-haired, [know,
Which was the first invasion, do ye
That took the land of Alban?

Albanus took it, active his men,
That famous son of Isacon,
The brother of Briutus without guile,
From whom Alba of the ships is said.

Briutus banished his bold brother
Over the stormy sea of Icht.
Briutus took the beautiful Alban
To the tempestuous promontory of
Fotudain.

Long after Briutus, the noble, the
The race of Neimhidh took it, [good,
Erglan, after coming out of his ship
After the destruction of the tower of
Conaing.

AN LUIREACH AGUS NA CNÁMHAN TIORAM.

Ged a thòisichinn air rann, 's ro aogaidh fann mo dhùil ris;
A thaobh gach faoineachd tha 'n am cheann, cha 'n éirich leam ach dùrdan.

Tha agam coiseachd nach gabh tàmh, a' toirt air àm mo lùths' uam;
A null am port nach tig mi nall, gun bhonn a' m' làimh dheth 'n chùineadh.

A bhi co ìosal ris a' chlann, le caithris sheann mo ghiùlain;
Is air a' bhaigearachd gun tàmh, ach 'se mo chall cha diù leam.

Mo thruaighe! 'n sìòl 's an robh am bàs, air feadh gach àil gun chùram,
Gu bheil e agam s' a' sìor-fhàs, 's cha toir e bàrr ni 's cubhrai.

Bha 'n inntinn dhiomhain riamh mar tha, aig spionadh tràth na h-ùmhlaichd;

Mar eun ag itealaich gu h-àrd, 's nach gabhadh tàmh 's an dùthaich-s'.

Na tràthan suidhicht' rinn i fàs, le smuaintibh tàir is ùspairn;
Cha d' fhàg i ni a dheanadh slàint', oir rinn i 'n t-àit a spuineadh.

A dh' easbhuidh tréibhdhireis is gràidh, tur falamh chàil 's do dhùrachd;
Chuir dòchas fealls mo chùis gu dàil, is luidh mi mhàn 'san smùrach.

'S ro chunnartach a' chùis mar tha, gu'm bheil mi fàs ni 's brùideil;
Oir saoilidh càch gu 'n d' fhuair mi gràs, is mis' a' tàmh 'n am dhùran.

Gach eucoir rapach th' air mo sgàth, thug mis' am bàs le 'n giùlan;
Is thìodhlaic mi iad fo mo shàil, an cladh na dàil 's na dìchuimhn'.

Mar thàinig dìteadh air mo ràth, 's gu 'n thàrr mo chionta dlù rium,
Tha seòrsa aoraidh ann mo ràidht', chuir às mo làimh mo dhù-lochd.

Is coslach mi ri madadh tàir, le lotaibh grunn a' bùraich;
Ach le a theangaidh a rinn slàn na leòin a ta 'ga chiùrradh.

Tha comharradh eil' agam nach feàrr, 's e ann mo chàil gu lùbach;—
Ma theich an saoghal dhe mo sgàth, 'n sin fàsaidh m' aghaidh mùgach.

Is ged a dheanainn còmhraidh tlàth, 's a chur fo sgàil ro chùiseil,
Aon duine slàn cha tuig mo dhàn, ach daoine tàir' neo-fhiùthail.

'S ro choslach mi ri òighibh baoth, gun oladh tàmh 'nan crùisibh;
'Sa nis air chùl na bha mi 'g ràdh, tha mi gun deis' a' phùsaidh.

Tha 'n deis' a rinn mi mar a b' àbh'st, cha' n' eil nis feàrr na dùthchas,
Oir o a mullach gu mo shàil, chaì deanamh 'n àird do chlàidain.

Oir chruadhaich i 'na cochull teann, air nach dean àmhghar drùghadh;
Mar lùireach chath nach tugadh taing do fhrazaibh luaidhe 's fùdair.

Ach chuala mi mu mhac na stràic, 'n tràth phill e 'n àird do 'n lùchairt,
Gu'n d' fhuair e'n sud a' chulaidh b'fheàrr, 'n uair thug e chàil do dh'ùmhlaichd.

Oh! gu'n còmhlaich riums' an Triath, a ghabh o chian fo chùram,
Bhi toirt gu ceann na h-obair chrìocht', 's gu'n spion e dhioms' an lùireach-s'.

An neach is maisich' tha na ghrian, 's mar lasair dhian a shùilean
Gu'n tachair rium gu h-aoidheil fial, is leiginn dhìom an dùrdan-s'.

'S e dhaingnich cùmhanta nan gràs a dh'aindeoin dearmad 's chùil-bheart ;
'S na h-uile cheannaich e le bhàs cha leig gu bràth dheth chùram.

Le 'Spiorad taisbeanadh a thruais ge tric a fhuair e 'n diùltadh ;
A leaghas sìos an cridhe cruaidh, 's bheir leigheas buan do 'n mhùireach.

'Tha Fhocal cumhachdach mar bha u' uair thig e mhan gu h-ùrail ;
An cribealach gu'n dean e slàn, is bheir do 'n dall a shùilean.

Ge b'e mar chaitheas mi mo là, 's ged chuir mi dàil an cùram,
Cliu a's onair buinidh dha-s', roimh 'n leagh a mhan na duilean.

Co a chuir comain air a laimh, no dh'iarr 'san am an dusgadh ?
Nach enamhan tioram iad 'sa, ghleann, gun ghuth 'nan ceann no duil ris.

Nach enamham seachduidh iad mar bha, ro ìosal tair gun iuil ac' ;
'S am fèil air claonadh chum an lair, air ruith a mhan 'na smùireach.

O ! faic co uamh'raidh 's a tha 'n gleann, gun sìon 'nan laimh ni cuis
dhoibh,

Iad sgiotach sgaoilteach feadh nam beann, 's na h-uile enaimh dhiubh
ruisgte.

An laimh 'san cas gun fhios dhoibh e'ait', gun cheann, gun chail, gun
durachd ;

- Gun uiread alt dhiubh ann na ait', no smior gu 'm fagail urail.

Ach cluinn ri ughdarras na h-aithn', rinn enamhan marbh gun luths ann',
Le fèil, a's uilt, a's craicinn slàn, gach enaimh ri enamh dhiu dluthadh.

N nair shéideadh orr' an anail bhlath, tha 'n fhaidh daireachd a' giùlan ;
N sin sheas iad suas nan armait aillt, 's do'n h-àirdibh buinidh 'n cliu so.

'N uair fhuair iad so a mhéin a b'fhearr, 'n sin ghabh iad nair' a'n uspairn ;
'S air faicinn doibh a chuis mar bha, cha b' iongnadh iad fas ciuirteach.

Gu cinnteach 's neo-ghlan leo an lamh, gun earbs' ac' ann le n' du-lochd ;
Le 'n cridhibh stigh, 's le 'm beul do chach, cha bhi iad mall 'ga rusgadh.

Ach ged tha aca galair gràin, toirt orra ghna bhi ciuchran,
Gidheadh tha 'm beò nach fhaigh am bàs, a' gabhail tamh 'nan eurtibh.

Gu 'n eirich onoir dha ni's aird', thug o na bhàs gu dluth iad ;
'S a chuir an òrdugh iad chum slaint', 's nior ghabh e gràin dhe 'n cuisean.

O tarruing leat do phobull graidh. 'n sin laimh air làimh gu surdail ;
A's togsa suas gu daingean tear'nt', an t-ionad taimh aig Iudah.

An tréud ro bheag a th' agad ann, thoir dhoibh gun tamh an durachd ;
A's dealraich orr' le boillsgeadh blath, bheir air a ghleann gun duisg e.

An sin bidh 'n sluagh air féiltibh slaint', ag iomlaid lamh do chuinneadh ;
'S thu féin a' cumail suas an càil, gun sguir a' tairgse cliu dhuith.

Ach 's riobach luideach mi 's gach ait', gu dian ag caramh chludan ;
Ged tha mi faicinn snuadh a bhais, cha 'n 'eil mi taladh curam.

Cha 'n fhiù mi uatsa freagradh graidh, ach 's aithne dhuit 'm uil' ioun-
drain ;

Air sgath na fola 's am bheil slaint', thig thus' a mhan le ughd'ras.

A's O mo Thriath ! na tilg mi dhìot, 's mi aosmhor, liath, gun churam ;
O'n 'se do rian bhi leigheas ghiamh, le sin thoir dhiom mo dhu-lochd.

Na bi feargach ris na tha, ach tre do bhas thoir duil dhomh ;
Oir c'aite 'n teid mi leis gach cas, ach fo do lamh 's do shuilean ?

Gibhtich t' fhocal dhomh gu brath, 's do fhreasdal caraich dlu rium ;
A's bi dol romham anns gach ait', a's dean-sa tearn't mo chulaobh.

O ! Thus' a bhuadhaich air a bhas, 's a ghabh ri anradh dubailt ;
A nis na ghluaiseas air an lar, gu 'n seinn gu h-arda cliu dhuit.

'S tu chuir do ghualainn ris a chas, a thaobh do ghradh a's t' umhlachd,
Dha d'bhudhaibh glan-s' nach maitheadh strachd, 's nach cuireadh dail
's an fhuirneis.

O ! 'n rathad glan 's e dìreach tear'nt', uasal, sar-mhaith, cliuiteach ;
'N trath chì mi sealladh dhe mar tha, 'n sin ni e slan mo chuirtean.

Nach ann bha agam-sa fìor chail, a's teas do ghradh 's do dhurachd,
Chum cliu a's urram dha gu brath, bhi gabhail tamh a' m' chuirtibh.

MAC RATH.

—:o:—

GUTH AS A' CHLACHAN. .

AN lorg an dealain-fhios a fhuair mi an Ile, cha robh fada gus an robh
mi 's a' Chlachan Cheanntireach. Air an dara Di-sathuirne mu dheireadh
do Iulai dh' fhàg *Deasaiche na Brataich* agus mi féin Glaschu mòr nan
stìopall leis an *Smùidich Rìoghail* sin an *Iòna*. Chaidh esan air tìr am
Baile-Bhòid ; ach lean mise rithe gus an do rainig mi an Tairbeart. Air
bòrd air an lùchairt riomhaich so bha gach seòrsa sluagh—àrd is ìosal—
beag is mòr—sean is òg. Bha fir is mnathan, caol is tiugh, gu glan
sgìobalta air an éideadh le còtaichibh iomadh-dathach is le suaineagaibh
breaca. Cha robh dath 's a' bhrataich nach faicteadh an sud.

Ràinig mi 'n Clachan air feasgar an là sin féin. Chuireadh furan is
fàilte chridheil orm leis a' ghàidheal uasal Mr Uilleam Mac Iomhuinn,
Fear Bhaile-na-cille. 'S e féin smior an duin'-uasail, aig am bheil cridhe
na féile. Cha ruig mi leas innseadh aig an àm so, oir chualas is chunnacas
o cheann iomadh bliadhna gu'm bheil aig Fear Bhaile-na-cille cridhe, tigh
is spòrran, fosgailte do chùisibh, nan Gàidheal is nam feumach; araon ann an
nithibh aimsireil agus ann an nithibh spioradail. Airdhomh dol a dheanamh
mo chas air feadh oighreachd Bhaile-na-cille Di-luain, cha mhòr gu'n tach-
radh duine orm ach Gàidheil le an ciun làn Gàilig às gach cearnaidh do 'n
Ghaidhealtachd, ach gu sònruichte às an Eilean Sgiath-anach. Chuir e mòr
thoileachas orm na Gàidheil chalma, thapaidh so fhaicinn a' tional timchioll

air Fear Bhaile-na-cille a los rathaidean is drochaidean ùra a dheanamh air an oighreachd aige. Cuiridh na Gaidheil air sàbaid is air seachdain eiseimpeir mhaith roimh òigridh na dùthcha, ni nach dean na h-Eirinnich àite air bith am faighear iad.

Thachair gu'n robh na h-òrduighean air am frithealadh 's a' Chlachan m'an d' fhág mi. Am measg nan teachdairean mòra agus diadhaidh a bha 'nan luchd-cuideachaidh aig comunnachadh a' Chlachain bha an t-olla fòghluimte Ualter Mac-Gillebhrà á Abaireadhain. Cha mhòr do luchd-leughaidh na *Brataich* nach euala an t-olla urramach an àit'-eigin a' searmonachadh Beurla. 'S a' chàinain so, mar tha fhios agaibh féin, cha bhi talla no eaglais 's am bi e nach bi làn gus na dorsaibh. Ach cò 'n Gàidheil air nach bi uail an uair a dh' innseas mi dha gu'n euala mi an t-Olla Mac-Gillebhrà aig Comunnachadh a' Chlachain a' Searmonachadh Searmoin Ghàilig cho deas-fhacalach, cho cheart-chainuteach agus cho ùr-labhraidh, fileanta is a dh' èisd mi riamh? Ged nach faicinn 's nach cluinninn aig a' Chlachan ach an t-Olla Mac Gillebhrà a' Searmonachadh mo chàinain ghràidh mhàithreil a' Ghàilig, b' fhiach e tighinn thar na *Linne Rosaich* a èisdeachd. Cha 'n 'eil ùine agam labhairt air Eilean Ghigha, ged thug Mr Mac Ionmhuinn sin là a shealltuinn air 's a' sgothluingich (steam yacht) aige féin. Cha mòr tha ni dol a dheanamh sgeula fada air an t-sàbaid a bhi mi an Cilleinn an àite an diadhair chliùiteich sin an t-Urr Mr Mac-a-Phearson. Ma chunnaic mi coimhthional riamh a bha beò air smior a' chruithneachd ghloin agus a bha a' gabhail an làndhiol do 'n mhill o 'n charraig chruaidh is e so e.

Air dhomh pillitinn do 'n Chlachan Di-luain agus Tighearna Chabhain a chluinntinn a' toirt facal earail do 'n t-sluagh 's an fheasgar, rùnaich mi gu'n cuirinn m' aghaidh air Glaschu Di-màirt.

Dh' òrduich Fear Bhaile-na-cille a smùideach aige féin a' bhi an uidheam aig deich uairean 's a' mhadaunn gu ar toirt suas gu ceann Loch-an Tairbeart.

Air dha so a bhi deanta, ghabh e ais bòrd, Lighearna Chabhain, a bhràthair féin, agus mise; agus ràinig sinn laimrig cheann Loch-Tairbeart, dìreach mar bha 'm Bata-Ileach a' cur a h-aghaidh air Leòdamus. Dh' fhàg mi beannachd aig an truir dhaoine inbheil so ann an seòmraichean na h-Iona, agus a cur m' aghaidh air 'Drochaid nan Gàidheal' an Glaschu, b' i smuain mo chridhe, *Cha 'n eil àite ann cosmhail ris a' Ghàidhealtachd, ni mòr tha daoine ann cosmhail ris na Gàidheil.*

—:0:—

FIOS COITCHEANN.

Tha an t- Urr. Iain Mac Aoidh, M.A., air gairm fhaotainn, agus air a shuidheachadh ann an Gleann-Liodhann am Peairt.

Tba an t- Urr. Ailein Camaron, searmonaiche òg eile, 'g a shuidheachadh ann an Gobhan làimh ri Glaschu.

Tha an t- Urr. A. Camaron, air am bheil na Gàidheil oileanach anns gach cèrnaidh eòlach, a' fagail Rentoin, agus a' dol do Bhrodick an Arainn.

BRATACH NA FIRINN.

PAIRT 9.]

September, 1874.

[LEABH. II.

DUSGAIDHEAN.

AMANNA FIONNUAIREACHD O LATHAIR AN TIGHEARN; GNÌOMH III. 19.

I.

Dùsgaidhean 's an t-Seann Tiomnadh. 'S e treud Chrìosd a bheathachadh agus peacaich iompachadh an obair a 's glòrmhoire ta fo 'n ghréin. 'S iad na meadhonan àraid tre'm bheil an deadh obair so a' toiseachadh, a' freumhachadh, a' doimhneachadh, agus a' fàs gràs agus freasdal. 'S iad na h-innealan focal agus seirbhisich an Dé Bheò. Ach 's e 'n Spiorad Naomh a mhàin a ta cur beatha anns na meadhonaibh, agus a' deanamh nan innealan éifeachdach chum crìochan glòire Dhé a choimhlionadh. 'S ESAN gu cleachdail anam-fàis nan meadhon is buaidh-teàrnaidh nan inneal. 'S iad na meadhonan a dh'aidicheas e, agus, na h-innealan a glinàthaicheas e, "lagh an Tighearna ta iomlan ag iompachadh an anama," agus na seirbhisich 'a ghairm e, a chuir e, d'an eagal e, is aig am bheil a rùn, agus d' an d' fhoillsich e a choimhcheangal. Orra so tha eud mu ghloir Dhe, is foillsichidh iad uile chomhairle.

'S e 'n rathad àbhuisteach agus riaghailteach 's am bheil rioghachd Dhé a' teachd agus a' craobh-sgaoileadh 's an anam is anns an t-saoghal, meadhonan uaigneach is follaiseach nan gràs. Ach do bhrìgh nach iad smuainte an Tighearn ar smuainte-ne, agus nach iad a shlighean-san ar slighean-ne, tha e 'na uairibh a' bristeadh a steach air suain chlànn nan daoine le gluasadaibh criothnachail ann an dòigh neo-àbhuistich, mar air Latha na Cuingeis, agus aig àm an Ath-leasachaidh. Tha e mar so ag ath-bheòthachadh eaglais féin, ag iompachadh pheacach, a' toirt crìth air luchd an Dia àicheidh, agus a' taisbeanadh dhoibh mòrachd is àrd-uachdaranachd, cliù is cumhachd, a shaor-ghràis. Tha gach dùsgadh spioradail araon ag ath-dhùsgadh na muinntir a ta marbh ann an euceartaibh agus ann am peacaibh. 'S iad so na h-amanna fionnuaireachd a tha teachd o làthair an Tighearn.

1. A réir coslais gur h-e a' cheud ghluasad a bha ann ri linn an t-Seann Tiomnaidh, ann an làithibh Sheit. "An sin thòisich daoine ri gairm air ainm an Tighearna." O so tha ri thuigsinn, gu 'n robh ni-eigin do dhùsgadh coitcheann am measg dhaoine roimh 'n Dile.

2. Tha a ris chunntas mionaideach againn air ath-bheòthachadh sònruichte ré làithean Iosua; "Rinn an sluagh seirbhis do 'n Tighearna ré uile làithean Iosua, agus uile làithean nan seanair a mhair beò an déigh Iosua, a chunnaic uile oibre mòra an Tighearna, a rinn e air son Israeil." Ré na h-ùine so bha Israel uile mar aon duine a' deanamh seirbhis do 'n Tighearna. Ach an déigh bàis Iosua agus nan seanair diadhaidh, thàinig bàs is claonadh air Israeil; "Chruinnicheadh mar an ceudna an

ginealach sin uile chum an aithriche ; agus dh' éirich ginealach eile suas 'nan déigh, do nach b' aithne an Tighearna, no na h-oibre a rinn e air son Israeil ; agus rinn clann Israeil ole ann an sealladh an Tighearna."

Tha e soilleir gu 'n robh beatha, eud is dilseachd do 'n Tighearna gu cleachdail is gu coitcheann air siubhal Israeil aig an àm so. 'S e sluagh ceannairceach agus rag-mhuincalach a bh' ann an Israel. Cha deach aon do na dh' fhàg an Eiphit le Maois a steach do Thìr a' Gheallaidh, ach Iosua is Caleb. Bhàsaich an còrr 's an fhàsach. Ach b' e an clann a rugadh is a thogadh 's an fhàsach air an d' thàinig an dùsgadh so, agus a thug fianuis air gu 'n robh beòthas is blàthas nan gràs 'n an annaibh. B' iad meadhonan an dùsgaidh : 1, oibre mòra an Tighearna, is coimhlionadh fhocail ; 2, o làithibh an oige fhuaire iad oilean an fhàsaich—crudalan is deuchairmean a theagaisg dhoibh gu 'n robh iad an crochadh air Dia ann am freasdal is ann an gràs, agus gu 'm b' e an dleasan a bhi umhal d' a thoil àrd-uachdaranail-san ; 3, chuala iad Lagh an Tighearna air a leughadh, agus thug an Spiorad Naomh aithne spioradail dhoibh 'n an cridheachaibh air firinnibh an fhocail. Oir tha e soilleir o eachdraidh is o fhéin-fhiosrachadh Israeil, nach dean fàsach, no cruadal no miforbhuile, anam iompachadh no ùrachadh dealaichte o *lagh* is o *Spiorad* an Tighearna. Oir dùsgadh air bith 's nach faighear *focal fìorghlan* is *Spiorad Glòrmhor* Iehobhach air an aideachadh, cha' n' eil "'s an iomlan deth ach obair nam fear-ceirde, a bhitheas mar neul na maidne ; agus mar an drùchd moch a shiùbhlas air falbh ; mar am moll air 'fhuadachadh le cuairt-ghaoith o 'n urlar-bhualaidh ; agus mar thoit a mach às an luidheir."

3. Tha iomradh comharraichte againn air dùsgadh sònruichte eile ann an eachdraidh nan Rìghrean. "Agus leugh Saphan Leabhar an Làgh an làthair Iosiah an rìgh. Agus an uair a chual an rìgh *leabhar an lagha* reub e 'eudach. Agus dh' aithn an rìgh do na sagairt, do na sgrìobhaichibh, agus do na seirbhisich, ag ràdh, Rachaibh fiosraichibh do 'n Tighearn air mo shou-sa, agus air son an t-sluaigh, agus air son Iudah uile, thaobh bhriathran an leabhair so a fhuaradh ; oir is mòr fearg an Tighearn a tha air lasadh nar n-aghaidh, a chionn nach d' éisd ar n-aithriche ri briathraibh an leabhair so, a dheanamh a réir gach ni a ta sgrìobhta d' ar taobh."

Bha leithid do mheas aig an rìgh dhiadhaidh so air leabhar an lagha, agus a leithid do chùram air cha b' e mhàin mu chor aimsireil, ach gu h-àraidh mu chor spioradail a shluaigh, gus an "do chuir an rìgh teachdaircan uaith, agus chruinnich d' a ionnsuidh uile sheanairean Iudah, agus Ierusalem. Agus chaidh an rìgh suas do thigh an Tighearn, agus daoine Iudah *uile*, agus *uile* luchd-àiteachaidh Ierusalem maille ris, agus na sagartan, agus na fàidhean, agus an *sluagh uile eadar bheag agus mhòr* ; agus leugh e 'n an éisdeachd *uile bhriathra leabhair a' choimh-cheangail*, a fhuaradh ann an tigh an Tighearna." Chithear o na briathraibh a leanas cho domhain is cho farsuinn 's a bha an dùsgadh anma, agus an t-ath-leasachadh cridhe agus slighe a dh' oibrich Spiorad an Tighearna gun *laoidhean* agus gun *orgain*, ach a mhàin tre leughadh "*uile bhriathran Leabhair a' Choimh-cheangail* ;" "Agus sheas an rìgh làimh ri post, agus rinn e coimh-cheangal ann fianuis an Tighearna, gu 'n

gluaiseadh iad an déigh an Tighearna, agus gu 'n gleidheadh iad 'aitheantan, agus a theisteis, agus a reachdan, le 'n uile chridhe, agus le 'n uile anam, a choimblionadh bhriathran a' choimh-cheangail so, a ta sgrìobhta s an leabhar so: *agus sheas an sluagh uile ris a' choimhcheangal.*" Chaidh aig an àm so an cuthach mallaichte às déigh iodhalan a bha ann an cridhe Israeil a sgrìos, agus an cumhachd a thilgeadh bun os ceann 's an rìoghachd, agus ghleidheadh Càisg do 'n Tighearna, a réir mar a ta e sgrìobhta ann an leabhar a' choimhcheangail, mu 'n d' thuirt an Spiorad Naomh; "Gu cinnteach cha do chumadh a leithid so do chàisg o làithibh nam breitheamh a thug breth air Israel, no ann an uile làithibh rìghrean Israeil, no rìghrean Iudah; ach ams an ochdamh bliadhna deug do rìgh Iosiah, chumadh a' chàisg so do 'n Tighearna, ann an Ierusalem."

4. Tha trì dùsgaidhean eile air an d' thug an Spiorad Naomh cùntas duinn 's an t-Seann Tiomnadh; a' cheud aon, fo rìoghachadh Asa; an dara aon, fo rìgh Hececiah; agus an treas aon, ann am Babilon, aig àm a' bhraighdeanais, an uair a phill an Tighearna am bruid air ais mar shruth 's an àirde deas. Mu 'n bheòthachadh ghràs-mhor so, tha Esra beannaichte, ag ràdh; "Agus a nis car tamuill bhig nochdadh gràs o 'n Tighearn ar Dia, a dh' fhàgail duim fuighill, agus a thabhairt tairnge dhuinn 'na ionad naomh, chum gu'n soillsichidh Dia ar suilean, agus gu 'n tugadh e dhuinn beagan *beòthachaidh* 'nar daorsa." Tha e 'na theagasg sòluimte gur h-ann am measg na h-òigridh a thòisich araon an gluasad so, agus an gluasad 's an fhàsach an uair a bhàsaich na h-aithrichean coirbte agus aingealta.

5. Dh' fheudteadh labhairt air dùsgaidhibh eile mar gheibhear anns a' chuigeamh salm thar a' cheithir fichead; agus anns an dara salm thar a' cheud, o 'n treas rann deug gus an dara rann thar an fhichead. Leughadh an leughadair an dà shalm so gu cùramach agus chi e an eaglais an sàs ris na flaitheanais ann an ùrnuigh, agus an sin a' toirt buidheachais do 'n Tighearn a sheall air an talamh agus a dh' fhiosraich e le amannaibh fionnuaireachd o a làthair.

II.

Dùsgaidhean 's an Tiomnadh Nuadh. Tha ceangal do-sgaraichte eadar an Seann Tiomnadh agns an Tiomnadh Nuadh. Tha a' cheud fhear ag ràdh gu 'm bheil Crìosd ri teachd, agus tha dara fear ag ràdh gu 'n d' thàinig e. 'S e Crìosd brìgh agus suim an dà Thiomnaidh. Dhasan thug na fàidhean uile, agus na h-abstoil uile fianuis. 'S i fianuis Iosa spiorad na fàidheadaireachd. 'S e an Seann Tiomnadh briseadh na faire; ach is e an Tiomnadh Nuadh solus a' mheadhon-là. Cha 'n 'eil ach aon Dia, aon Chrìosd, aon Spiorad, aon taisbeanadh agus an t-aon sèorsa pheacach 's an dà Thiomnadh. "A nis tha eadar-dhealachadh thiodhlaca ann, ach cha 'n 'eil ach aon Spiorad ann. Agus tha eadar-dhealachadh frithealaidh ann, gidheadh cha 'n 'eil ach aon Tighearn ann. Agus tha eadar-dhealachadh oibreachaidh ann, ach is e an t-aon Dia, a tha ag oibreachadh nan uile nithe anns na h-uile; . . . ach na nithe sin uile tha an t-aon Spiorad ceudna ag oibreachadh, a' roinn ris gach aon fa leth a reir mar is àill leis."

Tha an Seann Tiomnadh a' deanamh iomraidh air dùsgaidhibh an Tiomnaidh Nuaidh. Fàic Isa. lii. 7, liv. 1-5; Esec. xxxvi. 25; Hos.

xiv. 4; Joel. ii. 28. Tha coimhlionadh geallaidh an Tighearna ann an rathad eideachaidh a shluaigh, agus ann an rathad iompachaidh pheacach a' dol ni 's farsuinne gach ginealach. Falbh gu meadhon locha, agus tilg clach mhòr a mach innte, agus chi thu na tuinn chuartagach a' dol am meud agus a' farsuinneachadh gus fa-dheòidh an téid iad às an t-sealladh air bruachaibh an locha. Mar so bidh gcallanna an Tighearna a' dol am farsuinneachd 'nan coimhlionadh, gus am bidh e air a ràdh, "Rinneadh rioghachdan an t-saoghail so 'nan rioghachdaibh d'ar Tighearn, agus d' a Chrìosd-san, agus bithidh e, na rìgh gu saoghal nan saoghal."

Cha 'n iad creideamh ùr no diadhachd ùr a bha air am foillseachadh 's an Tìomnadh Nuadh; ach an aon diadhachd agus chreideamh a bha air an taisbeanadh 's an t-Seann Tìomnadh, ann an tomhas ni bu shoilleire agus ann an ceum ni bu choimhlionta na bha 'san t-Seann Tìomnadh.

Ann am measg a' chùl-sleamhnachaidh fhollaiseich, agus am measg nam beachdan fèidmhor a bha air siubhal Israel, bha feadhain uaigneach ann, aig an robh cumhachd na diadhachd 'nan annaibh, agus aig an robh "dùil ri sòlas Israeil, agus air an robh an Spiorad Naomh."

1. Bha iad so uile air an ùrachadh agus air an ath-phiileadh fo mhinistireileachd Eoin Baiste. An uair a thòisich Eoin air searmonachadh am fàsach Iudea, thàinig gluasad mòr agus ath-leasachadh farsuinn am measg a luchd-dùthcha. "Chaidh Ierusalem a mach d' a ionnsuidh an sin agus Iudea uile, agus luchd-àiteachaidh na dùthcha timchioll Iordain uile. Agus bhaisteadh iad leis-san ann an Iordan, ag aideachadh am peacanna." Bhaist Eoin le h-uisge chum aithreachais, ag ullachadh na slighe air a SHON-SAN a bha gu baisteadh leis an Spiorad Naomh agus le teine.

2. Crìosd. So deadh sgeul mhòr aoibhneis a bhitheas do 'n uile shluaigh. Solus a shoilleachadh nan Cinneach agus glòir do phobuill Israeil. Cha 'n 'eil iomradh againn fo theagasg Chrìosd féin air gluasadaibh 's am bith tre 'n robh lionmhoireachd sluaigh aig aon àm air an dùsgadh. Bha gun teagamh àireamh, aon an déigh aoin, air an gairm gu éifeachdach agus air an iompachadh fo mhinistireileachd ar Slànuighear Beannaichte. Chuir e innealan air an cois. Ghairm e an dà fhear dheug. "Dh'òrduich an Tighearna mar an ceudna deichnear agus trì fichead eile, agus chuir e lion dithis agus dithis roimh a ghnùis iad, do gach baile agus àite anns an robh e féin gu teachd." Chrìochnaich e gu glòrmhor agus gu buadhach an obair a thugadh dha r' a deanamh. Shaoil an saoghal gun Dia, gu 'n do thilg iad bun os ceann gach ni air an robh coslas na naomhachd, is aig an robh beatha na diadhachd, an uair a cheus iad Tighearn na glòire. Ach 's ann a dh' fhosgail so slighe chum Spiorad nan gràs agus nan athchuingean a dhòirteadh air Iudhaich agus air cinnich ann an dòigh ni bu phailte agus ni bu chomharraichtiche na riamh roimbe so.

3. *Latha na Cuingeis.* Air an là iomraiteach so lionadh na h-abstòil leis an Spiorad naomh, agus rinn gràs tèarnaidh greim air an luchd-éisdeachd, ionnas gu 'n do dh' iompaicheadh trì mìle anam le aon sear-moin. Sheas Peaar mar chlach bheò air an steidh bheò,—Crìosd, agus air an là sin féin, leag e air a' bhunait thaghta, dhearbhta so, stéidh na h-eaglais Chrìosduidh, ann an trì mìle clach bheò a chuir

air an aitreabh. Thòisich an gluasad so aig Ieursalem, cridhe na dùthcha, agus ràinig e Iudea, Samaria agus iomall na talmhainn. Bha nis dùsgaidhean ann am Baile na h-Aithne, 's an Ròimh, agus ann an Corintus; ann an Galatia, Asia, Cappadocia, agus am Bitinia. Chuir an Tighearn thall agus a bhos am measg Iudhach agus Chinneach, gach là ris an eaglais an dreann a thèarunear.

Lean an obair ghràsmhor so fathast. Oir gus an tionail am Buachail maith a threud uile leis gu tigh nan iomadh àite còmhnuidh, bithidh e ag ath-bheòthachadh cuid, agus ag iompachadh cuid eile. 'S i 'n obair mhòr so crìoch àraidh rioghachd nan gràs, le a ministreileachd shoisgeulach, le a geallannaibh, le a bagraidhibh, le a sàbaidibh, agus le a h-eaglaisibh.

III.

Dùsgaidhean an eachdraidh na h-eaglais. 'Tha eachdraidh na h-eaglais co-ionnan ri eachdraidh an anna ghràsmhoir, aig am bheil amanna fais agus seargaidh, amanna adhartais agus claonaidh, cosmhuil ri earrach agus ri samhradh, ri àm siolchur, agus ri àm fogharaidh. 1. Am an Ath-leasachaidh. Aig an àm dheuchainneach so thàinig an Spiorad Naomh a nuas a cheartachadh na h-eaglais 'na dàimhibh aimsireil agus 'na cor spioradail. Dhùisg e beagan dhaoine treuna, eudmhor aig an aon àm, 's an Fhraing, 's a' Ghearmailt, an Suiserland, agus am Breatunn. Dh' éirich Grian na Fireantachd le beatha is leigheas fo a sgiathaibh air na dutchanna marbh euslan so, a' beòthachadh agus a' leigheas mhòrain. Leagh teas na Gréine so reòiteachd fhuair a' bhais Spioradail, agus dh' ùraicheadh agus dhùisgeadh an eaglas. Thilgeadh air chùl aitheantan agus beul-aithris dhaoine, leis gach treamasgul salach eile d' an t-seorsa sin, a dhealbh macmeamnaidh dhaoine aig nach robh ach foirm na diadhachd. Dh'aiseagadh Focal an Dé Bheò gu a ùghdarras néamhaidh; mar a' teagasg gu h-àraidh gach ni a' s còir do 'n duine chreidsinn mu thimchioll Dhé, agus an deasanais a ta Dia 'g iarraidh air an duine. Thug an Spiorad gnùis d'a so, rinn aithriche an Ath-leasachaidh greim daingean air teagasg an Fhireanachaidh tre chreideamh, agus sheas iad neo-ghluasadach air prìomh-fhìrinnibh a' Bhiobuill; agus le an cas air a' chreig so, thug iad crith air rioghachd an dorchadais, chrathadh peacaich a mach aside, agus bhruthadh ceann na Pàpanachd.

O 'n bhliadhna 1623 gu 1641 bha gluasad mòr an Ulster an Eirinn. B' e so freumh na h-Eaglais Phresbuterach Eirionnach. 'S iad ministreirean a chaidh a ruagadh á Albinn, Blar, Macdhuinléibhe, agus Uelsh, a ghabh fàsadh car tacuin an Ulster, tre 'n do thòisich, agus do fhreumhaich an obair mhaith so, a ghiùlain mòr-thoradh 's a' chearna so do Eirinn gus an la 'n diugh.

'S a' bhliadhna 1625, bha beòthachadh domhain, drùithteach an sgrì fhuairinn ghliun Stiùbhartoin, fo theagasg an Urr Daibhidh Dìson. Bha araon earrach agus fogharadh mòr fo ministreileachd an duine bheannaichte so. Bhitheadh air uairibh an déigh aon searmoin, ceud anam cruinn aig a thigh gu co-labhairt ris.

'S a' bhliadhna 1630 bha dùsgadh gràsmhor eile air Di-luain nan òrduighean an eaglais Shots an Siorrachd Lanarc. B' e 'n t-inneal

sònruichte tre 'n d' oibrich an Spiorad Naomh aig an àm so an t-Urr. Iain Macdhuinléibhe. Rinn as-creideamh agus an-earbsa laidir greim air inntinn Iain chaoimh agus e 'na aonar a mach 's na h-achaidhean 's a' mhaidainn. "Am bheil mise," arsa esan, "creutair neo-airidh agus lapach, a' dol a ghabhail orm féin searmonachadh an làthair mhinistirean agus aithrichean soilleir ann an ceumaibh na diadhachd, agus féinfhiosrachail am beatha nan gràs." Ged bha e air a chur air leth gu searmonachadh air an là so, bha, e dìreach dol a theicheadh air falbh, an uair a rinn an fhìrinn so greim air 'anam, "An robh mise am fhàsach do Israel? am fhearann dorchadais?" Stad e, thosd e, agus thill e gu dol an ceann na seirbheis. Ghabh e mar bhonn-teagaisg, Esec. xxxvi. 25—"An sin crathaidh mi uisge glan oirbh, agus bithidh sibh glan: o' r n-uile shalchar, agus o' r n-uile iodhalaibh glanaidh mi sibh." Air do' n Spiorad Naomh a bhi làthair bha cuig ceud anam air am bioradh 'nan cridhe, agus air an iompachadh leis an t-searmoin so.

Aig coinneamh Ard-chléir na h-eaglais an Glaschu, 's a' bhliadhna 1638, thòisich dùsgadh a sgaoil feadh na h-Alba gu leir. Mu 'n bheòthachadh chomharraichte a ghabh àite an America Ma 'Thuath an 1734 fo éisdeachd *Phresident* Edwards agus Dhaibhidh Brainerd, cha' n' eil ùine againn labhairt. An 1742 thàinig amanna fionnuaireachd o làthair an Tighearna air iomadh sgìreachd an Albainn; gu àraid an sgìr Cham-buslang faisg air Glaschu, fo shearmonachadh Mhr Mac Culloch. An déigh dha teagasg fad bliadhna air nadur agus air do-sheachainteachd feumalachd na *nuadh-bhreith*; a so ghluais deich is ceithir fichead ceann teaghlaich gu coinneamhan ùrnuigh a chumail gach seachdainn, gu fadheòidh an robh air aon là leth-cheud pearsa fo chùram spioradail, an éigin anma, a' feitheamh air a' mhinistear. Aig an àm so bha leithid do acras is do thart na còrach air creutairibh gus am b' éigin do Mhr Mac Culloch earail làitheil a thoirt doibh; oir mu 'n d' thàinig Mr Uitefield cliùiteach an rathad, bha trì chend anam air an dùsgadh 's an àite so. Shearmonaich an duine urramach so Whitefield air la a' chomunnachaidh. Bha ceithir thar fhichead do mhinistirean a làthair. Chomunnaich mu 'n cuairt air trì mìle; agus bha faisg air dà fhichead mìle sluaigh ag éisdeachd. Chuireadh ris an eaglais ceithir cheud. Air a' cheart bhliadhna so bha gluasadan iongantach an Cillsith, am Baldernoc, an Campsie, an Calder, and Circintilloch, an Cumbernauld, agus mar sin sìos. 'S a' bhliadhna 1794 bha mìltean air an atharrachadh o dhorchadas gu solus ann an Uales an Sasunn. Bha mar an ceudna 's a' bhliadhna 1812 àireamh mhòr air an toirt gu eòlas na firinn 's an Eilean Arranach fo shearmonachadh comasach an diadhair mhòir urramaich sin, Mr Mac Bride. Aig a' cheart àm so bha dùsgadh mòr 's an Eilean Sgiathanach fo Dhomhnall Munro a bha 'n a inneal cumhachdach ann an lùimh an Spioraid, agus fo 'n Urr. Ruairidh Mac Leòid a bha 'na sholus-ùil 's an Eilean ré iomadh bliadhna. An sgìr Uig an Eilean Leòdhais 's a' bhliadhna 1824 bheòthaicheadh mòran a bha marbh ann an euceartaibh agus ann am peacannaibh, fo mhinistireileachd shoisgeulaich an athar dhiadhaidh nach maireann an t-Urr Mr Mac Leòid a chaochail o cheann beagain ùine an Rògart. Thòisich an dùsgadh so air e féin a dheanamh aithnichte an

toiseach, ann an àireamh an luchd-comunnachaidh a dhol ni bu lugha. Thionail aig an àm so gus na h-òrduighibh faisge air deich mìle pearsa às gach cèrnaidh do 'n Eilean, a dh' éisdeachd an Fhocail, agus a dh' fhaicinn frithealadh nam Bòrd dhe 'n nach compàrtaicheadh iad. Chaidh mòran a dhùsgadh á bàs spioradail. Dhòirteadh spiorad ùrnuigh agus athchuinge o 'n àirde air an Eilean, nach do dhealaich ris an t-sluagh gus an là 'n diugh; agus a tha giùlan fathast torraidhean an aithreachais agus na fìor dhiadhachd. Thogainn tuilleach 's a' chòir do àite 's a' *Bhrataich*, na 'n labhairinn air a' ghluasad dhruithreach is thomadach a bha ann an Eileinibh agus air Tìr-mòr na Gàidhealtachd o cheann ceithir na cuig deug do bhliadhnaibh. Is leòir a ràdh gu 'n d' fhág e thall agus a bhos iomadh fianuis dhileas 'na dhéigh.

IV.

Dùsyaidhsan an la' 'n diugh. Cha ghabh mi orm féin a ràdh maille ris an Oilfhear an t-Olla U. G. Blaikie, an Dun-éidin, gu 'n d' thug gluasad na leth-bhliadhna so chaidh, bàrr ann am farsuinneachd, ann an cumhachd, agus ann am buaidh, air gach dùsgadh air am bheil cùntas againn ann an eachdraidh na h-Alba. Theagamh gu 'm bheil so fìor; ach b' fhèarr leam fhaicinn na chluinntum; oir ma chaidh pòr fallan, neo-thruaillidh a shìol-chur an annaibh mhòrain, cha 'n fhàs e àbhuich annta uile a dh' aona bheum. Bithidh an toiseach am fochann; a ris an dias, agus fadheòidh an làn arbhair 's an déis, Tha ceithir seòrsachan fochainn ann, ach cha tig gu àbhuicheachd ach aon diubh. 1. *Fochann taobh an rathaid.* Sgrìobainidh agus ithidh an eunlaith air falbh e. 2. *Fochann an ionaid chreagaich.* Gun treabhadh, gun talamh. Cha 'n 'eil freumh aige ann féin. Fanaidh e ré tamuill; ach dòithidh a' ghrian e, agus tur sheargaidh e. 3. *Fochann an talaimh dhroighinnich.* Muchar is tachdar gu bàs e. 4. *Fochann an fhearainn mhaith.* 'S esan a mhàin a thig gu h-inbhe—a ghiùlaineas toradh. Cha tig an truir eile gu h-inbhe, na gu toradh.

Tha e 'na aobhar eagail gu 'm bheil am fochann ròideach, am fochann creagach, agus am fochann droighinneach air an gabhail 's a' ghluasad so le daoineibh gearr-sheallach, neo-sgrùdachail, agus air am meas combha ri fochann ùrail, fallan, seasmbach an fhearainn mhaith. Gach siolain nach do chuir an Spiorad Naomh, cha tig gu bràth chum foirfeachd; oir cnàmhaidh e air aon dòigh no dòigh eile. Air an toradh aithnichear tre ùine, gach fear is té, aig am bheil freumh a' ghnòthuich annta. Far am bheil fireanachadh mar ghnòmh Dhé o 'n leth am muigh, bithidh naomhachadh, obair an Spioraid 's an leth a stigh. Nochdaidh an obair ghloirmhor so i féin, araon ann an cridhe, agus ann an slighe gach neach a dhùisg Dia. Sgrìobh *Dr Baikie* litir mhòr fhada, 's an àireamh mu dheireadh do 'n *Evangelical Review*, a' toirt cliù air leth air a' ghluasad a bha fo *Mhody* agus fo *Shankey*, fad na sé mìosan so chaidh.

Cha 'n aithne domh gur son, no gu de 'm bonn air am bheil an t-olla fòghluimte a' cur an dùsgaidh so air thoiseach air gach dùsgadh a bha riamh am measg nan Gàidheal 's a' Gàidhealtachd. Oir tha e 'g ràdh mar so,—“Tha e cosmhuil gu 'n robh cuid do na dùsgaidhean a bha 's a'

Ghàidhealtachd, aon chuid aig toiseach, no ré cùrsa na linne so, *anabharrach iongantach*, araon am meud agus an doimhne; *ach air do na dùsgaidhean sin a bhi ann an àitibh cho fada mach às an rathad, agus am measg sluaigh cho neònach ris na Gàidheil, cha robh mòran buaidh aca air muinntir eile.*" Am bheil so fìor gu h-eachdraidheil?

Nach iomadh ministèir, seanair, agus maighstir-sgoil,—toraidhean nan gluasadan spioradail a bha 's a' Gaidhealtachd a tha an dràst a' searmonachadh, a' riaghladh, agus a' teagasg; cha 'n e mhàin am measg nan Gàidheal aig an tigh, ach mar an ceudna, am measg nan Gall, o 'n tigh? An e nach 'eil buaidh mhaith aig na h-iompachain Ghàidhleach air na neo-iompachain Ghallda, am measg am bheil iad a chòmhnuidh? Theagamh gu 'n robh na dùsgaidhean 's a' Ghàidhealtachd *anabharrach iongantach, an àitibh iomallach, agus an sluagh neònach*, a thaobh 's gu 'n robh mo cho-luchd-dùtcha gràdhach, gun aona chuid LAOIDHEAN, no ORGAIN aca!!! Cha chomharra maith air bith air an ùr dhùsgadh Ghallda so, nach 'eil e cosmhuil ri beòthaicheadhain soisgeulach, agus ri "obair làimhe an Tighearna 's na làithibh o chian" anns a' Ghaidhealtachd. Tha iomadh firean aosmhor liath; ach sultmhor le deadh bhlàth na thoradh air obair an Spioraid Naoimh am measg nan Gàidheal bho chd; ach tha dùsgadh nan soisgeulach Americanach, fathast ri a thoradh a shealltuinn. Cha chòir na h-eòin a chùinntas gus an tig iad às na h-ibhith.

Tha air a ràdh mar an ceudna, gur h-e th' anns an obair a chaidh a dheanamh tre *Mhoady* agus tre *Shankey*, "obair àbhuisteach, ach cumhachd neo-àbhuisteach." A nis ma chaidh eaglais Chrìosd ath-bhèthachadh, 's e 'n Spiorad Naomh a mhàin, ùghdar na h-oibre, agus an 'Ti a thug là do chumhachd na diadhachd air an anam. Buinidh an obair agus an cumhachd DHASAN, a ta toirt aseirigh bheò air na mairbh, agus a ta ag oibreachadh 's an dòigh àbhuistich. Tha e air a chur an cèill duinn a ris, ged bha araon lòchrain is ola aig na ministiribh Albanach, nach b' urrainn doibh an lasadh, gus an d' thàinig na h-eilthirich ealanta thar a' CHUAIN SIAIR a chur teine ris a' bhuaic! Bha iad cho aineolach, gun sibht, gun seòltachd, gus nach robh fios aca, co-dhiù a ghabhadh an t-siobhag teine no nach gabhadh. Ach an uair a bu tinne an gad, is ann a b' fhaisge e air bristeadh, thàinig *Moody* agus *Sankey* luchd-lasaidh nan lòchran agus theagaisg iad dhuinn an dòigh 's an lasadhamaid a' choinneal!! Theagaisg *Moody* agus *Sankey* dà leasan eile, do na ministiribh againne,—'s e sin an dòigh 's an còir ùrnuigh a dheanamh, agus an rathad air an gabh an Soisgeul seinn. Nach sinne a bha dùr, dall, doilleir, gus an d' thug na daoine fosgailte, fradharach soilleir so cuairt 'nar measg! Och mo thruaighe sinne! shaoil sin gu 'n robh òighean glìce 'nar measg gus a so—dream d' am b' aithne ùrnuigh—muinntir a shaoil gu 'n robh iad a' seinn an t-soisgeil 's na Sailm. Fhuair clann nan daoine iomadh innleachd a mach,—aon diubh cridheachan maide agus laoidhean néo-thimchioll-gheairte a bhi 'g an tairgsinn do 'n Dia Naomh, an àite cridhe briste agus brùite, le laoi gh nam bilean, nithe a 's iad ìobairtean spioradail ris nach cuir an Tighearna cùl. "Mar naoidheana air an ùr-bhreith, iarraibh bainne fìor-ghlan an Fhocail, chum agus gu 'm fàs sibh leis." So lòn a'

chridhe a bhrìst Dia. “Naomhaich iad trìd na Fìrinn, ’s e t-Fhocal-sa an fhìrinn.” So dòigh Spiorad na fìrinn. Bithibh air bhur faicill o dhòighibh dhaoine.

Tha na h-easbhuidhean a leanas air creud fhasanta an là ’n diugh. Cha’n ’eil guth air; 1, ana-comasan a’ pheacaich; 2, tarruing bheò an Athar; 3, sònruichteachd bàs Chrìosd; 4, dearbhadh peacaidh; agus obair an Spioraid ann a bhì a’ co-chur na Saorsa a Choisinn Crìosd ris an anam. “’S ann le gràs a ta sibh air bhur tèarnadh tre chreideamh; agus sin cha ’n ann uaibh fèin; oir is e tìodhlac Dhé e.” “Tha againne saorsa tre fhuil-san, maitheanas nam peacadh, a réir saibhreis a ghràis.” ’S coma dhuinn cìod iad na gluasadan a thàinig oirnn mur d’ ràinig tèarnadh tre chreideamh oirnn, agus saorsa trìd na fola. Cha’n ’eil sinn idir an aghaidh dhleasdannas; oir tha innleachd na slàinte air a’ dealbh cho eugsamhuil glic, agus gu’n saoil neach gu’m bheil gach nì aige fèin r’ a dheanamh, an uair a chì e air an làimh eile gu’n d’ rinn Crìosd na h-uile nìthe air a shon. Gabhaibh ri taobh nan dleasannas, cho maith agus ri taobh nan ana-comasan. Bha mi o cheann leth-bhlìadhna aig iomadh coinneamh, ach cha chluinninn an còmhnuidh ach aon taobh do’n chéisd, *creid, creid, creid*.

1. Dh’ éisd mi fear. B’ e brìgh a sgeòil,—creid. Thuirt mi rium fèin,—“S o pìobaire an aona phuirt.”

2. Chuala mi fear eile. ’S i ’n aon teud air an robh e a ghnath a’ bualadh,—creid. Cha robh ach aon sreang ann bogha an fhir so cuideachd.

3. Chaidh mi gus an treas fear. Dh’ éisd mi ris le ro-aire. Cha robh do cheòl cànrain cadail aige-san, mar an ceudna, ach,—creid. “Is usa a ràdh, na dheanamh,” arsa mise. Thuirt e ri mòran, “an robh iad a’ creidsinn” (cha’n fhios domh gu dé) thuirt iad-san, “gu’n robh.” “Téaruinte gu leòir.” arsa esan. Bha so uile ’na dhiomhaireachd dhomh-sa.

4. Ràinig mi an ceathramh fear, an dùil gu’m faighinn riarachadh uaithe-san. Cha robh aig an fhear so ach an aon dranndan, a’ donnalaich aig àirde a chlaiginn. Cha leigeadh esan às mi, gus an creidinn. Chuireadh e mi ann an oiseann, agus bheireadh e orm creidsinn, ma’n fàgann làrach nam bonn. Ach mo thruaighe; cha chuireadh e dealachadh eadar creideamh cinn agus creideamh cridhe; eadar gnìomh reusonta duine ’nà neart fèin, agus obair an Spioraid Naomh anns ’a chridhe; eadar creideamh eadraidh agus an gràs tèarnaidh sin ann an Iosa Crìosd, tre’m bheil peacach a’ gabhail **RIS-SAN**, agus a socrachadh **AIR-SAN** ’na aonar air son slàinte, mar a tha e air a thairgse gu saor anns an t-soisgeul. Tha e air a chur às leith nan Gàidheal gu’m bheil iad cli ann a bhì a’ deanamh na h-uibhir do “Obair an lagh”—cha ’n ’eil so idir fìor: ’s fèarr leam-sa, fèin-fhiosrachadh a’ Ghàidheil, na beachd a’ Ghoill air a’ chùis so. Oir a deir Crìosd; “An uair a thig Spiorad na Fìrinn, bheir e dearbh-shoilleireachd do’n anam mu pheacadh, mu fhìreantachd, agus mu bhreitheanas.” Co-shìnte ris a so, tha eachdraidh anma pobuill an Tighearna. Cluinn Pòl; “Ach air do’n pheacadh faith a ghlacadh tre ’n àitlne, dh’ oibrich e annam gach uile ghné an-tograidh; oir as eugmhais an lagha bha ’m peacadh marbh. Oir bha mise beò as eugm-

hais an lagha uair-eigin : ach air teachd do 'n àithne, dh' ath-bheòthaich am peacadh, agus fhuar mise bás." So dòigh Dhia, agus ri modh-sàbhalaidd Dhia, bithidh an t-anam a dhùisgeas, agus a dh' iompaicheas a Spiorad agus 'Fhocal air a dhruideadh a steach, luath na mall, mar a chi a ghliocas eugsamhuil-san iomchaidh. Na tilg clach air a' Ghàidheal gus an dearbh thu, an toiseach o 'n fhirinn, gu 'm bheil e ch' air a' phuinc so. Bitheadh stàtuin an Tighearna 'nan ceòl duibh an tigh ar cuairt ; na cuiribh riutha, ni mò a bheir sibh uatha ; oir leòtha trid faicill fo stiùradh an Spioraid gu tobar fala Chrìosd, glanar bhuir cridhe agus bhuir slighe. Is coma leam an diadhachd nach bi riarichte leis na dh' fhoillsich agus leis na dh' ullaich Dia 'na Fhocal. Tha sinn an dràst an cunnart, leum thar nan crìochan so, mar a rinn eaglais na Ròimh. Cha 'n eil diadhachd na h-eaglais so riarichte le Focal Dhé. 'S fèarr leatha gu mòr a bhi a' labhairt air an Naomh Cupertin crochta eadar néamh agus talamh, air neo, air an Naomh Frangan a' searmonachadh do na h-iasgaibh, na air crann-ceusaidh Chrìosd, agus air searmonachadh Phoil. Gluaisibh cha 'n ann a réir seallaidh, ach a réir creideimh, agus tàirngibh uisge le h-aoibhneas á TOBRAICHIBH NA SLAINTE.

GLASCHU.

IAIN. S. MACNEILL.

———.o.———

BABHD O 'N BHOGHA.

A DHEASAICHE Ghaolaich,—Am bi sibh cho mhath agus an t-ìomradh beag so a chur ann an cearb do 'n *Bhrataich* ? 'Thug mi air a' mhiosa so roid á Glaschu gus a' Bhogha, a dh' fhaicinn mo chàirdean. Cha mhòr nach d' thug mi thairis ma 'n d' fhuair mi dachaidh ; oir bha brù is bòrd na *Toitich* cho loma làn 's nach faighinn aona chuid suidheachan na sorchan, ach a mhàin leud nam bonn gu seasamh air. Is lionmhor ros is rudha, caolas crom, is camas a ghlaic agus a dh' fhàg an *Toiteach* 'na déigh. Bha brod mhadainn againn a' leigeadh beannachd le *Cluaidh*. Bha mo chluas an àird, agus mo shùil a' gabhail iolla ri brogaich roiligeach, agus ri clann nighean ruideiseach ; ach cha b' fhada gus an robh rùchd an cridhe a' co-fhreagairt do ràn na mara. 'S a' chluiche bh' ann ràinig mi cala. An uair a fhuair mise mo throidh air tìr cha robh fada, eadar carbad is cas, gus an do nochd mise mi féin air làr an tighe an cois a Bhogha. Bha aoibh is sùrd romhan. Bhrosanaich Trionag an teine, sgeudaich Eilidh an cruisgean, 's cha robh làmhnan grinne Bharabal fada cur seirm air a' bhiadh. Shuidh sinn cruinn aig bòrd na féile, fear an tighe aig ceann a' bhuird agus a bhean aig a chasan. Bu ròramach an làmhnan gu roinn, agus b' fhialaidh an cridhe gu cuircadh. Aig an àm iomchuidh ghabhadh gu rianail stòlda na leabhraichean, agus chaidh sinn a chadal. B' e màireach là na sàbaid, agus ged nach aobh dà mhinisteir a' Bhogha aig an tigh rùnaich sinn dol do 'n eaglais.

Air madainn chiùin na sàbaid air do 'n bhiadh agus do 'n aoradh a bhi seachad, chuir mi féin orm, agus chaidh mi leis an teaghlach do thigh an an Tighearna. Ged dh' fhalbh am ministeir gun duine fhagail 'na àite, bha na h-éildearan a làthair gu dol air ceann na coinne. Shuidh ceathrar dhiubh le 'n cinn crom, gu dubhach, faisg air a' chùbaid' air an dìon o 'n bheagan sluagh a bha làthair le barran fiodha.

1. Thug a' cheud fhear uair an uaireadair a' fosgladh na coinne le salm agus le ùrnuigh. Bha so sàraichte do 'n fheòil. Ach dh' éisd mi le druidhteachd dhùrachdaich gus an d' thàinig,—

2. An dara fear, an t-òraidiche air adhart. Dh' iarr esan air na bha làthair do *iompachain* (ag ràdh aig an àm cheudna nach robh gnothuch aige ri càch,—na *neo-iompachain*) iad a dheanamh ùrnuigh thosdach fad mionaid a chuideachadh leis-san mu 'n tòisicheadh e. B' e 'n cuspair sòluimte air an do labhair e “Caithir a' Bhreitheanais,” fo na trì cinn so (1) Chaithir suidhichte 's na neòil, (2) am meudachd, agus (3) a gilead !! C' àite an robh cliù an Tì a shuidh oirre ?

3. Cha do sheall mi dé 'n ùine thug an dara fear so a' labhairt. Nach ann a' bualadh an adhair a bha e ré na h-ùine ? Ghairmeadh air an treas fear a dhol an ceann facal ùrnuigh, agus gu dearbh féin bu lionmhor facal agus ath-iarrtus troimh deachaidh e. Dh' iarradh air a' cheathramh fear éirigh, ach dhiùlt e. Cho-dhunadh an t-seirbhis le LAOIDH !!! 'S mòr an t-atharrachadh so air modh-aoraidh Tighe Dhé. Dhùisg e na ceistean a leanas ann am anam ;—

1. Am bheil e ceaduichte do mhinistirean suidhichte, anman neo-bhàsmhor fhàgail an làmhnan dhaoine mar so ?

2. Cò thug ùghdarras dhoibh-san na h-atharrachaidhean so a dheanamh 'san dòigh aoraidh Phresbiterianach ?

3. Am bheil *Laoidhean*, agus *ùrnuighean tosdach* sgrìobturail ann an seirbheas fhollaiseach an Tighearna ?

Tha fios agam gu'n urrainn *Deasaiche Calbhineach na Brataich* na ceistean so fhuasgladh air stéidh na Firinn.

Is mise

Bhur Seirbhiseach Gràdhach

A. N.

— :o: —

BAS AN OLLA PADRUIG FAIRBAIRN.

CHA 'n 'eil neach a chuir eòlas air an Olla Fairbairn gu pearsanta, na troimh na sgrìobhaidhean a rinn e, nach bi duilich gu 'n d' thàinig a' càrloch air. Bha e 'na chorp shlàinte gus an do bhuail am bàs e aig a' mhionaid na dheireadh. Chaidh e chadal air oidhche Di-daoirn an seathamh là do Ogust gun acain gun ghearan. Chaidh Mrs Fairbairn a steach do 'n t-seòmar-chadail a los tamh a ghabhail i fein, ach gu dé a bha ach a companach gràidh 'na shuain ann an cadal a' bhàis. Is fhusa a bhreithneachadh na innseadh am buille goirt a thug so d' a mhnaoi. Fhuair esan slighe réidh troimh 'n bhàs; cha 'n 'eil e marbh ach 'na chadal.

Rugadh an t-olla fòghluimte, ionmhuin, PàdruiG Fairbairn an Iannair, 's a' bhliadhna, 1805, ann an Siorrachd Eheric far an robh athair 'na thuathnach. Dh' fhòghluim e dreuchd na ministreileachd an Oil-thigh Dhun-éidin, agus shuidhicheadh e air tùs 'na mhinistear an Ronaldshai ann an Arcaibh. Dh' atharraicheadh às a sin e gu aon do eaglaisean Ghlaschu ann an 1837, agus a rìs gu Salton an Siorrachd Hadington. Bha e 'san àite so an uair a sgar Eaglais na h-Alba na dà bhuidhean 's a' bhliadhna 1843, agus thilg e a chrannchur a steach leis an Eaglais Shaoir.

'San ionad so shaothraich e gu pailt, gus an do chaochail an t-Olla Mac-lagan a bha 'na Oilfhear an Oilthigh Abereadhain. Chuireadh Fairbairn an sin 'na àite-san an dreuch na h-oilfhearachd. 'San dreuchd so thug e leithid do riarachadh do na h-oileanaich agus do 'n Eaglais gu h-iomlan, gus an uair a dh' fhosgladh Oil-thigh Ghlashu an 1856 an do rinneadh e 'na Cheann-suidhe an Oil-thighe. An dreuchd so lion e le mòr chliù gus an àm so. An 1864 b' e 'n t-Olla Fairbairn Ceann-suidhe an Ard-sheanaidh.

'Sann mar fhear-sgrìobhaidh, mineachaidh, agus deasachaidh leabhraichean diadhachd a tha agus a bhitheas an t-Olla Fairbairn ainmeil. Cha 'n 'eil a bheag beò a leugh oibrichean nan Gearmailteach cho mion, farsuinn ris; cha mhòr dhaoine aig an robh eòlas cho farsuinn ris anns gach raon do sgoilearachd. Dh' andeoin so uile bha e iriosal, faisge 'na ghiùlan. Bha e 'na Oilfhear ro-thèaruinte, fìor fhallan, agus na shearmonaiche soilleir soisgeulach.

Bha e 'na dhuine ro-eireachdail dìreach 'na phearsa; maiseach, fallan 'na shnuadh, cha 'n aithne dhomh cò lionas 'àite.

—:—

AITHNE CHRISOD.

“Agus thubhairt e riu, Imichibh air feadh an t-saoghail uile, agus searmonachaibh an soisgeul do gach dùil.” Marc, xvi. 15.

Bha mi o cheann ghoirid a' leughadh cùnnais air craobh-sgaoladh, agus air soirbheachadh an t-soisgeil an tìribh céin. Agus gu dearbh féin tha e 'na aobhar taingealais duinn an t-adhartas à rinn sinn o cheann beagain ùine ann a bhi a' cuimhneachadh air àithne Chrìosd, agus ann a bhi a' toirt géill di. Tha 'n ceum toisich aig Albainn 's an obair mhaith so, mar an iomadh deadh aobhar eile. Ged tha so uile fìor, cha 'n 'eil àite uail againn fathast mar eaglais Chrìosduidh. Oir cha 'n 'eil mi ag ràdh nach bi mòr iongantais air an leughadair an uair a chluinneas e, gu 'n do dhiùlt sinn o cheann ochd deug agus trì fichead bliadhna mar Ard-sheanadh cluas a thoirt do 'n àithne chudthromaich so a dh' fhàg Ceann glòrmhor na h-eaglais againn mar bhuill fa leth, luchd-dreuchd agus luchd-leanmhain.

'S a' bhliadhna 1796, thàinig trì iarrtuais air beulaobh na h-Ard-Chùirt 'na suidhe an Dun-éidin, bha dhà dhiubh o Sheanaidhean Fife agus Mhoraidh, agus an treas aon o dhuine d' am b, ainm Uilleam Mac Bheathain; b' e suim nan trì iarrtus so, gu 'n sealladh an t-Ard-Sheanadh ri cor nan tìrean céin a bha dh' easbhuidh an t-soisgeil. Mar cheann air a' bhuidhean a bha 'n aghaidh aona chuid stail a thoirt air na h-iarrtuais so, no labhairt idir orra, dh' éirich an t-Urr. Deòrsa Hamilton á Glads-muir, agus labhair e air a' mhodh so.

“S e,” deir esan, “gnìomh anabharrach eu-céillidh eòlas an t-soisgeil a chraobh-sgaoladh am measg nan cinneach, finneadal, borb; 's e so cùrsa nàduir a thilgeadh bun os cionn. Feumar daoine ath-leasachadh o 'n leth a muigh ma 'n cuirear an soisgeul a' n ionnsuidh. 'S còir fòghluim feallsanachd a chur thuca an toiseach. 'S ann tha neach 's am bith a chuireadh an soisgeul gu tìr chéin a' toillinn peanaidh lagha.”

Ris a' ghluasad so aig Mr Hamilton, chuir Dr Carlyle, Inbheresc,

aonta! Thilgeadh aobhar mòr nan cinneach air cùl. Dhiùlt Ard-Sheanadh 1796 éisdeachd a thoirt do àithne Chrìosd. Agus mar chomharra air ar meas mar eaglais aig an àm so air feadhain do ghné agus do chreud Mhr Hamilton rinneadh e 'na *Dhocror Divinity* goirid as a dhéigh so. Ged a 's beag an ùine o so, 's mòr a chliù a choisinn eaglais na h-Alba ann an craobh-sgaoladh an t-soisgeil.

Cha 'n 'eil sinn ach an toiseach na h-obair ghlòrmhor so. Tha 's an Asia, 400,000,000, Bùdach; 120,000,000, Bràhmach; 60,000,000, Mahomedach; tha ann an Africa, 100,000,000, sluaigh, agus is cianail an smuain i gu 'm bheil na ceithir buidheanan so 'nan luchd-iodhal aoraidh. An uair a chuireas sin ri sò Pàpanachas agus creudan grod eile na h-Eòrpa agus America, bu chòir do àithne Chrìosd greim a dheanamh air ar cridhe, àite fhaotainn 'n ar n-ùrnaigh, agus cuideachadh fhaighinn o'r sporain.

—:o:—

GUTH A MADRAS.

“Agus chunnacas sealladh le Pòl 's an oidheche: Sheas duine àraidh o Mhacedonia, agus ghuidh e air, ag ràdh, Thig thairis gu Macedonia, agus cuidich leinne.” Gnìomh. xvi. 9.

Thàinig an guth so gu Pòl, a' guidhe air, e thighinn a nall às an Asia do 'n Roinn-eòrpa a shearmonachadh an t-soisgeil ann. Cha robh e casumhal do 'n ghairm nèamhaidh. Thàinig e nall. Agus a' cheud searmoin a rinn e air fearann Eòrpach, thug an Tighearna gnùis di, agus dh' fhosgail e cridhe Lìdia. Is iomadh cridhe o 'n là sin a dh' fhosgail an Tighearna 's an Roinn-eòrpa. 'S iomadh comain fo 'n bheil luchd nan cridheachan fosgailte so do 'n Asia. Ri cuid do 'n mhuinntir so tha duine àraidh o Mhadras, an Asia, ag ràdh, *Thigibh thairis gu Madras agus cuidichibh leinne.* 'S e ainm an duine Ruthnum, agus is e an guth leis am bheil e a' guidhe oirnn dol thairis gu Madras a chuideachadh leòtha, an sgeul aithghearr a leanas.

An Earrach na bliadhna 1859, thug na *missionaries* an aire gu 'n robh toil aig duine òg d' am b' ainm Ruthnum a bhi air a ghabhail a steach do 'n *Tigh Mission*, an dùil gu 'm baisteadh iad e. Bha a mhuinntir 'na aghaidh an ceum so a thoirt. Air do 'n chùis a bhi mar so, agus air do 'n òganach Innseanach féin, a bhi fo cheithir bliadhna deug, a réir breith Sir Christopher Raulinson cha b' urrainn na *missionaries* a ghabhail a steach. Air da phàrantan so fhaicsinn, ghabh iad fàth, agus ghlac iad Ruthnum bochd, agus thug iad leò e gu taobh deas India ceudan mìle á Madras. Ach cha b' fhada an déigh so, gus an do nochd Ruthnum e féin a rithist aig an 'Tigh Mission bog fliuch le sàile, agus dh' aslaich e orra gabhail ris. Air dhoibh dh' fheòraich deth c' arson a bha e cho fliuch, agus gu dé mar a fhuair teicheadh o a chàirdean iodhal-aorach, dh' innis e doibh. An uair a thà e às agus a dhìochuimhnich e tigh athar agus a mhàthar, a' teicheadh o bhaile na léir-sgrìos, lean iad e. Ach an trà ruigeadh an Inghd-tòrachd aona bhaile bhiodh Ruthnum am baile eile. Air dha Pondicherri a ruigheachd reic e a chluas fhàinneachan òir, chum an t-slighe a chosnadh dha gu Madras, a bha fathast ceud mìle uaithe. Bha 'n ceud mìle so do mhuir eadar e agus ceann a thuruis. Thug e gach peighinn a bh' aige do dhuine a bheireadh an t-aiseag dha. Rinn

iad inneal-aisig do thri mìrean do fhiodh garbh air an ceangal r' a chéile. Thug e leth-cheud uair an uaireadair, gun chadal, gun deòch, air an t-slaod-fhiodh so mu 'n do ràinig e Madras, ceud mìle mara uaithe. Cha ruig mi mi leas a ràdh gu 'n do ghabh na *missionaries* ris le subhachas, agus gu 'n do bhaist iad e le gàirdeachas.

Tha Ruthnum an ainm dà cheud muillion Innseanach iodhal-aodhrach, ag ràdh riut, *Thig thairis gu Mudras agus cuidich leinne.*

—:o:—

AN FHIONAIN.

1. 'S e 'cheud iomradh a th' againn air an fhionain, fion-ghàrdh Noah. 'S i aon do chraobhan-meas nàisneach Asia. Tha i 'fàs gu nàdurach aig caladh a' chuain Chaspain. Bha agus tha Tìr a' Gheallaidh ainneil air son fion-liosan agus dearcen-fiona. Bha eadhon aig toiseach eachdraidh fionain gu làidir, lionmhor, cinneasach am Palestin, gus an d' thuirt Iacob mu Iudah a mhac; "a' ceangal a shearraich ris an fhionain agus loth 'asail ris an fhionain thaghta: nìgh e 'eudach am fion, agus a thrusgan am fuil nam fion-dhearc." Ged nach mòr a' s fhiach an diugh fionain na h-Eiphit, bhi i o shean ro-chliùiteach air son a gàraidh-fhiona. Oir is e 'n ath-chùinntas a th' againn air an fhionain am brúadar an àrd-bhuidealair an uair a bha Ioseph 'na phrìosanach 's an Eiphit. Tha ris Dia a' coimeas 'eaglais ri fionain a thug e mach às an Eiphit, agus a shuidhich e am Palestin. Ach an diugh cha mbòr thìrean 's nach faighear an fhionain a' cinntinn aon chuid gu nàdurach no gu h-innleachdach. Tha crìos do fhion-liosan a' toiseachadh an iar aig fighdean Phortugail agus a' crìochnachadh an ear aig cirthir India. Gheibhear a nis luchd-deasachaidh nam fionainean le an gàraidh-fhiona an Africa, an America, agus an Australia. Chunnaic mi féin fionain mhaiseach, thorach le an dearcen mora, cnapach, agus le am багаidean lionmhor troma a' fas gu frasach tiugh an tighean-teas ann an Eileanan agus air Tìrmor na Gàidhealtachd.

Ged nach faicear aig an àm so croinn-fhiona le 'm багаidean tomadach a' fas ann an gleann Escoil, na am measg dhaingichean Engedi, na air aonaichean bòidheach Lebanoin; gidheadh tha fathast fionain Hebroin an dùthaich nam fionlios,—Tìr Chanaain,—a' toirt bàrr air gach fionan.

2. *Gàrdaireachd nam fion-ghàrdh.* Am Palestin tha 'n fhionain mar a' s trice suidhichte air malaidhean barrabhallach nan uchdaichean grianach, am measg nam fuaran agus nan alltan sriùlach. Tha na seana gheugan a' luidhe air an làr, agus na feadhain òga, thorach air an togail suas air na barrabhallan, agus air bàbhainnean deanta do sheana chraobhan. Nam bu réidhlean còmhnaidh làr an fhion-lois thogtadh balla garbh do chlachan agus chrochtadh ris na cranna-fiona, air taobh na gréine deth; air an luidhe so dh' abuaicheadh na dearcen 'n am багаidean tiugha. Bha croinn-fhiona 'na nairibh air an cur ann an cùirtibh nan tighean, a' taiceachadh air callaidibh fiodha, agus an aimsir theath na bliadhna bha so 'na dhùcan o 'n teas. "Agus ghabh Iudah agus Israel còmhnuidh gu tèaruinte, gach fear fo a chrann-fiona, agus fo a chrann-fige féin, o Dhan eadhon gu Beer-seba, ré uile làithean Sholaimh."—1. Rìgh, iv. 25; Faic Micah, iv. 4; agus Eoin, i. 48.

'S an Eadailt tha luchd-saothrachaidh na fionain 'g a togail suas, agus

'g a cuartagachadh timchioll air stuic nan seana chraobhan. 'S an Fhraing agus 's a' Ghearmailt tha na cranna-fiona laga air an cumail 'nan seasamh mar tha 'pheasair le slataibh caola. Ann an tighean teas an àite so tha na fionain air an ceangal ris a' bhalla, mar tha 'n t-eidheann ri taobh nan tighean.

Tha 'n fhìonain cho lag, meat air an aon làimh, agus cho tarbhach, feumail air an làimh eile, gus an éigin do 'n ghàradair ghrùndail ballachadionaidh a thogail timchioll uirre, a chumail a freumhan agus a geugan, a blàth agus a meas o 'n spùinneadair, o 'n torc, agus o 'n t-sionnach. Cha 'n e mhàin sin, ach tha 'm fear-deasachaidh sgileil a' barradh agus a' glanadh meòir agus meanglain na fionain gach bliadhna, chum gu 'n giùlain i tuilleadh toraidh. Tha na gengan torach air am barradh agus air an glanadh, chum gu 'n toir iad uapa toradh ni 's pailte agus ni 's fèarr; ach tha na meòir chaola neo-thorach a mhàin air am barradh, dh' fheuch an giùlain iad toradh. Tha 'n gàradair a' toiseachadh air na geugan neo-thorach a bharradh an toiseach *Mharch*, an uair a tha na cruthachaich a' teannadh ri cruinneachadh. A' gheug a chaidh a bharradh am *March*, ma 's e 's nach 'eil i gealltiunn toraidh a ghiùlan, tha i air a barradh an dara uair an *April*, agus ma 's e is gu 'm bheil i fathast neo-ghealltanach, tha i air a barradh an treas uair am *May*; mur toir i nis toradh uaipe cha bharrar tuilleadh i, ach measar i mar ghéig gun toradh air crìonadh. So mar tha meòir nan geugan torach fa leth air an làimheachadh. Feumar air uairibh meur a ghearradh bhàrr na géige toraich, chum gu 'n giùlain i toradh a 's fèarr; ach feumar a' gheug neo-thorach, i féin, agus a cnid mheur a ghearradh agus a thoirt buileach air falbh, agus o nach urrainnear feum 's am bith a dheanamh di, tilgear 'san teine i mar chonnadh. Faic Esec. xv. 2, 5; Eoin. xv. 2, 6.

Tha 'n fhìonain air a glanadh air an dòigh so;—gabhadh an gàradair an sgian-sgathaidh agus ni e gearradh, no eaga, an stoc na fìonain, no ann an crann na géige, agus tre so sruithidh an droch stuth agus an snotach neo-fhallan a mach, agus air a' mhodh so tha 'n crann agus a' gheug a bhàsaicheadh araon air an gleidheadh beò. Feumaidh am fear-saoithreachaidh mòr sgil a bhi aige, air-neo, an àite an fhìonain a ghlanadh, 's ann a mharbhas e i. So an ni ris an abrar fuileachadh na fìonain; obair a ta 'na samhladh soilleir air an dòigh 's am bheil Dia a' smachdachadh gach mac, agus gach nighean ris an gabh e.

3. *Tional nam fion-dhearcan.* Tha na dearca-fiona làn abuich fìor-thòiseach an fhogharaidh. Tha iad aon cheud air an gleidheadh mar bhiadh, no air am bruthadh 's an amar chum fion a dheanamh dhiubh. 'S ann mar bhiadh a bu mhò bha clann Israeil a' deanamh feum diubh. Tha e cosmhuil gu 'n robh bruthadairean-fiona, ionadan-bruthaidh nam fion dhearc, agus amair-fhiona gle thrath am measg Eiphiteach agus Eabhruidheach. Air na seòrsaibh amair-bruthaidh a bh' ann o shean, no air dabhaichibh-fiona an ama so, cha 'n 'eil mi dol a' labhairt. B' fhèarr leam féin gu mòr na dearcan slàn, fallan, na an sùgh a bhruthar asda, agus a tha air a mheasgachadh le stuthan buaireasach eile.

4. *Dioghlum Spioradail o 'n fhionain.*—Tha 'n fhionain a' samhlachadh a mach a' chreidmhidh agus eaglais Chrìosd. "Thug thu fionain as an Eiphit; thilg thu mach na cinnich, agus shuidhich thu i," Salm. Lxxx. 8.

“Bha aig fear mo ghràidh-sa fion-lios air cnoc àrd tarbhach,” Isa. v, 1. Cha mhòr gu ’m bheil taobh-duilleig do bhàrdachd an Sgrìobhtair ’s nach faighear an fhionain fo ’n chliù so. 2. Gnè agus feartan na fionain. Ged tha ’n crann-fiona, le a gheugan lionmhor, caol agus anmhan, tha neart làidir aige ’s an taobh a stigh deth, gu feum maith a dheanamh do reamhrachd agus do thaiscalachd na talmhainn. Le a mhedir agus le a mheanglain so-lùbaidh greimichidh e ris an leamhan no ris a’ chreig. Le a dhuilleach mhaoth tha mòr-chiocras air a dh’ òl a steach blàthas na gréine agus driùchd nam fras. Tha ’bhagaidean dhearc ’nan òirdhearcas air aghaidh nàduir agus ’nan ceòl do chridhe an fhogharaidh. Mar so tha ’n t-anam gràsmhor, ùrail, tais ann an sògh na h-iriosalachd dhiadbaidh; a’ miannachadh gràs ùrachaidh mar fhrasaibh dh’ uisgicheas am fonn, agus an geall air solus grian na fireantachd ’s an ionad fholuichte; tha e mar an ceudna le meòir neo-fhaicsinneach a’ chreidimh a’ taiceachadh air CREAG NAN AL, agus a’ greimeachadh ri CRAOBH NA BEATHA.

5. Cha mhòr gu’m bheil craobh ann cho tartmhor ris an fhionain. Tha i beò mar gu’m b’ ann air na dh’ òlas i do ’n driùchd, agus air na dheidhthlas i às an fhuaran, ghlan, fhallan. Tha mar so tart air anam an fhìrean an geall air amhainn na beatha ta aig Dia.

6. IS MISE AN FHIONAIN FHIOR, deir Criosd. Is esan an fhionain agus is iad a shluagh na geugan. Is esan freumh agus crann-fiona beatha nan gràs, na glòir, agus gach maith aimsireil do gach meur, meanglan, agus geug a shuidhich an Treabhaiche Neamhaidh,—an t-Athair. ’S e ’n gàradh-fiona riòghachd nan gràs a bhos, agus riòghachd na glòire shuas. Is i an fhionain fhìor, Criosd às am bheil gach geug shuas agus a bhos a’ fàs, agus air am bheil iad uile an crochadh air son beatha, neart, toradh, agus seasmachd. Tha ’n aon ghné beatha aca uile, aig na geugan beaga, laga, cho maith agus aig na geugan mora, làidir. So firinn cho combhfhurtachail a’ s a bhuineas do shluagh anshocrach, agus diblidh an Tighearna.

Tha trì seòrsachan gheug ann,—dithis dhiubh do ’n aon ghné; ach an treas seòrsa tur dhealaichte! ’S iad a’ chend dà sheorsa na fìor gheugan aig am bheil aonadh, beò, creidmheach, tri-fillte, na fireantachd, na h-uchdmhacachd, agus na naomhachd ris an fhìonain fhìor. Tha cuid diubh so, glan, naomhaichte, glòraichte shuas. Tha chuid eile diubh fathast a bhos, ’g am barradh agus ’g an glanadh, no ri bhi air am barradh agus air an glanadh. Iad so uile lùmhsaichidh an Deadh Ghàradair, an Spiorad Naomh, gu h-èifeachdach le claidheamh geur dà-fhaobhair au Fhocail, agus le sgian-sgathaidh nam freasdal.

’S e ’n treas seòrsa na geugan aig nach ’eil, ach aonadh o ’n leth a muigh ris an fhìonain fhìor,—muinntir aig nach ’eil, ach aonadh tre na meadhona follaiseach ris an eaglais fhaicsinnich, agus aig nach ’eil aonadh spioradail anna ri Criosd, Ceann na h-eaglais neo-fhaicsinnich; dream aig am bheil coslas na diadhachd, ach a ta ’g àicheadh a cumhachd. Iad so uile bheir e air falbh mar chrìonach, agus tilgear ’s an teine iad!! Tha ’n fhìonain fhìor agus a fìor gheugan ’nan raon cho farsuinn—’nan smuain cho taitneach, glòrmhor, gus an teirgeadh araon cainnt agus ùine orm; uime sin feumar stad.

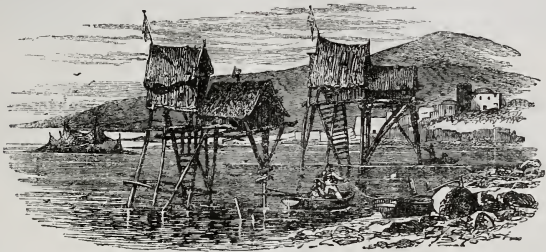
BRATACH NA FIRINN.

PAIRT 10.]

October, 1874.

[LEABH. II.

IASGACH.

AIG AN AMHAINN BOSPORUS.

'S IOMADH ni a bhios na Goill a' cur às leth nan Gàidheal; slaodaireachd salachar, is lunndaireachd; agus gu h-àraidh cho beag agus a tha do-dhìchioll sfor-leanailteach mu 'n Ghàidheal. Ach mu na nithe so cha labh air mi an dràs; 's aithne dhomh na Gàidheil ni 's fearr na gu 'n sluig mi a' h-uile tuaileis a chuireas aineolaich às an leth. Cha 'n e sin amhain; chleachd mi mo pheann uair no dhà a 'n dìon; ach cha 'n fheud mi air a shon sin gun uireasbhuidhean mo chomhaltan Gàidhealach a thoirt fainear. Tha iasgairean 'nan daoine treuna neo-sgàthach anns gach ceàrnaidh anns am faighear iad; o chnuic lachdunn na Bosporuis gu cnuic chiora Leòdhais. Gidheadh anns a' Phàrlamaid 's an Earrach so chaidh thòisich aon do na buill air cur às leth nan Iasgairean Eirionnach agus nam feadhainn Ghàidhleach gu 'n robh iad slaodach, nach robh iad cho dìchiollach ris an fheadhainn Ghallda. Ach cha b' fhada a bha an t-Olla MacLachlainn an Dùnèideann aig an Ard-Sheanadh a' tilgeadh sud bun os ceann. Tha fhios agam gu 'm bheil an t-iasgair Gàidhleach cho fearail, cho buadhmhor, agus cho deanachdach ri Bucaich, Searaich, no Goill 's am bith; agus 's ann a chionn 's gu 'm bheil mi creidsinn so a chuir gu 'm bheil mi air son gu 'n ionnsachadh iad leasan mu iasgach ann an seadh a 's àirde. Tha tomhas mòr do dhiadhachd bheò agus eudmhor feadh na Gàidhealtachd; iad lionmhor aig am bheil eòlas farsuinn agus domhain air teagasg sgrìobturail; ach shaoileadh neach nach 'eil iad idir cho beò no cho eudmhor mu dheadh oibrean agus a tha na Goill; scadh, nach fhaighear iad gu pearsont 'g an cleachdadh féin ann an cur air aghaidh aobhar Chrìosd am measg an compairean. Ma ta, 's e so a ta toirt orm labhairt an dràs. Tha e ann an tomhas soilleir nach 'eil na Gàidheil

cho dìchiollach ann a bhi toirt muinntir eile a dh' ionnsuidh staid na nuadh-bhreth air an d' fhuair iad féin eòlas agus a tha na Goill. A nis bu mhaith leam gu 'm faicinn na Gáidheil ni b' eudmhoire ann a bhi 'g iasgach air son Chrìosd,—ann a bhi a' treòrachadh an companach a dh' ionnsuidh a' Chuspair Ghlòrmhoir sin a 's e beatha nan gràs dhoibh. A thuilleadh air doimhneachd am breithneachaidh, agus farsuinneachd an eòlais sgriobturail bu mhaith leam gu 'm faicinn na Gáidheil a' cur riutha sud obair eudmhor chleachdmhor leanailteach ann an aobhar Chrìosd ;— bu mhaith leam gu 'n tugadh iad leo air mhodh sònruichte brìgh nam briathran ud, “ Lean mise agus ni mi iasgairean air daoine dhiot.”

—:o:—

AN LILI.

“ Fòghlumaibh cionnus a ta na lilidhean a' fàs 's a' mhachair ; cha saothraich iad, agus cha snìomh iad. Gidheadh a ta mise ag ràdh ribh, Nach robh Solamh féin 'na uile ghlòir air eudachadh mar aon diubh so.” (Mata. vi. 28.) Tha sinn a' fòghlum o Lusadairean gu'm bheil iomadh seòrsa lili ann. Am measg nan seòrsachan so, tha triuir a tha do 'n aon ghné agus chruth, ach a mhàin dealaichte 'nan dath ; mar a tha, an lili gheal, an lili bhuidhe, agus an lili scàrlaid, no mar a their cuid rithe so am martagon. A nis a 's ceist dhuilich, cò d' an triuir so air am bheil an Sgriobtur a' deanamh iomraidh. Rinn an Lusadair mòr agus ainmeil sin, Sir W. J. Kooker, athair-ceile an Urr. an t-Olla W. Mac Gillebhrà, a mach gur h-i lili a' Bhìobuill an lili dhearg—am martagon scàrlaid. Is ceist i nach deachaidh fathast a freagairt, An i an lili gheal aon do lusan nàisneach Phalestin. Ach ged nach 'eil lili gheal nan gàraidhean a' fàs gu nàdurach “ 's a' mhachair ” ann an Dùthaich a' Gheallaidh, tha aon ni a tha fìor mu' deibhiun, gu'm bheil an lurg aice cho làidir gus an dean e feum air son connaidh. Tha i mar so a' freagairt do 'n chliù so, gu'm feudar a “ tilgeadh 's an àmhuinn.”

Ged tha an lili bhuidhe fìor mhaiseach agus rìoghail, cha'n 'eil i chum feuma 's am bith mar chonnadh.

An lili scàrlaid.—Tha i so gus an là an diugh “ a' fas 's a' mhachair ” am Palestin. Tha an seòrsa so fathast ro lìonmhor timchioll sliabh Tha-boir, agus mu bheanntan Nasareit. Buinidh gach cliù dhi, a bhuineas do'n lili air am bheil Chrìosd agus Solamh a' deanamh iomraidh. Tha an lurg aice feumail air son connaidh ; tha i a' fas 's a' mhachair ; mar a 's trice anns na glinn ; ro thrìe am measg droighnich ; a dath scàrlaid,— “ tha bilean *Fìr-mo-ghraidh-sa* mar lilidhibh,—’s e sin dearg.

Cha ruig mi leas dol a labhairt air lilidhean maiseach nan lios, nan coire, agus nan loch againn féin. Tha mi an dùil gu'm bheil sibh uile eòlach orra so.

Fòghlum o na lilidhean. “ Thugaibh fainear,” deir Chrìosd, “ na lilidhean.”

1. *Gliocas Dhé.* Tha an lili a' fàs 'na h-uile mhaise 's a' mhachair fhosgailte, agus cha'n ann an tighean-gloine grianach. Tha i eadhon 's a' ghleann iseal, rùisgte, a' toirt bàrr air Rìgh Solamh féin “ 'na uile ghlòir.” Gheibhear mar so na crìosduidhean a 's maisiche ann an gleann

na h-iriosalachd dhiadhaidh, fada o ghreadhnachas nan aindiadhaidh, agus o oirdhearcas nan caistealan riomhach.

2. *Freasdal an Tighearna.* Tha an lili a' fas am measg droighnich. Agus ged dh'fheudas bioran geura an droighin a bhi a' dol an sàs innte; gidheadh, a réir a' h-uile coslais, tha ise eadhon 's an t-suidheachadh so barraichte—seadh uile-dirdhearc. Tha mar so am fìor chriosduidh, cha'n ann, cosmhuil ri manaich agus ri cailleachan-dubha na Roimh, druidte steach le clach is aol o bhi a' measgachadh le a cho-chrentairean 's an t-saoghal so. Tha a chuid féin do dhraghan agus do chùraman na beatha so aige. Ach tha a ghne agus 'eugas a' fianuiseachadh gu'm bheil e tur dhealaichte o dhroighneach crosta, coirbte an t-saoghail so.

4. *Rabhadh o'n lili.* Tha aig an lili agus aig an droighionn an aona ghné talmhainn, uisge agus gréine. Tha an lili a' toirt uaibe maise, gràdh agus iocshlaint; ged nach toir an droighionn uaithe ach draincagan cruaidhe, tioram, agus drisean geura, fuath-thoillteanach. "Do'n aon dream tha sinn 'nar boltrach bàis chum bàis; agus do'n dream eile 'nar boltrach beatha chum beatha." 'S e a tha a dhìth oirne atharrachadh gné, *Tuathanachas an TREABHAICHE NEAMHAIDH.*

E. M. L.

AN COMUNN BREATUNNACH.

I.

"OIR riamh o chruthachadh an t-saoghail a ta a nithe-san nach feudar fhaicinn, eadhon a CHUMHACHD SIORRUIDH AGUS A DHIADHACHD air am faicinn gu soilleir, air dhoibh bhi so-thuigsinn o na nithibh a rinneadh; ionnus gu'm bheil iad gun leithsgeul aca." Rom. i. 20. *Gné agus crìoch a' Chomuinn.*—Tha e air a dheanamh suas do fheallsanaich agus do nàdurraich,—fìr agus mnathan. 'S e an raon sgrùdaidh a tha aca, obair a' chruthachaidh, dealaichte o thoil fhoillsichte a' Chruitheir—Leabhar a' chruthachaidh nàdurra, tur sgaraichte o Leabhar an Fhocail. Tha coinne mhòr aca gach bliadhna, ann an aon do bhailtean mòra Bhreatainn no Eirinn. Tha iad a' roghnachadh ceann-suidhe bliadhnail, a tha a' fosgladh na coinne le òraid air cuspair àraid air am bheil e mion-eolach. Le so tha ghaoir roimh chath a' toiseachadh. Tha cothrom labhairt a nis air a thoirt do bhuill a' chomuinn a réir an gné. Tha nis feara agus mnà a' tighinn mar na seilleana, luchdaichte leis gach barail is seanachas fo chromadh an domhan. Is iomadh collunn gun cheann, agus ceann gun chasan a thig air bòrd aca. Cha'n'eil mi idir an aghaidh fìor fheallsanachd agus sàr sgoilearachd nan nàdurraich; oir bha, tha, agus bithidh, tearc dhiubh 'nan daoine geura, breithneachail, diadhaidh, o'n dìoghlùimear mòran eòlais ro fheumail. Ach is eulaidh-bhròin gu'm bheil àireamh nach gann diubh, aineolach air a' Bhìobull; agus cuid eile dhiubh, 'nan luchd-àicheidh air Dia. Teallsanaich neo-fheallsanachail, a bheir gach neach agus ni, neo-chruthaichte is cruthaichte, neo-fhaicsinneach is faicsinneach, spioradail is corparra, gu caithir breitheanais an reusan-san chum breith agus binn a thoirt orra. Agus mur glac an reusan mi-reusanta aca-san, toiseach is crìoch, nàdur is gné, modh-riaghlaidh is dòighean-oibreachaidh gach bith is gach dadum, air nèamh, air an talamh,

agus fo'n talamh, tilgear air falbh iad mar shal droch mhiotailt. Gliocairean neo-ghlic a' sireadh gliocais, agus a' diùltadh eòlais a ghabhail AIR-SAN is e GLIOCAS. "Oir an uair, ann an gliocas nach b' aithne do'n t-saoghal so Dia tre ghliocas, bu toil le Dia le amaideachd an t-searmonachaidh iadsan a shlànachadh a ta creidsinn." 1 Cor. i. 21. Cluinn feallsanach Gàidh-leach,—

"Cò chuartaicheas do bhith a Dhé!
An Doimhne 'shluig gach reusan suas;
'Nan oidhirpibh tha aingle 's daoine
Mar shligean maoraich 'glacadh chuain."

"An cruthach' cha dean le uile ghlòir,
Lan-fhoillseachadh air Dia nam feart,
Cha'n'eil 's na h-oibre ud gu léir,
Ach taisbean earlais air a neart."

II.

Beachdan nam feallsanach. 'S e am fallsaire an t-Olla Tindall a 's ceann-suidhe air a' Chomunn Bhreatunnach am bliadhna.

1. *Tindall*,—'S i barail an nàdurraich so, gu'n do shìolaich gach creutair beò, duine agus ainmhidh—corp agus anam o dhus teinnteach nan reul. Tha an duine geur, fòghluimte so ag àicheadh spioradalachd agus neo-blàsmhoireachd an anma. Cha'n'eil e cur eadar-dhealachaidh 's am bith eadar spiorad agus corp. Tha e a' smaointeachadh gu'm bheil aig spiorad feòil agus enàmhan mar a ta aig corp. Ach is e a thuirt Crìosd, "Cha 'n 'eil aig spiorad feòil agus enàmha, mar a chi sinn agamsa." Luc. xxiv. 39. Tha mar so an t-oil-fhear Tindall a' deanamh an anma, do'n aon gné thalmhaidh, dhe'n do rinneadh an corp. 'S i a chreud nach 'eil buaidh no feart ann an anam, no ann an corp, nach faighear ann an sgonn cloiche, no ann an stoc maide. Oir gu'n do chinn araon corp agus anam á duslach nan reul a thàrmaich am broinn neul teinnteach nan rionnag!! Cha deach na sean Sadusaich féin cho fada r' am bràthair Tindall. Feudar a ràdh mn'n reusanach bho chd so, "gu'n d' fhàs e dìomhain 'na reusona-chadh féin, agus gu'n do dhorchaicheadh a chridhe amaideach."

2. *Huxley*.—So fear eile do bhuill a' chomuin so. Oileadair iomraiteach agus fòghlumaiche cliùiteach. 'S e a bheachd-san, gu'n do shìolaich an duine agus a' bhrùid o'n aon sìle; nach 'eil annta uile ach innealan-glusaid mothachail. Tha e ag àicheadh neo-nitheachd an anma. Air beachdan eile an fhir so cha leudaich mi. Is Sadusach esan mar an ceudna!

3. *Darwin*.—So ball urramach eile a bhuineas do'n Chomunn. Ach ghabhainn sé clàir dheug na *Brataich* ma'n tugainn duibh gèarr-chùnntas air creud an nàdurraich bhior-shuilich ghlòimhaich so; oir cha mhòr nach do labhair e air gach cuspair fo'n ghréin agus os a ciunn. Feudaidh mi cò-dhiù a ràdh, gur h-i blaigh d' a chreud, gu'n do shìolaich a' h-uile ni, o thearc do phòran beaga aig an robh beatha annta féin. 'S e 'theirear ris a' chreud aige-san *Ròghnachadh Nàdurra*. 'S e sin, gu'n robh na

creutairean, na lusan, agus na nithean a bu làidire a' ròghnachadh an leth-bhreaca féin, agus mar so, gu'n robh iad a' cur às do na feadhain bheaga, laga, ann a bhi 'g an itheadh, no 'g an saltairt fo na casan. Air an dòigh so dh'fhàs an cuilean coin 'na mhoncaidh, am moncaidh 'na ghorilla, an gorilla 'na chimpansee, agus an chimpansee 'na dhuine! 'S iad na creutairean bàsmhor, neo-chùntasach so ar sinn-seachd-sinnsearachd. Theagamh gu'n toir creud an Ròghnachaidh Nàdurra so an d' chuimhne, creud nan seana Ghàidheal,—Bitheadh e aig an dòrn a 's cruaidhe. Cha'n'eil fhios agam nach ann o Leabhar Sgeulachdan Caimbeulach Ile, a thionail *Darwin* na beachdan so; oir tha aon do na sgeòil Ghàidhleach sin ag ràdh mar so,—Bha a' bhéisd a bu mhò ag itheadh na béisd a bu lugha, agus a' bhéisd a bu lugha a' deanamh mar a'dh fheadhadh i. Bha an neach a bu làidire a' cur chàich fo chis. Feudar 's an dol seachad, a' cheist so a chur ris na feallsanaich gheura so. Cò a chruthaich na reultan aig an robh an dus teinnteach so o 'n d' fhàs an duine? Cò rinn na pòran aig an robh beatha annta féin? An NEACH a chruthaich iad so uile, an e nach b' urrainn e duine a chruthachadh 'na iomhaidh féin, ann an eòlas, fireantachd, agus naomhachd le uachdaranachd os ceann nan creutairean. Ach fathast air a' phuinc so.

4. *Sir Iain Luboc*.—So gliocair inbheil eile aig am bheil spàg mhòr 's a' Chomunn Bhreatunnach. 'S e creideamh an Ridire ionnsaichte so, gu'n do rugadh ar ceud sinnseara o chreutair nach airidh air an ainm duine a thoirt da. Bha Adhamh agus Eubh am beachd Sir Iain a réir coslais air am breth le ainmhidh; ann an tùs an latha ghabh iad orra féin iomhaidh leanabana laga, lapach. Fòghnaidh na dh' fhòghnas do fheallsanachd mhi-nàdurra an Ridire chòir. 'Tha so a' toirt a' m' chuimhne gné creidimh air an cuala mi iomradh aig seana chaillich chòir 's na h-Eileana Gàidhleach an uair a bha mi a' m' bhalach. 'S e chanadh i ris,—creideamh nan each!

5. *Diùc Earaghàidheil*.—Cha'n 'eil mi idir a' meas gu'm bheil an Diùc tapaidh, 'fileanta, anns gach ceum cosmhuil ris na nàdurraich air am bheil mi ag iomradh. Oir tha e ag creidsinn a' Bhiobuill, agus is iomadh uair a dh' fheuch e r' a dhìon o na reusanaich so. Ach ann a bhi a' deanamh so, ghabh e taobh nam fallsairean anns a' cheum a leanas. 'Tha an Diùc a' reusonachadh mar so; gu'n do rugadh an duine o ainmhidh a rinneadh do 'n duslach, agus mar sin gu'm feudar a ràdh gu'n do chruthaicheadh an duine do dhuslach na talmhainn. Bha Adhamh agus Eubh am beachd an Diùc a réir a' h-uile coslais, air am breth faisg air aon àm, le gorilla no le beathach air chor-eigin do'n ghné sin. Ach an uair a rugadh iad, bha spionnadh cuirp agus toinisp nàdurraich aca, a bheireadh an aire dhoibh féin. Is cosmhuil nach b' nìleair doibh, oir cha robh mòran toinisp aig am màthair; agus theagamh nach robh 'nan athair bochd ach cuilean madaidh-ruaidh a bha a' ruith nan cearc ann an ceann eile na dùthcha. Cuiridh e sgàineadh air mo chridhe a bhi a' cluinntinn o dhaoine glìce, gur iad na ceithir-chasaich so mo sheanmhair agus mo sheanair. C' arson nach 'eil na brùidean bochda so 'nar là-ne a' breth cloinne mar o shean.

6. Liathadh mo cheann na' rachainn a dh' aithris air brùadaran cuid eile do bhuill a' Chomuinn so, mar tha Sir Tearlach Liell agus mòran a

thuilleadh air. Ni mò a shalaicheas mi mo theanga a labhairt air cuid diubh a tha do'n bheachd, gu'n robh an cruinne-cé ann o shiorruidheachd, agus gu'm bheil an saoghal féin 'na dhia !!

III.

Barail nam balach Gàidhleach air na feallsanaich:

Feallsanachd Alastair Bhàin,—"Tha mise," arsa Alastair Bàin Mac-Artair rium féin, an latha roimhid, "am fheallsanach cho creideasach agus cho cothromach ri aon do bhuill a' Chomuinn Bhreatunnaich. Théid mi an ath-bhliadhna a bhitheas iad an Glaschu, agus leughaidh mi òraid air an rathad 's an 'd thàinig an einnedaonna. Cuiridh mi na cinn agus na casan a leanas air m' argumaid; (1) gu'm bheil silein beag, biodach am broinn smugaid na cuthaig; (2) gu'm bheil an silein so a' fàs 'na chnuimh bhig; (3) a' chnuimh bheag 'g a cruth-atharrachadh féin gu bhi 'na leumnach-uaine; (4) an leumrach-uaine gu bhi 'na apa; (5) an apa gu bhi 'na baboon; (6) am baboon gu bhi 'na ghorilla; (7) an gorilla gu bhi 'na orang-outang; (8) an t-orang-outang gu bhi 'na dhuine—Mac Cuthaig; (9) thugadh Artair 'na ainm air Mac Cuthaig; agus, (10) Mac Artair 'na ainm air a mhae-san; uime sin feudar a ràdh gu cinnteach, ceart,—cnoic is uillt is Alpanaich; ach e' uin a thàinig Artaraich. 'S ann do'n dream-dhaoine so mar an ceudna, Mac an Apa—giullan teabaiseach, ris an d' thuirt an gorilla fanoideach, aon latha ann an làthair nan leth-bhràithrean am Baboon agus an t-orang-outang: abair trì uairean Mac an Apa, gun do chab a dhùnadh." "Dhearbhu thu," arsa mise ri Alastair, "do phuine a' chearta cho dìongmhalta, soilleir ris an fhear a's fearr do na feallsanaich. Ruig an Comunn an ath-bhliadhna. Bheir thu braighghill air Darwin féin. A so suas ni sin mar Ghàidheil uail às a' ghloicair mhòr Alastair Bàin Mac Artair." "Ach stad ort," arsa mo charaid Alastair rium féin, "gus an cluinn thu fathast teallsanachd Eachainn Ruaidh."

2. *Eachann*.—A nis tha Eachann 'na dhuine spéirideil beachdail—ciobair a chaith iomadh bliadhna feadh sgorra-bheanna na Gàidhealtachd. Sgrùd e gu cùramach, sgrìobhaidhean nan seana Chaldéach. Chaith e mòran d' a latha ri speuradaireachd, agus ri dreagaireachd; chunnaic e tric feadh nam beann spiligeanan a thuit a nuas o *Niallaibh* teinnteach nan rionnag. Tha e do'n bheachd gu'm feudadh o shean, sgrìotachain chloinne fàs às na spiligeanan so. Is *Niallach* Eachann e féin. Agus air do eachdraidh a bhi ag iniseadh dhuinn gu'n robh birlinn aig *Niallach* Bharra e féin, ann an làithibh Noah, tha Eachann Ruadh Niallach do'n bheachd gu'n d'fhàs an fhinne aca-san á spiligeanan dhis a thuit a nuas á *Niallaibh* smùragach, blàth nan reul. Thuirt mi ri Eachann, "cuir do bhriathran an òrdugh, agus leugh an ath-bhliadhna paiper air a' phuine sin do'n Chomunn Bhreatunnach. Bheir thu leis na beachdan nàdurach sin agad mu thùs a' chinne-dhaonna, bàrr agus buaidh air Tindall féin. Feudaidh tu féin agus Alastair bli fathast n'ur cinn-shuidhe aig a' Chomunn Bhreatunnach."

Ach, a leughadair, gu fealla-dhà fhàgail, agus gu tighinn a nis gu fealla-tri tha argumaidean Alastair agus Eachainn mu chruthachadh an duine, a chearta cho reusanta, seadhail ri argumaidean nan nàdurach Breatunnach air a' phuine cheudna. 'S e reusanachadh co ionnan a th'ann. Is ann a chum agus gu'm faicteadh, nach 'eil aig mòran do na feallsanaich

ach drabhloinn ruaipéis, agus breugan a thug mi fa d' chomhair faoin-bharailean mo chàirdean, Alastair agus Eachann. Ach thoir fainear gur fada, fada, uamsa na feallsanaich uile a chur 's an aon champ. Tha cuid aca air am bheil mòr mheas agam mar dhaoine ro fheumail 'nan latha agus 'nan ginealach. Agus cha bu mhisde sinn idir mar Ghàidheil cuid d'an sgrìobhaidhean luachmhor a bhi againn 'nar càinain mhaithreil.

IV.

Nàdurraich amdiadhaidh.—Tha iad so a' lionadh beul nan amadan a ta ag ràdh 'nan cridhe nach 'eil Dia idir ann, le argumaidean mallaichte a tha a' deanamh mòrain croin. Tha ris Deasaichean phaipeirean naigheachd *an-Dia-àicheidh* a' moladh nàdurrachd agus reusontachd nam feallsanach cuthaich; agus le briathraibh milis, agus “le miodal a' mealadh cridheachan na muinntir a ta neo-sheasmhach.” Tha iad so uile ann an cobhoinn a chum spideag a thilgeadh air na ministirean, agus gu clach a thilgeadh air a' Bhìobull. Tha *na-h-aineolaich-d'an deòin* so a ciontachadh gu h-an-tromaichte anns na ceumnaibh ro chudthromach a leanas:—Tha iad ag àicheadh; (1) prìomh-bhunaitean reusain, agus prionnsapalan na fìor fheallsanachd; (2) nèamhaidheachd bith na coguis; (3) cunntasachd a' chreutair reusanta; (4) spioradalachd agus neo-bhàsmhoireachd an anna; (5) peacadh gin agus peacadh gnìomh; (6) spioradan neo-fhaicsinneach; (7) nèamh agus ifrinn; (8) bith, cumhachd, gliocas, freasdal, agus focal Dhia; (9) bith agus obair an Spioraid Naoimh; (10) bith, breith, bàs, aiseirigh, ardachadh, agus làithreachd uile-leirsinneach Chrìosd. Tha iad ann an aon fhocal, 'a diùltadh gabhail ris a' Bhìobull, agus creidsinn ann, mar eachdraidh fhìrinnich agus naomh-dheachta, a tha toirt còlais duinn air gach nì a's còir do'n duine a chreidsinn mu thimchioll Dhé, agus an dleasdanas a tha Dia ag iarraidh air an duine. “Muinntir a chaochail firinn Dé gu bréig, agus a thug aoradh agus a rinn seirbhis do'n chreutair nì 's mò na do'n Chuithear a ta beannaichte gu sìorruidh. Amen.” Rom. i. 25.

V.

Am Bìobull agns na feallsanaich.—Cha'n'eil am Bìobull a' cur glas-ghuib air neach 's am bith. Oir tha e ag ràdh mar so, “Am fàidh aig am bheil aisling, Innseadh e 'aisling; ach esan aig am bheil m' fhocal-sa labhradh e m' fhocal-sa gu dìleas: ciod e am moll do'n chrunneachd? deir an Tighearn.” Le “focal an De bheò, agus a mhaireas gu sìorruidh” 'nar làimh; bitheadh na feallsanaich a' trombaireachd; bitheadh Deasaichean nan litir-naidheachd a' dreallaig r' am broineagan reusonachaidh; agus bitheadh gaothrain na sgeige air diadhachd a' casadh am fiacalan agus a' bleth. Tha sinn a' cur fàilte air gach feallsanachd cheart, agus air gach eachraidh fhìor air an urrainnear greim a dheanamh. Oir tha sinn dearbh chinnteach á so, nach breugnaich Leabhar a' Chruthachaidh air a mhìneachadh gu ceart, gu bràth, Leabhar an Fhocal air a mhìneachadh a réir inntinn an Spioraid. Tha e eu-comasach gu 'm breugnaich obair an Tighearn a chaidh Focal an Tighearn. Cha téid gnìomh a làimhe-san, gu sìorruidh an aghaidh focal a bheòil. So an leanabh beò air nach feud gliocairean an t-saoghail so da leth a dheanamh. Tha an da leabhar so

dluth-cheangailte r' a chéile, oir is e Dia a 's ùghdar doibh maraon Feudaidh diadhairean agus feallsanaich mineachadh mearachdach a dheanamh air na leabhraichean so, agus mearchunntas a chur air an Ughdar Uile-ghlic agus Uile-fhiosrach; ach a dh'aindeoin so uile tha am firinnean bunaiteach agus stéidheil-san a' fuireachd do-atharraichte. Dheachd agus chrìochnaich Ughdar a' chruthachaidh Leabhar an Fhocail. Tha e fosgailte do na h-uile. Bheir gach taobh-duilleig dheth dùlan do gharbh ionnsuidh gach nàmhaid. Cuiridh an crìosduidh a's laige, agus a's neo-choslaiche, an uair a ghabhas e "briathran na beatha maireannaich" agus crann-tabhuil a' chreideimh, an deò às gach Goliah neo-thimchioll-ghèairte a bheir tiobheum do 'n Dia Bheò.

Cha'n eil fathast ach duilleag no dhà do Leabhar a' chruthachaidh fosgailte. Deanadh na feallsanaich uime sin gu rèidh, gus am fosgail iad an Leabhar gu h-iomlan, agus an leugh iad troimhe e. Gabhadh iad speuclair an Fhocail an gràdh na firinn chum leabhraichean a chruthachaidh agus an Fhreasdail a leughadh gu faicilleach, tuigseach, agus éisdidh sinn an sin r' am feallsanachd theagasgail agus luachmhoir.

Is iad na feallsanaich, a's doimhne breithneachadh, iadsan a ta a' creidsinn a' Bhiobuill, cadhon gu litireil féin. Oir mar a deir Iob, "tha spiorad 'san duine agus bheir anail an Uile-chumhachdaich tuigse dha." Tha an Salmadair ag ràdh mar an ceudna, "Bheir fosgladh do bhriathar solus, a' teagasg nan daoine aon-fhillte." Is Focal fàidheadaireachd cinnteach, do-sheachainte feumail, am Biobull, anns gach ceum d'ar beatha. An uair a thogas e a cheann an measg nam feallsanach aindriadhaidh cuiridh e fiamh a steach 'nan coguis, a bheir orra an ruaig a ghabhail, a' chearta cho cinnteach agus a chuir làithreachd uile-fhiosrach Chriosd teicheadh air "luchd-casaid na mnà."

Tha na feallsanaich bhochda air an roinn,—fear a deanamh breugach fir. Am measg na troimhe-chéile so tha iad anns a' ched, no mar na doill a' smeurachd air son a' bhalla. Tha aig an àm so féin clachan ag éirigh às an leapaichean falaich, a tha a' cur clisgidh air na laoiach so, agus a' fàsgadh uapa os iosal na h-aidmheil so, "*Tha am Biobull ceart an dèigh a' h-uile rud.*"

I. S. M. N.

—:o:—

CLANN-NIGHEAN NIGRITIA.

'S e Nigritia cèrnaidh a tha ann am meadhon Africa. Agus gu dearbh féin cha 'n aithne dhomh-sa mir dhe 'n chruinne-ché a 's freagar-aike na e mar ionad-tàimh air son seana mhaighdeanan agus seana ghillean an àite so. Tha fios gle mhaith agam, gu 'm bi e ro dhuilich impidh a chur air na seana ghiullain togail orra gu Nigritia. Ach tha mi deimbin às, an uair a chluinneas, cha 'n e mhàin na seana mhaigh-deana, ach mar an ceudna na nigheana òga, dé a' seòrsa ghné àite a th' ann do Nigritia, gu 'm falbh iad 'n am beithir-bheumanaibh a ghabhail fad seilbh air an dùthaich àghmhoir, shona so. Fendar *Talamh nan Ban* a thoirt mar ainm air an tìr so. Agus innsidh mi dhuibh an nis e' arson; oir tha mi làn chinnteach às gu 'm bheil fadal oirbh cliù na tire beusaich so

a chluinntinn. Ma ta, cadar sibhse agus mise is maith an innseadh air au fhearann so, gu 'm bheil an làmh-an-uachdar gu h-ìomlan aig na mnathan agus aig na h-òighean ann—o 'n chruinneig uasail ard-ghuthaich, a ta na suidhe air an rìgh-chathair, no mar a b' fhèarr a dh' fheudtadh a ràdh, a bhan-rìgh-chathair, gus a' ghruagaich ghaslaich a ta fathast a' ruith nan laogh. Is iad na boirionnaich a ta a' riaghladh aig a' bhaile agus o 'n bhaile,—aig ceann an teallaich agus air an raon chatha. Cha'n 'eil ainneir òg 's an rìoghachd aig aois pòsaidh, aig nach 'eil leannan; oir is i féin a ta a' deanamh a suas a' mhairiste. Is iad a' Chlann-nighean iad féin a ta a' roghnachadh nam fear, agus 'g an suiridh. Cha 'n 'eil seana ghille air fonn na dùthcha, a chionn cha 'n 'eil a bhi beò aige, gus am pòs e. Tha deadh chliù eile a bhuineas do *Thalamh nam Ban*, agus is i sin so; ged chuireadh tu cearcal air an dùthaich, cha 'n fhaigh thu seana mhaighdean innte. Tha iad uile air an tigh agus air tigheadas, o nighean a' ghobha gu ogha a' cheaird. 'S e is aobhar dha so, gu'm bheil gach nì an làmh nam ban, agus far am bheil an toil, bithidh an gnìomh.

Cha robh an Gaidheal curanta, tapaidh, an t-Olla Livingstone a chaochail o cheann ghoirid a' rannsachadh a mach Africa, an toiseach, toileach na nithean so mu Nigritia a chreidsinn. Ach an uair a ràinig e an t-àite, cha'n 'eil nì a thuirt mi mu 'dheibhinn nach fhaca e le a dhà shùil fein. Tha an t-Olla fìor chliùiteach so, ag ràdh mar an ceudna, nach fhaca agus nach cuala e iomradh riamh air borb-dhaoine am measg an robh uibhir do ùghdarras aig na mnathan. Oir mar a 's trice am measg nan daoine fiadhaich, tha na boirionnaich 'nan daor thràillean, 'nam pacaidean a' tarrainn nan eallach, agus a' giùlan na cloinne.

Tha iomadh fear am Breatunn aig am bheil fios air a chostus, gu'm bheil Nigritia an ceann na cagailt aige,—a bhean a' caitheamh na briogais agus e féin na chlàlaig bhochd gun mheas, gun rath. Tha mòran do Nigritia am measg nam ban Americanach; oir gheibhear àireamh nach tearc diubh, gu dalma, fearail a lìonadh àite nam fear. Tha Nigritia a' toiseachadh agus a' freumhachadh againn 's na rìoghachdan so féin; oir gheibhear 'nar measg mnathan le làmhachas laidir a' deanamh greim air dreuchdan a shaoil sinne a bhuineadh do na fir. An e gu'm bheil sinn a' fòghluim o na h-Etiopianaich bhochda a ta a' tuineachadh aig bun nan tom ann an Nigritia? An uair a bhitheas briseadh-pòsaidh am measg nam Nigritianach, 's i a' bhean a ta toirt litir-dhealachaidh do'n fhear. Leanaidh a' chlann rithe-se.

Theagamh gu'm bi an dà nì so 'nan cnap-starra do na seana ghillean a dhol do Nigritia; gur h-ann dubh a tha a' chlann-nighean, agus gu'm feum gach fear a phòsas te dhiubh, connadh a chumail r'a mhàthair-chéile am fad agus a 's beò i. Ach air son nan seana rìghinne againne, ma bheir a' bhuidhinn a ta cur eilthireach air imrich gu céin-thìrean brath dhoibh air *Talamh nam Ban*, falbhaidh iad gu crom, uaigneach, gun ghuth air airgiod aiseig a phàigheadh air an son.

Ged thug mise seachad am fathunn beag so, labhraibh os iosal air a' chùis, ma'n téid fuaim a mach a chuireas siubhal fo sgéith na cloinn-nighean.

AM BUIN EAGAL DO BHEATHA A' CHREIDEIMH?

Ann a bhi toirt focail freagairt do 'n cheist so cha do leig mi idir air dèluimhn' mo ghealladh do 'n *Deasaiche* a bhi cur ri chèile teare do smuaintean fathast ann an rathad comhdhunaidh air nàdur aithreachais shlàinteil air an robh mi ag oidheirpeachadh labhairt mar tha ann an caochladh àireamhan do 'n *Bhrataich*. Tha mi 'n dòchas ma 's e toil an Tighearna e an gealladh sin a choimhlionadh ann an glé bheag ùine an déigh so.

'Se dhùisg a leithid so a'm' inntinn aig an dearbh àm so a bhi a' leughadh anns an àireamh mu dheireadh do 'n *Bhrataich* beachdan òrdail agus fallan, "I. S. Mac-Néill" air "Dùsgaidhean;" ach gu sònruichte *Dusgaidhean* an latha 'n diugh. Cò air bith "Iain S. Mac Néill" tha mi 'g iarraidh an cothrom so a ghabhail 's an dol seachad air a bhi cur an céill mo thaing 's mo dheadh rùn dha air son an dòigh shoilleir sgrìobtu-rail, a réir mo bheachd-sa, anns an do laimhsich e a' phuinc chudthromach a bha fa chomhair inntinn. Tha e 'n a aobhar gàirdeachais gu'm bheil eadhon fuigheall 'n ar measg fathast a tha neo-sgàthach agus duineil na 's leòir gu bhi togail an guth an aghaidh nan nithean sin an comhcheangal ri aobhar Dhé a tha 'nam beachd-san an aghaidh an lagha agus na fianuis; oir mur labhair agus mur gluais daoine a réir an fhocail so, 'sann a chionn nach 'eil solus anna. Tha mòran aig a' cheart àm so agus ma choinnicheas iad neach nach 'eil làn deas air a bhi slugadh cearta còmhla, agus a dh' aon bheum gach ni a thoilicheas iadsan a smuainteachadh no a ràdh, mu nàdur agus mu fharsuinneachd an Dùsgaidh sin a tha iad a' cumail a mach a bhi dol air aghaidh an Alba o cheann beagan mhìosan air ais, 's ann a tha iad 'g a chur sìos air ball mar dhuine gun dùrachd, gun eud mu ghloir Dhé, no mu leas spioradail a cho-chreutair. Cinnteach gu leòir tha e 'na ni amaideach agus cronail a bhi 'g àicheadh, gun làn dearbhadh agus bharantas air sin, nach deachaidh maith idir a dheanamh troimh an Dùsgadh sin. Ach tha e chearta cho amaideach agus cronail a bhi labhairt, agus mar gu'm b'eadh a' cur an céill air mullach nan tighean le a leithid do chinnteachd agus mhuinghin, nach robh dùsgadh riamh an Alba cho farsuinn agus torach ris an fhear so mu dheireadh; am feadh 's a ta daoine aig a' cheart àm gun fhìor bharantas 's am bith aca fhathast an e firinn no breug a ta iad a' labhairt. Bu chòir dhoibh foighidinn a chleachdadh car tacuin gus am faicheadh iad, do bhrìgh ann an spiorad an t-seann fhocail fhìrinnich "nach òr a' h-uile rud buidhe, agus nach ubh a' h-uile rud bàn." Tha e tèaruinte gu leòir a ràdh gu bheil aig a' chuid a 's feàrr gné agus tomhas toraidh an dùsgaidh so fathast ri bhi air a dhearbhadh. Agus tha e duilich a ràdh cò aca a 's mò a tha toirt a dh' oibheum agus a dh' eas-onoir do Spiorad Dhé, iad-san a ta diùltadh creidsinn agus gabhail ri 'obair 'n uair a ta iad fathast teagmhach an i 'obair da rìreadh a th'ann, no iadsan a ta cur nithean agus oibrean às a leth nach buin idir dha, ach theagamh a bhios air an dearbhadh ann an ùine gheàrr ann an cùrsa agus fo riaghladh a fhreasdail a bhi o athair agus o ùghdar buileach eadar-dhealaichte. 'Se so, ma ta, ar seasamh air a' phuinc so gu'm bheil toraidhean matha an Dùsgaidh

dheireannaich so ann an tomhas mòr amharusach agus teagmhach fathast. Oir aig a' chuid a 's fearr, mar tha Mr. Mac-Néill ag ràdh, cha'n 'eil iad fathast ach anns an fhochann, ma tha iad eadhon an sin féin, am feadh 'sa tha a dhroch thoraidhean cho soilleir ri gathan na gréine. Ge b'e air bith math a thig às tha e 'na aobhar eagail mòr gu'm faigh aobhar Dhé an Alba am barrachd calla agus dochainn na gheibh e gu bràth domhath 'n a lorg. Oir cò aig am bheil fìor spiorad agus chreud Chalbhin, Knoics, agus Aithrichean an Ath-leasachaidh an coitcheannas a 's urrainn caraon mhionaid àicheadh nach robh an Dùsgadh deireannach se, os ceann gach Dùsgadh eile a bha riamh an Alba, 'n a mheadhon air aoradh follaiseach Dhé a thruailladh le bhi cur laoidhean neo-chomhlionta dhaoine ann an àite shailm dheachta Dhaibhidh, agus a' gnàthachadh innealan ciùil chum a bhi deanamh seinn a' chridhe 's na teanga ni 's taitniche do Dhia. Agus cha robh comas air na 'n stadadh an t-òle an sin. Tha mòran do dhaoine diadhaidh anns gach eaglais a tha dhe 'n bheachd, agus tha e tuilleadh 's coslach nach ann gun deadh aobhar, gu'n robh fìor aomadh aig an Dùsgadh cheudna gu bhi gintinn agus ag àrach ann an inntinn dìge ar latha cuid do bheachdan mì-sgrìobtuireil agus sgriosail *Arminius* agus a luchd-leanmhuinn, a thaobh féin-chomas toile nàdurra mhi-nuadh-aichte an duine a bhi cur greim air a' bheatha mhaireannaich; agus air an aobhar sin gu bhi anns an tomhas cheudna a' cur folaich air glòir àrd-uachdaranachd comhairle gràis agus obair Dhé mar ùghdar agus fear-crìochnachaidh creideamh agus saorsa shìorruidh a shluaigh. Feudaidh cuid an sùilean a dhùnadh air na h-uile so an diugh, no theagamh bli coimhead orra mar nithe matha agus ionmholta anna féin; ach 's ann a tha sin a' toirt an còrr dearbhachd gu'm feud iad fathast, agus sin theagamh an ùine gheàrr, toraidhean searbh agus brònach a thoirt a mach ann an eaglaisean Ath-leasaichte ar dùthcha.

Ach 's e chuid do phaipeir Mhr. 'Ic-Néill gu sònruichte a rinn greim air m' inntinn, far am bheil e deanamh iomraidh air ceithir easbhuidhean àraidh air creud fhasanta an là 'n diugh. Tha mi le m' uile chridhe a' cur mo sheula ris na thuirt e air a' phuinc'sin; ach ann a bhi 'g an leughadh thairis bhual e mi air ball gu 'm feudadh e an còigeamh aon a chur riutha; agus 's e sin *easbhuidh faiteachais no eagail*; agus mar sin easbhuidh ceasnachaidh, am beil no nach 'eil iad 's a' chreideamh; an tig no nach tig iad a dhéigh làimhe air a' ghealladh a dh'fhàgadh aca dol a steach do shuaimheas Dhé. Ann a bhi leughadh no 'g éisdeachd earrainn mhòir do 'n teagasg a bh' air a thoirt seachad ri linn Dùsgadh nan Americanach 's ann a shaoileadh duine nach d'thug Dia riamh a leithid so do chomhairle d' a shluagh, "Deanaibh seirbhis do 'n Tighearna le h-eagal, agus deanaibh gàirdeachas le ball-chrith." 'S i so a' phuinc gu h-àraidh air an robh rùn orm focal a ràdh 'n uair a thoisich mi; ach chuir mi uiread do m'inntinn an céill air punincean eile comh-cheangailte rithe gus nach feud mi dol ni's faide aig an àm so. Bidh sùil agam, co-dhiù, ma cheadaichear dhomh, a' cheist cheudna a thogail anns ann ath àireamh.

CLEACHDANNA 'S AN TUIRC.

Ged tha na 'Turcaich còrr a 's cuig ceud bliadhna an coimhearsnachd nan Eòrpach lean iad fathast gu mòr r'an deas-ghnàthan Asiach. Tha iad 'nan giùlan agus 'nan gluasad tur dhealaichte uainne. Is maise leòtha-san am falt a thoirt diubh cho lom ri d' bhois ; ach is peanas leinne e. Bheir siune dhinn na làmhaine an làthair righrean is dhaoine mòra ; ach 's ann a chòmhdhaicheas iadsan an làmhan le muilichinnean an còta. An uair a théid sinne a stigh do thigh bheir sinn dhinn ar ceann-aodach ; 's ann a bheir iadsan diubh am brògan. 'Nar measg-ne tha na boirionnaich mar a 's trice ni 's déidheile air rimheadh na na fir ; ach 's an Tuirc, agus feadh Asia is iad na fir a 's toighiche air eudach dealrach, ioma-dathach. Againne bithidh am maighstir a' feòraich mu chliù an t-seirbhisich agus ag iarraidh a theisteanais air ; ach 'nam measg-san, 's ann a bhitheas an gille, no an searbhanta a' fìdreachdain mu dheadh ainm a' mhaighstir agus a' faotainn a theist uaithe. Is e aobhar-uail leinne a bhi maith air danusa ; ach is culaidh-ghràin agus aobhar-nàire leis an 'Turcach an obair iollagach so. Cuiridh e iongantais ar cridhe oirne nach ceannaich agus nach reic iadsan air dàil ; ach cuiridh e mòr loghnadh orra-san na tha do chrei deas agus do fhiachan 'n ar luib-ne og aca-san gu céiliah no. Gabhaidh sinne a leithid do splèamas an uair a chi sinn nach téid sean no gu tighean-cluiche follaiseach ; ach cuiridh e tòrr neònachais orra-san gu'm bheil cho beag meas againne air ar teaghlach, agus gu'm bheil sinn cho mi-shona leò aig an tigh, gus nach urrainn diunn gu 'n tàrr às gu céilidh dhiomnain agus gu teachan àbhachdais, agus gu fàrdaichean misgeireachd a' bhaile. Cha'n 'eil dad againn r' a mhaoideadh air na 'Turcaich air son nan nòsan duthchasach so. Ach tha sinn calg-dhireach an aghaidh na coimhleapachd adhaltrannaich a ta lagh na rioghachd agus creud shalach, thalmhaidh, an fhàidh-bhréige, Mahomet, a' ceadachadh 'nam measg.

—:o.—

IRISEALACHD FEIN-THOILEACH AN SIAM.

'S i rioghachd mhòr a ta an Siam. Tha i an Asia ma dheas, deas air Impireachd Bhurmah agus Anaim. Tha riaghladh na dùthcha gu mòr an làmhaidh muinntir China a ta 'nan ceannaichean saibhir 's an àite. Ach tighinn gu brìgh mo sgeòil. Tha na Siamach ro ainmeil air son cho modhail agus a tha iad do aona a chéile. Théid am bràthair a 's òige air a dhà ghlùn an uair a bhitheas e a' bruidhinn ris a bhràthair a 's sine, no a' sineadh ni 's am bith dha Cha seas an òigridh aig àm air air an casan, an uair a ta iad a' labhairt ris an aois ; ni mò a sheasas am bochd an uair a bhitheas e a' deanamh gnothuich ris a' bheairteach. An làthair an righrean crùbainidh tighearnan agus ban-tighearnan a sìos agus falbhaidh iad air am màgan cosmhuil ri beathaichean ceithir-chasach. Cha'n fhad o 'n thàinig teachdairean rioghail o chùirt Shiam a chuir fàilte air Ban-rìgh Bhictoria aginne. Ach rinn na Siamach inbheil so troimhe-chéile mhòr, an uair am measg nan Diùcan, nan Iarlachan, agus nan Tighearnan Breatunnach a leum iad air am màgan agus a chlobh iad suas a' rìgh-chathair a cho-labhairt ris

a' Bhan-rìgh againne. Chuir an irisealachd féin-thoileach truas air daoine mòra na rìoghachd so. Saoilidh am fear a ta gun mhodh, gur h-e am modh am mì-mhodh. Tha mar so modhalachd reusanta taitneach, ach cuiridh modhalachd mhi-reusanta daoine air an mì-thapadh.

“Gun chridh'aig na daoine,
A bh'air lomadh le h-aois,
Le 'n claigeannan maola truagh;
Bhi seasamh a' d' chòir,
Gun bhoineid 'nan dòrn,
Ge d' tholladh gaoth reòt' an cluas.”

FAS AINGIDHEACHD.

Gen, xv. 16.—“*Cha'n' eil aingidheachd nam Amorach fathast iomlan.*”

ROIMH-RADH.

Thàinig na h-Amoraich a nuas o Emor, an ceathramh mac a bh' aig Canaan. B'iad an treubh a bu mhò agus a bu làidire do na dreaman a dh' àitich tìr Chanaan roimh àm nan Israelach. Mu àm buaidh nan Israelach bha cuig rìghrean aca os ceann bhuidhnean an àitean fa leth—rìgh Ierusalem, Hebroin, Iarmuit, Lachish, agus Egloin, a bhàrr air strathan eile. Bha iad cho lionmhòr 's gu'm bheil iomradh orra 'na uairean mar an aon luchd-àiteachaidh 'san tìr. Agus bha iad ro chliùmhòr am measg nan cinneach mu'n cuairt air son an tréine. Gidheadh, a dhaindeoin an lionmhoireachd, an neirt, agus am feara-ghnìomh, thàinig tanachadh, lughdachadh, agus tur sgrios orra fa-dheòidh, a' sguabadh am mòrchuis, an ainm, agus am bith mar chinneach, bhàrr aghaidh na talamh-hainn! Rì àm Abraham cha robh aingidheachd nan Amorach fathast cho làn; ach an ùine ghearr dh' fhàs cupa na cuid diubh a bha ann an ceithir bailtean a' chòmhnaird suas gu cur thairis, ann an Sodom agus an Gomorrah, an Admah agus an Seboim. Air do chupa am peacaidh-san fàs iomlan bhrùchd teine feirge an Aoin Shìorruidh a mach orra o dhoimhneachd nan nèamha—'nan aobhar rabhaidh is eagail do gach linn ri tighinn 'n an déigh! A ris 'n uair bha cupa an aingidheachd a' tighinn gu h-iomlanachd chaidh na cuig rìghrean a dh' ainmeachadh, le Og is le Sihon, maille ri cinn-fheadhna eile, a chaitheamh às ann an uamhasan cogaidh is casgraidh roimh ghnùis eagalaich bhuadhaich chloinn Israeil aig an robh fabhar néimh! An sud bha an aingidheachd iomlan; thàinig àm Dhé; agus cha deanadh misneachd, fearalas, no gaisge gàirdean feòla an dìon o làmh dìoghaltais an Uile-Chumhachdaich.

An déigh sud cluinnidh sinn iomradh air treubhan beaga do na h-Amoraich—na Gibeonaich 's na h-Iebusaich; agus ri linn Sholaimh gheibh sinn an t-iomradh mu dheireadh orra. Chaidh an ainm a dhubhadh a mach á clàr-innsidh an t-saoghail air son an eusontais. Thilgeadh gu làr mòrachd an uail air son an sìor leantuinn ann an ceannaire an aghaidh Aon Naomh Israeil. Mar sud tachraidh do gach cinneach a dhi-chuimhnichas Dia—do gach rìoghachd nach aidich 'Ughdarras-san—do gach siuagh a tha tilgeadh dhiubh boinn na Naomhachd agus a thuiteas a dh' aoradh do Dhiathan tràilleil am mac-meamna agus an cuirp fheòla féin! O dìomhanas ar strì ri Dia! O cho dall-inntinneach agus a tha

sinn air nithe Dhé! a dh' aindeoin gach dìoghaltais a chì sinn a' tighinn air càch fathast tha sinn rag-chridheach a' lionadh cupan feirge dhuinn féin!

FEUCH AN FHRAING!

'S ann mar a thachair do na h-Amorach á thachras do gach rioghachd anns gach linn do dh' eachdraidh an t-saoghail. Tha Dia a' ceadachadh do rioghachdan aingidh fuilteach fàs suas gus an lion iad cupa an cusontais —gus an tig làithean iomlanachd an aingidheachd; ach an sin thig tuiltean sgiùrrsaidh agus feirg Dhé orra a bheir am mòrachd, an crùn uail gu doimhneachd breitheanais; agus an uair a thuiteas iad 's mòr an tuiteam! Gheibh thu eiseimpleirean air an fhìrinn so am measg nan làithean a dh' fhalbh agus nan làithean a th' ann. 'Nar làithibh féin ciod a tha eachdraidh na Spàinnt, na h-Eadailt, na Frainge, agus na h-Austria a' teagasg? Bu rioghachdan iad sud a bha aon uair ro ghreadhnach le beairteas, le sògh, agus le gaisge; ach tha iad an diugh 'nan dìthreabh do dh' fhoill, do dh' fhuil, agus do dh' fhòirneart mòr—an sluagh agus an luchd-riaghlaidh o bhliadhna gu bliadhna, agus o là gu là, ann am buillsgein muirt is àir, toradh an aingidheachd. Seall gu h-àraidh air an Fhraing. 'Saithne dhuit gur h-ise an rioghachd a b' fhaide a sheas ann am bràithreachas dileas ris a' Phàp—ris an Ana-Criosd—is ciod a thàinig an lorg sud? Bha an Fhraing fiòr shalach air gach dòigh o cheann linntean. Dh' fheudteadh ach beag a ràdh mu dèibhinn, gu'n deachaidh i uile air seachran, cha'n'eil neach beusach 'na crìocha, cha'n'eil fiù a h-aon. Bha bréine is mosaiche anns gach tigh agus anns gach slighe. Bha subhailte na rioghachd 'ga deothal às air gach taobh—iodhal-aoraidh Pàpannachail a' sgrios o'n dara ceann agus Dia-àicheadh o'n cheann eile. Chluinnteadh o a mic aindiadhaidh dàn toibheum do'n Uile-Chumhachdach 'na sheirm oillt air gach làimh; 'n uair a bha a latha naomh air a mhì-naomhachadh le cleachdadh gach gné uile a b' urrainn inntinn dhaoine a dhealbh. Ach bha gach nì fosgailte do shùil naomh Dhe'. Bha esan ag ràdh mu 'n timchioll mar thubhairt e o shean mu na h-Amoraich, "Cha'n 'eil aingidheachd nam Frangach fathast iomlan." Shaoileadh tu gu 'n robh an iomlanachd mòr 'n uair a chaidh deich 's trì fichead mìle Prothastanach a chasgairt 's a mhort air sràidibh a bailte mòra; ach tha Dia foighidneach; agus bheir e gu crìch 'na àm iomchuidh féin. Fad-dheòidh thàinig iomlanachd peacadh na Frainge gu h-àirde ro mhòr. Thàinig àm dìoghaltais an Tighearna a nis. Dhùisg e naimhdean di o 'n àird an ear a dhioladh di luidheachd a h-eusontais. Bha a h-uachdarain, a daoine, agus a sluagh ann an co-bhoinn ris a' Phàp, cruth faicsinneach cumhachd an dorchadais air thalamh; agus am pearsa Impire Napoleon an Treas 's a' bhliadhna 1870 choimhlionadh ann an seadh iomlanachd aingidheachd nam Frangach. Agus ged nach do chuir Dia teine agus pronnasc thuca o nèamh cia lion frassgriosail uamhasach a thàinig 'na spòrt dhealain do-chosgaidh o chuillbheirean teinnteach nan Gearmailteach? Cia lion raon a chaidh a losgadh agus a dhubhadh leis an t-srean-chorr bhreitheanais ud á ifrinn? Cia lion mìle a thug an sguabadh ud do bholg na siorruidheachd a mach á dian theas an àir mhòir? Mar sud air do chupan aingidheachd na Frainge a bhì làn, chuir e thairis am breitheanas, agus chaidh grian a mòrchuis fodha ann an cuan fola—an cuan feirge Iehòbbah!

BREATHUNN.

A thaobh ar rìoghachd féin bha thuige so Sgiath dìona an Tighearna mu 'n cuhirt oirnn—Sgiath solus, tràcair, agus fabhar a ghnùise, 'n uair a leig e a steach do chridhe ar cinnich soillse beathail agus glòrmhor an Ath-leasachaidh, Ach tha an solus so an diugh a' fàs ni 's fainne, gu sònruichte ann an Ionada Arda ar rìoghachd; tha mòran a' snàgairt air an ais a dh'ionnsuidh an sgeith dorchadais shalaich Phàpannachail a thilg goile firinn-luaisgte Bhreatuinn a mach o cheann trì cheud bliadhna agus o 'n do thionndaidh e air falbh le gràin. Tha mi-chùram mu dhiadhachd a' neartachadh 'nar measg; briseadh Sàbaid a' farsuinneachadh; beairteas a' sgaoileadh a sgiathan sòghail leis am bheil am bàs spioradail air analachadh agus air a ghur 'n ar measg; teagasgan milleidh neo-thimchioll-gheàirte is Dia-àicheadh a' tolladh a steach ann an cridheachan ar bailtean mòra; agus cumhachd nathaireil na Pàpannachd a' sineadh a mach le mòr neart a fhreumhan ann an leabbraichean, am paipeirean naidheachd, ann an riaghladh, agus ann an searmonachadh mòrain feadh na rìoghachd. Agus ged a ni Dia moille dh' ar taobh do bhrìgh 's nach 'eil ar n-aingidheachd air tighinn gu h-ìomlanachd, gidheadh thig là an dioghaltais, agus cha dean e dàil. Oir a dh' aindeoin 's na bheil 'n ar measg do sholus, do còlas, do theagasg fallan, agus do bheatha na diadhachd ann an cridheachaibh sluagh Dhia, gidheadh tha an là a' fàs ni 's neulaiche, agus baideil na h-aingidheachd a' dùmhlachadh. Tha a' Phrothastanachd a' fàs suarach aig ar daoine mòra, ged is i cùl-taice ar rìoghachd :—

“ O Bhreatuinn ! 's dùgh dhuit cumha bròin ;
Thig cionta, fòirneart, is aincheart ort ;
Eugaidh tu 'n tuil fhola 's dheur
Air son t'eucoir do d' CHUL-TAICE ! ”

O gu 'n dòirteadh an Tighearna oirnn spiorad ùrnuigh agus ath-leasachaidh troimh fhad agus troimh leud na tìre !

—:o:—

RAINN AIR DEALACHADH NAN OILEANACH GAIDHEALACH
'SAN EARRACH.

Am Màrt. 27, 1874.

Togar fonn nach bi mall,
'Togar fonn feadh an Talla
A bheir dearbhadh do na Goill
Nach do chaill ar cainnt a blas duinn.

*SEIS : Togar fonn nach bi fann
Air an dream tha dol dhachaidh
Dh' ionnsuidh àros nan sonn
Feadh nan gleann is nan glacag.*

Choinnich sinn le chéil' as ùr
Ann am bannaibh mùirn nach lagaich ;
Bheir ar comunn cridheil caoin
Neart do ghaol ar dùthch nach lasaich.

Bidh sinn cuimhneach air an fhraoch,
 Air na glinn 's na raointibh farsuinn;
 Air na h-uillt a' ruith 'nan deann
 O na beanntaibh gu cladach.
 Far an cluinnear geum nam bò,
 'S guth an smeòraich 'sa' mhaduinn;
 Far an d' fhàg sinn cead a' ghràidh
 Bhios gu bràth leinn 'n ar n-aire.
 Soraidh slàn leis na seòid *
 Nach bi còmhla ruinn tuille;
 Bidh an cuimhn' cùbhraidh beò
 Aig a' chòmhlan tha fuireach.
 Air a' bhàirlinn a fhuair
 Bidh sibh cruaidh anns an iomairt;
 Anns an strì bheir sibh buaidh
 Mar is dual do bhur cinneach.
 Bidh sibh dian, gnàth nam Fianu,
 'Nuair a thriallas gu cath sibh;
 Cur gu làr le bhur n-àr
 Gach àit' àrd is tìr meallaidh.

— 10: —
SEORSAN FEAMAINN.

Fhuair sinn o Mhr. MacLeòid, ceisteir Sgìre nan Loch an Leòdhais, na h-ainmean a th'aca 'san eilein sin air gach seòrsa eug-samhuil feamainn. Bidh sinn ro thoilichte sreang do na h-ainmean a th'aca ann an cearnaidh-can eile fhaotainn air an aon chuspair. Cha'n 'eil sinn idir cho fiosrach air farsuinneachd ar cànaidh agus a bu chòir duinn, agus mar dh'fhaodamaid, na'n cruinnicheamaid na *focail bonnhor a tha air iomrall* am measg nan eilean agus na mòrthìr, nach d'fhuair riamh fathast dachaidh thaimh 'n ar foclairean.

FEAMAINN,

„ chirein,
 „ A' Ghropach, *fem.*

FEAMAINN Bhuilgeach, *fem.*

„ Aon-chasach, no Dhearg, *fem.*
 Langator, no Langatal, *mas.*

(*rifhaotainn air cladach fìadhaich.*)

Liaghag, *fem.*, no Bàrr-staimh.

Duilleag, *mas.*

Bileagach, *fem.* (*air oitrichean.*)

An ìneach, *fem.*

Crios-an-duine-mhairbh, *mas.*

Mircein, no muirilein, *mas.*

* Am measg nan Oileanach a bha a' dealachadh gu buileach ris a' Chomunn bha Mr Ruairi Mac Leòid, a mhuinntir nan Loch an Leòdhais, a dh' fhàg ann an Snuidich a dhol gu Canada là no dhà an déigh sud. Ach mar is duilich ri inn-seadh cha chualas sgeul riamh air an t-soitheach no air neach do na bh' innte. Bha Mr Mac Leòid fo mheas mòr aig na h-nìle a fhuair còlas air, air son treibh-dhircas an aideachaidh a thog e cho òg le leithid do dhùrachd.

BRATACH NA FIRINN.

PAIRT 11.]

Nobhember, 1874.

[LEABH. II.

GUTH A LAPLAND.

'S e Lapland tìr an t-sneachda agus nan leac-eighe, fearann an liath-reoidhe agus an dall-cheò. Cò ach Lapach féin a sheasas ri fuachd na dùthcha agus a ghiùlaineas le a duibhre agus le a dorchadas minic? Tha na Lapaich bhochda roinn mhòr do 'n bhliadhna gun aona chuid blàthas no solus na gréine. Fad na h-ùine nach 'eil a' ghrian a' dealradh orra, cha 'n 'eil do sholus iùil aca 's an speur ach dèarrsaidhean boillsgeach nam fear-clis. Tha na Lapaich féin cho leumnach luaimneach 'nan gluasad 's a tha na fir-chlisnich 'nan dannsa air gorm-raon an adhair. Ach ged dhiùlt FREASDAL GLIC do 'n Lapach car tacuin do 'n bhliadhna soillse an *t-Soluis a 's mò*—a' ghrian, gidheadh a dh' aindeoin so uile, tha e bòsdal á garbh-chrìochan a dhùthchais, an dùil gur h-i tìr a bhreith, fonn an àigh—Pàrras na maise agus an t-sonais.

AM FIADH LAPACH.

'S e 'n seòrsa féidh so oighreachd an Lapaich. The e aige 'na each, 'na mhaoin, 'na cheann-aodach, 'na chaiseart, 'na eudach, na bhiadh, 'na dheoch, 'na aran, agus 'n a chòmhach oidhche. 'S e 'm fiadh 'na h-uile nì 's a' bheatha so do theaghlach Lapach. Tha comharra air leth aig gach fear air a chuid fhiadh féin. Agus air na feadhain diubh a bhitheas 'g an giùlan o àite gu h-àite tha ainmean aca. Cha 'n urrainn a' ghné fhiadh so a bhi beò gun sneachd, agus cha mhò a dh' fhuiricheas iad 's an aon àite nì 's fhaide na dà là, no air a chuid a 's fhaide dà sheachdain. Cha 'n ith iad dad ach na thionalas iad, agus na bheanas làmh an seal-bhadairean ris, cha téid mir dheth 'nan goile. Agus o 'n 's i obair nan Lapach a bhi a' buachailleachd nam fiadh, cha 'n 'eil ionad d' an toir na féidh an cas, beinn no srath, nach feum iadsan am pàillion, an airneis, agus an teaghlach a thoirt leò, agus an leantuinn, chum am faire agus an dìon o 'n mbath-ghamhuinn agus o 'n mhadadh-alluidh a tha ro lionmhor 's an tìr. An dorchadas na h-oidheche aithnichidh an Lapach na béisdean so a' tighinn faisg air a threud, oir chi e 'n stùilean a' dealradh 'nan ceann gu leum air an fhiadh a los a sguabadh air falbh mar ebreich. Tha na nithean so uile air an cur còmhla a' cumhail an Lapaich agus na bhuineas dha ann am mòr chunnart. Tha aig gach teaghlach o àireamh fhicheadan gu mìltean fiadh. Tha na h-adhaircean a tha na féidh fhirionn a' tilgeil gach bliadhna air an reic air son beagan airgid.

NA LAPAICH.

Tha iad 'nan sluagh fìor iseal am pearsa—'nan daoine beaga cuimeir, fallan, cruadalach. Ged tha 'n sròn car còmhuard agus an eudanna cruinn, tha iad mar a 's trice ciùin sìobhalta 'nan Ìomhachd. Tha iad nasal stuama 'nan giùlan làn blàthais agus caoimhneis d' a chéile. A thaobh na beatha gluasadaich anshocraich a th' aca o 'n òige tha iad 'nam fìor sheann daoine aig trì fichead. Le so tha iad a' dol an ceann tigheadais glé òg. Tha iad thar tomhais caoimhneil ris na sean-daoine; oir cha 'n 'eil iad 'g an reubadh leò o àite gu h-àite, ach a' ceadachadh doibh fuireachd an aon àite agus a' toirt fàinear gu 'm feum aon do 'n òigridh tàmh leotha gu frithealadh doibh 'nan seann aois. Tha 'n caoimhneas nàdurra so 'g a nochdadh féin aunta eadhon ann am marbhadh nam fiadh, oir a 's maith leò gu 'm marbh iad iad le aon blùille beag a thoirt doibh an cùl a' mhuineil. Tha iad riarichte le 'n crannchur, taingeil gu 'm bheil an sneachd aca gu cadal air. Cha dheanamh iad ach gàire fanaid ort na 'n tairgeadh tu uaireadair doibh. Ann an cùisibh na beatha so tha iad tapaidh geur-chuiseach, cridheil 'nan dòigh, ro dhéidheil air ceòl. Tha spiorad bàrdachd làidir 'nam measg; oir tha aon òran àraid aig gach neach dha féin. Do bhrìgh a' chaithe-beatha th' aca tha mòran diubh gun sgoil, gun eòlas tur aineolach air *fìrinnean an t-Soisgeil*. Tha e 'na mhòr thoileachas a bhi a' cluinntinn gu 'm bheil o cheann treis a nis oidhirp ionmholta air a cois 'nam measg. Tha sluagh aig Crìosd 'nam measg, agus tha iad so a' strì ri ESAN a mholadh d' an co-phèacaich. Mar dhearbhadh air so tha nis còrr is deich bliadhna o 'n choisich ban-Lapach

Maria Magdalena Matsdöter 'na h-aonar trì cheud mìle, á Lapland gu Stochom, Ceanna-bhaile rioghachd na Suain gu co-labhairt a bhí aice ris an rìgh agus r' a thighearnan dh' fheuch an cuidicheadh iad meadhona gràis agus còlais a chur air an cois am measg a luchd-dùthcha. Shoirbhich Dia leatha gu mòr agus shruth torraidhean aimsireil agus spioradail o a saothair. 'Na suidhe a' faire nam fiadh am fuar dhorchadas 'nan oidhchean geamhraidh bha anam Mharia làn do sholus glòire Chrìosda agus b' i ùrnuigh a cridhe gu 'n soillsicheadh Dia inntinn a co-phèathraichean agus a co-bhràithrean agus gu 'n saoradh e iad o bheum an *fhìr* le 'm b' àill an slugadh, a tha dol mu 'n cuairt mar leòmhann beuchdach a' sireadh cò dh' fheudas e a shlugadh suas. Dh' éisd Dia r' a h-ùrnuigh. Fhuair i miann a cridhe—

“Miann nan daoine umhal chual tu Dhé ;
An cridhe nì thu gleust ;
Is bheir thu air do chluais gu beachd
An gearan-san gu 'n éisd.”

Aig a' cheart àm so bha ban-Lapach eile Sarah Albertina Mousdoller 's an t-Suain an oil-thigh nan lighichean a' fòghlum a bhí 'na mnaoi-ghlùin. Tha sinn a' creidsinn gu 'n robh i cosmhuil ri mnaibh glùine nan Eabhruidheach o shean, Siphrah agus Puah air an robh eagal Dé. Phill Sarah agus Maria dhachaidh an àm iomchuidh gu Lapland, agus tha sinn an dòchas gu 'm bheil iad 'nam màthraichean mhòran chinneach cosmhuil r' an co-ainmean Sgrìobturail Sarah agus Muir.

I. S. M. N.

LITIR.

A DHEASAICHE Rùnaich,—Anns an t-seachdamh pàirt do *Bhrataich* na bliadna so tha litir o bhàrd Comunn Oiseineach Glaschu mu dhéibhinn freumh no ceud bhrìgh nam facal “I-fredin,” agus “I-ona.” Air dhomh a sgrùdadh o cheann gu ceann cho do thug mi fathast cìod an t-eilein a tha e ciallachadh ann an “I-fredin” “I-bhròin,” “I-bhraoin,” is “Eilein-an-uisge,” Cha'n aithne dhomh e am measg eilein an Innse-Gall. Fo 'n dara puinne tha e 'g ràdh “gu bheil *I-shonna* agus *I-bhròin* a' cur soluis air a chéile.” Ma tha cha léir dhomh e ; agus bhithinn glé theagmhach, ged a b' urrainn dhomh barail cheart a thoirt mu m' aonta a chur ris na beachdan sin gus an cuir am bàrd tuilleadh soluis air a' phuinne so. A ris tha e ag ràdh, “Is e *sonna* agus *sonn* ceud bhrìgh an fhacail *I-ona*.” Do réir sin 's e *I-sonna-sonn* a bhiodh ann. An cuala duine riamh a leithid do fhreumhachadh? Gu dearbh cha 'n 'eil e airidh air ùghdar an 'Eich Iarruinn ;” ach theagamh gu faigh sinn cothrom cluinntinn nì 's soilleire uaithe fathast.

Is mise, Le mòr urram,

TORR-A'-CHIP.

An Damhair, 1874.

bhi a' ruith na reise a chuireadh roimhe. An àite Dia a bhi ceangal geallaidh 's am bith ri leithid sin do shuidheachadh inntinn is ann a ta e cur an céill gu soilleir a thaobh an neach a strìochdas do leithid sin do dh' eagal gu 'n tig e gu cinnteach gearr air slàinte anna : "Ach aig an dream sin a ta gealtach agus mì-chreidmheach bidh an cuibhrionn anns an loch a ta dearg lasadh le teine agus pronnasc, nì is e an dara bàs."—*Tais. xxi. 8.*

2. Nì mò is e so an t-eagal a ta 'g éiridh o an-earbsa agus o eu-dòchas a thaobh coimhlionaidh geallanna Dhé, no a thaobh ar còir féin anna. Is e ta sinn easbhuidh creideimh agus nì a ta calg-dhireach an aghaidh a nàduir agus a chleachdaidh. Is e so an t-eagal a sgrios clann Israeil anns an fhàsach agus a dhùin a mach iad o thir a' gheallaidh. Air dhoibh tuiteam ann an dibheil misneich do bhrìgh nan cruadalan a choinnich iad anns an t-slighe cha do chreid iad ann an Dia, agus cha d' earb iad 'n a shlàinte. Chuir iad crìoch roimh Thì naomh Israeil ; agus cho-dhùin iad calg-dhireach an aghaidh fhocail agus a fhreasdail, gu 'n do ghabh e os làimh tuilleadh agus a b' urrainn e a choimhlionadh dh' an taobh. Dhùisg an eagal a' cheist 'nan cridhe "an urrainn e bòrd a dheasachadh 'san fhàsach ;" agus thubhairt iad "tha an sluagh tuilleadh agus làidir air ar son ;" agus air dhoibh a bhi mar so air an glacadh le eu-dòchas agus gearan dh' iarr iad dol air an ais do 'n Eiphit. Ach cha 'n' eil an stéidh no an t-aobhar a 's lugha gu 'n tugadh peacach bochd 's am bith àite do leithid so do eagal do bhrìgh gu'm bheil esan dileas a thug an gealladh ; neach mar an ceudna a nì e ; agus tha sinn gu sònruichte gu bhi air ar faicill roimh an eagal so, agus gu bhi làn-chinnteach 'n ar n-inntinn féin gur comasach Dia air sin a gheall e a làn-choimhlionadh. Cìod air bith cho deachdair no eadhon cho eu-comasach agus a dh' fheadas e sealltuinn 'n ar sùilibh-ne gu'm biodh creutairean cho ciontach sgriosta agus truagh ruinne air an tabhairt a chum glòir gidheadh ma ghabh Dia os làimh a leithid sin do ghnòthuch, cò a chuireadh dris no draighionn anns an t-slighe roimhe-sin ann a bhi 'g a thoirt gu crìch.

3. Is e an t-eagal a tha Dia ag àithneadh dhuinn agus a' sparradh oirnn eagal caithris, cùrain, agus dìchill ann a bhi gnàthachadh gach uile mheadhon a dh' òrduich e 'na fhocal chum a bhi ruigheachd air a' bheannachd sin a chuireadh roimh chreideamh a shluaigh anns an t-soisgeul. Is eagal e a ta treòireachadh na h-uile anns am beil e gu bhi 'gan ceasnachadh féin anns a' ghnòthuch chudthromach agus shòluinte so ;—eagal a ta toirt orra a bhi eudmhor agus amharusach mu'n timchioll féin ; agus air an aobhar sin a ta 'gan cur gu fìor rannsachadh am bheil na nach 'eil iadsan ann measg oighreachan a' gheallaidh,—am bheil no nach 'eil iad air an t-slighe cheirt a chum baile taimh agus fois. Tha àireachduinn ghoirt agus chràiteach aca air fìrinn a' chliù sin a ta Dia toirt air cridhe an duine : "Tha an cridhe cealgach thar na h-uile nithe, agus tha e do-leigheas ; cò is urrainn a thuigsinn ?" Tha e comasach a dh' aindeoin gach nì a chunnaic no mhothaich iad gu'm faod iad fathast tuiteam ann am buaireadh an Diabhuill, ann an ribe an t-saoghail, agus ann an ana-mianna na feòla ; agus fhad 's a bhios sin mar sin tha e buileach eu-comasach gur h-urrainn fìor phobull Dhé a bhi beò às euginhais cagail. Ach tha an t-eagal a tha anna no tha orra furasda gu

leòir eadar-dhealachadh o eagal geilt, uamhais, agus teagaimh a thaobh dilseachd Dhé d'a ghealladh; no thaobh crìch agus duais ùmhlachd neach d'a àitheantan. Mar a ta an dara aon air a thoirmeasg agus air a dbiteadh annainn mar sin a ta an t-aon eile anns gach àite do 'n fhìrinn air a mholadh dhuinn agus air a sparradh oirnn leis gach argumaid is drùidiche agus is treise na chéile. A thuilleadh air na fìrinnean a thug sinn seachad mar tha air a' phuinne so tha Peadar a' dian earalachadh phobuill Dhé 'na linn cho math agus anns gach linn o sin 'na leithide so do bhriathraibh: "Feuch gu'n caith sibh aimsir bhur cuairt an so fo eagal." Agus a ta Solamh ag ràdh is beannaichte esan air am bheil eagal an còmhnuidh, is e sin, is beannaichte esan a ta 'g àrach a leithid so do dh' eagal, faicill, caithris, agus cùram spioradail. Ach mu'n t-seòrsa eile eagail tha e air a ràdh, "Cha d' thug Dia dhuinne spiorad na daorsa ris chum eagail; ach thug e dhuinn spiorad na h-ùchd-mhachdachd tre an glaidh sinn, Abba, Athair."

Anus an ath àireamh tha rùn orm a bhi 'g ainmeachadh cuid do na h-aobharan sin a ta 'ga dheanadh feumail gu'n biodh clann a' chreideimh a' sìor altrun a leithid so do dh' eagal.

EACHUNN CAMARON.

—:—:—

AN SOISGEUL.

Fhuair iad gealladh 'san uair ud air fuasgladh o'n dìteadh;
Le duine shliochd Eubha bheireadh réit agus sìth dhoibh;
Fhuair iad gealladh ro aoibhneach air oighreachd bu ghlòrmhor,
A bha ac' ann an Eden a thréig iad le 'n gòraich.

SEIS:—Gur h-e Soisgeul na sìth 'n Sgeula binn tha ro ghlòrmhor
Gur h-e Soisgeul na sìth 'n Sgeula binn tha ro ghlòrmhor,
'Se thug misneachd do dh' inntinn ar sinnsre 's a' ghàradh,
'Nuair a chaill iad an oighreachd leis an fhoill a bha Sàtan.

Gur h-e 'n Soisgeul an Sgeul a thug éibhneas do mhòran;
Is e thug air na h-ainglean a bhi seinn a' toirt glòir'dha:—
Toirt glòir' do 'n Rìgh Shìorruidh a rinn sìth ri cloinn daoine;
Sud a b' òran do 'n t-Seraph, deanadh sgéil air le h-aoibhneas.

Thàinig bliadhna na saorsa gu daoine bha brònach:—
Tha 'n trompaid 'ga séideadh tabhairt sgéil dhoibh air tràcair:
Fhuair na buachaillan sealladh ann am faire na h-oidheche;
Dhealruich solus mu'n cuairt orr' a chuir uamhunn is oillt orr'.

Fhuair iad sgeula ro thaitneach o na teachdairean glòrmhor,
A chuir aoibhneas 'nan cridhe, 's a thug misneachd is treòir dhoibh;
Fhuair iad sgeula ro aoibhneach gu braighdean bha brònach,—
Gu 'n do rugadh 'san stàpull, AN SLANUIGHEAR GLÒRMHOR!

ALASTAIR MAC-NEILL.

AN OIGHREACHD.

An uair a pheacaich Adhamh,

'Sa dh' ith e meas a' ghàraidh

Thoill e fearg an Ard-Rìgh

Gu bràth bhi gabhail tàimh oirnn.

SEIS: An oighreachd a tha maireannach

Gu h-àrda anns na flaithe anais

Tha dòigh ann anns am faighear i

Le geallanna ro ghràs-mhor.

Dh' ullaich Dia 'na thròcair

Saorsa dhuinn o'n dòruinn ;

'S le geallanna ro ghlòrmhor

Gu'n d'thug e còir a dh' Adh'mh oirr'.

Thug E gealladh cinnteach

Dha gu'n tigeadh Iosa,

A bheireadh suas an iobairt

'Sam faigh sinn sith is slàinte.

'Se buachaillean an treuda

Bha 'm faiche Bheteléim

A fhuair an naigheachd éibhinn

Gu'n robh MAC DUE 'san fhàsach.

Dh'innseadh dhoibh le firinn

Gu'n d'thàinig E gu h-iseal ;

'S gu'n robh an Leanabh Iosa

'Na shìneadh anns an stàpull.

'Se'n t-iongantas ro mhòr e,

Gu'n tigeadh Rìgh na Glòire

A dh' ionnsuidh staid cho brònach

A dhol air tòir nan tràilleann.

Is e A ghaol nach caochail

A rinn A chridhe aomadh

'Nuair thàinig e do 'n t-saoghal

A'r saoradh o gach nàmhaid.

Is thàinig e gu deònach

Is rinn e fhuil a dhòirteadh ;

Is fhuair e saorsa ghlòrmhor

Do'n dream gheibh còir tre ghràs air.

Is chaidh an fhearg a thaomadh

Air leis an Athair naomha ;

Is ann an sin a ghlaodh e,

“ An saor thu mi o'n bhàs so ! ”

Ged thug am bàs do'n uaigh e,

Cha'n fhaca esan truaill'eachd ;

Dh'éirich e gu buadhach

Is chaidh e suas gu Pàrras.

ALASTAIR MAC-NEILL,

IAIN RUADH 'NA SHEANN AOIS.

BHA IAIN 'na dhuine làidir treun fearail; cha robh a' bheag 'na latha a bheireadh ceum no bhuaileadh beum cosmhuil ris. Chleachd se e-féin uile làithean a bheatha eadar ceàirrd na figheadaireachd agus tuathanachas. 'Nuair a bha e luath làidir b'ann annta so agus a bhi mu 'n chrodh a bha a thlachd; agus gu dearbh féin 'nuair a bha e' na shéis cha mhòr a chuireadh ris ann an cruaidhead gutha, an tréine gairdein, agus an luaith-e ceuma. Maille riu sud bha sealbh aige air gloine neo-eiseimealachd gne nach fhaighear ann am mòran. Mu mbeadhon aois thainig buaidh na firinn gu tuisge a' Ghàidheil smiorail. Cha robh mòran do bheatha na diadhachd mu'n cuairt; agus bha e ré ùine fhada ann an tombas do dhorchadas. Ach fa-dhèidh thug se e-féin suas tre ghràs do 'n Tighearn Iosa;—thug e suas mar bheò iobairt buadhan anma agus buill a chuirp—feartan a bheatha gu h-ìomlan—dha-san d'am buin gach ni. Cò chuireadh an teagamh cumhachd saor-ghràs 'nuair a thug e Iain Ruadh fo chis? 'Nuair a bha e aosmhor liath thug e mach mòr mheas. Chliùthaich e am measg a chompanach an t-Ainm Glòrmhor air an d'ainmeachadh e. Cha robh mòran do sholus na diadhachd anns a' cheàrnaidh anns do chaith e a là. Ach cha robh eiseimpleir-san agus a ghluasad cubhaidh gun tairbhe am measg a cho-chreutairean. 'Na sheann aois gheibh sinn e riarachtaiche toilichte leis gach ni mu'n cuairt, a' feitheamh ann an dòchas maith aig cois na h-amhainn Ìordain, gus an aisigear e null do 'n Chanaan nàmhaidh. Ann an làithean a sheann aois, ràinig e deich is ceithir fichead, rinn e rainn bhàrdachd is laoidhean air na firinnean ud a b'e bunchar a dhòchais. S fhad o'n leig e dheth figheadh na beairt mhaide; 's a tha e nis taobh an teallaich 'ga chleachdadh air beairt na h-inntinn. Air na laoidhean a rinn e cha d'fhuair mi greim; ach na rainn a leanas air cuspairean glé choitcheann bheir dealbh iomadh dachaidh f'ar comhair.

AM BOCSA SNAOSAINN.

Tha mo bhocsa gun snaosainn
 'S beag an t-ioghnadh mi labhairt;
 'S cha toir Catie dhomh gràinein
 A chosnadh gràidh no gean-maith dhith.

DO'N CHU.

Tha Tomie Beag leam daonnan
 'S e saothrachail gu leòir;
 Bidh sinn a' falbh 's gach àite
 A' failneachadh chion trèid.

DO'N CHAOT.

Tha mise 's an Caot Bàn
 Do ghnàth chois an teallaich;
 Cha dean sinn obair le spàid
 Cha'n'èil sinn làidir no fallan.

DO LUCHD-TAOGHAIL.

Mar a bha rud agam
 Thigeadh iad a m'amharc

'S dh' fhanadh iad r'an tì ;
 Ach o'n tha mi falamh
 Cha tig iad a m' rathad
 'S cha'n fharraidear leò mi.

DO'N BHIADH.

An déigh a' bhrochain mhadainne
 Neo-shùndach bidh mo cheuman ;
 Cha dhìrich mi na mullaichean ;
 Cha shiubhail mi na sléibhtean.

Bha e 'ga chleachdadh féin ann am figheadh bárdachd aig aois anns an saoiladh neach gu'n robh a cheud-fath gu h-ìomlan air falbh. 'S ann eadar ceithir fichead is ceithir fichead 's a deich a rinn e na rainn a chuir mi fa chomhair an leughadair.

An gràdh bàrdachd a bh'ann an Iain Ruadh dl'fhoillsicheadh 'n a mhac 'na dhéigh :—ni a dhearbhas an laoidh a leanas air an d'fhuair mi greim o a mhac :—

Tha mi triall, tha mi triall, tha mi triall a dhol dachaidh ;
 Dh' ionnsuidh slorrachd gun chrìch, 's beatha shìorruidh a chaitheamh.

Ach mo dhòchas tha an Ios' nach biom air mo dhìteadh fathast ;
 Gu'n toir e mi steach fa-dheòidh d'a àros glòrmhor 's na flaitheas.

O'n bhris sinn an cùmhnant gnìomh chaill sinn gach sìth a bha againn ;
 Thionndaidh ar n-aobhneas gu bròn, 's dh'fhalbh gach sòlas a mheal sinn.

Clìù do ainm an Tighearn Ios' gu bheil ghealladh cinnteach fathast ;
 Ma chuireas sin ar dòchas ann 's cumail teann ris a' ghealladh.

An spiorad cendna ràinig air an ogha a thogadh, mar a ta e féin ag innseadh, aig glùn a sheanar, Iain Ruadh. Mar so shaoileadh neach gu'm bheil a' bhàrdachd mar an fhuil, a' ruith anns na doaine. Fhuair mi greim o'n ogha air Duanan Beurla a sgrìobh e aig uaigh a sheanar
 Oct. 27, 1868 :—

Into that narrow house where many friends,
 Wife, mother, sister, sire sleep in the dust
 Calmly till judgment's life-restoring gust,
 Thy aged, time-worn frame, O sire, descends !
 Though my sad eye in silent sorrow bends
 Over the new-laid turf my sighs are hushed ;
 For there, I fear, among impure relations, must
 Thy precious bones repose, till Jesus rends
 The infinite blue curtain of the sky
 To call his fellow-heirs forth from the tomb,
 To be partakers in perfection high
 Of His great glory ; though no rays illumine
 Thy darksome den, Christ erst did purify,
 And fragrant made for thee the grave's deep gloom !

Buail'-an-Dùin.

D. MAC-MHUIRICH.

FAS AINGIDHEACHD.

II.

DÒIGHEAN ANNS AM BHEIL AINGIDHEACHD A'TIGHINN GU H-IOMLANACHD.

(1.) Thugam fainear an toiseach gu'm bheil feart ann a bheir searg air aingidheachd—air a fàs ann an anam an duine. Is e am feart so freumh na naomhachd 'san anam. Aon uair agus gu 'm bheil freumh na diadhachd a' greimeachadh 'san anam tha an strì ris am feudar an Cogadh Naomh a ràdh a' toiseachadh air ball :

“ An creideamh tha fallain gheibh e carraid ri dheanamh ;
O'n uair thàinig an solus rinn am folach a reubadh.
O thàinig beò ann 'nan caramh chaidh 'n cuid bharailean siar orr',
'San eacoir 'nan sealladh, 'gan tolladh 's'gan riachadh ;
Gach ceum ann 'nan coiseachd ro loisgeach 'san tiom so,
'Gan ciùrradh gun fhios ac', 'san t-eas-creideamh 'gam pianadh.”

'Se nàdur gnè naomhachd a phlanntaichear tre ghràs ann an anam an duine a bhi cur às do aingidheachd ; agus air do fhreumh a ghràis so àit' fhaotainn ann am buadhan inntinn an duine, cha téid aingidheachd ni's mò.

(2.) Thugam fainear a ris, Ma thòisich thusa, anam, air cur an aghaidh cumhachd aingidheachd do chridhe nach 'eil peacadh ag abachadh gu h-iomlanachd a d'thaobhsa. Is e sin gu cleachdail gu'm bheil ùrnuigh agus deòir agad fo oibreachadh gràis a chum gu'm biodh neart a' pheacaidh air a sgrios annad ; agus 's ann 'sa' ghleachd spioradail so ri spioradan aingidheachd ann an ionadaibh àrda a tha thu a' sealbhachadh na tiodh-laic ud air nach ruig an cealgair a chaoidh—cridhe briste agus spiorad brùite—cridhe a chaidh a lot 'sa' chath, agus spiorad a chail a neart an aghaidh eu-comasan féin. Seadh, tha am bròn diadhaidh agad air son meud aingidheachd do chridhe is do chleachdaidh, 'n uair a tha thu faicinn toillteanas do pheacaidh air fhoillseachadh ann am fulangais a a' Chroinn-cheusaidh. Ma ta, ma ràinig thu air an so,—gu'm bheil gràdh saoraidh an Tighearn Iosa a' lasadh an taobh a stigh dhiot,—gu'm bheil solus a ghnùis 'na cho-chomunn gu sgapadh dorchadas nàduir air ruigheachd ort, an àite i bhi fàs gu h-iomlanachd 'sann a bhios aingidheachd annadsa a'searg gach là.

(3.) Thugam fainear mar an ceudna mur d'ràinig gràs Dé air t'anam gu'm bheil thu nis eadar chorp is anam ag abachadh gu iomlanachadh peacaidh air aon dòigh no air dòigh eile.

“ Cha 'n urrainn 's cha tàrr mi
Ged a b' àill leam a dheanamh
Dhol a stigh chum nam pàirtean
'Sam bheil nàdur co gniomhach ;
An solus air àirdead
Nach leig do 'n àithn' a bhi riaghladh,
Tha e dorch' mar is feàrr e
Anns gach àit' anns am feuch e.”

A thaobh nan dòighean a tha aingidheachd a' fàs gu h-iomlanachd gabhar staid aoin no dha :

1. *Feuch an cealgair !*

Tha e 'na bhall do 'n eaglais ; no tha e eadhon 'na fhear-dreuchd ; no tha e anns an dreuchd a's àirde aig Crìosd air talamh ; a' gabhail air an Soisgeul sìorruidh—focal an Dé Bheò—a shearmonachadh ann an ceilg labhrach d'a cho-chreutairean. Tha thu a' faraid cionnus a tha aingidheach an neach ud a' fàs ? Innseam duit. O'n chend là a chuir e cleòc a' chealgair mu ghuaillibh thòisich peacadh gun ghrabadh air tighinn fo bhlàth 'san taobh a stigh. Thoisich gach cùil 'na anam air fàs gu mòr ni bu chùbhraidhe le bréine beatha shalaich an t-Seann Duine ; oir a nis tha gach mosaiche air a gleidheadh a stigh ; cha'n'eil i faotainn cothrom cluiche anns a' chleachdamh o'n taobh a mach. Cha'n'eil ùrnuigh chealgach, no searmoin ann an staid na ceilg, troimh an téid e, nach 'eil a chionta fàs. 'Nuair a's còlaiche a tha e fàs air focal Dhia 'sann is làine agus is cunnartaiche a tha cupa a cheilg a' dol : tha cruas a chridhe dol ni's ailbhinne ; caoilead anma ni's cumhanna ; reòiteachd aigne ni's doimhne ; guthan na coguise ni's fainne ; agus focal Dhé air am bheil e cho còlach a' call a bhuaidh air ni's mò.

“ An seann mheirleach fada liath
Cha'n fhac' thu riamh bheir bàrr air ;
Oir ghoid e solus leis 'na bheul,
'San solus fìor cha'n àill leis.”

“ Ni e mìodal riut gu suain,
Toirt mealladh truagh mar fhàbhair ;
A's ann do chràbhadh fada buan,
Is e bhi fuair is àill leis.”

“ B' innleachdach a bha e riamh,
'S bha aige lìon 's na h-àlaibh ;
'S e cur a dhubhain anns a' bhiadh
Is deis gu miann a thàladh.”

“ Bithidh e 'g obair air do chùl,
Is roimh do ghnùis gun nàir air ;
'S ma dh' aithnich thus' e ann a rùn
Théid esan thaobh gu fàgach.”

Is e so féin-fhiosrachadh a' Chrìosduidh air obair na ceilg ; ach esan thig gu tobar a' ghràis a glanadh air falbh. A d'thaobhsa, O chealgair, ged nach 'eil t'aingidheachd iomlan fathast—ged nach d'rinn claidheamh na Fìrinn do chochull dubh a reubadh, cuimhnich mur tréig thu do chealg gu'm bheil an luidheachd a thig 'na lorg a' teachd !

2. *Feuch an t-Aidiche cùl-sleamhnach !*

O nach cianail a chor ! Tha faireachdainn dhomhain thruagh aige air cìod a bha e aon uair, agus air cìod a tha e nis ! Tha mothachadh goirt aige ann an doimhneachdan fiosrachaidh 'anma air neart a' pheacaidh a rinn glacadh bàis air, 's e gun chli ann féin a dh' fhaotainn saorsa. 'S eòl dha mar a ghràinich e Spiorad Dé, 's nach géilleadh e d'a stri ; a'

peacachadh an aghaidh Dhia, agus sin an làthair a ghnùis ghlòrmhor-san, —ann an solus na h-àithne. Cha d' fhuirich e ann an Crìosd; thòisich e air e féin a shuathadh gu neo-sgàthach ri buairidhean agus ri peacadh, a neo-eiseimeil gràs cobhair Chrìosd; agus an carbasa ri fnéin-fhoghaintean ghabh e às air slighe a chùl-sleamhnachaidh. As an t-slighe ud chlisg e do'n doimhne—do dhoimhne staid na fadachd às o Dhia. Cho fhad 's nach ruig gràs athbheothachaidh air fanaidh e an sud gun oidheirp air pilleadh gu tigh Athar; fanaidh e an sud a' dol fodha agus a' fas ann an eusontas.

“Ar sinnsre o thùs
 'N uair chaill iad an lùs
 Gu'n mhill iad an cùis
 Air sùsdanan àil;
 Tha'n truailleadh so lionmhor,
 Dh'fàg mis' anns an fhìonan
 Mar chraobh a th' air crìonadh
 Gun fhìogais, gun bhlàth.
 Dh'fhàs peacadh ro lionmhor.
 Tha dhomhsa 'n a phianadh,
 Dh' fhàg mise mi-sgiabhach
 Am fianuis mo Ghràidh;
 Ach m' fheudail an t-Adhamh
 Nach meallar 'sa' ghàradh,
 Chuir cath ris an t-Sàtan
 'San fhàsaich mar tha.”

Ach saoilidh mi gu bheil thu a' feòraich, cò leis no c'àit am bheil cùl-shleamhnachadh a' toiseachadh? Tha fiosrachadh oighreachd Dhé 'na theagasg neomhearachdach 'san Fhocal mu'n chùis so. (a.) Tha cùl-sleamhnachadh a' freumhachadh ann an as-creideamh—ann an uireas-bhuidh beò chleachdadh a' chreidimh air Crìosd mar Phrionnsa na Beatha. An uair a tha an creideamh a' dol á cleachdadh tha an t-anam a' call a ghreim bheò a rinn an tiodhlac ud air Crìosd;—tha an cladhan troimh am bheil beatha agus suspain na naomhadh a tha anns a' Cheann a' ruith a' stad; agus tha mar sin an greim a th'aig a' pheacach air Crìosd air falbh. Ach cha do chaill Crìosd a ghreim dhethsan; tha gùrdeanan sìorruidh eadar-ghuidhe mu thimchioll; agus uime sin a' bhròin ud cha tèid fodha gu buileach. (b.) Gu cleachdail tha tùs a' chùl-sleamhnachaidh ri lorgachadh gu clonadh na h-ùrnuigh uaigneich. An uair a tha anail na h-ùrnuigh uaigneich a' dol às is comharradh cinnteach sud air bàs a bhi tighinn air co-chomunn an auma ri Dia; agus is bàs do 'n anam a bhi call a laithreachdsan. O neach cùl-shleamhnach! nach 'eil do chridhe air fas fuar a thaobh Dhé? Nach d'thug reothadh peacadh do chridhe air falbh teas agus dùrachd t'ùrnuigh? Dhichuimhnich thusa Dia anns an uaigneas agus cha chuimhnich esan thusa anns an fhollais. Tha cupaingidheachd do chùl-sleamhnachaidh a' lìonadh.

3. *Feuch am Baoghaltaiche!*

Gu cleachdail tha ainm aige bhi beò 'nuair a tha e marbh. Frio-

thalaidd e tigh Dhé o là gu là; ach thig 's falbhaidh e gun smuain nu shiorruidheachd, mu bhreitheanas, no mu shlàinte anama! Tha a chion-mothachaidh ni's cruaidhe na na creagan aibhlinn, agus a bhuidhre fo éisdeachd an t-soisgeil ni's doimhne na cridhe na talmhainn; oir sgoilt na creagan mòra agus thug an cruthachadh gnùsd às 'nuair a thug an t-Aon Siorruidh, an Cruithfhear, Prionnsa na Sithe, sgàl dhòruinneach a' bhàis às air a' chrann-cheusaidh, a' dioladh ceartaib air son peacadh dhaoine! Ach an Sgeul so cha toir crìochnachadh ortsa, a pheacaich mhì-chùramaich! Ma bhunaicheas tu a'd' bhaoghaltachd dhuitse tha cup na feirge cinnteach.

4. *Feuch Fear-dearmad nam Meadhonan!*

Tha e mar an asail fhiadhaich 's na raointibh farsuinn! Thilg e dheth gu follaiseach cuibhreach Rìgh Shìoin agus cuing cleachdadh na diadhachd. Cha ghéill e do lagh an Rìgh, no do ùghdarras Neimh. Tha cupa naimhdeas ceannairceach an neach ud air lìonadh. Gu gearr thèid a bhriseadh 'na bhloighdean air cladach siorruidheachd bròin—cìoch na muinntir eas-umhal.

An Ti air nèamh 'na shuidhe ta

Ni Esan gàire riù;

Is mar chùis-mhagaidh bithidh iad

Do Thighearn Ard nan Dùl!

5. *Feuch am Misgear!*

Mar an ceudna fear-na-neòghloine, na h-eas-ionraic, agus luchd-mortaidh an anman féin. Tha iad air an giùlan air falbh le sruth dìlinn a ni fa-dhebidh an slugadh—a thaomas a thachdar aingidheachd am measg tuinn feirge Iehòbbah. Mur sponar iad mar àithnean às an losgadh cia gearr an ùine 'nan imeachd sìos air an talamh gus am bi an aingidheachd aig a h-ionlanachd.

—:o:—

ARMAILTEAN NA H-EORPA.

Shaoileadh neach o chearun ceithir bliadhna nach biodh cogadh ann ri ùine mhòir; ach air ball bhrìst troimh-chéile mach eadar am Frangach agus an Gearmailteach a bha araon a' meudachadh agus a' neartachadh armailtean ro mhòr gus an do bhrìst iad an claiginn air a chéile. Tha an aon mheudachadh air armailtean na h-Eòrpa a' dol air aghaidh an dràs. Gheibhear anns a' chlàr a leanas meudachadh armailtean nan Stàitean Eòrpach a's mòr ré nan cùig bliadhna deug a chaidh seachad:—

	Year.	Total Army.	Army avail- able for offen- sive purposes.
Austria	1859	... 634,000	... 443,800
	1874	... 856,980	... 452,450
	Increase	222,580	increase 8,650
European Russia and Caucasus..	1859	... 1,134,200	... 604,100
	1874	... 1,401,510	... 665,810
	Increase	267,310	increase 61,710
Asiatic Russia.....	1859	... 89,950	... 75,650
	1874	... 118,300	... 87,550
	Increase	28,350	increase 11,900

Italy	1859	...	317,650	...	156,450
	1874	...	605,200	...	322,000
		Increase	287,550	increase	165,550
Germany	1859	...	836,800	...	483,700
	1874	...	1,261,160	...	710,130
		Increase	424,360	increase	226,430
France and Algeria.....	1859	...	640,500	...	438,000
	1874	...	977,600	...	525,700
		Increase	337,100	increase	87,700
Belgium.....	1859	...	80,250	...	53,800
	1874	...	93,590	...	59,140
		Increase	13,340	increase	5,340
Holland	1859	...	58,550	...	42,200
	1874	...	64,820	...	32,430
		Increase	5,770	decrease	9,770
Great Britain.....	1859	...	245,800	...	77,300
	1874	...	478,820	...	71,860
		Increase	233,020	decrease	5,440
Denmark	1859	...	57,550	...	38,450
	1874	...	48,700	...	30,500
		Decrease	8,850	decrease	7,950
Sweden and Norway.....	1859	...	134,900	...	46,300
	1874	...	204,510	...	54,910
		Increase	69,610	increase	8,610

Chithear anns a' chlàr so eile an àireamh shaighdearan air son cogaidh a tha air an toirt às gach muillean sluagh anns na rìoghachdan agus anns na stàitean a leanas :—

Number of Soldiers for Each
Million of Inhabitants.

				The various Classes of the Army.	Available for Offensive Purposes.
Austria,	27,821	15,674
European Russia and Caucasus,	20,086	10,021
Italy,	25,175	13,863
Germany,	35,815	20,624
France and Algeria,	29,059	16,290
Belgium,	20,333	13,013
Holland,	19,230	9,894
Great Britain,	16,088	2,935
Denmark,	30,392	19,748
Switzerland,	77,624	40,251
Servia,	105,913	69,977
Roumania,	30,196	10,029

Do bhrìgh nach 'eil armailt sheasmhach idir ann an Seirbia no ann an Suitserland, ach a mhàin *militia*, feudar a thoirt fainear nach robh àite 's am bith a bu choitcheanna a bha daoine air an éigneachadh gu bi 'n an saighdearan na Ghearmailt. Tha barrachd do *mhilitia* 's a' Ghearmailt na ged bhitheadh uile shaighdearan na Frainge, Austria, agus na h-Eadailt air an cur comhla.—*Times*.

FAOSID EGIN SEVART TIGHEARN NA HAPPEN; INA
MEADARDHACHD. II.—1631. A.D.

<p>1. ME a faoside mo lochd.
A Rì neimh le dúrachd,
Agas le toileach team om chriodhe.
A Rì a nám na haithridhe.</p> <p>2. Peaccach meise o m'ois óige.
Eist ré m'faosid a Thrinoid.
As lionmhar re n'áireamh iad.
A Rì as nár a romhed.</p> <p>3. Robheg m'ulaigh don chóir.
Fer bunaigh mee sa négeóir.
Rinnir gach ní nar dhligheas.
Tu Rì neamhdha dfurraigheas.</p> <p>4. Toile na colla nìr chiall damh.
Nìr choigleas riamh do dheunamh.
A riar fein lé do légeas.
Srian ri riamh nìr dhaingheas.</p> <p>5. Chathrigheas sàinte fréimh gach
vile.
Do chaithe sm'aimsir re tuais cirt.
Drúis, agus cráos do thoghas,
Dà chúis re m'aois do ghnathigheas.</p> <p>6. Thrégeas haitheanta vile.
Thrégeas thordugh, agus t'úrrnuigh.
Thrégeas deirbhlein díleas Dé.
Seirbhise neamhumhal do cleacht me.</p> <p>7. Nì bfuil feithm bheth gan 'tuiribh.
As trén mé a bpeaccaidhibh.
Gìodheadh do reir Rì neamhdha.
As tréine céam do thoúcair.</p> | <p>8. Tangas dar ndíon ar dtalmhain
A Mhic Rì neimh, agas naomh
thalmhain.
Dar saoradh le fuil do chneas,
San cholann daonna do chuaigheas.</p> <p>9. Tfuil do thoírteadh ar an geránn.
Do dheonaigh thu dar dídionn.
A sí an fhuil sin is díon dúinn,
A Rì fuair dhúinn thathairsa.</p> <p>10. Nì eubhvidh a Rì dhuibhse,
Don'fhuil vasuil, oirdheire sin,
Aón bhraón anaisge do dhul,
Ar son peacadh shiól Adhuibh.</p> <p>11. As meise an peaccach aithreach,
As tusa an t'athair trócaireach,
Ar ghrádh Mhic Dé mar do gheallas.
Slánaigh mé gan dioghaltus.</p> <p>12. An meud ata romham anois,
Dom ré a reir a n'eolais,
Caitheam ma teagal, agus adghrádh,
Agas adchreidimh crábhda comighlan.</p> <p>13. Gurab é aibhneas neamh, fadheoidh,
Bheth maille re do naomhaibh a
Thrinoid,
Gan leagadh séoil sa tslighidhe,
Go ród Rì, agus ro mé.</p> |
|--|---|

—o:—

TEACHD GU CRIOSD.

Do chuala mi guth Ios' ag ràdh,
"Thig làimh rium, thus' tha fann;
Gabh fois is leag air m' uchd a sìos,
Air m' uchd leag sìos do cheann!"
Gu Iosa thàinig mi mar bha,
Sgith, claidhte, làn do leòn;
Is fhuair mi gu'n robh aibhneas Ann,
Is fois nach gann o bhròn.

Ead. o BHONA R.

BRATACH NA FIRINN.

PAIRT 12.]

December, 1874.

[LEABH. II.

FAMHAIR-GUN-DOCHAS.

Tha cheuman 'san doimhne : is iomadh na cnàimh
Tha 'm folach 'sa' ghainneimh gu h-iseal an sàimh ;
Dhoirch grian an Deadh Dhòchais do 'n anam bhoehd thruagh,
Anns an doille ud leum e do ghlacadh nan stuadh.

Tha cheuman 's na beannta ; is lionmhor na cairbh
A dh' fhàg e 'na luirg ann an dìthreabh na mairbh' ;
'Nan creich aig an eunlaith, a 'sgar air an fheur,
A' gealach mar shneachda fo shìontan nan speur.

Tha cheuman 's na glaca : a thuineadh an cùil
Dh'an tàlaidh e steach thu chur duibhr' air do shùil ;
Glacaidh e 's pronnaidh e 'n sud thu an sàs,
'San uaimhean a chasgairt ni t'fhuileach' gu bàs.

Tha cheuman 's a' chòmhnard : is closaich nach gann
A' nochdadh mar dhiobair a' mhuinntir bha fann ;
Am misneachd air sìghadh, nìor theich iad do 'n t-sliabh ;
Is thàinig orr' eugadh fo bhreunachd an giamh.

Tha làmh anns gach àite 'san d' àraicheadh nimh ;
'Se fàsgadh a' chrì am measg shruthannan leamh ;
A' teannach' nam féithean 's nan cnàmh air a' chéil'
Gu'm brùchd iad am beatha a mach an cu-céill.

Tha làmh air an sgòrnan : mar bhailbhe na h-uaigh
Tha bhròin ud tha 'n imfhios bhi sgàineadh le truaigh ;
Cha ghlaoidhear, cha shinear an làmh, air son fòir,
Oir thatar fo gheimheal an anshocair mhòir.

Tha anail na h-Uilbheist a' luìdh' air na seòid ;
Is aomaidh iad thairis an laigs' air an fhòid ;
Gun rùch annt' air fhàgail ; o ìochdar an cuim
Beath' Dòchais air tràghadh an dòlasachd thruim.

An Crìosd tha ar Dòchas : 's E Carraig nan Al ;
'S E 'n Dìdein o 'n doinninn ; tha Solus 'n A dhàil ;
'S E 'n Neart dhuinn 'n ar fainne ; 's E Iocshlaint ar crì ;
'S e Ghealladh ar n-òran ; 's e Spiorad ar cli.

AN DEASAICHE.

AN DUSGADH AN TIRIDHE.

THA an cunntas a leanas air a thoirt leis an Urr. Alastair Lee am Port-
Ellen a thug sgrìob do Thiridhe ann an October agus a shaothraich car
tacin' 'san eilein :—

Fad nan cùig seachduinean a chaidh seachad bha dùsgadh mòr agus
neo-àbhuisteach anns an eilein so. Bha coinneamhan sònruichte gach
oidheche air an cumail aig an àm sin ann an eaglais Bhaisteach Baile-
Mhàrtainn le ministear na h-eaglais féin, an t-Urr. Iain Macfarlan. Bha
tlachd an t-sluaigh a' sgaoilcadh agus a' doimhneachadh gach oidheche.
Bha muinntir air an ùr dhùsgadh ri tachairt orra gach là ; agus dh' fhàs
an obair cho trom gus an d' thàinig an t-Urr. Donnachadh Macfarlan á
Tobar-mhoire a chuideachadh a bhràthar. 'Nuair ràinig sgeul air
ball air a' ghluasad eilein Cholla thàinig air t-Urr. Alastair Friseil,
minister na h-Eaglais Shaoir an sin, a chuideachadh nam bràithrean
ann an so. Bha coinneamhan air an cumail gach oidheche fad
cùig-la-deug ann an eaglais nam Baisteach am Baile-Mhàrtainn,
agus an an eaglais nan Neo-Eisimeileach aig Còrnaig—eaglais an
Urr. Mr. MacFhearchuir. Tha Mr. MacFhearchuir, a shaothraich
anns an eilein o cheann dà fhichead bliadhna le mòr eud agus
le tomhas do bhuaidh, air dol an dàil na h-obair le mòr thlachd. Dh'
fhàs a' mhuinntir a bha tighinn a mach cho lionmhor gus nach robh
àite aca anns na h-eaglaisean so. Cha robh an t-Urr. Mr. Caimbeul,
ministear na h-Eaglais Stéidhichte, comasach air a bhi a mach air dha bhi
ann an droch shlàinte ach air d'a eaglais a bhi air a h-iarraidh thug e
seachd i gu toileach.

Bha an eaglais anns an robh mi airfeasgar na ceud Shàbaid a bha mi anns an eilein làn gus na dorsan. Bha coinneamh fìor shòluimte againn. Dh' fhuirich mu dhà cheud air son na dara coinneimh; mòran diubh so bha cheana air strìochdadh, a' deanadh gàirdeachais ann an gràdh Fir-Saoraidh, agus cuid diubh seana Chrìosdaidhean a bha a' faireachduinn gu'n robh àm na beannachd so dhoibh mar aiseirigh o na mairbh. O nach b'urrainnear labhairt riutha fa leth rinneadh ùrnuigh agus beagan labhairt. Ann an comh-dhùnadh chaidh an ceathramh agus an cùigeamh rann thar an fhichead do 'n treas Salm deug thar an trì fichead a sheinn le leithid do chridhe agus do fhaireachdunn gus nach dich'nich mi gu bràth a' choinneamh ud. Ach b'fheadar dhuinn an treas coinneamh a ghleidheadh far an robh comh-labhairt fa leth againn ri deich 's trì fichead a dh' fhan air deireadh 'nan suidheachain; cuid diubh bha iomagaineach fad sheachduinean; cuid eile dh' aidich gu'n robh iad air an treòireachadh a' cheud uair air an fheasgar ud gu bhi glaothaich,— “Cìod a nì mi chum agus gu'm b'ì mi air mo theàrnadh?”

Aig coinneamh eile: Air do dhuine a bha ann an teinn rè sè seachduinean na facail so a chluinntinn, “Tha e cinnteach gu'n coinnich am peacach a tha 'g iarraidh air an t-Slànuighear a tha 'g iarraidh,” bhris e mach ag ràdh, “Tha dochas air mo shonsa fathast ma ta.” Thubhairt aon eile a bha fagus air an deich 's trì fichead bliadhna, “Molam an Tighearna ghabh E rium aig an aon uair deug. Air an t-seachdunn so chaidh bha mi cosmhuil ri Daibhidh anns an t-sèathamh salm deug thar a' cheud, ‘Rinn piantan ifrinn greim orm,’ ach a nis tha mi air a' Charraig.” 'Se thuirt seana bhean air do cheist a bhi air a cur rithe mu cor, “Tha mi an so le peacaidhean trì fichead bliadhna 'nan laidhe arm.” Bha e ro thaitneach a bhi g' éisdeachd ri innseadh mhòran do dhaoine òga air am féin-fhiosrachadh. Phill mi gu mo shluagh féin le m' chreideamh gu mòr air a neartachadh anns an fhìrinn, “Nach 'eil nì 'sam bith tuilleadh is cruaidh air Dia.”

—o:—

LITIREACHD GHAILIG.

Bhiodh e cur dragh oirnn 'na uairibh a bhi faicinn mearachdan clobhualaidh agus nithean eile do 'n t-seòrsa sin air duilleig na *Brataich*. Bha cuid do na nithean so 'g am foillseachadh féin do bhrìgh na deifir anns am feumadh cuid do na pàirtean tighinn a mach. Ach glé thrìc bha na mearachdan ud cho ainneamh agus cho beag 's nach d' thugadh am mòr-shluagh fainear iad. Ach 'n uair a sheallas sinn air leabhraichean Gàilig a thàinig o làimh cuid do laoich na Gàilig, tha e 'na chomh-fhurtachd dhuinn a bhi tuigsinn nach 'eil sinn idir cho cearbach 'n uair a tha sinn a' faicinn a leithid do litireachadh agus do sgrìobhadh mi-chubhaidh air duilleagaibh leabhraichean eile. B'e ar rùn-ne sgrìobhadh na Gàilig a dheanamh airidh air a' chànan; cha 'n 'eil teagamh nach d'thàinig sinn gearr ann an nì no dha; cò nach tigeadh?—ach tha fhios againn mar an ceudna gu'n d' thug sinn air sròl na *Brataich* tomhas ceartais do ar cainnt mhìlis mhàthrail nach d' fhuair i an làmhaidh iomadh aon. Fàgaidh sinn aig “an àl a thig 'nar déigh” a' chùis so

fhianuiseachadh mar thoill sinn. Cheana fhuair sinn gnùis is cuideachadh cuid do na h-oilearan Gàidhealach is measaile. An cànrán a chuala sinn am beòil cuid, agus an conas a chunnaic sinn air eudan cuid eile, cha do chuir riamh mòran smuaisean oirnn; oir bha fhios againn gu'n robh sud uile a' freumhachadh araon ann an aineolas agus ann an eucomas nan cànrànach. Ma ta, leigeadhmaid leo; mur b'è gu'm bu mhiann leinn an gearan salach eudmhor ud a chur á fasan am measg nan Gàidheal; agus gu'm faiccamaid iad a' dol 'n an aon a chuideachadh cuspair ionmholta 's am bith, cò air bith a bhiodh 'na cheann. Cha 'n 'eil sinn idir ag iarraidh gu'm bu chòir a' h-uile ni a mhisneachadh; ach tha sinn cinnteach às gur h-e dleasannas gach neach oidheirp air am bheil tomhas do choslas math a neartachadh.

Tha bàrdachd *Mac Mhaighsteir Alastair* air a cur a nach às ùr ann an dòigh glé shnasail. Tha na mìrean a bu shlaiche air an cur às an leabhar. Cha 'n 'eil a' chainnt gu dona air a sgrìobhadh; ach thug sinn fainear aon mhearachd a tha dol troimh 'n leabhar gu h-ìomlan, a bhi cur *accent* ar *eu* mar so *éu*, ni air nach 'eil feum 's am bith, agus a tha an aghaidh Riaghailtean na cànanin mar tha iad air an cursios leis an oilear urramach Stiùbhard.

Tha an t-Urr. A. Mac Rath, fear-ceasnachaidh nan Sgoilean Gàilig, air cuid do laoidhean Shankey a chur an Gàilig, fo'n ainm "Laoidhean air son Tioman Beannachd." Tha ceithir deug air an eadar-theangachadh. Cha 'n 'eil am focal "Tioman" a' còrdadh ruinn idir. Bhiodh "Amanna," mar gheibhear an Gniomharan nan Abstol ni bu fhreagarr-aiche. Cha 'n 'eil an spiorad bàrdachd a tha iad a' taisbeanadh ach anmhunn. Tha gné agus comas cleachdail a' bhàird cho feumail anns an eadar-theangaiche agus a tha iad anns an ùghdar féin. 'S aithne dhuinn an sgoilear sgiobalta a th 'ann do Mhr. MacRath; ach ged tha inntinn glé aithechte aige ann an cuspair no dha, gidheadh tha sinn an teagamh às gu 'n d' fhuair e an t-ullachadh ceudna ann am bàrdachd no ann an sgrìobhadh na Gàilig. Cha 'n e a' h-uile fear a ni ranntachd a ni bàrdachd; no a dh' eadar-theangaicheas i. Ach tha sinn toilichte a leithid do oidheirp fhaotainn o lùmh Mhr. 'IcRath ged nach 'eil ann ach gnothuch beag. Cha 'n 'eil sinn an dùil gu 'n gabh na Gàidheil tlachd 'nan seinn gus an dean e ni's sleamhainne iad; tha còrdadh deireidh nan sreathan tuilleadh is carrach. Bhiodh e ni bu shnasail ann am bàrdachd 's an là an diugh gu 'm biodh na *foghairean* agus na *comh-fhoghairean* a' còrdadh ann am fuaim aig deireadh gach sreath; gu h-àraidh 'nuair nach 'eil fuaimen cho-fhonn air an gleidheadh ann am meadhon nan sreath. Chì an leughadair an ni a tha sinn ag iarraidh anns an rann a leanas a thug sinn o'n Bheurla:

"My boast is not that I deduce my birth
From loins enthroned and rulers of the earth;
But higher far my proud pretensions rise,
A son of parents passed into the skies."

Cha'n uail leam ged a dh' fheudainn dàimh a luaidh
Ri leasraidh rioghail, 's ri cinn-fheadhn' an t-sluaigh;
Ach fad ni 's ùirde gheibhear m' uail am freumh,
'Nam mhae do phàrantan a thriall do nèamh.

Dh' eadar-theangaich "Ishmael Ionmhuinn" an rann ceudna mar so dhuinn :

Cha'n e mo bhòsd gu'n fuaradh leam an deò
O leasraibh rìgh is riaghlairean nan slògh ;
Ach fada os-an-ceann tha uail mo fhreumh,
Mac athar 's màth'r a shiubhail suas gu nèamh.

—:o:—
EIRIDH NA GREINE.

Dh' éirich Mac na Madainn boillsgeach, cur na h-Oidheh' o athar sòir ;
Sgrìob e sìos a chiabhan soluis, suidhe air a leabaidh òir ;
Thug e shìl gu Deas 's gu Tuath ; is gus an Iar 's am bi a chlos
Is o leòis a shìl chaidh dealradh—beatha do gach nì a bhos ;
Dhùisgeadh leis o phràmh gu saothair feartan beò a' chruinne-ché ;
Thug a bhlàs às ùr neart-gluasaid do gach buaidh a réir a gué.
Chìteadh dall troimh chuairsgean ceathaich mullaich Alba ghuirm 's an speur,

Fad an Iar-Thuath bàrr na Neimhis sineadh suas le h-uail a beur ;
Rìoghail, allail, àrd, do-chiosnaicht', i mar bhanrìgh nèimh 'na glòir
Nach do chaill a lannir riamh roimh nàmh a dh' iadh le fheachd 'na còir ;
Ri a guaille chìteadh cruachan donn Dhruim Alb' o chuan gu cuan
Air am faighear cliù ar sinnsear snaidhte air an eudainn bhuan.

—:o:—
RANN GAIDHEALACH.

*A rinneadh gun roimh-smuain aig coinne chaidrich
ann an tigh an Uasail Friseal an Glaschu far
an robh an t-Olla Urr. Maclachlainn a
Dùnèideann maille ri àireamh do
Oileanaich Ghàidhealach.*

Chuireadh thuigann e a chumail cuimhne air a' chùis.
Ged a dh' fhàg sinn cruachan Tìr nam Buadh 'n ar déigh
Dachaidh laoch a bhuadhaich le an cruaidh 's gach ceum,
Gheibhear againn cànan ghaisteach rìoghail treun
Nach do chiosnaich nàmh riamh ann am blàr nam beum.

SEIS : Togar fonn nach fannaich air an fhial'achd ghriinn
Mu'n do shuidh na "Clanna," 's iad mu'n Olla cruinn.
Samhuil sud air àbhuist na tìr àird le suinn
'Nuair bha Fionn an t-àrmunn 's àl na Féinn 's 'na glinu.

Loinneil 's mar bha fòghlum Choibhi measg nan Draoi,
Farsuinn 's mar bha eòlas mar Cheann-feadhn' nan Saoi,
Th 'againn tì bheir bàrr air, àrd an euchd 'san eòl,
Olla cliùmhòr sàr-mhaith mu'n seinn bàrda ceòl.

Grinn 's mar bha Mal'-mhìne anns an linn a bh'ann
Ri àm Fionn na Féinne, 's féile nach robh gann,
Ar Ban-Friseil nasal thug a' bhuaidh oirr' còrr ;
Beannachd biodh o Shuas oirr', air a cuach 's a stòr.

MEASARRACHID.

'Si an deoch-làidir 'nar latha agus 'nar linn aon do na h-uile a's uamhasaiche. Canaidh cuid nach ann 'san deoch a tha an t-olc ach anns an duine; 's e a b' fheàrr leinn a ràdh gu'm bheil an t-olc anna le chéile; agus 'n uair a gheibhear iad a' dol cuideachd gu'm bheil iad ag aonadh 'n an aon lasair gu léirsgrìos loisgeach. Is e Uile-chumhachd a mhàin a shaoas an neach ud a gheibhear 'san aonadh mhi-naomh. Tha droch-spiorad an uisge-bheatha ag oibreachadh air olc cridhe an duine; tha e gur an uile ud ann an cùiltibh dorcha nan droch smuain; agus is léir do 'n t-saoghal gu léir clùt an àil uamhasaich a thig a mach,— àlach a thionndaidheas an ùine gheàrr agus a nì air a phàrant daonna, mar nì an Hindù air a mhàthair, a losgadh gu luaithre—gu bàs. Tha mar so olc an uisge-bheatha a' beothachadh agus a' misneachadh olc a' chridhe, agus tha e soilleir gur h-i an riaghailt cheart dh' an taobh a'n cumail o chéile. 'Si so riaghailt an Sgrìobtuir fèin, a tha ag ràdh, "Seachnaibh gach coslais uile"; cha 'n e mhàin an t-olc fèin, ach cuspair 'sam bith air am bheil a choslas. Cò an Crìosduidh a tha cho ladarna agus a chanas nach 'eil an coslas ud mu òl agus mu mhalairt an uisge-bheatha? Is i séis mheallaidh an òil,—

Is mis' an t-Uisge fìor-ghlan a dh' iarras a 'h-uile fear;
Is ginidh mi gu fialaidh an-miann anns an duine dhuit;
Is bheir mi séid 's na cìolan is lìonaidh mi cullach iad;
An sròntan nì mi fiamh-dhearg oir 's miaghail mo stuth aca.

Ach tha toradh eile air an dìbh so a tha a' dearbhadh nach i an t-Uisge Beò a th'inn. Is iomadh dachaidh anns an cluinnear "bàsraidh bròin" a' deanamh seirm chianail air na thig 'na lorg. Agus is lìonmhor ionad os ceann an do thogadh an t-séis so:

Tha 'm bàs an Teampull Alastair,
Tha 'm bàs an Teampull Alastair;
A theaghlach air an dalladh ann,
A' fàs air dhath na branndai.

Coma leat am bòsd no ghaisce a ghabhadh tlachd ann an cuspair a tha nochdadh a leithid do neart sgrìos; coma leat an creideamh no an t-aideachadh a nì bràithreachas ris a' mhalairt mhi-naoimh ud. Bha agus tha mòran uisge-beatha air a dheanamh agus air òl am measg nan Gàidheal; ach ciod air bith mar a shealladh tomhas d'e sud ann an àmaibh roimhe so, tha suidheachaidhean dhaoine 's an àm so air atharrachadh gu mòr. Mhiannaicheamaid uime sin na Gàidheil mar fhìne a bhi cur an cùil ri malairt an òil; agus a bhi 'g altrumas an rùin a dheanamh iad comasach air a bhi seinn,—

Thug sinn bòid; thug sinn bòid,
Nach bi 'n t-òl 'na Fhear-milleidh;
Thug e nàir dhuinn mar Ghàil,
Thug e tàr dhuinn mar fhìne.

IAR-EILEANACH.

EOLACH AIR BRÒN.

Is ann 'nan sluagh doilghiosach agus eòlach air bròn a ruigas a' mhuinntir shaoirte crìoch an turuis. Oir ged tha aoibhneas an am beatha na diadhachd cha 'n 'eil annta anns an t-saoghal anshocrach so ach blàthan nach gléidh an snuadh ro fhada; oir is e cùl agus cnaimh-droma na nuadh bheatha, *Làn-oibreachaidh slàinte an anma le h-eagal agus le ball-chrith*. Is ann troimh dheòir a' bhròin dhiadhaidh a ruigas an t-anam air sòlas a' Ghràidh Shiorruidh. B'iad fulangas, geur-leanmhuinn, naimhdeas an t-saoghail, is an Crann-ceusaidh cuibhrionn Ceannard na Slàinte,—b'ann troimh cheuman deurach na h-ùmhachd is na seirbheis is nam fulangas a chrìochnaich Esan obair mhòr na Rèite, a' fàgail fìor Eiseimpleir Naomhachd againn. Agus feumaidh gur h-ann air an aon cheum—fèin-àicheadh is crann-ceusaidh—a ruigas iadsan ceann an réis. Cha bu chlann dhligheach iad mur ruigeadh slat-sgiùrrsaidh an Athar orra; oir sud agad,—

“—— Iosa dh'fhuiling tàmailt,
Air an d'rinneadh 'n tàir bu mhò;
Bha 'na chompanach do àmhghar
Fad a là 's a chuairt 'san fheòil.”

Is ann le deuraibh bròin is eagail diadhaidh fo dhearsadh gràidh saoraidh a leaghas nimh a' pheacaidh às a' chridhe; is ann le faobhar naomh chlaideamh an Fhocail a gheàrrar freumhan na seirbhe o'm bun; is cha'n ann gun acain no dhà a nì am faobhar ud sgathadh ann an doimhneachd faireachduinn an anma. Ri aghaidh so is e fiosrachadh a' Chrìosduidh,—

“Tha mi bochd 'sa ghnàth làn saibhreis;
Brònach an còmhnuidh 's làn aoibhneis;
Bacach, leòinte, 's mi làn choimhliont';
Mall 's mi ruith gu teann le cabhaig.
'N Seann Duine 'gam fhàgail daibhir
'San Duin' Og mo shaibhbreas falaicht'.”

A MHAIN TRE GHRAS.

Saoirte o'n lagh, O 'n suidheachadh sona!
Dhòirt Crìosda fhuil, 's tha math'nas innt' dhuinne!
Malluicht' o'n lagh, aig peacadh an sàs,
Saorar le Crìosd a mhàin tre ghràs.

SEIS:—Crìosd a' gairm, O pheacaich, bi géilleadh!
Crìosd a' seirm, O bhràith'r, creid an sgeula!
Lean ris a' Chrann, 's thèid t'anam á càs
Saorar le Crìosd a mhàin tre ghràs.

Diteadh cha tig—nis tha sinn á daorsa,
Fhuairleadh le Iosa iomlanachd saorsa:
“Thigibh a m' IONNSUIDHS” —gairm ort o 'n bhàs;
Thig, 's gheibh thu slàint' a mhàin tre ghràs.
Sibhse, “Clann Dé!” O'n dàimh àrd ro ghràsor,
'Scinnteach a ghràs a 'r dìon o 'n t-sligh' bhàsoir!
Triall às A dhéigh gu beatha o bhàs,
Teàrnadh bhios sìor a mhàin tre ghràs.

L I T I R.

A DHEASATCHE CHAOIMH,—A thaobh 'ur suairceis ann an tabhairt àite do m' bheachdan a thaobh *I-Frèoin*, tha mi gabhail misnich facal a thairgse air "I-ona." Do bhrìgh gu bheil comh-shineadh bheachdan air a ghabhail mar dhearbhadh stéidheachaidh fhèrrinnean théid "I-Frèoin" agus "I Shonadh" maille ri chéile ann an litir. 1. Tha cuid ag ràdh a chionn gu bheil *Ionas* anns an Eabhra agus an t-eun *Calaman* a' freagairt d'a chéile, gu'n d' thug oideachan-fòghluim Chalum Chille an t-ainm Eabhrach so air an cilein anns an robh a chòmhnuidh. Thogadh e ùine dol thairis air na h-aobharan a tha air an tabhairt, leis na seana sgrìobhaichean gu'n d'thugadh *Columban* na *Calaman* mar ath-ainm air Calum Cille. Tha e soilleir mu na h-aobharan gur h-ìad muinntir Eaglais na Ròimh a sgrìobh iad. Tha e 'na chail do còlas eachdraidheil gu'n do lean Diùc Earaghaidheal 'na leabhar am mearachdsan; agus sin do bhrìgh nach àithne dha Gàilig chunabhallach. 2. Ged bu chomasach gu'n fhuair Calum Cille an t-ainm *Calaman* o'n Laidionn cha'n 'eil e réir breithneachaidh luchd-eòlais gu'n tugteadh an t-aon ainm air an duine agus air an àite-chòmhnuidh. 3. Tha e so-dhearbhte o'n chainnt Ghàilig gu'n robh eòlas an t-saoghail aig an àm a chòmhnuidh innte. Tha mar an ceudna teagamh ri chur an robh còlas chainntean eile cho measail aig luchd-fòghlum agus a thachair uaithe sin. Tha eachdraidh a' chinne-daoine gu léir, ma sheallar innte a' flanuiseachadh gu bheil gach fineadh a tha gleidheadh an àite, a' gleidheadh mar an ceudna an càinain féin. Bha Albainn buadhail ann an làithean Chalum Cille mar a tha gus an là diugh. 'Sann air Eirinn a fhuair an Ròimh buaidh, agus sin ann á Eirinn a thàinig tuil na Pàpanachd do dh' Albainn. Tha an "t-Seann Ghàilig" a tha agaibh 'sa' *Bhrataich* a' seòladh air rathad a thàinig agus a bhuadhaich a' Phàpanachd ann an Albainn. Cha b'i sid riamh cainnt ar sinnsreachd. Chaidh "sgrìobhaidhean" nam Manach Gàidhealach a losgadh le Iarla Earaghaidheal ri àm nan Cùmhnantach ann an I Chalum Chille, agus mar sin eachdraidh ar dùthcha gu ro mhòr. Air a shon so nìle tha beul-aithris againn, maille ri dealbh na cainnte às an comasach an fhèrrinn a thaghadh.

"An talla nam *Flath* am bheil bròn
Nan ialtag an còmhnuidh Fhinn?"

"Ar *sonas* mar an fhairge cha traoigh,
'Scha chaochail mar aghaidh na gealaich."—*Oisein*.

"*Flath-Innis*," "I-shonna," agus "I bhraoin;" agus tha e sgrìobhte,
"Am beul dithis no trìuir do fhianuisean bithidh gach facal seasmhach."
—Le mòr urram, 'ur seirbhiseach,

—:—:—

IAIN CAMARON.

SALM BEATHA.

AITHRIS CRIDHE AN DUIN' OIG DO 'N T-SALMAIDH.

Na bi seinn dhomh 'n òran cianail

Nach le beath' ach bruadar seilbh!

Oir tha'n t-anam marbh nach dian-ruith,

'S cha'n'eil nithe réir an deilbh.

Fìor tha Beatha! Dian tha Beatha!
 Is cha stad i anns an uaigh;
 “Duslach thu, 's gu duslach thèid thu,”
 Nìor rinn air an anam luaidh.

Cha'n e Bròn, is cha 'n e Gàire,
 Chrìoch no 'n t-slighe' tha 'n dàn gach neach;
 Ach bhì 'g obair chum 's gu fàg sinn
 Dìleab aig gach là thèid seach.

Fad tha Ealdhain; Uin' tha luath-ruith;
 Is ar crì 'na ghaïsge buaidh,
 Mar an drum a bhalbh a' bualadh
 Ceuman cumha thun na h-uaigh.

An raon-cath an t-saoghail fharsuinn,
 Ann am fair' na beatha déin;
 Na bì balbh mar bhuar air iomain,
 'San strì-iomairt bì a'd' threun.

Na dean earbs' á sgleò àm tighinn;
 Tìolcadh n' tìm a dh' eug a marbh;
 Sparradh cogais 's Dhé bhì saothreach
 Measg na th'agad soirbh no garbh.

Beatha dhaoine mòr tha cuimhneach'
 'N t-àgh tha dlù ar beatha 'n dàil,
 Moladh dhuinn 'nar triall bhì fàgail
 Làrach lorg air tràigh nan àl.

Làrach lorg a dh' fheudas misneachd
 Thoirt do bhràth'r long-bhrìst' leis féin,
 Air dh'am faicinn bhàrr na mara
 Is a chridhe fàs neo-threun.

Eireamaid, ma ta, a dh' obair
 Na tha 'n dàn le crì gun fhiamh;
 Ghnàth ri euchdan, ghnàth gun fhosadh,
 Fòghlum feitheamh agus guiomh.

Ead. o LONGFELLOW.

—:o:—

SOLUS AN T-SAOGHAIL.

Gur firinn 'scha bhreug na sgeula anais,
 An saogh'l bhì 'na laidhe an ceò:
 Gun solus na gréin' cha léir 'scha 'n amais
 Sinn ceum thoirt a leanailt nam beò.
 Tha'n cunnart mu'n cuairt 's e 's dual dhuinn tuiteam
 'San t-slochd tha fo dhubhar a neòil;
 Gidheadh 'sann tha'n saogh'l mar dhaoine air faithir
 An amaideachd 'n aighir 'san ceòl.

Tha Solus 'san t-saogh'l ach daoine' cha'n aithnich,
 'Scha ghabh iad air aithne le deòin;
 'S beath' E do'n t-saogh'l 'sdo dhaoine' gur beannachd,
 Gur slàinte, gur h-aran, 's gur lòn.
 'Sdo dhaoine tha dall seall-sa do dhathan
 Is chì thu gur h-amaideachd mhòr,
 Tairgse do bhiadh do dhuine gun bheatha,
 'S mur tuig thu gu'n aithnich thu 'n còrr.
 Iarrrus nan iarrrus, Spiorad na Beatha!
 Biodh agam a'm' athchuing' ri m' bheò;
 Soillsicheadh mì air ghiorad mo latha,
 (Mo shealladh le lannan fo sgleò);
 Gu'm faic mi am Mac, gu'm faic mi an t-Athair;
 'S'nuair dh' iarrainn so uile dhomh fhéin,
 An saoghal gu léir do nach léir a dathan
 Gu'n géilleadh do gathan na Gréin'.

IAIN CAMARON.

—:o:—

FIOS COITCHEANN.

THA an t-Urr. Alastair Mac'Ille-Mhicheil air gairm fhaotainn á Sgìre a' Chnuic an Leòdhais gu sgìre ann am Peairt.

Tha obair mhòr air a giùlan air a h-aghaidh ann an Eirinn le Moody is le Sankey. Tha iad gu gearr ri Eirinn fhàgail agus ri dol do Lunnainn far am bheil an Talla is mò anns a' bhaile mhòr sin air a gahhail air an son.

Tha an t-Urr. S. L. Caimbeul, an Sgìre nan Loch an Leòdhais, air gairm fhaotainn do Eaglais Shaoir Earaghaidheal ann an Glaschu. Tha Mr Caimbeul 'na mhinistear tìlantach ann an gibhtean nàduir agus gràis; agus ma thig e do Ghlaschu mar tha dùil mhòr gu 'n tig gheibh e fàilte chridheil agus togairt mhòr dh' a thaobh am measg Gàidheil a' bhaile sin. Oir tha dùil aca gu 'n dean Mr Caimbeul air mhodh sònruichte gnoth- uichean nan Gàidheal a sheasamh gu tarbhach ann an crìochaibh nan Gall. Mar so rinn an t-Urr. Mr MacDhùghaill roimhe; a sheas a a ghrunnd gu measail anns an eaglais cheudna fad deich bliadhna fichead. Cha robh a' bheag do mhinistirean ann an Glaschu a ghléidh a sheas- amh ni bu mheasaile na rinn Mr MacDhùghaill a tha a nis an làithibh aois a' fàgail ionad a shaothrach anns am bheil neach eile dol a steach. Bidh cuimhne aig cuid d'ar luchd-leughaidh air eachdraidh Mhr Caim- beul mu *Gustavus Adolphus* a' ceud àireamhan na *Brataich*. Thug sinn fainear cheana mu'n Urr. Iain MacAoidh a tha air a shuidheachadh a nis ann an Gleann-Lìodhann; tha nis aon eile do luchd-cuideachaidh na *Brataich*, a bha, tha e ceart aicheadh, 'na chùl-taice mhòr dhi, gu bhi air a shuidheachadh, a réir coslais ann am Port-na-h-aimhne ann an Ile. Is e an neach a tha sinn a' ciallachadh an t-Urr. Iain Seòras MacNéill.

PAIGHEADH.—Tha cuid 'sa' bheachd gur h-e an *Deasaiche* a tha a' togail agus a' faotainn airgid na *Brataich*. A nis tuigeadh gach neach

nach 'eil còir aig air agus nach ruig sgilinn dheth oir ; gur h-ann gu Mrn. MacPhun is a Mbac is còir am pàigheadh a chur ; agus gur h-e an cuid e. B'e na dh' iarr agus b'e na fhuair an *Deasaiche* air son a shaothair, maille ris na daoine'-uaisle ceanalta a chuidich e, taing nan Gàidheal a chuireadh meas air an oidheip, maille ri duais is àirde agus nach fhàillnich a leanas mar thoradh gach obair ionmholta. Tha sinn an dòchas nach 'eil neach aig am bheil ri pàigheadh nach cuir sud air ball gu Mr. MacPhun dh' am bheil na Gàidheil fo mhòr chomain.

—o:—

SLAN LEIBH.

A CHAIRDEAN GAIDHEALACH,—Tha an t-àm air tighinn anns am feum mise a uis dealachadh ruibh mar luchd-leughaidh is mar luchd-cuideachaidh na *Brataich*. Agus do bhrìgh nach coinnich sinn m' s mò an dràs tuilleadh fo shròl Gàidhealach na *Brataich*, ceadaichibh dhomh taing mo chridhe thoirt dhuibh gu léir air son a' chuideachaidh chaoin a nochd sibh. Do 'n luchd-leughaidh labhrainn gu taingeil air son cobhair a nochd mòran ann an toirt ar n-oidheip fa chomhair ar luchd-dùthcha ; do 'n luchd-sgrìobhaidh às gach ceàrn agus aidmheil a rinn còmhnaidh oirnn gun airgiod agus gun luach ; agus do gach neach anns gach àite deas is tuath leis am bu mhiann ar n-aobhar a shoirbheachadh agus aig am bheil cliù ar cainnt agus ar co-luchd-dùthcha dlù d' an cridhe. Slàn leibh an dràs ; agus gabhaibh ris an taingealachd a tha faotainn àite a' m' chridhe ach nach urrainn sgeul fhaotainn ann am briathar,—seadh, taingealachd nach sgair mi a dh' altrumas, agus nach téid á cleachdadh, fhad 's is beò mi. Ged dh' fheadadh teachd-geàrr no dhà bhi an dlù charaibh na h-oidheip, bha i air a toirt agus air a giùlan a mach chum feum agus cliù Ghàidheal ; an rùn so chaidh ann an tomhas a choimhlionadh. Ged nach do chanadh no nach do rinneadh iomadh ni a réir beachd an aoine so no an aoine ud eile, gidheadh cha chreid mi gu robh slighe mhi-chubhaidh air a leantuinn ach teare ; ni mò a shaoileas mi nach bi toradh an ionad no dhà an déigh turus na *Brataich* feadh nam Beann. 'S iomadh fear a leugh cheana i ; agus is iomadh a leughas i ri bliadhnai ri teachd. Foipe tha carragh Gàilig air a thogail nach nàr leam féin co-dhiù a bhi air fhaicinn an tìr “na Gàilig 's an fhéidh.” Tha e air a thogail do chainnt fhuar-ghlan nan gleann,—“cainnt is aosmhor cliù, 's i ùr mar bha,”—anns nach fhaighear clachan Gallda no Sasunnach ; ach far am faighear na focail a' caigneachadh gu h-eagnaigh agus gu nàdurra gach aon 'na alt féin. Shoirbhich leinn air dòigh ris nach robh dùil againn ; agus nam biodh a' *Bhrataich* air a cumail suas mar a dh' fheadadh i bhi nam biodh againn ùine, no nan gabhadh neach eile a cudthrom air féin 's iomadh là mu'n ruigeadh i leas tighinn a nuas. Ach tha

dleasannais eile a' luidhe cho trom air an *Deasaiche* a ghabh às làimh i gus nach urrainn e ùine a chaomhnadh air a son-sa mar dh' fheumadh i; ach ged tha càirdean a' dealachadh aig an àm mu'n chuspair so tha rùn gu'n coinnich cuid againn a ris mu aon eile agus ann an suidheachaidhean is fabharraiche a chumail cliù ar sinnsre air chuimhne. Agus anns an dealachadh, agus ann a bhi a' gabhail mo chead dhibh fuiligibh dhomh séis aosmhor Ghallda a chur ann an cainnt nam beann far am bheil cliù nan nithe bh'ann o shean air a chumail suas. Cliù na Gàilig, cliù nan Gàidheal, cliù fòghlum, ceanaltachd, is teagasg cràbhadh is diadhachd nan Gàidheal, anns an àm o chian agus anns an àm a ta làthair, bu mhiann leam a chumail gun chaochladh:

Air son an àm a bh' ann o shean,

Air son an àm o chian;

Gu'n òl sinn cuach do'n uisge ghlan

Air son an àm o chian.

An còir do eòlas trath ar n-òig

Bhi dhuinn 'na nì nach fhiach?

No'n leig sinn dhinn ar cleachdaidh ghràidh

'Sna làith a bh'ann o chian?

Ach maith agus mar a dh' fheudadh cuid do sheana chleachdaidhean na Gàidhealtachd a bhi; agus a dh' fheudadh an gleidheadh a bhi; airidh agus mar tha iad air a'n cumail o dhol às gidheadh a dh' easbhuidh beannachd-an saibhir an t-Soisgeil, 's ann suarach agus bochd a bhiodh cor nan Gàidheal. Is e am meas air an *Fhìrinn*, no air *Bratach* 'sam bith fo'm faighear i, a tha toirt dhoibh a' chliù ud nach teirg; uime sin tha sinn an dòchas nach tig an là a chaoidh anns an caill na Gàidheil sealladh air an diadhachd ghloin ud le a nòsan sgriobturail a rinn na Gàidheil 'san àm o shean agus anns an àl a ta ann airidh air aire mhòrain. Tha mi 'n dòchas nach fhaicear Sion na Gàidhealtachd a chaoidh a' call a maise; ach gu'm bi i comharraichte a mach am measg nan uile air son nach d'fhuaradh i a' clonadh o shlighe an Fhocail, no a' gluasad às an àite na seana chomharra criche. Uime sin gabhar guidhe an t-Salmadair a chur an céill dùrachd cridhe a thaobh na Gàidhealtachd:

Ierusalem mar chathair i thogadh gu dileas dlù;

D'an téid na treubhan suas gu léir, 'siad treubhan Dhé nan dùl:

Gu teistear Israeil a chum ainm Dhé gu moladh iad.

Oir caithrichean chum breth tha 'n sin, 's le teaghlach Dhaibhidh iad.

Sior-ghuidhibh do Ierusalem sìth-shàimh is sonas mòr;

A'mhuinntir sin le'n ionmhuinn thu soirbhichidh iad gu leòr.

An taobh a stigh do d' bhallacha biodh sìth is sonas maith:

Deadh shoirbheas fòs gu robh gu bràth a'd' luchairt àird a stigh.

Air sgàth mo bhràithrean 's luchd-mo-ghaoil, dhuit guidheam sìth a ghnàth.

Air sgàth tigh naomh ar Tighearn Dia iarram do leas gu bràth.

SLAN LEIBH!

NIALL MAC-NEILL.

